KONSTANTINAS

SIRVYDAS

PUNKTAI SAKYMŲ

Gavėniai

KONSTANTY

SZYRWID

PUNKTY KAZAŃ

na Wielki Post

Lietuvių kalbos institutas

KONSTANTY

SZYRWID

PUNKTY KAZAŃ

na Wielki Post

Wydanie krytyczne

Przygotowały

VIRGINIJA VASILIAUSKIENĖ

i

KRISTINA RUTKOVSKA

Lietuvių kalbos institutas

KONSTANTINAS

SIRVYDAS

PUNKTAI SAKYMŲ

Gavėniai

Kritinis leidimas

Parengė

VIRGINIJA VASILIAUSKIENĖ

ir

KRISTINA RUTKOVSKA

UDK 27-475.5
Si-139

Recenzavo:
prof. habil. dr. Bonifacas Stundžia
prof. dr. Paulius Vaidotas Subačius
prof. habil. dr. Zofia Sawaniewska-Mochowa
dr. Izabela Winiarska-Górska

Kritinio leidimo rengimą rėmė

VALSTYBINĖ LIETUVIŲ KALBOS
KOMISIJA

Kritinio leidimo leidybą rėmė

LIETUVOS MOKSLO TARYBA

ISBN 978-609-411-162-4

PRATARMĖ

Konstantino Sirvydo *Punktų sakymų* kritiniu leidimu siekiama naujai pažvelgti į šį vieną pačių iškiliausių ir brandžiausių XVII amžiaus pirmosios pusės lietuvių baroko kultūros paminklų. Šiame leidinyje atskleisti iki šiol netirti Sirvydo indėlio į lietuvių kultūrą aspektai: jis pristatomas ne vien kaip pirmųjų originalių lietuviškų pamokslų autorius, rašomosios kalbos puoselėtojas, leksikografas, bet ir kaip Šventojo Rašto vertėjas, biblinės terminijos ir stiliaus kūrėjas, teologas mąstytojas. Sirvydas – viena universaliausių ir intelektualiausių XVII amžiuje Lietuvoje gyvenusių ir kūrusių asmenybių. Jo darbuose ryškiai atspindėta ne tik daugiakultūrė LDK aplinka, bet ir svarbiausia jo, kaip jėzuito, vykdyta misija – pasitelkus švietimą ir mokslą, skleisti Dievo žodį tautoms per jų nacionalines kalbas, integruojant į jų kultūros terpę svarbiausias pasaulio intelektinės kultūros vertybes. Sirvydo įvairialypei veiklai ir įvairiapusiams interesams apibūdinti neužtenka vieno ar dviejų žodžių: jėzuitų kunigas, Šventojo Rašto žinovas, komentuotojas ir vertėjas, pamokslininkas ir pamokslų rašytojas, kalbininkas, Vilniaus akademijos dėstytojas.

Sirvydo pamokslų santraukų kritinį leidimą sudaro trys knygos. Pirmosiose dviejose pateikiamos *Punktų sakymų nuo Advento iki Gavėnios* (1629) ir *Punktų sakymų Gavėniai* (1644) faksimilės ir perrašai su kritiniu aparatu, o trečioji knyga apima tiriamąją dalį, rengimo principų ir kritinio aparato ženklų aprašą ir įvairius priedus: biblinių citatų, biblinių vardų ir autorinių citatų bei parafrazių rodykles, spaudmenų lenteles.

Išsami teksto analizė leido atskirti autorinį teksto sluoksnį nuo citatų ir parafrazių. Biblinės citatos į lietuvių kalbą Sirvydo verstos iš Siksto ir Klemenso Vulgatos, o lenkiškose citatose akivaizdi lietuviško teksto ir Jokūbo Wujeko Biblijos įtaka. *Punktuose sakymų* taip pat cituojami, parafrazuojami arba tik nurodomi Bažnyčios tėvų ir kitų autorių veikalai (per 30 autorių). Citatos sudaro apie ketvirtadalį šio veikalo teksto. Perrašo tekste citatos ir parafrazės pažymėtos ir išskirtos specialiais ženklais, o jų šaltiniai nurodomi išnašose.

Gretinamasis visų *Punktai sakymų* teksto dalių tyrimas parodė, kad šis veikalas, kaip ir Sirvydo žodynai, laikytinas dar vienu šio autoriaus trikalbiu darbu. Kritiniame leidime šalia lietuviško ir lenkiško perrašų tekstų dedamas ir lotyniškų marginalijų bei indeksų perrašas. Marginalijos glaudžiai susijusios su lietuvišku ir lenkišku tekstu. Visi trys tekstai sudaro integralią visumą ir atsiskleidžia tik imami kartu.

Šiuo kritiniu leidimu nebuvo orientuotasi vien tik į kalbininkų poreikius, bet norėta išryškinti jo, kaip vieno svarbiausių lietuvių baroko kultūros paminklų, sąsajas su krikščioniškuoju Europos kultūros paveldu. Intekstų atskleidimas ir sudarytos biblinių ir autorinių citatų rodyklės leis šį veikalą susieti ne tik su lietuvių, bet ir su Europos homiletikos paveldu ir tirti jį tarpdisciplininiame kontekste – analizuoti jo stilistiką, retoriką, religinį ir filosofinį diskursą, kultūrines ir istorines realijas. Įvertinus šį kalbos paminklą pagal tekstologijos principus ir ištyrus jo religinį turinį, jo kalbinė analizė taps labiau pamatuota.

Šis leidimas skirtas senosios kalbos ir literatūros specialistams lituanistams ir polonistams, kultūros istorikams, Biblijos vertimo, Bažnyčios istorijos, pamokslų žanro tyrėjams, leksikografams, senųjų kalbos paminklų rengėjams ir visiems kitiems, kurie domisi kultūros istorija, biblistika ir krikščioniškąja lietuvių kultūra.

Sirvydo *Punktų sakymų* kritinio leidimo rengimą ketverius metus (2008–2011) rėmė Valstybinė lietuvių kalbos komisija. Komisija taip pat parėmė trečiojo tomo spausdinimą.

Leidyba dvejus metus (2014–2015) buvo finansuojama Lietuvos mokslo tarybos. Abiejų projektų koordinatorius – Lietuvių kalbos institutas. Labai dėkojame visiems, prisidėjusiems prie šio leidinio rengimo finansiškai, savo patarimais ir kitais darbais. Pirmiausiai norėtume padėkoti leidinio recenzentams Vilniaus universiteto profesoriams Bonifacui Stundžiai ir Pauliui Subačiui už ypač naudingus patarimus dėl leidinio struktūros ir kritinio aparato; recenzentėms Lenkijos slavistikos instituto habil. dr. Zofijai Sawaniewskai-Mochowai ir Varšuvos universiteto Lenkų kalbos istorijos ir dialektologijos katedros profesorei Izabelai Winiarskai-Górskai už pastebėtas ir recenzijose iškeltas *Punktų sakymų* sąsajas su krikščioniškuoju Europos kultūros paveldu; o prof. Annai Paluszak-Bronkai už kruopštų lenkiško teksto redagavimą. Toliau norėtume išvardyti visus, kurie pridėjo savo ranką prie šio leidinio parengimo ir išleidimo: prof. Williamas Schmalstiegas ir prof. Paul B. Harvey iš Pensilvanijos valstijos universiteto, Varšuvos universiteto prof. Januszas Riegeris, prof. Tomaszas Chachulskis, habil. dr. Mirosława Wronkowska-Dimitrowa, habil. dr. Ona Aleknavičienė, prof. Jolanta Zabarskaitė, habil. dr. Grasilda Balžienė, dr. Darius Kuolys, habil. dr. Danguolė Mikulėnienė, dr. Vilija Ragaišienė, dr. Jurgita Venckienė, dr. Mindaugas Šinkūnas, dr. Mindaugas Čiurinskas, lotynistas dr. Tomas Veteikis, prof. Vytautas Levandauskas, dr. Nijolė Taluntytė, dr. Ilona Mickienė, Rita Urnėžiūtė, programuotojas Vytautas Zinkevičius, korektorė Rūta Statkevičiūtė, poetas Kostas Ostrauskas, Saulė ir Vilimas Naureckai, Linda ir Julius Riveros, Audronė Bielevičienė, Barry Mann.

Taip pat dėkojame dailininkui Alfonsui Žviliui ir maketuotojui Sauliui Juozapaičiui, kurių patirtis ir įgūdžiai suteikė šiam leidiniui išskirtinę formą.

Nuoširdų ačiū tariame *Punktus sakymų* nuskenavusiems Pensilvanijos universiteto Annenbergo retų knygų ir rankraščių bibliotekos darbuotojams, Teksaso universiteto Austine bibliotekai už galimybę pasinaudoti *Patrologia Latina* ir *Patrologia Graeca* kolekcijos leidiniais ir *Corpus Christianorum,* Lenkijos krikščioniškosios teologijos akademijos darbuotojams už leidimą pasinaudoti jų fondais ir Švietimo mainų paramos fondui už tyrimų Lenkijos bibliotekose finansavimą.

Virginija Vasiliauskienė ir *Kristina Rutkovska*

PRZEDMOWA

Niniejsze wydanie „Punktów kazań" Konstantego Szyrwida jest opracowaniem krytycznym, które ma na celu ukazanie w nowym świetle tego ważnego i reprezentatywnego dla języka i kultury litewskiej zabytku z II połowy XVII wieku. Studium to odsłania jednocześnie niezbadane dotychczas, a przecież niezmiernie istotne dla naszego piśmiennictwa aspekty działalności Szyrwida – jawi się on nam nie tylko jako autor pierwszych oryginalnych kazań spisanych po litewsku, który dbał o wypracowanie wzorca języka literackiego, leksykograf, ale także tłumacz Pisma Świętego, twórca stylu biblijnego i związanej z nim terminologii religijnej w języku litewskim, teolog i myśliciel. Można zatem śmiało powiedzieć, że Szyrwid należał do grona najlepiej wykształconych Litwinów w XVII wieku. Dzięki rozległej wiedzy, erudycji, mądrości i rzetelnemu przygotowaniu odegrał on doniosłą rolę w życiu narodu litewskiego. Głosił nie tylko słowo Boże w języku narodowym, ale wnosił również do kultury litewskiej najważniejsze intelektualne osiągnięcia kultury europejskiej.

Krytyczne wydanie kazań Szyrwida składa się z trzech ksiąg. Dwie pierwsze – *Punkty kazań od Adwentu do Postu* (1629) oraz *Punkty kazań na Wielki Post* (1644) – zawierają edycję zabytku opartą na facsimile oryginału oraz transliterację tekstu, opatrzoną komentarzem krytycznym. Księga trzecia obejmuje opracowania naukowe oraz szczegółowe omówienie zasad edycji, indeksy cytatów i imion biblijnych, tabele skrótów i rejestry pism patrystycznych, dzieł filozofów i autorów starożytnych, cytowanych w zabytku.

Dogłębna i szczegółowa analiza tekstu *Punktów kazań*, ukazująca ich skomplikowaną strukturę, pozwoliła na oddzielenie części autorskiej kazań od różnego typu intekstów: cytatów oraz parafraz Pisma Świętego, intertekstualnych odniesień do dzieł Ojców kościoła, filozofów, autorów klasycznych (ponad 30 autorytetów). Cytaty stanowią czwartą część tekstu postylli. W tym opracowaniu zostały one wyróżnione za pomocą specjalnych oznakowań, a dokładne odniesienia do źródeł podano w przypisach. Przytoczenia w litewskim tekście kazań Szyrwid sam tłumaczył z łaciny, za podstawę mając Wulgatę klementyńską, natomiast w polskim tekście postylli, który jest przekładem części litewskiej, w warstwie cytatowej widoczne są wpływy Biblii Jakuba Wujka.

Badania nad językiem *Punktów kazań* dowiodły, że obok wcześniej wydawanych słowników, jest to kolejne trójjęzyczne (litewsko-polsko-łacińskie) dzieło Szyrwida. W związku z tym w niniejszej edycji, oprócz transliteracji tekstów litewskiego i polskiego, dokonano także krytycznej analizy łacińskich przypisów, umieszczonych przez autora na marginesach kazań, oraz indeksów, opatrując zapisy łacińskie niezbędnymi komentarzami. Dodatki łacińskie stanowią integralny element całości i pełne zrozumienie tekstu postylli jest możliwe tylko przez dociekliwą analizę wszystkich jej części, zapisanych w trzech językach.

Przygotowane wydanie krytyczne nie jest ukierunkowane tylko na dokumentację i opis języka, lecz ma na celu pokazanie powiązań jednego z najważniejszych zabytków kultury litewskiej z chrześcijańskim dziedzictwem kulturowym Europy. Służą temu zarówno identyfikacja intekstów, jak i sporządzone indeksy cytatów biblijnych oraz odniesień do dzieł patrystycznych, które dokumentują związek postylli nie tylko z kształtującą się na Litwie szkołą kaznodziejską, lecz ukazują także jej relacje z homiletyczną kulturą Europy. Można mieć nadzieję, że przyjęta metoda opracowania postylli umożliwi zainteresowanym badaczom prowadzenie interdyscyplinarnych studiów nad zabytkiem, wpisujących się w takie

dziedziny, jak: tekstologia, stylistyka historyczna, retoryka; stwarza ponadto podstawę do naukowego opisu dyskursu religijnego i filozoficznego na Litwie w XVII w., wreszcie dostarcza cennego materiału do poznania ówczesnych realiów społecznych. Krytyczna edycja dzieła może też z pożytkiem służyć do badań nad językiem osobniczym Szyrwida.

Niniejsze wydanie *Punktów kazań* Szyrwida jest przeznaczone głównie dla historyków języka i literatury, zarówno lituanistów, jak i polonistów, badaczy kultury, przekładów biblijnych, historii Kościoła, sztuki kaznodziejskiej, leksykografów, ale może być przydatne również edytorom starodruków oraz wszystkim tym, którzy interesują się litewską literaturą religijną.

Pracę nad przygotowaniem wydania krytycznego *Punktów kazań* w latach 2008-2011 finansowała Państwowa Komisja Języka Litewskiego (Valstybinė lietuvių kalbos komisija), która przyczyniła się też do wydania trzeciego tomu. Druk został sfinansowany przez Litewską Radę Naukową (Lietuvos mokslo taryba) w ramach projektu wydawniczego, realizowanego w latach 2014–2015. Koordynatorem obu projektów był Instytut Języka Litewskiego. Serdeczne podziękowania składamy instytucjom, które wspierały wydanie finansowo.

Słowa podziękowania należą się również tym uczonym, którzy służyli nam swoją wiedzą, radą i wsparciem w trakcie przygotowania zabytku do druku. Wdzięczni jesteśmy naszym recenzentom – profesorom Uniwersytetu Wileńskiego, dr. hab. Bonifacasowi Stundži i dr. Pauliusowi Subačiusowi za bardzo cenne uwagi dotyczące struktury wydania oraz aparatu krytycznego, recenzentom polonistom - profesor Instytutu Slawistyki PAN, dr hab. Zofii Sawaniewskiej-Mochowej oraz profesor Uniwersytetu Warszawskiego, dr Izabeli Winiarskiej-Górskiej za cenne wskazówki dotyczące części polskiej tekstu oraz dostrzeżenie wagi postylli litewskiej dla chrześcijańskiego dziedzictwa kulturowego Europy. Szczególne podziękowania należą się redaktorowi części polskiej profesor Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, dr hab. Annie Paluszak-Bronce, która czuwała nad całością opracowania polskiego. Podziękować chcemy też wszystkim tym, którzy uczestniczyli w przygotowaniu postylli do druku, udzielając nam cennych konsultacji: prof. Williamowi Schmalstiegowi i prof. Paulowi B. Harveyowi z Uniwersytetu Pensylwanii, prof. Uniwersytetu Warszawskiego dr. hab. Januszowi Riegerowi, prof. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, dr. hab. Tomaszowi Chachulskiemu, prof. Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, dr hab. Mirosławie Wronkowskiej-Dimitrowej, dr hab. Onie Aleknavičienė, prof. dr Jolancie Zabarskaitė, dr hab. Grasildzie Blažienė, dr. Dariusowi Kuolysowi, prof. dr hab. Danguolė Mikulėnienė, dr Vilii Ragaišienė, dr Jurgicie Venckienė, dr. Mindaugasowi Šinkūnasowi, dr. Mintautasowi Čiurinskasowi, dr. Tomasowi Veteikisowi, prof. Vytautasowi Levandauskasowi, dr Nijolė Taluntytė, dr Ilonie Mickienė, Ricie Urnėžiūtė, programiście Vytautasowi Zinkevičiusowi, korektorowi Rūcie Statkevičiūtė, poecie Kostasowi Ostrauskasowi, Saulė i Vilimasowi Naureckusom, Lindzie i Juliusowi Riverasom, Audronė Bielevičienė, Barry'emu Mannowi.

Dziękujemy osobom, które stworzyły stronę graficzną i dokonały składu tekstu - Alfonsowi Žviliusowi i Sauliusowi Juozapaitisowi. Ich ogromne zaangażowanie i profesjonalizm przyczyniły się do nadania oryginalnej formy niniejszemu wydaniu.

Słowa wdzięczności kierujemy również do pracowników Biblioteki Starodruków i Rękopisów Annenberga Uniwersytetu Pensylwanii oraz Biblioteki Uniwersytetu Stanu Teksas w Austin za udostępnienie kolekcji wydań *Patrologia Latina*, *Patrologia Graeca, Corpus Christianorum.* Dziękujemy również pracownikom Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej za możliwość korzystania z ich zbiorów i cenną pomoc. Za możliwość pracy w polskich bibliotekach dziękujemy Funduszowi Wspierania Wymiany Naukowej (Švietimo mainų paramos fondas).

Virginija Vasiliauskienė i *Kristina Rutkovska*

PERRAŠAS

PUNKTAI SAKYMŲ
GAVĖNIAI

TRANSLITERACJA

PUNKTY KAZAŃ
NA WIELKI
POST

PUNKTY KAZAŃ NA POST WIELKI

Ięzykiem Litewſkiem

Przez

W. X. CONSTANTEGO SZYRWIDA
Theologá Societatis IESV
nápiſáne.

á

Teraz ná Polſki Ięzyk przetłumaczone / y oboiem
do Druku podáne.

Zá pozwoleniem Stárſzych.

W Wilnie /

W Drukàrni Akàdemii Societatis JESV.

Roku Páńskiego, 1644.

PUNKTY KAZAŃ NA POST WIELKI
Iezykiem Litewſkiem
Przez
W. X. CONSTANTEGO SZYRWIDA
Theologá Societatis IESV
nápiſáne.
á
Teraz ná Polſki Iezyk przetłumaczone / y oboiem
do Druku podáne.
Zá pozwoleniem Stárſzych.
W Wilnie /
W Drukàrni Akàdemii Societatis JESV.
Roku Páńskiego, 1644.

APPROBATIO
R. P. PROVINCIALIS.

EGo IOANNES GRVZEWSKI Societatis IESV. S. T. D Præpoſitus Prouincialis per Lithuaniæ Provinciam facta mihi poteſtate ab Admodum Rndo P. N Mutio Vitelleſco Præpoſito Generali Soc: IESV, Puncta Concionum Quadrageſimali-um, à p. m. P. CONSTANTINO SZYR-WID Societ: noſtræ Theol: Lithuanicè olim conſcripta, & nunc Polonicè reddita, ab ali-quot Theologis eiuſdem Societatis examina-ta, & approbata, in lucem dari permitto In cuius rei fidem Chirographum hoc dedi Of-ficij mei munitum ſigillo. Vilnæ 13. Martij. Anno M. DC. XL. IV.

APPROBATIO
R. P. PROVINCIALIS.

EGo IOANNES GRVZEWSKI Societatis IESV. S. T. D.[1] Præpoſitus Prouincialis per Lithuaniæ Provinciam facta mihi poteſtate ab Admodum Rndo P. N.[2] Mutio Vitelleſco Præpoſito Generali Soc: IESV, Puncta Concionum Quadrageſimali-um, à p. m. P.[3] CONSTANTINO SZYR-WID Societ: noſtræ Theol: Lithuanicè olim conſcripta, & nunc Polonicè reddita, ab ali-quot Theologis eiuſdem Societatis examina-ta, & approbata, in lucem dari permitto[.] In cuius rei fidem Chirographum hoc dedi Of-ficij mei munitum ſigillo. Vilnæ 13. Martij. Anno M. DC. XL. IV.

1 „Sanctae Theologiae Doctor".
2 „Reverendo Patre Nostro".
3 „à piae memoriae Patre".

DEDICATIO

VNI TRINOQVE
DOMINO
SIT SEMPITERNA
GLORIA
QUI VITAM SINE
TERMINO
NOBIS DONET IN
PATRIA

Amen.

I. I. S. I.

DEDICATIO
VNI TRINOQVE
DOMINO
SIT SEMPITERNA
GLORIA
QUI VITAM SINE
TERMINO
NOBIS DONET IN
PATRIA
Amen.
I. I. S. I.

INDEX

Punctorum quæ in hac parte continentur.

1 Greičiausiai „Dominica".
2 Žodis *pagina* rodyklėse trumpinamas: „Pag."; „pag."; „pag:"; „pa."; „p.".
3 Err. Turi būti taškas.
4 „transfiguratione".
5 „Quadrageſimae".
6 „quadruplex".
7 „Euangelium".
8 „hominibus".

Feria 5. Magna. Pag. 172.

1. *De amouendis impedimẽtis ad bonum.*
2. *De alijs impedimentis.*
3. *Qui pedes lauandi, & quibus aquis?*
4. *Arg*[1] *de præſentia Chriſti in Eucb.*[2] 195.

Feria 6. Magna. Pag. 196.

1. *Quis? & quid patiatur.*
2. *A quib:*[3] *paſſus & pro quo?* p. 201.
3. *Paſſio Chriſti est theſaurus.* p. 207.
4. *Quid Iſa: de Paſſione Chriſti ſcripſerit.* p. 227. *vſ[que]* 224.

Dñca Reſurrectionis Chriſti. p. 225.

1. *Cur oportebat Chriſtum reſurgere. Pag.* 226. *nun:*[4] 1. 2. 3. 4. 5.
2. *Quam glorioſa fuerit victoria Chriſti. Pag.* 229.
3. *Reſurrectio ſola fide capitur. Pag.* 232.

Feria 2. Paſchatis. 236.

1. *Quibus modis Chriſtus ſuſceptus ſit retinendus. Pag.* 238.
2. *Solus Chriſtus Peregrinus. pag.* 242.

Feria 3. Paſchatis.

1. *2plex*[5] *ſcriptura explicata. pag.* 250.
2. *Quid ſignificet fauus mellis. pag.* 254.

INDEX RERVM ALIQVARVM.

Numerus primus pag.[6] ſecund.[7] numerum.

A.

Actionum Chriſti immanentium valor infinitus. Pag. 215.
Adamas Sapientiæ Diuinæ. pag. 215.
Amor inimicorum commendat:[8] *pag.* 185.
Angelus impeccabilis. pag. 115.
Animæ morbi varij,[9] *pag.* 121. *n.* 2.
Animæ arma. pag. 122. *n.* 3.
Aquæ variæ purgatinæ[10]. *pag.* 189.
Argumenta ex Sacra ſcriptura quib:[11] *probatur præſentia Chriſti in Euchariſtia. pag.* 195.
Aſina alligata quid ſignificet. pag. 156.
Aſinus Chriſti quis? pag. 170.
Attributa diuina quænam emicent in paſſione Chriſti. pag. 202.

B.

Bonorum operum varia impedimenta. pag. 175.

C.

Carbunculus charit.[12] *diuinæ. pag.* 215.
Carnis petulantia non vi ſed debilitate vincitur & humilitate. pag. 19.
Chriſti 8. figuræ & quaſi formæ. pag. 23.
Chriſtus in ſua trãsfiguratione cœleſtis gloriæ gemmam monſtrauit. pag. 26.
Chriſtus cur oſtendit gloriã ſuam. pag. 33.
Chriſtus cur in ſua transfiguratione locutus ſit de morte. pag. 29. *n.* 1. 2. 3. 4.
Chriſtus cur ſecum tres duxerit in montem in quo transfiguratus fuit. pag. 37. *num:* 1. 2. 3. 4.
Chriſtus quomodo Dæmonẽ vicerit. p. 67. *num:* 1. 2. 3.
Chriſtus cur in deſerto pauerit turbam, {à} pag. 94. *vſ[que] ad* 101.
Chriſtus impeccabilis & cur. pag[.] 111.

I 3 *Chriſtus*

1 „Argumenta“.
2 Err. Turi būti „Euch.“, t. y. „Eucharistia“.
3 „quibus“.
4 Err. Turi būti „num:“. Žodis *numerus* trumpinamas: „n.“; „n:“; „num.“; „num:“.
5 „duplex“.
6 „paginam“.
7 „ſecundus“.
8 „commendatur“.
9 Šioje rodyklėje po temos pavadinimo vartojamas taškas arba kablelis.
10 Err. Turi būti „purgatiuæ“.
11 „quibus“.
12 „charitatis“.

INDEX.

Inferni

1 „Apoſtolis".
2 Err. Reikalingas taškas arba kablelis.
3 „dupliciter".
4 „quadruplex".
5 Err. Reikalingas taškas arba kablelis.
6 „duplex".
7 „Venerabili Eucharistiæ".
8 Err. Turi būti Ecclesia".
9 „rebus".
10 Err. Reikalingas taškas arba kablelis.
11 Err. Turi būti „Dæm:", t. y. „Dæmonem".
12 Err. Reikalingas taškas arba kablelis.

INDEX.

1 Err. Reikalingas taškas arba kablelis.
2 „Eucharistia".
3 Err. Turi būti arba taškas, arba kablelis.
4 „ibidem".
5 Greičiausiai „õnib[us]", t. y. „omnibus".
6 „theſaurus".
7 Err. Reikalingas taškas arba kablelis.
8 „theſaurus".
9 „ſignificet".

INDEX.

Vnt

1 „quadruplex".
2 „rebus".
3 Err. Turi būti „quomodo".
4 „articulus".
5 „Confeſſionem".
6 Err. Turi būti „Tentatio".
7 „Intentationibus".

Vnt pirmos Nedelos
Gawenioy Ewangelia Matth: 4[A].

A *Nuo metu: Nuweſtas buwo IEZVS girion nuog Dwaſios, adunt butu gunditas nuog welino. A kad i{ż}paſnikawo kieturias dešimtis dienu, ir kieturias dešimtis nakćiu, potam ałko. Jr prieis gunditoias tare iam. Jey Sunus Diewo eſſi liepk adunt akmenes tiey duonu ſtotus. A ijſai atſakidamas tare. Parašita ira: Ne paćiu duonu giwas eſti żmogus, bet wiſokiu żodziu, kurſay iſʒeyt iżgi naſru Diewo. Tad ieme ij welinas ing ſʒwyntu miestu, ir paſtate ij vnt wirſʒaus bażnićios, ir tare iam: Jey ſunus Diewo eſſi, nułeyskis żiemin. Nes parašita ira, iog Angełamus ſawo iſakie ape tawi, ir runkoſa nešios tawi, adunt niekád nepażeyſtumey pri{e}g akmeni koios ſawo. Tare iam Iezus: Wel parašita ira: Ne gundik wieſʒpaties Diewo tawo. Wel ieme ij welinas vnt kałno aukſʒto łabay: ir parode iam wiſas karaliſtas ſwieto, ir garbu io, ir tare iam. Tay wis tawi duoſiu, iey puołys paſikłonioſi mań. Tad tarie iam IEzus: Eyk šietone ſʒalin. Nes parašita ira: Wieſʒpati Diewu tawo garbinſi, ir iam paćiam tarnauſi. Tad apłeyde ij welinas, á šitay Angełay prieio ir tarnawo iam.*

A *W Pier=*

A Mt 4,1–11.

W pierwßą Niedʒielę po[-] ſtu / Ewangelia v Matth: ś. w Roʒdʒ: 4[A].

W*On czás: Był zawiedźion JEzus ná pußczą*[×] *od Duchá, áby był kußon od diabłá. A gdy pośćił czterdźieśći dni y czterdźieśći nocy, potym łaknął*[×]*. Y przyſtąpiwßy kuśićiel rzekł mu: Ieśliś iest Syn Boży, rzecz áby to kámienie ſtáło ſię chlebem. A on odpowiedáiąc rzekł: Nápiſano iest, Nie ſámym chlebem żywie człowiek, ále wßelkim słowem ktore pochodźi z vst Bożych. Tedy go wźiął diabeł do miáſtá świętego, y poſtáwił go ná ganku*[×] *Kośćielnym. Y rzekł mu: Ieślis iest Syn Boży, ſpuść ſię ná doł. Abowiem nápiſano ieſt: Iż Anyołom ſwoim roskazał o tobie, y będą ćię ná ręku nośić, ábyś ſnádź*[×] *nieobráźił*[×] *o kámień nogi ſwoiey. Rzekł mu Pan Iezus: Záśie*[×] *nápiſano iest: Nie będźieß kuśił Páná Bogá twego. Wźiął go záś*[×] *dyabeł ná gorę wyſoką bárzo: y vkazał mu wßytkie kroleſtwá świátá, y ozdobę ich. Y rzekł mu: To wßytko dam tobie, ieśli vpadßy vczyniß mi pokłon. Tedy mu rzekł Iezus: Podź precz ßátánie. Abowiem nápiſáno iest: Pánu Bogu twemu kłániáć ſię, á iemu ſámemu (Bozką) służbę oddawáć będźieß. Tedy opuśćił go diabeł: á oto Anyołowie przyſtąpili, y słvżyli iemu.* Punkt

A Mt 4,1–11.

PIERWSZA NIEDZIELA POSTV.

PUNKTAS I.

Ieiunium animæ & corporis.

Dweiopas paſnikas Duśios ir Kuno.

Iſa: 50[A]. Solue vincula iniquitatis.

I. APe duśios paśniku teyp pats Diewas kałba per Iſaiośiu[B]. ‹Negu taſay ira gieriaus paſnikas / kuri aprinkau? Ißrißk riśius neteyſibes / iʒrißk naßtas apſunkinunćias›[C]. Iʒ tu ʒodʒiu rodʒias / iog lautis piktibes ir ſunkiu nuſideimu ira paſnikas duśios / kuri tadu aʒułayko / kadu wiſas galibes ſawo / nuog wiſokiu tußtibiu draudʒia.

Ieiuniū memoriæ[.] Pſ: 44. Audi filia & vide[.] Gen: 50.

2. Paſnikauia atmintis ios / kad marśina ſaw abidas / ir kitus dayktus / ne reykiamus. ‹Kłauſik dukte› ‹ir prylynk auſy tawoaʒumirßk[1] ʒmoniu tawo / ir namu Tewo tawo›[D]. ‹Aʒumirßk piktibes brolu tawo /› ‹kuriu padare prieß tawi›[E] / táre Iokubás[F].

Ieiunium intellectus[.] Ier: 4.

3. Ałkanu łayko iʒmoniu / kad ne muſto / ko nedera muſtit. ‹Kołay truks tawimp

muſti⸗

PUNKT I.

Dwoiaki Poſt Duſze y Ciáłá.

I. DPośćie dußy / ták ſam Pan Bog mowi prʒeʒ Iʒáiaßá[G]. ‹Iʒáli[×] nie to ieſt poſt rácʒey / ktorŷ obrał? Roʒwiąʒ ʒwiąʒki[×] niepráwośći[×]: roʒwiąʒ brʒemiona ćięʒace›[H] / [et]c. Ʒ tych ſłow pokáʒuie ſię / ʒe poprʒeſt{á}ć ʒłośći[×] y grʒechow ćięʒkich / ieſt poſt dußy / ktory tedy cʒłowiek chowa[×] / kiedy wßytkie śiły ſwoie / od wßelákiey proʒnośći[×] hámuie.

2. Pośći Pámięć / gdy vmarʒa[×] w ſobie krʒywdy / y inne rʒecʒy niepotrʒebne. ‹Słuchay Corko á pátrʒ / y nákłoń vchá twego / á ʒápomni narodu twego / y domu Oycá twego›[I]. ‹Ʒápámiętay[×] «mowi / Iákob[J]» / ʒłego vcʒŷku Bráćiey twoiey› ‹ktorą wyrʒądʒiły tobie›[K].

3. Pośći roʒum / gdy nie myśli nie co nie ieſt prʒyſtoyneg[×] / ‹Pokiʒ będą trwáć w tobie

A 2 myśli

A BSV Is 58,6.
B Izaiją; Izaijas; Iz 58,3–7.
C Iz 58,6.
D Ps 45,11; BSV Ps 44,11.
E Pr 50,17.
F Jokūbas, patriarchas; Pr 50,17.
G przez Izajasza; Izajasz; Iz 58,3–7.
H Iz 58,6.
I Ps 45,11; BW Ps 44,11.
J Jakub, patriarcha; Rdz 50,17.
K Rdz 50,17.
1 Err. Turi būti „tawo aʒumirßk“.

muſtimay / kuriey ʒeydʒia›[A] / t{á}ria Diewas.

4. Alkina noru / kad ne nori nieko prieß Diewo noru / ‹Nuog noro tawo atſigriʒk›[B].

5. Ne duoſt penukßło imaginacyey / kad ne waydina ſaw niekániekiu / kad neʒedʒia ir ne lienà łelu ir ʒimiu Diewuy niekinćiamu / ⌜kayp aniey dare / kuriey ſawimp / ir Baʒnićioy iʒteploii biáurus idus ʒiemaślauʒies / ir pagonißkus diewus garbino / vnt kuriu ſkundʒiáſi Diewas⌝[C].

6. Gawi gieydulinga galibe / kad ne perłeydʒia iey duśiá ſmalśćiaut ir ſmaguriaut aʒudrauſtoſe kunuy gardibeſe / ko anie apſiriieiey ne d{a}re: ‹Priſigierkime wino brungaus› «tieg» / ‹dewekime waynikus{ś} nupintus iʒ roʒiu / kołay ne pawis›[D].

7. Atima edeſi ruſtibey / kad ne ruſtauia ir ne inirtinaſi nieko drin. ‹Saułe tegul ne aʒuſiłeydʒia vnt ruſtibes iuſu›[E].

8. Baduoia wiſos paiautos / kad

myśli ßkodliwe›[F] mowi Pan Bog.

4. Morʒy[×] wolą / gdy nic niechce / co by było przećiw woli Boʒey / ‹Od woli twoiey odwroć ſię›[G].

5. Morʒy[×] iákoby poſtem imáginacyą[×] / gdy nie marʒy w ſobie márnośći świátá / gdy nie ſtáwia ſobie obráʒkow / y ʒnákow obrʒydłych / ⌜iáko oni cʒynili / ktorʒy w ſobie / y w Kośćiele brʒydkie gádʒiny / y płąʒy / y Bogi poǵáńſkie chwalili: ná ktorych nárʒeká Bog v Eʒech:⌝[H]

6. Pośći poʒądliwa śiłá / gdy nie dopußcʒá iey dußá roſkoßowáć / y ſmákowáć ſobie w niepoʒwolonych ćiáłá ſmákách / cʒego oni obʒercy nie cʒynili / ktorʒy mowili: ‹Nápełniaymy ſię winē drogim /› ‹chodʒmy w wieńcách roʒánych / poki nie vwiędną›[I].

7. Morʒy[×] poſtem / y gniewną śiłę gdy ſię nie dáie ʒadną rʒecʒą przećiwną[×] roʒiußyc[×] beʒ miáry[×]. ‹Niech ſłońce nie ʒápáda[×] ná roʒgniewánie wáße›[J].

8. Poßcʒą wßytkie ʒmyſły / gdy

Ieiunium voluntatis. Eccleſ: 18. à voluntate tua auertere.

Ieiuniũ imaginatiuæ potẽtiæ.

Ezech: 8.

Ieiunium cõ{c}upiſcentiæ.

Snp:[1] *2.*

Ieiunium iraſcibilis potentiæ.

Epl:[2] *4. Sol:*[3] *non occidat.*

Ieiunia ſenſuum.

A Jer 4,14.
B Sir 18,30.
C Ez 8,10.
D Išm 2,7–8.
E Ef 4,26.
F Jr 4,14.
G Syr 18,30.
H Ez 8,10.
I Mdr 2,7–8.
J Ef 4,26.
1 Err. Turi būti „Sap:".
2 Err. Turi būti „Eph:".
3 Err. Nereikalingas dvitaškis.

Niedźielę Poſtu.

kad ne wienay iʒ iu ne duoſt ſiauſti. Nugriʒia akis idant ne weyʒdetu vnt nieku ir tu⸗ſćiu dayktu. Auſis aʒutwe⸗ria erßkiećieys / idant negir⸗detu pikto ko / teypagi ir k{i}⸗tas. Vnt gało wiſu ſunariu ſaugoia / idãt netaptu ruʒi{e}⸗mis ne teyśibes / ⌜o ipaćiey lie⸗ʒuwio ſergti / ir aʒudaro ij *Eccl: 28.* durimis / aʒurákina ſpino⸗mis / ſwaru pirka ir ſweria pirm ʒodʒius negi ku iʒtaria / kaypo raßtas ßwyntas iſako⌝[A]. Taſay ira paśnikas duśios.

9. Ape paſniku kuno dauug[2] ſenami ir nauiami Teſtámẽ⸗ti ſkaytome / kuris tami vʒgu[⸗]li / idant Krikśćionis walgi⸗kłus nuog baʒnićios perłey⸗ſtus pagal ſeno budo wienu kartu / ir ſawu metu / wal⸗gitu / o ſmarſos ir áʒudrauſtu ne litetu. Vnt to paſniko ra⸗*Ioo{l},[1] 2.* gina Diewes[3] per Ioeli[B]. ‹Ap⸗ſigriʒkite maniſp paſniki / werkſmi / raudoimi iʒ wiſos śirdies iuſu›[C]. Ir Wießpats Chriſtus liepia ſu linkſmibi *Matt: 6.* paſnikaut. ‹Kád paſnikauia⸗te / ne bukite› ‹nuludusieys›[D] / [et]c. Apaßtałas iſako tũkius Die⸗

wo

gdy ʒadnemu ʒ nich nie dáie ſwey woli / odwraca ocʒy / á⸗by nie pátrʒyły ná proʒne / y nikcʒemne rʒecʒy. Vßy ʒágra⸗dʒa ćierniem / áby nie ſłyßá⸗ły złego / tákʒe y inne ʒmyſły. Ná koniec / ſtrʒeʒe wßytkich członkow / áby ſię nie ſtáły o⸗rężem niepráwośći: ⌜á oſobli⸗wie[×] ięʒyká / y ʒáwiera[×] go drʒ⸗wiámi / y ʒámyká ʒámkámi / kupuie wagę / y wáʒy słowá wprʒod[×] / niʒ co wymowi / iá⸗ko piſmo S. roſkáʒuie⌝[E] / A ten ieſt poſt dußy.

9. O pośćie ćiáłá wiele w ſtárym y w nowym Teſtá⸗menćie cʒytamy / ktory w tỹ należy[×] / áby Chrʒeśćianie po⸗traw od Kośćiołá poʒwolo⸗nych / wedle dawnego ʒwy⸗cʒáiu / ráʒ / y ſwego cʒáſu ʒá⸗żywáli[×] / á ʒákaʒánych nie ty⸗káliſię. Do tego poſtu wʒbu⸗dʒa[×] P. Bog prʒeʒ Ioela[F] mo⸗wiąc: ‹Náwroććie ſię do mnie w pośćie / w płacʒu y w ʒalu / ʒe wßytkiego ſercá wáßego›[G]. Y ſam Pan Ieʒus roſkáʒuie ʒ weſelem[×] pośćić / ‹gdy «prá⸗wi» / Pośćićie[4] / nie bądźie› ‹ſme[⸗]tnemi›[H] / [et]c. Apoſtoł teʒ nákáʒu⸗

A 3 ie ſłu⸗

A Sir 28,25; BSV Sir 28,29.
B Joelį; Joelis; Jl 2,12.
C Jl 2,12.
D Mt 6,16.
E Syr 28,25; BW Eklk 28,29.
F przez Joela; Joel; Jl 2,12.
G Jl 2,12.
H Mt 6,16.
1 Err. Turi būti „Ioel:".
2 Err. Turi būti „daug".
3 Err. Turi būti „Diewas".
4 Zapis dużą literą w środku zdania.

wo tarnamus łaykit paſni⸗
kus. ‹Paſirodikime «tieg» wiſá⸗
mi kayp Diewo tarnay di⸗
dʒioy kuntribey /› ‹prieſpau⸗
doſe /› ‹paſnikuoſy›[A] / [et]c.

PVNKTAS II.

Kodrin tuoiaus po pakrik-
ſztimu Wieſpats[1] Chriſtus
buwo nuweſtas vnt paſni-
ko ir pagundu.

1. El triiu ipá{c}iey prie⸗
ʒaſtu Dwaśia ßwỹ⸗
ta tay padare. 1. Idant wi⸗
ſi Diewo prietelus ir gieri io
tarnay ʒinotu / ir priſirinktu
vnt tuułu pagundu / ſłogu /
perſekioimu / kuno ſáwo war[⸗]
ginimo / ir tuo metu / kad di⸗
dʒias ir brungias dowanas
nuog io aptureio. Diewo mi⸗
liſta ne pateykos / bet gieru
darbu turi but prieʒaſtim
kiekwienam / kuris iu igija.
Teyp Ap{á}ßtałas ir ʒod{ʒ}iu ir
paćiu ſáwo paweykſłu mo⸗
kia: ‹Raginame «tieg» idant
tuśćiey miliſtos Diewo ne
imtumite›[B] / [et]c. ‹bet wiſámi «tieg»
paſirodikime kayp Diewo
tarnay

ie ſługom Boʒym cʒęſto ʒá⸗
chowáć poſty / ‹ſtáw my[2×]
ſámych śiebie / iáko ſłudʒy
Boʒy w wiełkiey ćierpliwo⸗
śći w vtrápieniách› ‹y w po⸗
śćiech›[C] / [et]c.

PUNKT II.

Dla czego zaraz po Chrz-
ćie P. IESVS był prowadzō
ná puſzczę[×] y ná pokuſy.

1. La trʒech oſobliwie[×]
prʒycʒyn Duch S. to
vcʒynił. Pierwßa áby wßy⸗
ſcy Boʒy prʒyiaćiele / y dobrʒy
ſłudʒy iego wiedʒieli / y nágo⸗
towáli ſię[×] ná wiele pokus / v⸗
trapienia / prʒeſládowánia /
ćiáłá ſwego vmártwienia[×] y
tego cʒáſu / gdy wielkie y dro⸗
gie dáry od Bogá otrʒymy⸗
wáią. Bo łáſká Páńſka nie
proʒnowánia / ále prac / y v⸗
cʒynkow dobrych ma bydʒ[3]
prʒycʒyną káʒdemu / ktorym
oná dana bywa: Tak Apo⸗
ſtoł y ſłowem / y ſámym ſwỹ
prʒykłádē nas náucʒa: ‹Ná⸗
pominámy / «práwi» / ábyśćie
nádáremno łáſki Boʒey nie
prʒy⸗

2. Cor: 6,[4]

Cur Chriſtus poſt Baptiſm[um] ſtatim ductus est vt tenta-retur? Reſpondetur ob tria. 1. Vt ſerui Chriſti præpa-rēt ſe ad tent[ationem.]

2. Cor: 6. V. 1.

A 2 Kor 6,4–5.
B 2 Kor 6,1.
C 2 Kor 6,4–5.

1 „Wießpats".
2 Err. Powinno być „ſtáwmy".
3 „być".
4 Err. Turi būti taškas.

7 **Niedʒ́ielę Poſtu.**

{ta}rnay didʒ́ioy kuntribey / ſłogoſe / neſutekteſe / priespaudoſe / plakimuoſe[1] / kálineſe /› ‹darbuoſe›[A] / [et]c. Ape ſáwi wel teyp biło:‹o[2] miliſtá io› / «tay ira Diewo» / ‹manimp ne buwo dika›[B] / ir iʒſkayto ſkayćiu łabay didi ſáwo tułu gieru *1. Cor: 15.* darbu / ir wargu. Tay rodʒ́ia ir figurá / ⌜iwedis Diewas ſunus Iʒraelo[C] ʒ̇iámen paʒ̇adet{o}n / ne wiſus iu neprietelus *Iudic: 3. 1.* iʒnaykie bet paliko widuy iu Fereʒeus[D] / Chaneneus[E] / ir kitus / idant ne nuiunktu ir ne aʒ̇umirßtu kariaut / ir ſu ſáwo prieśinikays kautis⌝[F]. ⌜Teyp Rimionis[G] ne noreio pagadint mieſto Karthagines[H] / idant iaunimás iu ne pałoſtu ir nuog pateykos nepapiktu⌝[I]. *Flo: lib: 2. De geſt: Roman: cap. 15.* Kaławias makßtiſe neśioiamas / ir retay iʒ iu iʒtraukiamas paruduoia ir ginda. wūduo[3] vnt wienos wietos ſtowis / biauriey kwepia[.] *Simil[itudo.]* Rubus ſkrinioy łaykomus / ir adwos kádu wilki{á}mus kundʒ́ia pakrumto ir pawarpo.

prʒymowáli›[J] / ‹ále we wßytkim ſtáwmy ſámych śiebie / iáko ſłudʒy Boʒ̇y / w ćierpliwośći wielkiey / w vtrapieniách / w potrʒebách / w vćiſkách / w ráʒ́iech[×] / w więʒ́ieniu /› ‹w prácách›[K] / [et]c. A oſobie ták mowi: ‹A łáſká iego› / «to ieſt Boʒa» / ‹ku mnie proʒ̇na[×] nie byłá›[L] / y wylicʒa[×] licʒbę bárʒo wielką dobrych ſwoich vcʒynkow / y prac. Toʒ̇ ſię pokáʒuie y w Figurʒe / ⌜w prowádʒ́iwßy Bog ſyny Iʒráelſkie[M] do ʒ́iemię obiecáney / nie wßytkie nieprʒyiaćioły ich wynißcʒył, ále ʒoſtáwił w pośrʒodku ich Feryʒeycʒyki[N] / Chánáneycʒyki[O] y inych / áby ſię nie odʒwycʒáili / y nie ʒapomnieli woynę wieść / y ʒ nieprʒyiaćiołmi ſię ſwymi vćieráć[×]⌝[P]. ⌜Ták Rʒymiánie[Q] niechćieli ʒnosić Miáſtá Karthágińſkiego[R] / áby ich młodʒ́[×] nie ʒ nikcʒemniáłá[4×] y odproʒ̇nowánia niepſowáłá ſię⌝[S]. Miecʒ w poßwách noßony / ktorego rʒ̇ádko dobywaią / rdʒáwieie / y pſuie ſię. Wodá ná iednỹ mieyſcu ſtoiąca / brʒydko śmiárdnieie[×]. Sʒáty w ſkrʒyni chowáne / ktorych ledwo[×] kiedy ʒáʒ̇ywaią[×] mol pſuie / y dʒ́iuráwi / [et]c.

2. Adunt[5]

A 2 Kor 6,4–5.
B 1 Kor 15,10.
C Izraelio; Izraelis; Ts 3,1–5; Joz 9,1.
D Perizus; perizai (perizitai); Ts 3,3.
E Kanaaniečius; kanaaniečiai; Ts 3,3.
F Ts 3,1–5.
G Romiečiai (romėnai); žr. išnašą „I".
H Kartaginos; Kartagina; žr. išnašą „I".
I Liucijus Anėjus Floras (lot. *Lucius Annaeus Florus*; apie 74–apie 130); žr. *Epitomae de Tito Livio Bellorum Omnium Annorum DCC Libri Duo*, I, 31, Bellum Punicum Tertium, II, 15.
J 2 Kor 6,1.
K 2 Kor 6,4–5.
L 1 Kor 15,10.
M Izraelskie; izraelski; Sdz 3,1–5; Joz 9,1.
N Perryzytów; Perryzyci; Sdz 3,1–6.
O Kananejczyków; Kananejczycy; Sdz 3,3.
P Sdz 3,1–5.
Q Rzymianie; Rzymianin; zob. przypis „s".
R Kartagiński; Kartagina; zob. przypis „s".
S Odwołanie się do dzieła rzymskiego historyka Lucjusza Anneusza Florusa (łac. *Lucius Annaeus Florus*; ur. około 74 n. e. – zm. około 130 n. e.) *Zarys dziejów rzymskich*, Księga I, Rozdział XXXI. *Trzecia wojna punicka* II, 15, s. 83–86; odsyłacz do źródła łacińskiego zob. przypis „I".

1 Err. Turi būti „plakimuoſe".
2 Err. Nėra tarpo po dvitaškio prieš „o".
3 Greičiausiai naujo sakinio pradžia.
4 „ʒnikcʒemniáłá".
5 Err. Kustodas nesutampa su 8 p. pirmuoju žodžiu.

2. Idant mes turedami pa⸗ſnikaut / ir kitus gierus dar⸗bus darit pradedami / rupin⸗tumes pirm but Diewo mili⸗ſtoy / ráſtis io ſunumis ir prie⸗telumis iam miełays / iey no⸗rime áʒutuos[1] mokieſties vm⸗ʒinas nupełnit. NesDiewas[2] nuog neprietelu ſáwo / ne pri⸗ima ir gieru padaru / ir ne no⸗ri / áʒumokiet aʒu iuos. ⌜Teyp vnt Kaymo[A] afieru ne weyʒ⸗deio Diewas / o vnt Ablo[B] weyʒdeio ir prieme ias⌝ / to⸗drin iog taſay teyſus ir ßw{ȳ}⸗tas / o ánaſay ne teyſus ir pik⸗tas buwo. Skundʒiaſi {ʒ̄}y⸗day vnt Diewo. ‹Kodrin pa⸗ſnikáwome / o ne weyʒdeiey / nuʒeminome duśias muſu / o neʒynoiey?›[C] ⌜Atſako iiemus / iog paſnikaud{á}mi pilni bu⸗wo tułu nuſideimu / káypo tináy iuos iʒſkayto⌝[D]. ‹Tatay «tieg» dienoy paſniko iuſu run⸗daſi noras iuſu›[E] / [et]c[.]

2. Aby my poczynáiąc po⸗śćić / y inne dobre vczynki / ſtáráli ſię w przod× być w łá⸗ſce Boʒey / ieğ ſynámi y przy⸗iaćiołmi iemu miłemi nay⸗dowáć ſię× / ieſli chcemy ʒá nie ʒápłaty wiecʒney doſtáć[.] Al⸗bowiem Bog od nieprzyia⸗ćioł ſwych nie przyymuie y dobrych vczynkow / y niechce płaćić ʒá nie. ⌜Ták ná oſiáry Káimá[F] nie pátrzył Bog / á na Ablowe[G] weyzrzał / y przy⸗iął ie⌝: dla tego ʒe ten ſprá⸗wiedliwy y święty / á on nie⸗ſpráwiedliwy / y ʒły był. V⸗ſkarʒáią ſię ʒydowie na Bo⸗gá: ‹Czemu pośćilichmy á nie weyzrzáłeś / vpokorzylichmy duße náße / a nie widʒiałeś?›[H] ⌜odpowiádá im ʒe poßcząc by⸗li pełni grzechow / iáko tám ie wyliczá×⌝[I]: ‹oto «práwi» / w dʒień poſtu wáßego nayduie ſię× wolá wáßá›[J].

2. Curandũ eſt vt bona opera inchoemus in gratia:

à malis Deus bona opera nõ acceptat ad vitam æternã. Gen: 4.

Iſa: 53[4].

3. Idant ʒinotume kád pá⸗gundos ir ſłogos / kurias kin⸗{ć}ia Diewo tarnay / ne eyti iʒ ruſtibes Diewo prieß iuos / bet gieriaus iʒ meyłes io. ‹Iog «tieg» miełas buway Diewuy / reykie

3. Abychmy wiedʒieli ʒe[3] po⸗kuſy / y ćięʒkości ktore ćierpią ſłudzy Boʒy / nie pochodzą z gniewu Boʒego przećiw im / ále raczey z miłośći iego[.] ‹Ześ «práwi» / był przyiemny Bogu potrzeba

3. Vt ſciamus tẽ[-]tationes veni-re non ab ira-to Deo ſed ab aman{t}e & pro[-]bante.

A Kaino; Kainas; Pr 4,1–7.
B Abelio; Abelis, Adomo sūnus; Pr 4,1–7.
C Iz 58,3.
D Iz 58,3–7.
E Iz 58,3.
F Kaina; Kain; Rdz 4,1–7.
G Ablowe; Ablowy; Abel, syn Adama; Rdz 4,1–7.
H Iz 58,3.
I Iz 58,3–7.
J Iz 58,3.
1 Err. Turi būti „áʒu tuos".
2 Err. Turi būti „Nes Diewas".
3 „ʒe".
4 BSV Is 58,3.

Tob: 12. exempla[.]

reykie idant megintu tawi pagunda›[A]. ⌜Iuobu[B] gire/ir ſakie pats Diewas tuo metu ne wieno kito giereſnio ne ſūti vnt świeto / o tećiau perłeyde vnt io bayſias ir ſunkias prieſpaudas⌝. Ir Apaßtáłas biło: ‹Iumus dowanota ira /› ‹idant ne tyktay tikietumite ing ij / bet ir kintetumite aʒu ij›[C].

Iob: 1.

1,[1] Phil: 26.

potrʒebá było / aby cię pokuſá doświádcʒyłá›[F]. ⌜Iobá[G] chwa[=]łił y powiádał ſam Bog / ʒe tego cʒáſu nie było niko° lepßego ná deń[3] ná świećie / á prʒećie prʒepuśćił[×] nań ſtraßliwe y ćięʒkie vtrapienia⌝ / Y Apoſtoł mowi: ‹Wam dárowáno ieſt dla Chryſtuſá / nie tylko ábyśćie weń wierʒyli / ále iʒ byśćie teʒ dla niego ćierpieli›[H].

PUNKTAS III.

Kuriemus Diewas pagundoſe padeſt, ir duoſti ias pergałet?

PVNKT III.

Ktorym Bog w pokuſách dopomaga y dáie im one zwyćiężáć?

Quos Deus intentationib[us] iuuat? & quos non?

WIſi ʒmones kołay giwi vnt to świeto / turi pagundaś / bet nie wiſi ias pergali. ‹Pagundimas ira giwenimas ʒmoniu vnt ʒiemes›[D2] biło ßwyntas Iuobas[E]: O kodrin ne wiſi butu pergałetoieys iu? trumpay vnt to gali ȧtſakit teyp.

Iob: 7.

1. Iog wieni tićiomis linda ing pagundas / ießko iu / ir dru{ś}iey łeydʒiaſi vnt iu. Tokiemus ne ʒ{á}deio Diewas padet /

Qui ſe ingerunt intentationes derelinquũtur à Deo[.] Eccl: 3. V. 27.

WSʒyſcy ludʒie poki ʒyią ná tym świećie / máią pokuſy / ále nie wßyſcy ie prʒemagáią[×]. ‹Boiowánie[×] eſt[4] / «álbo pokuſá» / ʒywot ludʒki ná ʒiemi›[I] / mowi Iob[J] ś. A cʒemu by nie wßyſcy byli ʒwyćięʒcámi ich? krotko moʒe ſię odpowiedʒieć ná to.

1. Iedni vmyślnie laʒą w pokuſy; ßukáią ich y śmiáło pußcʒáią ſię[×] ná nie / Tákim nie prʒyobiecał Pan Bog dopomágáć /

B

A Tob 12,14.
B Jobą; Jobas, Jobo knygos veikėjas; Job 1,8–12.
C Fil 1,29.
D Job 7,1.
E Jobas; Jobo knygos veikėjas; Job 7,1.
F Tb 12,13.
G Hioba; Hiob; główny bohater Księgi Hioba; Hi 1,8.
H Flp 1,29.
I Hi 7,1.
J Hiob; główny bohater Księgi Hioba; Hi 7,1.
1 Err. Turi būti taškas.
2 Reikalingas skyrybos ženklas.
3 „nadeń"; zob. też BW Tb 12,13.
4 „ieſt".

padet / bet gieriaus grumʒ⸗dʒ́ia iiemus prapułty[1]: ‹Kas teyp mili prapulti / prapułs ioy›[A]. O iey kadu iuos iǯgiełbia[2] dáro tay iǯ tikros miełaśir⸗diſtes / o ne iǯ kaltibes kokios. ⌜Dowidas[B] pats inſidawe pa⸗gundon / vnt ſwetimos mo⸗teries weyʒdedamas / todrin buwo apłayſtas nuog diewo ir ſūkiey pakłupo⌝. ⌜Teyp Sam⸗ſonas[C] / ir Salomonas[D] nuog moteru pagonißku priwilti / bayſiey ira pergałeti⌝ / ir kiti be ſkayćiaus. Kiti wel ne druſauia / bet ſaugoś ſu di⸗dʒ́iu rupeśćiu pagundu / ʒ̇i⸗nodami ápe ſ{á}wo ſilpnibi patis / ne patis noretinay ißo⸗ka ioſna / bet wedami nuog Dwaſios S. ſuſitinka ir mi⸗naſi ſu iomis. Tie wiſados pergały iu apturi / didi giriu ir naudu parneßa. Todrin del muſu pamokſło śioy E⸗wangelioy ira paráśita ápe Wießpati Ieʒu. ‹Buwo «tieg» nuweſtas ingi giriu› ‹idant butu gunditas›[E] / Nekałba E⸗wangelia / pats nueo[3] vnt pa⸗gundu / bet buwo nuweſtas nuog Dwaśios ßwyntos.

Sʒwyn⸗

Exempla.

pomágáć ále ráczey groʒ́i im vpadkiem. ‹Kto miłuie niebeśpieczeńſtwo w nim ʒginie›[F]. A ieʒ̇eli kiedy ich rá⸗tuie / cʒyni to ʒ wlaſnego mi⸗łośierdʒ́ia ſwego / á nie ʒ po⸗winnośći iákiey. ⌜Dáwid[G] ſam ſię w dał[4] w pokuſę / ná cu⸗dzą ʒonę pátrʒąc / dla tego był opußcʒon od Bogá / y ćięʒ̇ko potknął ſię⌝ / ⌜ták Sám⸗ſon[H] / y Sálomon[I] od Białych⸗głow[×] oßukáni / ſtráßliwie ſą ʒwyćięʒ́eni⌝ / y inni beʒ licʒby[×]. Drudʒy ʒá ſię[×5] ná śmiáłą nie⸗pußcʒáią ſię / ále ʒ wielką pil⸗nośćią ſtrʒegą ſię pokus, wie⸗dʒąc o ſwey ſłábośći / nie ſá⸗mi chcąc w pádáią w nie / á⸗le ʒáprowádʒeni od Duchá świętego potykaią[×] y śćierá⸗ią ſię[×] ʒ nimi / ći ʒawʒ̇dy[×] ʒwy⸗ćięʒſtwo otrʒymywáią / y wielką chwałę / y poʒ̇ytek od⸗noßą / Prʒeto dla náuki ná⸗ßey wdʒ́iśieyßey Ewangeli⸗ey ieſt nápiſano o P. IEʒu⸗śie. ‹Był / «práwi» / prowádʒo⸗ny ná pußcʒą[×] /› ‹áby był kußon›[J] / Nie mowi Ewángelia ſam ßedł ná pokuſy / ále był ʒá⸗prowádʒon od Duchá S. ⌜Io⸗

ʒeph S.

2. Reg: 11.

Iud: 16.
3. Reg: 11.
Eccleſ:[6] 41.

Qui fugiunt occaſiones tentationum adiuuantur intentationibus.

Exempla 1.

A Sir 3,26; BSV Sir 3,27.
B Dovydas; 2 Sam 11.
C Samsonas; Ts 16.
D Saliamonas; 1 Kar 11; BSV 3 Rg 11.
E Mt 4,1.
F Syr 3,26; BW Eklk 3,27.
G Dawid; 2 Sm 11.
H Samson; Sdz 16.
I Salomon; 1 Krl 11; BW 3 Krl 11.
J Mt 4,1.
1 Err. Turi būti „prapulty".
2 Err. Turi būti „iǯgielbia".
3 Greičiausiai „nueio".
4 „wdał".
5 „ʒáſię".
6 Err. Turi būti „Ecclеſ:".

Nieddʒielę Poſtu.

Gen: 39.

⌜Sʒwyntas Ioʒupas[A] Patriarcha łabay ſunkiu pagūdu / kuriu tureio nuog Wießpacios ſáwo / pergałeio⌝ nes anas ne ießkoio ios / bet wiſokiu budu ſergeios. ⌜Sʒwyntu Powiłu[B] aßtros biauribes kuno daygie akſtinas / ne mitis kinte tu pagundu / meldes Diewuy / kuris iam małony ſáwo dáwe / ir teyp ne buwo nuog ios apgałetas⌝. Tuo budu kitiemus pagunduoſe[1] duoſti pagałbu ſáwo / kurie ne patis ioſna iſimeta / bet nuog Diewo perłeydʒiamas kinćia / ir ſu iomis kauiaſi. Tu padeimu ʒada iiemus per Apaßtału. ‹Teyſingas irá Diewas / kuris ne perłeys iuſu gundit per tay / ku iʒgalite / bet padaris dabar ſu págundu gału / idant gałetumite iʒturet›[C].

2. Cor: 12.

ʒeph[D] S. Pátriárchá barʒo ćiężką pokutę / ktorą miał od Pàniey ſwoiey / prʒemogł[×]:⌝ bo on nie ßukał iey. ⌜Swiętego Páwłá[E] oſtry bodʒieć[2×] / ſproſney[×] ćieleſnośći[×] bodł. Niechcąc ćierpiał tę pokuſę / modlil ſię Bogu / ktory mu dał łáſkę ſwą / y ták nie był od niego ʒwyćięʒony⌝. Tákim ſpoſobem y drugim dáie w pokuſách pomoc ſwoię / ktorʒy nie ſámi ſię w nie wdáwáią / ále od Bogá dopußcʒone ʒnoßą y ʒ niemi ſię ścieráią[×]. Tę pomoc obiecuie im prʒeʒ Apoſtołá: ‹Wierny ieſt Bog / ktory nie dopuśći kuśić was nád śiłę wáßą / ale ʒ pokußeniem vcʒyni teʒ wyśćie[3] / ábyśćie ʒnośić mogli›[F].

1. Cor: 10. Fidelis Deus qui non patitur vos tentari ſupra id quod poteſtis, &c.

PUNKTAS IV. — PUNKT IV.

Cur tentationes Deus permittat.

Kodrin Diewas gundiit ʒmones duśiu neprieteluy perłeydźia?

Czemu Pan Bog kuśić ludźie Duſznemu[×] nieprzyiaćielowi dopuſzcza?

1. Vt oſtendat vim gratiæ.

I. Del párodimo gálibes ſawo. Nes ʒmogus teyſus

I. Dla pokáʒánia mocy ſwoiey. Bo cʒłowiek

B 2 ſpráwie⸗

A Juozapas, patriarcho Jokūbo sūnus; Pr 39,7–12.
B Paulių; Paulius; 2 Kor 12,6–10.
C 1 Kor 10,13.
D Józef, syn Jakuba patriarchy; Rdz 39,7–12.
E Pawła; Paweł; 2 Kor 12,6–10.
F 1 Kor 10,13.
1 Err. Turi būti „pagun=dose".
2 „bodʒiec".
3 „wyjście".

teyſus iʒ ſáwo ßálies ira łabay {ś}iłpnas / ⌜ir todrin wadinaſi siaudu ſauſu / łapu⌝[A] / [et]c. Duśiu neprietelus prieß ira niekam vnt ʒiemes ne pergałetas. Diewas tadu ʒmogu teyp śiłpnu / ſu teyp ſtipru prieśiniku ſułeyʒdamas / ir ſáwo padeimu śiłpneśniā duodamas vnt pergałeimo / ſáwo wiſa galibi[1] tuo budu ißreyßkia. ‹Galibe śiłpnibey paſibaygia ir tobułu rodʒiaſi›[B].

2. Del ʒmogaus paties / kuris pagundoſe tułas naudas igiia / ir tułoſe tuometu[2] pratinaſi gieribeſe. Nes gundʒiamas puołaſi małdump / paſnikump / wargina kunu / nuśiʒemina / iuta ir śiliiaſi kád ne pakłuptu / dauginaſi Diewo baymey ir meyłey / nuſiłynkia daugio nuodemiu brungias nupełno ſaw karunas. ‹Niekaś «tieg» ne bus kárunowotas / tikta{y} kuris prideruńciey káriaus›[C].

3. Del iʒgiedinimo duśiu neprietelaus / kurio puyka nuog

ſpráwiedliwy ʒ ſwey ſtrony ieſt bárʒo ſłáby / ⌜y dla tego naʒywa ſię ſłomą ſuchą / liſtem×⌝[D] / [et]c. Dußny× nieprʒyiáciel ʒáſię× ieſt / ktoremu ʒaden ná ʒiemi odporu dáć nie może / Bog tedy cʒłowieká ták ſłábego / ʒ ták potężnym prʒećiwnikiem ſpußcʒáiąc / y ſwoię pomoc ſłábßemu dáiąc ku ʒwyćięʒtwu / ſwoię wßechmocność tym ſpoſobem pokaʒuię[3] / ‹Moc w ſłábośći bywa potężnieyßa y doſkonalßá ſię pokaʒuie›[E].

2. Dla cʒłowieká ſámego / ktory w pokuſách wiele poʒytkow otrʒymywa / y w roʒmáitych pod ten cʒás ćwicʒy ſię cnotách. Abowiē gdy bywa kußony vćieká ſię do modlitwy / do poſtow / trápi ćiáło / vniʒa ſię / cʒuie× / y vśiłuie / áby ſię nie podknął[4]: pomnaʒa ſię w boiáʒni Boʒey / y w miłośći / vchodʒi× wiela grʒechow / ʒárábiá ſobie ná korony / ‹ʒaden nie weʒmie wieńcá áʒby práwnie wygrał›[F].

3. Dla ʒáwſtydʒenia dußnego× nieprʒyiaćiela / ktorego hárdość

Iob: 13. 25.

2. Cor: 12. V. 9.

2[.] Quia in tētatione multū perficit.

2. Tim: 2.

3. Ad confuſionem hoſtis.

A Job 13,25.
B 2 Kor 12,9.
C 2 Tim 2,5.
D Hi 13,25.
E 2 Kor 12,9.
F 2 Tm 2,5.

1 Greičiausiai „wiſagalibi".
2 „tuo metu".
3 „pokaʒuie".
4 „potknął".

nuog łetibes ʒmogaus pa⸗minta ir ſutrinta / daro iam giedu didy. Todrin liepia Diewas iuoktis iʒ io / tarna⸗mus ſáwo per pranaßu. ‹Su⸗łauʒie Wießpats łaʒdu be⸗diewiu / rikßty wießpatau⸗iunćiu›[B] / [et]c.

Iſa: 16[A].

4. Del paweykſło kitu ʒmo⸗niu / idant dabodamieś ſun⸗kiu pag{ū}du pergałetoiamus ſáwo maʒieſneſe ne nuſimin⸗tu / bet drutintus ir ſu Diewo padeimu iʒ iu wirßu apturet ſaw ʒadetu. ‹Imkite «tieg» pa⸗weykſłu› ‹wargo / ir kuntribes Pranáßus›[C][.] Ape kūtriby Iuo⸗bo[D] girdeiote. ‹Tu pagundimu todrin perłeyde Wießpats iam / idant potam buśiun⸗tiemus duotus paweykſłas kuntribes›[E] / kałba raßtas św: ápe S. Tobiaßu[F].

4. Ad exem-plum aliorum[.]

Iac: 5.

Tob: 2. V[.] 12.

hárdość od podłośći[×] cʒłowie⸗ká podeptana / y ſtárta[×] / cʒy⸗ni mu wſtyd wielki / prʒeto[×] roſkaʒuie Bog náśmiewáć ſię ʒ niego ſługō ſwoim prʒeʒ Proroká: ‹Ʒłámał Pan kiy nieʒboʒnych[×] laſkę pánuią⸗cych›[G].

4. Dla prʒykładu innych lu⸗dʒi / áby pátrʒąc ná wielkich pokus ʒwyćięʒcow / w mniey[⸗]ßych ſwoich nie vpadáli ná vmyśle / ále ʒeby ſię ʒmacnia⸗li / y ʒá pomocą Boʒą ʒ nich wierʒch otrʒymáli ſobie obie⸗cány / ‹Bierʒćie ſobie ná prʒy⸗kład› ‹vtrapienia y ćierpliwo⸗śći Proroki›[H]. Iábowę[I] ćierpli⸗wość ſłyßelisćie. ‹Tę pokuſę dla tego Bog nań prʒepuśćił[×] ʒeby potomkom dan był ná prʒykład ćierpłiwośći›[J] / mo⸗wi Piſmo ś. o Tobiáßu[K] ś.

PUNKTAS V.

Ape monus ir priwilimus duśiu neprietelaus.

PVNKT V.

ô[1] zdrádách y oſzukániach duſznego[×] nieprzyiaćielá.

Fraudes Dia[-]boli.

1. SRiſa ir ßwyntays dayktays gundit / i⸗dant priwił{t}u. Rodʒiaſi tay iʒ

1. SMie y świętemi rʒe⸗cʒámi kusić / áby o⸗ßukał / Pokaʒuie ſię to ʒ E⸗
B 3 wangeli⸗[2]

Etiam ſanctis rebus tentat.

A BSV Is 14,5.
B Iz 14,5.
C Jok 5,10.
D Jobo; Jobas, Jobo knygos veikėjas; Job 1; 2.
E BSV Tb 2,12 (versetas, randamas tik Vulgatoje).
F Tobitą; Tobitas; Tob 2; 3.
G Iz 14,5.
H Jk 5,10.
I Hiobową; Hiobowy; Hi 1; 2.
J BW Tb 2,12 (werset występuje tylko w BW).
K o Tobiaszu; Tobiasz; Tb 2; 3.
1 Err. Powinien być zapis dużą literą.
2 Kustoda nie zgadza się całkowicie z pierwszym wyrazem następnej strony.

iʒ Ewangelios śios dienos / kurioy girdime / kayp Diewo ʒodʒieys ßwỹtays iʒwerśćiey iʒgulditays / ne kałáwiiu ko⸗kiu ßwayto: ‹łayſkis ʒiemin /› ‹nes Anyełámus ſáwo iſ{á}kie ape tawi›[A] / [et]c.

2. Idant tiktay apgautu / biaur{i}ey ſukt ir mełuot neſi⸗giedi: ⌜mano tieg ira karali⸗ſtes[B]⌝ / ‹wiſas taw duoſiu›[C] / [et]{c}. Miałas didis: nes anas nie⸗ko ne turi / tiktay vgni ir liep⸗ſnas pragaro vmʒino. ‹Eyki⸗te› «tieg» ‹vgnin vmʒinon / kuri ira ſukurta welinuy›[D]. Kara⸗liśćiu wießpatim iog eſt kał⸗ba pats Diewas. ‹Per mani karalus karalauia›[E] / Ir tay: ‹wießpatauia Aukſćiauſiaſis karaliſtey ʒmoniu / ir kamgi nores duos iu›[F].

3. Rodʒia karaliſtes gar⸗bu / o tili ape tułus priepuo⸗lus / ir wargus ioy eſſunćius. Kami kayp iłgay wiltawilis[1] iʒpratintas apſeyt[2]. Medu po akim ſtáto / o giełuoni a⸗ʒudingia / roʒi śiula / o akuo⸗tinu erßkiećio ſłepia. ⌜Kas ne ʒino iog karaliſtes ira weiey / kurie bayſiey ſiaućia vnt oro to świe⸗

wángeliey dʒisieyßey / ʒ kto⸗rey ſłyßym / iáko ſłowē Bo⸗ʒym świętym / prʒewrotnie wyroʒumianym[×] / iáko mie⸗cʒem iákim ßyrmuie[×] / ‹ſpuść ſię ná doł:› ‹ábowiem Anyo⸗łom ſwȳ prʒykaʒał o tobie›[G] / [et]c.

2. Aby iedno mogł oßukáć / ßpetnie[×] wykręcáć y kłámáć niewſtydʒi ſię: ⌜moie ſą / prá⸗wi / kroleſtwá⌝[H] ‹wßytkie tobie dam›[I] / [et]c. Kłamſtwo wielkie: Gdyʒ on nic nie ma / tylko o⸗gień y płomienie piekłá wie⸗cʒnego / ‹Idʒćie› / «práwi» / ‹w o⸗gień wiecʒny / ktory vcʒynio⸗ny ieſt Dyábłu›[J]. Kroleſtw Pánem ʒe ieſt ſam Bog / opo⸗wiada ſię. ‹Prʒeʒ mię Krolo⸗wie kroluią›[K] / Ito: ‹Nawyʒ⸗ßy pánuie w kroleſtwie ludʒi / á komukolwiek ʒechce / dáie[3]›[L].

3. Pokáʒuie kroleſtwá chwa⸗łę / á roʒmáite prʒypádki y práce ʒámilcʒywa / w cʒym iáko ſiglarʒ[×] długo ćwicʒony ſobie poſtępuie. Miod prʒed ocʒymá ſtáwia / á ʒądło po⸗krywa[×] / Roʒę ofiáruie á ćier⸗nie vtáia[×] / ⌜kto nie wie ʒe kro⸗leſtwá ſą wiátry / ktore ſtra⸗ßliwie vćieraią ſię[×] ná powie⸗trʒu

Matth: 25.

Prou: 8. v. 15[.]
Dan: 4. v. 15[M][.]

Gloriam oſtē-tat[,] pericula ſilet.

A Mt 4,6.
B Lk 4,6; Mt 4,8.
C Mt 4,9.
D Mt 25,41.
E Pat 8,15.
F Dan 4,14.
G Mt 4,6.
H Łk 4,6; Mt 4,8.
I Mt 4,9.
J Mt 25,41.
K Prz 8,15.
L Dn 4,14.
M BSV Dn 4,14.
1 Err. Turi būti „wiłtawilis".
2 Err. Turi būti „apſieyt".
3 „da ie".

Dan: 7.
Zach: 6,[1]

to świeto?⌝[A] ⌜Toſgi[5] ałgoiaſi ʒirgays kietwerieys pakinkitays / kurie gruʒoſi ir łunkſtus daro vnt ßo[6] świeto⌝[B].

3[2]*. Vrget, vt malũ ſtatim fiat[,] mercedẽ a. in longa tẽpora differt.*

4. Gundidamas tuoiaus ragina ku pikto darit / o ałgu aʒu tay potã[7] ʒada ataduot. Saw aprinká dáb{á}r / a ʒmoguy paliekti potam[8]. ‹Wiſa «tieg» taw duošiu›[C] / ne kałba duomi.

4[3]*. Obuiis tentat,*[4] *Matt: 4.*

5. Kuo primano tuo apießko ʒmogu. Kas tikietus / k{á}d akmenimis kietays turetu gundit ku? Tokia piktibe io / ne rasdamas ko kito / ßoko akmenump. ‹Tarik idant tie akmenes taptu duonu›[D].

6. Daug ira ʒmoniu / kuriuos anas perkałba vnt to / idant iʒ kietu akmenu / padaritu ſaw duonu minkßtu ir gard{ʒ}iu / tay ira / id{ã}t pameti kuno wargu ir ſunku giwenimu / paſnikus / aßutiny / [et]c. łapintu ii / ir wiſámi inteyktu gieydulamus io. ⌜Teyp noreio ßwynto Danielo[E] ir drauginiku io / idant apłaydi paſniku / a{ʒ}udrauſtas ſaw nuog Diewo walgikłas walgitu.

Daniel: 1.

Exemp[lum.]

trʒu tego świátá⌝[F] / ⌜Teʒ náʒywáią ſię poczwornemi[×] ʒáprʒężonemi / ktore obrácáią ſię y wygániaią ſię ná tym świećie⌝[G].

4. Kußąc ʒáraʒ prʒynagla co złego vczynić / á ʒápłatę ʒa to potym obiecuie dáć / ſobie obiera teraʒ / á człowiekowiʒoſtáwuie[9] / potỹ / ‹wßytko tobie dam›[H] / nie mowi dáię.

5. Cʒym moʒe tym oßukiwa człowieká / ktoby ſię ſpodʒiewał / áby kámieńmi twárdemi miał kogo kuśić? Táká złość iego / nie nayduiąc cʒego inßego / ſkocʒył do kámieni / ‹rʒekni / áby to kámienie ſſtáło ſtę[10] chlebem›[I].

6. Wiele ieſt ludʒi / ktorych on námáwia / áby ʒ twárdych kámieni cʒynili ſobie chleb mięki[11] y ſmácʒny / To ieſt / opuśćiwßy ćiáłá pracowity y ćięʒki ʒywot / y włośienicę[×] / pieśćili ie / y we wßytkim wygádʒáli[×] chćiwośćią iego. ⌜Ták chćiał Dánielá[J] S. y Towarʒyßow iego oßukáć / áby opuśćiwßy poſty / ʒákaʒánych potraw od Bogá / ʒáʒywáli⌝[K]. ⌜Ták Eleaʒára[L] / ná świninę /

A Dan 7,2.
B Zch 6,1–8.
C Mt 4,9.
D Mt 4,3.
E Danieliaus; Danielius (Danielis), Danieliaus knygos pagrindinis veikėjas; Dan 1,5–17.
F Dn 7,2.
G Za 6,1–8.
H Mt 4,9.
I Mt 4,3.
J Daniela; Daniel, główny bohater Księgi Daniela; Dn 1,5–17.
K Dn 1,8-17.
L Eleazara; Eleazar; 2 Mch 6,18–31.
1 Err. Turi būti taškas.
2 Err. Turi būti „4".
3 Err. Turi būti „5".
4 Err. Turi būti taškas.
5 „Tos gi".
6 „ßio".
7 „po tã".
8 „po tam".
9 Err. Powinno być „człowieko=wi ʒoſtáwuie".
10 Err. Powinno być „ſię".
11 „miękki".

gitu⌝[A]. ⌜Teyp Eleaʒaru[B] vnt kiaulienos / ir ſeptinis brolus Machabeußus[C] perAntiochu[D][1] perkałbet gieyde⌝[E]. Wel ir teyp gal taritis. Iʒ io pagūdos daug iu akmenis eſti kayp duonu? Er ne akmuo ſirdiy / nopikunta artimo? er ne akmuo pawideimas? er ne akmuo troßkulis garbos kokios/del kurios igiimo/ko ne iʒkinćia / ir kokiu wargu ne iʒturi / ipaćiey ſeniſe didʒiunu to świeto?

świninę[X] / y śiedmiu bráći Máchábeußow[G] prʒeʒ Antiochá[H] prágnął namowić⌝[I] / Ießcʒe / y ták ſię mowić moʒe. ʒ iego dopußcʒenia / wiele ich ieſt / ktorʒy kámienie iedʒą iáko chleb / cʒy to nie kámień w ſercu nienawiść bliʒniego? cʒy nie kámień ʒayʒdrość? cʒy nie kámień prágnienie chwały iákiey / dla ktorey doſtąpienia / cʒego nie wyćierpi cʒłowiek / y iákich trudnośći nie wytrʒyma? oſobliwie[X] w páłacách Kśiąʒąt tego świátá[?]

2. Mach: 7.

7. Nuog maʒu/ir kayp butu reykiamu dayktu pradeſt gundit / ir kuo tolin tuo piktin ʒmogu weda / kayp girdi Ewángelioy ⌜per duonu noreio apſiriimop / per nuſiłeydimu iʒ wißku Baʒnićios tuſciop giriauſp / per párodimu ir ʒadeimu wiſu karáliśćiu / garbinimop ſutwerimo / tay ira ſawis páties / priweſt⌝[F].

7. Od máłych/y iákoby potrʒebnych rʒecʒy pocʒyna kuśić / á cʒym daley / tym gorʒey cʒłowieká prowádʒi / iáko ſłyßyß w Ewángeliey / ⌜prʒeʒ chleb chćiał do obʒerſtwá: prʒeʒ ſpußcʒenie ſię ʒ gánku[X] kośćielne[O] / do proʒney chwały: prʒeʒ pokaʒánie y obiecowánie wßytkich kroleſtw do chwalenia ſtworʒenia / to ieſt / ſámego śiebie⌝[J].

A paruis & quaſi neceſſarijs incipit tētare.

PUNKTAS VI.

Kieturis budus, ſawo paweykſłu rodźia Wieſzpats, kurieys pagundos gali but nuog muſu pergałetos.

1. Daug

PUNKT VI.

Cztyry ſpoſoby ſwym przykłádē pokazuie Pan ktoremi pokuſy mogą być zwyćiężone.

1. Wiele

4.[2] Modi quibus vincũtur tentationes.

A Dan 1,8–17.
B Eleazarą; Eleazaras; 2 Mak 6,18–31.
C Makabiejus; Makabiejai (Makabėjai); 2 Mak 7.
D Antiochą; Antiochas; 2 Mak 7,24–40.
E 2 Mak 6; 7.
F Lk 4,3–9.
G Machabeuszów; Machabeusz; 2 Mch 7.
H przez Antiocha; Antioch; 2 Mch 7,24–40.
I 2 Mch 6; 7.
J Łk 4,3–9.
1 Err. Turi būti „per Antiochu".
2 Err. Nereikalingas taškas.

Niedʒielę Poſtu.

1. Multum iuuat locus ad vincendum.

1. SAug padeſt wieta vnt nuſiſaugoimo ir pergałeimo pagundu. Kas ne regi kad girioy kas giwendamas ne gal pigay impult nuſideimán didʒian: kadung tinay nerunda duśiu neprietelus kuo gundit ʒmogaus / tiktay akmenis / bet mieſti / ſeniſe / ir kur didis apſtas tułu dayktu kunuy ir noruy ʒmogaus megſtunćiu / tinay łabay wargu / wiſu iʒſiſergiet nuodemiu. Todrin Wießpats del muſu pamokſło giriu aprinko / kurioy ſu muſu neprietelumi ſuſitiktu.

2. Exarmandus hoſtis quā[-] tùm fieri poteſt.

1. Pet: 1. 11[A]{.}

2. Reykia iʒwerʒt ßárwus ir ruʒias neprieteluy / kuriomis mus iweykia / tos ira kunas / gieyduley ir paiautos io / kurios per paſniku paſiłpſta / ir ne patogiomis vnt nuodemiu tumpa. ‹Meldʒiu ius› ‹idant aʒuſituretumite nuog pagieydimu kuno / kurie kariauia prieß duśiu›[B].[1] kałba Piatras[C] ßwỹtas / tay padare / ir kad alkino kunu ſawo ßwynćiauſiu del muſu pamaokſło[2] Chriſtus.

3. Reykia⸗

1. WIele pomága mieyſce do vwárowánia ſię[×] y do ʒwyćięʒenia pokus. kto[3] nie widʒi ʒe ná pußcʒy[×] kto mießkáiąc / moʒe ſię łácno[×] vchronić pokus wielkich? poniewaʒ tam nie nayduie dußny[×] nieprʒyiaćiel / cʒymby kuśił cʒłowieká / tylko kámienie ale w mieśćie / ná Páłacách / y gdʒie wielki ieſt doſtátek rʒecʒy ćiáłu / chćiwośći ludʒkiey miłych / tám bárʒo trudno wßytkich vſtrʒedʒ ſię vpádkow. Dla tego teʒ Pan ná náukę náßą / puſtynię[4] ſobie obrał / w ktorey ʒ nieprʒyiaćielem ſię náßym potykał[×].

2. Potrʒeba wydrʒeć ʒbroie y orężę nieprʒyiaćielowi / ktoremi nas doieʒdʒa[×] / te ſą / ćiałá poʒądliwośći / y ʒmyſły iego / ktore prʒeʒ poſt ſłábieią / y nie ſpoſobnemi[×] do grʒechu ſtáią ſię: ‹Proßę was› ‹ábyśćie ſię wſtrʒymywáli / od poʒądliwośći ćieleſnych / ktore walcʒą prʒećiwko dußy›[D] / mowi Piotr ś.[E] To vcʒynił gdy ʒ głodʒił[5×] ćiáło ſwe Prʒenaświętße dla náuki naßey CHriſtus.

C 3. Potrʒe⸗

A BSV 1 Pt 2,11.
B 1 Pt 2,11.
C Petras; 1 Pt 2,11.
D 1 P 2,11.
E Piotr; 1 P 2,11.

1 Greičiausiai turi būti „/".
2 Err. Turi būti „pa=mokſło".
3 Err. Zapis małą literą po kropce.
4 „puſtynię".
5 „ʒgłodʒił".

Punktá ná pierwßą 18

3. Reykiama ira / idāt {ʒ̇}mo⸗gus imtu vnt ſáwis ßàrwus ir ginkłus{.} Tie ira k{á}rionioy duśios / Małdos / Kuntri⸗be / Nuſiʒ̇ieminimas ir kitos gieribes. Vnt gáło ir ráßtás ßwyntas / kuris kaławiju wa[⸗]dinaſi. Sʒytays prieśinikus ſáwo k{à}poiame / ir atkierta⸗me nuog ſawis io pagundi⸗mus. Ir tay regime Wieß⸗patiy ſawo iʒ̇ śios Ewanie⸗liios.

4. Giera ʒ̇inot ißmintingas kokias pramanias ne priete⸗luy neʒ̇inomas / kuriomis ſu didʒ́iu ſáwo giedu butu i⸗weyktas. Teyp Wießpats muſu ſutrine prieśiniku ſá⸗wo ir muſu/budu iam neper⸗manamu. Nes ʒ̇mogiſti ſá⸗wo iam rode / o Diewiſti à⸗ʒ̇udingie/kuriu kád butu i{ū}⸗pi iʒ̇widis / nieku budu vnt io ne driſis vʒ̇pult. ‹Sáko⸗me iʒ̇minti Diewo pałłoptoy[1] ánu vʒ̇udenktu / kuriu Die⸗was praʒ̇inklino pirm vm⸗ʒ̇u vnt garbos muſu / kurios ne wienas iʒ̇g Kunigaysćiu ßio vmʒ̇o ne paʒ̇yno / Net ká⸗du butu buwi paʒ̇ini / niekád butu

3. Potrʒebá ieſt / áby cʒło⸗wiek brał na ſię ʒbroie ná o⸗bronę. Te ſą ná woynie duß⸗ney[×] / Modlitwy / Cierpli⸗wość / Pokorá / y inne cnoty / ná koniec y Piſmo święte / ktore mieczem ſię náʒywa. Temi nieprʒyia{ć}ioły náße śie[⸗]cʒem / y od śiebie odćinamy iego pokuſy / Ito[2] widʒ́im w Pánie náßym ʒ tey Ewán⸗geliey.

4. Dobrʒe wiedʒ́ieć wyśmie⸗nite iákie wynáláʒki nieprʒy⸗iaćielowi niewiadome / kto⸗remi ʒ wielkim ſwoim wſty⸗dē był by od nas pokonány. Ták Pan náß ſtárł[×] prʒećiw⸗niká ſwego / y náßego / ſpoſo⸗bem iemu nie wyroʒumial⸗nym / bo ludʒką poſtáć iemu ſwą pokaʒáł / á Boſtwo vta⸗ił / ktorą gdy by w nim po⸗bácʒył[×] / nigdy by był nie śmiał ná niego nátrʒeć. ‹Po⸗wiadámy mądrość Boʒ̇ą w táiemnicy / onę ʒákrytą[×] / kto⸗rą Bog prʒenáʒnácʒył[×] prʒed wieki ku chwale náßey / kto⸗rey ʒ̇aden ʒ Kśiąʒ̇ąt wieku tego nie poʒnał / Bo gdyby byli

3. Arma ſū-m{ē}da[3], ſcilicet, oratio[,] patien-tia, humilitas[.]

4. Stratage-mata[4] adinue-nienda.

1. Cor: 2. 8. Loquimur ſa-pientiam Dei[A] in myſterio quæ abſcondi-ta est quam prædeſtinauit Deus ante ſæ-cula.

A BSV 1 Cor 2,7: „Dei sapientiam".
1 „pałłaptoy".
2 „I to".
3 Err. Turi būti „su-m{ē}da".
4 Err. Turi būti „Stratege-mata".

butu Wießpati garbos nie⸗nukryʒiowoi[1]›[A].

Alter modus est pugnandi cum diabolo quam cum ho[-]minib[us].

PUNKTAS VII.
Kitokias ira budas kariawi[-]mo ſu duśiu neprietelumi negi ſu żmonemis.

2. Reg: 12.

1. Non robore ſed debilitate carnis vincitur Diab[olus.]

1. VNt káriones ſu ʒmo⸗nemis reykia / kárieywiuy buti ſtipru ir drutu / śiłu[2] didʒiu; ſilpni ne pergáli prieśiniku ſáwu / giria ráß⸗tas ßwyntas ſtiprus kárey⸗wius / ⌜kitur wadina leways⌝[B]. Vnt káriones wel ſu welinu / ne śiłu didʒiu / bet ſiłpnibes kuno reykia / paſnikays ir ki⸗tays warginimays iʒlieſinto. Teyp ßwentieii pergáłeda⸗wo tu prieśiniku iłgays pa⸗ſnikays / ir ſm{á}rkieys płaki⸗mays kuno ſáwo.

Non elatione ſed humilitate eſt pugnan[-]dum.

2. Daug padeſt kárioney ſu ʒmonemis / kád kárieywey iʒ aukßtos wietos / iʒ kałno aba iʒ Pilies prieß nepriete⸗lus mußáſi / pigay iuos per⸗gali ir iweykia / Bet vnt ká⸗riones ſu duśiu neprietelu⸗mi iʒ ʒiem{o}s wietos reykia ſuſitikt

byli poʒnáli / nigby by byli P. chwały nie vkrʒyʒowáli›[C].

PVNKT VII.
Inſzy ſpoſob ieſt woiowánia z duſznym[×] nieprzyiaćielem, niż z ludzmi.

1. NA woynie ʒ ludʒmi trʒebá / áby ʒołnierʒ był mocny y duży ná ćiele / śił wielkich; ſłábi nieprʒemagáią[×] prʒećiwnikow ſwoich / wychwalá piſmo S. dużych Ʒołnierʒow / ⌜y gdʒie indʒiey Lwámi ich naʒywa⌝[D]. Ná woynie ʒáś ʒ cʒártem / nie śił wielkich / ále ſłábośći ćiáłá potrʒebá / poſtámi y innym vmártwieniem wyſußoneğ[×] / Ták święći prʒekonywáli te⸗go nieprʒyiaćielá / długiemi wſtrʒymięʒliwośćiámi / y bi⸗cʒowániem ćiáłá ſwego·[3]

2. Wiele pomága ná woy⸗nie ʒ ludʒmi / gdy żołnierʒe ʒ wyſokiego mieyſcá / ʒ gury / ábo ʒ Ʒámku nieprʒyiaćioły nekáią[4]; łácno[×] ie prʒemagáią[×] / y im doſkurʒáią[×] / ále ná woy⸗nie ʒ Dyabłę ʒ niſkiego miey⸗ſca trʒebá ſię potykáć[×] / y bić

C 2 prʒeto /

A 1 Kor 2,7–8.
B Greičiausiai 2 Sam 17,10.
C 1 Kor 2,7–8.
D Prawdopodobnie 2 Sm 17,10.

1 Plg. lenk. „nie vkrʒyʒowáli".
2 Plg. lenk. „śił".
3 W zabytku kropka w górnej spacji.
4 „nekáią".

ſuſitikt ir káriauti. Todrin kas nori io pamint tegul łábay giley nuʒemina śirdi ſáwo pokim Diewo / á teyp wiſádu bus pergałetoiu to prieśiniko ſáwo. Nes anas ira puykas ir wiſádu aukßtinaſi ir did{ʒ}iauia prieß Diewu / ir prieß ʒmones / ne gal iʒkiſt ʒmogaus nuʒemintos śirdies / ney pergałet nieku budu / kayp piłna ira Hiſtáriu ápe tay ßwentuiu.

3. Reykia daug pinigu vnt káriones ſu ʒmonemis / kurie wadineſi[1] ‹Neruus belli›[A], tay ira / drutibe kariones / kurie ſtipray aʒuturi kárieywius idant imdami ałgu ſáwo / nopłeyſtu káriones ir ne gayßtu / ne iʒſibarſtitu / Bet vnt kariones ſu duśiu neprietelumi ne reykia pinigu / bet gieriaus grinibes / pametimo turto to świeto / ir wiſu daykty / Nuogas turi ſu iuo krikścionis kautis / á teyp ii pergałes. ‹Rabau iumus iauni kiey / iog eſte ſtyprus / ʒodis diewo eſt iuſp / ir pergałeiote Piktu / niemiłekitegi[2] ſwieto ir to kas ira vnt świeto›[B].

Neruus belli mundani pecunia, ſpiritualis paupertas & contemptus mundi.

prʒeto[×] / kto iego chce podeptáć / niech głęboko vniʒa ſerce ſwoie prʒed ocʒymá Boſkiemi; á ták ʒáwʒdy[×] będʒie ʒwyćięʒcá tego nieprʒyiaćielá ſwego. Abowiem on ieſt pyßny[×] y ʒáwʒdy[×] wynaßa ſie / y wielkim śię cʒyni prʒećiw Bogu y prʒećiw ludʒiom / nie moʒe ʒnieść cʒłowieká pokornego ſercá / á ni[3] prʒemoc[×] ʒadnym ſpoſobem / iáko pełno ieſt o tym Hiſtoriy świętych.

3. Potrʒebá wiele pienięd ʒy ná woynie ʒ ludʒmi / ktore ſię nazywáią / ‹Neruus belli›[C], to ieſt: moc y śiłá woyny / ktore mocno ʒátrʒymywáią ʒołnierʒá / áby biorąc ʒołd ſwoy nie opuſcʒáli woyny / y nießli w roʒſypkę[×]; Ale ná Woynie ʒ Dußnym[×] nieprʒyiaćielem nie trʒebá pienięd ʒy / ále rácʒey gołoty[×] / y odrʒucenia dobr tego świátá / y wßytkich rʒecʒy / Nági ma ʒ nim chrʒeśćianin bić ſię / á ták go prʒemoʒe[×]. ‹Pißę wam młodʒieńcy y ʒeśćie mocni / á ſłowo Boʒe mießka w nas y ʒwyćięʒyliśćie ʒłośniká[×] / nie miłuyćieß świátá / áni tego co ieſt ná świećie›[D] / [et]c. VNT

1. Ioan: 2. 15[.]

A Lot.; lie. „karo nervas", t. y. varomoji karo jėga (sausgyslė) yra neriboti piniginiai ištekliai; žr. Markas Tulijus Ciceronas (lot. *Marcus Tullius Cicero;* 106 pr. m. e. – 43 pr. m. e.) *Philippicae,* V, 5.
B 1 Jn 2,14–15.
C Łac.; pol. „nerw wojny", tzn. źródło prowadzenia wojen, nieograniczone środki pieniężne; cytat albo aluzja do mowy Marka Tuliusza Cycerona przeciwko Markowi Antoniuszowi (*Filipika,* V, 5); odsyłacz do źródła łacińskiego zob. przypis „A".
D 1 J 2,14–15.
1 Err. Turi būti „wadinaſi".
2 „niemiłekite gi".
3 „áni".

Vnt vntros Nedelos
Gawenioy Ewang: Mátth: 17[A].

A Nuo metu: Ieme JEZVS Petru ir Iokubu ir Ionu broli io[1]*, ir vżwede iuos vnt kałno aukßto skirium, ir atſimayne poakim*[2] *iu. Ir prażibo weydas io kayp ſaułe, á rubay io ſtoios balti kaip ſniegas. A śitay paſirode ijemus Mayżieśius ir Eliośius ſu iuo kałbedami. A atſakidamas Petras tare Iezauſp. Wießpatie giera ira ćia mums buth*[3] *iey nori, padarikime ćia tris giwenimus*[4] *Tau wienu, Mayżieśiuy wienu, ir Eliaśiuy wienu. Dabar iam bekałbunt, śitay debeſis ſwieſus*[5] *abdingie iuos. Ir śitay bałſas iżdebeſies*[6] *biłodamas. Taſay ira ſunus mano mielauſias, kuriami mań gieray megaſi, io kłauśikite. Ir iżgirdi mokitiniey puołe vnt weydu ſawo, ir biioios łabay. Ir prieio Iezus ir paſiliteio iu, ir tare iiemus. Kielkites {à} nebiiokites. A pakieły akis ſawo, nieko ne iżwido, tiktay pati Iezu. Ir nużingiunz*[7] *iiems nuog kałno, priſakie iiems Iezus biłodamas: Niekam neſakikite regieimo pakołay ſunus żmogous kielſis iż numiruśiu.*

C 3 *W Niedʒie=*

A Mt 17,1–10.
1 Err. Evangelijos tekste neišlaikomi vienodi tarpai tarp žodžio ir po jo einančio kablelio.
2 „po akim“.
3 Err. Turi būti „but(i)“.
4 Err. Reikalingas skyrybos ženklas.
5 „świeſus“.
6 Err. Turi būti „iż debeſies“.
7 Err. Turi būti „nużingiunt“.

21

Vnt vntros Nedelos
Gawenioy Ewang: Mátth: 17.

A Nuo metu: Ieme JEZVS Petru ir Iokubu ir Ionu broli io, ir vżwede iuos vnt kałno aukßto skirium, ir atſimayne poakim iu. Ir prażibo weydas io kayp ſaułe, á rubay io ſtoios balti kaip ſniegas. A śitay paſirode ijemus Mayżieśius ir Eliośius ſu iuo kałbedami. A atſakidamas Petras tare Iezauſp. Wießpatie giera ira ćia mums buth iey nori, padarikime ćia tris giwenimus Tau wienu, Mayżieśiuy wienu, ir Eliaśiuy wienu. Dabar iam bekałbunt, śitay debeſis ſwieſus abdingie iuos. Ir śitay bałſas iżdebeſies biłodamas. Taſay ira ſunus mano mielauſias, kuriami mań gieray megaſi, io kłauśikite. Ir iżgirdi mokitiniey puołe vnt weydu ſawo, ir biioios łabay. Ir prieio Iezus ir paſiliteio iu, ir tare iiemus. Kielkites á nebiiokites. A pakieły akis ſawo, nieko ne iżwido, tiktay pati Iezu. Ir nużingiunz iiems nuog kałno, priſakie iiems Iezus biłodamas: Niekam neſakikite regieimo pakołay ſunus żmogous kielſis iż numiruśiu.

C 3 W Niedʒie=

22
Ná Niedźiele Wtora
Poſtu/ Ewang: v Matt: ś. w Roz: 17.

WOn czás: Wźiał IEZVS Piotrá y Iákubá y Ianá brátá iego, y wprowádźił ie ná gorę wyſoka oſobno: y przemienił ſię przed nimi. A oblicze iego roziáśniało ſię iáko słońce: ſzáty też iego ſtáły ſię białe iáko śnieg. A oto ſię im vkazáli Moyżeſz y Eliaſz z nim rozmáwiaiacy. A odpowiedaiac Piotr, rzekł do Iezuſá, Pánie dobrze ieſt nam tu być: Ieśli chceſz vczyńmy tu trzy przybytki: tobie ieden, Moyżeſzowi ieden, á Eliaſzowi ieden. Gdy to ieſzcze mowił, oto obłok iáſny okrył ie. A oto głos z obłoku mowiacy: Ten ieſt moy Syn miły, w ktorym ſię mnie dobrze vpodobáło, iegoż słuchayćie. A vsłyſzawſzy vczniowie, vpádli ná twarz ſwoie y báli ſię bárzo. A przyſtapiwſzy Iezus dotknał ſię ich, y rzekł im: Wſtańćie á nieboyćie ſię. A podniozſzy oczy ſwe, nikogo niewidźieli, iedno ſámego Ieżuſá. A gdy zſtępowáli z gory, przykazał im Iezus mowiac: Nikomu nie powiadayćie widzenia tego; áż Syn człowieczy zmártwychwſtánie.

WTORA

Ná Niedźielę Wtorą
Poſtu / Ewang: v Matt: ś. w Roz: 17[A].

WOn czás: Wźiął IEZVS Piotrá y Iákubá y Ianá brátá iego, y wprowádźił ie ná gorę wyſoką oſobno: y przemienił ſię przed nimi. A oblicze iego roziáśniało ſię iáko słońce: ſzáty też iego ſtáły ſię białe iáko śnieg. A oto ſię im vkazáli Moyżeſz y Eliaſz z nim rozmáwiaiący. A odpowiedaiąc Piotr, rzekł do Iezuſá,[1] *Pánie dobrze iest nam tu być: Ieśli chceſz vczyńmy tu trzy przybytki*×*: tobie ieden, Moyżeſzowi ieden, á Eliaſzowi ieden. Gdy to ieſzcze mowił, oto obłok iáſny okrył ie. A oto głos z obłoku mowiący: Ten ieſt moy Syn miły, w ktorym ſię mnie dobrze vpodobáło*×*, iegoż słuchayćie. A usłyſzawſzy vczniowie, vpádli ná twarz ſwoie y báli ſię bárzo. A przyſtąpiwſzy Iezus dotknął ſię ich, y rzekł im: Wſtańćie â nieboyćie ſię. A podniozſzy oczy ſwe, nikogo niewidźieli, iedno ſámego Ieżuſá. A gdy zſtępowáli z gory, przykazał im Iezus mowiąc: Nikomu nie powiadayćie widzenia tego, áż Syn człowieczy zmártwychwſtánie.*

WTORA

A Mt 17,1–10.

1 W tekście Ewangelii nie zostały zachowane jednakowe odstępy między wyrazami a znakami interpukcyjnymi i typograficznymi.

23

WTORA NIEDZIELA POSTV.

Varia Chriſti forma.

PUNKTAS I.

Tułos Chryſtaus Wieſzpa= tes pawayźdos.

1. Diuintta-tis[1]. Phil: 2.

1. PAwayʒda ira / no⸗tura / ába Diewi⸗ſte / kuriu ima nuog Diewo Tewo per vm[⸗]ʒinu gimimu: ‹kuris «tieg» bu⸗damas pawayʒdoy / Diewo› «ayira[2] noturoy» ‹iʒniekino ſá⸗wi pati›[B]. Swieśibe gárbos / figura ába pawayʒda eſsi⸗bes io / tay ira Diewo Tewo.

2. Humani-tatis. Phil. 2.

2. Ira ʒmogiſte io / kuriu priieme ir ſudeio ábá ſunere ſu perſunu Diewißku. ‹Pa⸗wayʒdu «tieg» imdamas ne⸗walniko›[C].

3. Figuras antiquæ legis cōplectens.

3. Pawayʒda tułos figuros ſen{á}mi Teſt{á}menty / ápe io tan ſwietan ataimu / giwe⸗nimu / kunćiu / ir ſmerti ſa⸗wimp aʒuweria[.] Praſidei⸗mu io iʒ Ponnos Marios[D] be paʒieydimo ponniſtes ⸢ro⸗de krumas vgnim degus / á ne ſudegus⸣[E]. ⸢Rikßte Aarono[F] nakti

Exod: 3. Item virga Aaron: n: 17[A].

PUNKT I.

Rozmáita Poſtáć Páń-ska.

1. JEſt Náturá / ábo Boſtwo / ktore bie⸗rʒe od Bogá Oycá prʒeʒ wiecʒne rodʒenie / ‹kto⸗ry będąc / «mowi Páweł[G] ś.» w poſtáći Boʒey› / «to ieſt / w Náturʒe» / ‹poniʒył ſámego śiebie›[H] y do Ʒydow. Iáſność chwały / figurá / to ieſt wy⸗raʒony obraʒ iſtnośći[x] iego / to ieſt / Bogá Oycá.

2. Poſtáć ieſt cʒłowiecʒeń⸗ſtwo ieǵ / ktore prʒyiał y ʒłą⸗cʒył ʒ Perſoną Boſką. ‹Bio⸗rąc «práwi / Páweł[I] S.» poſtác ſługi›[J].

3. Poſtáć roʒne figury w ſtá⸗rym Teſtámenćie o iego ná świát prʒyśćiu / ʒyćiu męce / śmierći w ſobie ʒáwierá. Po⸗cʒęćie iego ʒ Pánny Máryey[K] beʒ nárußenia Pánieńſtwá[x] iey / ⸢Pokáʒował kierʒ[x] w o⸗gniu gorący beʒ narußenia⸣[L]. ⸢Roʒgá Ááronowa[M] ktora prʒeʒ

A BSV Nm 17,1–11.
B Fil 2,6–7.
C Fil 2,7.
D Marijos; Marija, Jėzaus motina; Mt 1,18; Lk 1,30–31.
E Iš 3,1–3.
F Aarono; Aaronas; Sk 17,16–26; BSV Nm 17,1–11.
G Paweł; Flp 2,6-7.
H Flp 2,6–7.
I Paweł; Flp 2,7.
J Flp 2,7.
K Maryi; Maryja, matka Jezusa; Mt 1,18; Łk 1,30–31.
L Wj 3,1–3.
M Aaronowa; Aaronowy; Lb 17,16–26; BW Lb 17,1–11: „laska Aaronowa".
1 Err. Turi būti „Diuinita-tis".
2 Err. Turi būti „tay ira".

nakti praſprogus praʒydus ir wayśius turedama⌝ / tugi ćiſtu ir nieku budu ne inʒagtu Wießpaties i{ʒ} Ponnos pra⸗ ſideimu / ir vʒgimimu ʒinkli⸗ no. ⌜Ʒaltis iʒ wario nulietas / ir vnt med{ʒ}io pakabintas / Wießpati vnt kriʒiaus iʒpe⸗ lotu rode⌝[A] / teypagi ir kitos fi⸗ guros / kitas io ßwynćiauſios ʒmogiſtes paſłaptes ʒinklino.

4[.] Pawayʒda / tuli weyká⸗ łay pagal vredu kuruios[1] tu⸗ reio. ⌜Pawayʒda ſuʒiedawi⸗ mo Baʒnićios ira apráśita Gieſmeſe Salomono⌝[B] per te⸗ las[2] knigas / kur numiłetu wa⸗ dinaſis. ⌜Pawayʒdu Wiſku⸗ po ir kunigo apraśie Ʒacha⸗ rioßius[C]⌝. ⌜Moyſes[D] perſunoy Aárono[E]⌝ / ir ⌜Apaßtałas łakßty kuri Ʒidump paráśie⌝[F]. ⌜Pa⸗ wayʒdoy Karalauś regeio ij Iſaioßeus[G]⌝. ⌜Pawayʒdoy ſu⸗ dʒios. Ionas[H] ßwyntas Ap: 1. Matt:[I] 25⌝.

5. Pawayʒda kunćioś io. ⌜Tu apráśie Iſaioßius[J] c. 53.⌝ á pawayʒda iau iʒ numiruſu kiełuſios[3] kuny pagarbintami Philip:[K] ‹Kuris atmayniś ingi kitu weydu płaku kunu muſu priliginda⸗

prʒeʒ iedną noc roʒwiłá śię[×] / ʒátkwitła / y owoc dáłá⌝. Toʒ cʒyſte y ʒe wßytkich miar nie⸗ pokaláne[×] ʒ Pánny poczęćie y narodʒenie prʒeʒnácʒyło[×]. ⌜Wąʒ ʒ miedʒy[4] vlany[×] / y ná drʒewie ʒáwießony / Páná ná Krʒyʒu roʒpiętego ʒnácʒył⌝[L] / Tàk teʒ y drugie figury / inne iego náświętßego w ćielenia[5] táiemnice ʒnácʒyły.

4[.] Poſtáć / roʒne ſpráwy we⸗ dług vrʒedow / ktore odprá⸗ wował / ⌜poſtáć poßlubienia Kośćiołá / ieſt opiſana w pie[⸗] śniách Sálomonowych⌝[M] prʒeʒ cáłą księgę. gdʒie[6] oblubień⸗ cem náʒywá ſię. ⌜Poſtáć Bi⸗ ſkupią y Kápłáńſką opiſał Ʒácháryaß[N]⌝ / ⌜Moyʒeß[O] w per⸗ ſonie Aárona[P]⌝ / y ⌜Apoſtoł w li⸗ śćie / ktory do Ʒydow piſał⌝[Q] / ⌜w poſtáći Krolewſkiey wi⸗ dʒiał Iʒaiaß[R]⌝. ⌜w[7] poſtáći ſę⸗ dʒiego. Ian[S] święty / Ap: 1. Matth:[T] Ewang: c: 25⌝.

5. Poſtáć męki iego ⌜opiſał Iʒàiaß[U] cap: 53.⌝ à ʒmartwych wſtàiacego w ćiele vwielbio⸗ nym Apoſt: do Philip:[V] ‹ktory odmieni podłe[×] ciało náße w inną twarʒ cʒyniąc podobnẏ ćiáłu

Num: 17. 8.

Serpens æneus Chriſtum cru[-] cifixum. Num: 21. 9. Ioan: 3. 14.

4. Varia Chri[-] ſti officia com- plectens[,] vt ſp{ō}[-] ſum cant[ica] cāt[icorum] deſcribunt[,] vt Regem.[8] Iſa: 6. & Apoc: 1.

5:[9] Patientem Iſa: 53, Refurgentem Philip: 3.

A Sk 21,9; Jn 3,14.
B Saliamono; Saliamonas; Gg 1–8.
C Zacharijas (Zacharija), pranašas; Zch 3; 6,9–15.
D Mozė; Iš 4,14–12,50; Kun 6–8.
E Aarono; Aaronas; Iš 4,14–12,50; Kun 6–9; Sk 1; Hbr (Žyd) 5; 7,11–28; 9.
F Hbr (Žyd) 4,14–16.
G Izaijas, pranašas, Amoco (Amozo) sūnus; Iz 6,1–4.
H Jonas, apaštalas ir evangelistas; Apr 1,9–20.
I Matas; Mt 25,31–46.
J Izaijas, pranašas, Amoco (Amozo) sūnus; Iz 53.
K Fil 3,21.
L Lb 21,9; J 3,14.
M w Salomonowych; Salomonowe; Pnp 1–8.
N Zachariasz; Za 3; 6,9–15.
O Mojżesz; Wj 4,14–12,50; Kpł 6–8.
P Aarona; Aaron; Wj 4,14–12,50; Kpł 6–9; Lb 1; Hbr 5; 7,11–28; 9.
Q Hbr 4,14-16.
R Izajasz, prorok, syn Amosa; Iz 6,1–4.
S Jan, apostoł i ewangelista; Ap 1,9-20.
T Mt 25,31–46.
U Izajasz, prorok, syn Amosa; Iz 53.
V Flp 3,21.
1 Err. Turi būti „kuriuos".
2 Err. Greičiausiai „c(i)ełas".
3 Greičiausiai „kiełuſio".
4 „miedʒi".
5 „wćielenia".
6 Err. Błędne użycie kropki.
7 Err. Zapis małą literą po kropce.
8 Err. Nereikalingas taškas.
9 Err. Turi būti taškas.

priligindamas ii kunuy ſáwo ſwieſiauſiam[1]›[A].

6. Vt est omnis virtutis exempl[um.] 2. Cor: 3. 18. Nos verò <> reuelata facie gloriam Dñi ſpeculantes in eandē imag[inem] &c.

6. Pawayʒda ira wiſokiu gieribiu paweykſłas / vnt kurio kaip vnt ʒerkoło turime weyʒdet ir ſawimp ias kaip primanu iʒſpauſti. ‹Mes «tieg» atadingtu weydu vnt garbos Wießpaties kaip ʒerkoły weyʒdedami / ingi tugi pawayʒdu atſimaynome›[B].

7. Vt est in venerabili Sacramento.

7. Pawayʒda ira ßwenćiauſias Sákrámentas ałtoriaus / kurioy mumus duoſti kunu ſá[⸗]wo brungiauſi ir peni iuo duśias muſu.

8. Vt in Trāsfig[uratione] apparuit.

8. Pawayʒda / kurioy Ew{ā}gelioy śios dienos paſirode Apaßtałamus vnt kałno / kad ‹atſimayne pokim iu/kád weydas praʒibo kayp ſaułe / á rubay balti tapo kaip ſniegas›[C]. Iʒ tu wiſu pawayʒdu Wießpaties / daug galiſi imt pamokſłu graʒiu ir mumus reykiamu / kurios[2] del trumpibes apłeydʒiu.

ćiáłu ſwemu náiáśnieyßemu›[D].

6. Poſtáć / ieſt wßelkiey cnoty prʒykłád / ná ktory iáko ná ʒwierćiadło mamy pátrʒyć / y onę w naś[3] / ile możem / wyráʒić. ‹A my odkrytym obliczē chwałę Páńſką iáko w ʒwier[⸗]ćiádle vpátruiąc[×] / w toʒ wyobráʒenie[×] prʒemienieni bywamy›[E].

7. Poſtáć / ieſt Náśw: Sákráment ołtárʒá / w ktorey nam dáie ćiáło ſwoie nádroʒße y kármi im duße náße.

8. Poſtáć / w ktorey w Ewángeliey dnia dʒiśieyßego pokaʒáł ſię Apoſtolom ná gorʒe / gdy ‹ſię odmienił[×] / w oczách ich› / gdy ‹twarʒ roziaśniłá ſię iáko ſłońce / á ßáty ſtáły ſię białę iáko śnieg›[F]. Z kążdey tey poſtáći Páńſkiey wiele ſię może bráć náuk pięknych / y nam potrʒebnych / ktore dla krotkośći cʒáſu opußcʒam.

PVNKTAS II.

CHRISTVS in transfigurati-one ſua gem-

Chriſtus atſimaynimi ſawo per żibeimu ir skayſtibi kuno

PUNKT II.

Chryſtus przy przemienieniu ſwym przez rozia- *D* śnienie

A Fil 3,21.
B 2 Kor 3,18.
C Mt 17,2.
D Flp 3,21.
E 2 Kor 3,18.
F Mt 17,2.

1 „świeſiauſiam".
2 Greičiausiai „kuriuos".
3 „nas".

kuno ſawo žimćiugu vmžinos garbos rode.

1. WIeßpats ir Iʒganitoias muſu IEʒus Chryſtus / ataio tan świetan kaip prekiias iʒ dungaus ſu łabay brungiomis prekiemis / kurias ʒmonemus tułays budays rode / sakie ápe iu brungibi / reykału / naudu. Ir pardawineio / aba dowanay gieriaus dawe wiſienus / kurie iu noreio / kitiemus śiułe. A tay dare per wiſu pagiwenimu vnt ʒiames. ‹Priliginta «tieg» ira karaliſte dungaus ʒmogui prekiiuy / kuris ießko gieru ʒimćiugu / ir radis wienu brungu ʒimćiugu / nueo[1] pardawe wiſa / ku tureio / ir pirko ii›[A]. Kur rádo tu prekii? tuos ʒimćiugus brūgus / kurios[2] aprinko ſaw / ir nuog ko pirko? kas pardawe iam tas prekes? niekas kitas tiktay Wießpats IEʒus Chriſtus / kuris iʒ dungaus tokia[3] atneśie prakias. ⌜Terp kitu dayktu / Ewangelioy śios dienos girdime / kaip atſimaynimi ſáwo / parode ſkayſciauſi

śnienie y piękność ćiáłá ſwego perłę wieczney chwały pokazał.

1. PAn y Ʒbáwićiel náß Chr{y}ſtus Ieʒus prʒyßedł ná ten świát iáko kupieć[4] ʒ niebá / ʒ wielce drogiemi towarámi / ktore ludʒiom roʒnemi ſpoſoby pokaʒował. Opowiadał o ich drogośći / potrʒebie / vʒytkách× / y przedawał / álbo ráczey dármo dáwał wßytkim / ktorʒy ich prágnęli: á drugim wtykał w ręcę. A to cʒynił prʒeʒ wßy[-]tek ʒywot ſwoy ná ʒiemi. ‹Podobne ieſt / «mawiał»: Kroleſtwo niebieſkie cʒłowiekowi kupcowi / ktory ßuká dobrych pereł / y nalaʒßy iednę drogą perłę / ßedßy poprʒedał wßytko co miał y kupił ią›[B]. Gdʒieʒ nalaʒł ten towar? te perły koßtowne / ktore obrał× ſobie? y od kogo kupił? kto prʒedał te towary? Nie kto inny tylko Pan Ieʒus Chryſtus ktory ʒ niebá tákie prʒynioſł kupie× / ⌜Miedʒy innemi rʒecʒámi w Ewángeliey dʒiśieyßey ſłyßemy / iáko prʒy prʒemienieniu ſwoim pokáʒáł nápię knieyßą

mam gloriæ æternæ monſtra[-] uit.

Vt gratiam primam.

Matt: 13.

A Mt 13,45–46.
B Mt 13,45–46.
1 Greičiausiai „nueio".
2 Greičiausiai „ʒimćiugus... kuriuos", arba „prekii... kurios".
3 Err. Turi būti „tokias".
4 „kupiec".

Niedʒielę Poſtu.

{ſk}ayſciauſi ir brungiauſi ʒimćiugu garbos vmʒinos ʒibeimu kuno ſawo⌝[A]. Iʒwidis Petras[B] ßwentas łabay ʒibunti ir twaſkunti tu ʒimćiugu per maʒu pliśieli ſaw paroditu / praßuko / ir per vmʒius vnt kałno giwent gieyde. ‹Giera «tieg» ćia mumus buti /› ‹padarikime ćia tris pawiećius Wießpatie / Taw wienu / Eliaßuy[C] wienu / Moyʒeśiuy[D] wienu›[E]. Bet to ʒimćiu° Chriſtus niekam dowanay ne duos / reykia io pirkt / aba nupełnit. Terp tu / kurie ii pirka / aba nupełno didis ira ſkirius. Wieni wiſa ku turi parduoſt / ir pirka ſaw tu ʒimćiugu. Tokie ira Ʒokannikay / kuriei pameta wiſa / ku tureio aba ir gałeio turet vnt ſwieto. Vntri ira / kuriei ne parduoſt wiſo / ney apłeydʒia turto ſáwo / bet gieray wartoio iuo łayko Diewo priſákimus / daro iʒ io didʒius dar[⸗]bus miełaśirdingus. Ir tie pirka tu ʒimćiugu / norint ne teyp brungiey kaip pirmiey bet pigiaus / ir todrin iiemus ne teyp ʒibes ſkayśćiey kaip tiemus /

Hæc gemm{a} gloriæ nemini dabitur abſ{q[ue]} mercede.

Diuerſitas {e}mentiũ, quidam totũ dãt quod habent vt religioſi. Quidam par[-]tem, vt Eleemoſinarij, &c:[1]

Pro ratione meritorum gloria.

knieyßą perłę / y nadroʒßą chwały ſwoiey wiecʒney / iáſność ćiáłá ſwego⌝[F]. Obácʒywßy[×] Piotr[G] S. náder iáśnieiącą ſię perłę tę / prʒeʒ máłą roʒpadlinę ſobie pokaʒaną / ʒáwołał / y ná wieki ná gorʒe mießkáć prágnął. ‹Dobrʒe nã tu «práwi» / być:› ‹vcʒyń my[2] tu trʒy prʒybytki[×] Pánie / Tobie ieden / Moyʒeßowi[H] ieden / Eliaßowi[I] ieden›[J]: Ale tey Perły ʒadnemu IEʒus dármo nie da / trʒebá ią kupić ábo ʒárobić. Miedʒy temi / ktorʒy ią kupuią / álbo ʒárábiaią / ieſt wielka roʒność[×] iedni wßytko co máią prʒedáią y kupuią tę perłę / tácy ſą ʒákonnicy / ktorʒy wßytko opußcʒáią co mie[⸗]li / ábo co mogli mieć ná świe[⸗]ćie. Drudʒy ſą ktorʒy nie prʒedáią wßytkiego áni opußcʒáią maiętnośći[×] ſwoich / ále dobrʒe ich ʒáʒywáią[×]. Ʒachowuią Boʒe prʒykaʒánie / cʒynią ʒ nich wielkie vcʒynki miłośierne. Y ći kupuią tę perłę choćiaß nie ták drogo iáko pierwßy / ále tániey / y dla tego im nie ták będʒie iáśniáła / iáko tym ktorʒy więcey ʒá nie

D 2 dáią

A Mt 17,2.
B Petras; Mt 17,4; Lk 9,28–36; Mk 9,2–9.
C Elijui; Elijas, pranašas; Mt 17,3–5; Lk 9,28–36; Mk 9,2–9.
D Mozei; Mozė; Mt 17,3–5; Lk 9,28–36; Mk 9,2–9.
E Mt 17,4.
F Mt 17,2.
G Piotr; Mt 17,4; Łk 9,28–36; Mk 9,2–9.
H Mojżeszowi; Mojżesz; Mt 17,3–5; Łk 9,28–36; Mk 9,2–9.
I Eliaszowi; Eliasz, prorok; Mt 17,3–5; Łk 9,28–36; Mk 9,2–9.
J Mt 17,4.
1 Err. Turi būti taškas.
2 Err. Powinno być „vcʒyńmy".

tiemus / kurie daugieſn aʒu ii duoſti ir moka / kaip Apaßt:[A] biło / ‹Ʒwayʒde nuog ʒwayʒdes ira ſwieſeſne[1]›[B] / teyp bus ir ſwieśibe[2] to ʒimćiugo.

2. Treti kunćiomis / krauiu ir ſmerćiu pirka tu ʒimćiugu / Tokie ira Mućielnikay ßwētieii. ⌜Teyp S. Petruy[C] pardawe Chryſtus tu ʒimćiugu / áʒu kriʒiu / vnt kurio aukßtiniekas buwo nukriʒiawotas⌝[D]. S. Powiłuy[E] áʒu kaławiiu / kuriu buwo nukirſtas. S. Laurinuy[F] áʒu ʒarias / áʒu krotu giełaʒies / vnt kuriu giwas buwo degintas / kitiem[9] áʒu vgni / kuriu ſudege / áʒu wundeni / kuriami buwo nuſkunditi / áʒu ſupłeśimu ir ſudraſkimu nuog ʒweriu / kurias tyranay vnt iu iʒłeyʒdawo / ir teyp áʒupiudidawo / áʒu repłes / kuriomis tuſe kunus iu ßwentus / áʒu kalines / kurioſe ſupude káłedami / áʒu badu / kunuo[3] numarinimo. Ir aʒu kitas kunćias neſuſkaytitas / kaip ſkaytome Hiſtorioſe ßwentuiu.

PUNKTAS III.

Kodrin Chriſtus rodidamas

dáią y płácą iáko Apoſt:[G] mowi: ‹Gwiaʒdá od gwiaʒdy roʒna ieſt w iáſnośći›[H] táka y tey Perły iáſność będʒie.

2. Trʒeći / Mękámi y krwią kupuią y śmiercią tę Perłę / Tácy ſą Męczennicy SS. ⌜Ták S. Piotrowi[I] prʒedał Chryſtus tę Perłę ʒá krʒyʒ / ná ktorym wʒgorę[×] nogámi był vkrʒyʒowan⌝[J] / S. Páwłowi[K] ʒá miecʒ / ktorym ieſt śćięty. S[.] Wawrʒyncowi[L] ʒá ʒarʒyſte węgle / ʒá kráte ʒelázną ná ktorey ʒywy był piecʒon. Drugim ʒá ogień / ktorym byli ſpáleni: ʒá wodę / w ktorey byli potopieni; ʒá targánie[×] / y poßárpánie od ʒwierʒá / ktore Tyráni ná nich wypuśćili / y ták ʒáßcʒwáli[×]: ʒá kleßcʒe ktoremi tárgáli ćiáłá ich święte / ʒá więʒienie / w ktorych ie pognoili / ʒá głod / ktorym pomorʒyli[×] / y ʒá drugie męki nie wylicʒone[×] / iáko cʒytamy w Hiſtoriách świetych.

PUNKT III.

Czemu Chryſtus pokazuiąc

1. Cor: 15.

Quidam tormentis & ſanguinis profuſione emunt:[4] *eam, vt martyr[es.]*

Cur Chriſtus

A Paulius; 1 Kor 15,41.
B 1 Kor 15,41.
C Petrui; Petras; apaštalas Petras buvo nukryžiuotas galva žemyn Romoje, ant Vatikano kalno; Jn 21,18–19.
D Jn 21,18–19.
E Pauliui; Paulius; remiantis bažnytine tradicija, apaštalui Pauliui, kaip Romos piliečiui, buvo nukirsta galva; žr. CE.
F Laurynui; Laurynas (lot. *Laurentius*; 225–258); remiantis bažnytine tradicija, Šventasis Laurynas, Romos bažnyčios diakonas, buvo nukankintas pririšus jį prie virš laužo pakabintų grotelių; žr. CE.
G Paweł; 1 Kor 15,41.
H 1 Kor 15,41.

I Piotrowi; Piotr; apostoł został ukrzyżowany głową w dół (na własne życzenie), na Wzgórzu Watykańskim; J 21,18–19.
J J 21,18–19.
K Pawłowi; Paweł, apostoł; Paweł został skazany na śmierć przez ścięcie, bowiem taki rodzaj egzekucji był przewidziany ze względu na jego rzymskie obywatelstwo; EK, t. 15, s. 628–635.
L Wawrzyńcowi; Wawrzyniec; tradycja mówi o jego męczeńskiej śmierci na rozżarzonej do czerwoności kracie (ruszcie), która w ikonografii stanowi jego atrybut; EKs, t. 30, s. 371.

1 „świeſeſne".
2 „świeſibe".
3 Greičiausiai „kuno numarinimu(o)".
4 Err. Nereikalingas dvitaškis.

29 Niedźielę Poſtu.

in ſua transfi[gu-ratione] locutus ſis[1] d{e} morte?

mas garbu karaliſtes dungaus[3] , kałbeio ape ſmerti ſawu ſu MoyżieśiumA ir EliaśiumB?

iąc chwałę kroleſtwà niebieskiego, mowił o śmierći ſwoiey z MoyżeſzemG y z EliaſzemH.

1. Cauſa v{t} tempere[2] bonorum ſimus m{e}[-]mores mal{o}rum.

Eccl: 11. v. 27.

2. Vt oſtenderet quà est memor mo{rtis} ſuæ.

Iſ: 62. v. 11.

Ioan: 4. 34.

4. Vt oſtende[-]ret qua via ad gloriã tendendum ſit.

Saug ira prieżaśćiu / 1. Adant pamokitu mus / kaip tuo metu k{à}d mumus gieray wiſa ſekaſi / ne turime áżumirßt wargu / prieſpaudu ir ſunkibiu / kurios gali vnt muſu pripult: kaip raßtas biło: ‹Dienoy giero paſiwedimo / ne ażumirßk pikto›C4 Wießp{à}ts tadu linxmibey ſawo atmine vnt kunćios ir ſmerties ſáwo.

Eſt wiele przyczyn. 1. Aby nas náuczył / iáko tego czáſu / gdy ſię nam dobrze powodźi nie mamy zápomináć vboſtwá przypádkow / y ćiężkośćiX / ktore mogą ná nas przypáśćX / iáko piſmo mowi: ‹W dźień dobreg / nie zápominay złeg›I / Pan tedy przy weſeluX ſwoim wſpomniał ná mękę y śmierć ſwoię.

2. Idant paroditu kaip anas wiſádu muſte ſirdyi ápe kunćiu ir ſmerti ſáwo / net ir paćioy kaip butu linkſmoy ßwentey ſáwo ne noreio ios pamirßt / kaip IſaiasD ráßo: ‹Darbas io pokim io›E / á tas darbas buwo atpirkimo ſwie[-]to / kuri walgikłu ſawo wadina. ‹Mano walgikła ira / idūt dari{ć}ia noru to / kuris atſiunte mani / idāt pabaygćia darbu io›F.

2. Aby pokazał / iáko on záwżdyX nośił w ſercu ſwoim mękę y śmierć ſwą: ábowiem y ná ſámo iákoby święto ſwoie niechćiał iey zápomnieć iáko IzáiaßJ nápiſał: ‹A dźieło iego przed nim›K / á to dźieło było odkupienie świátá / ktore pokarmem ſwoim mieniX być. ‹Moyći pokarm ieſt / ábym czynił wolą tego / ktory mię poſłał / ábych wykonał ſpráwęX iego›L.

3. Rodidamas garbu karaliſtes dungaus / ir pamineda- mas

3[.] Pokazuiąc chwałę niebieſką y wſpominaiąc mękę

D 3 ſwoie[5] /

Niedźiele Poſtu. 29

mas garbu karaliſtes dungaus, kałbeio ape ſmerti ſawu ſu Moyżieśium ir Eliaśium?

iąc chwałę kroleſtwà niebieskiego, mowił o śmierći ſwoiey z Moyżeſzem y z Eliaſzem.

in ſua transfi: locutus ſis de morte?

A Moze; Mozė; Mt 17,3.
B Eliju; Elijas; Mt 17,3.
C Sir 11,25; BSV Sir 11,27.
D Izaijas; Iz 62,8–12.
E Iz 62,11.
F Jn 4,34.
G Mojżeszem; Mojżesz; Mt 17,3.
H Eliaszem; Eliasz; Mt 17,3.
I Syr 11,25; BW Eklk 11,27.
J Izajasz; Iz 62,8–12.
K Iz 62,11.
L J 4,34.

1 Err. Turi būti „fit".
2 Err. Turi būti „tempore".
3 Err. Nereikalingas tarpas tarp „dun-gaus" ir kablelio.
4 Reikalingas skyrybos ženklas.
5 Kustoda nie zgadza się całkowicie z początkiem następnej strony.

mas kunćiu ir ſmerti ſawo / ſwieſiey rodʒia kielu / kurio[1] turime ißkakt karaliſten dungauś / á taſay ira tułos kunćios / wargay / prieſpaudos. ‹Negu reykie «tieg» Chriſtuy to kiſt / ir teyp ieyt gárbon ſáwo›[A]. Iey Chriſtuy reykie ieyt per kunćiu ir per ſmerti ſáwo kárāliſten / kaip tol łabiauś mumus reykia ieyt per tułas kunćias / kárāliſten ne muſu / bet ſwetimon. Nes mumus ne pridera toy kárāliſte iż prigimimo / bet iż Diewo miliſtos / eſti duota pernuopełnus[2] Chriſtaus / ir ſu tays nuopełnays io / ſudedami muſu nuopełnus galim iu ſaw nupełnit / ‹per daug wargu / ábo prieſpaudu «tieg» reykia mumus ieyt karaliſten Diewo›[B].

4. Idant paroditu / ſáwo kunćios ir ſmerties wayśiu didʒiauſi ir brungiauſi ſunti garbu karaliſtes dungaus / kuriu mumus krauiu ſáwo ßwenćiauſiu igiio ir nupełne[3] ‹Diewas «tieg» / kuris ira turtingas miełaśirdiſtey del dides ſawo małones kuriuy mus

ſwoię / y śmierć / iáśnie pokaʒuie drogę / ktorą mamy kroleſtwá niebieſkiego doyść. A ta ieſt roʒmáite obćiąʒenia. ‹Iʒaʒ[×] nie było potrʒebá / áby to był ćierpiał Chryſtus / y ták w ßedł do chwały ſwoiey?›[C] Ieżeli Chryſtuſowi trʒebá było w niść[4×] prʒeʒ męke y śmierć do ſwego kroleſtwá / iáko dáleko więcey nam trʒebá prʒeʒ roʒmáite vtrapienia iść do kroleſtwá nie náßego / ále cudʒego: Bo nam nieprʒynaleʒy[×] to kroleſtwo ʒ prʒyrodʒenia[×] / ále ʒ łáſki Boʒey bywa dane y ʒ miłośierdʒia ieğ / prʒeʒ ʒáſługi Chryſtuſowe / y ʒ temi ʒáſługámi / ſkłádáiąc teʒ náße / moʒemy ie ſobie ʒárobić / ‹prʒeʒ wiele vćiſkow[×] trʒebá nam w niść[5×] do kroleſtwá Boʒego›[D].

4. Aby pokaʒał męki y śmierći ſwey owoc naświętßy / y nadroʒßy być chwałę niebieſką / ktorey nam krwią ſwoią naświętßą nábył / y ʒáſłuʒył / ‹Bog ktory ieſt bogátym w miłośierdʒiu dla wielkiey miłośći ſwoiey / ktorą nas vmiłował /› ‹oʒywił nas ſpołem

Luc: 24. 26. Nonne ◇ oportuit pati Chriſtum & ita intrare in regnū ſuum[E].

Act: 14. v. 21[.] Per multas tribulationes oportet nos introire in regnū cœlorum[F].

4. Vt oſtenderet ſuæ mortis fructum eſſe cœleſtem gloriam.

Eph: 1. v. 4[G]. Deus ◇ qui diues est in miſericordia pro-

A Lk 24,26.
B Apd 14,22; BSV Act 14,21.
C Łk 24,26.
D Dz 14,22; BW Dz 14,21.
E BSV Lc 24,26: „in gloriam suam".
F BSV Act 14,21: „intrare in regnum Dei".
G BSV Eph 2,4–6.

1 Greičiausiai „kuriuo".
2 Err. Turi būti „per nuopełnus".
3 Reikalingas skyrybos ženklas.
4 „wniść".
5 „wniść".

31 Niedʒielę Poſtu.

pter nimiam charitatem ſu[-]am qua dilexit nos & cum eſſemus mortui peccatis cō[-]uiuificauit nos in Chriſto ◇ & conſuſcitauit[A]. *&c.*
Rom: 8. v. 27[B]. *Spe ◇ ſalui facti ſumus.*
Rom: 5. v. 2.

mus numiłeio /› ‹atgaiwino mus Chriſtuſiep /› ‹ir draugi / prikiele mus› (iʒ numiruśiu) ‹ir draugie paſodino dunguy Chriſtuśiep / ába per Chriſtu›[C] / tay ira per io kunćiu / iau kaip butu kiełemes iʒ numiruśiu / vʒʒingieme dungaus karaliſten / ir eſme paſodinti ioy / ne paćiu dayktu wiſi tay iau turime / ⌜bet wilćiu tikru ir nop[ʃ] wilámu tikimes ir wilemes nuog Diewo ſáwu metu ápturetí⌝[D] / ‹Giriames wilćiu gárbos ſunu Diewo›[E].

łem[×] w Chryſtuśie /› ‹y wʒbudʒił poſpołu[×]› (ʒ mártwych) ‹y weſpoł[×] poſádʒił ná niebieśiech w Chryſtuśie / ábo prʒeʒ Chryſtuſá›[M] / to ieſt: prʒeʒ mękę iego / iuʒ iákobychmy powſtáli ʒ ʒmártwych y wſtąpili ná niebioſá / y ieſtechmy poſádʒeni w nich / nie ʒeby ſámą rʒecʒą[×] to mieli wßyſcy / ⌜ále nádʒieią pewną y nie omylną wierʒym / y nádʒieię mamy cʒáſu ſwe[o] otrʒymáć⌝[N] / ‹Chlubiemy ſię w nádʒiei chwały ſynow Boʒych›[O].

PUNKTAS IV.

PVNKT IV.

Cur S. Petrus dicens faciamus hic tria tabernacula dicatur neſciſ[-]ſe quid loqueretur?

Kodrin neżinoio ku kałbeio S. Petras[F] regiedamas garbu Wieſzp: Chriſtaus.

Czemu nie wiedźiał co mowił Piotr[P] S. widząc chwałę Chryſtuſowę?

Iʒtare tuos ʒodʒius: ‹Padarikime ćia tris pawiećius Wießpatie / Taw wienu / Mayʒeśiu[G] wienu / ir Eliaśiu[H] wienu›[I]. S. Morkus[J] ir Lukośius[K] ſáko ‹ne ʒinoio ku kałbeio›[L] kad tay tare: kaip tay turime ißmanit iʒ neʒinios tuos ʒodʒius ſunti ißtaritus.

1. Teyp

Wymowił te ſłowá: ‹wcʒyńmy tu trʒy prʒybytki[×] / Pánie / Tobie iedē / Moyʒeßowi[Q] ieden / y Eliáßowi[R] ieden›[S]:[1] S. Márek[T] y Lukáß[U] powiadáią / ʒe ‹nie wiedʒiał co mowił›[V] / gdy to wyrʒekł / iáko to mamy roʒumieć ʒe ʒ niewiadomośći[×] te ſłowá ſą rʒecʒone?

1. Tak

A BSV Eph 2,6: „conresuscitavit”.
B BSV Rm 8,24.
C Ef 2,4–6.
D Rom 8,24.
E Rom 5,2.
F Petras; Mt 17,4; Lk 9,33; Mk 9,5.
G Mozei; Mozė; Mt 17,3–5; Lk 9,30–33; Mk 9,4–5.
H Elijui; Elijas, pranašas; Mt 17,3–5; Lk 9,30–33; Mk 9,4–5.
I Mt 17,4.
J Morkus; Mk 9,6; BSV Mc 9,5.
K Lukas; Lk 9,33.
L Mk 9,6; BSV Mc 9,5; Lk 9,33.
M Ef 2,4–6.
N Rz 8,24.
O Rz 5,2.
P Piotr; Mt 17,4; Łk 9,33; Mk 9,5.
Q Mojżeszowi; Mojżesz; Mt 17,3–5; Łk 9,30–33; Mk 9,4–5.
R Eliaszowi; Eliasz; Mt 17,3–5; Łk 9,30–33; Mk 9,4–5.
S Mt 17,4.
T Marek; Mk 9,6; BW Mk 9,5.
U Łukasz; Łk 9,33.
V Mk 9,6; BW Mk 9,5; Łk 9,33.
1 Kropka w tekście litewskim i początek nowego zdania.

Punkta ná wtorą

32

1. ⌜Teyp dide linkſmibe {ſ}irdi ßwento Petro[A] buwo apie⸗mus / del kurios neſiʒinoio ir pats kur eſſus / ir ku regius⌝[B] / apgayßus buwo du{ſ}ia nuog didibes dʒiaugſmo: Net iey S. Dowiduy[C] tiktay muſtun⸗ćiam ápe graʒibi ir ramumu dungaus karaliſtes apgayß⸗dawo duśia / kaip ne tureio apgayßt S. Petruy[D] regin⸗ćiam / norint kibirßtely[1] ios{?}

2. ‹Neʒynoio ku kałbeio›[E] / nes dabar maʒ ába nieko didʒio ne padaris / ney nukinteis / ne dirbis / noreio ałgos vmʒi⸗nos imt / kuri ne kitayp / tik⸗tay per kriʒiu / vnt kurio bu⸗wo prikałtas / iam buwo nuog vmʒiu / paſkirta nuog Diewo.

3. ‹Neʒinoio ku kałbeio›[F] / nes noreio karaliſtes anos ßłako tiktay maʒo / ne paćios vpes aba mariu dʒiaugſmo: ába gieriaus ne garbos vmʒinos gieyde / kadungi ne regieio Diewiſtes Chriſtaus / bet tru[⸗]puti ſwieſibes / kuri iʒ kuno io kaip pro pliśieli iam praʒi⸗bo / garba vmʒina vʒguli re⸗gieimi ne ſwieſibes kuno Wießpa⸗

1. ⌜Ták wielká rádość ſerce świętego Piotrá[G] obięłá by⸗łá / ʒe y ſam nie wiedʒiał / gdʒie był / y co widʒiał⌝[H]. ʒá⸗chwycona ſtáłá ſię dußá / od wielkośći weſelá[×]: bo ieſli S. Dáwidá[I] tylko myśląc o pię⸗knośći / y vćiechách kroleſtwá niebieſkiego / vſtáwałá Du⸗ßá / iáko nie miałá vſtáć Pio⸗trá[J] S. gdy pátrʒył ácʒ[×] tylko ná iſkierkę iey.

2. ‹Nie wiedʒiał co mowił›[K] / bo ießcze máło / álbo nic nie vczyniwßy wielkiego / áni v⸗ćierpiawßy co / áni robiwßy chćiał ʒápłatę wiecʒną w⸗ʒiąć / ktora nie inácʒey / iedno[×] prʒeʒ krʒyʒ / do ktorego był prʒybity / iemu byłá od wie⸗kow náʒnaczona[×] od Bogá.

3. ‹Nie wiedʒiał co mowił›[L]: bo prágnął kropelki oney kro⸗leſtwá niebieſkiego máłey / á nie ſámey rʒeki / albo morʒá weſelá[×]. Albo racʒey nie chwa[⸗]ły wiecʒney prágnął: ponie⸗waß nie widʒiał Boſtwá Chryſtuſowego / ále nie co[2] świátłośći / ktora ʒćiáłá ie⸗go / iáko prʒeʒ ßcʒelinę / iemu ſię błyſneła gdyʒ chwałá wie[⸗]cʒna

1. Quia omni[-]no defecerat anima eius præ magnitudine gaudij ſi[c]ut S. Dauid.

2. Quia nihil adhuc paſſus {r}e gloriam expetijt.

3. Quia guttul{ã} expetijt flumine gloriæ neglecto. imo[3] quia non gloria ſed quad{ã} corporis luce viſa contentus {e}ſſe voluit.

A Petro; Petras; Mt 17,4; Mk 9,5–6; Lk 9,33.
B Mt 17,4.
C Dovydui; Dovydas; Ps 145; BSV Ps 144.
D Petrui; Petras; Mt 17,4; Mk 9,2–6; Lk 9,32–33.
E Mk 9,6; BSV Mc 9,5; Lk 9,33.
F Mk 9,6; BSV Mc 9,5; Lk 9,33.
G Piotra; Piotr; Mt 17,4; Mk 9,5–6; Lk 9,33.
H Mt 17,4.
I Dawida; Dawid; Ps 145; BW Ps 144.
J Piotra; Piotr; Mt 17,4; Mk 9,2–6; Lk 9,32–33.
K Mk 9,6; BW 9,5; Łk 9,33.
L Mk 9,6; BW 9,5; Łk 9,33.
1 „kibirkßtely".
2 „nieco".
3 Err. Turi būti „Imo".

33

Niedʒielę Poſtu.

Wießpaties muſu / bet regieimi Trayces ßwen{č}iauſios / regieimi paties Diewo / kuris negal but regietas akimis kuno.

4. Quia quasi immemor mundi totius voluit cũ paucis Dñum in mõte morari.

4. ‹Neʒinoio ku kałbeio›[A] / iog aʒumirśis wiſo świeto ʒmoniu / pats pinktas tiktay gieyde gieray turetis / ir gieretis / linkſmintis / dʒiaugtis vnt ano kałno / regiedamas kuno Wießpaties graʒibi / ir świeśibi / ápe kitu iʒganimu nieko ne muſtidamas. A vntay Diewas mielauſias ne pinkiu / bet wiſu ʒmoniu gieydʒia iʒganit / ir karaliſten ſáwo / garbon ſáwo prileyſt / [et]c.

cʒna ʒáleży[×] nie ná widʒeniu świátłośći ćiáłá Pána náßego / lecʒ ná widʒeniu Troycę prʒenáświętßey / ná widʒeniu ſámego Bogá / ktory nie może być widʒiany ocʒymá ćieleſnemi.

4. ‹Nie wiedʒiał co mowił›[B] / że ʒápomniawßy wßytkiego świátá ſámopiąt[×] tylko / żądał dobrʒe ſię mieć / y weſelić ſię[×] ná oney gorʒe / pátrʒac ná piękność ćiáłá Páńſkiego y ná iáſność / á o innych ʒbáwieniu nic nie myśląc / A oto Bog Miłośćiwy nie pięćiu / ále wßytkich pragnie ʒbáwić y do chwały Kroleſtwá ſwego prʒypuśćić[×] / [et]c.

PUNKTAS V.

PVNKT V.

Cur Dñus ostẽdit gloriam suam.

Kodrin parode Wieſzpats garbu ſawo?

Czemu Pan pokazáł chwałę ſwoie?

1. Vt vidẽtes ignominias[,] do[-]lores, pœnas, gloriæ eius recordaren{t}ur.

1. BOg tureio daug kin{-}tet nuog Ʒydu ir pagonu dienoy kun{č}ios ſawo / vnt ſmerties but iʒduotas tokios / kuri buwo piłna tuo me[-]tu ſarmatos / ir giedos didʒiauſios / terp łatru tureio vnt kri-

1. BE miał wiele ćierpieć od żydow y od pogan w dʒień męki ſwey / miał na śmierć być wydány taką / ktora była pełna ʒáwſtydʒenia / y ſromoty[×] ʒbyt wielkiey / miał być miedʒy łotry ná

E krʒyż

A Mk 9,6; BSV Mc 9,5; Lk 9,33.
B Mk 9,6; BW Mk 9,5; Łk 9,33.

vnt križiaus but ižpełotas / płak{t}as prieg ſtułpu nuogas erßkiećieys karunowotas / ir kitu daug giedu ir muku kiſt. Idant Apaßtałay tie regie⸗dami tokias io kunćias tokiu ſarmatu ir giedu drutays bu⸗tu tikieimi ſawo ape ij / paro⸗de iemus garbu ſáwo kuno ir dušios / idant regiedami nu⸗trękimu žmogiſtes nožumir⸗ßtu io Diewiſtes / regiedami ſopulus io / atmintu vnt link⸗ſmibes io / regied{á}mi vžugie⸗dimu io / nožumirßtu garbos io.

2. Noreio párodit mumus / kaip mus karßtay tas Wieß⸗pats miłeio / kad kuno ſáwo ßwenćiauſio ážutureio gar⸗bu / kuri iam pridereio nuog paties praſideimo ßwin⸗ćiauſimi žywáti dabar mo⸗tinos ſáwo. Ne łayde tos garbos vnt kuno todrin / id{ã}t butu ſopulingas / ábá gałetu ſopulus iauſt ir kiſt / net gar⸗bu turedamas kunas butu ne iautis / kaip dabar po kieli⸗mu iž numiruſiu ne iaućia budamas pagarbintu. Iž ćia mokikimes kaip turime ſaw

brungint

krzyż rozbity / Biczowány v ſłupá nagi / ćierniem korono⸗wány / y innych wiele ſromot×, y mąk ponośić. Aby tedy A⸗poſtołowie widząc tákie iego męki y táką ſromotę× / mocne⸗mi byli w wierze ſwoiey / po⸗kazáł im ćiáłá ſwego chwa⸗łę / y dußy / {?}żeby pátrząc ná vtrapienie człowieczeńſtwá / niezápominali iego Boſtwá / widząc boleśći; wſpomnieli ná weſele× iego: widząc zá⸗wſtydzenie iego / wſpomnieli ſobie ná chwałę y Máieſtát iego.

2. Chćiał pokázáć / iáko go⸗rąco ten Pan nas miłował / gdy chwałę ćiáłá ſwego ná⸗świętßego zátrzymał / ktora mu od poczęćia ſámeg w ży⸗woćie× Naświętßey Pánny przynależała×. Zátrzymałią / áby ćiało ieg było ćierpliwe / bo tę chwałę máiąc ćiáłá iuż by nie mogł czuć y ponośić boleśći; iáko teraz po zmár⸗twychwſtániu ſwoim czuć iuż nie może będąc vwielbio⸗nym. Ztąd vczmy ſię iáko mamy ſobie drogo ßácowáć męki y vtrápienia dla zbá⸗

wienia

2. Vt doceret quanti faceret pati pro nobis qui beatitudinem corporis ſui inhibuit vt pati poſſit.

brungint kunćias ir wargus del iȝganimo muſu kurios[1] i⸗dant gałetu Wießpats kiſt / ne palaudamas dare ſa⸗wimp praiewu ir ȝinkłu didi.[2] aȝuturedamas pagarbinimu kuno ſáwo ßwenćiauſio / ku⸗ris nuog dusios io pagarbin⸗tos / ir Diewu wiſádu regin⸗cios / ūt io butu iȝpłaukis / kád butu del ſopulu kinteimo / ir del śmierties / io ſawimp no⸗ȝuſtabdis praiewingay / ába ſtebuklingay. Ir teyp ne ſte⸗bukłas buwo kad praȝibo ku⸗nas io / ney praiewas: bet ſtebukłas buwo per wiſu pa⸗giwenimu oȝuturet[3] / aba aȝu⸗ſtabdit ȝibeimu ir pagarbi⸗nimu io.

wienia náßego / ktore áby mogł Pan ćierpieć / nieprȝe⸗ſtáiąc / cȝynił w ſobie cudo wielkie / ȝátrȝymywáiąc v⸗wielbienie ćiáłá ſwego ná⸗świętßego / ktore ȝ duße iego vwielbioney / y na Bogá ȝá⸗wße patrȝacey / miało wypły[⸗]wáć nań / kiedy by był dla bo⸗leśći vćierpienia w ſobie nie ȝáhámował cudownie[.] A ták nie to cudo było / ȝe śię roȝ⸗iaśniało ćiáło iego / ále to / ȝe prȝeȝ wßytek ȝywot ſwoy ȝá⸗trȝymał iaſność y błogoſłá⸗wieńſtwo iego.

3. Vt oſten-deret ſuis la-borum præ-mium.

3. Porode[4] garbu ſáwo / idāt padrutintu iuos ir wiſus warguoſe ir ſunkibeſe / kurias tureio kiſt vnt to świeto / at⸗mindami ſaw iog ne dowa⸗nay kinćia / ne dowanay dirps ir prakaytaus / bet aȝu brun⸗giu ir łabay didȝiu ałgu: kaip Apaßtałas ape ſ{á}wi / ir ápe kitus kałba. ‹Maȝay patin⸗kunti / ába tuoiaus ir kaip a⸗kies mirktereimi praßakunti ir łyngwa

3. Pokaȝał chwałę ſwoię / áby vtwierdȝił ich / y wßyt⸗kich / w pracách / y wćięȝko⸗śćiách[×] / ktore mieli vćierpieć ná tym świećie / pomniąc ȝe nie dármo ćierpią / nie dár⸗mo robią / y pocą śię / ále dla wielkiey / y drogiey ȝápłaty / iáko Apoſtoł o ſobie y o iñych mowi: ‹Krotko trwáiące / y práwie iákoby / w ocemgnie⸗niu pomiiáiące vtrapienie /

2. Cor: 4. 17. Id ◇ quod in præſenti est momentane{ū}

E2 náder

1 Greičiausiai „kuriuos“.
2 Err. Nereikalingas taškas.
3 Err. Turi būti „aȝuturet“.
4 Err. Turi būti „Parode“.

ir łyngwa prieſpauda aba ſunkibe / be mieros did{ʒ}iu da⸗ro mumus / aba aʒudirba mu⸗mus amʒinu garbu›[A]. ‹Ne eſti wertos kunćios to meto / to ſwieto vnt aptureimo gar⸗bos buſiun{ć}ios / aba ataiun⸗ćios›[B].

4. Idant niekas iʒ wirßaus tiktay neſuditu ʒmogaus / iʒ to / ku akimis kuno regi / ir ne peyktu ney ſaw áʒu nieku turetu / ne regiedamas ko di⸗dʒio ir wirßaus / kayp ßwen⸗tas Barlaamas[C] mokie S. Iozaphatu[D] ape dwi ſkrini / wiena iʒ wirßaus aukſu apkałta / ʒibeio graʒiey; á wi⸗duy tureio kaułus numirelu ſmirdūćius: vntra iʒ oro iuo⸗da / apſakuota / biauri vnt pa⸗wiʒdeimo / á widuy tureio ʒimćiugus / akmenius brun⸗gius / auxu ʒibūti. Teyp terp ʒmoniu priſitinka. Diewo tarnay łopinuoti / apdriſki / łetuoſe rubuoſe waykśćioia / á duśios iu piłnos Diewo dowánu kaip ʒimćiugu twa⸗ſka pokim Diewo ir ʒiba / á ki⸗ti iʒwirßaus[1] ʒiba nuog rubu / bet ſmirda ſupuwi vnt du⸗śios.

náder y wyſoce wielką wagę chwały wiekuiſtey w nas ſpráwuie›[E]. ‹Nie ſą godne v⸗trapienia tego cʒáſu ninieyßego na otrʒymánie chwa⸗ły / ktora ſię w nas obiáwi›[F]. *Roman:* 8. 18. *Non ſunt condi⸗gnæ, &c.*[2]

4. Aby ʒaden nie ſądʒił człowieká powierʒchownie / ábo ʒ tego co ocʒymá widʒi y nie ganił / áni teʒ ſobie ʒá nic miał / nic nie widʒac wiel⸗kiego powierʒchu[×] / iáko S. Bárláám[G] navcʒał S. Ioʒe⸗fata[H] o dwuch ſkrʒyniách / ie⸗dna ʒwierʒchu złotem po⸗wlecʒona pięknie świećiłá; á w pośrʒodku[×] miáłá kośći v⸗márłych śmierdʒących; dru⸗ga powierʒchu[×] byłá cʒarna oſmolona[×] / á w ſobie miáłá perły / kámienie drogie / złoto ſię świecące[.] Ták ſię miedʒy ludʒmi prʒydáie[×] / ſłudʒy Bo⸗ʒy / łatáni / odárći / w podłym[×] odʒieniu chodʒą / á duße ich pełne dárow Boʒych / iáko pereł. Lſną ſię prʒed ocʒy⸗má Bogá y świecą; A dru⸗dʒy ʒwierʒchu iáśnieią od ßát / ále śmierdʒą ʒgnili ná dußy.

& leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate ◇ gloriæ pondus operantur[3] *in nobis. 2. Cor: 4. 17.*

4. Vt nemo contemnat alium, cum neſciat quid lateat intus.

Exemplum.

A 2 Kor 4,17.
B Rom 8,18.
C Barlaamas (angl. *Barlaam*); viduramžių krikščionių šventasis; pagal sukrikščionintą budizmo legendą atsiskyrėlis Barlaamas atvertęs į krikščionybę Indijos karaliaus Abennero (Aveniero), persekiojusio krikščionis, sūnų Juozapatą. Legendoje pasakojama apie keturias skrynias, kurių dvi buvusios paauksuotos ir pripiltos mirusiųjų kaulų ir purvo, o kitos dvi apteptos derva ir pripiltos brangakmenių ir perlų; po to Juozapato rūmų didikai pakviesti nustatyti jų vertę; žr. CE.
D Juozapatą; Juozapatas (angl. *Josaphat*), viduramžių krikščionių šventasis; Indijos karaliaus Abennero (Aveniero) sūnus, kurį atsiskyrėlis Barlaamas atvertęs į krikščionybę; žr. išnašą „c“.
E 2 Kor 4,17.
F Rz 8,18.

G Barlaam; średniowieczny święty chrześcijański; Jozafat i Barlaam są bohaterami chrześcijańskiej przeróbki, której dokonano w oparciu o indyjskie podanie o Buddzie. Królewicz Jozafat miał się nawrócić pod wpływem pustelnika Barlaama. Gdy wstąpił na tron, ugruntował w państwie religię chrześcijańską, po czym zrezygnował z panowania i sam udał się na pustynię; EKs, t. 2, s. 10.
H Jozafat; średniowieczny święty chrześcijański; zob. przypis „G“.

1 Err. Turi būti „iʒ wirßaus“.
2 Prawdopodobnie błędnie umieszczony przypis marginalny w tekście punktu.
3 Err. Turi būti „operatur“; plg. BSV 2 Cor 4,17.

37 Niedʒielę Poſtu.

ſios. Teyp ir Wießpats durniemus regieios iʒ wirßaus grinas / bet pilnas[1] buwo iʒduu iʒdungaus[2] brungiauſiu.

dußy. Ták y Pan głupim ʒdał ſię[×] ʒ wierʒchu gołotą[×] / ále pełen był ſkárbow niebieſkich naydroʒßych.

PUNKTAS VI.

PVNKT VI.

Quid nos doceat Dominus tres ducens in montem.

Vſzweſdamas vnt kałno tris Apaſztałus ir atſimaynidamas tinay, ko Wieſzpats mokia mus?

Prowadząc ná gorę Apoſtołow trzech y tam ſię przemieniaiąc, czego nas Pan nauczył?

1. Nemo mõtem perfectionis aſc{ē}dit ſine Dño, &c.

Ioan: 12.

2. Non omnes aduerſis fatigari ſinit ſed quos magis diligit.

1. MOkſłas iʒ ćia mumus / kad nie wienas ne gal vʒlipt vnt kałno karaliſtes dungaus be Wießpaties. Anas mus weda aukßtin / ſirdi muſu atpłeſia nuog ʒiemes kurioſp prid{ʒ}iuwo. ‹Aß «tieg» kad buſiu pakiełtás /› ‹wiſa maniſp pritraukśiu›[A] / pakiełtas tay ira vnt kriʒiaus prikałtas / nupełne mumus małony / ir garbu ába karaliſty vmʒinu.

2. Mokſłas[3] weda vnt kałno tris ſawo Apaßtałus / kurios[4] ipaćiey miłeio. Ne wiſus Wießpats ſu ſawim vnt kałno weda / tay ir{á} ne kiekwien{á} ipaćias ſunkibes / wargus ir prieſpaudas dowanoia / bet

1. NAuká nam ʒ tąd ʒe ʒaden nie moʒe w niść[×][5] ná gorę doſkonáłośći / y ná gorę chwały niebieſkiey beʒ Páná / on nas prowádʒi ná wyſokość; on ſerce náße odrywa od ʒiemie / do ktorey prʒylgnęła. ‹Ia / «práwi» / gdy będę podwyʒßon› ‹wßytko do mnie prʒyćiągnę›[B] / Podwyʒßon / to ieſt: ná krʒyʒ wʒbity[×] / wyſłuʒył nam łáſkę / álbo Kroleſtwo wiecʒne.

2. Prowádʒi ná gorę trʒech ſwoich Apoſtołow / ktorych oſobliwie[×] miłował. Nie wßytkich Pan ná gorę ʒ ſobą prowádʒi / to ieſt / nie káʒdemu / oſobliwe[×] vtrapienia niedoſtátki y nędʒe dáruie /

E 3 ále

A Jn 12,32.
B Jon 12,32.
1 Err. Turi būti „piłnas".
2 Err. Turi būti „iʒ dungaus".
3 Reikalingas skyrybos ženklas.
4 Err. Turi būti „ku=riuos".
5 „wniść".

ia / bet retiemus / kurios[1] kar⸗śćiaus ir łabiaus mili. Pa⸗liekti kitus pakałney / vnt li⸗gumos waykśćiot duoſti / ir ʒiemey ligumoy eyt / ira war⸗gas / bet vnt kałno ſkaudaus lipt toli dideſnis: ⸢todrin rey⸗kia tieſa wiſiemus per daug ſłogu ieyt dungaus karali⸗ſten⸣[A] / kaypo raßtas biło: wie⸗nok Diewo meyłałes ir tar⸗nay io terp kitu wiſ(á)timiu teyſuiu / turi tu nuog io do⸗wanu patis / kad tol daugieſn kinćia del io meyłes ir garbos negi kiti: ‹Iumus «tieg» dowa⸗nota ira /› ‹idant ne tiktay ing ii tikietumite / bet ir aʒu ii ki⸗ſtumite›[B].

3. Mokſłas[2] kas nori ſu Wie[⸗]ßpatim ſáwo gierin atſimay[⸗]nit / ir vnt dušios ſkayśćiaus ʒibet / turi atſiſkirt nuog draugies ir trunkſmo ʒmo⸗niu / ſkirium tunkiey ſu Wie⸗ßpatim ſáwo regietis / ſu iuo trukt iłgay vnt kałbos ßwỹ⸗tos / tay ira / vnt małdos. Turi padarit / ſirdiy ſáwo li⸗pines / kuriomis aukßtin iop prieytu ir apſiregietu / kaypo ſako

ále rʒądkim / ktorych bárʒiey gorąco miłuie. Ʒoſtáwuie in⸗nych pod gorą / po rowninie chodʒić dáie. Y ná ʒiemi po⸗rowninie iść / ieſt pracá / ále dáleko więtßa leść[×] ná gorę wyſoką. ‹|Prʒeto wßytkim ći trʒebá prʒeʒ wiele vćiſkow[×] wniść[×] do kroleſtwá / niebie⸗ſkiego›[C] / iáko piſmo mowi: ie⸗dnák vmiłowáni Boʒy / y ſłydʒy[3] iego / miedʒy inßemi poſpolitemi ſpráwiedliwe⸗mi / máią ten od niego dar ſámi / ʒe dáleko więcey ćierpią dla iego miłośći / y chwały / niʒ drudʒy: ‹Wam dárowá⸗no ieſt dla Chryſtuſá / nie tyl⸗ko ábyśćie weń wierʒyli / ále iʒbyśćie dlá niego ćierpieli›[D].

3. Náuká kto chce ʒ Pánem ſwoim w lepße ſię odmienić / y ná dußy piękniey iáſnieć / ma ſię oddálić od towarʒy⸗ſtwá y od ʒgiełku ludʒkiego / oſobno ʒ Pánem ſię ſwoim widáć[×] / ʒ nim ſię dłuʒey bá⸗wić[×] ná roʒmowie świętey / to ieſt / ná modlitwie. Ma vcʒynić w ſercu ſwoim ſto⸗pnie / prʒeʒ ktore wʒgorę[×] mogłby do niego prʒyſtąpić y ʒ nim

Act: 14. 21. per[4] multas tri[-] bulationes o-portet nos in-trare, &c.

1. Phil: v. 29[5][.] Vobis datum[E] est pro Chri-ſto non ſolum vt in eũ cre-datis ſed vt e-tiam pro illo patiamini.

3. Fugiendi ſunt homines, & ſurſum a-ſcendendũ eſt, vt clareat quis virtutib[us] & Deo frua-tur.

A Apd 14,22; BSV Act 14,21.
B Fil 1,29.
C Dz 14,22; BW 14,21.
D Flp 1,29.
E BSV Phil 1,29: „donatum".

1 Err. Turi būti „kuriuos".
2 Reikalingas skyrybos ženklas.
3 Err. Powinno być „ſłudʒy".
4 Err. Turi būti „Per".
5 Err. Turi būti „Phil: 1. v. 29.".

Pſal. 83[.] ſako Dowidas[A] S. ápe teyſu ʒmogu biłodamas: ‹Vßeygas «tieg» śirdiy ſáwo pagu{l}de ábo paſtáte›[B]. Kałn[9] ſaułe vʒtekie⸗dama pirmiauſiey apświe⸗ćia / potam ʒemeſnes wietas, *Similitudo[.]* kłonius ir duobes: Teyp Die[⸗]was pirmiaus ir ſkalſiaus ſáwo świeſiby łeydʒia vnt duśiu / kurios nuog ʒ́iemes *Exempl[um.]* atſidreſki ing dungu Diewop werʒ́iaſi. ⌜Teyp Moyʒeſiaus[C] weydas praʒibo / ne vnt ligu⸗mos ſu kitays waykſcioiun⸗ćio / bet vnt kałno ſu Diewu per kieturias deśimtis dienu kałbunćio⌝[D]. ‹Prie{y}kite iop / o apſiświeſkite›[E] / kałba Do⸗widas[F] ßwentas. *Pſal. 33[.] v[.] 6. Accedite ad eum & illumi[-]namini[.]*

4. Mokſłas[1] iey kas turi ku giero śirdiy ſáwo / dowanas nuog diewo didʒ́ias ſaw duo[⸗]tas / ne reykia iu kitiemus do⸗wanay rodit / bet gieriaus a⸗ʒuwoʒti ias ſawimp / pri⸗dingti / ſłapit nuog akiu dau⸗gio ʒmoniu. *Dona Dei ma[-]xima non ſũt palam iactan[-]da ſed humi-liter conſer-uanda[.]* To mus ir ʒo⸗dʒ́ieys ir paciu dayktu mokia Wießpats. Ʒodʒ́ieys / kad teyp biło: ‹Tegul neʒino kay⸗re táwo ku daro deśine›[G]. ‹Ir / kad darote Ełmuʒnu / ne tru[⸗]bikite. *Hoc docuit Chriſtus* *Verbo matt. 5. v. 6.*

y ʒ nim ſię powidáć[×] / iáko mowi Dawid[H] S. o ſpráwie⸗dliwym cʒłowieku. ‹Roʒłoʒył wſtępowánia w ſercu ſwo⸗im›[I]. Gory / ſłońce wſchodʒąc ná pierwiey obiáśnia / niʒ́iny potym padoły[×] y doły / ták Bog pierwiey / y doſtátniey ſwoię świátłość pußcʒa / ná duße / ktore od ʒ́iemie oder⸗wawßy ſię ku gorʒe do Bo⸗gá vśiłuią. ⌜Tak Moyʒeßá[J] twarʒ roʒiáśniła ſię / nie ná dole ʒ drugiemi chodʒącego / ále ná gorʒe ʒ Bogiem prʒeʒ dni 40. gadáiącego⌝[K]. ‹Prʒy⸗ſtąpćie do niego á oświecay⸗ćie ſię›[L] / mowi / Dawid[M] S.

4. Náuká / kto co ma do⸗brego w ſercu ſwoim / dáry od Bogá wielkie ſobie dáne / nie trʒębá ich proʒno[×] drugim pokaʒowáć / ále racʒey ʒákryć ie w ſobie / vtáić y oddálić od ocʒu wiela ludʒ́i / tego nas y ſłowy / y rʒecʒą ſámą vcʒy Pan. Słowy / gdy ták mowi: ‹Niechay nie wie lewicá two[⸗]iá / co cʒyni práwicá twoiá›[N]. ‹Y kiedy cʒynićie Iałmuʒnę nie trąbćie prʒed ſobą›[O]. ‹Kie⸗dy ſię

A Dovydas; Ps 84,6; BSV Ps 83,6.
B Ps 84,6; BSV Ps 83,6.
C Mozės; Mozė; Iš 34,29–35; 24,15–18.
D Iš 24,15–18; 34,27–35.
E Ps 34,6; BSV Ps 33,6.
F Dovydas; Ps 34,6; BSV Ps 33,6.
G Mt 6,3.
H Dawid; Ps 84,6; BW Ps 83,6.
I Ps 84,6; BW Ps 83,6.
J Mojżesza; Mojżesz; Wj 34,29–35; 24,15–18.
K Wj 24,15–18; 34,27–35.
L Ps 34,6; BW Ps 33,6.
M Dawid; Ps 34,6; BW Ps 33,6.
N Mt 6,3.
O Mt 6,2.
1 Err. Reikalingas skyrybos ženklas.

bikite›[A]. ‹Kad mełdeś[1] / ieyk kamaron ſáwo / ir ażuſiweris melſkis›[B]. ⌜Paćiu dayktu / kád ážuſakidawo ne ſákiti ſáwo praiewu kitiemus⌝[C]. ⌜Ir toy Ewangelioy / kád ſkiriumi pokim triiu / ne pokim wiſu parode garbu ſáwo / kuriu ſáwo ßwynčiauſioy dušioy wiſádu ážudinktu łaykie⌝[D][.] Ne todrin / kad iżparodimo[2] ios ne pripułtu širdieſp io tu- ſcias żmoniu girius / bet del / terp kitu prieżaſtu / ir todrin / idant mus mokitu neſigirt dowanay / ir vnt kitu ne da- ritis aukßteſnieys ir dide- ſnieys iżgi Diewo dowanu / bet ażułept ias / idant tu- ſcias żmoniu girius neiżwog- tu iu.

Matt: 8.

Matt: 9. v. 31. & hic.

dy ſię modliß / wnidź[×] do ko- mory[×] twoiey / á záwarßy[×] drzwi modl ſię›[F]. ⌜Vczynkiem zá ſię / gdy zákazował áby nie opowiedáli cudow iego dru- gim⌝[G] / ⌜y w tey Ewang: gdy przed trzemá / á nie przed wßytkimi pokazał chwałę ſwoię.[3] ktorą záwße w ſwey naświętßey dußy zákrytą[×] chował⌝[H]. Nie przeto[×] / áby z pokazowánia iey nie przy- pádła prożna[×] ludzka chwa- łá / ále miedzy innemi przy- czynámi / y dla tego / áby nas náuczył / nie chwalić ſię pro- żno[×] / y nád inne niewynośić ſię / y więtßemi ſię nie czynić z dárow Bożych / ále ie w ſobie taić / áby nam prożna[×] ludzka chwałá nie wykrádła ich.

PVNKTAS VII.

Kodrin Chriſtus ne paro- de kunćiu pragaro Apaſz- tałamus, bet karaliſtes dū= gaus ſzłakus parode?

PVNKT VII.

Czemu Chriſtus nie poka- zał mąk piekielnych Apo[-] ſtołom, ale chwałę krole- ſtwá niebie{s}kiego?

Cur Chriſtus pœnas inferni non oſtendit Apoſt[olis] vt glo- riam.

I. ⌜A Tſako S. Chryſoſto- mas[E] todrin tay pada- riuš Chryſtu / iog Apaßta- łay bu-

I. ⌜A Aprzod odpowiáda S. Chryz:[I] że dla te- go vczynił Chryſtus / bo A- poſtołowie

1. Quia erăt boni, nec erat opus terrore[.]

A Mt 6,2.
B Mt 6,6.
C Mt 9,27–31.
D Mt 17,1–8.
E Jonas Auksaburnis (gr. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος; apie 347–407); greičiausiai remtasi: Joannes Chrysostomus. *Commentarius in Sanctum Matthaeum Evangelistam*, Homilia LVI.

F Mt 6,6.
G Mt 9,27–31.
H Mt 17,1–8.
I Jan Złotousty (gr. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος; ok. 347–407); K. Szyrwid widocznie powołuje się na źródło: Św. Jan Chryzostom. *Homilie na Ewangelię św. Mateusza*, Homilia LVI, 4, s. 18–20; odsyłacz do źródła łacińskiego zob. przypis „E".

1 Err. Turi būti „meldies".
2 Err. Turi būti „iż parodimo".
3 Użycie kropki zamiast przecinka.

41 Niedʒielę Poſtu.

1. Quia erāt boni, nec erat opus terrore ad bona impellere[.] Quāquam nec hoc prætermiſit cum eis Lazari Hiſtoriā narrauit.

{ł}ay buwo gieri / ir nuomo⸗nios / aba ißmonios gieros / kuriuos padrutint vnt war⸗gu ir kunćiu / parodimu ał⸗gos vm{ʒ}inos gana buwo / ir ne reykie priwerſti grumʒdi⸗mays vgnies negiſunćios⌝. Norint regiſi ir tay Wieß⸗pats ne kaday padaris / kad vntay ⌜ape didʒiaturi praga⸗ri pakaſtu / vgniy degunti / ßłako wundenio meld{ʒ}unti / ir ape Laʒaru[A] hiſtoriiu iie⸗mus paſakie⌝.

2. Quia inferni ſpecies etiam in terris videri poteſt.

2. Todrin ne rode pragaro / nes ira vnt ʒiemes didis ir ʒi⸗mus io wayʒdas / iʒ kurio ga⸗li paʒintas buti. Ira praga⸗ri Welinay / rūdaſi tokie we⸗linamus ligus ʒmones ir vnt ʒiemes. Er nera Luciperu[B] daugio puyku didʒiauiunciu / ir prieß Diewu paſikielinćiu / ir dieways ſawi darunćiu? Teyp Kunigaykßtis Tyro[C] á⸗pe ſ{á}wi kałba: ‹Diewas aß eſmi›[D] tieg / Er nera Beelʒe⸗bubu[E]? Ira pragari kieyka⸗ſtis / kuriomis Diewu mie⸗lauſi / ſawi paćius / ir kitus kieyka[2] paſkunditi. Rundaſi tay ir vnt ʒiemes / kaypo ʒy⸗

nama

Luciferi ſunt ſuperbi. Alij verò peccatores alijs Diaboli[1] ſimiles. Ezech: 28. v. 2. Deus ego ſum[.]

In inferno ſ{ū}t maledicta, & in terris.

poſtołowie byli dobrʒy / y ro⸗ʒumu dobrego / ktorych ʒmo⸗cnić ná prace / y utrapienia / pokaʒániem ʒápłaty wiecʒ⸗ney doſyć było / y nie trʒebá / było prʒywodʒić ich pogroʒ⸗kámi ognia nieugáßonego⌝. Acʒ[×] ʒda ſię Pan / ʒe y to nie[⸗]kiedy vcʒynił / gdy owo ⌜o Bo⸗gácʒu w piekle pogrʒebionÿ y w ogniu goraiącym[×] / y o kroplę wody proßącym / y o Lázárʒu[F] Hyſtorią im powie⸗dʒiał⌝.

2. Potym nie pokaʒał pie⸗kłá / bo ieſt ná ʒiemi ʒnacʒne y wielkie podobieńſtwo / ʒ kto[⸗]rego może być poʒnáne. W piekle ſą Dyabli / nayduią ſię Dyabłom rowni ludʒie y ná ʒiemi. A ʒá[3×] niemaß Lucipe⸗row[G] wiele pyßnych / ktorʒy ſię wynoßą prʒećiw Bogu / y Bogámi ſię cʒynią? Ták Xiąʒe Tyru[H] o ſobie mowi / ‹Bog ia ieſtem›[I] / A ʒá[4×] nie máß Aſmodeußow[J] niecʒyſtych y ćiáłá ſproſnośći miłuiących? A ʒá[5×] nie máß Belʒebubow[K]? ſą w piekle prʒeklęctwá kto⸗remi namilßego Bogá / ſá⸗mych śiebie / y drugich prʒe⸗

F klinaią

A Lozorių; Lozorius; Lk 16,19–31.
B Liuciferių; Aušrinis; Iz 14,12; Aušrinė žvaigždė romėnų mitologijoje; plg. BSV Is 14,12: „quomodo cecidisti de caelo lucifer".
C Tyro; Tyras; Ez 28,2.
D Ez 28,2.
E Baal Zebubų; Baal Zebubas (Baal-Zebubas); 2 Kar 1.
F o Łazarzu; Łazarz; Łk 16,19–31.
G Lucyferów; Lucyfer (także Lucyper, z łac. – niosący światło); w starożytnym Rzymie termin ten stosowany był do określenia Gwiazdy Porannej; Iz 14,12.
H Tyru; Tyr; Ez 28,2.
I Ez 28,2.
J Asmodeuszów; Asmodeusz; Tb 3,8.
K Beelzebubów; Beelzebub;; 2 Krl 1.

1 Err. Turi būti „Diabolis".
2 „keikia".
3 „Aʒá".
4 „Aʒá".
5 „Aʒá".

nama kiekwienam. Ne maʒa iu prieß Diewu piktay kałba / ir koloia ßwÿćiauſi wardu io. Ira pragari dide nopikunta terp paſkunditu / wienas vntro ne kinćia. Rūdaſi tay ir vnt ʒiemes. Ira pragari kunćios / werkſmas / aßaros / ira tay ir vnt ʒiemes. Nera pragari eylos ir ſundaros: nera ios ir vnt ʒiemes / terp neſuſkáytitu ʒmoniu. Wienu ʒodʒiu kas turi akis giedras / gali iʒwiſt pragaru vnt to {ś}wieto. Ir todrin ſakos Ionas[A] S. regieiś ⌜eiūti pragaru paſkuy ſmerti⌝[B] / ir wel ſako / ‹ſmerti ir pragaru ſunti imeſtu Eʒeran vgnies›[C] / tay ira ʒmones kuriey ćia pieklißkay giweno.

klináią potępieni. Nayduie ſię to y ná ʒiemi / iáko to wiadomo káʒdemu. Nie máło ich / ktorʒy prʒećiw Bogu ʒle mowią y bluʒnią święte imię iego. Ieſt w piele[1] wielka nie[⸗]nawiść miedʒy Potępionemi ʒaden drugiego nie miłuie / Nayduie ſię to y ná ʒiemi. W piekle ſą męki / płacʒ / łʒy / ieſt to y ná ʒiemi / miedʒy nieʒlicʒonemi ludʒmi. Iedny ſłowem / kto ma ocʒy iáſne / moʒe obácʒyć[×] piekło ná tÿ świećie / y dla tego powiada Ian[D] S. ʒe / widʒiał ⌜piekło idące ʒá śmiercią⌝[E] / y ʒaś powiada ʒe ‹śmierć / y piekło wrʒucone było do Ieʒiorá ogniſtego›[F] / to ieſt: ludʒie / ktorʒy ſpoſobem piekielnym tu ʒyli.

Eſt in inferno odium, & hic.

In inferno tormenta, &c. ſunt & in terra.

Apoc: 6. v. 8.

Apoc: 20.

Vnt

A Jonas, apaštalas ir evangelistas; Apr 6,8; 20,14.
B Apr 6,8.
C Apr 20,14.
D Jan, apostoł i ewangelista; Ap 6,8; 20,14.
E Ap 6,8.
F Ap 20,14.
1 Err. Powinno być „piekle".

Vnt Trećios Nedelos
Gawenioy Ewang: Luk: 11[A].

A *Nuo metu: Iżmetineio Jezus welniſte, á ta buwo ne żadźia, ir kad iżmete weliniſte, prakałbeio neżadźia, ir ſtebeios minios. A nekuriey iżgi iu tare Beelzebubi wiriauſiami welinu iżmetineia weliniſtes. A kiti gundindami żinkło iż dūgaus ieſßkoio nuog io. A anas kad iżwido dumas iu, tàre ijemus. Wiſokia karaliſte prieſß ſawi perskirta, bus iżgayśinta*[1] *, ir nam{á}y vnt namu pagrius. Iey tadu ir śietonas prieſß ſawi perskirtas ira, kaip ſtowes karaliſte io? iog ſakot Beełzebubi*[2] *mani iżmetineiunti welinus. A ieygi aſß Beelzebubi iſßmetineiu welinus, ſunus iuſu kami iżmetineia? Todrin anis ſudźiams iuſu bus. Bet iey pirſßtu Diewo iżtremiu welinus, poteyſey ataio vnt iuſu karaliſte Diewo. Kad ſtipras ßarwinikas ſergti namu ſawo, pakaiuy ira turtay io. Bet iey ſtipreſnis ażu ij atais pergałes ij, wiſus ßarwus atima, kuriuoſe dukſeios, ir naudu io iżdaliia. Kas ſu manim ne eſti, prieſß mani ira, a kas ne rinka ſu manim, barſto. kad*[3] *nećiſtas dwaſas iſßeyt iż żmogaus, waykśćioia per wietas ſauſas, ieſßkodamas atilſio.*

F 2

A Lk 11,14–28.
1 Err. Nereikalingas tarpas tarp „iżgayśinta“ ir kablelio; žr. ir kitus panašius atvejus šiame puslapyje.
2 Err. Turi būti „Beelzebubi“.
3 Err. Turi būti „Kad“.

43
Vnt Trecios Nedelos
Gawenioy Ewang: Luk: 11.
A Nuo metu: Iżmetineio Jezus welniſte, á ta buwo ne żadźia, ir kad iżmete weliniſte, prakałbeio neżadźia, ir ſtebeios minios. A nekuriey iżgi iu tare Beelzebubi wiriauſiami welinu iżmetineia weliniſtes. A kiti gundindami żinkło iż dūgaus ieſßkoio nuog io. A anas kad iżwido dumas iu, tàre ijemus. Wiſokia karaliſte prieſß ſawi perskirta, bus iżgaysinta, ir namay vnt namu pagrius. Iey tadu ir śietonas prieſß ſawi perskirtas ira, kaip ſtowes karaliſte io? iog ſakot Beełzebubi mani iżmetineiunti welinus. A ieygi aſß Beelzebubi iſßmetineiu welinus, ſunus iuſu kami iżmetineia? Todrin anis ſudźiams iuſu bus. Bet iey pirſßtu Diewo iżtremiu welinus, poteyſey ataio vnt iuſu karaliſte Diewo. Kad ſtipras ßarwinikas ſergti namu ſawo, pakaiuy ira turtay io. Bet iey ſtipreſnis ażu ij atais pergałes ij, wiſus ßarwus atima, kuriuoſe dukſeios, ir naudu io iżdaliia. Kas ſu manim ne eſti, prieſß mani ira, a kas ne rinka ſu manim, barſto. kad nećiſtas dwaſas iſßeyt iż żmogaus, waykśćioia per wietas ſauſas, ieſßkodamas atilſio.
F 2

ilſio. A neradis, biło: Sugriśiu namuoſn mano, iżgi kuriu iſʃeiau, ir atais runda juos ſʃłuotomis iſʃłuotus[1]*, ir iſʃkuoptus. Tad eyt ir prijma ſeptinis kitus dwaſus pikteſnius ażu ſawi, ir ineis giwena tinay, ir ſtoias paskućiauſiey dayktay żmogaus ano pikteſni ażu pirmuoſius. Ir ſtoios kad tay biłoio, pakiełus bałſu nekuri żmona izgi minios tare iam. Pagirtas {ż}ywatas, kuriſay tawi neśioio, ir krutis kurias żinday. A anas tare. Ir gieray, pagirti, kurie kłauſo żodźio Diewo, ir ſaugoia.*

Ná Niedźielę Trzecią
Poſtu / Ewang: v Lukaſʃa ś. w Roz: II[A].

W*On czás: Wyrzucał Jezus czártá,*[2] *ktory był niemy. A gdy wyrzućił czártá, przemowił niemy: y dźiwowały ſię rzeſʃe*×*. A niektorzy z nich mowili: Moca Beelzebubá Kśiażećiá czártowskiego, wyrzuca czárty. Drudzy záśię*× *kuſʃac, domagáli śię znáku od niego, z niebá. A on widzac myśli ich, rzekł im: Káżde kroleſtwo przećiw ſobie rozdźielone*×*, bedźie ſpuſtoſʃonę: y dō ná dom vpadnie. A ieśliż y ſʃátan rozdżielon*× *ieſt przećiw ſobie: iakoż śię oſtoi kroleſtwo iego? gdyż powiedáćie, iż ia*

A Łk 11,14–28.
1 Err. Nereikalingas tarpas tarp „iſʃłuotus" ir kablelio; žr. ir kitus panašius atvejus šiame puslapyje.
2 Err. W zabytku brak spacji po przecinku.

iż ia mocą Beelzebubá wyrżucą czárty: A ieśliż ia mocą Beelzebubá wyrzucam czárty, Synowie wáßy czyiąż mocą wyrzucáią? Przetoż× oni ſedźiámi wáßemi bedą. Lecż ieśli palcem Bożym wyrzucam czárty: záiſteć× przy[-]ßło do wás kroleſtwo Boże. Gdy mocárz zbroyny ſtrzeże domu ſwego: w pokoiu ſą maiętnośći× iego. Ale ieśli mocnieyßy nadeń nadßedßy zwyćięży go: odeymie wßytkę broń od niego w ktorey vfał, y korzyśći× iego rozda. Ktoć nie ieſt zemną, przećiw mnie ieſt: á kto nie zgromadza zemną, ten roſproßa. Gdy duch nieczyſty wynidźie od człowieka; chodźi po mieyſcách bezwodnych, ßukáiąc odpoczynku. A nie nálażßy, mowi: Wrocę ſię do domu mego skądem wyßedł. A przyßedßy nayduie gi vmiećiony y vchędożony×. Tedy idźie y bierze z ſobą śiedmi innych duchow gorßych nád ſię: á wßedßy mießkáią tam. Y ſtáwáią ſię pośledníeyße× rzeczy człowieká onego gorße niz pierwße. Y ſtało ſię, gdy on to mowił, podniożßy głos niektora niewiáſtá z rzeße×, rzekłá mu: Błogosłáwiony żywot× ktory ćię nośił, y pierśi ktoreś ſſał. A on rzekł: Y owßem błogosłáwieni ktorzy słucháią słowá Bozego y ſtrzegą go.

F 3 TRZE-

PUNKTAS I.

Dweiokias apſedimas žmo[-]gaus nuog Welino.

Dupliciter Diabolus hominem obſidet.
1. In corpore.
2. In anima.

WIenas ira vnt kuno / kitas vnt duśios. Vnt kuno retay / vnt duśios dažnay priſitinka. Terp tu / kurio ʒmogus łabiaus turi ſergieties ir biioties? trūpay parodiśiu. Kad ieyt Welinas kunan tikay[1] ʒmogaus / ir anami giwena / tułays budays tuſidamás ir wargindamas ii / tami nieko nero[2] pikto / tay ira paʒeydimo aba praʒingimo Diewo priſakimo: ira tiktay ſopulis kuno / ir paʒeydimas io / melinos / runday nuog metimo / ir błaßkimo ing ʒiami / ing ſienas / ir kiti tokie warginimay.[3] wienu ʒodʒiu pikta {t}iktay ir ſunku kunuy paćiam / á duśiey daug padeſt ir didʒias iey naudas daro.

Obſeſſio in corpore vtilis eſſe poteſt.

1. Pirma mokia tokſay vnt kuno apſedimas didʒio nuſiʒiaminimo

PUNKT I.

Dwoiákie opętánie człowieká od Dyabłá.

IEdno ieſt ná ćiele / drugie ná dußy. Ná ćiele rʒádko / ná dußy cʒęſto ſię prʒydáie×. Miedʒy temi ktorego ma ſię bárʒiey człowiek ſtrʒec y báć ſię? krotko pokaʒę. Gdy w chodʒi Dyabeł tylko w ćiáło ludʒkie / y w onym mießka / roʒmáitemi ſpoſobámi tárgáiąc y dręcʒąc ie / w tym nic nie máß ʒłego / to ieſt / vráʒy Boʒey / álbo prʒykaʒánia iego nárußenia / tylko ieſt bol ćiáłá y naráʒenie iego / śinośći× / rány / odrʒucánia y miotánia o ʒiemię / [et]c. iednym ſłowem / ʒle y ćięʒko tylko ſámemu ćiáłu / á dußy nie máło pomaga y poʒytki wielkie iey dáie.

1. Quia docet humilitatem.

1. Náucʒá tákie opętánie ná ćiele wielkiey pokory / bo ći ktorych

1 Err. Turi būti „tiktay".
2 Err. Turi būti „nera".
3 Err. Greičiausiai turi būti „/".

47 Niedʒielę Poſtu.

ʒiaminimo / nes tie / kurios[1] welinas kuni iu giwenda⸗más / wargina łabay kuwiſi ir giediſi kitu ʒmoniu / ir ne driſa vnt iu ir pawiʒdet del giedos / ir teyp giliey nuſi⸗ʒiamina śirdiſe ſawo. A ta⸗ſay nuſiʒiaminimas ira ła⸗bay ſweykas ir naudingas duśiey. Ape ku teyp S. Chri⸗ſoſtoſtomas[2,A] / ‹Nuſideimas pikteſnis / «tieg» / ira negi Weli⸗nas / nes welinas daro ʒmo⸗nes nuʒemintus. Er ne regi⸗te apſeſtuiu / kad paſweyk⸗ſta ába luoſays nuog pikto Welino tumpa / kaip ira nu⸗ʒiamintays /› ‹ir weyʒdet ne driſa›[B] / á mes daridami netey⸗ſibi / neſigedime.

S. Chriſoſt: Hom: 41. in acta.

2. Padeſt vnt pergałeimo pagundimu tułu / łabiauſiey puykos / ába aukßtibes / ir pa⸗ſikielimo śirdies. Teyp wie⸗nas ßwentas kaip raßo Sul⸗pi{t}ius[C], raśidamas ape S. Martinu[D] / ne gałedamas ſá⸗wimp aukßtibes śirdies per⸗gałet / ir pamint / praśie Die⸗wo ir iʒpraśie / idunt ij We⸗linas vnt kuno apſeſtu ir wargintu / idant paſweykis giedetus

2. Quia iuuat vt vincamus tentationes maximè ſuperbiæ.

Exempl[um.]

ći ktorych ćiáło cʒárt opáno⸗wáwßy / w nim mießkáiąc trápi / bárʒo ſie wſtydʒą y v⸗chodʒą[×] innych ludʒi y nie śmieią ná ich y pátrʒyć /dla ʒawſtydʒenia. Y ták głęboko vniʒáią ſerce ſwoie. A to vpo⸗korʒenie ieſt bárʒo ʒdrowe / y vżytecʒne dußy. O cʒym ták S. Chryʒ[E]: ‹Grʒech / «práwi» / gorßy ieſt / niʒ Dyabeł / bo cʒárt cʒyni ludʒie pokorne. A ʒá nie widʒićie opętánych / gdy do ʒdrowia prʒychodʒą / y wolnemi od Dyabłá ſtáią ſię / iáko ſą pokorni /› ‹y pátrʒyć ná ludʒie nieśmieią›[F] / á my cʒyniąc niepráwośći[×] nie wſty[⸗]damy ſię.

2. Pomaga ná ʒwyćięʒenie pokus roʒmáitych / á nabár⸗ʒiey pychy y nádętośći[×] ſercá. Ták święty ieden / iako piße Sulpitius[G], pißąc o S. Mar⸗ćinie[H] / nie mogąc wyniosłośći ſercá w ſobie pokonáć / y po⸗deptáć / prośił Bogá / y vpro[⸗]śił / áby go Dyabeł opętał / y dręcʒył / áby oʒdrowiawßy wſtydʒił ſię prʒed drugiemi / y ták

A Jonas Auksaburnis; žr. Ioannes Chrysostomus. *Commentarius in Acta Apostolorum*, Homilia XLI, 4.
B Jonas Auksaburnis; žr. išnašą „A".
C Sulpicijus Severas (lot. *Sulpicius Severus*; apie 363–po 420), hagiografas, biografijos apie Šventąjį Martyną autorius; žr. Sulpicius Severus. *De vita Beati Martini.*
D Martyną; Martynas Tūrietis (lot. *Martinus Turonensis*; 316–397), krikščionių šventasis, Tūro vyskupas; žr. išnašą „C".
E Jan Chryzostom (Złotousty). *Homilia na słowa apostoła*, Homilia XLI, 4, s. 18–20; odsyłacz bibliograficzny do źródła łacińskiego zob. przypis „A".
F Jan Chryzostom (Złotousty); zob. przypis „E".
G Sulpicjusz Sewer (łac. *Sulpicius Severus*; ur. ok. 360, zm. ok. 420), pisarz i hagiograf akwitański, znany przede wszystkim jako autor *Żywotu św. Marcina z Tours*; odsyłacz bibliograficzny do tytułu łacińskiego zob. przypis „C".
H Marcin z Tours, Święty Marcin, Marcin Miłościwy (łac. *Martinus Turonensis*; 316–397), biskup Tours, święty Kościoła katolickiego i prawosławnego; odsyłacz bibliograficzny zob. przypis „G".
1 Err. Turi būti „kuriuos".
2 Err. Turi būti „Chri=ſoſtomas".

giedetus pokim kitu / ir teyp ȝiemay ápe ſáwi numanitu / ney daugieſn paſikiełtu / ir ne didȝiautu.

3. Ir ta ira nauda ne maȝa / tokiu warginimu ir tuſimu kuno nuog welino / aȝumoka ȝmogus ſkołas karoimo áȝu ſawo nuſideimus / kuri turetu iȝ kiſt[1] vnt to / ába vnt vntro świeto. Teyp S. Powiłas[A] wienu / kuri{ś} biauribeſne[2] buwo impuołys ſunkioſna / welinuy padawe / ‹idāt warginu tu ii vnt kuno / ir teyp duśia butu iȝganita›[B].

4. Dabar iȝ to iȝmokſta ȝmogus paȝint gieray welinu ſáwo neprietelu / riegiedamas kaip ira ſmarkus vnt io / kaip ſiłu didȝiu / kuriu ȝmones nieku budu patis per ſáwi pergałet negali / idant tay regiedami io ſergietus / ir iȝ io newalos iȝſiwerȝtu / ir iȝſiwerȝi tam ſmárkinikuy daugieſn ne paſiduotu.

5. Mokias ir to regiedami apſeſtu / kaip taſay tyronnas toli ſunkiaus wargina ir tuſo duſiu[3] kurioy giwena / negi kunu / ápe kuri ne teyp anas rupinaſi

y ták niſko o ſobie trȝymał[×] / á więcey ſię nie nadymał[×] / y nie wynośił.

3. Y ten poȝytek ieſt nie máły / gdy tym vćiſkániem[×] / y powłocȝeniem[×] ćiáłá od dyabła / płáći cȝłowiek długi káránia ȝá ſwe grȝechy / ktore miał ćierpieć na tym / albo ná onym świećie. Tak święty Páweł[C] iednego / ktory w ćięȝką ćieleſność[×] był vpadł / dyabłu podał / ‹áby go męcȝył ná ćiele / y ták by dußá byłá ȝbáwiona›[D].

4. Ießcȝe ȝ tego náucȝa ſię cȝłowiek / ȝnáć cȝártá ſwego nieprȝyiaćielá / widȝac iáko ieſt okrutny ná niego / iáko śił wielkich / ktorych ludȝie ȝadnym ſpoſobem ſámi prȝeȝ śię prȝemoc[×] nie mogą / áby to widȝąc ſtrȝegli ſię y ȝ niewoli ſię iego wyrywáli / á wyrwawßy ſię takiemu Tyránowi więcey ſię nie podawali[4].

5. Vcȝą ſię y tego widȝąc opętánego / iáko ten Tyran dáleko ćięȝey drecȝy / y tárga dußę / w ktorey mießka / á niȝ ciáło / o ktore nie ták on ſtoi /

3. Quia iuuat ad ſatiſfactionē pro-[5] *peccatis.*

Exempl[um.] 1. Cor: 5.

4. Hin{c} agnoſcunt Tyrañidem diaboli.

A Paulius; 1 Kor 5,4–5.
B 1 Kor 5,5.
C Paweł; 1 Kor 5,4–5.
D 1 Kor 5,5.

1 Err. Turi būti „iȝkiſt".
2 Err. Turi būti „biauribeſna".
3 „duśiu".
4 „poddawali".
5 Err. Nereikalingas kėlimo ženklas.

rupinaſi / kaip ápe duśiu ir ápe ios kunćias.

Vntras tadu ira ápſedimas vnt duśios be paliginimo pikteſnis / á kiekwienu apſeda ir ieys iumpi kaip namuoſe giwena / kas daſiłaydʒia didʒio ir ſunkaus nuſideimo. ⌜Teyp ieio Iudaśiáuſp[B] / kád śirdiy ſawo paſtáte iʒduot ir parduot Wießpati IEʒu⌝ / kaip ráßo Ionas[C] S. Ne kunan i eio[2] Iudaśiaus[D] / nes kunas luoſas buwo ir ne wargino io welinas / bet duśion ilindo / kad iu / troßkimu trupućio pinigu nutwere / ir ſuriśie. Teyp ir S. Powiłas[E] ápe tuos ráßo / kurie guli ſunkiuoſe nuſideimuoſe / ‹turi «tieg» pagautus› (Welinas) ‹pagal ſáwo noro›[F] / bet ku d{á}ro i e is[3] duśion? daug ir tol pikčiaus negi kuni giwendamas.

obſeſſio[1] animæ deterior, quæ ſit per peccatum graue.

Ioan: 13.

2. Tim: 2. 26.

1. Kuni budamas daʒnay ſupłeßo rubus / ir nuogu daro / {á} duśion ilindis ſudraʒko[4] rubus ios łabay graʒus / ir brungus / kurieys kaip karalene apredita buwo / pagal anu ʒodʒiu / ‹Stoios kara{l}ene po deśiney t{á}wo rubuoſe au{k}ſinuoſe›[G]. 2. Meta

1. Denudat animam omnibus bonis.

Pſal: 44. 18[A].

on ſtoi / iáko o duße / y iey vtrapieniu.

Drugie ʒá ſię[5×] opętánie ná dußy beʒ porownánia gorße, á káʒdego opętywa / y wßedßy weń / iáko w domu mießka / ktory dopuſtcʒa ſię wielkiego y ćięʒkieğ grʒechu. ⌜Ták opętał Iudáßá[H] /gdy vmyślił w ſercu ſwoim wydáć / y prʒe[ꝫ]dáć IEʒuſá Páná⌝ / iáko piße Ian[I] S. Nię w ćiáło wßedł Iudaßowe[J] / bo ćiáło ieğ wolne było / y nie trapił go Dyabeł; ále w dußę wlaʒł / gdy ią prágnieniem trochá pieniędʒy viął / y ʒwiąʒał. Tak y S. Páweł[K] piße o tych ktorʒy leʒą w ćięʒkich grʒechách: ‹Są / «práwi» / poimáni ku woliieğ[6]›[L] / to ieſt / Dyabłá. Ale co cʒyni wßedßy w dußę? wiele / y dáleko gorʒey / niʒ w ćiele mießkáiąc. .[7]

1. W ćiele mießkáiąc cʒeſto ßárpa ßáty / y nagim cʒyni / á w duße w padßy ßarpa ßáty bárʒo piękne / y drogie / ktoremi iáko krolowá prʒybráná byłá / według ſłow onych. ‹ſtánęłá[8] krolowá prʒy práwicy twoiey w ubierʒe ʒłotym›[M].

G 2. W rʒuca

A BSV Ps 44,10.
B Judas Iskarijotas; Jn 13,2.
C Jonas, apaštalas ir evangelistas; Jn 13,2.
D Judo; Judas Iskarijotas; Jn 13,2.
E Paulius; 2 Tim 2,26.
F 2 Tim 2,26.
G Ps 45,10; BSV Ps 44,10.
H Judasza; Judasz Iskariota; J 13,2; 24–27.
I Jan, apostoł i ewangelista; J 13,2.
J w Judaszowe; Judaszowy; Judasz Iskariota J 13,2.
K Paweł; 2 Tm 2,26.
L 2 Tm 2,26.
M Ps 45,10; BW Ps 44,10.

1 Err. Turi būti „Obſeſſio".
2 Err. Turi būti „ieio".
3 Err. Išretintos raidės žodyje „ieis".
4 „ſudraſko".
5 „ʒá ſię".
6 „woli ieğ".
7 Err. Zbędna kropka.
8 Zapis małą literą po kropce.

Punkta ná trzećią

2. ⌜Meta kunu vgnin⌝[A] kaip Ewangelioy ſkaytome; Du⸗śiu pikteſnen liepſnon meta / kad ios {ś}irdi ir kunu biau⸗rieys ir giedißkays pagiey⸗dimays degina Ape kurios[1] ráßo Apaßtałas kałbeda⸗mas: / ‹Aʒuśidegie / «tieg» / pa⸗gieydimays[B]› / kaip liepſnomis.

3. ⌜Błaßko kunu ir wunde⸗nin / kaip ira pará{ś}ita / ir nu⸗ſkundina[2]⌝[C] ; bet duśiu tol bay⸗ſeſnin wundenin imeta / ⌜á ta⸗ſay ira troßkimas łobio / ku⸗rio kuo daugieſn gieria / tuo karſciaus trokßta⌝[D] / ir ne gal ir didʒiauſiu turtu / ir wiſo świeto pawełdeimu aʒugie⸗ſit.

4. Atima kuno paiautimus daridamas ʒmogu kurćiu / ne ʒadʒiu / akłu / kaip tu / ⌜ápe ku⸗ri toy Ewangelioy / padaris buwo neʒadʒiu⌝[E] / [et]c. Bet tol ſunkiaus du{ś}iu ʒeydʒia / kad iu aklu daro / idant ne ißma⸗nitu / ko reykia vnt iʒganimo ʒinot ir mokiet / idant nere⸗gietu biauribes nuſideimu / ney vmʒinos prapulties vnt ſawis ſwirunćios. Apkurti⸗na idant

2. ⌜W rʒuca ćiało w ogień⌝[F] / iáko w Ewángel: cʒytamy / Dußę w gorße płomienia miota[×] / gdy iey ſerce y ćiáło nie vcʒćiwemi y ſprośnemi[×] chćiwośćiami páli / o ktorych piße Apoſtołmowiąc[3]: ‹ʒápa⸗lili ſię w ſwey poʒądliwośći›[G] iáko płomien{i}em iákim.

3. ⌜Miota ćiáło y dowody[4] / iáko v Marká[H] S[.] nápiſáno / y topi⌝; ále dußę dáleko go⸗rʒey y ſtráßniey ponurʒa w wodʒie / ⌜A ta ieſt prágn{i}enie máiętnośći[×] / ktorey im wię⸗cey pije / tym bárʒiey prá⸗gnie⌝[I] / y nie może / y nawięt⸗ßemi bogáctwy / y wßytkie⸗ğ świátá opánowániem ná⸗ſyćic ſię.

4. Odeymuie ćiáłu ʒmyſły / cʒyniąc cʒłowieká głuchym / niemym / ślepym / iáko tego / ⌜o ktorym tá Ewángelia / v⸗cʒynił był⌝[J] / [et]c. Ale daleko ćię⸗ʒey Dußę vráʒa / gdy ią ſlepą cʒyni / áby nieroʒumiała cʒe⸗go trʒebá do ʒbáwienia wie⸗dʒieć / y vmieć / áby nie wi⸗dʒiałá ßkáradnośći[×] grʒechow áni wiecʒney ʒguby nád ſo⸗bą wißącey. Ogłußa áby nie ſłyßáła /

2. Proijcit in flammas di-uerſarum cu-ditatum[5]. Mar: 9.

Rom: 1. v. 27[.] exarferunt[6] in deſiderijs ſuis.

Proijcit in a-quas auaritiæ quæ plus potæ plus ſitiuntur.

4. Adimit ſen-ſus animæ.

Excæcat, d{ū} facit ea non intelligere, quæ ſalutis ſunt.

Surdeſcere fa[-]cit, dum ab

A Mk 9,22; BSV Mc 9,21.
B Rom 1,27.
C Mk 9,22; Mc 9,21.
D Greičiausiai remtasi Ovidijaus Publijaus Nazono (lot. *Publius Ovidius Naso*; 43 pr. m. e. – 17) veikalu *Fasti*, I, 211–216.
E Lk 1,20.
F Mk 9,22; BW Mk 9,21.
G Rz 1,27.
H u Marka; Marek; Mk 9,22; BW Mk 9,21.
I Prawdopodobnie cytat z dzieła Owi-diusza (łac. *Publius Ovidius Naso*) *Fasti. Kalendarz poetycki*, I, 200–215, s. 16; odsyłacz do źródła łacińskiego zob. przypis „D".
J Łk 1,20.

1 Err. Turi būti „ape kuriuos".
2 Err. Nereikalingas tarpas tarp „nu=ſkundina" ir kabliataškio.
3 Err. Powinno być „Apoſtoł mowiąc".
4 „do wody".
5 Greičiausiai turi būti „cru-ditatum".
6 Err. Turi būti „Exarſerunt".

audiendis ſalutarib[us] auertit.

na idant ne girdetu ir ne kłauſitu Diewo balſo ſáwo śirdiy / ney Diewo ʒodʒio / kuriiʒgirdus[2] lautus piktibiu.

Item cum ab oratione auocat & confeſſione peccat.

Neʒadʒiu dáro / kad nuog poteriu nuog Diewo garbos nugreſia / kad nuſideimu ſakit kuniguy ne perłeydʒia / ába del giedos dideſnius aʒuſłept ßundʒia. Ir kito pikto daug daro[3] : todrin łabiaus reykia ſergietis apſedimo nuog welino vnt duśios / negi vnt kuno.

ſłyßała / y nie ſłuchała głoſu Boʒego w ſercu ſwoim / áni ſłow iego / ktore vſłyßáwßy pohámowáła by ſię od ʒłośći[×] ſwoich. Niemą cʒyni / gdy od modlitwy / y paćierʒy od[*] vcʒa / gdy grʒechow ſwoich prʒed Kápłanem wyʒnáć niedopußcʒa / álbo dla wſtydu więtße vtáia / y innych wiele rʒecʒy ʒłych dʒiáła / prʒeto teʒ trʒebá ſtrʒec ſię bárʒiey opętánia od cʒártá ná dußy / á niʒ ná ćiele.

PVNKTAS II.

PUNKT II.

Mutus bene, & male.

Dweiokias Neʒadźia piktas ir gieras.

Niemota[×] dwoiáka, zła, y dobra.

Male mutus,[1] 1. Qui non vult confiteri peccata ſua.

NEʒadʒia piktas. 1. Taſay ira kuris nenori iʒpaʒint ir paſakit kuniguy nuſideimu ſáwo del giedos / ába del baymes ſunkios pakutos / ába del turto neteyſingay igito / adunt ne lieptu kunigas / ſuwerſti. Bet taſay ſunkiey kłayduoia. Negi łingweſn ira pokim ʒmogaus wieno truputi ku giedetis / negi pokim tunkſtunćiu[4] neſuſkaytitu

NIemy ʒły / ten ieſt. 1. Ktory niechce grʒechow ſwoich wyʒnáć dla wſtydu / álbo dla boiaʒni / wielkiey pokuty / ábo dla máiętnośći[×] nieſłußnie nábytey / áby kápłan niekaʒał wroćić / Ale ten cięʒko błądʒi. A ʒá[5×] bowiem nie ieſt mnieyßa prʒed cʒłowiekiem iednym / trochę ſię ʒáwſtydʒić / á niʒ prʒed tyſiącámi / nieʒlicʒonemi / ábo

G 2

1 Err. Turi būti taškas.
2 Err. Turi būti „ku=ri iʒgirdus“.
3 Err. Nereikalingas tarpas tarp „daro“ ir dvitaškio.
4 Err. Turi būti „tukſtunćiu“.
5 „Aʒá“.

ſuſkaytitu / ába pokim wiſo świeto paſkutiney dienoy? kuo metu Diewás apreykß ir parodis wiſas táwo piktibes. Vntra bijos maʒos pakutełes / śieśielo kunćios / á ne dreba ir neſibiio vmʒinu liepſnu pekłos / kurias daʒnay ába ir be ſkayćiaus nupełne? ‹Biioios «tieg» kur ne buwo bay[⸗]mes›[A] / kałba Pſal: Biios kibirkßtełes vgnies / á neſibiio eʒeru piłnu vgnies? Nugi er ne durniſte dide del kapos pinigu / del trupućio naudos ſu abidu artimo gautos / nuteriot karaliſt y[1] vmʒinu dungaus? o kaip taſay neʒad{ʒ}ia bayſiey klieſti! kaip ſaw paćiam didʒiu ira neprietelumi / kaip ſáwi páti apießko ir apgauna!

Stultitia impœnitentis.

Pſal: 13. 5. Illic trepidauerunt timore vbi non erat timor.

2. Neʒadʒiu ira ir tas / kuris ne meldʒias Diewuy / ney garbina io gałedamas tay ir pigay ir daʒnay darit / wiſas apſimerkis ir nugrimʒdis dayktuoſe to świeto. A vntay turetu ʒmogus tunkiaus vnt Diewo paminet / negi atſiduſti? Ráßo S. Ionas[B] ápe

mi / ábo prʒed wßytkim świátem w dʒień oſtátni / ktorego cʒáſu obiáwi Bog / y pokaʒe wßytkie twoie ʒbrodnie[.] Pow[⸗]tore: Lęka ſię máłey pokuty / ćienia vtrapienia iákiego / á nieboi ſię / y nielęka ſię wiecʒnego płomienia piekielnego / ná ktore cʒęſto / ba / y beʒ licʒby[×] práwie / ʒárábia. ‹Tám drʒeli od boiáʒni / gdʒie nie było ſtráchu›[C] / mowi Pſalm / Boi ſię iſkierki ognia / à nie obáwia ſię ieʒiorá ogniſtego. Nuʒ[×] cʒy to nie głupſtwo dla kopy pienięd ʒy / dla trochy poʒytku / ktory ʒ krʒywdą bliʒniego otrʒymał / ſtráćić kroleſlwo wiecʒne niebieſkie? o iáko ten niemek[×] ſtráßliwie błądʒi! iáko ſam ſobie ieſt wielkim nieprʒyiaćielem! iáko ſámego śiebie oßukiwa!

2. Male mutus qui non glorificat Deum.

2. Niemek[×] y ten ieſt ktory ſię nie modli y nie chwali Bogá / mogąc to łácno[×] y cʒęſto cʒynić / wßytek ſię ʒánurʒywßy w rʒecʒách tego świátá / á ono[×] miałby cʒłowiek cʒęśćiey ná Paná Bogá wſpomnieć / ániʒeli odetchnąć. Piße Ian[D] święty o ʒwierʒętách / ktore widʒiał

Apoc: 4.

A Ps 14,5; BSV Ps 13,5.
B Jonas, apaštalas ir evangelistas; Apr 4,6–8.
C Ps 14,5; BW Ps 13,5.
D Jan, apostoł i ewangelista; Ap 4,6–8.
1 Err. Turi būti „karaliſty".

ápe ʒ̇weris kurias regieio / ‹ne tureio ati{l}ſio / nakti ir dienu ßaukdamos Sʒwentas Sʒwētas / Sʒwētas Wießpats Diewas wiſagalis›[A].

3. Male mutus qui nō monet dum ten{e}tur.

3. Neʒ̇adʒ̇iu ira kuris / ne draudʒ̇ia / ne bara / ne iuda artimo ſáwo regiedamas piktay dárunti / kaip tay mußunti nekałtu / apkałbunti neteyſingay / kieykiunti / ir kitayp ſunkiey nuſidedūti / ipa{ċ}iey kad tikiſi iog iʒ̇ io ſudraudimo lauſis pikto / ku buwo pradeis darit. Negal ißſikałbet taridamas / kas man iop? ne eſmi io Wießpats? negalu korot? Net turi ʒ̇inot iog Diewas ‹priſakie kiekwienam ápe artimu ſáwo›[B]. Iey regiedamas kas ʒmogu ſkiſtunti vpey / ir pigay gałe{⸗}damas iam runku paduot ába łaʒdu / ir teyp iʒtraukt iʒ wundenio / ne dáro / ſunkiey nuſideſt / ir kaip butu pats gi nuſkundina / tol ſunkiaus práſtoia / kád duśiey / ios prapultiy gałedamas ne padeſt / ⌜Iſák[i]e Diewas ir kiełtuwas kłayduoiūćias parwarit namuoſna / ába pakłupuſias

vnt

Eccl: 17. 12. Mandauit ◇ vnicuique de proximo ſuo.

Simile.

Deut: 22.

widʒ̇iał w widʒeniu ſwym / ʒe ‹odpocʒynku nie miáły wednie / y w noc{y} mowiąc Swię[⸗]ty / Swięty / Swięty Pan Bog Wßechmogący›[C].

3. Niemek[×] ieſt / ktory nie nápomina / nie gromi / y nie ʒ[⸗]fuka bliʒ̇niego ſweğ / widʒąc ʒle cʒyniącego / iáko to / gdy kto bije niewinnego / obmáwia nieſpráwiedliwie / prʒeklina / y inacʒey / gdy cięʒ̇ko grʒeßy. Oſobliwie[×] / gdy roʒumie / ʒe ʒá nápomnieniem[×] iego / prʒeſtánie złego / ktore pocʒął cʒynić. Nie moʒe ſię wymowić / rʒekąc / á mnie co do niego / nie ieſtem iego Pánem? nie mogę go ſkaráć? Bo ma wiedʒ̇ieć / ʒe ‹káʒ̇demu ʒ oſobná dał roſkaʒánie[×] o bliʒ̇nim ſwoim›[D] Bog. Ieſli kto widʒąc cʒłowieká tonącego w rʒece y łácno mog{ą}c iemu rękę / álbo laſkę podać / y ták go wyrwáć ʒ wody / niecʒyni / ćięʒ̇ko grʒeßy / y iáko by ſam go topi / dáleko ćięʒey grʒeßy / gdy dußy / w iey ʒgubie / rátunku mogąc nie dáie. ⌜Prʒykaʒął Bog y bydle bliʒ̇niego[1] błądʒące ʒápędʒ̇ić do

G 3 domu /

A Apr 4,8.
B Sir 17,14; BSV Sir 17,12.
C Ap 4,8.
D Syr 17,14; BW Eklk 17,12.
1 Err. Powino być „bliʒ̇=niego".

vnt kielo / vzkielt / ir łaykit prieg ſaw / pakołay pagies[1] artimas / ir teyp iam ſu[ſ-]werſt⌉[A]. Iey ir ápe kiałtuwas ártimo / iſakie Diewas ture- ti rupeſti / kaip tol łabiaus iſákie rupintis ápe ártimu páti / á łábiauſiey ápe duśiu io.

4. Nezadziu ira / kas nega- łedamas ártimo ſáwo vnt giero priwerſt / nuog pikto nudrauſt / ne duoſti zinios wireſniemus / kurie gali ir kalti ira ne tiktay iudet / bet ir korot. ‹Iey «tieg» táwis ne kłauſis / páſ{á}kit[2] Bážnićiey›[B] / kałba Chriſtus / tay ira: wi- reſniemus Bažnićios.

5. Nezadziu ira / wireſniey Bažnićios ir świetiſkiey V- kinikáy / Padwarnikay ná- muoſe ſáwo / Teway / Moti- nos / Mokitoiey ir kiti / kurie turi kitus ſáwo waldzioy / kad iu nuog piktu darbu / ir wiſokiu piktibiu ne draudzia ney koroia. Ape tuos wiſus ira ráſti daug ir zodziu ir pa- weykſłu. 1. Gieras nezadzia kuris tuſciu zodziu ne kałba / á tuśćias zodis ira / kuris ney kałbun-

domu / ták tez ieſliby pádło ná drodze / podnieść y cho- wáć v śiebie / poki będzie ſu- kał bliźny / á potym ie oddáć⌉[C]. Ieſli o bydło bliźnego kázał Bog mieć ſtáránie / iáko dá- leko więcey przykazał ſtáráć ſię o ſámego bliźnego / á zw- łáſzcza o duſzę iego.

4. Niemek[×] ieſt / kto nie mo- gąc bliźnego ſwego ná dobre náwieść[×]/ ani go od złego od- wieść nie dáie wiádomośći ſtárſzym / ktorzy mogą y po- winni ſą nie tylko nápomi- náć / ale y ſkaráć. ‹A ieſliby ćię nie vſłuchał powiedz Ko- śćiołowi›[D] / mowi / Chryſtus / to ieſt ſtárſzym Kośćielnym.

5. Niemek[×] / ſą ſámi ſtárſzy kośćielni / y świeccy Goſpo- darze w domách ſwoich / Oy- cowie y Mátki / Náuczy- ćiele / y inni / ktorzy máią pod ſwą władzą kogo / gdy ich od złych ſpraw / y od wſze- go złego nie odwodzą / y nie kárzą. O tych wſzytkich ieſt nie máło / nie tylo ſłow / ále y przykłádow w piſmie. 1. Iuz dobry niemek[×] ieſt / ktory prożnych[×] ſłow nie mowi / á prożne

Pecora errãtia proximi ſunt reducenda, quãto magis ipſe proximus curandus.

4. Qui non dicunt Eccleſiæ cum monẽdo non proficiunt.

Matth: 18. Si te[E] non audierit <> dic Eccleſiæ.

5. Superiores qui non corrigunt ſubditos.

v[ide] Ind[icem] Bibl[icum,] v[er]bo officium Superiorum[F].

Bene multus. 1. Qui ab otio[-]ſis verbis abſtinet.

A Įst 22,1–2.
B Mt 18,17.
C Pwt 22,1–2.
D Mt 18,17.
E Greičiausiai painiojamos Mt 18,16 ir Mt 18,17 versetų pradžios; plg. BSV Mt 18,16: „si autem te non" ir Mt 18,17: „quod si non".
F Greičiausiai remtasi jėzuito Jono Harlemijo (lot. *Johannes Harlemius*; 1538–1578) parengtu veikalu *Index Biblicus, qui res eas de quibus in Sacris Bibliis agitur* [...] *complectitur*; žr. „Superiorum, iudicum, & rectorum officium & auritas in subditos".
1 Err. Turi būti „pagieys".
2 Greičiausiai „páſ{á}kik".

2. Patiens.

kałbunćiam / ney kłauſunciā nieko ne padeſt. Kas tádu linkiaſi tu ʒod{ʒ}iu / bewelida⸗mas tilet / negi niekus kał⸗bet / ßwentay daro. 2. Ne⸗ʒadʒia giaras / kuris iʒgirdis piktu ʒodi nuog artimo prieß ſáwi ißtaritu / notſ{á}ko nieko / ißkinćia ir atłeydʒia vnt ſir⸗dies / ⌜kaip dáre Dowidas[A] / nie[⸗]ko nie tare prieß Semei[B] /k{á}d gi kieykie ir koloio piktay⌝. 3. Giaras neʒadʒia kuris prieß Diewu niekádu ne ißtaria {ʒ}o⸗dʒio kokio ſkuſdamaſis prieß io ápiwayʒdu / ápe io dár⸗bus / ſudus paſłeptus / ney li⸗goſe / ney ßkado{ſ}e / ney pri⸗puoluoſe[1] nieko ne driſa ißkał⸗bet / bet wiſ{á}mi gi garbina. Wel kadu neſibaʒyia / ne pri⸗ſegoia ne poteyſiey. Teypagi prieß ßwentuoſius ne iʒʒūda ir maʒo ʒodeło[2] / kuris turetu ʒeyſti iu garbu ir ßłowi. Wie⸗nu ʒodʒiu / kuris ſauguoiaſi[3] wiſokiu ʒodʒiu nepridiarun⸗ćiu / ábidu / ir miaławimu wiſokiu kałboy ſáwo / [et]c.

2. Reg: 16.

3. Qui nil cõtra Deum loquitur in aduerſis.

proʒne[×] ſłowo ieſt / ktore / áni mowiącemu / áni ſłucháiące⸗mu nie ieſt poʒytecʒne. kto[4] te⸗dy ſtrʒeʒe ſię tych ſłow / wo⸗ląc milcʒeć / á niʒ fráßki[×] mo⸗wić świętobliwie cʒyni. 2. Niemek[×] dobry / ktory vſłyßá⸗wßy ʒłe ſłowo od bliʒniego prʒećiw ſobie wymowione / nic nie odpowiadá / wytrwa / y odpußcʒa mu ná ſercu / ⌜iako vcʒynił Dawid[C] S. gdy nic nie mowił prʒećiwko Semei[D] / gdy go łʒ{y}ł[×] / y prʒeklinał ʒłe⸗mi ſłowy⌝. 3. Niemek[×] dobry / ktory prʒećiw Bogu niewy⸗mowi ſłowa iákiego / vſkár⸗ʒáiąc ſię ná iego opátrʒność / ná iego ſpráwy / y ſądy táy⸗ne / w chorobách / w ßko⸗dách / w prʒypádkách ćięʒ⸗kich / nic nie śmie mowić / lecʒ we wßytkim chwali Bogá / Ießcʒe gdy ſię nie boʒy áni prʒyśięga nieſpráwiedliwie. Tak teʒ y prʒećiw Swiętym Boʒym ʒádnego nie mowi ſłowá / ktoreby miáło vráʒáć cʒeść ich / y ſłáwę: Iednym ſłowē ktory ſię ſtrʒeʒe wßel⸗kiey nieprʒyſtoynośći[×] / krʒywd / y fałßow wßelakich w mo⸗wie swoiey / [et]c.

PUNKT

A Dovydas; 2 Sam 16,5–13.
B Šimį; Šimis (Šimejis), benjaminas iš Bahurimų; 2 Sam 16,5–13.
C Dawid; 2 Sm 16,5–13.
D Szimei, syn Gery, Beniaminita, pochodzący z Bachurim; 2 Sm 16,5–13.

1 „priepuoluose".
2 Err. Turi būti „ʒodelo".
3 Err. Turi būti „ſaugoiaſi".
4 Err. Zapis małą literą po kropce.

PUNKTAS III.

Pinki buday, kurieys turime iſzmeſt Welinu, tay ira wiſoki nuſideimu.

1. ŠRa budas / áżukieyki⸗mas / per áteiũti bay⸗ſu Diewo ſudu. Teyp Bażni⸗ćia dáro / kad iż kuno welinu iżtremt nori / liepia iam iß⸗eyt baydidama gi per Diewo ſudu. Tuo budu gali but iß⸗waritas welinas tay ira / wi⸗ſokias griekas iż dusios / kád żmogus atmins ſáw vnt łá⸗bay bayſaus ſudo Diewo / ku⸗ris iż wiſu ir mażiauſiu kal{⸗}tibiu ſudis ir koros.

2. ⌜Dumays gal but ißme⸗ſtas Welinas / kaip ſkayto⸗me Tob:[A] S.⌝ Teyp ir iż du⸗śios gal but iżtremtas du⸗mays anays / kurie per vm⸗żius rukſtá / kayp Ionas[B] S. ráßo. ‹A dumay «tieg» muku iu «(tay ira pekłoy degunćiu)» kielſis aukßtin vnt vmżiu vm[⸗]żinuiu / ney turi atilſio nuog muku nakti ir dienu›[C] / [et]c. Kas tuos

PUNKT III.

Pięć ſpoſobow ktoremi mamy wymiátáć Diabelſtwo, to ieſt wſzelkie grzechy.

1. SPoſob ieſt / wykliná⸗nie przez przyßły ſąd ſtráßliwy Boży / tak Kośćioł czyni / gdy z ćiáłá czártá chce wyrzućić / roſkázuie mu wy⸗niść[×] ſtráßac go ſądem Bo⸗żym. Tym ſpoſobem może być wyrzucony Dyabeł / to ieſt / grzech z dußy / gdy ſobie człowiek przypomina / ſąd ſći⸗ſły / y bárzo ſtráßliwy Boży / ktory ze wßytkich / y ná⸗mnieyßych grzechow będźie ſądźił.

2. Drugi ſpoſob / ⌜Dymem może byc wykurzony Dyá⸗beł / iáko czytamy v Tobiáßá[D] S.⌝ Tak y z duße może bydz wyrzucony dymem onym / ktory ná wieki ſię kurzyć[×] bę⸗dźie iáko piße Ian[E] S. ‹A dym męki ich wſtępowáć będźie ná wieki wiekow / á nie máią odpoczynku / «(w piekle będą⸗cy)» we dnie y w nocy›[F]. Kto ten

5. *Modi quibus ſunt eijci[-]enda dæmonia, id eſt, peccata.*

1. *Memoria iudicij extremi.*

Tob: 6. fumo[1] *eijcitur, id est memoria inferni.*

Apoc: 4. 11[G]*. Fumus tormentorum eorum aſcendet in ſæcula ſæ-*

A Tobitas; Tob 6,8.
B Jonas, apaštalas ir evangelistas; Apr 14,11.
C Apr 14,11.
D u Tobiasza; Tobiasz; Tb 6,8.
E Jan, apostoł i ewangelista; Ap 14,11.
F Ap 14,11.
G BSV Apc 14,11.
1 Err. Turi būti „Fumo".

culorum, nec habent requiē die ac nocte.

tuos dumus prades ſaw muſtit / pigay ir netrukdamas ißmes iʒ ſáwis welinu / àba io darbus / tay ira / wiſokius griekus.

ten dym pocʒnie vważáć[×] / łácno[×] y nie odwłocʒnie[×] wyrʒući ʒ śiebie Dyabłá / ábo iego ſpráwy / to ieſt / wßelákie grʒechy.

Mar: 9. 29.
3. Ieiunium eicit peccata. Hoc genus in nullo p[oteſ]t exire niſi in oratione & ieiunio.

3. ⌜Paſnikas ißtriemia Welinu⌝[B] kaip ſáko pats Wießpats. Kunas muſu ira per kuri ʒmogus łabiauſiey nuſideſt / ir Diewu ʒeyd{ʒ}ia/á kunas iʒłapintas / iʒtukintas /drutas, pałeyſtas. Kas gi paſnikays ir kitays warginimays / lieſina / ir ſiłpnina / nuwałdo / ir ſiurkſciey ſu iuo apſieyt / tas nuſilinkia piktibiu / ir iey kuriuoſe[1] buwo / ne wargiey iʒ iu gali iʒbriſt. Kayp Niniwitay[C] kiełes iʒ greku / ir atſipirko(ába[2] iʒſigiełbeio) iʒ prapulties / paſniku.

3. Spoſob. ⌜Poſt wyrʒuca Dyabłá⌝[F] / iáko powiáda ſam Pan. Ciáło náße ieſt / prʒeʒ ktore nabárʒiey cʒłowiek grʒe[ʃ]ßy / y Bogá obraʒa / á ćiáło pießcʒone / wytucʒone / cʒerſtwe[×] / y roʒpußcʒone[.] Kto tedy poſtem / y innym vmártwieniem ćiáło vymuie / y ſłábße cʒyni / ná wodʒu ie trʒymáiąc / y oſtro ſię ʒ nim obchodʒąc / ten ſię vſtrʒeże złośći[×]; y ieſli w iákich był / beʒ prácy ʒ nich może wybrnąc. Iako Niniwitowie[G] powſtáli ʒ grʒechow / y wybáwili ſię od ʒguby poſtem.

Exempl[um.] Ionæ 3.

4. Eijcit oratio. Max: 9. 29[A].

4. ⌜Małda / ápe kuriu teypag kałba Wießpats / iog ána ißwaro welinu⌝[D]. Ir poteriuy biłome: ‹Ne weſk muſu pagundiman›[E] / tay ira / ne perłeyſk mumus impult griekan / vnt kurio gundʒia mus duśiu neprietelus.

5. Ira Harfa / àba kunkliey / ⌜ápe tu ſkaytome kad Sauli

4. Spoſob. ⌜Modlitwá / O ktorey tákże / mowi Pan / że Modlitwá wypędza Dyabłá⌝[H]. Y w páćierʒu mowim: ‹Niewodʒ nas w pokußenie›[I] / to ieſt/nie dopußcʒay nam w[ʃ]páść w grʒech / ná ktory nas kuśi dußny[×] nieprʒyiaćiel.

5. Spoſob. Hárfá/⌜o tey cʒy[ʃ]tamy / gdy Sáulá[J] Krola

H ʒydow⸗

A Greičiausiai „Mar: 9. 29".
B Mk 9,29; BSV Mc 9,28.
C Ninevėčiai; Jon 3; Lk 11,30.
D Mk 9,29; BSV Mc 9,28.
E Mt 6,13.
F Mk 9,29; BW Mk 9,28.
G Niniwitowie; J 3; Łk 11,30; por. wyraz w BW Łk 11,32.
H Mk 9,29; BW Mk 9,28.
I Mt 6,13.
J Saula; Saul, król, syn Kisza; 1 Sm 16,23.
1 Err. Turi būti „ku=rioſe".
2 Err. Turi būti „pirko (ába".

Sauli[A] Karalu ʒydu wargino Welinás / tad Dowidas[B] ʒayʒdamas vnt Arfos atatremdawo gi nuog ano⌝. ⌜Teyp iʒ dušios ſáwo kiekwienas ʒmogus eſſus kokiami nuſideimi iʒwaris gi / kad prades ʒayſt vnt Arfos / tay ira / kád prades muſtit ſaw Wießpati ſáwo IEʒu Chryſtu vnt kriʒiaus iʒpełotu / ir iʒtieſtu / kád prádes kłauſit dušia io / łabay miełay ſkumbunćiu ſeptiniu ſtrunu ios / tay ira / ſeptiniu ʒodʒiu / kurios[1] vnt kriʒiaus iʒtare / ába iʒwis giſłas io iʒtieſtas / kad kaułus / kad ſunarius / kád wiſu kunu ßw{é}ćiauſi kruwinu / meliniu / ronu / rundu / muku piłnu / ir iʒtuſitu pamines / ne ißkiś[2] ſáwimp welino weykału / ába grieku ne iokiu / tuoiaus ißmeſt ſkubinſis. Teyp Arfu iʒguldʒia ir ißmano Bernardas[C] S.⌝

ʒydowſkiego dręcʒył Dya[ł] beł / tedy Dawid[D] gráiąc ná Arfie[×] odpędʒał od niego⌝. ⌜Ták káʒdy cʒłowiek będący w grʒechu iákim / wypędʒi go / gdy pocʒnie gráć ná Hárfie / to ieſt / gdy pocʒnie myślić ſobie o Pánie IEZVSIE ná krʒyʒu roʒpiętym: gdy pocʒnie ſłuchác dußá iego / bárʒo mile brʒmiących śiedmiu ſtrun iego / to ieſt / śiedmiu ſłow iego / ktore na krʒyʒu wyrʒekł. Abo gdy ogląda ʒyły ieg wyćiągnione / gdy kości / y cʒłonki / gdy wßytko ćiało naświętße ʒe krwáwione / pośiniałe / ran / y vráʒow pełne / y mąk / prʒypomni ſobie / nie ścierpi[×] v śiebie ſpraw Dyabelſkich / grʒechow wßelákich / wyrʒućić ie poſpießy ſię. Ták Hárfę wykłáda Bernat.[E][3] święty⌝.

1. Reg: 16. Quandocunque[F] Spiritus Dñi malus ar[-]ripiebat Saul[,] Dauid tollebat Citharam & percutiebat manu ◇ & refocillabatur Saul.

PUNKTAS IV.

Po iżmetimu Welino kietwerioka żmoguy atayt karaliſte Diewo.

ʒmogus

PVNKT IV.

Po wyrzuceniu Dyabelſtwá czworákie Kroleſtwo Boże przychodźi do człowieká.

Cʒłowiek

Eiecto Diabolo 4plex[4] regnum Dei venit ad hominem.

A Saulių; Saulius, karalius, Kišo sūnus; 1 Sam 16,23; BSV 1 Sm 16,23.
B Dovydas; 1 Sam 16,23; BSV 1 Sm 16,23.
C Bernardas Klervietis (lot. *Bernardus Claraevallensis*; 1090–1153); žr. Pseudo-Bernardus Claraevallensis. *Vitis Mystica Seu Tractatus De Passione Domini*, 8–15.
D Dawid; 1 Sm 16,23.
E Bernard z Clairvaux (łac. *Bernardus Claraevallensis*; 1090–1153), święty kościoła katolickiego, doktor Kościoła, zakonnik cysterski, od 1115 opat klasztoru w Clairvaux, filozof, uczony, wpływowy teolog XII wieku; odsyłacz do źródła łacińskiego zob. przypis „c".
F BSV 1 Sm 16,23: „Quandocumque".

1 Err. Turi būti „kuriuos".
2 „ne ißkis".
3 Zbędne użycie kropki.
4 „quadruplex".

59 **Niedʒielę Poſtu.**

4plex[1] Regn{ū} Dei.

ŽMogus kuris išmeta iʒ ſáwis ſunkius nuſideimus, tumpa Sunumi Diewo priimtu / ir iey ſunumi tádu ir tewikßniku / ába Tewayniu / á tewikßnikas turtu tewo ſáwo kayp ſaw iʒ prigimimo prigulinti ima: Diewas wel turi kietweriokiu káralifty / kuriu kiekwienam ſunuy ſáwo priimtam dowánoia.

1. Mundus hic.

1. Cor: 3. 2[A]. Omnia ◇ veſtra ſunt ◇ ſiue mūdus ſiue vita. 2. Eſt Eccl[esia.]

Pirma karaliſte ira wiſas świetas: tas ira teyſuiu ſunu Diewo / ápe ku teyp Apaßtałas ráßo / kałbedamaś ápe gierus kurie buwo ſunumis Diewo: ‹Wiſa ira iuſu /› ‹buk ſwietas / buk ʒywatas›[C] / [et]c. Vntra. Baʒnićia / to piłna ira turtu iʒdungaus[3] / Diewo miliſtos ir wiſu dowánu / Sákrámentu / nupełnu Wießpaties Chriſtaus / tay wiſa priguli ſunumus Diewo. Tie tay pawełdo / ir patis iʒ iu ſtoias turtingays pokim Diewo. Iu tay dowános tos / iu iʒday ába ſkorb{á}y / kurios[4] Chriſtus ſmerćiu nupełne: ‹Kuris «tieg» tikram Sunuy ſáwo neperłeyde bet áʒu mus wiſus iʒdawe / kayp ne wiſa

draugie

Rom: 8. 32. Proprio Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis ◇ tradidit il[-]lum[,] quomodo non etiam cū illo omniatradidit[2] nobis[B].

CZłowiek ktory wyrʒuca ʒ śiebie ćięʒkie grʒechy / ſtáie ſię Synem Boʒym prʒyſpoſobionym / á ieſli ſynem / tedy y dʒiedʒicem: á dʒiedʒić máiętnośći[x] oycá ſwego / iáko ʒ prʒyrodʒenia[x] ſobie náleʒyte bierʒe: Bog ʒá ſię ma cʒworákie[x] kroleſtwo / ktore káʒdemu Synowi ſwemu prʒyſpoſobionemu dáruie.

Pierwße Kroleſtwo / ieſt wßytek świát: ten ieſt ſpráwiedliwych ſynow Boʒych / o cʒym ták Apoſtoł S. mowi / pißąc o dobrych / ktorʒy byli Synowie Boʒy: ‹Wßytkoć ieſt wáße /› ‹bądʒ świát / bądʒ ʒywot[x]›[D]. Drugie kroleſtwo / ieſt Kośćioł / ten ieſt pełen dobr niebieſkich / miłośći Boʒey / y wßelkich dárow / Sákrámentow / y ʒáſług Chryſtuſowych / to wßytko náleʒy Synom Boſkim. Cić to oſiągáią / y ſtáią ſię bagátemi[5] w ocʒách Boʒych. Ich to dáry / ich to ſkárby / ktore Chryſtus śmierćią ſwą ʒgromadʒił ‹ktory właſnemu Synowi nie prʒepuśćił[x] / ále go ʒá nas wßytkich wydał / iákoʒ teʒ

H 2 wßytkiego[6]

A BSV 1 Cor 3,21–22.
B BSV Rm 8,32: „omnia nobis donabit".
C 1 Kor 3,21–22.
D 1 Kor 3,21–22; BW 1 Kor 3,20–21.
1 „Quadruplex".
2 Err. Turi būti „omnia tra-didit".
3 Err. Turi būti „iʒ dungaus".
4 Err. Turi būti „kuriuos".
5 „bogátemi".
6 Kustoda nie zgadza się całkowicie z początkiem następnej strony.

draugie ſu iuo mumus dowánoio›[A].

Trećia Karaliſte ira kurioy muſpi paćioſe[1] rundaſi. Toy káraliſte ira miliſtos Diewo paćiu dayktu eſſunćios ir karalauiunćios duśioy ſu wiſomis kitomis Diewo dowanomis. ‹Kayp karalawo «tieg» griekas vnt ſmerties teyp ir miliſta tegul karalauia per teyſibi vnt vmʒino ʒywáto›[B] / kałba Powiłas[C] S.

Kietwirta karaliſte ira / karaliſte dungaus / ir ta pridera tiktay ſunumus Diewo / kurie ißmete iʒ ſáwis Welinu / tay ira / griekus / ir ne eſt ſunumis welino / kaip kiti wiſi kurie guli nuſideimuoſe / kaip pats biło Wießpats / ‹Iuus «tieg» / iʒ Tewo welino eſte›[D]. Patis tadu ſunus Diewo turi karaliſti Tewo ſawo / kaip Wießpats pats tay ſáko : ‹Eykßte «tieg» pagirtiey Tewo / apturekite karaliſty / kuri ira iumus ſugatawita nuog pr{á}dʒios świeto›[E].

PUNKTAS V.
Iżmetine-[2]

wßytkieg ʒnim nie dárowáł?›[F]

Trʒećie kroleſtwo ieſt / ktore w nas ſámych nayduie ſie / to kroleſtwo ieſt miłośći Boʒey / rʒecʒą[×] ſámą będącey / y kroluiącey w dußy / ʒe wßytkiemi innemi dárámi Boʒemi / ‹iáko / «práwi» / grʒech krolował ná śmierć / ták teʒ y łáſká krolowáła prʒeʒ ſpráwiedliwość ku ʒywotowi wiecʒnemu›[G] / mowi Páweł[H] S.

Cwárte[3] kroleſtwo / ieſt niebieſkie / y náleʒy tylko Synom Boʒym / ktorʒy wyrʒucáli ʒ śiebie Dyabłá / to ieſt / grʒechy / y nie ſą Synámi cʒártowſkiemi / iáko drudʒy wßyſcy / ktorʒy leʒą w nich / iáko ſam mowi Pan / grʒeßnym: ‹Wy / «práwi» / ieſteśćie ʒ oycá Dyabłá›[I]. Sámitedy[4] Synowie Boʒy / máią kroleſtwo niebieſkie Oycá ſwego / iáko ſam teʒ Pan powiáda: ‹Podʒćie / «práwi» / błogoſłáwieni oycá mego / otrʒy[⸗] maycie kroleſtwo wā ʒgotowáne[×] od ʒáłoʒenia świátá›[J].

PVNKT V.
Wyrzu-

3tium[5] intra nos eſt, quod eſt charitatis in anima regnantis.

Rom: 5. 21. Vnius delicto mors regnauit[K] &c.

4tum[6] regnum cœleſte.

Ioan: 8. Vos ex patre Diabolo eſtis.

Matt: 25. 34. Venite benedicti Patris mei poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi.

A Rom 8,32.
B Rom 5,21.
C Paulius; Rom 5,21.
D Jn 8,44.
E Mt 25,34.
F Rz 8,32.
G Rz 5,21.
H Paweł; Rz 5,21.
I J 8,44.
J Mt 25,34.
K BSV Rm 5,17.
1 Err. Turi būti „paćiuoſe".
2 Kustodas ne visai sutampa su 61 p. pirmuoju žodžiu.
3 Err. Powinno być „Cʒwarte".
4 Err. Powinno być „Sá=mi tedy".
5 „Tertium".
6 „Quartum".

Niedʒielę Poſtu.

Iſzmetineio IESUS Welinu[A]. Ko mokitis iż tu żodźiu?

Cur dictum eiiciebat & non eiiecit.

Raʒus ir łabay mumus reykiami mokſłay tami ʒodyi (‹Iʒmetineio Welinu›[B]) aʒuſirakina. Nes nebe[1] prie⸗ʒaſties ne tare Ewángeliſta / ißmete welinu / bet ‹ißmetine⸗io / «tieg» / welinu›[C] / ne graytay / ne ſkubiey tay dare / poma⸗ʒam / iʒtreme ii. Gałeis tieſa buwo weykiey wienu ʒodʒiu ii iʒſtumt / wienok ne vmay iʒware / noredamas muſu iß⸗mokit / kaypo iʒ ſawis turime iʒtremt welinus / tay ira / tu⸗łus nuſideimus / kuriu ne ga⸗lim wienu ʒodʒiu ába trims ißmeſ[t] / daugio reykia vnt iʒ⸗metimo iu wiſu pra wiſu / Kas vmay / ne priſirinkis / nieko ne muſtis / ne páſkay⸗tis / ne priſiweyʒdeis piktibey ir biauribey iu / ne pakrutinis ſawimp didʒio śirdies ſopu⸗lo / ne paſtatis drutay potam[2] iu łynktiſi ir ſergietis pagaw[⸗]tinay pripuołys kunigop / ła⸗bay greytay ſkubindamaſis ſáko iuos / kayp butu taſay dayktas

Non {ó}biter & ſine præpara⸗tione acceden⸗d{ū} ad Confe⸗ſſionem.

Wyrzucał IEZVS Dyabła[D]. czego[3] ſię z tych słow ma⸗my vczyć?

Piękne y bárʒo potrʒebne nam náuki / w tym ſło⸗wie (‹Wyrʒucał›[E]) ʒámykáią ſię: Bo nie beʒ prʒycʒyny nie mowił Ewángeliſtá / wyrʒu[⸗]cił Dyabłá; ále ‹wyrʒucał›[F]. Nie ʒáraʒ / nie ʒ prętká[×] to v⸗cʒynił / lekko go wyrʒucał. mogłći[4] w práwdʒie y ʒáraʒ / iedny ſłowem go wymknąc / iednák chćiał ʒ lekká / chcąc nas náucʒyć / iáko ʒ nas ma⸗my wymiatáć Dyabelſtwo / to ieſt grʒechy wßelkie / kto⸗rych nie moʒem iednym ſło⸗wem / ábo trʒemá wyrʒućić. Kto ſprętká[×] nie nágotowá⸗wßy ſię[×] / nic nie myśliwßy / nie policʒywßy / nie uwaʒy⸗wßy[×] ʒłośći[×] / y ſproſnośći[×] ich / nie porußywßy w ſobie ʒálu ſerdecʒnego; nie vſtánowi⸗wßy prʒedśięwʒięćiá / ná po⸗tym ſtrʒeć ſię ich / y chronić ſię porywcʒo prʒypádßy do Kápłaná / prętko / y bárʒo ſię ſpießąc powiáda grʒechy (iá⸗koby tá rʒecʒ miała być má⸗

H3 ła y

A Lk 11,14–20.
B Lk 11,14.
C Lk 11,14; plg. BSV Lc 11,14: „erat eiciens daemonium".
D Łk 11,14–20.
E Łk 11,14.
F Łk 11,14.

1 „ne be".
2 „po tam".
3 Zapis małą literą po kropce.
4 Zapis małą literą po kropce.

dayktas eſſus maʒas / ir pigas / o ne didis ir ne łab{á}y wargus / kuriami eyt ápe vmʒinu dušios iʒganimu / iey priderunćiey támi ápſieys / ába ápe vmʒinu prapulti / iey niekanißkay tay daris / taſay niekadu ne ißmes tu welinu iʒ ſáwis / kuriu reykia ſu didʒiu ißmoniu / ſu rupesćiu ir šieławartu didʒiu ißmetinet. Piktas budas terp krikšćioniu iwiſo ir płatin eyt kas diena tami muſu vmʒyi / kurie dayktus dušioſp prigulinćius vmay / ir nepriſidabotinay weykia: prieß kas kunuy iʒguli rupiey ir atʒwiłgtinay[1] daro. Vnt paweykßło: Kad kalti ira Mišios kłauſit / tuometu[2] kartays apſnuſta / dayroſi / pa Baʒnićiu vnt wiſu ßalu akis metidami / kußta ſu kitays nuſiiuokia kam: gieydʒia kád greytay kunigas Miſiu[3] pabaygtu / o ne trukintu iu iłgay vnt ios. Iau kádu meldʒiaſi / tiktay lieʒuwi ir łupás krutina širdis łakſto po świetu; kad kłauſo Diewo ʒodʒio puſe wałundos regiſi pusvntros

ła y łácna× / á nie wielka / y dobrʒe prácowita / w ktorey idʒie o wiecʒne dußy ʒbáwienie / ieśli prʒyſtoynie× vcʒyni / álbo o wiecʒną ʒgubę / ieſli nikcʒemnie to odpráwi / ten nigdy niewyrʒući tych Dyábłow ʒ śiebie / ktorych trʒebá ʒ wielką vwagą / ʒ pilnośćią y wśiłowániem wyrʒućáć. Zły ſpoſob miedʒy ludē Chrʒeśćiáńſkim ʒáwʒiął ſię× y ßyrʒy ſię co dʒien tego wieku náßego / ktory / rʒecʒy do ʒbáwienia należące dußy / ʒ prędká× y nie vważnie cʒyni. Prʒećiwnym ʒás ſpoſobem co do ćiáłá należy ʒ wielkim ſtárániem / y oſtrożnie dʒiałá. Náprʒykład: gdy powinien ieſt Mßy S[.] ſłucháć / tedy cʒáſem ʒáśnie / cʒáſem pogląda po kośćiele / ná wßytkie ſtrony ocʒy miotáiąc×; ßepce ʒ drugiemi vśmiecha ſię: prágnie áby Kápłan prętko Mßą odpráwił; á nie báwił× ich prʒy niey / Iuż kiedy ſię modli / tylko ięzyk / y wárgi rußá / á ſerce lata po świećie; gdy ſłucháią ſłowá Bożego pułgodʒiny / ʒda ſię im puł⸗

Homines in Spiritualibus tædioſi.

1 Err. Turi būti „at=ʒwilgtinay“.
2 „tuo metu“.
3 „Mišiu“.

Niedʒielę Poſtu.

Vana & perniciosa sedulò faciunt.

puſvntros / ne rimſta kłauſi⸗ dami / kayp badomi axtinays krutinaſi / kayp vnt ſkrudeli⸗ no ſededami. Prieß / kad prá⸗ deſt niekus kałbet / iuoktis / per ćiełu nakti ʒwegot / ne ſū⸗ ku: kad giert / per ćiełu dienu ne wárgu łakt. Teypagi del pinigo igiimo bartis / kieyk⸗ tis / baʒitis / wiſu meſtu[1] ir turgu ſubeginet / tikot nau⸗ dos kokios / norint liia / ßuła / ſaułe degina / regiſi ne dar⸗ bas / ne wargas / bet ʒayſłas miełas. Nugi vntay dauʒi⸗ tis po mieſtus / po tułus kie⸗ lus / irtis per marias del pre⸗ kiu ir nupełno iʒ iu / ne turi ſaw áʒu darbu to. Tokia ira rupeſtis kuno / tokia ápiłayda dušios! Per metus tułays nuſideimays Diewu paʒiey⸗ de / kas diena daug nuſidedá⸗ mas širdʒiu / ʒodʒiu ir weyka[⸗] łays / o per kietwirtu dałeły wałundos / nori tuos welino darbus vmay / ir wienu kar⸗ tu ißmeſt / kayp tay gali but? kayp wiſa atminſi / nieko ne muſtis? koki ſopuli tureſi / iu piktibiu širdyi ſáwo ne ſwar[⸗] ſtis? kaypo potam ſaugoſies iu biauri{⸗}[2]

im pułtory / teſknią / iáko bodʒcámi× ʒięći× / wiercą ſię iá⸗ ko ná mrowiſku śiedʒąc. Prʒećiwnym ſpoſobem / gdy pocʒną o proʒnośćiách mo⸗ wić / ʒártowáć / vśmiecháć ſię / prʒeʒ cáłą noc ládáco× mo⸗ wić / nie ćięʒko. Gdy pocʒną pić / prʒeʒ cáły dʒień łechtáć× / nie teſkno. Ták teʒ dla doſtą⸗ pienia pieniąʒká ſwarʒyć ſię× / prʒyśięgáć / wßytek rynek ʒ biegáć / godʒić ná ʒyſk iáki / choć deßcʒ idʒie / márʒnie / ſłońce páli / ʒdáśie lekko / nie robotá; ále gránie× iákieś mi⸗ łe. Nuʒ× tłuc ſię po miáſtách / po roʒmáitych drogách / pły⸗ nąć prʒeʒ morʒe dla towá⸗ row y ʒyſku ʒ nich / nie máią tego ſobie ʒá prácą[.] Tákie ieſt ſtáránie o ćiáło / tákie nied⸗ báłſtwo o dußy! Prʒeʒ rok roʒmáitemi grʒechámi Páná Bogá obráʒał / co dʒień wie⸗ le myślą / wiele mową / wie⸗ le vcʒynkiem ʒgrʒeßac: á prʒeʒ cʒwártą cʒęść godʒiny / chce Dyabelſkie ſpráwy ʒ prętká× / y iednym rázem wyrʒućić / iá⸗ ko to może być? iáko wßytko prʒypomniß nic niemyśli⸗ wßy?

1 „mieſtu“.
2 Kustodas ne visai sutampa su 64 p. antrojo žodžio pradžia.

iu biáuribey nepriſiweyʒde⸗is? Priewayʒdos tadu mokie Wießpats mus tami dárbi / kad ißmetineio welinu ne v⸗may / bet pamaʒam / kayp butu ſu atʒwilgiu didʒiu ir priſidaboimu.

2dum[2] documentum. Reliquiæ peccatorum eijciendæ poſt Cōfeſſionem.

Vntras pamokſłas iʒg to⸗gi ʒodʒio Wießp: muſu / Iʒ⸗metineio. Negal but welinas wienu kártu ſu wiſu ißme⸗ſtas / daug pikto atliekti po io iʒtremimu / a tu neißmia⸗tus pałayku io / iʒ nauio ſu⸗griʒta welinas / ir ne wienas bet ſu draugi / ir tumpa ʒmo⸗gaus dayktay pikteſni paſku⸗tiniey negi buwo pirmeſni.

Po ißmetimu tadu welino / tay ira / po paſákimu ſawo nuſideimu Kuniguy pride⸗runćiey / ir po aptureimu iu atłeydimo / atliekti ʒmogūp papratis ſenas / kuri igiio tunkiey nuſidedamas {/} taſay ne iʒſimeta draugie iʒ duſios ir iʒ kuno ſu iʒmetimu nuode⸗miu / bet paćios tiktay nuo⸗demes iʒſinayko ir iʒgayßta

prieg

wßy? iáki ʒal y ʒbrʒydʒeńie× będʒieß miał / grʒechowey ʒłośći w ſercu nie vwaʒyw⸗ßy×? iáko ſię ich będʒieß nápo⸗tym ſtrʒegł / ich ſproſnośći× nie prʒypátrʒywßy ſię? Te⸗go tedy vcʒył nas Pan IE⸗ʒus / kiedy wyrʒucał Dya⸗błá nie ſprętká× / ále pomá⸗łu / y iákoby ʒ prʒypátrowá⸗niem ſię× y ʒ vwágą.

Drugá náuka. Nie może być Dyabeł ʒe wßytkim oraʒ wyrʒucony. Wiele ʒłego po⸗ʒoſtáie po iego wyrʒuceniu / á tych nie wyrʒućiwßy oſta⸗tkow iego / ʒnowu ſię wraca Dyabeł / á nie ieden / ále ʒ to⸗wárʒyſtwem / y ſtáią ſię oſtá⸗tnie rʒecʒy cʒłowieká tego / gorße niʒ pierwße były.

Habitus mali poſt remiſſionem peccati remanent in peccatore.

Po wyrʒuceniu tedy Dyá⸗błá / to ieſt / po Spowiedʒi / prʒyſtoynie× prʒed Kápłanē vcʒynioney / y po otrʒymániu odpußcʒenia grʒechow / ʒo⸗ſtáie w cʒłowieku ʒły nałog / ktorego nábył cʒeſto grʒeßąc,[1] Ten nie wyrʒuca ſię ʒ duße / y ʒ ćiáłá weſpoł× ʒ grʒechámi / ále tylko ſáme grʒechy giną / y nißcʒeią prʒy Sákramenćie

pokuty ś.

1 Err. Użycie przycinka zamiast kropki.
2 „secundum".

Niedʒielę Poſtu.

Simil[itudo.]

prieg Sákrámenty gayliſtos. Ira nuſideieias kaypo medʒias ßákuotas / turis ßákni giley ʒiemen iremtu / kád gáyliſtoia ir paſiſáko kuniguy / tádu kayp kirwiu kokiu Sákrámentu gayliſtos / pakierta medʒiu ir pagriauia / bet ne iʒkierta ßáknies ſu kiełmu ſáwo / ir todrin iey daugieſn áplink io ne dáro / tádu daug iʒ ßáknies ir iʒkiełmo[2] atаʒálu iʒauga / ir tumpa krumas tunkus ir płatus / ir potam wieton wieno medʒio daug vʒauga. Pakirtis tádu nuodemy kayp med{ʒ}iu koki ſ{á}wimp / turi iʒkirſt ſu kiełmu ir ßáknis wiſas / tay ira: paiunkimus vnt tułu piktibiu. Wiená ßáknis ira girtibes / vntrabiauribes[3] / trećia ruſtibes ir kitu tokiu. Tu ne iʒkirtus / iʒ nauio pigay ir weykiey nuſigiers / biauriben impułs / [et]c. Ape tu piktu budu iʒrowimu Dowidas[A] praſie Diewo: ‹Daugieſn ábá łabiaus numaʒgok mani nuog ne teyſibes[4] mano›[B]. Iau buwo numaʒgotas / kádung Pranaßas paſakie iam ſunti

atłeyſtu[5]

Excindendi[1] habitus mali.

pokuty ś. Ieſt grʒeßnik / iako drʒewo gáłęʒiſte / máiące korʒeń głęboko w ʒiemie pußcʒony / gdy ʒałuie / y wypowiáda grʒechy ſwoie kápłanowi / tedy iáko śiekirą iáką Sákrámentem pokuty wyćina drʒewo / y wali; ále nie wyćina korʒenia / ʒe pniem ſwoim / y prʒeto[×] ieſli nic więcey około niego nie cʒyni / tedy ʒ korʒenia y ʒe pnia látorośle wypußcʒáią ſię / y ſtáie śie krʒak gęſty / y ßyroki / y potym miáſto[×] iednego drʒewá wiele nárośćie. Vćiąwßy tedy grʒechy iáko drʒewo iákie / maß wyćiąc pień y ʒ korʒeniem / to ieſt: ʒwycʒáie twoie ʒłe do wielu grʒechow. Ieden korʒeń ieſt pijáńſtwá / drugi niecʒyſtośći / trʒeći gnie[⸗]wu / y tym podobne. Tego nie wyćiąwßy / ʒnowu łácno[×] y prętko vpije ſię / y w niecʒyſtość w pádnie / [et]c. O tych złych ſkłonnośći wygnánie Dáwid[C] prośi Bogá: ‹Ießcʒe więcey omyi mię od niepráwośći moiey›[D]. Iuʒ był od grʒechu omyty, gdyʒ mu Prorok iuʒ powiedʒiał był / ʒe mu

I odpußcʒo⸗

Ampliùs laua me ab iniquitate mea. Pſal: 50.

A Dovydas; Ps 51,4; BSV Ps 50,4; 2 Sam 12,13–14.
B Ps 51,4; BSV Ps 50,4.
C Dawid; Ps 51,4; BW Ps 50,4; 2 Sm 12,13–14.
D Ps 51,4: BW Ps 50,4.

1 Greičiausiai „Excidendi“.
2 Err. Turi būti „iʒ kiełmo“.
3 Err. Turi būti „vntra biauribes“.
4 „neteyſibes“.
5 Kustodas ne visai sutampa su 66 p. pirmojo žodžio pradžia.

átłeyſtu nuſideimu io. ‹Wie⸗
ßpats nukiełe nuog tawis
nuſideimu tawo / ne numirśi›[A].
Iey buwo {á}tłeyſtas ir nu⸗
maʒgotas nuſideimas / kay⸗
po praßo idant daugiaus á⸗
ba łabiaus butu numaʒgo⸗
tas? Iʒſimáno ćia numaʒ⸗
goimas / ne nuog nuſideimo /
bet nuog papraćio pikto vnt
nuſideimo.

Trećia / Reykia dabar ir
kitu pałayku to welino ißme⸗
tinet / o tie ira koroimay ik⸗
metiniey / po átłeydimu / vm⸗
ʒinuiu vgnies negiſunćios.
Nes átłeydis Diewaś nuſi⸗
deimu ir koroniu vmʒinu pri⸗
derunćiey gayliſtoiunćiam /
áʒułayko ſáwo teyſibey koro⸗
imu vnt to / ába vnt kito
świeto atpildʒiamu iki me⸗
tu / kuri anas pats / kaypo
gieray paʒiſtus didiby pikti⸗
bes / paſkiria. Ir tu pałayku
tadu koroimo / reykia iʒme⸗
tinet tułays paſnikays / mał⸗
domis / miełaśirdingays dar⸗
bays. Teyp dáre S. Dowi⸗
das[B]: werkdawo karćiey kas
n{á}ktis: ‹Maʒgoſiu kiekwie⸗
noy naktiy patału m{á}no / ir
guoli

odpußczony był grʒech iego /
mowiąc: ‹Pan teʒ prʒenioſł
grʒech twoy / nie vmrʒeß›[C].
Ieſliʒ był odpußczony / y ʒ
myty grʒech / iákoʒ prośi áby
był więcey omyty? Roʒu⸗
mie ſię tu omycie / nie od grʒe[⸗]
chu / ále od nálogu ʒłego.

Potrʒećie / Trʒebá ießcʒe
y inne oſtátki wyrʒućić tego
Dyabelſtwá / á te ſą káránia
docʒeſne / po odpußcʒeniu
wiecʒnych / ogniá nigdy nie
gaſnącego. Abowiem odpu⸗
śćiwßy P. Bog grʒech y ka⸗
ránie wiecʒne / prʒyſtoynie[×] po[⸗]
kutuiącemu / ʒoſtáwuie ſwey
ſpráwiedliwośći karánie /
ktore ná tym / álbo ná onym
świećie / ma być wypełnione
do cʒáſu / ktory on ſam / iáko
ten / ktory dobrʒe ʒna ʒłość[×]
grʒechu náʒnácʒy. Y ten o⸗
ſtátek trʒebá wyrʒucáć cʒę⸗
ſtemi poſty / y modlitwámi /
y vcʒynkámi miłośiernemi.
Ták cʒynił Dáwid[D] ś. płákał
gorʒko co noc: ‹Będę omywał
ná káʒdą noc łoʒko moie łʒá⸗
mi me⸗

2. Reg: 12. 14[E]. Dñus ◇ tranſtulit peccatū tuum.

3. Documētum. Poſt Confeſſionem neceſſaria eſt ſatisfactio.

Quomodo ſatisfaciēdum?

Exemplum. Pſal: 6. 7. Lauabo ◇ lect{ū} meum ◇ lachrimis meis per ſingulas noctes[F][.]

A 2 Sam 12,13.
B Dovydas; Ps 6,7; 35,13; BSV Ps 34,13.
C 2 Sm 12,13.
D Dawid; Ps 6,7; 35,13; BW Ps 34,13.
E BSV 2 Sm 12,13.
F BSV Ps 6,7: „lavabo per singulas noctes lectum meum in lacrimis meis".

67 **Niedʒielę Poſtu.**

Pſal: 34. 13. Humiliabam in ieiunio animam meam.

guoli mano áßaromis mano łayſtiśiu›[A]. Paſnikaudáwo: ‹Nuʒiemindawau «tieg» paſniku duśiu mano›[B]. Tay dáre po atłeydimu nuſideimo. Kodrin? Idant ir ſkołas koroimo áʒumokietu.

4. Documenrum[1]. Post remiſſionē peccatorum debilitas ad bona opera roboranda.

Kietwirta / Ira dabar pałaykas welino ir tas / negałe ába ſiłpnibe vnt gieru dárbu: iaućiaſi ʒmogus łabay ſiłpnu / kayp kas po karßtiney / ne tuoiaus drutas ir ſtipras eſti / bet minkay gal aſłu pereyt / norint iau ápłeyde karßtie / ir ne ſugriʒta daugieſn[.] Teyp ʒmogus vnt duśios per nuſideimu łabay paſiłpſta / ir atmiatis ii nuog ſawis / ne tuoiaus paſweykſta / bet iłgay negałáuia aba ſiłpniby ſawimp iaućia[.] Ir ta pamaʒam atſimeta nuog io: nes per tunkius gierus darbus kas diena druteſniu tumpa / ir potam[2] tobu{ł}ay paſweykſta.

Simile.

mi memi / będę polewał pościel ſwoie›[C][.] Pośćił teʒ: ‹vniʒałem / «práwi» / poſtē dußę moię›[D]. To vcʒynił po odpußcʒeniu grʒechu. Cʒemu? áby długi karánia docʒeſnego wypłaćił.

Pocʒwárte / ieſt ießcʒe oſtátek[×] y ten Dyabłá / niemoc / áſłábość[×] do dobrych vcʒynkow. Cʒuie ſię człowiek bárʒo mdłym[×] / iako kto po gorącʒce / nie ʒáraʒ do mocy y śiły prʒychodʒi / ále ledwo moʒe iʒbę prʒeiść / choćiáʒ go iuʒ opuśćiłá gorącʒká / y iuʒ ſię więcey nie wraca / ták cʒłowiek y ná dußy bárʒo ſłábie{-}ie prʒeʒ grʒech / y odrʒućiwßy go od śiebie nie ʒáraʒ oʒdrowieie / ále długo cherla[×] y ſłábość[×] w ſobie cʒuie. Y ten pomału odrʒucá ſię oſtátek[×]: bo prʒeʒ dobre vcʒynki co dʒień ſtáie ſię mocnieyßy / á potȳ[6] doſtátecʒnie ʒdrowy ʒoſtáie.

PUNKTAS VI. / PVNKT VI.

Quomodo Chriſtus Diabolum vicit?

Kaypo Chriſtu[3] welinu pergałeio.

1. Párin-[4]

Iáko Chryſtus Dyábłá zwyćiężył?

I 2   1. Po-

A Ps 6,7.
B Ps 35,13; BSV Ps 34,13.
C Ps 6,7.
D Ps 35,13: BW Ps 34,13.
1 Err. Turi būti „Documentum".
2 „po tam".
3 „Chriſtu(mi)" arba „Chriſtus".
4 Kustodas ne visai sutampa su 68 p. pirmojo žodžio pradžia.
5 Err. Zbędny znak przenoszenia.
6 „po tym".

1. PArinko iam ßárwus io / kurieys ʒmones ʒude / pagal {á}nu ʒodʒiu Iſáiaśiaus[A]: ‹Iungu ſunkibes io / ir rikßti pećiu io / ir łaʒdu k{á}ralißki át⸗rinkieio[1] pergałeiey kaypo dienoy Madian›[B]. Iʒwerʒie tay Chryſtus / kaypo ‹Dowidas[C] karunu Melchon[D] nudreſkie nuog gałwos io /› ‹ir pádare ſaw iʒ ios karunu›[E]. Taſay Melchon[F] buwo diewas Ammonitu[G] / kuri ánis karalumi ſáwo ałgoio / ir buwo welinas / ába ʒinkłas io / tam tádu karunu nuog gálwos nupłeßdamas Dowidas[H] / ʒinklino Chriſtu / kuris tay welinuy tureio ſ{á}wu metu padarit.

2. Iʒtreme iʒ wiſo ſwieto / kuriami Wießpat{á}wo. ‹Nu kunigaykßtis to świeto bus ißmeſtas oran›[I][.] Giweno vnt ʒiemes gruʒidamaſis ir pereydamas wiſu taſay ʒaltis / o ‹kaławiju ſáwo kietu / áʒumußt kierśiio Diewas›[J] ii / kaypo ráßo Iſaias[K]: Taſay kaławias iʒſimano Chryſtus ʒmogiſtey muſu priimtoy / kuri[2] kunćiu ir ſmerćiu ſáwo tu ʒalti

1. PObrał mu oręże / ktoremi ludʒie gubił / według ſłow onych Iſáiaßá[L]: ‹Iárʒmo cięʒaru iego y łáſkę rámienia iego / ſceptr[×] wyciągaczá[×] iego ʒwyćięʒyłeś iáko w dʒien Madian›[M]. Wydarł to Chryſtus iáko ‹Dáwid[N] koronę Melchom[O] / porwał ʒ głowy iego /› ‹y vczynił ſobie ʒ niey koronę›[P]. Ten Melchom[Q] był Bog Ammonitow[R] ktorego oni krolem ſwym názywáli / y był Dyábeł / ábo ʒnák iego / Temu tedy krolowi ʒ głowy ʒdʒieráiąc Dáwid[S] / ʒnáczył CHryſtuſá / ktory to cʒártu miał vcʒynić cʒáſu ſwego.

2. Wypędʒił ʒe wßytkiego świátá / w ktorym pánował. ‹Teraʒ Kśiąʒe tego świátá precʒ wyrʒucone będʒie›[T]. Ʒył ná ʒiemi obracáiąc ſię y prʒechodʒąc ią wßytką ten wąʒ / á ‹miecʒem ſwoim twárdym / y wielkim groʒił ſię Pan Bog ʒabić go›[U] / iáko piße Iſáiaß[V]: Ten miecʒ ieſt CHryſtus w cʒłowiecʒeńſtwie náßym prʒyiętym / ktory mę⸗

1. Arma ei ademit. Iſa: 9. V. 4. Iugum ◇ oneris eius & virgā humeri eius & ſceptrum exactoris eius ſuperaſti, &c. 1. Par: 20. v. 2. Exemplum Dauid.

2. Eiecit e mundo. Ioā: 12. v. 31. Nunc Princeps ◇ mūdi eiicietur foras.

Eiecit e terra.

Iſa: 27. v. 1. In die illo viſitabit Dñus in gladio ſuo duro & grādi ◇ ſu-

A Izaijo; Izaijas, pranašas, Amoco (Amozo) sūnus; Iz 9,3; BSV Is 9,4.
B Midjano; Midjanas; Iz 9,3; BSV Is 9,4.
C Dovydas; 1 Met (Kr) 20,2.
D Milkomo; Milkomas; 1 Met (Kr) 20,2; taip pat žr. Jer 49,1; 1 Kar 11,5.
E 1 Met (Kr) 20,2; žr. BSV 1 Par 20,2: „tulit autem David coronam Melchom de capite eius".
F Milkomas; 1 Met (Kr) 20,2.
G Amonitų; amonitai (amoniečiai); 1 Met (Kr) 20,1–3; 1 Kar 11,5.
H Dovydas; 1 Met (Kr) 20,2; Jn 12,31.
I Jn 12,31.
J Iz 27,1.
K Izaijas, pranašas, Amoco (Amozo) sūnus; Iz 27,1.

L Izajasza; Izajasz, prorok, syn Amosa; Iz 9,3; BW Iz 9,4.
M Madian; Madian; Iz 9,3; BW Iz 9,4.
N Dawid; 1 Krn 20,2.
O Milkom; 1 Krn 20,2; zob. też Jr 49; 1 Krl 11,5.
P 1 Krn 20,2.
Q Milkom; 1 Krn 20,2.
R Ammonitów; Ammonici; 1 Krn 20,1–3; 1 Krl 11,5.
S Dawid; 1 Krn 20,2; J 12,31.
T J 12,31.
U Iz 27,1.
V Izajasz; Iz 27,1.
1 Err. Turi būti „átrinkieio".
2 Greičiausiai „kuris".

per Leuiathã ſerpentem vectem, &c.

Eiecit ex aëre.

Eph: 6. 16. Sumentes ſcutum fidei, in quo poſſitis ex[-]tinguere oñia tela nequiſſimi ignea[A]. *S. Athan: de incar: verbi*[B]. *Eiecit è mari.*

Occidet cetũ qui in mari est. Iſaiæ 27. 3. Irriſit & contẽpſit eum. Exemplum. Iſai: 10. Inuenit quaſi nidum manus mea fortitudinẽ populorũ & ſicut colliguntur oua quæ derelicta ſunt, &c.

tu ʒalti káypo k{á}ławiiu ſukapoio[.] ⌜Giweno vnt oro/iʒ kurio ßaudikłes vgningas vnt ʒmoniu ßaude ir mete⌝[C]. Wadino ii Apaßtałas kunigaykśćiu oro ir kitus ſu iuo welinus waldʒiotoius tumſibiu / o ⌜Chryſtus vnt kriʒiaus aukßtin pakiełtas iʒ oro ii numete⌝[D]. Giweno marioſe ir wadinoſe didʒiu ʒuwim Cetus[1] ába Smaku mariu. Ir tinay ii ſutrine Chriſtus / kaypo Iſaias[E]: dabar paminetas ſáko: ‹A{ʒ}umuß ʒuwi didʒiu/«tay ira welinu» / kuri marioſe ira›[F].

3. Ne tiktay iʒ wiſur iʒtr{ē}tas / bet ir iʒgiedintas ir apiuoktas ira / tay rodʒia figura. ⌜Senacheribas[G] Karalus gires wiſu świetu pawełdeis / ir kaypo waykus paukśćiu iʒ liʒdo parinkis / ir ne buwo iʒ iu / kuris płukſnu pakrutintu prieß ii / ney kuris iſiʒiotu⌝[H]. ⌜Bet buwo iʒgiedintas: ſu giedu / tieg / ſugriʒo ing ʒiemi ſáwo⌝[I]. Tay padáre ir welinuy Chryſtus / ne tiktay pats per ſáwi ii giedindamas / bet ir ſiłpniemus ſá-

wo tár-

ry męką y śmierćią ſwoią / iáko mieczem węʒa tego pośiekał. ⌜Mießkał ná powietrʒu[×] ʒ ktorego ſtrʒáły ogniſte wypußczał ná ludʒie y miotał⌝[I]. Naʒywa go Apoſt: Kśiąʒećiem powietrʒa[×] / y inych ʒ nim Dyábłow dʒierʒawcámi ćiemnośći. A Chryſtus ná powietrʒe[×] wywyʒßony ná krʒyʒu wypędʒił go. Mießkał ná morʒu / y w wodách / y náʒywał ſię Welory[-]bem[2] / y tam go ſtarł[×] Chryſtus / iáko rʒekł Iſai[K]: ‹Ʒabiie wielorybá / ktory ieſt w morʒu›[L].

3. Nie tylko ʒewßąd ieſt wyrʒucony / ále y ʒáwſtydʒony / y wyśmiany ieſt / to pokáʒuie figura. ⌜Senacheryb[M] prʒechwalał ſię / iákoby wßytek świát opánowawßy / y iáko ptaßęta ʒ gniaʒdá pobrawßy. Y nie było / práwi / ktoby piorem rußył prʒećiwko mnie / y gębę otworʒył⌝[N]. ⌜Ale był ʒáwſtydʒony y ʒ ſromotą[×] ʒwrócił ſię do ʒiemi ſwoiey⌝[O]. Toʒ vcʒynił y Chryſtus Dyábłu / nie tylo ſam prʒeʒ śię iego ʒáwſtydʒáiąc /

I 3 ále

A BSV Eph 6,16: „omnia tela nequissimi ignea extinguere".
B Atanazas Aleksandrietis (gr. Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας; apie 296–298–373); žr. Athanasius Alexandrinus. *Oratio de Incarnatione Verbi*, 25.
C Ef 6,16.
D Jn 12,31; taip pat žr. išnašą „B".
E Izaijas, pranašas, Amoco (Amozo) sūnus; Iz 27,1.
F Iz 27,1.
G Sanheribas (Sancheribas); Iz 10,14; 10,28–34; Iz 37,21–38.
H Iz 10,14.
I Iz 37,29.
J Ef 6,16.
K Izajasz, prorok, syn Amosa; Iz 27,1.
L Iz 27,1
M Sennacheryb; Iz 10,14; 10,28–34; forma imienia: Iz 37,21–38.
N Iz 10,14
O Iz 37,29.
1 Lot.; lie. „banginis".
2 „Wielorybem".

wo tarnamus paduodamas ii vnt ʒayſło ir iuoko / Ir ro⸗d{ʒ}iaſi tay iʒ ánu ráßto ʒo⸗dʒiu: ‹Smakas taſay / kuri padarey vnt paiuokos / ir ßu⸗timo iʒ io›[A]. Nes kaypo ʒuwis dide mariu ſm{á}ku wadiná⸗ma / nuog maʒu ʒuwelu pra⸗puoła / kád w{á}ykidama vnt kraßto iʒpoła[1] / ir greytay wundeniu atgaley ſugriʒt{ū}t, ána vnt kraßto ʒwirʒduoſe atliekti / ir tinay iʒdweſia / ir teyp kayp butu paioku[2] ira maʒomus ʒuw{e}łemus. Teyp deſtis ſu welinu / iuokias iʒ io ne tiktay wiray / bet ir maʒi waykay / bet ir iaunos łábay poňełes / nuog kuriu ira ſu gie[⸗]du ſáwo didʒiu pergałetas.

4. Suriśie ii łynćiugays / imete gilion kalinen / ir aʒu⸗pećietiio: Teyp ráßo Ionas[B] S. ‹Regieiau «tieg» / Anyełu nuʒengeći iʒg dungaus / tu⸗rinći raktu pragáro / ir łyn⸗cugu didi runkoy ſáwoy / ir nuſtwere ſmáku ʒalti ſiánu / kuris ira welinas / ir ßeto⸗nas / ir ſuriße ii vnt tukſtun⸗ćio miatu / ir inmete ii pra⸗garan / ir vʒr{á}kino / ir vʒupie⸗cʒetiio

ále y ſłábym ſwym ſługom podáiąc go ná śmiech / y ná igrʒyſko[x] / iáko ſię pokaʒuie ʒ ſłow onych: ‹Smok ten kto⸗regoś ſtworʒył ku náigráwá[⸗]niu[x]›[C]: Abowiem iáko ta rybá wielka / ſmokiem náʒwána od máłych ginie rybek / gdy v⸗gániaiąc ſię ʒá niemi ná brʒeg wypada / á wodá pręt⸗ko ſię wracáiąc opußcʒá ią ná piáſku / y tam ginie / y ták na pośmiech iakoby máłym ſię wydaie / Ták ſię ſtáie y Dyábłu / náśmiewáią ſię ʒ nieğ nie tylko męʒowie ále / y máłe dʒiátki / y młodʒiu⸗chne pánieńki / od ktorych ʒ ſromotą[x] ſwą wielką bywa ʒwyćięʒon.

4. Ʒwiąʒał go łáncuchami / y wrʒućił go do więʒienia / y ʒápiecʒętował[x]: Ták piße Ian[D] S. ‹Widʒiałem / «práwi» / An⸗yołá ʒ ſtępuiącego ʒ niebá / máiącego klucʒ prʒepaśći / y łáncuch wielki w ręce ſwo⸗iey?[3] y vchwyćił ſmoká węʒa ſtárego / ktory ieſt Dyabeł y ßátan y ʒwiąʒał go ná ty⸗śiąc lat / y wrʒućił go w prʒe⸗paść / y ʒamknął y ʒápiecʒe⸗tował

Pſal: 103. v. 26. Draco iſte quem forma⸗ſti ad illuden⸗dum ei, &c. Simile.

4. Coniecit in vincula. Ap: 20. v. 1. Vidi Angel{ū} deſcendentem de cœlo habẽtem clauem abÿſſi[4], & catenam magnā in manu ſua, & apprehen⸗dit Draconē ◇ antiquū, &c.

A Ps 104,26; BSV Ps 103,26.
B Jonas, apaštalas ir evangelistas; Apr 20,1–3.
C Ps 104,26; BW Ps 103,26.
D Jan, apostoł i ewangelista; Ap 20,1–3.

1 Err. Turi būti „iʒpuoła".
2 Err. Turi būti „paiuoku".
3 Err. Powinien być inny znak przestankowy, prawdopodobnie ukośnik; w BW jest kropka.
4 Greičiausiai „abyſſi".

qui eſt diabolus, &c.
Poteſtas adēpta Diabolo.

Ser[mo] 19. de temp[ore.][A]

cʒetiio vnt io›[C]. Per kuriuos ʒo⸗dʒius iʒſimáno atimta gali⸗be welinuy / idant ʒmoniu ne ʒieyſtu / ney ʒuditu. Ir to⸗drin ſtebiſi S. Aug{u}ſtinas[D] / Krikśćionies to durnibey / kuris duoſtis tam ßuni łyn⸗ćiugu pririßtam ikuſti. ⌜Weʒdekite broliey tieg / kay⸗po durnas ira ʒmogus taſay / kuri ßuo łynćiugu pririßtas ikunda. Tu iop per gierius

Similitud{o}.

ába łapinimus ne prieyk / o anas tawiſp ne dris priſiar⸗tint.[1] łot gali / metities gali / ikuſt nieku budu nie gali / tik⸗tay norinti⌝[E] /[2] Ira tádu áʒu ku Wießpati muſu dekawot / kuris teyp bayſu neprietelu muſu iweykie / ir ſu wiſu ii ſutrine / ir niekan pawerte / ira iʒ ko dʒiagtis[3] kayp ragi⸗na pranaßas. ‹Sʒwiſk o Iu⸗do[F] ßwyntes táwo / ir átduok apʒadus tawo / nes ne pri⸗duostolaus[4] / idant pereytu táwimp Belialas[G] / wiſas prapuołe›[H]. Bet kodrin weli⸗nas teyp nuog Wießpaties pergałetas / daug ʒmoniu krikśćionißku ʒudʒia? Ir kaip girdeiey Ewángelioy / wie⸗nas

Nahum 1. v. 15. Celebra Iuda feſtiuitates tuas & redde vota tua quia non adijciet vltro[B] *vt per[-]tranſeat in te Belial vniuerſus interijt.*

tował[×] nád nim›[I]. Prʒeʒ ktore ſłowá dáie ſie wiedʒieć / ʒe ieſt moc odięta Dyabłu / áby nie vráʒał[×] ludʒi / y nie gubił ich. Y prʒeto[×] dʒiwuie ſie S. Auguſtyn[J] głupſtwu tego Chrʒeśćiániná / ktory dáie ſię temu pſu łáncuchem vwią⸗ʒánemu vkąśić. ⌜Pátrʒćie / práwi / Bráćia iáko głupi ieſt ten cʒłowiek /ktoreǧ pies łancuchem vwiąʒány kąſa. Ty do niego prʒeʒ ʒłe vkochá⸗nie nie prʒyſtępuy / á on do ćiebie nie będʒie mogł prʒy⸗bliʒáć ſię / ßcʒekáć moʒe / mio[⸗]tác ſię moʒe / ále vkąśić nie moʒe / tylo[×] chcącego⌝[K]. Ieſt te⸗dy ʒá co Pánu náßemu dʒię⸗kowác / ktory ták ſrogiego nieprʒyiaćielá náßego poko⸗nał / y ʒe wßytkim go w ni⸗wecʒ[×] obroćił. Ieſt ʒ cʒego ſię weſelić[×] / iáko pobudʒa[×] Pro⸗rok: ‹Swięć[5] Iudo[L] święta twoie / y oddawáy śluby twoie: Bo nie prʒyda[×] wię⸗cey / áby prʒeßedł po tobię Belial[M] / wßytek ʒginał›[N]. Ale cʒemuʒ cʒárt / ták od Páná prʒemoʒony[×] / wielu ießcʒe ʒ Chrʒeśćian gubi? A iáko w Ewánge⸗

A Greičiausiai nuoroda į Aurelijui Augustinui priskiriamą pamokslų rinkinį; žr. Augustinus. *Sermones de tempore et de sanctis.*
B BSV Na 1,15: „ultra".
C Apr 20,1–3.
D Pseudo-Augustinas; greičiausiai Aurelijui Augustinui klaidingai priskirtas pasakymas. Lotyniški tropai *canis latrans, canes latrantes* krikščionių autorių buvo vartojami pagonims ir heretikams apibūdinti; Augustino darbuose jie niekur nesiejami su velniu ir grandinėmis (lenciūgais).
E Žr. išnašą „D".
F Judas, karalystė, kraštas; Nah 2,1; BSV Na 1,15.
G Belialas; demonas; žr. Nah 2,1; plg. BSV Na 1,15: „Belial"; Biblija 1999: „niekšas".
H Nah 2,1; BSV Na 1,15.
I Ap 20,1–3.
J Św. Augustyn; Aureliusz Augustyn (łac. *Aurelius Augustinus Hipponensis*); cytat prawdopodobnie błędnie przypisywany św. Augustynowi.
K Zob. przypis „J".
L Judo; Juda, królewstwo, kraj; Na 2,1; BW Na 1,15.
M Belial, w ST synonim nieprawości, szatan; w NT w brzmieniu „Beliar" – przeciwnik Chrystusa, Antychryst; w BT użyty wyraz „nikczemnik", w BW – wyraz „Belial"; Na 2,1; BW Na 1,15.
N Na 2,1; BW Na 1,15.
1 Greičiausiai turi būti „/".
2 Greičiausiai turi būti taškas.
3 Err. Turi būti „dʒiaugtis".
4 Err. Turi būti „duos tolaus".
5 Err. Odwrócone „i" w wyrazie.

nas ißmeſtas / ne wienas / bet ſu ſeptinieys pikteſnieys ſu⸗griʒta / ir kur pirmay śwećiu buwo / tinay pradeſt but ná⸗miniku / ir wiſadieniu gi⸗wentoiu?

Pats ʒmoguś ſaw kałtas kuriop ſugriʒta welinas iß⸗meſtas. 1. Iog ißłuoia na⸗mus / tay ira: duśiu ſáwo iß⸗mesdamas iʒ iuos[1] gieribes ßwÿtas / meyły Diewo / mal⸗diby / kuntribi / ʒiemiby {ś}ir⸗dies miełaśirdiſty / ir kitas. 2. Iog ápredo námus ſáwo / ir kaypo kaurays {á}pimußa ſienas iu piktays budays / ir paiunkimays / kieykaſties / barniu / girtibiu / biáuribiu / nopikuntos artimo ir kitu piktibiu.

Aba per tas redikłas / gal iſimanit tułos dowános pri⸗gimtos / ißmonia dide / mok⸗ſłas / graʒi iʒkałba / [et]c. ſti⸗pribe ir graʒibe kuno / kurias pawerćia vnt tułu nuſidei⸗mu ir Diewo paʒieydimo.

3. Iog

Ewángeliey ſłyßałeś / ieden wyrʒucony / nie ieden / ále ʒ śiedmią gorßych wráca ſię / y gdʒie był prʒedtym gośćiē tám pocʒyna iákoby goſpo⸗dárʒem być / y co dʒiennym obywátelem.

Quomodo purgatū[2] diabolus inuenit & ornatam domū in qu{ā} intrat. Explicatio prima.

Sam ſobie cʒłowiek wi⸗nien / do ktorego wraca ſię Dyábeł wyrʒucony. Ná⸗prʒod× / ʒe wymiata dom / to ieſt: Duße ſwą / wyrʒucáiąc ʒ niey cnoty święte / miłość Boʒą / náboʒeńſtwo / ćierpli⸗wość / pokorę ſercá / miło⸗ſierdʒie / y inne cnoty. Potÿ prʒybięra dom ſwoy / y iáko⸗by oponámi× obija śćiány złemi nałogámi ſwemi /prʒe⸗klęſtwy× / ſwárámi / pijan⸗ſtwy / niecʒyſtośćiámi / nie nawiśćią bliʒniego / y inne⸗mi ʒłośćiámi×.

Eiuſdem explicatio ſecunda.

Abo teʒ prʒeʒ ten vbior / mogą ſię roʒumieć roʒne dá⸗ry prʒyrodʒone×: roʒum wiel⸗ki / vmieiętność / wymowa / [et]c. duʒość× / y piękność ćiáłá / ktore wßytkie obráca ná roʒ⸗máite grʒechy / y obráʒy Bo⸗ʒe / á ʒátym Dyábeł prʒycho⸗dʒi do niego mile y łácno×.

Po trʒe⸗

1 Err. Turi būti „ios".
2 Greičiausiai „purgatā... domū".

Domus vacua in quam intrat Diabolus, eſt anima, quam Deus non inhabitat.

3. Iog runda namus tu⸗ścius. Tußti namay dušios tuomet / kad iuoſe ne giwena Diewas / pateykauia / kad gieru darbu ne dáro. Weli⸗nas tádu regiedamas teyp patogus ſaw namus nuog ʒmogaus ſugatawitus iʒ nauio iuoſna ſugriʒta / kaypo Wießpats ſáko / ir toliau pik[⸗]ćiaus deſtis ſu ʒmogum negi pirm.

Po trʒećie / ʒe ʒnáyduie Dõ proʒny[×]. Proʒny[×] dom Dußy ieſt / gdy w niey nie mießká Bog. proʒnuie[6×] / gdy dobrych vcʒynkow nie cʒyni / Cʒárt te⸗dy widʒąc ták ſpoſobny[×] dom ſobie od cʒłowieká wygoto⸗wány[×] / ʒnowu ſię do niego wraca / iáko Pan powiáda / y dáleko gorʒey ʒ cʒłowiekiē ſię dʒieie niʒ prʒed tym.

PVNKTAS VII.

Quomodo Diabolus loquax fit mutus.

Kayp Welinas didźiauſias ležuwnikas tumpa be ža⸗dis[2],ir[3] žmonies nie žadźio⸗mis[4] daro?

Idis ſtebukłas / ir reta nauiena regiet / welinu be ʒado / vnt kurio nera di⸗diaſnio ʒwegotoio. ⌜Del to Wießpats regiedamas ii daugkalbi / priſakidáwo idāt tiłetu⌝[B]. Ir kitoy wietoy ſáko Ewángeliſta / iog niedałay⸗de iemus ſákit / iog ii paʒini butu. Ráßo Ionas[C] ßwētas áprayßkimi ſ{à}wo / ápe beſti⸗iu (per kuriu iſimáno weli⸗nas) Iog[5] ‹iey ir{à} duota bur⸗na /

Mar: 1. v. 25.
Luc: 4. v. 35.
Loquacitas Diaboli.
Mar: 1. 35[A].
Cominatus[1] eſt ei Ieſus dic{ē}s obmuteſce.
Apoc: 13. 5.
Datum est ei os loquens

PVNKT VII.

Iáko Dyábeł nawiętſzy Ię⸗zycznik[×], ſtáie ſie Niem⸗kiem[×], y ludźie niememi czyni?

Wielki dʒiw[×] / y rʒádka nowiná widʒieć Dya⸗błá niemego / nád ktorego niemáß barʒiey ięʒycʒnego[×]. ⌜Prʒetoʒ y Pan / widʒąc go wielce mownego[×] / roſkáʒo⸗wał áby milcʒał⌝[D]. Y ná dru⸗gim mieyſcu / powiáda E⸗wángeliſta / iʒ nie dopußcʒał im powiadáć / ʒe go ʒnáli. Pi⸗ße Ian[E] S[.] w obiáwieniu ſwoim / o beſtiey (prʒeʒ ktorą ʒnácʒy ſię Dyábeł) ʒe ‹iey dá⸗

K ne ſą

A BSV Mc 1,25.
B Mk 1,25; Lk 4,35.
C Jonas, apaštalas ir evangelistas; Apr 13,5.
D Mk 1,25; Łk 4,35.
E Jan, apostoł i ewangelista; Ap 13,5.

1 Err. Turi būti „Comminatus".
2 „beža-dis".
3 Err. Turi būti „beža-dis, ir".
4 „nieżadźio-mis".
5 Greičiausiai turi būti „iog".
6 Err. Zapis małą literą po kropce.

na / kałbunćia[1] didʒius dayk⸗tus / ir bluʒ̇niimus›[A]. Kayp gi[2] tas Leʒ̇uwis gal buut be ʒ̇adis[3]?

Ira be{ʒ̇}adis / vnt giaro / daugkalbis vnt pikto: nie⸗k{á}d anas ſáwo burnos neat⸗were vnt iʒ̇paʒ̇inimo nuſide⸗imu ſáwo / ir ne átwers vnt numaldimo Diewo. ‹War⸗tus ʒ̇andu io kas atwers›[B] / ta⸗ria Iobas[C] S. bet vnt bluʒ̇ni⸗imo wiſádu átwerty łopſo. ‹Kałbeio Beſtia kaypo ſm{à}⸗kas árba ʒ̇altis didis /›[D] ‹ßirdis io vʒ̇ukietinſis kaypo ákmuo, ir ſuſimuß kaypo kalwio vnt⸗kała›[E] / kałba Iobas[F] ßwyntas. Grygarius[G] S. teyp iʒ̇gul⸗dʒ́ia tay: ⌜‹Sʒirdis ſiáno niepre⸗telaus kaypo akmuo vʒ̇uſi⸗kietino / net ne kokiu gayli⸗ſtos vʒ̇u nuſideimus ſáwo ſu⸗gruʒ̇imu› Diewop ‹nieſiſu⸗minkſtin[4]›[H]. O kaypo vntk{á}łu / nor daʒ̇nay mußa kałwey / wienok ſudo reykiamo iʒ̇gi ios nie nudyrbá / teyp ir we⸗linas nor daug kinćia / gieru wienok but niegal⌝.

Vnt togi ir {ʒ́}moguy burnu vʒ̇dáro / kurio páſedá / lieʒ̇u⸗wi rißa

ne ſą vſtá mowiące wielkie rʒecʒy / y bluʒ̇nierſtwá›[I]. Iákoʒ̇ ten wielomowny[×] moʒ̇e być niemkiem[×]?

Ieſt niemym ná dobre / wielomownym[×] ná ʒłe: nigdy on vſt ſwych nie otworʒył / y nie otworʒy ná wyʒnánie grʒechu ſwego / ná vbłágá⸗nie Bogá: ‹Wrotá páßcʒeki[×] iego kto otworʒy?›[J] mowi Iob[K] / ále ná bluʒ̇nienie ʒá⸗wʒ̇dy[×] ma otwártą páßcʒekę[×]. ‹Mowiłá Beſtia / iako ſmok /›[L] ‹ſerce iego ʒátwárdnieie iáko kámien y ʒbiie śie iako kowál[⸗]ſka nákowálnia[×]›[M] mowi Iob[N][.] S. Grʒegorʒ[O] ták to wykłá⸗da: ⌜‹Serce nieprʒyiaćielá ſtá⸗rego / iáko kámien ſtwár⸗dnieie: bo ʒ̇ádną náwrocenia pokutą nie będʒ́ie ʒmiękcʒo⸗ne›[P] / A iáko kowalnią[×] / choć cʒę⸗ſto biią / nigdy iednák nacʒy⸗nia vʒ̇yteczʒnego ʒ niey nie ro⸗bią / ták y dyábeł / choć wiele ćierpi dobrym być nie moʒ̇e⌝.

Ná toʒ̇ y cʒłowiekowi gę⸗bę ʒámyka / ktorego opánuie / Ięʒyk[5]

magna & bleſphemiam[6].

Diabolus mu[-]tus ad bonum[,] loquax ad malum.

Iob[.] 4. v. 23[Q].

Apoc: 13. 11[.] Et loquebatur ſicut draco.

Iob. 41. 33[R]. Cor eius indurabitur tãquam lapis & ſtringetur quaſi malleatoris incus.

Similitudo.

A Apr 13,5.
B Job 41,6; BSV Iob 41,5.
C Jobas, Jobo knygos veikėjas; Job 41,6; BSV Iob 41,5.
D Apr 13,11.
E Job 41,16; BSV Iob 41,15.
F Jobas; Jobo knygo veikėjas; Job 41,16; BSV Iob 41,15.
G Grigalius I Didysis (lot. *Gregorius I Magnus*; 540–604); žr. Gregorius I Magnus. *Moralium libri, sive expositio in librum B. Job*, XXXIV, 6.11.
H Grigalius I Didysis; žr. išnašą „G".
I Ap 13,5.
J Hi 41,6; BW Hi 41,5.
K Hiob, główny bohater Księgi Hioba; Hi 41,6; BW Hi 41,5.
L Ap 13,11.
M Hi 41,16; BW Hi 41,15.
N Hiob, główny bohater Księgi Hioba; Hi 41,6; BW Hi 41,5.
O Grzegorz I Wielki (540–604) papież, ojciec i święty Kościoła katolickiego oraz prawosławnego, reformator Kościoła; odsyłacz bibliograficzny zob. przypis „P".
P Św. Grzegorz Wielki. *Moralia. Komentarz do Księgi Hioba*, 34, VI, 11; odsyłacz do źródła łacińskiego zob. przypis „G".
Q BSV Iob 41,5.
R BSV Iob 41,15.
1 Greičiausiai „kałbunti".
2 „Kaypgi".
3 „be=ʒ̇adis".
4 Err. Turi būti „nieſuſi=minkſtin".
5 Wyraz zapisany dużą literą też w dalszej części tekstu.
6 Err. Turi būti „blasphemiam"; plg. BSV Apc 13,5: „blasphemiae" arba „blasphemias".

Exemplum.
2. Reg: 12.

wi r iß a[3] / nieduoſt ʒodʒio iʒta⸗rit. ⸢Teyp Dowidu[A] beʒádʒiu padare / ir iłgay tureio łeʒu⸗wi io vʒurißtu maʒgu drutu / kádu inpuołys nuſideimoſna didʒioſna[4] nieſid{à}we kałtas po Diewo akim / ir ne iʒpaʒi⸗no iuu / Net Pranaßas ata⸗io / ir parode ſunkibi iuu. Ta⸗dugi beʒadis práʒádo anuos ʒodʒius piłnus gayliſtos ßyr⸗dißkos ir ſutrinimo⸣. ‹Praſto⸗iau Wießpati›[B]. Daʒnay po⸗tam ſkundeſi pats vnt ſáwi / iog teyp iłgay tiłeio. ‹Iog «tieg» tiłeiau vʒuſiano kaułay mano›[C] / tay ira: iog neiʒpaʒi⸗nou[5] praſtoimu mano po á⸗kim Diewo / ‹paſiano kaułay mano›[D] / tay ira: wiſſa galibe ir ſiłos duśios mano / ir wi⸗ſokios gieribes ioy niekan pa⸗wirto / kaypo ſianami siłos wiſos {ś}iłpſta.

2. Reg: 12.

Pſ: 31. v. 3. Quoniam tacui inueterauerunt oſſ{a} mea.

Vnt pikto wel prabangiey kałbunći[6] dáro / tasgi[7] neprie⸗telus duśios / kurigi[8] wienu / kuri pawałdo ſaw. Praie⸗wingus dayktus ráßo Ioku⸗bas[E] ßwyntas Apaßtałas á⸗pe leʒuwi vʒudegtu nuog v⸗gni{e}s piakłos. ‹Leʒuwis «tieg» / paſta⸗

Diabolis[1] malè loquax & loquares[2] facit.

Iac: 3. 6. Lingua cõſtituitur in mẽbris noſtris, quæ maculat to{t}um corpus

Ięʒyk wiąʒe / nie dáie ſłowá wymowic. ⸢Tákći Dáwidá[F] niemym vcʒynił / y długo trʒymał ięʒyk iego ʒáwiąʒá⸗ny węʒłem mocnym / gdy wpadßy w ćięʒkie grʒechy / nie dáwał ſię winnym prʒed Bogiem / y nie wyʒnáwał ich; áʒ prʒyßedł do niego Prorok / y pokaʒáł ćięʒkość ich. Teraʒʒe niemek[×] prʒemo⸗wił one ſłowá pełne ſerdecʒ⸗nego bolu / y ſkruchy⸣: ‹Ʒgrʒe⸗ßyłem Pánu›[G]. Cʒęſto potym ſkarʒył ſam ná ſię /ʒe ták dłu⸗go milcʒał. ‹Iʒem / «práwi» / milcʒáł ʒaſtárʒáły ſię kośći›[H] / to ieſt: ʒem nie wyʒnáł grʒe⸗chu mego / prʒed Bogiem / ‹ʒáſtárʒáły ſię kośći›[I] / moc / y śiła dußy moiey / y wßytkie cnoty w niey ʒnißcʒáły we mnie / iáko w ſtárym ſłábieie wßytko.

Ná ʒłe ʒá ſię[9][×] náder mow⸗nym[×] cʒyni / tenʒe nieprʒyia⸗ćiel dußny[×] káʒdego / ktorego opánuie. Dʒiwne rʒecʒy pi⸗ße Iakub[J] święty Apoſtoł o Ięʒyku ʒápalonym od ognia piekielnego. ‹Ięʒyk / «práwi» / poſtánowiony[×] ieſt miedʒy

K 2 członká⸗

A Dovydą; Dovydas; 2 Sam 12,1–13.
B 2 Sam 12,13.
C Ps 32,3; BSV Ps 31,3.
D Ps 32,3; BSV Ps 31,3.
E Jokūbas, apaštalas, dažnai vadinamas Jėzaus broliu; Jok 3,6.
F Dawida; Dawid; 2 Sm 12,1–13.
G 2 Sm 12,13.
H Ps 32,3; BW Ps 31,3.
I Ps 32,3; BW Ps 31,3.
J Jakub, apostoł, często nazywany bratem Jezusa; Jk 3,6.

1 Err. Turi būti „Diabolus“.
2 Err. Turi būti „lo-quaces“.
3 Err. Turi būti „rißa“.
4 Err. Turi būti „nuſideimuoſna didʒiuoſna“.
5 „neiʒpaʒi=nau“.
6 „kałbunti“.
7 „tas gi“.
8 „kuri gi“.
9 „ʒáſię“.

Punktá ná trʒećią

paſtatitas tarp ſunáriu mu⸗ ſu / kuris biaurina wiſſu ku⸗ nu / ir vżudega wiſſu rátu vż⸗ gimimo muſu «(wiſu giwia⸗ nimu / árba wiſu świetu)» v⸗ żudegtas nuog vgnies pia⸗ kłos›[A] (nuogWelino[1])[.] Leżuwis vżdega / ir niekan werćia na⸗ mus. ‹Apkałbetoias ir dule⸗ żuwis prakiayktas: net daug pamayßo ſuderu turinćiu. Leżuwis traćias / paiudino daug / ir iżwarineio iżg gi⸗ mines giminen. Mieſtus muritus didżiaturiu pagadi⸗ no / ir namus didżiu żmoniu ißwerte›[B]. ‹Siłas giminiu at⸗ kirto / o żmonies ſtypras per⸗ traukie›[C]. O kaip maża vgnies kaip didżius mißkus diagina! ‹Wiſokias prygimimas żwe⸗ riu / ir paukśćiu / ir idu / ir ki- tu ‹duoſtis nurámint /› ‹bet le⸗ żuwio niekas iżg żmoniu nie⸗ gal nuwaldot›[D]. Biaurina wi⸗ ſu kunu / Teipag giaru ßłowi ártimo / mełus / prakieykus / apgawimus / kałbas niewie⸗ żliwas / leżuwis Wialinu pa[⸗] duotas wayſo / kreywaſieki⸗ mus / perwerſtus budus tie⸗ ſos gimdżia. Wienu żodżiu Leżuwis

cʒłonkámi náßemi / ktory plu⸗ gáwi wßytko ćiáło / y ʒápa- la koło národʒenia náßego.[2] «(świát wßytek)» ʒápalony od ognia piekielnego›[E] (od Dyá⸗ błá). Ięʒyk pali / y w niwecʒ[×] obraca domy: ‹obmowcá y dwuięʒycʒny[×] prʒeklety: Bo wielu ʒámießá[×] pokoy máią⸗ cych. Ięʒyk trʒeći / wʒrußył mnogie[×] / y roʒegnał ie ʒ na⸗ rodu do narodu / Miáſtá mu⸗ rowáne bogácʒow pokaźił[×] / domy Mocarʒow wywro⸗ ćił / śiły narodow poodći⸗ nał / á lud mocny roʒerwáł›[F]. O iáko máły ogień / iáko wiel[⸗] ki lás ſpála! ‹Wßelkie prʒyro⸗ dʒenie ʒwierʒąt y ptákow / y gadźin[×] y innych dáwa ſię v⸗ ſkromić[×] /› ‹lecʒ ięʒyká żaden ʒ ludźi nie może vkroćić›[G]. Plu⸗ gáwi wßytko ćiáło / máże dobrą ſłáwę bliźniego kłám⸗ ſtwá / prʒeklęſtwá[×] / ʒdrády / oßukánia[×] / mowy niewſty⸗ dliwe / ięʒyk cʒártu poddány roʒmnáża / krʒywoprʒyśię⸗ ſtwá / wywrotne[×] práwne poſtępki rodźi / iednym ſło⸗ wem ‹Ięʒyk ieſt ogień y po⸗ wßechność[×] niepráwośći[×]›[H] / ża⸗ dnemu

& inflammat rotam natiui:[4] *tatis noſtræ in[-] flammata à gehenna.*

Eccl: 28. 15. Suſurro & bilinguis maledictus multos enim turbauit pacem habentes{.}
Ibid: v. 16. Lingua tertia multos cõmouit & diſperſit eos[i] *de gẽte in gẽtem ciuitates muratas diuitum deſtruxit, &c.*

Iac: 3. 7. Ecce quantus ignis qu{ã} magnam ſyluam incendit[j].

Mala linguæ loquacis.

A Jok 3,6.
B Sir 28,13–14; BSV Sir 28,15–17.
C BSV Sir 28,18.
D Jok 3,7–8.
E Jk 3,6.
F Syr 28,13–14; BW Eklk 28,15-18.
G Jk 3,7–8.
H Jk 3,6.

I BSV Sir 28,16: „illos".
J BSV Iac 3,5.
1 Err. Turi būti „nuog Welino".
2 Err. Zbędna kropka.
3 Err. Paginacijos klaida, turi būti 76 p.; błąd w numeracji, powinna być 76 s.
4 Err. Turi būti kėlimo ženklas.

Iac: 3. Lingua ignis eſt vniuerſitas iniquitatis.

Iſa: 1. 4. Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate ◇ dereliquerunt Dominũ blaſphemauerũt ſanctum Iſrael.

Iſa: 5. v. 24. Abiecerũt ◇ legẽ Dñi exercituum & eloquiũ S. ◇ Iſrael blaſphemauerunt.

‹Leʒuwis tokſay ira vgnis / ir wiſ{á}time neteyſibes›[A]. Ne wienam leʒuwis piktas ne⸗prałaydʒia / vnt wiſu vʒpuo⸗ła / ne tyktay wiſokias eylas perłakia tepdamas / ir piktay kałbedamas / bet ir ßwynte⸗mus Diewo / ir paćiam Die⸗wuy nieprałaydʒia. ‹Beda giminey nuſideiuſiey / ʒmo⸗nemus nieteyſibemis apſun⸗kintiemus /› ‹apłaydo Wieß⸗pati / ſubluʒniio Szwintv Iſraelaus›[B]. Taſgi kałba Pra⸗naßas: ‹Atmete inſtatimu Wießpaties kariu / inſakimu› io ‹ſubluʒnio›[C]. Teyp tádu wia⸗linas ira leʒuwingas / ir be ʒadis[2].

dnemu Ię̇ʒyk ʒły nie prʒepu⸗ści[×] / na wßytkich nápada / nie tylo[×] wßytkie ſtany prʒe⸗biega máʒąc / y ʒłorʒecʒąc / ále y świętym Boʒym / y ſá⸗memu Bogu nie prʒepußcʒa[×]. ‹Biáda narodowi grʒeßne⸗mu / ludowi niepráwośćią[×] obćiąʒonemu:› ‹opuśćili Pá⸗ná / ʒbluʒnili Swiętego I⸗ſráelowego›[D]. Tenʒe mowi Prorok: ‹odrʒućili ʒakon Pa⸗ná ʒáſtępow / á wyrok świę⸗tego Iſráelowego[E] ʒbluʒnili›[F]. Ták tedy ieſt cʒárt mowny[×] / y niemy.

Vnt Kietwirtos Nede⸗los Gawenioy / Ewang: Ion: Pad: 6[G].

ANuo metu: Nueio Iezus vż mariu Galileos[3], kurios ira Tiberiados, ir eio paskuy ii minia dide, iog regieio żinkłus, kurios[4] dáre vnt tu, kurie ſirgo. Vßeio {t}ádu, vnt kałno Iezus: ir tinay ſedeio ſu mokitinieys ſáwo.

K 3

A Jok 3,6.
B Izraelio; Izraelis; Iz 1,4.
C Iz 5,24.
D Izraelowego; Izraelowy; Iz 1,4.
E Izraelowego; Izraelowy; Iz 1,4.
F Iz 5,24.
G Jn 6,1–15.

1 Err. Paginacijos klaida, turi būti 77 p.; błędna numeracja strony, powinna być s. 77.
2 „be=ʒadis“.
3 Err. Nereikalingas tarpas tarp „Galileos“ ir kablelio.
4 Err. Turi būti „kuriuos“.

wo. A buwo árti Weliku diena ſwynta Zidu. Pakiełys tadu ákis Iezus ir iżwidis iog łabay dide daugibe ataio iop, tare Philippop: Iż kur pirkſime duonos, adũt walgitu tie, á tay biłoio gundidamas ii: nes anas żinoio, ku tureio darit. Atſakie iam Philippas. Vż dušimtu[1] grašiu duonos ne teks iiemus, adunt kiekwienas iżgi iu truputi ku imtu. Taria iam wienas iżgi mokitiniu io, Andrieius brolis Simono Petro: Jra ćia wienas bernas, kurſay turi pinketu duonos mieżines, ir dwi żuwi, be{t} kas tay ira vnt tayp daugio? Tare tad Jezus: Liepkite żmonemus ſeſtis. A buwo żołes daug vnt anos wietos. Sedos t{á}du wiru skayćium kayp butu pinkios tunkſtunćios[2]. Jeme tad Jezus duonas, ir dekas padaris, daliio ſedintiems, teypagi ir iżg żuwu kieko noreio. A kad priwalgie, tare mokitiniams ſawo: Surinkite kurie liko trupućius, adunt ne pražutu. Surinko tadu, ir pripiłe dwiliku ſudarećiu trupućiu, iż pinkieto duonos mieżienes, kurie likos walgiuſiemus. A nie[3] tadu żmones kad iżwido, kuri Jezus padare żinkłu, kałbeio; Jog taſay ira poteyſey Pranaſſas, kurſay turi atayt vnt świeto.

Jezus tad pažinis, iog tureio atayt, adunt pagautu ir padaritu ii karalum, vžbego wel vnt kałno pats wienas.

Ná

1 Err. Turi būti „du šim-tu".
2 „tukſtun-ćios".
3 Err. Turi būti „Anie".

79

Ná Nieʒielȩ Cʒwártą
Poſtu / Ewang: v Ianá ś. w Roʒ: 6[A].

WOn czás[:] Odßedł JEzus zá morze Galilieyskie, ktore iest Tyberyádskie: y ßłà zá nim rzeßá× wielká, iż widźieli znáki, ktore czynił nád choremi. Wßedł tedy Iezus ná gorȩ: y śiedźiał tam z vczniámi ſwemi. A byłá blisko Páſchá, ſwiȩto Zydowskie. Podniożßy tedy oczy Iezus, y vyrzáwßy iż wiȩlka rzeßá× idźie do niego rzekł do Philippá: Skąd kupiemy chlebá, żeby ći iedli? A mowił to kußąc go: bo ſam wiedźiał co miał czynić. Odpowiedźiał mu Philip. Zá dwieśćie großy chlebá nie doſyć im bȩdźie, żeby káżdy máło co wźiął. Rzekł mu ieden z vczniow iego, Andrzey bràt Symoná Piotrá: Ieſt tu iedno pácholȩ×, co ma piȩćioro chlebá ȩczmiennego, y dwie rybie: ále coż to ieſt ná ták wielu? Rzekł tedy Iezus: Káżćie ludźiom vśieść. A było tráwy doſyć ná onym mieyſcu. A ták vśiadło mȩżow w liczbie iàkoby piȩć tyśiȩcy. Wźiął tedy Iezus on chleb: á dźiȩki vcʒyniwßy rozdał śiedzącym, tàkże y ryb ile chćieli. A gdy ſiȩ náiedli, rzekł vczniõ ſwoim: Zbierzćie zbywáiace× vłomki×, aby nie zginȩły. Zebráli tedy y

nàpełnili

A J 6,1–15.

78 Punktá ná czwártą
nápełnili dwànaśćie koßow vłomkow z pięćiorgá chlebá ięczmiennego: ktore zbywáły tym co iedli. Oni tedy ludźie vyźrzawßy cud ktory Iezus vczynił, mowili; Iż ten iest práwdziwie on Prorok, ktory miał przyść ná świát. Tedy Iezus poznáwßy, iż mieli przyść aby go porwáli, y vczynili krolem, vćiekł záśie ſam ieden ná gore.

CZWARTA NIEDZIELA POSTV.

PVNKTAS I. Kuu toi duona żynklina, kuriuy Wieſzpats Chryſtuſas piani? Pinkietas duonos / kuriuy Chryſtus peni mus girioy to pagiwenimo. 1. Duona ira pats Chryſtus Diewas ir ʒmogus / kuri wałgome tiktay dwaſingay / kádu àpe ii / ába ápe kuri io dayktu muſtome / ir drutay tikime. Aß eſmi tieg duona / kuri iʒdungaus nużingiau. 2. Sáldʒiauſias io mokſłas / kurio mus mokie kad galiauſiey kał-

PVNKT I. Co ten Chleb znáczy, ktorym Chryſtus kármi. Pięćioro chlebá / ktorȳ kármi nas Chryſtus ná pußczy żywota tego. 1. Ieſt ſam Chryſtus Bog y człowiek / ktorego ʒáʒywámy tylo duchownie / gdy o nim / ábo o iákiey iego ſpráwie rozmyślamy / y mocno wierʒym. Iam ieſt / práwi / chleb / ktory z niebá ʒſtąpił. 2. Náſłodßá iego náuká / ktorey nas vczył / gdy ná oſtátek mowił nam przez Syná ſwe-

Quid ille panis notet, quo Chriſtus turbam paſcit.
1. Eſt ipſe Chriſtus.
Ioan: 6. Ego ſum panis qui de cœlo deſcendi.
2. Eius doctrina. Heb: 1. v. 1.

Punktá ná cʒwártą

nápełnili dwànaśćie koßow vłomkow[×] z pięćiorgá chlebá ięczmiennego: ktore zbywáły[×] co iedli. Oni tedy ludźie vyźrzawßy cud ktory Iezus vczynił, mowili; Iż ten iest práwdziwie on Prorok, ktory miał przyść ná świát. Tedy Iezus poznáwßy, iż mieli przyść aby go porwáli, y vczynili krolem, vćiekł záśię[×] ſam ieden ná gore.

CZWARTA NIEDZIELA POSTV.

PUNKTAS I.

Kuu toi duona żynklina, kuriuy Wieſzpats Chryſtuſas piani?

Pinkietas duonos / kuriuy Chryſtus peni mus girioy to pagiwenimo.

1. Duona ira pats Chryſtus Diewas ir ʒmogus / kuri wałgome tiktay dwaſingay / kádu àpe ii / ába ápe kuri io dayktu muſtome / ir drutay tikime. ‹Aß eſmi «tieg» duona /› ‹kuri iʒdungaus[1] nużingiau›[A].

2. Sáldʒiauſias io mokſłas / kurio mus mokie kad galiauſiey kał-[2]

PUNKT I.

Co ten Chleb znáczy, ktorym Chryſtus kármi.

Pięćioro chlebá / ktorȳ kármi nas Chryſtus ná pußcʒy[×] żywota tego.

1. Ieſt ſam Chryſtus Bog y człowiek / ktorego ʒáʒywámy[×] tylo[×] duchownie / gdy o nim / ábo o iákiey iego ſpráwie rozmyślamy / y mocno wierʒym. ‹Iam ieſt / «práwi» / chleb /› ‹ktory z niebá ʒ ſtąpił{ē}›[B].

2. Náſłodßá iego náuká / ktorey nas vcʒył / gdy ná oſtátek[×] ‹mowił nam przez Syná ſwe-

Quid ille panis notet, quo Chriſtus turbam paſcit.

1. Eſt ipſe Chriſtus.

Ioan: 6. Ego ſum panis <> qui de cœlo deſcendi.

2. Eius doctrina. Heb: 1. v. 1.

A Jn 6,51.
B J 6,51.
1 Err. Turi būti „iʒ dungaus".
2 Kustodas ne visai sutampa su 81 p. pradžia.
3 Err. Paginacijos klaida, turi būti 80 p.; błąd w numeracji, powinna być 80 s.

Matth: 4. Non in ſolo pane viuit homo, ſed in oñi verbo, quod &c.

ſiey ‹kálbeio muſump per ſunu ſáwo›[B] / ‹Ne paćioy duonoy giwu ira ʒmogus / bet wiſokiámi ʒodii / kuris iſʒeyt iʒ naſru Diewo›[C].

3. Exemplū Chriſti.

3. Paweykſłas giwenimo ir ſʒwintibes / ába wiſu io weykału. A pakłauſa io / łabay tobułu walgimu iam buwo. ‹Mano / «tieg» / walgikła ira / idant dariċia noru io›[D]. Iey pakłauſimas Chryſtaus walgikła io buwo / tadu ir muſu bus / kad vnt io paweykſło weyʒdedami / wiſámi D{i}ewo kłauſiſime. Teypagi iſʒmanit ápe páweykſłu Chriſtaus nuſiʒieminimo / kuntribes / meyłes / miełaśirdiſtes / [et]c. Nes iey ʒodʒiey Diewo / kurios[1] Diewas iſʒtaria / ira duonu / toli łabiaus paweykſłay giwi / kurie daugieſn pakrutina śirdi / negi ʒodʒiey.

Ioan: 4. 33[A]. Meus cibus eſt vt faciam voluntatē eius qui miſit me.

Panis ſunt miracula Chriſti.

4. Ira Chryſtaus práieway / ába ʒinkłay / kurie iʒmaniti / peni ir ſotina duśiu / ir ira kayp ſʒwentas Auguſtinas[E] kałba / ʒodʒiey ʒodʒio / tay ira: Sunuos[2] Diewo / kuris kunu ʒmoniu vnt ſáwis prieme. Tokia duona ira taſay ʒin-

ná ſwego›[F] / ‹nie ſámym chlebem ʒyie człowiek / ále wſʒelkim ſłowem / ktore pochodʒi z vſt Boʒych›[G].

3. Przykład ʒyćia / y świątobliwośći / álbo wſʒytkich ſpráw ieg{o} / połuſʒeńſtwo iego / bárʒo doſkonáłym było pokármem. ‹Moy / «práwi» / pokárm ieſt ábym cʒynił wolą tego / ktory mię poſłał›[H] / ieſli połuſʒeńſtwo Chryſtuſowe pokárm iego był / tedy y nam będʒie / gdy náprʒykład iego we wſʒytkim Pánu Bogu będʒiem połuſʒni. Toʒ roʒumiey o pʒykłádʒie[3] Ieʒuſowey pokory / ćierpliwośći / miłośći / miłośierdʒia / [et]c. Bo ieſli ſłowá / ktore Bog mowi ſą pokármem / tȳ bárʒiey prʒykłády ʒywe / ktore więcey poruſʒáią / niʒ ſłowá.

4. Są Chryſtuſowe náuki y cudá / ktore wyroʒumiáne[×] kármią duſʒę y náſycáią / y ſą iáko Auguſt:[I] S. mowi / Słowo ſłowá / to ieſt: Syná Boʒego / ktory ćiáło ludʒkie ná śię prʒyiął. Tákim chlebem / ieſt to cudo / ktore vcʒynił /

L gdy

A BSV Io 4,34.
B Hbr 1,2.
C Mt 4,4.
D Jn 4,34.
E Augustinas; Aurelijus Augustinas (lot. *Aurelius Augustinus Hipponensis*); greičiausiai remtasi: Augustinus. *De Trinitate libri XV*, VII, 2; taip pat žr. Augustinus. *Contra Academicos libri III*, III, 4.9.
F Hbr 1,2.
G Mt 4,4.
H J 4,34.
I Augustyn; Aureliusz Augustyn z Hippony, Święty Augustyn (łac. *Aurelius Augustinus Hipponensis*); przypuszczalne źródło cytatu: Św. Augustyn, *O Trójcy Świętej XV*, VII, 2; Św. Augustyn, *Przeciw akademikom III*, III, 4.9; odsyłacz do źródła łacińskiego zob. przypis „E".
1 Err. Turi būti „ku=riuos".
2 Greičiausiai „Sunaus".
3 Err. Powinno być „prʒykłádʒie".

ſay ʒinkłas / kuri pádáre / ⌜kad pinkietu duonos daug tukſtunćiu paſkalſindamas pripeneio⌝[A].

5. Ira Sákrámentay / kuriuos Chryſtus iſtáte / ipaćiey Sákráment{á}s gayliſtos áʒu nuſideimus / ir Sákrámentas áłtoriaus / kuriami tikras kunas / ir tikras krauias Wießpaties IEʒaus Chryſtaus poteyſey rundaſi: ‹Duona «tieg» / kuriu aß duoſiu / kunas mano ira del ʒiwato świeto›[B]. Dabokis kayp kałba Wießpats / ‹kuriu «tieg» duoſiu›[C] / ißmáno ápe Sakramentu / kuriami ſáwi páti / kayp duonu giwu tureio duot paſkutiney wećierioy / nes kitu budu / tay ira ne Sákrámenti iau buwo dáwis ſáwi p{á}ti kayp duonu giwu / kiriu[1] tiktay per tikieimu p{á}ti wałgome / kádu ing ii tikime. Todrin kálba / duośiu; nes kad kálbeio tuo metu / ába ʒadeio / dabar buwo S{á}kramēti ſáwis paties kayp duonos mumus ne dáwis.

PVNKTAS II.

Kas

⌜gdy pięćiorgiem chlebá / wiele tyśięcy roʒmnáʒáiąc go nákármił⌝[D].

5. Są Sákrámenty / ktore Chryſtus poſtánowił[×] / oſobliwie[×] Sákrámènt pokuty ʒá grʒechy / y Sákráment ołtarʒá / w ktorym práwdʒiwe Ciáło / y prawdʒiwa krew Chryſtuſá Ieʒuſá rʒetelnie nayduiesie: ‹Chleb / «práwi» / ktory ia dam / ćiáło moie ieſt / dlá ʒywotá świátá›[E]. Vwaʒay / iáko mowi Pā / ‹ktory / «práwi» / dam›[F] / roʒumie o Sákrámenćie / w ktorym ſámego śiebie miał dáć / iáko chleb ʒywy / ná wiecʒerʒy oſtátniey / bo inßym ſpoſobem iuʒ był dał (to ieſt nie w Sákrámenćie) ſámego śiebie / iáko chleb ʒywy / ktorego tylo[×] prʒeʒ wiárę ſámę vʒywamy / gdy w niego wierʒym / dla tego mowi dam / Dam, ábowiem gdy to mowił / ábo obiecował / ießcʒe był nie dał w Sákrámenćie ſámego śiebie nam / iáko chlebá ʒywego.

PUNKT II.

Co

5. Sacramē-tum corporis & ſanguinis Chriſti.

Ioan: 6. v[.] 51[G]*. Panis quem ego dabo caro mea eſt pro mundi vita.*

A Mt 14,16–21; 15,32–38; Mk 6,37–43; 8,1–9; Lk 9,13–17; Jn 6,5–13.
B Jn 6,51.
C Jn 6,51.
D Mt 14,16–21; 15,32–38; Mk 6,37–43; 8,1–9; Łk 9,13–17; J 6,5–13.
E J 6,51.
F J 6,51.
G BSV Io 6,52.
1 Err. Turi būti „kuriu".

Quid aculei in pane hordeaceo.

Kas iżſimano Duonoy mieżieney per aſzakas?

Pinkietas duonos mie⸗ʒienes tureio ſáwimp kiautus / ába aßakas / kurios wałgunti daygo gamuriy. Iʒſim{á}no per tas áßakas / wargas / darbas / ir prakay⸗tas nupelnimi tos duonos.

Aculei panis hordeacei ſ{ū}t Difficultates in acquirendo pane corporali[.] Gen: 3. In ſudore vul[-]tus, &c.

1. Duona ſu áß{á}komis / ira duona kuno / nes ſu didʒiu wárgu ios ʒmogus ießko ir igiia. ‹Prakayti «tieg» weydo táwo walgiſi duonu›[A].

2. Eſt panis doctrinæ[1] quā cum multo labore prædicatores collig{ū}t.

2. Duona teypagi áßakuota ira Diewo ʒodis / kurio mo⸗kitoiey ſu didʒiu dárbu ießko / ir tie kurie io kłauſo / ir kayp butu ii wáłgo / iaućia kayp áßákas kokias dayguńcias śirdi ſáwo / kádu p{á}ſikrutina gayłeimop / áʒu nuſideimus ſáwo ir baymeſp Diewo / ku⸗ri kayp winimis perſmegia duśiu. Nes káyp raßtas ßwentas kałba: ‹Žodʒiey iß⸗mintingu mokitoiu ira kayp akſtinay ir kayp wagiey gi⸗ley ikałty[2]›[B].

Eccl: 12. 11.

3. Panis aculeatus, eſt Sa-

3. Duona áßtra ira Sákrá⸗mentas

Co ſię rozumie w chlebie ięczmiennym przez[3] ośći[x]?

Pięćioro chlebá ięcʒ⸗miennego miáło w ſobie ośći[x] / ktore iedʒącego kolą w gardło? Roʒumieśie prʒeʒ te ośći[x] / Prácá / robotá / y pot w nábyćiu tego chlebá.

Pierwßy chleb ʒ ośćiami[x] / ieſt chleb ćiáłá / ábowiem ʒ wielką pracą ßukáią go lu⸗dʒie y nábywáią: ‹W poćie cʒołá twego będʒieß poʒy⸗wał[x] chlebá›[C].

2. Chleb tákʒe ośćiſty[x] ieſt / y ſłowo Boʒe / ktorego náu⸗cʒyćiele ßukáią ʒ wielką prá⸗cą / y ći ktorʒy go ſłucháią / y iákoby go poʒywáli[x] / doʒná⸗wáią ʒe iáko ośći[x] iakie kolą ſerce ich / gdy ſię porußáią do ʒalu ʒa grʒechy ſwoie y do boiaʒni Boʒey / ktora iako goʒdʒiami prʒenika dußę. A⸗bowiem iáko piſmo S. mo⸗wi: ‹Słowá mądrych ſą iá⸗ko ościenie[x] y iáko goʒdʒie głę[⸗]boko w bite[4]›[D].

3. Chleb oſtry / ieſt Sákrá⸗ment

L 2

A Pr 3,19.
B Mok (Koh) 12,11.
C Rdz 3,19.
D Koh 12,11; BW Ekls 12,11.

1 Err. Turi būti „doctrina".
2 Err. Turi būti „ikalty".
3 Znak z innego składu użyty dla oznaczenia litery „z".
4 „wbite".

mentas Gayliſtos / del ſopu⸗lo ir ſutrinimo śirdies / kurio reykia kiekwienam kuris top Sákrámentop eyt / ir del iʒpaʒinimo vnt ſáwis nuſi⸗deimu / del kuriu iaućia ʒmo⸗gus ſáwimp ne maʒu giedu ir del gánadarimo[1] / ába át⸗pildimo kokio wargaus / kuri kunigas áʒumeta áʒu nuſi⸗deimus / kayp tay ira páſni⸗kas / kuno płakimas / ir kiti tokie daykay[2].

4. Duona ira Sákrámen⸗tas ßwēćiauſias ałtoriaus / ir toy turi ſáwimp áßakas / kuriomis daygo śirdi / y[3] ſo⸗puli ioy dáro / kadu átmena ſaw vnt karćios kunćios ir ſmerties Wießpaties IE⸗ʒaus Chryſtaus / kuris vnt pamineimo ſáwo ſopulu ir ſmerties tu duonu / tay ira Sákrámentu ßwinćiauſi i⸗ſtáte / ir mumus dawe. ‹Kiek kartu «tieg» wálgiſite duonu tu / ir kupku gierſite / ſmerti Wießpates ápſákiſite›[A]. Wel ir todrin aßakuota ira to duona / iog turi ſáwimp daug pałapćiu vnt ißmáni⸗mo łabay wargiu / kuriu ne numani⸗

ment pokuty / dla ʒalu y ſkru⸗chy ſercá / ktorey trʒebá kaʒ⸗demu / ktory idʒie do teğSá⸗[4]krámentu / y dla wyʒnánia ná ſię grʒechow /dla ktorych człowiek w ſobie cʒuie nie máły wſtyd / y dla doſyć cʒy⸗nienia[×] / álbo ʒwrocenia[×] iákie⸗go trudnego / ktore kápłan ʒádáie ʒá grʒechy / iáko to ieſt poſt / ćiáłu bicʒowánie / y drugie rʒecʒy tym podobne.

4. Chleb ieſt naświętßy Sákráment ołtárʒá / y ten ma w ſobie ośći[×] / ktoremi bodʒie[×] ſerce / y bol w nim cʒyni / gdy ſobie wſpomina ná gorʒką męke y śmierć Páná IEʒuſá Chryſtuſá / ktory ná roʒpamiętywánie boleśći ſwoich / y śmierćiten[5] chleb / to ieſt / ńáświętßy Sákráment poſtánowił[×] / y nam dał / ‹ile kroć będʒiećie ten chleb iedli / y kielich pili śmierć Páńſką będʒiećie o⸗powiadali[×]›[B]. Ießcʒe y dla te⸗go ośćiſty[×] ieſt ten chleb / ʒe ma w ſobie wiele táiemnic do wyroʒumienia[×] bárʒo tru⸗dnych / ktorych nieroʒumie⸗iąc

cramentum pœnitētiæ pro[-]pter confeſſionis difficultatem & ſatis[-]factionis.

4. Panis aculeatus corpus Chriſti in Euchariſtia ob paſſionis ama[-]ri{t}udinē qua[6] recolere debemus accipiendo.

1. Cor: 11. v. 26.

Item eſt acul{e}atus ob miſteriorum difficultatē qui-

A 1 Kor 11,26.
B 1 Kor 11,26.
1 „gána darimo".
2 Err. Turi būti „dayktay".
3 „ir".
4 Err. Powinno być „teğ Sá=".
5 Err. Powinno być „śmierći ten".
6 Err. Turi būti „quam" arba quā".

bus Hæretici ſuffocantur.

numanidami Heretykay / paſpringo nuog tu áßáku / ir beweliia praſtu dnonu[2] / ir ſauſu krimſt / negi tu ßwynćiauſiu ir piłnu wiſokios ſaldibes ir ſotiniunćiu[3] duśias priimt tuo budu / kayp Kátalikay neſibaydidámi nuog ios del áß{á}ku / tay ira del ne permanamu dayktu / kurie ioy rundaſi.

iąc Hæreticy / vdáwili ſiętę[7] mi ośćiami[×] / y wolą proſty y ſuchy chleb gryść / ániʒ ten naświętßy / pełny ſłodkośći y náſycáiący dußę przyiąc / tym ſpoſobem iáko Kátholicy / nie dáiąc ſię vſtráßyć od niego dla ośći[×] / to ieſt: dla trudnośći niepoiętych / ktore w nim náyduią ſię.

5. Panis a[-]cultatus[1] & gloria cœleſtis ob difficultatem acquirēdi.

5. Duona ira świeſus regieimas Diewo karaliſtey dungaus. Ir tos duonos vmʒino ʒiwato ne wienas negal nupelnit be wárgu / ſunkibiu / prieſpaudu / dárbo ir prakayto / kayp ráßtas biło: ‹Per daug prieſpaudu reykia mumus i-eyt[4] karaliſten Diewo›[A]. Ir kitur: ‹Tie ira / kurie átaio iʒ wárgo didʒio / ir ißwełeio rubus ſáwo ir iʒbaltino iuos krau-i[5] áwinelo›[B] / ‹ne áłks ney trokß daugieſn›[C].

Act: 14. 21.

Apoc: 7. 14.

5. Chleb ieſt iaſne widʒenie Bogá w kroleſtwie niebieſkim. Y tego chlebá ʒywotá wiecʒnego ʒaden nie moʒe doſtáć beʒ práce / y ćięʒkośći[×] vćiſkow[×] y potu / y iáko piſmo mowi: ‹Prʒeʒ wiele vćiſkow trʒebá nam w niść[8×] do kroleſtwá Boʒego›[D]. Y ná drugim mieyſu: ‹Cić ſą / ktorʒy prʒyßli ʒ vćiſku[×] wielkiego / y omyli ßaty ſwoie / y wybielili ie we krwi báránkowey›[E] / ‹nie będą więcey łaknąć[×] / áni prágnąc›[F].

PUNKTAS III.

Cur famem panis permittit Deus ſæpè.

Kodrin dażnay Diewas ne duoſti gauſiey duonos,bet[6] perłeydźia badu?

1. Prieʒa-

PUNKT III.

Czemu P. Bog częſto nie dáie hoynie chlebá, ále przepuszcza[×] głod?

L 3

1. Przyczy-

A Apd 14,22; BSV Act 14,21.
B Apr 7,14.
C Apr 7,16.
D Dz 14,22; BW Dz 14,21.
E Ap 7,14.
F Ap 7,16.
1 Err. Turi būti „a[-]culeatus".
2 Err. Turi būti „duonu".
3 Greičiausiai „ſotinunćiu".
4 Err. Turi būti „ieyt".
5 Err. Turi būti „kraui".
6 Err. Nėra tarpo tarp kablelio ir po jo einančio žodžio „bet".
7 Err. Powinno być „ſię te=".
8 „wniść".

Punkta ná cʒwártą

1. PRieʒ̇aſtis ira / del ku⸗rios tay Diewas dá⸗ro / iog ʒ̇mones ápe duonu duśios / tay ira ápe ʒ̇odi Die⸗wo / ápe Sákramentus / ir ápe gierus dárbus ne turi rupeſtes / ir łabay pigay áp⸗łaydʒ̇ia / ir áʒ̇u nieku ſaw tu⸗ri prieß ánu Wießpaties pri⸗ſákimu: ‹Ießkokite «tieg» pir⸗ma kar{á}liſtes Diewo / ir tey⸗ſibes ios / o tay wiſa bus iu⸗mus primeſta›[A]. Kur kałba Wießpats ápe walgikłu / gierimu ir rubus ába dūga⸗łus. Kadu tad ne duoſt mu⸗mus penukßło del kuno mu⸗ſu / todrin tay daro / iog ka⸗raliſtes Diewo / ir duonos du{ś}ios ne ießkome. Párode tay Diewas ir Ʒydamus per Pranaßu / kuris kad ſkundes iog tureio badu ʒ̇iday / paſa⸗kie iem[9] prieʒ̇aſti to bado / iog buwo ápłáydi budawot na⸗mus ába Baʒ̇nićiu Diewo. ‹Seiote «tieg» daug / o ine{ś}iet maʒ̇a / walgiete / o ne eſte pa[⸗]ſotinti›[B] / [et]c. ‹Net namay má⸗no ápłayſti / o iuus ſkubina⸗tes kurys giwienas[1] namuo⸗ſna ſáwo›[C].

2. Iog

1. PRʒycʒyna ieſt dla kto⸗rey to Pan Bog cʒy⸗ni / ʒ̇e ludʒ̇ie o chleb dußę / to ieſt: oſłowo Boʒ̇e / o Sákrá⸗menty / y o dobre ucʒynki nie máią ſtáránia / y bárʒo łác⸗no[×] opußcʒáią / y ʒá nic ſobie nie máią / prʒećiw onemu prʒykaʒániu Páńſkiemu. ‹Sʒukayćie w prʒod[×] krole⸗ſtwá niebieſkieg y ſpráwie⸗dliwośći iego / á to wßytko będʒ̇ie wam prʒydáno[×]›[D]: gdʒ̇ie Pan mowi / o iedʒeniu y pi⸗ćiu / y o odʒ̇ienie; Gdy tedy nam nie dáie pokármu dlá ćiáłá náßego / dlá tego to cʒyni / ʒ̇e kroleſtwá niebieſkie⸗go y chlebá dußnego[×] nie ßu⸗kamy. Vkaʒał to Pan Bog y ʒ̇ydom prʒeʒ Proroká / kto⸗ry / gdy ʒ̇ydʒ̇i vtyſkowáli[×] / ʒ̇e mieli głod / powiedʒ̇iał im prʒycʒynę tego głodu / ʒ̇e by⸗li ʒániedbáli / budowáć Dom Páńſki / álbo Kośćioł. ‹Siá⸗liśćie / «práwi» / wiele / á ʒwieʒ⸗liśćie máło / iedliśćie / á nie náiedliśćie ſię›[E] / [et]c. ‹Iʒ Dom moy puſty / á wy śię ſpießy⸗cie káʒ̇dy do domu ſwego›[F].

2. Ʒe

Cauſa I. quia negligunt ſpiritualia.

Matt: 6. Quærite ◇ primo[G] reg[num.]

Agg: 1. 9. Seminaſtis multum & intuliſtis parum comediſtis & non eſtis ſaturati[H], &c.

A Mt 6,33.
B Ag 1,6.
C Ag 1,9.
D Mt 6,33.
E Ag 1,6.
F Ag 1,9.
G BSV Mt 6,33: „primum".
H BSV Agg 1,6: „satiati".
1 Err. Turi būti „kurys gi wienas".

2. Cauſ[a] quia miſericordiã non faciunt. 2. Cor: 9. 7[A]. Qui ſeminat in benedictionibus de benediction{i}bus & metet.

2. Iog miełaśirdiſtes pa⸗wárguſiemus ne dáro pene⸗dami ir apdingdami iuos / kurie gal ir turi iʒ ko tay dá⸗rit. ‹Kas «tieg» śikśćiey ſeia / śikśćiey ir piaus›[D] / kas tadu nieko ne ſeia runkoy vbago / nieko ne piaus. ‹Turtingas ir grinas ſuſitiko› vnt kialo / ‹á⸗beiu dáritoias ira Wieſzpats›[E].

2. Ʒe miłośierdźia vbogim nie cʒynią kármiąc ich / y o⸗dźiewáiąc / ktorʒy mogą / y máią ʒ cʒego to cʒynić. ‹Kto «práwi» / śieie w błogoſłá⸗wieńſtwie / w błogoſłáwień⸗ſtwie teʒ ʒąc będźie›[H] / kto tedy nic nie śieie / w rękách vbo⸗gich / nic teʒ y ʒąć nie będźie.

Prou: 22. V[.] 2. Diues & pauper obuiauerunt ſibi vtriuſq[ue] operator est Deus[B].

Todrin ſuſitiko grinas ʒmo⸗gus ir turtu didi turis / idant padetu iam io naſztu / grinas ir pawargis nuneſzt / ir nu⸗gabent ingi k{á}ráliſti Diewo.

‹Bogáty y vbogi potkáli ſię: obudwu Pan ieſt ſtworʒy⸗ćielem›[I] / dla tego vbogi y bo⸗gáty ſpotkáli ſię áby pomogł vbogi bogátemu ćięʒaru no⸗śić / y ʒáprowádźić do krole⸗ſtwá niebieſkiego.

3. Cauſa.[1] vt intelligant homines gratia Dei abundare panes & nõ ſuis laboribus. Pſ: 144. 15. Oculi omniũ in te ſperant Dñi[2], & tu das eſcas[C] illorũ in tempore oportuno àperis <> manũ tuã & imples oñe animal, &c.

3. Idant numanitu ʒmo⸗nes iog ne teyp ſáwo dárbu ir prakaytu {á}ʒudirba ir nu⸗pełno duonu / kuriu peniſi kayp Diewo padeimu ir mie⸗łaśirdiſti / be kurios nieku bu⸗du ne gałetu papenetis. ‹Akis «tieg» wiſu táwimp turi pa⸗dukſi / o tu duoſi penu iu me⸗tu patogiu / atweri runku tawo / ir paſotini wiſokiu ʒweri paſzłowinimu›[F].[3] kałba Dowidas[G] ſzwyntas.

3. Aby ʒroʒumieli ludźie / ʒe nie ták ſwą robotą y potē ʒá⸗rabiaią y dobywáią chlebá / ktorym ſię karmią / iáko ʒá Boʒą pomocą y miłośier⸗dźiem iego / beʒ ktorego ʒa⸗dnym ſpoſobem nie mogliby ſię poʒywić. ‹Ocʒy wſzytkich nádźieię máią w tobie Páe⸗nie[4] / áty[5] dáieſz pokarm ich cʒá⸗ſu ſłuſznego / otwáraſz[6] ty rę⸗kę ſwoię / á nápełniaſz wſzel⸗kie ʒwierʒe błogoſłáwień⸗ſtwem›[J].[7] mowi Dáwid[K] S.

4. Cauſ[a] quia abutũtur pa-

4. Del prabungu / apſirii⸗mu ne reykiamu gayśinimu vnt

4. Dla ʒbytkow[×] / obʒár⸗ſtwá / niepotrʒebnych ban⸗kietow /

A BSV 2 Cor 9,6.
B BSV Prv 22,2: „Dominus“; plg. atitinkamų liet. ir lenk. citatų vertimus.
C BSV Ps 144,15: „escam“.
D 2 Kor 9,6.
E Pat 22,2.
F Ps 145,15–16; BSV Ps 144,15–16.
G Dovydas; Ps 145,15–16; BSV Ps 144,15–16.
H 2 Kor 9,6.
I Prz 22,2.
J Ps 145,15–16; BW Ps 144,15–16.
K Dawid; Ps 145,15–16; BW Ps 144,15–16.
1 Err. Nereikalingas taškas.
2 Err. Turi būti „Dñe“.
3 Err. Nereikalingas taškas.
4 Err. Powinno być „Pa=nie“.
5 „á ty“.
6 Err. Powinno być „otwárʒaß“; por. BW Ps 144,16.
7 Err. Błędne użycie kropki.

nibus & copi{á} rerum.

vnt puotu / ir pietu duonos ir kitu dowanu Diewo. Ape tay ſk{ū}dʒiaſi Pranaßas vnt girtoklu[1] ir ápſiriieiu / ir ⌜ſáko iuos pámiruſius del to bádu⌝[A]. ‹Aymanas «tieg» kurie vnkſti kielates vnt girtibes ir gierimo net iki wakoru[2]›[B] / [et]c. Todrin ſáko ‹ne łayſwen[3] nuweſti ira ʒmones mano /› ‹ir badu pamire›[C]. ⌜Teyp ir ánaſay ſunus iauneſnis / kuris dalu ſáwo nuog tewo iemis / wiſu iʒgayśino / ir prariio ſu pałayſtuwemis / ir pradeio badu kiſt / ir potam tewop ſáwo ſugriʒo⌝[D].

5. Perłaydʒia Diewas badu ir del pateykáwimo daugio ʒmoniu / kurie nieko negio dirbdami / gieray nori turetis / maʒa ku dirbdámi didi turtu ſurinkt / ir todrin be bayme{s} Diewo prekieſe ába taworuoſe ſunkiey brunginaſi ſu didʒieys kieykimays ir priſegomis iuos perduodámi[4] ir pirkdami / prieß anu Wießpaties priſakimu: ‹o áß iumus ſakau idant neſibaʒitumite›[E]. ‹Tegul ʒodis iuſu bus Teyp /

kietow / y obiádow / ná ktorych chleb y inße dáry Boʒe márnie trawią. Ná to vtyſkuie[x] Prorok y ſkarʒy ná piiánice[x] y obʒerce[x] y ⌜powiáda ʒe głodem pomárli dla tego⌝[F]. ‹Biada / ktorʒy wſtáiećie ráno / ábyśćie ſię opilſtwem[x] bawili[x] y pili áʒ do wiecʒorá›[G] / [et]c. Prʒetoʒ[x] ‹w niewolą ieſt ʒáwiedʒion lud moy /› ‹y poʒdychali od głodu›[H]. ⌜Ták y on ſyn młodßy / ktory cʒęść ſwą od oycá wʒiąwßy / wßytko vtraćił / y poʒarł ʒ nierʒadnicámi / y pocʒął głod ćierpieć / y potym do oycá ſię ſwego wroćił⌝[I].

Iſa: 5. v. 11.

Exemplum.

Luc: 15.

5. Dopußcʒá P. Bog głod y dla proʒnowánia wielu ludʒi / ktorʒy nie robiąc / dobrʒe chcą ſię mieć / máło co cʒyniąc wielkie ſkárby ʒbieráć / y dla te° teʒ beʒ boiáʒni Boʒey w kupiách[x] náʒbyt ſię droʒą / ʒ wielkiemi prʒeklęſtwy[x] / y ʒ prʒyśięgámi ie prʒedáiąc / y kupuiąc / prʒećiwko onemu Páńſkiemu prʒykaʒániu. ‹A ia wam powiádam / ábyśćie ʒgołá[x] nieprʒyśięgáli›[J]. ‹Niechayʒe mowá waßá będʒie: Ták /

5. Cauſa hominum otium[.]

Matt: 5. 35[K]. & 38[L].

A Iz 5,13.
B Iz 5,11.
C Iz 5,13.
D Lk 15,11–32.
E Mt 5,34.
F Iz 5,13.
G Iz 5,11.
H Iz 5,13.

I Łk 15,11–32.
J Mt 5,34.
K BSV Mt 5,34.
L BSV Mt 5,37.
1 Err. Turi būti „girtuoklu".
2 Err. Turi būti „wakaru".
3 „nełayſwen".
4 Greičiausiai „parduodá=mi".

Niedʒielę Poſtu.

Teyp / Teyp: Ne ne / o kas vnt to daugies[2] / nuog pikto ira›[A].

PUNKTAS IV.

12. Cophini[1] panis Spiritualiter intellecti.

Dwilika tyrunkiu trupućiu duonos dwaſingay, iżſiguldźia ápe dwiliku day=ktu, kurios[3] ſzwynćiauſias Sakramentas ałtoriaus daro.

1. Sacramē-tum viuificat animam.

1. Tyrunkis tos duonos / ira atgaywint / ába giwu darit duśiu / todrin iog ana ſáwimp turi pati Wießpati Ieʒu Chryſtu / kuris wadinaſi ʒiwátu / ir teyp ápe ſáwi biło: ‹Kas wałgo / «tieg» / mani / giwu bus del manis›[B]. ‹Ir kunas mano poteyſey ira penukßłas / ir krauias máno poteyſey ira gierimas›[C]. O penukßłas ir gierimas dáro giwu ʒmogu / kayp wiſiemus ira ʒinoma.

Ioan: 6.

2. Conſeru[a]t charitatē Dei & proximi.

2. Tyrunkis / áʒułayko meyły Diewo ir ártimo / ir todrin ipaćiey ira Sakramentas ałtoriaus iſtatitas. ‹Wienu duonu / wienu kunu daug eſme / kurie wienu duonu penimes›[D].

1. Cor: 10. 17[.]

3. Tyrun⸗

Ták / ták: Nie / nie: A co nád to więcey ieſt / od ʒłego ieſt›[E].

PVNKT IV.

Dwánaśćie koſzow włomkow[×] chlebá, Duchownie ſię wykłádaią, dwánaśćie skutkow, ktore ſpráwuie Naś: Sákráment Ołtarzá.

1. KOß ieſt tego chlebá odżywić duße. Prʒeto ʒe ona w ſobie ſámego Páná Ieʒuſá Chryſtuſá / ktory ſię naʒywa ʒywotem / y ták o ſobie mowi: ‹Kto pożywa mię / ʒyć będʒie dla mnie›[F]. ‹Ciáło moie práwdʒiwie ieſt pokarm: á krew moiá práwdʒiwie ieſt napoy›[G]: á pokarm y nápoy cʒyni cʒłowieká ʒywego / iáko wßytkim ieſt wiádomo.

2. Koß / ʒáchowywa miłość Boʒą y bliʒniego / y dla tego oſobliwie[×] ieſt Sákráment ołtarʒá poſtánowiony[×]. ‹Iednym chlebem / iednỹ ćiáłem nas wiele ieſteſmy / wßyſcy ktorʒy ʒ iednego chlebá vʒywamy›[H].

M 3. Koß

A Mt 5,37.
B Jn 6,57; BSV Io 6,58.
C Jn 6,55; BSV Io 6,56.
D 1 Kor 10,17.
E Mt 5,37.
F J 6,57.
G J 6,55.
H 1 Kor 10,17.
1 Err. Turi būti „12 cophini".
2 „daugies(n) arba „daugies(a).
3 Err. Turi būti „kuriuos".

3. Tyrunkis ira ſaldibe duſios / kuriu dąʒnay iaućia / kurie priima tu Sakrámentu / kayp ʒinklina figura to Sákrámento mánna / kuri wiſoki gardumu ſáwimp tureio. ‹Peneiey ʒmones tawo penukßłu Anyełu ir dawey iemus duonu iʒg dungaus gatawu / turin{ć}iu ſáwimp wiſokiu gieriu / y[1] ſaldibi wiſokio gárdumo›[A].

4. Tyrunkis / duoſt padeimu ir ſiłas vnt nuſiłinkimo nuſideimu ir pergałeimo pagundimu. ‹Pakiełey po akim mano ſtáłu prieß tuos / kurie ſłogina mani›[B].

5. Tyrunkis ira ſirdies ápświetimas iʒ priiemimo to Sákrámento / kuris ir medumi / ir tulʒimi ráßti ʒinklinaſi. ⌜Ionathas[C] paragawo medaus / ir ápßwiete ákis io⌝. ⌜O Tobioßius[D] iaunas tulʒiu patepe akis tewo ſáwo / ir tuoiaus akis eme⌝. Tas ßw{ÿ}ćiauſias Sákrámentas del ſaldybes ira medus / del kunćios ir ſmerties Chriſtaus ir[2] tulʒimi kárćiu.

6. Tyrunkis / ſtipribe ir drutibe

3. Koß ieſt / ſłodkość duße / ktorą cʒęſto cʒuią / ktorʒy prʒyimuią ten Sákráment. Iáko ʒnácʒyłá figurá tego Sákrámentu / Máña ktora wßelki ſmák w ſobie miáłá. ‹Kármiłeś lud ſwoy pokármem Anyelſkim / y dałeś im ʒ niebá chleb gotowy / máiący w ſobie wßytkie roſkoßy / y ſłodkośći wßelkieğ ſmáku›[E].

4. Koß / dáie pomoc y śiłę ná vchronienie śię / od wßelkiego grʒechu / y ná pokonánie pokus. ‹Nágotowáłeś[×] prʒed ocʒymá memi ſtoł náprʒećiwko[×] tym / ktorʒy mię trapią›[F].

5. Koß ieſt ſerdecʒne obiáſnienie ʒ prʒyięćia tego Sákrámentu / ktory y miodem y ʒołćią ʒnácʒy śię w piſmie świętym. ⌜Ionathas[G] ſkoßtował miodu / y oświećiły śię[×] ocʒy iego⌝. ⌜A Tobiáß[H] młodßy ʒołćią pomaʒał ocʒy oycá ſwego / y ná tych miaſt wʒrok wʒiął[×]⌝. Sákráment Naśw: miodē ieſt dla ſłodkośći; á ʒołćią dla męki y śmierći Páná Ieʒuſá.

6. Koß / moc y śmiałość duße /

3. Est dulcedo animæ quā deguſtant piè cōmunic[antes.] Sap: 16. 20.

4. Præſeruat à peccatis.

Pſal: 22. 5.

5. Illuminat animam eſtq[ue] mel & fel:[3]

1. Reg: 14. 27.

Tob: 11. 13.

6. Fortifi{c}auit animam.

A Išm 16,20.
B Ps 23,5; BSV Ps 22,5.
C Jehonatanas (Jonatanas), Sauliaus sūnus; 1 Sam 14,25–30.
D Tobijas, Tobito sūnus; Tob 11,10–14.
E Mdr 16,20.
F Ps 23,5; BW Ps 22,5.
G Jonatan, syn Saula; 1 Sm 14,25–30; por. też BW 1 Sm 14,27.
H Tobiasz; syn Tobiasza; Tb 11,10–14.
1 „ir".
2 Greičiausiai „ir(a)".
3 Err. Turi būti taškas.

Iudic: 7.

tibe dušios / kuriu rode an{á} duona / *kuri wadinaſi kała⸗wiiu Giedeono[A] / kuriuo anas pamuße kariu ne ſuſkayto⸗mu Madionitu*[B].

7. Concupiſcentias extinguit.

7. Tyrunkis / gieſina vgni piktibiu / ir pagieydimu / kaip Daktaray mokia. Prieʒaſtis ira to / iog iſtatitas ira taſay Sákrámentas kayp way⸗ſtas / idant nuog wiſo pikto mus ſaugotu. Pagieydimay wel ira pirma werſme wiſo⸗kiu nuſideimu. Kunas tadu muſu turedamas ſáwimp kayp pinti rukſtunćiu wiſu piktibiu kitu kunu ßwinćiau⸗ſiami Sakramenti priimtu / gidʒiaſi.

8. Minora dimittuntur peccata.

P. q. 78. a. 4. Cur cum rore maña deſcenderit.

8. *Tyrunkis / atłaydʒiaſi maʒeſni ir łingu{e}ſni nuſidei⸗may kurioſna[1] kas diena im⸗puldineieme / kaypo mokia Tomośius[C] S.* Ir raßtas S. ſáko *iog monna ſu ráſu dun⸗gaus łayſta buwo / ne ſu le⸗tum / kurio reykia vnt ápłau⸗dimo[2] didʒiu patepimu / bet ſu ráſu. O kádu puołe náktii vnt apwaʒo raſa / puołe draugi ir Monna*[D]. *Abulenſ:[E] ſáko / iog pirma nieig dawe monnu

Num: 11. v. 8. Exod: 16.

duße / ktorą pokaʒował on chleb / *ktory ſię naʒywa mie⸗cʒem Gedeona[F] / ktorym on pobił woyſká nieʒlicʒone Mádianitow*[G].

7. Koß / gaśi ogień ʒłośći[×] / y poʒądliwośći / iáko Dokto⸗rowie SS. náucʒáią. Przy⸗cʒyná tego / ʒe poſtánowiony[×] ieſt ten Sákráment S. iáko lekárſtwo iákie / áby nas od wßytkiego ʒłego broniło. Poʒądliwośći ʒáśie[×] ſą / pier⸗wße ʒrʒodło grʒechow. Ciá⸗ło tedy náße máiąc iáko ʒá⸗giew[×] kurʒacą ſię[×] / wßytkieġ ʒłego / innym ćiáłem w na⸗świętßy̆ Sákrámenćie prʒy⸗iętym lecʒy ſię.

8. *Koß / odpußcʒáią ſię lek⸗cʒeyße / y mnieyße grʒechy / w ktore co dʒień wpádamy iáko náucʒa Thom:[H] S[.]* Y pi⸗ſmo S. powiádá *ʒe manna ʒ roſą niebieſką ʒ ſtępowáłá nie ʒe dʒdʒem[×] / ktorego po⸗trʒebá / ná obmyćie wielkich ʒmaʒ[×] / ále ʒ roſą máłą. A gdy pádáłá w nocy ná oboʒ roſá / ſpádáła poſpołu[×] y Mánná*[I]. *Abulenſ:[J] powiáda ʒe niʒ mánnę dał Bog Zy⸗

M 2 dom /

A Gideono; Gideonas (Gedeonas, Jerubaalas); Ts 7,20.
B Midjaniečių; midjaniečiai; Ts 6,11; 7,12.25.
C Tomas; Tomas Akvinietis (lot. *Thomas Aquinas*); greičiausiai remtasi (žr. lotynišką marginaliją): Thomas Aquinas. *Summa Theologiae*, I-II, q. 78, a. 4; taip pat žr. q. 74, a. 9–10.
D Iš 16,13–15; Sk 11,7–9.
E Tostado Alfonsus de Madrigal (lot. *Tostatus Abulensis*; isp. *Alfonso Fernández de Madrigal*; apie 1400–1455); greičiausiai remtasi: Alphonsus Tostatus Hispanus. *Commentaria in Primam Partem Exodi*, 16, q. 4 ir *Commentaria in Primam Partem Numerorum*, 11, q. 15–18.
F Gedeona; Gedeon; Sdz 7,20.
G Madianitów; Madianici; Sdz 6,11; 7,12.25.
H Tomasz, Tomasz z Akwinu (łac. *Thomas Aquinas*); prawdopodobnie aluzja do *Sumy Teologicznej* I–II, 74.9–10, s. 52–54; 78.4, s. 82–83; odsyłacz do źródła łacińskiego zob. przypis „c".
I Wj 16,13–15; Lb 11,7–9.
J Prawdopodobnie Alphonsus Abulensis (Alphonsus Tostado de Madrigal; ok. 1400–1455), znany hiszpański teolog, napisał komentarz do ksiąg historycznych Starego Testamentu, Ewangelii św. Mateusza; odsyłacz do źródła zob. przypis „E".
1 Err. Turi būti „kuriuoſna".
2 „áp(p)łau=dimo", t. y. „apiplaudimo".

monnu Diewas ʒydamus / łáydo weiu / idant ʒ̇iami nu⸗puſtu⌝. To ráßti nera / bet tay tieſa / iog pirma pryemimo muſu monnos / tur prałynkt Dwaſia ánoy vnt ápcʒyſti⸗mo duśios / kuriu Dáwe[1] CHRyſtuſas taridamas / kwepteriis vnt Apaßtału: ‹Imkite Dwaſiu /› ‹kam át⸗łayſi{t}e nuſideimus / ira at⸗łayſti / o kam vʒ̇utureſite / ira vʒ̇utureti›[A]. Kitaypo. ‹Kas wáłgo ir giaria / niewertay «(tay ira iausdamaſi[2] but nu⸗ſideimi ſmertelnā)» ſudu ſaw wałgo ir giaria / ne perſudi⸗damas kuno Wießpaties›[B] / tay ira / nuog kitu wiſadʒ́ie⸗nißkiu pawałgu nieſkirda⸗mas.

9. Atłaydʒ́iaſi koroimas á⸗ʒ̇u nuſideimus per meyły / kuriu ßwynćiauſias Sákrá⸗mentas śirdiy ʒ̇mogaus ii priimunćio ſukuria / ir áʒ̇ude⸗ga / ir kuo dideſni aʒ̇udeg{á} tu meyły / tuo daugieſn koroi⸗mo / ába ir wiſas eſti atłáy⸗ſtas.

10. Widuringas ſuſiwieni⸗nimas ſu Wießpatimi Chry⸗ſtumi /

dom / wprʒod wiátr poſłał áby ʒ́iemia ocʒyśćiłá ſię⌝. Te⸗go w piśmie nie máß. Ale to pewna / ʒ̇e prʒed prʒyięćiem Mánny naßey / ma vprʒe⸗dʒ́ić Duch on / ná ocʒyśćienie Dußy náßey / ktorego dał Chrystus Apoſtołom ſwo⸗im mowiąc: ‹Weʒmićie Du⸗chá S. ktorych odpuśćićie grʒechy / będą im odpußcʒo⸗ne / á ktorych ʒátrʒymaćie / ſą ʒátrʒymáne›[C]. Inácʒey. ‹Kto ie / y piie nie godnie / «(cʒuiąc ſię być w grʒechu śmiertel⸗nym)» ſąd ſobie ie / y piie nie roʒſądʒáiąc ćiáłá Páńſkiego›[D] od pokármow poſpolitych.

Ioan: 20. 23.

1. Cor: 11. 29.

9. Odpußcʒáią ſię karánia ʒá grʒechy prʒeʒ miłość / kto⸗rą Naświętßy Sákráment w ſercu cʒłowieká prʒyimu⸗iącego roʒniecá / y ʒápala / y cʒyni więtßą miłość / á ʒá tym więcey karánia bywa odpußcʒono.

9. Pœna dimittitur.

10. Wnętrʒne ʒłącʒenie ʒ Pánem Ieʒuſem / y nie ty⸗lo Duße

10. Homo cum Deo iungitur.

A Jn 20,22–23.
B 1 Kor 11,29.
C J 20,22–23.
D 1 Kor 11,29.
1 Err. Turi būti „dáwe“.
2 Greičiausiai „iausdamaſis“.

Ioan: 6. 56[A]. *Qui manducat meā carnem, & bibit meum ſangui[ſ-]nē, in me manet, & ego in illo.*

11. Reſurrectionē operatur in nobis.

Ioan: 6. 54[B]. *Qui manducat meā carnem, &c. habet vitam æternam.*

Exod: 12.

3. Reg: 19.

ſtumi / ne tyktay duśiu / bet ir kuno / kayp teway ßwyntiei mokia / ir rodʒiaſi iʒ ánu ʒod{ʒ}iu Wießpaties. ‹Kas wałgo mano kunu /› ‹mánimp giwena / ir áß iump›[C]. Todrin ⌜S. Cyrillus[D] wadina Chryſtaus neśiotoius tuos / karie[1] priimia[2] ßwinćiauſi Sakramentu⌝.

11. Pagarbinimas / ne miribe / ir prikielimas iʒ numiruśiu kuno. Tay ʒadeta buwo nuog Wießpaties prii{⸗}muntiemus ßwinćiauſi Sákrámentu. ‹Kas «tieg» wałgo kunu mano /› ‹turi ʒiwatu vm{ʒ}inu / ir áß prikielſiu ii iʒ numiruſiu paſkutiney dienoy›[E].

12. Ira penukßłas kielones muſu. ⌜Figura buwo áwinelis welikos / kuri Ʒyday walgidáwo apſiwilki kayp kielautoiey⌝[F]. ⌜Ta ira dwilika Tyrunćiu[3] tos duonos ßwinćiau[⸗]ſios trupućiu⌝[G] / tay ira didʒiu ir ßwyntu łabay weykału / kurios[4] dáro dusioy tu / kurie wertay ir priderunćiey priſirinki ßwinćiauſi Sákramentu priima.

lo[x] Dußе / ále y ćiáłá / iáko Oycowie SS. náucʒáią / y pokaʒuie ſię ʒ ſłow onych Páńſkich: ‹Kto poʒywa[x] ćiáłá mego› ‹we mnie mießka / y ia w nim›[H]: Dlá teğ ⌜Cyryllus[I] S. náʒywa nośićielámi CHryſtuſá / tych / ktorʒy prʒyimu[⸗]ią Naświętßy Sákráment⌝.

11. Koß / Błogoſłáwieńſtwo / y nieśmiertelność / y Ʒmártwychwſtánie ćiáłá. To obiecano ieſt od P. tym / ktorʒy prʒymuią Naświętßy Sakrament. ‹Kto poʒywa[x] ćiáłá meğ / y piie moię krew / ma ʒywot wiecʒny / á ia go wſkrʒeßę w oſtátni dʒień›[J].

12. Koß / ʒe ieſt podroʒnym chlebem náßym. ⌜Figura byłá báránek / ktorego Ʒydowie ʒáʒywáli[x] vbráwßy ſię iáko podroʒni ludʒie⌝[K]. ⌜Te ſą dwanáśćie Koßow / ʒ vłomkow[x] tego chlebá naświętßego⌝[L] / to ieſt: wielkich y świętych ſkutkow / ktore ſpráwuie w dußy tych / ktorʒy ʒ godnym prʒygotowániē prʒyimuia ten naśw: Sákrámēt.

A BSV Io 6,57.
B BSV Io 6,55.
C Jn 6,56.
D Greičiausiai Kirilas Aleksandrietis (gr. *Κύριλλος Ἀλεξανδρείας*; 376–444); žr. Cyrillus Alexandrinus. *Expositio sive Commentarius in Joannis Evangelium*, IV, 2, 6.57.
E Jn 6,54.
F Iš 12,11; 1 Kar 19,5–9; BSV 3 Rg 19,5–9.
G Mt 14,20; Mk 6,43; Lk 9,17; Jn 6,13.
H J 6,56.
I Prawdopodobnie Cyryl z Aleksandrii, Cyryl Aleksandryjski, Święty Cyryl I (gr. *Κύριλλος Ἀλεξανδρείας*; 376–444); odwołanie się do dzieła *Komentarz do Ewangelii według świętego Jana*, IV, 2, 6.57; odsyłacz do źródła w języku łacińskim zob. przypis „D".
J J 6,54.
K Wj 12,11; 1 Krl 19,5–9; BW 3 Krl 19,5–9.
L Mt 14,20; Mk 6,43; Łk 9,17; J 6,13.
1 Err. Turi būti „kurie".
2 „priima".
3 Err. Turi būti „Ty=runkiu".
4 Err. Turi būti „kuriuos".

PUNKTAS V.

Kodrin girioy noreio papenet tu miniu?

I. PAdare tay Wießpats / idant paroditu / kád wiſa galibe[1] io wiſur gali padarit ko ánas nori / neſirißá wietoſp / ne prʒiwało[2] meto / ne reykia iey materios / iʒ kurios ku dáritu. Ne kayp didʒiunay to świeto / kad didʒio ku dáro / ne wiſur iʒgali tay. ⌜Noreio Aſuerus[A] Karalus puotu pakielt ſáwiemus wałdonamus / ipaćiey dideſniamus[3] galunamus iʒ iu⌝: padare tay mieſty / kur gáleio gaut walgiklas ir gierimu / ne girioy / ne łaukuoſy / kur iu nera. Ir kariowed{ʒ}iey per tokias ßális kariu weda / kurioſy {t}ikiſi raſti penukßło tiek / kiek del papeneimo wiſu ſutektu. Bet Wießpati wiſagaliũćiam ne reykia ießkot tokiu wietu / kurioſa rundaſi gana peniáos[4] / gal anas pramanit ir pripenet ſawo tarnus duonu / kur duona niekaday

PVNKT V.

Czemu ná Puſzczy[×] chćiał Pan kármić tłuſzczę[×]?

I. VCzynił to Pan / áby pokazał / że wßechmocność iego wßędzie może / co on chce / Nie wiąże ſie do mieyſcá / nie potrzebuie czáſu ſpoſobnego[×] / áni máterij nie ßuka / z ktorey by co vczynił. Nie iáko mocárze tego świátá: gdy co wielkiego chcą czynić / nie wßędzie mogą. ⌜Chćiał Aſwerus[B] kro[l] vczte vczynić ſwoim poddánym / oſobliwie[×] możnieyßym ich⌝. Vczynił to w mieśćie / gdzie mogł doſtáć potraw / y nápoiow / nie w pußczy[×] / nie w polu / gdzie ich nie máß. Y wodzowie ludu przez tákie mieyſcá lud ſwoy prowadzą / w ktorych ſpodziewáią ſie doſtáć żywnośći ták wiele / iakoby[×] dlá wßytkich ſtáło. Ale Pánu wßechmogącemu nie trzebá ßukáć tákich mieyſc / w ktorych by było obſitość[5] rzeczy / może on wyna

1. Vt monſtraret omnipotentiam ſuam quæ nõ dependet à loco vel materia.

Heſter: 1.

A Ahasveras (Ahasueras); Est 1,1–9.
B Aswerus; Est 1,1–9.
1 Greičiausiai „wiſagalibe".
2 „priwało".
3 „dide=ſniemus".
4 Err. Turi būti „penimos".
5 Err. Powinno być „obfitość".

Deut: 8. 2. · *Deu: 8. v. 15[.]* · *Num: 20. 11[.]*

niekaday ne buwo / gal girdit kur ne iokio gierio nera / bet ſauſa ir ſeklus[1] / kur ʒieme iʒſekuſi ir iʒdʒiuwuſi gul. ⌜Teyp iʒ Aegypto[A] ſáwo ʒmones iʒwedis / wede iuos per giriu / todrin / idant paʒintu io galibi / kuriu tinay tułays ir praiewingays budays parode / kad peneio iuos duonu wiſokiu gardibi ſáwimp turinćiu / ir iʒ wołos gierii[2] wundenio dawe del iu / ir del kiałtuwu iu⌝[B].

on wynáleść / y ná kármić ſwą cʒeládkę[×] chlebem / gdʒie chleb nigdy nie bywał /może nápoić / gdʒie nápoiu nie máß / gdʒie ſucho y ʒiemia vpalona[×] leʒy. ⌜Ták ʒ Aegyptu[E] lud ſwoy wyprowadʒiwßy wiodł go prʒeʒ pußcʒe[×] / dla tego / áby poʒnáli iego wielmożność / ktora tam roʒmáitemi / y dʒiwnemi ſpoſobámi pokaʒował / gdy kármił ich chlebem máiącym w ſobie wßeláki ſmák / y ʒ ſkáły wodę wyprowádʒił dlá nich, y dla bydląt ich⌝[F].

2[.] Vt doceret fidere ſuæ pōæ & in rebus difficillimis. · *4. Reg: 6. 29.*

2. Idant pripratintu ʒmones drutoſp wiltieſp ing ſáwi / ir tuo metu / kad pagal iu ißmonios / ne iokia neſirodʒia {ū}t aptureimo kokio day[⸗]kto łabay reykiamo wiltis. Kartays regiſi ʒmonemus iau tikra prapultis vnt iu vʒgriuwuſi / ir ſmertis nenuſiłynkiama pripuołuſi / nuog bado ir nuog kario neprietelu / ⌜kaypo Samariioy[C] tikoſi dienuoſa[3] Eliʒeußo[D] / kad ir motinos tikrus waykus pradeii buwo eſti bady łabay ſunkiami / kad trußas karwelu brun⸗

2. Aby prʒyucʒył lud ſtátecʒney[×] vfnośći w ſwey pomocy / y ná ten cʒás / gdy według ich ʒdánia / ʒadna nádʒieia nie pokaʒuie ſię do otrʒymánia iákiey rʒecʒy wielce potrʒebney. Cʒáſem ʒdá ſię ludʒiom / ʒe iuʒ pewna ʒgubá nád nimi wiśi / y śmierć nie vchronna nań ſię wali / od głodu / álbo od miecʒá nieprʒyiaćielſkiego. ⌜Iáko ſię prʒydáło[×] w Sámáryey[G] we dni Eliʒeußa[H] / gdy y Mátki właſne dʒiátki pocʒęły były ieść / dla głodu wielce ćięʒkiego /

A Egipto; Egiptas; Įst 8,14.
B Įst 8,2–16; Sk 20,11.
C Samarijoje; Samarija; 2 Kar 6,24–31; BSV 4 Rg 6,24–31.
D Eliziejaus; Eliziejus (Eliša); 2 Kar 6,31–33; BSV 4 Rg 6,31–33.
E Egiptu; Egipt; Pwt 8,14.
F Pwt 8,2–16; Lb 20,11.
G w Samarii; Samaria; 2 Krl 6,24–31; BW 4 Krl 6,24-31.
H Elizeusza; Elizeusz; 2 Krl 6,31–33; BW 4 Krl 6,31-33.

1 Greičiausiai „ſekłu".
2 Greičiausiai „gierti".
3 Err. Turi būti „dienoſa".

lu brungiey pirkdami iomis peneios⌉[A]. Tuo metu wiſi wi⸗ſu wilti buwo nuterioii ápe ſáwo áʒ̇ułaykimu nuog ſmer[⸗]ties. Pats tiktay Diewo Pranaßas Eliʒeus[B] ne nuſi⸗mine / bet drutino ʒ̇m{o}nes Sámarios[C] / idant turetu wilti Wießpat: ſáwo / kuris iuos noʒ̇iłgo iʒ̇giełbet tureio iʒ̇ tos ſłogos ir bado / ir nuog neprietelu ápgulimo. Ir kad bałſu did{ʒ́}iu pradeio {á}p⸗ſakinet: ‹Ritoy «tieg» kietwir⸗tis miłtu gieru kwietiniu bus parduodamas áʒ̇u wienu ſtá[⸗]teri› / tay iʒ̇girdis tarnas ka⸗ralaus: ‹Norint «tieg» Die⸗was {á}twertu dungaus wer⸗ſmes ába ißtakus / árgu ga⸗łes tay but ku ſákay?› ‹Regie⸗ſi ákims bet ne ragauſi›[D]: át⸗ſakie iam Pranáßas. Ir teyp iʒ̇ſipilde wiſa / kayp Prana⸗ßas ápſ{á}kie. Reykia tádu nuog Diewo wiltiſi ir tikieti wiſokiuoſe reykałuoſy pagał⸗bos / ába padeimo / kayp Pra⸗naßas mokia. ‹Kas wayk⸗ſcioio «tieg» tumſibeſe / ir nera iam ſwieſos[1]› / «tay ira: kas bu⸗wo apſunkintas didʒ́iomis prieſpau⸗

ćięʒ̇kiego / gdy gnoy gołębi drogo kupuiąc kármili ſię⌉[E] / tedy wßyſcy wßelką nádʒ́ie⸗ię byli utráćili o ſwym ʒá⸗chowániu od śmierći Sam tylo[×] Prorok Boʒ̇y Eliʒeuß[F] nie ʒwątpił / ále ʒmacniał lud Sámáryey[G] / áby vfali w Pánu ſwoim / ktory ich miał wybáwić / w krotce ʒ tey ćięʒ̇kośći[×] głodu / y ʒ obleʒ̇e⸗nia nieprʒyiaćielſkiego / y gdy głoſem wielkim pocʒął opowiádać; ‹Iutro będʒ́ie korʒec[×] białey mąki ʒá ieden ſtáter[×] prʒedaʒ̇ny[×] / á dwa kor⸗ci[×] ięcʒmienia ʒá ieden ſtáter[×]›. To vſłyßáwßy ieden ʒ ſług krolewſkich rʒekł: ‹By teʒ̇ P. Bog podʒ́iałał[×] wypuſty[×] w niebie / áʒaʒ̇[×] będʒ́ie mogło to być co powiádáß?› ‹vyʒrʒyß ocʒyma / ále ʒ tego ieść nie będʒ́ieß›[H] / odpowiedʒ́iał mu Prorok: Y ták wypełniło ſię wßytko / iáko Prorok opo⸗wiedʒ́iał. Trʒeba tedy mieć nádʒ́ieię / y ocʒekiwáć od Bo⸗gá pomocy we wßelákich potrʒebách / iáko Prorok ná⸗ucʒa. ‹Kto chodʒ́i w ćiemno⸗śćiach / «práwi» / á nie ma świátła /

Exemplum prouidentiæ diuinæ.

4. Reg: 7. 1.

Videbis oculis tuis & inde non comedes.

Fidend{ũ} Deo.

Iſa: 50. 10. Quis ambulauit in tene-

A 2 Kar 6,24–31; BSV 4 Rg 6,24–31.
B Eliziejus (Eliša); 2 Kar 7,1–2; BSV 4 Rg 7,1–2.
C Samarijos; Samarija; 2 Kar 7,1–2; BSV 4 Rg 7,1–2.
D 2 Kar 7,1–2; BSV 4 Rg 7,1–2.
E 2 Krl 6,24–31; BW 4 Krl 6,24–31.
F Elizeusz; 2 Krl 7,1–2; BW 4 Krl 7,1–2.
G Samarii; Samaria; 2 Krl 7,1–2; BW 4 Krl 7,1–2.
H 2 Krl 7,1–2; BW 4 Krl 7,1–2.
1 „świeſos".

Niedʒielę Poſtu.

bris, & non eſt lumen ei? ſpe-ret in nomi{n}e Dñi, & inni-tatur ſuper Deum ſuum.

prieſpaudomis / ir ne turi io⸗ſe łymgwibes[1] ir linxmibes» / ‹tegul «tieg» wilti turi Wieß⸗paties wárdi / ir tegul nuſi⸗łaydʒia vnt Diewo ſáwo›[A]. Dayktay śiłpni pri{w}áło ſpandos kokios / vnt kurios paſiremtu / teyp waykielis paſremis[2] vnt runkos gindi⸗wes[3] ſawo dʒiugaudamas pamaʒam gal waykściot / tayp ſenis ir ligotas rumćio turiśi / ir truputi pawaykßti⸗neia. Kas ira ſiłpneſnio ūt ʒmogaus? giema be śiłos / be gi{n}kło / nuogas be rubu / ſu áßaromis / piłnas nega⸗łes / nieko neʒinus ney ápe ſ{á}⸗wi / ney ápe kitus dayktus / prieg tam giema nuſideimi / ir ne gal iʒ ſáwis paties ne tyktay ku giero vnt iʒgani⸗mo ſáwo darit / bet ir ney pa⸗muſtit. Teyp tádu ira śił⸗pnas vnt duśios ir vnt ku⸗no / ir todrin priwało rum⸗ćio vnt kurio paſirētu. Ku⸗ris tay ira rumtis? Turtaſ⸗gu[4] / auxas / ſidabras / łobis to {ś}wieto? To rumćio iieß⸗koio turtingaſis anaſay ku⸗riuo ſáwo ſenibey paſiremtu.

Atſiiłſek

Similitudines.

Hominis de-bilitas.

świátłá› / to ieſt / kto ieſt v⸗trapiony wßelkiemi vćiſká⸗mi[×] / i nie ma w nich poćie⸗chy / ‹niech «powiáda» ma ná⸗dʒieię w Imieniu Pańſkim / i niech ſię ſpuśći[×] ná Bogá ſwego›[B]. Rʒecʒy ſłábe potrʒe⸗buią podpory iákiey / ná kto⸗rey by ſię wſpárły. Ták dʒie⸗ćie wſpárßy ſię ná rękách mátki ſwoiey / weſeląc ſię[×] pomału moʒe chodʒić / ták ſtárʒec i chory trʒyma ſię kiyká ſwego / y trochę prʒe⸗chadʒa ſię. Coʒ ieſt ſłábßego nad człowieká? rodʒi ſię beʒ śiły / beʒ obrony / nági / beʒ o⸗dʒienia ʒ płácʒem / pełen nie⸗udolnośći[×] / nie wie o ſobie / á⸗ni o inßych rʒecʒách. Prʒy⸗tym rodʒi ſię w grʒechách / y nie moʒe ſam ʒ śiebie / nie ty⸗lo[×] co ná ſwe wybáwienie cʒy⸗nić / ále y pomyślić. Ták tedy ieſt ſłáby ná dußy / y ná ćiele / y dla tego po⸗trʒebuie podpory / ná kto⸗rey by ſię wſpierał. Co{ʒ} to ʒá podporá? cʒy máiętność[×] / złotoli / álbo śrebro? álbo dʒierʒawy tego świátá? tá⸗kiey podpory ßukał on bo⸗

N gácʒ

A Iz 50,10.
B Iz 50,10.
1 Err. Turi būti „łyngwibes".
2 „paſiremis".
3 Err. Turi būti „gimdi=wes".
4 „Turtas gu".

‹Atſiiłſek «tieg duśia máno» /
walgik / gierk / puotauk /› ‹daug
gi{á}ro turi vnt daugio metu›[A].
Bet taſay rumtis io teyp śił⸗
pnas buwo / kád toygi n{á}ktiy
pa{ł}użo / ir duśia kuri buwo
vnt io paremta bayśiey par⸗
puołe ir paćion paſkundon
impuołe[1] ‹Durniau toy nak⸗
tiy «tieg» iʒdreks iʒ táwis du⸗
śiu táwo›[B]. Padukuśiu wádi⸗
na / o gieray / kadung ießkoio
drutibes tami daykty / kuris
mażieſnis buwo vnt io. Tu
pats ſáwis ne gali paremti /
o gałes táwi p{á}remt auxas?
‹iey numaniau ſaw áuxu áʒu
drutibi máno /› ‹ir táriau / pa⸗
duxis eſsi máno?›[C] Biło Iuo⸗
bas[D] ßwyntas / tay / ir tay te⸗
gul mań tinkas. Bet iey tur⸗
tas ne gal but rumćiu śiłpni[⸗]
bey ʒmogaus / ertes bus di⸗
dʒiunay ir galunay to świe⸗
to / kuriump kiti ʒmones ſá⸗
wo priewałoſe puołaſi? Ir
tie ne gal but: Nes ir patis
tułomus ſłogomus / negałe⸗
mus ir ne ſutektemus ira pa⸗
duoti / kayp ir kiti ʒmones.
Iey duoſti truputi pinigu /
bet ligoni / ne gal duot ſwey⸗
katos /

gacʒ / ktorąby ſię wſpierał
w ſwey ſtárośći: ‹Odpoczy⸗
way «práwi» dußo moiá / iedʒ /
piy /› ‹bądʒ dobrey myśli / máß
wiele dobr ʒłożonych ná wie⸗
le lat›[E]. Ale ta podporá iego /
ták ſłába była że teyże nocy
ʒłámałá ſię / y dußa ktora ſię
byłá ná niey wſpárła / ſtrá⸗
ßliwie vpádła / y do ſámego
Piekłá wpádła. ‹Sʒalony[×]
teyże nocy dußę twą wyr⸗
wą ʒ ćiebie›[F]. Sʒálonym[×]? ná⸗
ʒywa / á ſłußnie: gdyß ßukał
pomocy y ſtáłośći w tey
rʒeczy / ktora mnieyßá była
nád iego y ſłábßa. Ty ſáme⸗
go śiebie weſprʒeć nie mo⸗
żeß? á będʒie mogło ʒłoto?
‹Ieſlim roʒumiał ʒłoto bydʒ
śiłą moią / á ßcʒyremu ʒłotu /
rʒekłem vfánie moie›[G]. Mowi
Iob[H] S. to y to niech mi ſię
sſtánie / Ale ieſli máiętność[×]
nie może być podporą cʒło⸗
wiekowi wſłábośći / ſnáć[×] bę⸗
dą wielcy tego świátá / y po⸗
tentaci[×] / do ktorych ludʒie w
ſwych potrʒebách vćiekáią
ſię? y tam nie może być. A⸗
bowiem y ſámi roʒmáitym
vćiſkom[×] / y potrʒebom pod⸗
dáni[2]

Luc. 12. 19.
Anima habes multa bona poſita in annos plurimos <> ede[I], bibe epulare.

Diuitiæ non fulciunt homi[-]nis infirmitatem.

Luc: 12. 20.
Stulte hac nocte animã tuam repetunt à te, quæ autem paraſti cuius erunt?

Iob: 31. 24.
Si putaui aurũ robur meum & obrizo[J] dixi: fiducia mea, &c.

A Lk 12,19.
B Lk 12,20.
C Job 31,24.
D Jobas, Jobo knygos veikėjas; Job 31,24–28.
E Łk 12,19.
F Łk 12,20.
G Hi 31,24.
H Hiob, główny bohater Księgi Hioba; Hi 31,24–28.
I BSV Lc 12,19: „comede".
J BSV Iob 31,24: „obrizae".

1 Err. Reikalingas skyrybos ženklas.
2 Err. Kustoda nie zgadza się częściowo z początkiem następnej strony.

Niedʒielę Poſtu.

Omnes potentes huius mūdi, ſunt baculus arundineus.

{k}atos / iey iʒkiela vnt wireſnibes kokios / ne duoſt gieriu ir linxmibiu. Siuń dienu[2] mili / ritoy nopkinćia / śiu dienu giwi ira / ritoy numirßta / ir ſu ieys iʒgayßta wiltis iu. Wadinaſi ráßty Karalus ʒiemes rumćieys iʒ nendres. ‹Tatay «tieg» turi paduxi vnt rumćio iʒ nindres pałauʒto śito /› ‹kuris pałuʒta pigay / ir perduria runku tam / kuris vnt io paſiremia›[C]. Ir ſáko tinay {t}okiuo rumćiu ſunti karalu Aegipto[D]. O teyp vnt paties tiktay łayſkimes Diewo / iop pulkimes / vnt io paguldikime wiſokias wiltis muſu / ir paćius mus / kaypo ragina Pranaßas. ‹Tegul tur wilti wárdi Wießpaties / ir tegul paſiremia vnt Diewo ſáwo›[E].

Iſa: 36. 16[A]. Ecce confidis ſuper baculū arundineum[B] confractum iſtum.

Iſa: 50. Speret in Nomine Domini.

dám[3] ſą / iáko y drudʒy ludʒie. Ieſli dádʒą trochę pieniędʒy / ále choremu nic ʒdrowia dáć nie mogą: Ieſli podnioſą ná iáki vrʒąd / dáć nie mogą vćiechy / y weſela[×]: dʒis ćię miłuią / á iutro w nienáwiśći máią / dʒiś ʒyią / á iutro vmieráią / y ʒ nimi ʒniká nádʒieia ich. Naʒywáią ſię krolowie ʒiemſcy laſką trʒćinianą: ‹Oto vfáß / «práwi» / w tey laſke trʒćinianey ʒłámaney› / to ieſt / ‹ktora łámie ſię łácno[×] / y prʒebádʒa rękę temu / ktory ſię wſpiera›[F] / y powiáda tam ʒe táką laſką był krol Aegypſki[G]. A ták ná ſámego tylko ſpußcʒaymy ſię[×] Bogá / do niego / vćiekaymy ſię / ná nim pokłádaymy wßytkie nádʒieie náße / y nas ſámych / iáko nas nápomina Prorok: ‹Miey nádʒieię w imieniu Páńſkim›[H].

3. Vt oſtēdat quid faciat pro animabus quibus totus hic mundus eſt de ſertum[1].

3. Idant ſupraſtu wiſi / ku {á}nas dáro duśiomus / kurios vnt to ſwieto giwena kaypo girioy / ir turi ſaw ii aʒu wietu ápłayſtu / áʒu wienu rayſtu ir bałás / kurioſe nieko ne tur / kuo śirdi ſáwo pápenetu ir

tu ir

3. Aby poʒnáli wßyſcy / co on teʒ cʒyni dla duß / ktore ná tym świećie mießkáią / iako ná pußcʒy[×] / y máią go ſobie ʒá mieyſce puſte / ʒá prʒepáść y błoto / w ktorych nic nie máią / cʒymby ſerce

N 2 ſwoie

A BSV Is 36,6.
B BSV Is 36,6: „harundinem".
C Iz 36,6.
D Egipto; Egiptas; Iz 36,6.
E Iz 50,10.
F Iz 36,6.
G Egipski; Egipt; Iz 36,6.
H Iz 50,10.
1 Err. Turi būti „defertum".
2 Greičiausiai „Siuńdienu".
3 Err. Powinno być „dáni".

tu ir atwilgitu. Ne kaypo
kiti świeto miłetoiey / iʒ to
świeto dáro ſ{á}w roiu / gieri⸗
ſi iumpi / ſákos ápipłuſtu wi⸗
ſu gieru. ‹Wartokime «tieg»
gierumays / kurie ira /› ‹winu
brungiu ir moſtimis papil⸗
dikimes /› ‹karunowokimes
roʒiemis / kołay ne pawiſtá /
tegul ne bus ne wiena pie⸗
wá / kurios ne pereytu pało⸗
da muſu / wiſur palikime ʒin⸗
kłus linxmibes muſu›[A]. Bet
duśios / kurios nieko ne mi⸗
li vnt to świeto / liß pati
Diewu / ne wienu ſutweri⸗
mu ne gieriſi / ne iʒ wieno ne
ießko kokio gieriaus / runda
toy girioy dwaſingus gie⸗
rius / kitas roʒies ir lilias / ki⸗
tu ápſtu linxmibiu / kuriomis
płaſka śirdis iu / kuriomis á⸗
pipłuſtá widuriey iu / teyp
kad ir dungaus giwentoiey
tu daugibi dowánu Diewo
regied{á}mi ſtebiſi tokiomus
duśiomus. ‹Kuri eſti toy ku⸗
ri eyti aukßtin ába lipa iʒ gi⸗
rios gieriumis ápipłusdá⸗
ma / paſiremus vnt miełoio
ſawo?›[B] Ir Dowidas[C] praßu⸗
ko ſtebedamaſis: ‹Kayp dide
daugibe

ſwoie kontentowáły[×] / y ćie⸗
ßyły / nie iáko drudʒy miło⸗
ſnicy świátá / ʒ tego świátá
cʒynią ſobie ráy / kocháią ſię
w nim / y powiádáią ʒe w
nim wßytkiemi dobrámi o⸗
pływáią. ‹Vʒywaymy / «prá⸗
wi» / dobr ninieyßych /› ‹winem
drogim / y oleykámi nápeł⸗
niaymy ſię /› ‹chodʒmy w wień[⸗]
cách roʒánych / poki nie v⸗
więdną / ʒadna łąká niech
nie będʒie / ktorey by nie miá⸗
łá przeyść roſpuſtność[×] ná⸗
ßá /› ‹wßędʒie ʒoſtáwuymy
ʒnáki roſkoſy›[D] / [et]c. Ale duße /
ktore nic nie miłuią ná tym
świećie / okrom[×] Bogá ſwe⸗
go w ʒadnym ſię ſtworʒeniu
nie kocháią / áni poćiechy iá⸗
kiey ßukáią / náyduią ná tey
pußcʒy[×] inne vćiechy / inne ro⸗
ʒe / y lilie / y inny doſtátek we⸗
ſelá[×] / ktorym pála ſerce ich /
ktoremi obfituią wnętrʒno⸗
śći ich / ták ʒe y obywátele
niebieſcy tákie doſtátki dá⸗
row Páńſkich widʒąc duß
tych dʒiwuią ſię mowiąc:
‹Ktoraʒ to ieſt / ktora wſtę⸗
puie ʒ pußcʒey[×] opływáiąca
roſkoßámi podpárßy ſię mi⸗
łego

Sap: 2. 6. Venite <> fruamur bonis quæ ſunt, <> vino precioſo & ũguentis nos impleamus & non prætereat nos flos tempo[-]ris, coronemus nos roſis antequam marce[-]ſcant, &c.

Replet eas deliciis. Cant: 8. 5. Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto deliciis affluens.

A Išm 2,6–9.
B Gg 8,5.
C Dovydas; Ps 31,20; BSV 30,20.
D Mdr 2,6–9.

Pſal: 30. 70[A]. *Quam magna multitudo dulcedinis,*[1]

Ap: 2. 17.

Exemplum. Gen: 21. 8.

daugibe ſaldibes tawo Wießpatie / kuriu áǯuſłepey tiemus / kurie biios tawis›[B]. ⌜Mána ira áǯuſłepta / niekam ne paǯiſtama / tiktay tam kuris iu turi⌝[C]. ⌜Kołay Iſaakas[D] ǯindulis buwo / pienu tiktay tureio / kitu walgikłu tułu ir gárdǯiu ragaut ne gałeio / átſtátitas ir nuǯinditas nuog krutu / puotoſpi buwo priſodintas / kuriu iam / ir kitiemus pakwieſtiemus ſwe[ſ]ćiamus Abrahamas[E] tewas io pakiełe⌝. Tey Diewas dáro nuiunkitomus duśiomus nuog pieno giaro to świeto / kiela iomus ſtálus piłnus ne iǯſakitos gárdibes / peni ias kuſnieys gardǯiauſieys / girdǯia małkays ſaldǯiauſieys / kas nori iǯtirt tos tieſos / tegul świetu kayp giriu ſaw turi.

łego ſwego›[F] y Dáwid[G] ʒáwołáł ʒdǯiwiwßy ſię: ‹Iákoʒ wielkie mnoſtwo ſłodkośći twey Pánie / ktoraś ʒákrył boiącym ſię ćiebie›[H]. ⌜Ieſt to mánna ſkryta / ktorey nikt nie ʒna / iedno[×] ten ktory bierʒe⌝[I]. ⌜Poki Iſáák[J] był ſaccÿ[3] / tylo[×] mleko miał / innych potraw roʒmáitych / y ſmácʒnych koßtowáć nie mogł: ále gdy był odchowány y od pierśi odſádʒony / do vcʒty był wʒięty / ktorą mu y innÿ ʒáproßonym gośćiõ / Abraham[K] oćiec iego ſpráwił⌝ / Ták y Bog cʒyni odchowánÿ dußom od mleká roſkoßy świátá tego / wyſtáwia im ſtoły pełne nie wypowiedʒianych poćiech / kármi ią kaſkámi naſmácʒnieyßemi / y poi nápoiem náſłodßym. kto[4] tey prádwy chce doʒnáć / niech ma świát ſobie miáſto[×] pußcʒy[×].

PUNKTAS VI.

Quid opus eſt volenti vt ſit miſericors?

Ko rey kia tam[2] , kuris nor but miełaśirdingu vnt pawarguśiu?

1. Reykia

PVNKT VI.

Czego temu trzebá, ktory chce być miłośiernym nád vbogiemi?

N 3 1. Trʒebá

A BSV Ps 30,20.
B Ps 31,20; BSV Ps 30,20.
C Apr 2,17.
D Izaokas; Pr 21,8.
E Abraomas; Pr 21,8.
F Pnp 8,5.
G Dawid; Ps 31,20; BW 30,20.
H Ps 31,20; BW 30,20.
I Ap 2,17.
J Izaak; Rdz 21,8.
K Abraham; Rdz 21,8.
1 Err. Turi būti taškas.
2 Err. Turi būti „reykia tam,".
3 „ſſacym".
4 Zapis małą literą po kropce.

1. Reykia pakielt ákiu vnt pawarguſiu ir naßłayćiu / vnt neturelu tułu / ʒinot ápe iu wárgus / neturty / ne ſutektes / nogiſty[1] / bádu ir wiſokias kitas priewoles / kayp dáridáwo ßw{ỹ}tieii / ießkodawo patis per ſáwi / ir per tarnus ſawo pawárgielu / ne łaukdámi kołay namuoſna iu ieytu / ir ſurgtu połungu[2] / ßauktu ſu áß{á}romis mełʒdami ápe łuſteli duonos / ába ko kito. ⌜Teyp Abrahamas[A] S. ießkodawo kielautoiu / kuriemus ſt{á}łu pakiełtu ir papenetu iuos⌝. Teyp S. Gregarius[B] Popieʒius / ir kiti iſákidawo ſuraßit wiſas naßłes / ir neturelus / ku ipáciey dáre S. Ionas[C] Pátriárcha Alexandrios Elmuʒniku[3] praminitas. Ir S[.] Mikałoius[D] ſłáptemis ne melʒiamas pra łungu / didʒiu elmuʒnu[4] po tris kartus / vnt wieʒliwo iʒdáwimo triu dukteru wieno ʒmogaus imete / kuris noreio iu del ſáwo ne turtes[5] vnt áʒupełno pałeyſtuwiu iʒduot. To mokia mus pakielimas akiu

1. Rʒebá áby ocʒy ſwe ná vpádłe śieroty / y vbogie podnioſł / y wiedʒiał o ich vboſtwie / y niedoſtátku / o głodʒie / y nágośći / y o innych potrʒebách ich. Iáko cʒynili święći / ßukáiąc prʒeʒ ſię ſámi y prʒeʒ cʒeládʒ[×] ſwą vbogich / nie cʒekáiąc poki by do domu ich prʒyßli / y v okná pißcʒeli / wołáli ʒ płácʒem proßąc o ßmátek[×] chlebá / álbo cʒego innego: ⌜Ták Ábráham[E] S. ʒwykł był ßukáć podroʒnych / ktorych by do ſtołu ſwego brał / y nákármił ich⌝. Ták S[.] Grʒegorʒ[F] Pápieʒ / y drudʒy święći roſkaʒowáli ſpiſáć wßytkie wdowy / vbogie. Co oſobliwie[×] cʒynił Ian[G] S. Pátriárchá Alex{á}driſki / Iáłmuʒnikiem náʒwány. Y S. Mikołay[H] kryiomo / nieproßony prʒeʒ okno iałmuʒnę po trʒy[⸗] kroć / ná ucʒćiwe wydánie trʒech corek iednego cʒłowieká / wrʒućił / ktory chćiał był / dla ſwych niedoſtátkow ná ʒárobek nie vcʒćiwy / y roſpuſtny wydáć corki ſwoie trʒy. Tego nas vcʒy podnieśienie ocʒu

1. Videat miſeros.

Viri miſericordes.

Exemplo[6].

A Abraomas; Pr 18,1–8.

B Grigalius I Didysis (lot. *Gregorius I Magnus*; 540–604), popiežius; gausiai aukojo neturtingiesiems, reformavo labdaros sistemą, teigdamas, kad visas turtas priklauso vargšams, o bažnyčia jį tik administruojanti; žr. CE.

C Jonas Išmaldininkas (lot. *Joannes Eleemosynarius*; *Joannes Misericors*; apie 550–616), Aleksandrijos patriarchas, krikščionių šventasis; išgarsėjo savo nepaprastu dosnumu vargšams ir pamaldumu; tapęs patriarchu, įsakė sudaryti vargšų sąrašą, kuriais pats rūpinosi, vadindamas juos savo viešpačiais ir šeimininkais; žr. CE.

D Mikalojus (gr. *Άγιος Νικόλαος*; mirė 345 ar 352), Myros vyskupas, šventasis; aliuzija į folklorinio pobūdžio pasakojimą apie vieną iš Mikalojaus gerųjų darbų: Mikalojus Pataroje slapčiomis paaukojęs pinigų neturtingam tėvui, kad šis galėtų ištekinti tris savo dukteris ir jos netaptų prostitutėmis; žr. CE.

E Abraham; Rdz 18,1–8.

F Grzegorz Wielki (łac. *Gregorius I Magnus*; ok. 540–604), papież; podejmował działania mające na celu ulżenie losowi ubogich i potrzebujących, posiadłości Kościoła uznawał za własność ubogich; zob. EKs, t. 6, s. 471.

G Jan Jałmużnik (ur. ok. 550, zm. 616 lub 620), znany także jako Jan III, patriarcha Aleksandrii; przydomek zawdzięcza zasługom w dziele pomocy ubogim, chorym, opuszczonym; zob. EKs, t. 8, s. 413.

H Mikołaj (gr. *Άγιος Νικόλαος*) z Miry (ok. 260–280–343); chodzi tu prawdopodobnie o aluzję do jednego z dobrych dzieł św. Mikołaja, który wrzucił trzy wory z pieniędzmi do domu biednego ojca i w taki sposób uratował honor jego córek, które nie zostały kobietami lekkich obyczajów, a wydały się pomyślnie za mąż; zob. EKs, t. 14, s. 327–328.

1 Err. Turi būti „nuogiſty“.
2 Err. Turi būti „po łungu“.
3 „Ełmuʒniku“.
4 „ełmuʒnu“.
5 „neturtes“.
6 Err. Turi būti „Exempla“.

103

Niedʒielę Poſtu.

Sunt quos E-leemoſinā pe-tere pudeat.

akiu Wießpaties / kuris pirm negi kas io mełde / pats iʒ ſá⸗wo miełaśirdingos śirdies prałÿkie iu ma{ł}das / paweyʒ⸗deio vnt reykáłu iu. Nes tol meyłeſne ira ełmuʒna / kad iu kas duoſti ne meldʒiamas tuoiaus iʒtewidis[1] tiktay wárgu ártimo ſ{á}wo. Nes ira daug iu / kurie didʒioy ſá⸗wo neſutektey kuwiśi melſt ápe elmuʒnu[2] ipaćiey gimi⸗nes ʒinios[3] / ir kurie ne kaday gieray tureios. Tiemus ła⸗bay ſunku elgtis nuog kitu / ir beweliia badu kiſt / ir ſun⸗kiey wárgt / negi iʒ ſwetimu runku penukßło tikot.

2. Inueniendi modi miſeren-di.

2. Turi miełaśirdingas ʒmogus iʒraſt budus / ir nuog kitu kłauſtiſi ápe iuos / kurieys gałetu but apweyʒ⸗deti pawargieley. Bet toy {á}piwayʒdoy iu / ne teyp rey⸗kia weyʒdet vnt to / ku ißmo⸗nia paćiu ʒmoniu iʒgali pra⸗manit / kaypo gieriaus Die⸗wo wiſagalinti runka gal padarit. Ir tay turime śios dienos Ewánieliioy / ⌜kłau⸗ſiaſi Wießpats / iʒ kur gále⸗tu but

ocʒu Páńſkich / ktory wprʒod× niʒ go kto prośił ſam ʒ ſwe⸗go miłośiernego ſercá vprʒe⸗dʒił ich modły / weyʒrʒał ná potrʒeby ich. Abowiem dá⸗leko milßa ieſt iáłmuʒná / gdy ią kto dáie ńie proßony / ſko⸗ro iedno× obacʒy× vboſtwo bli⸗ʒniego ſwego. Gdyʒ ieſt wie⸗le tych / ktorʒy w wielkim ſwoim niedoſtátku wſtydʒą ſię prośić o iáłmuʒnę / oſo⸗bliwie× ludʒie ʒnácʒnych× do⸗mow / y ktorʒy niekiedy do⸗brʒe ſięmieli[4] / tym bárʒo ćięʒ⸗ko ʒebrʒeć od innych / y wolą głod ćierpieć / y ćięʒko nę⸗dʒowáć× / á niʒ ʒ cudʒych rąk pokármu cʒekáć.

2. Ma miłośierny cʒło⸗wiek ſpoſoby wynáydowáć / y v innych ſię pytáć o nie / ktoremi by mogli być opá⸗trʒeni vbodʒy. Ale w tych ʒámyſłách ich / nie ták trʒebá obrácáć ocʒy ſwe / co ſámi mogą wymyślić / iako ná to co Bogá wßechmocna ręká może cʒynić. Y to mamy w dʒiśieyßey Ewángeliey / ⌜Py⸗tał ſię Pan IEʒus / ſkądby mogli nákármieni być ludʒie głodni?

1 „teiʒwidis".
2 Err. Turi būti „ełmuʒnu".
3 Err. Turi būti „ʒimios".
4 „ſię mieli".

tu but papeneti áłkani ȝmo⸗nes? átſ{á}ko iam Philippas[A] ir Andrieius[B] pagal nuomo-nios ȝmoniu / neſunti ne io⸗kio budo / kuriuo gáłetu but poſotinti[1] iȝálki pinki tukſtun{⸗} ćiey ȝmoniu⌝[C]. Ȝ̃ynoio Wieß⸗pats ku tureio dárit / bet mo⸗kie / idant gieray dáridámi pawarguśiemus ne nuſi⸗mintu / ir didȝiauſiami badi erdwu / ne vngßtu / širdi tu⸗retu / ir ſu did{ȝ}iu padukſiu dá⸗ritu ku primano / tikiedami kad tuo metu / kuriuo ȝmo⸗niu šiło{s} ne gal neturelu kaypo ápweyȝdet / Diewas wiſagalîćiu miełaširdiſti ras pagalbu[2] / kuriu iiuos[3] iȝ wár⸗go iu iȝgiełbes. Teyp tikos Ewángelioy šios dienos / ko ȝmones ne iȝgałeio / tay Die⸗was padare.

3. Iȝtiris ápe reykałus ar⸗timu ſáwo / ir átmetis ßálin baymi ne iȝgáłeimo / pagal ȝmoniu nuomonios / turi r{ū}⸗kas pridet weykałop / tay ira / darit ełmuȝnas / kaypo regime dáriuſi Wießpati. ⌜‹Tegul «tieg» ſedaſi ȝmones›[D]: ie⸗mis rūkuoſna[4] pinkietu duo⸗nos / ir

głodni? odpowiedȝiał mu Philip[E] y Andrȝey[F] wedle ȝdá⸗nia ludȝi / ȝe nie było ſpoſobu ȝadnego / ktorymby mogło być náſycone pięć tysięcy ludȝi głodnych⌝[G]. Wiedȝiał ći Pan co miał cȝynić / ále vcȝył áby dobrȝe cȝyniąc ȝvboȝo⸗nym[×] / y w nawiętßym gło⸗dȝie / ſerce wielkie / á nie ści⸗śnione mieli / y ȝ wielką vf⸗nością cȝynili co mogą / má⸗iąc nádȝieię / ȝe ná ten cȝás / gdy ludȝiom nie ſtáie śiły ná opátrȝenie vbogich / Bog wßechmocnym ſwym miło⸗śierdȝiem náydȝie pomoc / ktorą ich ȝ vćiſkow[×] ſwoich wyrátuie. Ták ſię sſtáło w dȝiśieyßey Ewángeliey / cȝe⸗go ludȝie nie mogli / to Bog vcȝynił.

3. Aby dowiedȝiawßy ſię o potrȝebie bliȝnych / y odrȝu⸗ćiwßy ná ſtronę boiáȝń nie prȝemoȝenia[×] / według ȝdá⸗nia ludȝkiego / ręce do roboty prȝyłoȝyli / to ieſt / iáłmuȝnę cȝynić pocȝęli / iáko widȝim ȝe Pan vcȝynił / ⌜‹Niech «prá⸗wi» / vśiadą ludȝie›[H]: wȝiąwßy pięcioro

3. Faciendū quod potes.

A Pilypas, apaštalas; Jn 6,5–7.
B Andriejus; Jn 6,8.
C Jn 6,5–10.
D Jn 6,10.
E Filip, apostoł; J 6,5–7.
F Andrzej; J 6,8.
G J 6,5–10.
H J 6,10.
1 Err. Turi būti „pałotinti".
2 Err. Turi būti „pagałbu".
3 „iuos".
4 Err. Turi būti „rūkoſna".

Niedʒielę Poſtu.

nos/ ‹ir dekas daris/ daliio ſedintiemus›[A] / ir pripeneti buwo iki ſoti[1][B]. Bet daug ʒmoniu rūdaſi / kurie iʒwidi daugibi pawárguśiu / o maʒibi ſáwo turtes / nieko iemus ne dawi / biło ſu Philippu[C]. ‹Aʒu du śimtu graśiu duonos ne gana bus iemus / idant kiekwienas truputi ku imtu?›[D] ir ſu Andrieium[E]: ‹Ira ćia bernas / kuris turi pinkietu duonos /› ‹ir dwi ʒuwi / bet kas tatay terp teypo dáugio?›[F] Tokie turetu átmint vnt ánu ʒodʒiu Tobiośiaus[G1] ‹Kaypo «tieg» iʒgałeſi / teyp buk miełaśirdingu / iey daug tureſi / ſkalſiey duok / iey maʒá / ir maʒa noringay duot rupinkis / net teyp ſaw ſukrauii áłgu didi vnt dienos reykało›[H].

PVNKTAS VII.

Tokiu duonu penedamas Wieſzpats ko mokia?

Idis ira ſkirius / terp puotos Diewo / ir puotos świeto / terp duonos świeto ir duonos Chryſtaus: Nes

piećioro chlebá w ręce / ‹y dʒięki vczyniwßy roʒdawał śiedʒacym› / y byli nákármieni áʒ do ſytośći[1][I]. Ale wiele ludʒi náyduie ſię / ktorʒy obaczywßy[×] mnoſtwo vbogich / á máłość[×] ſwey máiętnośći[×] / mowią ʒ Philippē[J]. ‹Ʒá dwieśćie großy[×] chlebá máło im będʒie / áby káʒdy ʒ nich máło co wʒiął›[K] / y ʒ Andrʒeiem[L]. ‹Ieſt tu Pachole[×] iedno / ktory ma piećioro chlebá /› ‹ále coʒ to ná ták wielu›[M]. Tácy mieliby pámiętáć ná one ſłowá Tobiáßá[N] S. ‹Iáko będʒieß mogl / ták / badʒ miłośierny / będʒießli miał wiele / hoynie daway: ieſli máło będʒieß miał / y máło ʒ chęćią vdʒieláć vśiłuy / ták bowiem ſkárbiß[×] ſobie ʒápłatę dobrą ná dʒień potrʒeby›[O].

PVNKT VII.

Tákim chlebem karmiąc: czego nas vczył?

Ielka ieſt roʒność[×] miedʒy vcʒtą Boſka y świe[ć]cką / miedʒy chlebem świátá / y Chryſtuſá: Bo chleb O świáto-

Tob: 4. v. 8. Quomodo poтueris, ita esto miſericors, ſi multum tibi fuerit abūdāter tribue: ſi exiguū <> etiam exiguū libē[t]er imperti[ri], &c.

Quid hordeaceo paſcens pa[-]ne innuebat Dominus.

Cōuiuiū mūdi differt mul[-]tùm à cōuiuio Chriſti.

A Jn 6,11.
B Jn 6,10–12.
C Pilypu; Pilypas, apaštalas; Jn 6,5–7.
D Jn 6,7.
E Andriejumi; Andriejus; Jn 6,8.
F Jn 6,9.
G Tobito; Tobitas; Tob 4,8–9; BSV Tb 4,8–10.
H Tob 4,8–9; BSV Tb 4,8–10.

I J 6,10–12.
J Filipem; Filip, apostoł; J 6,5–7.
K J 6,7.
L Andrzejem; Andrzej; J 6,8.
M J 6,9.
N Tobiasza; Tobiasz; Tb 4,8–9; BW Tb 4,8–10.
O Tb 4,8–9; BW Tb 4,8–10.
1 Err. Reikalingas skyrybos ženklas.

Nes świeto duona iʒ pradʒios iaućiaſi gárdi / bet wey[⸗] kiey tumpa kárti. ‹Mieła duona meło ira ʒmoguy / o potam pripildita bus burna io ʒwirʒdays›[A] /[1] Regiſi iʒ wirßaus kartays duona bałta ir graʒi / bet prádeis kas iu eſti runda ioy ákmenelus ába ʒwirʒdus / kurie łáuʒo dũtis: teyp gierius / łápáwimay / ir megumay to świeto kayp duona meło ira ne tikra / ſu ʒwirʒdays ſumayśita / megſta iʒ pradʒios / bet tuoiaus nuog iu ſuk{á}rſta śirdi łabay. Mieli regiſi pinigay ne teyſingay igiti: ſaldi girtibe / ir kuno inteykos / bet toy duonoy ʒwirʒday tułu śieław{á}rtu / ir baymiu iau ſmerties / iau nuog Diewo ſudo / iau nuog vgnies vmʒinos paſkundos grieʒia / kruwina / ir łabay didi ſopuli duśioy dáro. Prieß deſtis puotoy Chryſtaus / kuris duoſti duonu mieʒieni / ſu äßákomis / o wienok ira łabay gárdi. Ta duono[2] ira gayłe aʒu nuſideimus / paſnikas / kuno płakte / iutibe / ába ne miegoimas /

świátowy ná pocʒątku ʒda ſię być ſmácʒnym / lecʒ prętko gorʒkim ſię ſtáie. ‹Słodki chleb kłámſtwá ieſt cʒłowiekowi / á potỹ nápełniaią ſię piáſkiem vſtá iego›[B] / ʒdá śie podcʒás ʒwierʒchu chleb biáły / y chędogi[×] / ále pocʒąwßy go kto ieść / náyduie kámuʒki[3] / ktore łámią ʒęby. Ták roſkoßy y vćiechy / y vpodobánia tego świátá / iáko chleb kłámſtwá / to ieſt: niepráwdʒiwy / ʒ piáſkiem pomießány / podoba ſię ná pocʒątku / lecʒ ʒáraʒ ſerce gorʒkośćią nápełnia. Miłe ʒdádʒą ſię pieniądʒe nieſpráwiedliwie nábyte: ſłodkie piiáńſtwo / y ćiáłá wygody / ále w tym chlebie roʒne kámienie roʒnych fráſunkow[×] / y boiáʒni / iuʒ śmierći / iuʒ ſądu Boʒego / iuʒ ogniá / potępięnia wiecʒnego / muli[×] serce / krwáwi / y wielkiego bolu nábáwia; Prʒećiwna rʒecʒ ieſt w vcʒćie Chryſtuſowey / ktory dáie chleb ięcʒmienny ʒ ośćiámi[×] / a iednák ieſt bárʒo ſmácʒny. Ten chleb ieſt ʒal ʒá grʒechy / poſt / ćiáłá bicʒowánie /

2. Prou: 20. 17. Suauis eſt homini panis mendacij, & poſtea implebitur os eius calculo.

Qui ſint lapides in delicijs mundanis.

Pœnitentia eſt panis hordeacens.

A Pat 20,17.
B Prz 20,17.
1 Err. Turi būti taškas.
2 Err. Turi būti „duona" ar „to duona".
3 „kámuß=ki".

107 Niedʒielę Poſtu.

4. Reg: 4. 41.

Exempl[a]

Cant: 1. 15. Lectulus noſter floridus.

imaś / iłgos máłdos / ir kitos śiurkßtibes iʒ meyłes Die⸗wo kūćiamos / tumpa mink⸗ßtos. Ir norint kartays ku⸗nas ßukteres: ⌜‹ſmertis puo⸗dy›[A] / (tay ira giwenimo ſkau⸗dibey) wienok Eliʒeußas[B] tay ira / Chryſtus ʒiupſneli mił⸗tu imbers tan puodan⌝[C] / tay ira: duos dʒiaugſmu śirdies / nuog kurio tuoiaus regieſis łabay ſweykos ir ſáldʒios walgikłos / w{á}rgu ir kietibes del iʒganimo du{ś}ios / ir Die⸗wo meyłes wartoiamos. Sʒáknis ʒolu kárćios ába rugśćios medun indetos t{ũ}⸗pa łabay ſaldʒios: teyp ſi⸗was dʒiaugſmo duśios / iʒ dungaus ion iłayſtas / wiſo⸗kias kártibes páwerćia ing ſaldibi ne iʒſakitu. S. Ste⸗phono[D] kieti ákmenes regeios iam ʒimćiugay brungus[1] S. Laurino[E] ʒarios / roʒies mie⸗ley kwepunćios. Kriʒius S. Andrieiaus[F] patołas[2] graʒiey apreditas / ir minkßtay pa⸗kłotas. Kodrin duśia pata⸗łu ſáwo but ſ{á}ko ʒiedu piłnu? ‹Patałelis «tieg» muſu ʒiedu piłnas›[G]. Patałas Chryſtaus

ira

wánie / cʒućie[×] nocne / długie modlitwy / y inne oſtrośći / dla miłośći Boʒey ʒnieśio⸗ne / ſtáią ſię miękkimi[×]. Y cho⸗ćiaʒ ćiáło cʒáſem ʒ ſynámi Prorockimi ʒáwoła / ⌜‹śmierć w gárcu[×]›[H] / to ieſt (w tey ʒyćia oſtrośći) iednákEliʒeuß[3][I] náß Chryſtus garſtkę mąki wſy⸗pie w ten gárniec[×]⌝[J] / to ieſt / dá⸗ie pociechę dußną[×] / od ktorey ʒdádʒą ſię bárʒo ʒdrowe / y ſłodkie potráwy / nędʒe y twárdośći / dlá ʒbáwienia dußy / y dla miłośći Boʒey podięte. Korʒenie ʒioł gorʒ⸗kie / albo kwáſne / do miodu włoʒone ſtáią ſię bárʒo ſłod[⸗]kie / Ták pátoká weſela[×] nie⸗bieſkiego w pußcʒona do du⸗ßy wßelkie gorʒkośći obráca w ſłodkość niewypowiedʒia[⸗]ną. S. Stephánowi[K] twár⸗de kámienie / ʒdáły ſię mu drogie perły. S. Wáwrʒyn⸗ca[L] węgle ʒárʒyſte / były mu roʒe pięknie páchnące. Krʒyʒ S. Andrʒeiowi[M] łoʒe pięknie y miękko vſłáne. Dla tego Dußa S. łoʒe ſwoie powiá⸗[4] być pełne kwiátkow: ‹łoßko náße / «práwi» / kwiećia pełne›[N][.]

O 2 Łoʒe

A 2 Kar 4,40; BSV 4 Rg 4,40.
B Eliziejus (Eliša); 2 Kar 4,41; BSV 4 Rg 4,41.
C 2 Kar 4,38–41; BSV 4 Rg 4,38–41.
D Stepono; Steponas, vienas iš septynių diakonų; pirmasis krikščionių kankinys, užmėtytas akmenimis; šventasis; Apd 6,8–15; 7.
E Laurynо; Laurynas (lot. *Laurentius*; 225–258); Romos bažnyčios diakonas, krikščionių kankinys; remiantis bažnytine tradicija, Šventasis Laurynas buvo nukankintas pririšus jį prie virš laužo pakabintų grotelių; žr. CE.
F Andriejaus; Andriejus; apaštalas, apaštalo Petro brolis, krikščionių kankinys; remiantis bažnytine tradicija, Šventasis Andriejus buvo nukryžiuotas ant X formos kryžiaus Graikijoje, Patrų mieste; žr. CE.
G Gg 1,16; BSV Ct 1,15.
H 2 Krl 4,40; BW 4 Krl 4,40.
I Elizeusz; 2 Krl 4,41; BW 4 Krl 4,41.
J 2 Krl 4,38–41; BW 4 Kar 4,38–41.
K Szczepanowi; Szczepan, pierwszy z siedmiu diakonów pomagających apostołom Jezusa Chrystusa, pierwszy chrześcijański męczennik, zginął ukamieniowany; święty; Dz 6,8–15; 7., zob. EKs, t. 27, s. 475.
L Wawrzyńca; Wawrzyniec (łac. *Laurentius*; 225–258); diakon i męczennik chrześcijański; tradycja mówi o jego męczeńskiej śmierci w Rzymie na rozżarzonej do czerwoności kracie (ruszcie); święty; zob. EKs, t. 30, s. 370.
M Andrzejowi; Andrzej, apostoł, rodzony brat św. Piotra; męczennik, święty; tradycja mówi o jego męczeńskiej śmierci: rozpięto go na krzyżu mającym kształt litery „X"; zob. EKs, t. 1, s. 229.
N Pnp 1,16.
1 Err. Reikalingas skyrybos ženklas.
2 Err. Turi būti „patałas".
3 „iednák Eliʒeuß".
4 Prawdopodobnie „powiáda"; por. tekst litewski.

ira kriʒius / o támi patały nera / tyktay winis ir erßkiećiey aßtri / kaypogi du{ſ}ia ſ{á}kos tinay raduſi roʒies ir ʒiedus? Rodʒia kaypo / kad biło {á}nu ʒodi / ‹patałelis «tieg» muſu›[A] / tay ira / bindras man ſu Chriſtu Wießpatim máno / iog Chriſtus vnt io gułeio / p{á}dáre iʒ kieto ir áßtro / łabay minkßtu ir kayp ʒiedays pakłotu. ⌜Kodrin krumas ʒalas budamas degie / ir liepſnawo?⌝[B] Todrin iog Diewas buwo widuy io. Teyp ʒmogus teyſus / kuris turi ſu ſáwim Diewu ſáwo / linxmu ira ir dʒiaugiaſi wárgoſe[1] ir ſłogoſe turedamas ʒaluoiunčiu wilti vmʒinos kárálistes.

Loʒe Chryſtuſowe / ieſt iego krʒyʒ / á wtym łoʒu nie máß tylo[×] goʒdʒie y ćiernie oſtre / Iakoʒ Dußa S. powiáda / ʒe nálaʒła roʒe y kwiećie? pokaʒuie / iáko gdy mowi one słowá / ‹łoʒe náße›[C] / nie mowi / moie / ále náße / to ieſt / poſpolite[×] mnie ʒ IEʒuſem Pánem moim / ʒe Chryſtus ná nim leʒał / vczynił ʒ twárdego y oſtrego bárʒo miekkie / y iákoby kwiátkámi wyſłáne·[2] ⌜Cʒemu krʒak ʒielony będąc / gorʒał / y płomień wydáwał?⌝[D] Dla tego ʒe Bog był w poyśrʒodku iego. Tak człowiek ſpráwiedliwy / ktory ma ʒ ſobą Paná Bogá ſweğ / weſoł ieſt / y raduie ſię w nędʒách[×] ſwoich / y w ćięʒkośćiách[×] / máiąc ʒieleniei ącą ſię w ſobie nádʒieię wiecʒnego kroleſtwá.

Exod: 3.

Vnt pinktos Nedelos

Gawenioy / Ewang: Ion: Pad: 8[E].

ANuo metu: biłoio Jezus miniosp żydu ir wireſniūp kunigu. Kas iżgi iuſu perwes vnt manis nuſideimu?

A Gg 1,16; BSV Ct 1,15.
B Iš 3,2.
C Pnp 1,16; BW Pnp 1,15.
D Wj 3,2.
E Jn 8,46–59.
1 Err. Turi būti „wárguoſe".
2 Kropka w górnej spacji.

ſideimu? Jey tieſu biłau iums, kodrin ne tikite mań? Kas iż Diewo ira, żodźiu Diewo kłauſo. Todrin ius nekłauſote.[1] *iog iz Diewo ne eſte. Atſakie tádu żyday ir tare iam: Negu gieray kałbame mes, iog Sámaritonas eſſi tu, ir welinu turi? Atſakie Jeżus. Aß welino ne turiu: bet garbinu tewu mano, a ius ne pagarbinote manis. A aß ne ießkau garbos mano: ira kurſay ießko ir ſudiia. Pateyſey pateyſey biłau iums: iey kas kałbu mano ażułaykis, ſmerties ne regies vnt vmżiu. Tare tad żyday. Nu pażinome iog welinu turi. Abráhamas numire, ir Pranaßay, à tu biłay: Jey ka{s} kałbu mano ażułaykis, ne ragaus ſmerties vnt vmziu. Er dideſnis tu eſſi àżu Tewu muſu Abrahamu, kuris numire ir Pranaßay pamire? Kuo ſawi pati daray? Atſakie Jezus. Jey áß gárbinu ſawi pati, garba mano niekas ira, ira tewas mano, kurſay garbina mani, kuri ius ſakot, iog Diewu iuſu ira, {á} nepażinot io, á aß pażiſtu ii. Ir iey tariſiu iog neżinau io, buſiu ligus iums mełagis. Bet żinau ii, ir kałbu io ażułaykau. Abrahamas tewas iuſu troßko, adunt ißiwiſtu*[2] *dienu mano, ißwido ir d{ż}iaugies. Tare tad żyday iop. Pinkiu dešimtu metu dabar ne turi, á Abrahamu regieiey. Tare iems JEzus. Pateyſey pateyſey biłau iums, pirm neg Abraha-*

1 Err. Turi būti kablelis.
2 Err. „ißwiſtu".

mas buwo, aß eſmi. Pagawo tad akmenis, adunt meſtu vnt io. A Iezus paſisłepe, ir iſeio izbaźnićios.

Ná piątą Niedźielę po- ſtu/ Ewang: v Ianá ś. w Roz: 8.

WOn czás: mowił JEZVS rzeßom Zydowskim y przełożonym kapłańskim: Ktory ż was dowiedźie ná mię grzechu? Ieſliż prawdę mowię, przecżże mi niewierzyćie? Ktoć z Bogá ieſt, słow Bożych słucha. Dla tegoż wy nie słuchaćie, że nie ieſteśćie z Bogá. Odpowiedźieli tedy Zydowie, y rzekli mu: Izáli my nie dobrze mowimy, żeś ty ieſt Sámáritan, y czártá (w ſobie) maß? Odpowiedźiał Iezus: Iáć czártá (w ſobie nie mam) ale czczę Oycá mego, á wyśćie mię nie vczćili. A iáć nie ßukam chwały ſwoiey: ieſtći ten ktory ßuka y ſadźi. Záprawdę záprawdę mowię wam: Ieſli kto zachowa mowę moię, śmierći nie oglada ná wieki. Rżekli mu tedy Zydowie: Terażeſmy poználi że czártá (w ſobie) maß. Abraham vmárł, y Prorocy: á ty powiadaß; Jeſliby kto ſtrzegl mowy moiey, nie skoßtuie śmierći ná wieki. Izaś ty ieſt wietßy nád Oycá náßego Abráhama, ktory

mas buwo, aß eſmi. Pagawo tad akmenis, adunt meſtu vnt io. A Iezus paſisłepe, ir iſeio izbaźnićios[1].

Ná piątą Niedźielę po- ſtu / Ewang: v Ianá ś. w Roz: 8[A].

W*On czás: mowił JEZVS rzeßom*[×] *Zydowskim y przełożonym kapłańskim: Ktory ż*[2] *was dowiedźie ná mię grzechu? Ieſliż práwdę mowię, przeczże*[×] *mi niewierzyćie? Ktoć z Bogá ieſt, słow Bożych słucha. Dla tegoż wy słuchaćie, że nie ieſteśćie z Bogá. Odpowiedźieli tedy Zydowie, y rzekli: Izáli*[×] *my nie dobrze mowimy, żeś ty ieſt Sámáritan, y czártá (w ſobie) maß? Odpowiedźiał Iezus: Iáć czártá (w ſobie nie mam) ale czczę Oycá mego, á wyśćie mię nie vczćili. A iáć nie ßukam chwały ſwoiey: iestći ten ktory ßuka y ſadźi. Záprawdę*[×] *záprawdę*[×] *mowię wam: Ieſli kto zachowa mowę moię, śmierći nie oglada ná wieki. Rżekli mu tedy Zydowie: Terażeſmy poználi że czártá (w ſobie) maß. Abraham vmárł, y Prorocy: á ty powiadaß; Jeſliby kto ſtrzegl mowy moiey, nie skoßtuie śmierći ná wieki. Izaś*[×] *ty ieſt wietßy nád Oycá náßego Abráhama, ktory*

A J 8,46–59.
1 Err. Turi būti „iž baźnićios".
2 Err. Powinno być „z".

ktory vmárł? y Prorocy pomárli. Czymże ſię ty czyniß? Odpowiedźiał IEZVS: Ieſli ſię ia ſam chwalę, chwałá moiá nic nie ieſt. Ieſtći Oćiec moy ktory mię czći: ktorego wy powiádaćie iż ieſt Bogiem wáßym: á (przećie) niepoználiśćie go: ále go ia znam. Y ieſlibych rzekł że go nie znam, będę podobnym wam kłamcą: Ale go znam, y mowy iego ſtrzegę. Abráhám oćiec wáß z rádośćią żądał (tego) áby oglądał dźień moy: y oglądał dźień moy: y weſelił ſię×. Rzekli tedy Zydowie do niego: Piaćidźieśiąt lat ießcze nie maß, á Abráhámáś widźiał? Rzekł im Iezus: Záprawdę×, záprawdę× powiedam wam; pierwiey niż Abráhám był, iam iest. Porwáli tedy kámienie, áby nań ćiskáli. Lecz Jezus z chronił ſię, y wyßedł z Kośćiołá.

PIĄTA NIEDZIELA POSTV.

Quis ſine peccato?

PUNKTAS I.

Kas ira be nuſideimo?

1. Ille qui natura ſua est Sãctus Deus.

I. TAſay kuris iȝ prigimimo ſáwo ira ßwentu / ába paćiu ßwentibi / ir kuriam ne palaudami Anyełay / ir kiti dunguy gieſti: ‹Sȝwentas / Sȝwen-

PUNKT I.

Kto ieſt bez gręchu?

I. TEn ktory ȝ przyrodȝenia× ſwe° ieſt święty / álbo ſá[-]ma świątobliwość / ktoremu nie vſtáiąc Anyołowie y inni w niebie śpiewáią / Swięty /

III

ktory vmárł? y Prorocy pomárli. Czymże ſię ty czyniß? Odpowiedźiał IEZVS: Ieſli ſię ia ſam chwalę, chwałá moiá nic nie ieſt. Ieſtći Oćiec moy ktory mię czći: ktorego wy powiádaćie iż ieſt Bogiem wáßym: á (przećie) niepoználiśćie go: ále go ia znam. Y ieſlibych rzekł że go nie znam, będę podobnym wam kłamcą: Ale go znam, y mowy iego ſtrzegę. Abráhám oćiec wáß z rádośćią żądał (tego) áby oglądał dźień moy: y oglądał dźień moy: y weſelił ſię. Rzekli tedy Zydowie do niego: Piaćidźieśiąt lat ießcze nie maß, á Abráhámáś widźiał? Rzekł im Iezus: Záprawdę, záprawdę powiedam wam; pierwiey niż Abráhám był, iam ieſt. Porwáli tedy kámienie, áby nań ćiskáli. Lecz Jezus z chronił ſię, y wyßedł z Kośćiołá.

PIĄTA NIEDZIELA POSTV.

PUNKTAS I. PUNKT I.

Kas ira be nuſideimo? Kto ieſt bez gręchu? Quis ſine peccato?

I. TAſay kuris iȝ prigimimo ſáwo ira ßwentu / ába paćiu ßwentibi / ir kuriam ne palaudami Anyełay / ir kiti dunguy gieſti: Sȝwentas / Sȝwen-

I. TEn ktory ȝ przyrodȝenia ſwe° ieſt święty / álbo ſáma świątobliwość / ktoremu nie vſtáiąc Anyołowie y inni w niebie śpiewáią / Swięty /

1. Ille qui natura ſua eſt Sãctus Deus.

Sʒwen{t}as / Sʒwentas›[A]. Ißmonia Diewo ira be gáło / todrin ne gali neʒinia kokia vnt io pult / ney kuriami daykti apſigaut ir kitayp ápe gi / negi ſáwimp ira / ißmanit / bet wiſa świeſiay regi: á iey ißmonia io negal apſirikt neku budu / ne gal ir noras ko noret / kas butu prieß ißmonios tieſibi / ába pridereimu / ir teyp nieku budu vnt Diewo ne gal pult ir maʒ̇iauſias nuſideimas. Diewas tadu ira be nuodemes / ápe tay daug ira r{á}ßto ßwento. ‹Ciſtos ira akis tawo /› ‹ir vnt neteyſibes pawiʒdet negałeſi›[B]. ‹Ne eſsi tu Diewas noris neteyſibes›[C]. W{i}ſur draudʒia: ʒ̇mones nuog piktibiu / grūʒdʒia áʒ̇u ias / ir vmʒ̇inay koroia / kayp pats turi ku pikto dárit?

‹Swięty / Swięty / Swięty›[D]. Roʒum Boʒ̇y ieſt nieſkończony / dla tego nie moʒ̇e niewiádomość[×] iaka paść nań / áni ſię teʒ̇ oßukáć w cʒym / áni ináczey roʒumieć / á niʒ̇ w rʒecʒy ſámei ieſt / ále wßytko iaśnie widʒi / á ieſli roʒum iego nie moʒ̇e ſię mylić ʒ̇adnym ſpoſobem / nie moʒ̇e teʒ̇ / y wola chćieć / coby było prʒećiw roʒumowi / prawdʒie / álbo prʒyſtoynośći[×] / y ták ʒ̇adnym ſpoſobem nie moʒ̇e paść ná Bogá y námnieyßy grʒech. Bog tedy ieſt beʒ grʒechu. O tym wiele ieſt piſmá świętego / ‹Cʒyſte ſą ocʒy twoie ábyś niepátrʒył ná ʒłe / á patrʒyć ná niepráwość[×] nie będʒieß mogł›[E]. y[1] ná innym mieyſcu. ‹Nie Bog chcący niepráwośći[×] ty ieſteś›[F]. Wßędʒie ludʒie gromi od ʒłośći[×] / groʒi y wiecʒnie karʒe / iáko ſam ma co ʒłe po cʒynić?

Vnde in Deo ſit inpeccabilitas? ex infinita eius ſcientia.

Hab: 1. v. 17[G]*[.] Mundi ſunt oculi tui ne vi[-]deant*[H] ◇ *iniquitatem. Pſ: 5. v. 5. Non Deus volens iniquitem tu es.*

2. CHRyſtus Diewas ir ʒ̇mogus buwo be grieko / ir todrin druśiey perłeydʒia ſáwo neprietelumus / ádunt paroditu / iey turi ir gáli koki vnt

2. Chryſtus Bog y cʒłowiek był beʒ grʒechu / dlá tegoʒ̇ teʒ̇ beſpiecʒnie dopußcʒa ſwym nieprʒyiaćiołom / áby pokaʒáli / ieſli máią / y mogą iáki

2. Chriſtus est ſine peccato.

A Iz 6,3.
B Hab 1,13.
C Ps 5,5.
D Iz 6,3.
E Ha 1,13.
F Ps 5,5.
G BSV Hab 1,13.
H BSV Hab 1,13: „videas".
1 Zapis małą literą po kropce.

Niedʒielę Poſtu.

Duæ cauſæ cur ſit Chriſtus inpeccabilis.

{k}i vnt io nuſideimu: ‹kas iʒ iuſu gal vnt manis parodit nuſideimu?›[A] Del dwieiu ipa⸗ćiey prieʒaſtu Chryſtus Die⸗was ʒmogus ne gałeio ir maʒiauſio nuſideimo dárit.

1. Vnio Hypoſtatica.

1. Iog ʒmogiſte io buwo ſu wieninta[1] ſu perſonu Die⸗wißku / ába ſu Sunumi Die⸗wo / kuri wálde ir tayſe wi⸗ſuoſe weykałuoſe ʒmogiſti ſawo / kuriu priieme / ir wiſi darbay / kurios[2] dáre ʒmogi⸗ſte / buwo darbay paties Su⸗naus Diewo / nes perſunay priſiráßo wiſi weykałay / ir teyp iey butu kami nuſide⸗ius ʒmogiſte / priſirašitu tas nuſideimas Diewuy ir gáłe⸗tu taritis / Diewas nuſide⸗{i}a / á tay nieku budu ne gal but / ádunt Diewas nuſide⸗tu / todrin tadu ir ʒmogiſte nuog Diewo priimta nuſi⸗det ne gáłeio.

2. Cauſa[.] Beatitudo animæ Chriſti.

2. Iog duśia Pono Ieʒaus Chryſtaus wi⸗ſadu nuog ſáwo ſutwerimo buwo ßwenta ir pagarbin⸗ta / ir Diewu świeſiey rege⸗io / regiedama vnt wiſo ła⸗biauſiey gi miłeio / ir ſaw brū⸗gino / ir teyp ne wieno ſu⸗

twerto

iáki grʒech nań dowieść; ‹Kto ʒ wás / «práwi» / moʒe dowieść ná mię grʒechu?›[B] Dlá dwuch oſobliwie[×] prʒycʒyn Chryſtus Bog y człowiek nie mogł y námnieyßego grʒechu mieć. Náprʒod[×] / ʒe człowiecʒeń⸗ſtwo iego było ʒiednocʒone ʒ Perſoną Boſką / álbo ʒ Sy⸗nem Boʒym / ktora włádá⸗łá / y proſtowáłá we wßy⸗tkich ſpráwách ludʒką iego náturę / ktorą prʒyięła / y w⸗ßytkie ſpráwy / ktorekolwiek człowiecʒeńſtwo odpráwo⸗wáło / były ſpráwy ſámego ſyná Boʒego / ábowiem per⸗ſonie prʒypiſuie ſię wßytko / co ſię iedno[×] dʒieie. A ták gdy by było w cʒym wykrocʒyło człowiecʒeńſtwo / prʒypiſá⸗ło by ſię to Boſtwu / y mo⸗głoby ſię mowić / Bog ʒgrʒe⸗ßył / á to ʒadną miarą bydʒ nie moʒe / áby Bog grʒeßył. Dla tegoʒ teʒ człowiecʒeń⸗ſtwo od Bogá do iednośći Perſony prʒyięte ʒgrʒeßyć nie mogło. Drugá / ʒe dußa Páná Ieʒuſá Chryſtuſá ʒá⸗wʒdy[×] od ſwego ſtworʒenia byłá święta / y błogoſłáwio⸗

P na y

A Jn 8,46.
B J 8,46.
1 „ſu=wieninta".
2 Err. Turi būti „kuriuos".

twerto daykto ne gałeio kár⸗ſciaus miłet ir nuog Diewo atſigriʒus / iop priſigrißt / Nes ne wieno daykto ſu⸗twerto ne regieio teyp di⸗dʒio / giero / br{ũ}gaus / gra⸗ʒaus / miełokayp[1] regi Diewu didi / gieru / brungu / graʒu / miełu / ir teyp ne gáli śirdies ſáwo nuog io nieku budu at⸗ſkirt. A kas to ne gal dárit / tas negal nuſidet. Tokieys ira ßwentiey wiſi dunguy / kurie Diewu regi / notſkirti⸗nay ir vmʒinay prieg Die⸗wu atliekt / ir nuog io nieku budu neſiduoſt atatraukt / teyp drutay iop priſiriſe[2]. Iey S. Powiłas[A] ápe ſáwi ir ápe kitus Sʒwentus / di⸗dʒiu meyły Diewop ir Chry⸗ſtuſop dabar vnt to świeto pririßtus / (kurie ne regieio ſwieſiey Diewo teyp / kayp tie / kurie iau ira dunguy) ⌜ſáko nie wieno ſutwerimo neſunt ir negalinćio but / ku⸗ris gałetu iuos nuog Diewo atſkirt⌝[B]: tol gieriaus gal tari⸗tis tay / ápe tuos / kurie ſwie⸗śiey dunguy regi Diewu. Ne gałeio tadu ir del tos prieʒa⸗

na y Bogá iaśnie widʒiała / á widʒac náde wßykto[3] go miłowáłá y ſobie drogo ce⸗niłá. Y ták ʒadney ſtworʒo⸗ney rʒecʒy gorącey miłowáć / y od Bogá odwroćiwßy ſię do ſtworʒenia ſię vdáć nie mogłá: abowiem ʒadney rʒecʒy ták wielkiey / dobrey drogiey / miłey / nie widʒiá⸗łá / iáko ieſt Bog wielki / do⸗bry / piękny / miły. A ták nie mogłá ſercá ſwego ʒadnym ſpoſobem od Bogá oddʒie⸗lić. A kto tego vcʒynić nie może / ten y grʒeßyć nie mo⸗że. Tácy ſą wßyſcy święći w niebie / ktorʒy Bogá widʒą / nieoddʒielnie y wiecʒnie prʒy Bogu ʒoſtáia / y ʒadnŷ ſpo⸗ſobem od niego nie magą[4] bydʒ oderwáni. Ták ſię mo⸗cno do niego prʒypięli. Ieſliż Páweł[C] S. o ſobie y o innych Swiętych wielką miłośćią do Bogá y do Ieʒuſá ießcʒe ná tym świećie ʒ iętych[5×] (kto⸗rʒy nie widʒieli Bogá ták iá⸗ſno / iáko widʒą ktorʒy ſą w niebie) ⌜powiáda że niemáß ſtworʒenia[×] / y że być nie mo⸗że / ktoryby mogł ich od Bo⸗gá oddʒie⸗

Rem:[6] *8. Quis nos ſe[-]parabit à cha[-]ritate Chriſti, &c,*[7]

A Paulius; Rom 8,35–39.
B Rom 8,35.
C Paweł; Rz 8,35–39.
1 Err. Turi būti „mieło kayp".
2 „priſiriśe".
3 Err. Powinno być „wßytko".
4 Err. Powinno być „mogą".
5 „ʒiętych".
6 Err. Turi būti „Rom:".
7 Err. Turi būti taškas.

prieʒaſties duśia Pono IE⸗ſaus nieku budu ir maʒiau⸗ſiu nuſideimu nuſidet kami / iog Diewu ſwieſiey regieio.

gá oddʒielić[F] / dáleko więcey moʒe ſię mowić / o tych / kto⸗rʒy iuʒ Bogá iaśnie widʒą. Nie mogła tedy y dla tey prʒycʒyny dußá Ieʒuſowá / y námnieyßȳ grʒechem grʒe⸗ßyć bo Bogá widʒiałá.

3. Virgo Beatiſſima fuit ſine peccato. 1. Sine originali in quo omnes naſcimur. 2. Sine actualibus.

3. Ponna Márya[B] motina Diewo buwo be grieko / pirm kuriami wiſi ʒmones praſi⸗deſt / ir giema / vntra ir be kitu wiſokiu / kuriuos iau nuowoku turedami dáro di⸗dʒius ir maʒus / ába ſun⸗kius ir łyngwus. Teyp Ba.ʒnićia[2] ßwenta / ápe tay nu⸗mano ir tiki / todrin ir ßwen⸗ty ios praſideimo neiʒagto ßwenćia.

3. Pánna Náświęt: Má⸗tká Boʒa byłá beʒ grʒechu / Náprʒod[x] / beʒ pierworodne⸗go / w ktorym ſię wßyſcy po⸗cʒynáią / y rodʒą / y beʒ iṅych wßytkich / ktorych iuʒ prʒy roʒumie będąc dopußcʒáią ſię máłych y wielkich / álbo lekkich y ćięʒkich / Ták Ko⸗ściół S. o tym roʒumie / y wierʒy / dla tego y święto iey pocʒęćia niepokaláne° swięći.

4. Angeli & alij ſancti qui in cœlo ſunt.

4. Aniełay ir wiſi kiti ßw{ē}⸗tiey / kurie dunguy Diewu regi / ne turi nuſideimo ne maʒiauſio / ir ne gal tureti / kayp iau aukſciaus ira paſa⸗kita. Kiti ʒmones wiſi nu⸗ſideſt kayp Ionas[C] ßwentas biło. ‹Iey tariſime iog grieko ne turime / mus paćius pri⸗wilame / ir tieſos muſpi nera›[D]. Ir Poteriuy biłot iſákie mu⸗mus Wießpats: ‹Atłayſk mumus kałtes muſu›[E][.] Ir rá⸗ßtas

4. Anyołowie y inni wßy⸗ſcy święći / ktorʒy w niebie Bogá widʒą / nie máią grʒe⸗chu y námnieyßeğ / áni mieć mogą / iako ſię iuʒ powie⸗dʒiało. Inni ludʒie grʒeßą wßyſcy / iáko Ian[G] S. mowi: ‹Ieſlibyſmy rʒekli / iʒ grʒechu nie mamy / ſámi śiebie ʒwo⸗dʒimy / á práwdy w nas nie maß›[H]. Y W[3] páćierʒu nam mowić prʒykaʒał Pan: ‹Od⸗puść nam náße winy›[I]. Y pi⸗ſmo S.

1. Ioan: 1. v. 9[A]. Si dixerimus quoniam peccat{ũ} non habemus, ipſi[1] nos ſeducimus & veritas in nobis non est.

A BSV 1 Io 1,8.
B Marija, Jėzaus motina; Mt 1,18–25; Lk 1,26–38.
C Jonas, apaštalas ir evangelistas; 1 Jn 1,8–10.
D 1 Jn 1,8.
E Mt 6,12; Lk 11,4.
F Rz 8,35.
G Jan, apostoł i ewangelista; 1 J 1,8–10.
H 1 J 1,8.
I Mt 6,12; Łk 11,4.
1 Err. Turi būti „ha-bemus, ipſi".
2 Err. Turi būti „Ba=ʒnićia".
3 Err. Nieuzasadniony zapis przyimka dużą literą.

ßtas ßwentas bara tuos / kurie ne gayliſtoia áǯu grie⸗kus ſ{á}wo. ‹Ne wieno «tieg» nera / kuris daritu gayliſti áǯu ſáwo nuſideimu tarida⸗mas: ku padariou?›[A] Ne regi ſáwimp piktibiu ſáwo / ir gierbiaſi iu ne turi / bet kłay⸗duoia ſunkiey. Nes taſay ira prigimimas nuodemes / ákłu darit ǯmogu tu / kuris nuſi⸗deſt. ‹Waykſcios kayp ákli / iog Wießpati Diewuy nuſi⸗deio›[B] / tay muſte / ir paklido: ápaklino nes iuos piktibe iu. Turime tadu wiſsi priſida⸗boties ſirdi ſáway/ ißkratit ir ißwártit iu ſu didǯiu rupe⸗ściu / ir paǯini ſáwimp wi⸗ſus praſtoimus ſáwo / gay⸗łetis áǯu iuos / paſakit kuni⸗gu/ir gana d{á}rit aǯu iuos/á⸗ǯumeſtu pakutu iǯpildidami.

ſmo S. ſtrofuie tych / kto⸗rʒy nie ǯáłuią ʒá grʒechy ſwoie / ‹Nie máß / «práwi» / ǯa⸗dneğ ktoryby ʒá grʒech ſwoy pokutował; mowiąc: coǯem vcʒynił?›[C] nie widǯi w ſobie niepráwośći[×] ſwych y chełpi ſię ʒe ich nie ma; ále błądǯi ćięßko. Boć to ieſt prʒyro⸗dʒenie[×] grʒechu / ślepym cʒy⸗nić {t}ego cʒłowieká / ktory grʒeßy. ‹Będą chodǯić iáko ślepi / bo ʒgrʒeßyli Pánu›[D] / y to myślili / y pobłądǯili / ʒá⸗ślepiłá bowiem ʒłość ich. Mamy ſię tedy prʒypatro⸗wáć ſercu náßemu / y wy⸗trʒąſáć ie y prʒewracáć ʒ wielką pilnośćią / y pozná⸗wßy w ſobie wßytkie grʒe⸗chy náße / ǯałowáć ʒá nie / y prʒed kápłanem wyʒnáć / do⸗ſyć cʒynić[×] ʒá nie / ʒądáną po⸗kutę pełniąc.

Ier: 8. v. 6. Nemo[E] eſt qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo di[-]cens quid fe{c}i?

Peccatū excæcat. Soph: 1. v[.] 17[.] Ambulabunt vt cæci[2], quia Dn̄o peccauerunt.

PVNKTAS II.

Iźkur[1] pažint, iey kas ne-turi ſawimp didźio nuſideimo?

PUNKT II.

Skąd poznáć ieśli kto nie ma w ſobie grzechu wielkiego?

Vnde colligi poteſt, quod car{e}as graui peccato.

I. Inkłas / iey tikra ſir⸗dis nurimſta / ir ne iu⸗da ába

I. Nák / ieſli ſerce włá⸗ſne ieſt ſpokoyne / áni ćię ſtro[⸗]

1. Signum, Si[3] te conſcientia

A Jer 8,6.
B Sof 1,17.
C Jr 8,6.
D So 1,17.
E BSV Ier 8,6: „nullus est qui"; plg. to paties verseto „nemo quod".

1 „Iź kur".
2 Err. Turi būti „cæci".
3 Šiame punkte po „Signum," visais atvejais vartojama didžioji raidė.

tua non arguit. Iob: 27. v. 6.

da / ába ne bara / ne peykia ko ſáwimp: kayp Iobas[C] ßwen[⸗]tas ápe ſáwi kałba nekaltibi ſawo rodidamas. ‹Teyſibes máno / kuriu pradeiau turet / nopłeyśiu: nes ne iuda mani śirdis mano wiſami giwenimi mano›[D]. Ir Ionas[E] ś. ‹Mielauſiey mano / iey ne iudes muſu śirdis muſu / padukſi turime Diewop / ir ko norint praśiſime / imſime nuog io: nes priſakimu io ſaugome / ir tay / kas pokim io megſta / dárome›[F].

1. Ioan: 3. Chariſſimi ſi cor noſtrum non reprehendit[A] nos fiduciam habemus ad Dñum[B] &c.

2. Ʒinkłas / iey wiſatime[1] ába draugiey / ne wienas neſirunda / kuris ſkuſtuſi vnt giwenimo / budo / ir darbuu io. Tokſay buwo Danielis[G] ßwentas. Toki Iuditha[H]. Prieß / weliey / wiſi {á}ba daug iu ſkundʒiaſi vnt kieno piktibiu / paʒint iog turi pateyſey kokius nuſideimus: ipaćiey kad gieri ʒmones ir ßwenti iuda ir ſunkiey bara / draud{ʒ}ia nuog ne łabu[2] budu kokie buwo Pranaßay / kurie grauſmingays ʒodʒieys grūʒ[⸗]dʒia piktadeiomus ſáwo ráßtuoſe.

2. Signum, Si te vicini tui non arguant.

Daniel: 6. Iudith: 8.

3. Ʒinkłas

ćię ſtrofuie w cʒym iáko Iob[I] S. o ſobie mowi / niewinność ſwoię pokáʒuiąc: ‹wſpráwiedliwienia meğ / ktoregom ſię iął trʒymáć / niepußcʒę ſię bo mię nie winuie[×] ſerce moie we wßytkim ʒywoćie moim›[J]. Y Ian[K] S. ‹Námileyßy ieſli nas ſerce náße nie winuie[×] / wfánie[×] mámy w Bogu / y ocʒkolwiek[×] byſmy prośili / weʒmiemy od niego • iʒ prʒykaʒánia iego chowamy[×] / y to co mu ſię podoba cʒyniemy›[L].

2. Ʒnák / ieſli ʒaden ʒ ſpołem[×] mießkáiących nie nayduie ſię / ktoryby nárʒekał ná poʒyćie / obycʒáie / álbo ſpráwy iego. Táki był Dániel[M] ś. Táká Iudith[N]. Prʒećiwnym ſpoſobem / ieſli wßyſcy / álbo wiele ich vtyſkuie[×] ná cʒyie ʒłośći / ʒnáć / ʒe ma iákie odprawdy grʒechy / á oſobliwie[×] ieſli ludʒie dobrʒy / y święći nápomináią / y ſtrofuią ʒnácʒnie odwodʒąc od ʒłych nałogow / iácy byli Prorocy / ktorʒy ſurowemi ſłowy groʒą w piſmách ſwoich ʒłośnikom[×].

P 3 3. Ʒnák /

A BSV 1 Io 3,21: „reprehenderit“.
B BSV 1 Io 3,21: „Deum“; taip pat plg. lie. ir lenk. tekstus.
C Jobas, Jobo knygos veikėjas; Job 27,6.
D Job 27,6.
E Jonas, apaštalas ir evangelistas; 1 Jn 3,21–22.
F 1 Jn 3,21–22.
G Danielius (Danielis), Danieliaus knygos pagrindinis veikėjas; Dan 6.
H Judita; Jdt 8.
I Hiob, główny bohater Księgi Hioba; Hi 27,6.
J Hi 27,6.
K Jan, apostoł i ewangelista; 1 J 3,21–22.
L 1 J 3,21–22.
M Daniel, główny bohater Księgi Daniela; Dn 6.
N Judyta; Jdt 8.
1 Greičiausiai „wiſatimey“.
2 „nełabu“.

3. Signum, Eſſe ex Deo. 1. Ioan: 3. v. 9.

3. ʒinkłas / but iʒ Diewo / á but iʒ Diewo / ira / but pri⸗imtuoiu ſunumi Diewo / á kas ira ſunumi Diewo / ta⸗ſay ne turi ſunkaus nuſidei⸗mo ſáwimp. ‹Kiekwienas «tieg» / kuris gime iʒ Diewo / grieko ne dáro / «(ißmánik nu⸗marinunćio duśiu / nes ma⸗ʒus dáro)» nes ſekła io «(tay ira Diewo miliſta)» iumpi ira›[A]. Prieß: ʒinkłas eſſunćio didʒiami nuſideimi ira ne but iʒ Diewo / á tas ne eſt iʒ Diewo / kas ira iʒ welino / iʒ welino wel ira / kas nuſi⸗deimu dáro. ‹Kiekwienas ku⸗ris d{á}ro grieku / iʒ welino ira›[B].

Oñis qui na⸗tus eſt ex Deo peccatum non facit.

1. Ioa{n}: 3. v. 8[.] Qui facit pec[-]catum ex Dia[-]bolo est.

4. ʒinkłas / kłauſit ʒodʒio Diewo. ‹Kas «tieg» ira iʒ Die⸗wo / ʒodʒiu Diewo kłauſo›[C]: prieß ne kłauſit / ira ʒinkłas duśios piktos. ‹Todrin «tieg» ius Diewo ʒodʒiu ne kłauſote iog iʒ Diewo ne eſte›[D] / á kas i{ʒ} Diewo ne eſti / tas ira iʒ we⸗lino / kuris ſunkiuoſe guli nu⸗ſideimuoſe.

4. Signum, Audire liben⸗ter verbum Dei.

5. ʒinkłas / miłet tieſu / gie⸗ros śirdies ʒinkłas / kayp ne kiſt ios / piktos / ‹iey› «tieg» ‹biłau

iumus /

3. ʒnák / być ʒ Bogá. A być ʒ Bogá / ieſt być Synē prʒy⸗ſpoſobionym Boʒym. A kto ieſt Synem Boʒym / ćięʒkie⸗go grʒechu nie ma w ſobie. ‹Wßelki co ſię národʒił ʒ Bo⸗gá grʒechu nie cʒyni.[1] «(roʒu⸗miey śmiertelnego / bo po⸗wßedne cʒyni)» iʒ náśienie ie⸗go w nim «(to ieſt miłość Boſká)» trwa›[E]. Prʒećiwnym ſpoſobem ʒnák będącego w grʒechu / ieſt nie bydʒ ʒ Bo⸗gá / á ten nie ieſt ʒ Bogá / kto⸗ry ieſt ʒ Dyábłá / ʒ Dyábłá ʒaś ieſt / kto grʒech cʒyni[.] ‹Kto cʒyni grʒech ʒ Dyábłá ieſt›[F] / mowi Ian[G] święty.

4. ʒnák / ſłucháć ſłowá Bo⸗ʒego / ‹kto ʒ Bogá ieſt / ſłucha ſłow Boʒych. Dlá tego / «prá⸗wi / Ieʒus» / wy nie ſłucháćie / ʒe nie ieſteśćie ʒ Bogá›[H]. Nie ſłucháć tedy / ieſt ʒnák ʒłey dußy / y ʒe ʒ Bogá nie ieſt / á kto ʒ Bogá nie ieſt / ʒ Dyábłá ieſt / á ten ieſt ʒ Dyábłá / kto⸗ry w ćięʒkich leʒy grʒechách.

5. ʒnák / miłowáć prawdę / ieſt ʒnák dobrey dußy / iáko nie náwidʒieć iey / ieſt ʒnák ʒłey / ‹ieśliʒ prawdę mowię /

5. Signum, Amare veri⸗tatem. I{o}an: 8.

cʒemuʒ

A 1 Jn 3,9.
B 1 Jn 3,8.
C Jn 8,47.
D Jn 8,47.
E 1 J 3,9.
F 1 J 3,8.
G Jan, apostoł i ewangelista; 1 J 3,8.
H J 8,47.
1 Err. Zbędna kropka.

iumus / kodrin ne tikite mań?›[A] kałba Wießpats.

6. Signum[,] d{e} omnibus optimè ſentire.

6. Suguldit ir kielt vnt teyſaus ʒmogaus ne tieſu / ába nuſideimus kokius / piktay kalbet prieß Diewu / ába ßwentośius[1] io: o wel ápe wiſus gieray numanit ir kałbet / Diewo aukſciauſi Máieſtotu łabay gárbint / ira ʒinkłas śirdies luoſos / ába ne luoſos nuog didʒio nuſideimo. ‹Negu gieray «tieg» mes kałbame / iog Sámáritonas[B] eſsi tu / ir welinu turi›[C] / kałba piktiey vnt giaro.

7. Signum, Suam glori{á} & non Dei quærere.

7. Sawos / á ne Diewo ießkot garbos / ʒinkłas piktas. ‹Aß «tieg» ne ießkau gárbos máno›[D] / k{á}łba Chryſtuſas.

8. Signum, Verba alien{a} in malam par[-]tem non trahere.

8. Ʒodʒius kitu piktay iʒguldinet ir ißwerſt iuos vnt pikto. Táre Chryſtus Ʒydamus: ‹Iey kas ʒodi máno áʒułaykis / ſmerties ne regies vnt vmʒiu›[E] / tay ira: ſmerties duśios ir vmʒinos paſkundos. A anis durnay ápe ſmerti kuno tay ißmánidámi / kłauſik kayp biaurus prieß Wießpati ißweme ʒodʒius. ‹Dabar «tieg» paʒinome / io{s}[2]

cʒemuʒ mi nie wierʒyćie?›[F] mowi Pan.

6. Ʒmyśláć ná kogo y podnośić rʒecʒy niepráwdʒiwe / álbo grʒechy iákie: mowić prʒećiw Bogu / álbo prʒećiw świętym iego: á ʒaś[×] o wßytkich dobrʒe trʒymáć[×] / y mowić / Naywyʒßy Boſki Máieſtat wychwaláć / ieſt ʒnák wolney / álbo nie wolney dußy od wielkiego grʒechu. ‹Iʒáli[×] my nie dobrʒe mowim / ʒeś ty ieſt Sámarytan[G] y cʒártá maß›[H] / mowią ʒli ná dobrego.

7. Swey á nie Boſkiey ßukać chwały / ʒnák ʒły. ‹Iáć nie ßukam chwały moiey›[I] / mowi Chryſtus.

8. Słowá innych ʒle wykładáć / y wywracáć ie ná ʒłe. Mowił Chryſtus Ʒydō: ‹Ieśliby kto ſtrʒegł mowy moiey / nie ſkoßtuie śmierći ná wieki›[J] / to ieſt: śmierći dußney[×] / y prʒepaśći[×] wiecʒney: á oni głupie to o śmierći ćiáłá wykłádáiąc / ſłuchay iáko brʒydkie prʒećiw IEʒuſowi wyrʒygneli ſłowá. ‹Teraʒeſmy «mowią» poʒnáli / ʒe cʒártá maß /

A Jn 8,46.
B Samarietis; samariečiai; Jn 8,48.
C Jn 8,48.
D Jn 8,50.
E Jn 8,51.
F J 8,46.
G Samarytanin; Samarytanie; J 8,48.
H J 8,48.
I J 8,50.
J J 8,51.
1 Err. Turi būti „ßwentuośius".
2 Err. Turi būti „iog".

Niedźiele Poſtu. 119

iumus/kodrin ne tikite mań? kałba Wießpats.
6. Suguldit ir kielt vnt teyſaus ʒmogaus ne tieſu/ába nuſideimus kokius / piktay kalbet prieß Diewu/ába ßwentośius io : o wel ápe wiſus gieray numanit ir kałbet / Diewo aukſciauſi Máieſtotu łabay gárbint/ ira ʒinkłas śirdies luoſos/ ába ne luoſos nuog didʒio nuſideimo. Negu gieray tieg mes kałbame/ iog Sámáritonas eſsi tu/ ir welinu turi/ kałba piktiey vnt giaro.
7. Sawos/á ne Diewo ießkot garbos / ʒinkłas piktas. Aß tieg ne ießkau gárbos máno/kałba Chryſtuſas.
8. Ʒodʒius kitu piktay iʒguldinet ir ißwerſt iuos vnt pikto. Táre Chryſtus Ʒydamus: Iey kas ʒodi máno áʒułaykis / ſmerties ne regies vnt vmʒiu/tay ira: ſmerties duśios ir vmʒinos paſkundos. A anis durnay ápe ſmerti kuno tay ißmánidámi / kłauſik kayp biaurus prieß Wießpati ißweme ʒodʒius. Dabar tieg paʒinome/ ios

cʒemuʒ mi nie wierʒyćie? mowi Pan.
6. Ʒmyśláć ná kogo y podnośić rʒecʒy niepráwdʒiwe/ álbo grʒechy iákie : mowić prʒećiw Bogu / álbo prʒećiw świetym iego: á ʒaś o wßytkich dobrʒe trʒymáć/ y mowić / Naywyʒßy Boſki Máieſtat wychwaláć / ieſt ʒnák wolney / álbo nie wolney dußy od wielkiego grʒechu. Iʒáli my nie dobrʒe mowim/ʒeś ty ieſt Sámarytan y cʒártá maß/ mowią ʒli ná dobrego.
7. Swey á nie Boſkiey ßukać chwały / ʒnák ʒły. Iáć nie ßukam chwały moiey/ mowi Chryſtus.
8. Słowá innych ʒle wykładáć/ y wywracáć ie ná ʒłe. Mowił Chryſtus Ʒydō: Ieśliby kto ſtrʒegł mowy moiey/ nie ſkoßtuie śmierći ná wieki/ to ieſt: śmierći dußney/ y prʒepaśći wiecʒney: á oni głupie to o śmierći ćiáłá wykłádáiąc / ſłuchay iáko brʒydkie prʒećiw IEʒuſowi wyrʒygneli ſłowá. Teraʒeſmy mowią poʒnáli/ ʒe cʒártá maß/

6. Signum de omnibus optimè ſentire.
7. Signum, Suam gloriā & non Dei querere.
8. Signum, Verba aliena in malam partem non trahere.

me / iog welinu turi / Abra⸗hamas[A] numire ir pranaßay / á tu ſákay: Iey kas ȝodi má⸗no áȝu łaykis[1] / ne ragaus ſmerties vnt vmȝiu›[B].

9. Signum, Nemini velle nocere.

9. Ne tiktay ſuguldinet ne tieſu vnt ne káłtu ȝmoniu / ir vnt giaro raginunćiu / bet ir gieyſt iu áȝumußt. ‹Pagawo «tieg» akmenis / adunt meſtu vnt io›[C] / tay ira / vnt Chry⸗ſtaus / kuris tieſu iemus ſá⸗kie. Iȝ tu ȝinkłu gali ſupraſt / kas turi ſáwimp ſunkius nu⸗ſideimus / kurios[2] iey iauti ſá⸗wo širdiy / weykiey pulkis kunigop / gayłekis / paſakit[3] iuos / ir drauſkis.

Quomodo quis poſſit immortalitatem conſequi ſeruando verba Chriſti?

PUNKTAS III.

Kayp gali kas ne numirt vnt dušios, ažułaykidamas žodźius Chriſtaus?

Cauſæ mortis corporalis.

Smertis kuno iȝ tu ipa⸗ćiey pripuoła prieȝa⸗ſtu.

1. Fames hæc deeſt animæ audienti verba Dei.

1. Del bado / kad ne turi ko eſti / {á}ba kad ne turi ko giert. Dušia iey nori niekádu ne gal but ałkanu / ney badu mirt /

tá maß / Abráhám[D] vmárł y Prorocy / á ty powiádáß / ie⸗ſliby kto ſtrȝegł mowy mo⸗iey nie ſkoßtuie śmierći ná wieki›[E].

9. Nie tylo[×] ȝmyśláć nie⸗prâwdę ná nie winnych / y ná dobre nápominâiących / ále y chćieć ich ȝábić: ‹Por⸗wáli / «práwi» / kámienie / áby nań ćiſkáli›[F] / to ieſt / ná Ieȝu⸗ſá / ktory prawdę im powiá⸗dał / ȝ tych ȝnákow może kto ȝ roȝumieć / ieſli ma w ſobie / álbo nie ćięȝkie grȝechy / kto⸗re ieſli cȝuieß w twym ſercu / prętko ſpießſię do kápłaná / pokutuy / y wyſtrȝegay ſię ich.

PUNKT III.

Iáko kto może nie vmierać ná duſzy, záchowuiąc słowá Iezusowe?

Mierć ćiáłá ȝ tych oſo⸗bliwie[×] prȝycȝyn prȝy⸗páda.

1. Dla głodu / gdy nie ma coby iadł / álbo gdy nie ma co pić / Dußá ieſli chce / ni⸗gdy głodna być nie może / á⸗ni gło⸗

A Abraomas; Jn 8,52–53.
B Jn 8,52.
C Jn 8,59.
D Abraham; J 8,52–53.
E J 8,52.
F J 8,59.

1 Err. Turi būti „áȝułaykis".
2 Err. Turi būti „kuriuos".
3 Greičiausiai „paſakik".

Niedʒielę Poſtu.

Matt: 4. Non in ſolo pane viuit ho[-]mo, ſed, &c. Eccl: 5. v. 3[A]. *Cibauit eum*[B] *pane vitæ & intellectus & aqua, &c.*

mirt / nes turi duonos ʒodʒio Diewo didi ápſtu / teypagi ir gierimo. ‹Ne paćiu duonu kuno ʒmogus ira giwu / bet ir wiſokiu ʒodʒiu/kuris ißeyt iʒ naſru Diewo›[C]. ‹Pripeneio gi duonu ʒiwáto ir ißmo⸗nios / ir wundenim ißmin⸗ties iʒganunćios prigirde gi›[D]. K{á}łba ráßtas ßwentas.

2. Ægritudo.

Hæc oritur ex in æquali-tate[1] *humorū.*

2. Mirßta kas vnt kuno / del ligos didʒios / kuri pri⸗puoła del ne ſundaros dre⸗gnumu kieturiu/kárſcio/ßal⸗ćio/ſauſibes/ßłapibes/kad tie ira ne ligus / tuo metu li⸗ga eſti / kayp iaućiame kár⸗ßtiney / kad karßtis tol ira di⸗deſnis kuni / negi pridera / teypagi kad kráto drugis / á⸗ba ßáltinis / tuo metu nuog ßálćio didʒio kunas wiſas dreba / ir ne gal apkłotas ſu⸗ßilt / [et]c. Priſitinka ir dusiay ligotu but / kurios liga ir ne⸗gałe ira kaltibe koki / kárßtis meyłes biauros / ßáltis Die⸗wo gárboy / ir ápłaydimas S{á}krámentu / Miśiu / Die⸗wo ʒodʒio: bet iey nori pigay tuoiaus paſweykt / ir i{ʒ}git / g{á}li Diewo ʒodʒiu/kur[i]s ira wayſtu

Infirmitaes[2] *animæ.*

Febris animæ calida & Fri-gida[3].

Verbū Dei &

ni głodem vmrʒeć: bo ma chlebá / ʒ ſłowá Boʒego / wielki doſtátek / tákʒe y pi⸗ćia. ‹Nie ſámym chlebem człowiek ʒyie / ále y wßelkim ſłowem / ktore pochodʒi ʒ vſt / Boʒych›[E]. ‹Nákármi go chle⸗bem ʒywotá y roʒumienia[x] / á wodą mądrośći ʒbáwien⸗ney nápoi go›[F]. Mowi piſ: S.

2. Vmiera kto ná ćiele / dla choroby wielkiey / ktora prʒy⸗pada dla nieʒgody humo⸗row[x] cʒworákich / Gorącá / ʒi⸗mná / ſuchośći / y wilgotno⸗śći / gdy te ſą nie rowne / ná ten cʒas chorobá ieſt iáko do⸗ʒnáwamy w Gorącʒkách / kiedy gorącość[x] dáleko wię⸗ßa ieſt w ćiele / niʒ prʒynále⸗ʒy[x]. Tak teʒ gdy nágaba[x] Fe⸗brá / ná ten cʒás od ʒimná wielkiego wßytko ſię ćiáło trʒęśie / y nie moʒe ſię y ná⸗kryte ʒágrʒáć. Prʒydáie ſię[x] y dußy chorʒeć / ktorey cho⸗robá ieſt nieprávość[x] iáka / gorącʒká miłośći ßpetney[x]. Febrá álbo oʒiębłość[x] wchwa[⸗]le Boʒey / w opußcʒeniu Sá⸗kramentow / Mßy S. ſłowá Boʒego[4]: Ale ieſli chce / moʒe łacno

Q

A BSV Sir 15,3.
B BSV Sir 15,3: „cibabit illum".
C Mt 4,4.
D Sir 15,3.
E Mt 4,4.
F Syr 15,3.

1 Err. Turi būti „inæquali-tate".
2 Err. Turi būti „Infirmitates".
3 Err. Turi būti „fri-gida".
4 „Boʒego".

efficax medicamentum. Pſ: 106. 20. Miſit verbũ ſuum & ſanauit eos.

wáyſtu ir iʒgidimu wiſokiu ligu duśios. ‹Atſiunte ába nułeyde ʒodi ſáwo ir iʒgide iuos›[A]. Kałba Dowid:[B] S.

3. Vulnus graue.

3. Ʒieyʒdas didis / ába rona ſunki numarina ʒmogu / kayp ʒinoma / ira tay / kiekwienam: bet du{ś}ia iey nori niekádu ne gal but ſunkiey paʒieyſta / ney ʒieyʒdo / ába ronos didʒios turet / nuog kurios numirtu. ⌜Nes turi ßárwus tułus / kureys ápſidet gal nuog wirßaus gałwos iki koiu padamus / kuriuos ißſkayto Apaßtałas / ir liepia ieys ápſiwilkt⌝[C]. A tuos ima ſaw iʒ ʒodʒio Diewo / ir pats ʒodis wadinaſi ß{á}rways. Ne gal tádu duśia ʒieyʒdo turet ney nuog io numirt / iey nori.

Adſunt animæ arma.[1] quibus defendat ſe. Eph: 6. Accipite armaturã Dei vt poſſitis reſiſtere in die malo & in omnib[us] &c.

4. Senectus.

4. Pati ſenatwe ába ſenibe ſmerti átweda vnt ʒmogaus / kayp regime tunkiey: bet duśia kad áʒułayko Diewo ʒodi ne gal paſenet / ába ſenu tapti / wiſádu iauniſti ir graʒibi ſawimp áʒuturedama / ir iey kádu ing ſenátwy truputi łeydʒiaſi / tuoiaus gal atſinauint ir iauniſten ſá-

łácno[×] ʒmoc[×] / y do ʒdrowia prʒyść ſłowem Boʒym / ktore ieſt lekárſtwem / y vʒdrowieniem wßelákiey choroby dußney[×]: ‹Ʒeſłał ſłowo ſwoie y vʒdrowił ie›[D]. Mowi Pſalm[E].

3. Ráná wielka vmárʒa[×] cʒłowieká iáko to świádomo[×] káʒdemu. Lecʒ dußá ieſli chce nie moʒe bydʒ nigdy ćięʒko vráʒona[×] / ani rány wielkiey ponośić od ktorey by miáłá vmrʒeć: ⌜bo ma oręʒe roʒne / ktoremi moʒe ſię okryć od wierʒchu głowy / áʒ do ſtop noʒnych / ktore wylicʒa Apoſtoł / y káʒę ſię w nie prʒybieráć⌝[F]. A te ſą ʒ ſłowá Boʒego. Y ſámo ſłowo Boʒe náʒywa ſię ʒbroią. Moʒe tedy dußá rány nie ponośić áni od niey vmieráć / ieſli chce.

4. Sáma ſtárosć śmierć prʒywodʒi ná cʒłowieká / iáko cʒeſto widʒim. Lecʒ dußá gdy ʒáchowuie ſłowo Boʒe / nie moʒe ſię ʒ ſtárʒeć / ʒáwʒdy[×] młodość y pięknosć w ſobie ʒátrʒymywáiąc. Y ieſli kiedy do ſtárośći / troche ſię puśći / ʒáraʒ moʒe ſię odnowić / y do cʒerſtwośći[×] ſię ſwoiey wro-

A Ps 107,20; BSV Ps 106,20.
B Dovydas; Ps 107,20; BSV Ps 106,20.
C Ef 6,13–17.
D Ps 107,20; BW Ps 106,20.
E Ps 107,18–20.
F Ef 6,13–17.
1 Err. Turi būti kablelis.

Pſ: 102. v. 5. Renouabitur iuuentus tua vt aquilæ[A]. Coloſ: 3. v. 9. Expoliantes nos[B] veterē hominem cum actibus ſuis & induentes no{u}um.

ſten ſáwo ſugriʒt. ‹Atſinau⸗ins «tieg» kayp Arelo iauniſte táwo›[C]. ‹Nuwiłkdami ius ſe⸗nu ʒmogu ſu darbays io / ir apwiłkdami nauiu nie mie⸗łokite[1] wieni kitiemus›[D]. Iʒ tu ʒodʒiu gali kiekwienas ſu⸗praſti t{i}eſu / ku nu Wießpats ſáko Ewangelioy toy. ‹Po{⸗} teyſey poteyſey biłau iu⸗mus / iey kas ʒodi máno áʒu⸗łaykis / ſmerties ne regies vnt vmʒiu›[E] / ißmáno ápe ſmerti du{ś}ios / kuri tuo me⸗tu mirßta / kad nuſideiman ſunkian impuołá / terioda⸗ma Diewo miliſtu / kuri ira ios ʒiwátu / ába giwenimu.

Ioan: 8.

iey wrocić. ‹Odnowi ſię / «prá⸗wi» / iáko orłá młodość two⸗iá›[H] / mowi Dáwid[I] S. y Pa⸗weł[J] S. ‹Zwlokßy[×] ʒ śiebie ſtárego cʒłowieká ʒ vcʒynká⸗mi iego / á oblekßy[×] nowego / nie kłámayćie iedni drugim›[K]. Z tych ſłow może káʒdy ʒro⸗ʒumieć prawdę / ktorą nam Chryſtus opowiada w tey Ewáng: ‹Záprawdę[×] ʒápra⸗wdę[×] powiádam wam / ieſli kto ſłowo moie ʒáchowa / śmierći nie oglądá ná wieki›[L]. Roʒumie ſię o śmierći dußy / ktora ná ten cʒás vmiera / gdy w grʒech ćięʒki wpáda / trácąc miłość Bożą / ktora ieſt iey ʒywotem.

PUNKTAS IV. / PVNKT IV.

Varij dies Chriſti.

Tułos dienos Chriſtaus, ir kuriu terp tu regieio Abrahamas[F]?

Rozmáite dni Chryſtuſowe, y ktory znich widźiał Abraham[M]?

1. Dies Chriſti eſt æternitas.

Pſal: 2. Filius meus es tu, ego hodie genui te.

PIrma diena Chriſtaus ira vmʒis pradʒios ne turis / kuriami gime ir gema iʒ Diewo Tewo: ‹Sunus má⸗no eſsi tu / aß śiu dienu / «tay ira / vmʒiy» / gimdʒiu tawi›[G]. Teyp iʒguldʒia Apaßtałas:

Kur

PIerwßy dʒień Chryſtu⸗ſowy ieſt / wiek pocʒąt⸗ku nie máiący / w ktorym ſię rodʒił y rodʒi ʒ Bogá Oycá ſwego. ‹Tyś ieſt Synem mo[⸗] im / iam ćię dʒiś ʒrodʒił›[N] / to ieſt / od wieku. Ták to miey⸗

 ſce wy⸗

A BSV Ps 102,5: „renovabitur ut aquilae iuventus tua“; taip pat plg. lie. ir lenk. tekstus.
B BSV Col 3,9: „vos“; taip pat plg. lie. ir lenk. tekstus.
C Ps 103,5; BSV Ps 102,5.
D Kol 3,9–10.
E Jn 8,51.
F Abraomas; Jn 8,56.
G Ps 2,7; Hbr 1,5.
H Ps 103,5; BW Ps 102,5.
I Dawid; Ps 103,5; BW Ps 102,5.
J Paweł; Kol 3,9.
K Kol 3,9–10.
L J 8,51.
M Abraham; J 8,56.
N Ps 2,7; Hbr 1,5.
1 Err. Turi būti „nie mie=łuokite“.

124 Punktá ná piątą

Kur ſáko toy dienoy tiktay Sunu Diewo gimuſi / á ne Anyełus. Kuriam tieg iʒ Anyełu kaday táre. Sunus máno eſsi tu / áß ſiu dienu pagimdʒiau tawi.

Hebr: 1. v. 5.

ſce wykłáda Apoſtoł do Zydow pißac / gdʒie powiada / ʒe w ten dʒień tylo Syn ſię rodʒił Boʒy / á nie Anyołowie. Ktoremuʒ kiedy / prawi / z Anyołow rʒekł: Tyś ieſt ſyn moy / iam ćiebie dʒiś vrodʒił.

2. Dies. Incarnatio. Egredimini filiæ & videte. Cant: 3.

2. Diena Inſikuninimo Chryſtaus ʒiwati Pánnos Mários. Ißeykite dukteres Siono/ir weyʒdekite vnt karalaus Salomono karunoy/ kuriu karunowaio gi motina io (tay ira/ Panna Máriá) dienoy ſuʒiedáwimo / ir dienoy linkſmibes ſirdies io.

2. Dʒień wćielenia Chryſtuſowego w ʒywoćie Naświętßey Pánny Máryey/ wynidʒćie á ogladayćie corki Syonſkie krolá Sálomoná w koronie / ktora go vkorowálá mátká iego: (to ieſt/ Naświet: Márya) wdʒień ʒrękowin iego.

3. Dies, Est Natiuitas ex Virg. Luc: 2. Natus eſt vobis hodie Saluator.

3. Diena uʒgimimo / kad gime iʒ Ponnos Mários/pa lig ʒodʒiu Anyeło / Nu iumus vʒgime iʒganitoias/ kuris ira Chryſtuſas IEʒuſas mieſty Dowido/ o tay palig ʒmogiſtes.

3. Dʒień Narodʒenia iego/ gdy ſie rodʒił z Pánny Naświętßey Máryey/ iáko mówi Anyoł. Dʒiś ſie wam národʒił ʒbáwićiel / ktory ieſt Chryſtus IEʒus w mieśćie Dáwidowym / á to według człowieczeńſtwá.

4. Dies Vita tota eius mortalis. Ioan: 4. 9.

4. Dieną / wiſas pagiwenimas Wießpaties vnt ʒiames kuny ſopulingami ir mirtingami. Mań reykia dirb darbu io/kuris atſiunte mani pakołay diena ira/ tay ira / pakołay giwenu vnt ʒiames terp ʒmoniu.

4. Dʒień. cały ʒywot Páńſki ná świećie / w ćiele ćierpientliwym / śmiertelnym. Mnieć potrʒebá ſpráwowáć ſpráwy onego/ktory mię poſłał/ pokad dʒień ieſt/ to ieſt/ poki ʒyie miedʒy ludʒmi ná świećie.

5. Diena 5. Dʒień

Kur ſáko toy dienoy tiktay Sunu Diewo gimuſi / á ne Anyełus. Kuriam tieg iʒ Anyełu k{á}day táre. ‹Sunus máno eſsi tu / áß ſiu dienu pagimdʒiau tawi›[A].

2. Diena Inſikuninimo Chryſtaus ʒiwati Pánnos Mários[B]. ‹Ißeykite dukteres Siono[C] / ir weyʒdekite vnt karalaus Salomono[D] karunoy / kuriu karunowaio gi motina io «(tay ira / Panna Máriá[E])» dienoy ſuʒiedáwimo / ir dienoy linkſmibes ſirdies io›[F].

3. Diena uʒgimimo / kad gime iʒ Ponnos Mários[G] / palig ʒodʒiu Anyeło / ‹Nu iumus vʒgime iʒganitoias / kuris ira Chryſtuſas IEʒuſas mieſty Dowido›[H] / o tay palig ʒmogiſtes.

4. Dienά / wiſas pagiwenimas Wießpaties vnt ʒames kuny ſopulingami ir mirtingami. ‹Mań reykia dirb[1] darbu io / kuris atſiunte mani pakołay diena ira›[I] / tay ira / pakołay giwenu vnt ʒiames terp ʒmoniu.

5. Diena

ſce wykłáda Apoſtoł do Zydow pißac / gdʒie powiada / ʒe w ten dʒień tylo[×] Syn ſię rodʒił Boʒy / á nie Anyołowie. Ktoremuʒ kiedy / prawi / z Anyołow rʒekł: ‹Tyś ieſt ſyn moy / iam ćiebie dʒiś vrodʒił›[J].

Hæbr:[3] 1. v. 5.

2. Dʒień wćielenia Chryſtuſowego w ʒywoćie[×] Naświętßey Pánny Máryey[K] / ‹wynidʒćie[×] á ogladayćie corki Syonſkie[L] krolá Sálomoná[M] w koronie / ktorą go vkorowálá mátká iego: «(to ieſt / Naświęt: Márya[N])» w dʒień ʒrękowin[×] iego›[O].

2. Dies. Incarnatio. Egredimini filiæ & videte[S]. Cant: 3.

3. Dʒien Národʒenia iego / gdy ſię rodʒił z Pánny Naświętßey Máryey[P] / iáko mowi Anyoł. ‹Dʒiś ſię wam národʒił ʒbáwiciel / ktory ieſt Chryſtus IEʒus w mieśćie Dáwidowym›[Q] / á to według człowieczeńſtwá.

3. Dies,[4] Est Natiuitas ex Virg[ine.] Luc: 2. Natus eſt vobis hodie Saluator.

4. Dʒień.[2] cáły ʒywot[×] Páńſki ná świećie / w ćiele ćierpientliwym[×] / śmiertelnym. ‹Mnieć potrʒebá ſpráwowáć[×] ſpráwy onego / ktory mię poſłał / pokąd[×] dʒień ieſt›[R] / to ieſt / poki ʒyię miedʒy ludʒmi ná świećie.

4. Dies[,] Vita tota eius mortalis. Ioan: 4. 9[T].

5. Dʒień

A Ps 2,7; Hbr (Žyd) 1,5.
B Marijos; Marija, Jėzaus motina; Lk 1,26–38; Mt 18–25.
C Siono; Sionas (Zionas); Gg 3,11.
D Saliamono; Saliamonas; Gg 3,11.
E Marija, Jėzaus motina; Lk 1,26–38; Mt 18–25.
F Gg 3,11.
G Marijos; Marija, Jėzaus motina; Lk 2,1–12.
H Dovydo; Dovydas; Lk 2,11.
I Jn 9,4.

J Ps 2,7; Hbr 1,5.
K Maryi; Maryja, matka Jezusa; Łk 1,26–38; Mt 18–25.
L Syjońskie; syjoński; Pnp 3,11.
M Salomona; Salomon; Pnp 3,11.
N Maryja, matka Jezusa.
O Pnp 3,11.
P Maryi; Maryja, matka Jezusa; Łk 1,26–38; Mt 18–25.
Q w Dawidowym; Dawidowy; Łk 2,11.
R J 9,4.
S BSV Ct 3,11: „egredimini et videte filiae".
T BSV Io 9,4.

1 Err. Turi būti „dirbt(i)".
2 Użycie kropki w innej funkcji, dalszy ciąg tego samego zdania.
3 Err. Turi būti „Hebr:".
4 Šiame punkte po „Dies" visais atvejais vartojama didžioji raidė.

125 Niedʒiele Poſtu.

5. Dies[,] Paſſio Chriſti & mors.

5. Diena kunćios ir śmierties. Ape kuriu ißmano ánuos ʒodʒius / Daktaray ir iʒgulditoiey ráßto. ‹Ißeykite dukteres Siono[A]› / [et]c. ‹dienoy ſuʒiedawimo›[B] / [et]c[.] {ũ}t kriʒiaus mirdamas Wießpats paſawino ir paieme Baʒnićiu / kayp ſuʒieduotyni ſáwo / kad pirko iu ſaw krauiu ſáwo.

Cant: 3.

6. Dies, Eſt Reſurrectio.

6. Kielimaſis iʒ numiruſiu / {á}pe kuriu[1] ißmano ir iʒguldʒia Apaßtałas ʒodʒius / ‹Aß śiu dienu pagimd{ʒ}iau tawi›[C] / tay ira aß Diewas Tewas / tawi Sunu máno prik{i}elau iʒ numiruśiu / kuris pagal ʒmogiſtes buway numiris.

Act: 20.

7. Dies, Eſt Dies iudicij.

7. Diena Chryſtaus / wadinaſi ⸢diena paſkutine ſudo⸣[D] io gały ſwieto / kuris daʒnay r{á}ßty álgoiaſi diena Wießpaties. ‹Diena Wießpaties teyp ateys kaypo wagis nakti›[E].

1. Cor: 3. 13.

8. Dies, Est Dies gloriæ.

8. Diena ira gárbos ir łaymibes vmʒinos karaliſtey dungaus. Ape kuriu.[2] ‹Sákau ium[9] «tieg» / ne ragauſiu nuog to meto iʒ wayſiaus medʒio wino /

Matt: 26. 29[.] Dico ◇ vobis nõ bibam à mo-

5. Dʒień męki y śmierći / o ktorÿ one ſłowá pieśni Sálomonowey[F] rozumieią y wykłádáią Doktorowie / y wykłádácze[×] piſma S. ‹Wynidźćie[×] á oglądayćie corki Syonſkie›[G] / [et]c. ‹w dʒień ʒrękowin[×] iego›[H] / [et]c. ná krzyʒu vmieráiąc ʒáręczył / y poiął kośćioł / iáko oblubienicę ſwą / gdy kupił ią ſobie krwią włáſną.

6. Zmartwychwſtánia / o ktorym Apoſtoł rozumie y wykłáda ſłowá Pſalmu wto[ſ] rego: ‹Iam ćiebie dʒiś vrodʒił›[I] / to ieſt / Ia Bog Oćiec twoy / ćiebie Syná mego wzbudʒiłem Zmártwych / ktoryś był według człowieczeńſtwá vmárł.

7. Dʒien Chryſtuſá / náʒywa ſię dʒień oſtátniego ſądu iego ná końcu świátá / ktory częſto ſię w piśmie náʒywa / dʒień Páńſki. ‹Dʒień Páńſki / ták prʒiydʒie / iáko złodʒiey w nocy›[J].

8. Dʒień ieſt chwały / y ßczęśćia wiecznego w kroleſtwie niebieſkim / o ktorym Pan mowi: ‹Powiádam wam / iʒ nie będę pił od tych miaſt[3×] /

Q 3 3 tego

A Siono; Sionas (Zionas); Gg 3,11.
B Gg 3,11.
C Ps 2,7; Hbr (Žyd) 1,5.
D Apr 20,11–15; 1 Kor 3,13.
E 1 Tes 5,2.
F Salomonowej; Salomonowy; Pnp 3.
G Syjońskie; syjoński; Pnp 3,11.
H Pnp 3,11.
I Ps 2,7; Hbr 1,5.
J 1 Tes 5,2.
1 Greičiausiai „kuri".
2 Err. Turi būti „dangaus / ape kuriu:".
3 „odtychmiaſt".

wino / iki dienay anay / kad gi gierſiu ſu iumis nauiu karaliſtey Tewo mano›[A]. Nauiu winu karaliſtey Tewo ſáwo ißmano linkſmibi vmȝinu / vmȝinos łaymibes.

ȝ tego owocu winney mácicy[×] / áȝ do dniá onego / gdy go bedę pił ȝ wámi nowy w kroleſtwie oycá mego›[E]. Nowe wino w kroleſtwie oycá ſwego / roȝumie weſele[×] wieczne / wiecȝnego błogoſłáwieńſtwá.

do[H] de hoc gemine vitis vſq[ue] in diem illum, cum illud bibā vobiſcum no{u}ū in regno Patris mei.

Iȝ tu dienu iki śiołay ißſkaytitu / Abrahamas[B] regieio dienu vm{ȝ}io ſunaus Diewo / kuriami nuog Tewo be pradȝios ira pagimditas / ir dienu kád ſtoios ȝmogum iȝ Pannos Mários[C] / á ipaćiey dienu átaimo świetan / ir pagiwenimo terp ȝmoniu / teypagi dienu kunćios ir ſmerties io. ⌜Tas dien{a}s regiedamas Wießpaties dȝiau[ſ] gies łabay S. Abrahamas⌝[D] / kayp ſáko pats Chriſtus toy Ewángelioy.

3 tych dni do tąd wyliczonych / Abráhám[F] widȝiał dȝien prȝedwiecȝny Syná Boȝego / w ktorym od Oycá beȝ pocȝątku ieſt vrodȝony / y dȝień wćielenia iego w ȝywoćie[×] Naświętßey Pánny / á oſobliwie[×] dȝień prȝyśćia ná świat / y mießkánia iego miedȝy ludȝmy / Tákȝe y dȝień męki y śmierći iego. ⌜Te dni widȝąc Páńſkie weſelił ſię[×] wielce Abráhám S.⌝[G] iáko ſam Pan Chryſtus powiada w dȝiśieyßey Ewángeliey.

Dies æternitatis eſt quem vidit Abrahā item incarnationis & aduentus in m{ū}dum & mortis.

PUNKTAS V.

PVNKT V.

Kodrin tu Ewángeliu śioy Nedeloy Bažnićia skayto.

Czemu Ewángelią tę dźiśia czyta Kośćioł.

Cur hoc Euāgelium legitur hac Dñica.

1. Egiśi todrin / idant tami paroditu kayp grażiey figura ſudera ſu paćiu day-

1. Dá ſię ȝe dla tego / áby pokaȝał iáko pięknie figura ȝ rȝeczą figurowáną[×] ȝgadȝa

1. Vt oſt{e}ndatur quomodo figura cum re

A Mt 26,29.
B Abraomas; Pr 22; Jn 8,56.
C Marijos; Marija, Jėzaus motina; Mt 1.
D Abraomas; Jn 8,56.
E Mt 26,29.
F Abraham; Rdz 22; J 8,56.
G Abraham; J 8,56.
H BSV Mt 26,29: „amodo".

figurata concordet.

Agnus immo[-] landus, erat videndus an ſit ſine macula, ſic & Chriſtus.

{ċ}iu dayktu figurawotu. Fi⸗gura buwo toy: Awinelis Welikos vnt afieros Die⸗wuy áʒumußamas tureio but be pateptes / metinis / kuri kunigay kalti buwo ap⸗ʒwalgit / iey tokiuo butu eſ⸗ſus. Teyp tadu ir Awinelis muſu Ieʒus Chryſtus / kuris noʒiłgay tureio ſáwi páti á⸗ʒu mus vnt kriʒiaus afiera⸗wot / rodʒiaſi kunigamus ir wireſniemus Ʒidu / idant da⸗botus iam / ir ießkotu iumpi / ieygałes[2] ráſti pátepimu ko⸗{k}i? Iey tádu ne runda pa⸗teptes / gali but afierawotas áʒu świetu wiſu. Nes ki⸗tayp nopturetu mumus ir ne nupełnitu nuog Diewo atłeydimu nuodemiu / iey pats butu eſſus nuodemeſe: kadung afiera numaldinga Diewo / turi but mieła Die⸗wuy / nes nopkinćiama nie⸗ku budu ne gal numaldit. Ir teyp r{á}ßo S. Petras[A] / kad ⸢tokſay awinelis ira áprink⸗tas nuog vmʒiu / kuris ne bu⸗tu pateptas / kurio br{ũ}giau⸗ſiu krauiu eſme átpirkti⸣[B]. Re⸗giedama tádu Baʒnićia árti iau

ʒgadʒa ſię. Figurá była ta Báránek Wielkonocny / kto⸗rego miáno ofiárowáć Bo⸗gu / miał być beʒ ʒmáʒy[x] / ro⸗cʒny / ktorego kápłani po⸗winni byli oglądáć / ieſliby tákim był. Ták tedy y Bá⸗ránek náß IEʒus Chryſtus / ktory w krotce miał ſámego śiebie ofiárowáć / pokáʒuie ſię kápłanom / y prʒełoʒonȳ ʒydowſkim / áby ſię prʒypa⸗trʒyli y ßukáli w nim ieſliby mogli náleść ʒmáʒę[x] iáką / Kto / práwi / ʒ was dowiedʒie ná mię grʒechu? Ieſli tedy nie náydą ʒmáʒy[x] / może być o[⸗]fiárowány ʒá wßytek świát bo inacʒey nie otrʒymałby nam / y nie ʒáſłuʒyłby odpu⸗ßcʒenia grʒechow / kiedyby ſam był grʒeßny: ponieważ ofiára vbłágalna / ma bydʒ miłá Bogu / gdyʒ nie prʒyie⸗mna / ʒadną miarą nie mo⸗ʒe Bogá vbłagáć. ⸢Tak piße S. Piotr[C]: ʒe táki Báránek ieſt obrány od wiekow / kto⸗ryby był beʒ mákuły[x] / ktore⸗go nádroʒßą krwią ieſteſmy odkupieni⸣[D]. Widʒąc tedy Ko⸗śćioł / ʒe bliſko ieſt dʒień ʒá⸗bićia

1. Petr: 1. v. 19. 1. Cor: 6. & 7. Hæb:[1] 9.

A Petras; 1 Pt 1,19–20; taip pat žr. Hbr (Žyd) 9,11–14; 1 Kor 6.
B 1 Pt 1,19–20.
C Piotr; 1 P 1,19–20; Hbr 9,11–14; 1 Kor 6.
D 1 P 1,19–20.
1 Err. Turi būti „Heb:“.
2 Err. Turi būti „iey gałes“.

Legitur hodie hoc Euangel[ium] vt oſtendatur Chriſti innocentia.

iau ſunt dienu io áʒumuśi⸗mo vnt afieros / ſkayto E⸗w{á}ngeliu / kurioy rodʒia io ßwyntibi ir nekaltibi.

bića iego ná oſiárę / cʒyta Ewángelią / w ktorey poka⸗ʒuie iego świętobliwość y niewinność.

2. Vt diſcamus Timorem Dei & Spem dum iñocentis pœnas recolimus.

2. Idant ißmokitu mus dwieiu dayktu / baymes Die⸗wo ir Wilties: Baymes iß{⸗}mokſime / regiedami kaypo Diewas niekámi ne kałtu Sunu ſáwo iʒdawe vnt bay⸗ſios kunćioś ir ſmerties / del ſwetimu nuſideimu / palig áno ʒodʒio. ‹Del piktibes ʒmo⸗niu mano iʒtikou ii›[A]. O pats CHRYſtuſas eydamas vnt ſmerties tare werkiunćiump vnt ſáwi. ‹Dukteres Ieroſo⸗limos[B] / ne werkite vnt máni / bet paćios vnt ſáwi / ir vnt wayku iuſu werkite›[C]: ‹Net iey tay dáro vnt ʒálo medʒio / o vnt padʒiuwuſio kas bus?›[D] Iir[1] ko biiotis nuſideiuſiam. Vntro daykto / tay ira Wil⸗ties mokia mus / kad rodʒia Wießpati ne kałtu buwuſi / o te{ć}iau kinteiuſi aʒu mus. Nes iʒ tos io nekaltibes / ku⸗rioy kinte ir numire / galime łabay pigay igit átłaydu wi⸗ſu nuſideimu muſu / ir tapt pokim Diewo ne kałtays / ßwyn⸗

2. Aby nas náucʒył dwuch rʒecʒy / boiáʒni Boʒey y ná⸗dʒiei. Boiáʒni Boʒey náu⸗cʒym ſię pátrʒac y vwaʒá⸗iąc / iáko Bog w nicʒym nie⸗winnego Syná ſwego wy⸗dał ná męki ſtráßliwe / y śmierć / ʒá cudʒe grʒechy / według oneg: ‹Dla złośći[×] lu⸗du mego vbiłem[×] go›[E]. Y ſam CHRYſtus idąc ná śmierć rʒekł do płácʒacych nád ſo⸗bą. ‹Corki Ieroʒolimſkie[F] nie płácʒćie ná demną / ále ſáme nád ſobą / y nad dʒiátkámi wáßemi płácʒćie›[G]: ‹Abowiem ieſlić to ná ʒielonym drʒewie cʒynią / coʒ ná ſuchym będʒie?›[H] Ieſt ſię cʒego bác grʒeßne⸗mu. Drugiey rʒecʒy vcʒy / to ieſt / Nádʒiei. Gdy pokáʒuie ʒe Pan náß niewinnÿ będac / iednák ćierpiał ʒá nas. Bo dla tey niewinnośći iego w ktorey ćierpiał / moʒemy łá⸗cno[×] doſtąpić grʒechow ná⸗ßych odpußcʒenia / y ſtáć ſię w ocʒách Boʒych niewinne⸗mi / świę⸗

Iſa: 53. 8. Propter ſcelus populi mei percuſſi eum[.]

Luc: 23. 28. Filiæ Ieruſalem nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas, &c.

Spem concipimus dum pro nobis pœnas innocenter ſuſceptas perpendimus.

A Iz 53,8.
B Jeruzalės; Jeruzalė; Lk 23,28–31.
C Lk 23,28.
D Lk 23,31.
E Iz 53,8.
F Jerozolimskie; jerozolimski; Łk 23,28–31.
G Łk 23,28.
H Łk 23,31.
1 „(J)ir(a)".

129 Niedʒielę Poſtu.

Similid:[1]

ßwyntays / graʒieys. Pigay tariu / kuriu pigibi teyp tu⸗rime ißmanit. Kad ligoni ſunkiey negalinćiam taritu kas tos / ir tos ʒołes tiktay runku paſilitek / o tuoiaus iʒ⸗giſi ir paſweykſi. Teypagi kad kas tartu kuriey ʒmonay biauriey vnt weydo / pawiʒ⸗dek vnt ſáwo biauribes ir raukßliu weydo / ir gayłekieś kad toki eſsi / o tuoiaus ne kisdama táwo biauribes á⸗kies mirktereimi tapſi graʒi łabay / ir ne iokia notliks vnt weydo táwo patepte. Iey to / ligonis / ir ʒmona / teyp pigiey gałedámi iʒ ſáwo lu⸗śibes[2] iʒſigiełbet / ne dáritu / pateyſiey łabay butu dur⸗nays ir padukuśieys. Mes eſme toki / kurie ſirgdámi ir tułas nuodemiu negáłes turedámi / ir vnt du{ś}ios biauribemis dargiomis iʒ⸗tepti / tuoiaus gáłedámi pá⸗ſweykt ir graʒieys tapt / bet tiktay gayłetume iog ligoti ir biaurius[3] eſme / to ne dáro⸗me / todrin tami rodʒiames ł{á}bay didʒieys padukieleys. Daugiagu tay nuſideimu li⸗gotam /

mi / świętemi / pięknemi / łá⸗cnoˣ mowię / ktorą łácnośćˣ ʒ tego mamy ʒroʒumieć / kie⸗dy by ćięʒko choruiącemu mowiono / tego y tego ʒielá ręką ſię dotkni / a ʒáraʒ o⸗ʒdrowieieß. Tákʒe / kiedyby kto rʒekł / biáłeygłowieˣ iá⸗kiey ßpetneyˣ / weyʒrʒy ná ſwą ßpetnośćˣ y ʒmárſkiˣ twárʒy / y ʒáłuy ʒeś táka / á ʒáraʒ brʒydʒąc ſię twą ßpe⸗tnośćiąˣ w oká mgnięniu ʒo⸗ſtánieß piękną / y ʒadna ʒmá⸗ʒaˣ nie ʒoſtánie na twárʒy twoiey. Ieſliby tego chory / y tá białagłowaˣ ták łácnoˣ mogąc / ʒ ſweğ niedbálſtwá vcʒynić niechćieli / ʒáiſteˣ bár⸗ʒoby byli głupi / y beʒ roʒu⸗mni. M{y} ieſteſmy tácy / kto⸗rʒy choremi będąc y roʒmái⸗te grʒechow cierpiąc nie ſpo⸗ſobnośći[4]ˣ / y ná dußy będąc ßpetnemiˣ / dla ʒmaʒˣ grʒecho⸗wych / iednák ʒáraʒ mogąc do ʒdrowia y do pięknośći prʒyść (by iedno chćieliſmy ʒałowáć ʒechmy chorʒy / y ßpetni) á nie cʒynim te° / ʒá⸗iſtęˣ pokáʒuiemy wielkie náße głupſtwoˣ. A wielkaʒ to grʒe⸗

R chem

1 Greičiausiai „Similit[udo]“.
2 Err. Turi būti „łu=śibes“.
3 Greičiausiai „biaurus“.
4 „nieſpoſobnośći“.

gotam / ir biauriam vnt du⸗
śios{?} pakielt runku {s}irdies/
ir paſikiet ʒołes łabay ſwey⸗
kos / tay ira / Sákramento
gayłes ába paſakimo nuode⸗
miu ſ{á}wo: paſilitet ir vntro
ʒiedo graʒiauſio / Sákrámen⸗
to t{á}riu kuno ir krauio Wie⸗
ßpáties / o tuoiaus ir nuog
ligos iʒgit / ir ne iʒſákitos
graʒibes igit gałes. O tay
wiſa pigay igiieme per kun⸗
ćiu ir ſmerti nekałto Awine⸗
lo IEʒaus Wießpaties mu⸗
ſu. ‹Chryſtus/«tieg/Apaßta⸗
łas»/atpirko mus iʒ prakiey⸗
kimo tieſos ába iſtatimo/ta⸗
pis áʒu mus prakieykimu /
iog paráśita ira: Prakieyk⸗
tas kiekwienas / kuris káro
vnt medʒio / idant terp Pa⸗
gonu paßłowinimas Abra⸗
hamo[A] ſtotus CHryſtuśiep
Ieʒuśiep / ába per Chriſtu
Ieʒu›[B]. Prakieykimu ćia wa⸗
dina Apaßtałás / kunćiu gie⸗
du / ſopulus / ir ſmerti Wie⸗
ßpaties Ieʒaus. Tay Chry⸗
ſtus wiſa kintedamas / re⸗
gieios ʒidamus ir kitiemus
kurie ing ii ne tikieio eſſus/ne
tiktay prakieyktu / bet ir pa⸗
ćiu pra⸗

chem choremu y ná dußy ßpe[⸗]
tnemu[×] podnieść rękę ſerdecʒ⸗
ną y dotknąc ſię ʒielá bárʒo
ʒdrowego / to ieſt / pokuty ś.
y drugiego kwiátu wiel⸗
ce {|} pięknego Sákrámentu
ćiáłá y krwie Páńſkiey / á ʒá⸗
raʒ / y od choroby być wol⸗
nym / y piękności doſtáć[×] nie⸗
wypowiedʒianey. A tego
wßytkiego łácno[×] doſtępuie⸗
my prʒeʒ mękę y śmierć nie⸗
winnego Báránká IEʒuſá
Páná náßego. ‹CHRYſtus
«mowi Apoſtoł» / nas wyku⸗
pił od prʒeklęſtwá[×] ʒákonu /
ſtáwßy ſię ʒá nas prʒeklę⸗
ſtwem[×] (ábowiem nápiſáno:
Prʒeklęty káʒdy ktory wiśi
ná drʒewie) áby do Pogá⸗
now błogoſłáwieńſtwo A⸗
bráhámowe[C] prʒyßło w Chry[⸗]
ſtuśie Ieʒuśie›[D]. Prʒeklęſtwē[×]
tu náʒywa Apoſtoł / mękę
ʒáwſtydʒenia / boleśći / y
śmierć Páná IEʒuſá. To
wßytko ćierpiąc Chryſtus /
ʒdał ſię ʒydom / y innym nie⸗
wiernym / nie tylo[×] być prʒe⸗
klętym / ále y ſámym być
prʒeklęſtwem[×] / y ſromotą[×] / á⸗
by nas wybáwił ʒ prʒeklę⸗
ſtwá /

Pœnitentia eſt herba ſalubris[.]

Gal: 3. v. 10. & 13. Chriſtus redemit nos[E] de maledicto legis factus pro nobis maledictum.

A Abraomo; Abraomas; Gal 3,13–14.
B Gal 3,13–14.
C Abrahamowe; Abrahamowy; Ga 3,13–14.
D Ga 3,13–14.
E BSV Gal 3,13: „nos redemit".

131

Niedʒielę Poſtu.

Matt: 25. Ite ◇ maledicti[A] *in ignem æternum.*

ćiu prakieykimu / paćiu gie⸗du / idant mus iʒgiełbetu iʒ prakieykimo / imdamas vnt ſawis muſu ne teyſibes[1] / del kuriu buwome ir tureiome but vmʒinay prakieykti: ‹Ey⸗kite› «tieg» ‹prakieyktieii vgnin›[B]. vʒkiałdamas[2] táriu muſu pik⸗tibes vnt ſáwis / duoſti mu⸗mus idant taptume nekał⸗tays / ir ßwyntays per io ne⸗kaltibi ir ßwyntibi. Gal tay apſißwieſt per ánu figuru ſe⸗no Teſtámēto. ⌜Iakubas[C] nore⸗damas ápturet tieſos pirm⸗gimtiniu ſunu / ápſiwiłko ru⸗bays brolo ſáwo wireſnio / kuris buwo pirmagimis / ir teyp nuog tewo buwo pa⸗ßłowintas / kayp butu eſſus tikras io ſunus pirmagimis⌝. Chryſtus brolu ira muſu pir⸗magimtiniu: ‹Pirmagimti⸗nis «tieg» terp daugio brolu›[D] / rubay io ira łabay brungus ir graʒus / tułos gieribes mey[ɟ]łe / miełaśirdiſte / kuntribe / iki g(á)łu patekte ir wiſokia ßwyntibe:[3] Tays ir kitays io rubays apſiwilkime / o aptu⸗reſime pałaymu pirmagim⸗tinio brolo muſu / tay ira ka⸗raliſti

Geneſ: 27.

Rom: 8. 29. Veſtimenta Chriſti ſunt virtutes quæ nobis induendæ ſunt vt obtineamus à Patre cœleſti benedictionē.

ſtwá[×] / biorąc ná śię náße nie⸗práwośći[×] / dla ktorych mie⸗lichmy wiecʒne prʒeklęſtwo[×] ponośić / vſłyßáwßy ono: ‹Idʒćie› ‹prʒeklęći w ogień wiecʒny›[E]; ten mowię wʒiął ná śię ʒłośći[×] náße / á nam dáię / ábyſmy ſię ſtáli niewin⸗nemi y świętemi/prʒeʒ iego niewińość y świętobliwość. Moʒemy to obiáśnić prʒeʒ figurę onę ſtárego Teſtámē⸗tu. ⌜Iákub[F] chcąc otrʒymáć práwo pierworodne / vbrał śię w ßáty brátá ſwego ſtár⸗ßego / ktory był pierworo⸗dnym / y ták od Oycá był błogosłáwieńſtwem obdá⸗rʒony/iákoby był włáſny ſyn iego pierworodny⌝. Chryſtus ieſt brátem náßym ſtárßym iáko go Apoſtoł náʒywa / ‹pierworodnym miedʒy wie⸗lą bráćiey›[G] / ßáty iego ſą bár⸗ʒo drogie/y piękne/roʒmáite łáſki y dáry: miłość / miło⸗śierdʒie / ćierpliwość / wy⸗trwánie / w dobrym do koń⸗ca / y wße{l}ka świątobli⸗wość. Te y inne iego ßáty weʒmy ná ſię á otrʒymamy błogosłáwieńſtwo łacno[×] /

R 2 pierwo⸗

A BSV Mt 25,41: „discedite a me maledicti".
B Mt 25,41.
C Jokūbas, patriarchas; Pr 27.
D Rom 8,29.
E Mt 25,41.
F Jakub, patriarcha; Rdz 27.
G Rz 8,29.
1 „neteyſibes".
2 Err. Turi būti „Vʒkiałdamas".
3 Greičiausiai turi būti taškas.

raliſti dungaus. ‹Vȝwilkite vnt ſáwis Ieȝu Chriſtu›[A] tay ira / io gieribiu bukite ſekiotoieys / io nekaltibi ir ßwyntibi apſidingkite / o teyp igiſite tewayniſti vmȝinu dungaus karaliſtey.

pierworodnego brátá náße go / to ieſt / kroleſtwo niebieſkie: ‹Oblecȝćie ſię[×] w Páná Ieȝuſá Chryſtuſá›[C] / mowi Apoſtoł / to ieſt / cnot iego náśláduyćie / w iego cierpliwość / y niewinność przybierȝćie ſię[×] / A tak doſtąpicie oycȝyȝny / wiecȝnego w niebie kroleſtwa.

Rom: 13. 14.

PUNKTAS VI.

Kokiey moksłay aźuſirákina tuoſe żodźioſe[1], kas vnt mani perwes nuſideimu?

PVNKT VI.

Iákie náuki zámykáią ſię w tych słowiech, kto ná mnie dowiedźie grzechu?

Quid lateat in v[er]bis. Quis me arguet de peccato.

1. Rodȝiaſi iȝ iu łabay dide nekaltibe Wießpaties muſu / kuris pikćiauſiamus ir didȝiauſiamus ſáwo nepriételumus perłeydȝia ſáwi ſudit. Tiey ira / kuriu bałſu ir ȝodȝius ſkaytome: ‹Sūkus «tieg» mumus ira vnt pawiȝdeimo›[B]. Iey tádu tiey ſudȝios nieko pikto ne ras iamp[2] / pateyſey ne wienas kitas neſiras vnt świeto / kuris Wießpati kaltintu kami. Kłauſikimeg ku kałba vnt Wießpaties / kami ii kałtu

1. Okaȝuie śię wielka niewinność Páná náßego / ktory nágorßym y náwiętßym ſwym nieprȝyiaćiołom dopußcȝa / áby go ſądȝili. Ćić to ſą / ktorych głos y ſłowá cȝytamy v mędrcá / ‹ćięȝko nam y pátrȝyć nań›[D]: Ieſli tedy ći ſędȝiowie / nic złego nie náyduią w nim / ȝa práwdę[×] ȝaden nie będȝie ná świećie inßy / ktory by Páná obwinił w cȝym. Powiádáią tedy ȝe ieſt ȝárłok / y piiánicá[×]. ‹Oto cȝłowiek obȝerca[×] y piianica.

1. Oſtenditur ſumma Chriſti innocentia qui ſe inimicis examinādum committit. Sap: 2. v. 15.

Matt: 11. 19[.] Accuſationes Chriſti. 1. Poſator[3] vini.

A Rom 13,14.
B Išm 2,15.
C Rz 13,14.
D Mdr 2,15.
1 Err. Turi būti „żodźiuoſe".
2 „iump".
3 Err. Turi būti „Potator".

133 Niedʒielę Poſtu.

2. Amicus peccatorum. Matt: 11.
3. Fractor legis. Ibidem.
Matth: 15. v. 20.
4. Non cuſtodit Sabbatũ.
5. In Beelzebub eijcit Demonia. Luc: 11.
6. Hic blaſphemat, &c. Marci 2.

kałtu dáro? Sáko tádu ii ſunti apſiriieiu / ir girtoklu[1]. ‹Tatay «tieg» apſiriieias ir giereias wino›[A]. Vntra wadina ii pikt{á}deiu prietelumi[2] ‹Prietulus[3] «tieg» muytiniku ir nuſideieiu›[B]. Trʒećia[4]. Sáko ne łay[⸗] kunti iſtatimu wireſniu ába budu nuog iu iſtatitu: ‹Mokitiniey «tieg» t{á}wo› ‹ne prauſi runku / wałgo›[C]. Kietwirta. ‹Ne eſti taſay nuog Diewo / nes ne áʒułáyko ſubathos›[D]. Pinkta. ⌜Turi ſukałbu ſu welinu / ir io galibi iʒmetineio welinus⌝[E]. Sʒeßta. Piktʒodʒiauia prieß Diewu / kad kałba. ‹Atłeydʒiaſi tau nuſideimay tawo›[F] / ‹kas «tieg» atłeydʒia nuodemes / tiktay pats Diewas?›[G] Ir kitu daug ſakie nuſideimu / ir ſunkiey kałtino Wießpati / kaypog tadu biło iumpi / ‹kas iʒ iuſu perwes vnt manis nuſideimu?›[H] Negu girdeiey Wießpatie ku ſako vnt táwis? Bet turime ʒinot / kad kita ira vnt ko párodit nuſideimu / o kita ne teyſingay vnt ko ſuguldinet. Norint tadu daugieliy apleʒuwi[5] buwo Wießpati /

Multa dicebãtur in Chriſtum, ſed non probabantur.

Exempl[a]

y piianicá[x]›[I]. Potym náʒywáią go prʒyiaćielem ʒłoczyńcow / ‹Prʒyiaćiel / «práwi» / Celnikow y grʒeßnikow›[J]. Potrʒećie. Ʒe nie chowa[x] Ʒakonu y vſtáw ſtárßych: ‹Vcʒniowie / «práwi» / twoi› ‹nie vmywáią ręku ſwoich / gdy chleb iedʒą›[K]. Poczwárte. ‹Nie ieſt ten od Bogá / bo niechowa[x] ßábbáthu›[L]. Popiąte. ⌜Má ʒmowę ʒ Dyabłem / y mocą iego wyrʒuca Dyábły⌝[M]. Poßoſte. Bluʒni ten prʒećiw Bogu / ‹ktoʒ może grʒechy odpuśćić / iedno ſam Bog?›[N] Y innych wiele powiádáli grʒechow / y winili go. Iákoʒ tedy mowi Pan do nich / ‹kto dowiedʒie ná mię grʒechu?›[O] ále mamy wiedʒieć / ʒe inna ieſt rʒecʒ dowieść grʒechu; á inna nieſłußnie kogo pomawiáć. Acʒ[x] tedy w wielu pomawiáli Páná / ʒe iednák dowieść nie mogli: Rʒekł Pan śmiele / ‹kto ná mię dowiedʒie grʒechu?›[P] nie mowi / kto ná mię powie grʒech iáki: bo wiele powiádáli / ále / ⌜‹kto «práwi» / dowiedʒie› / ʒe to ieſt prawda / co mowią?⌝[Q] Tak po⸗

R 3 mowiłá

A Mt 11,19.
B Mt 11,19.
C Mt 15,2.
D Jn 9,16.
E Mt 12,24.
F Mk 2,5; plg. Lk 7,48.
G Mk 2,7.
H Jn 8,46.
I Mt 11,19.
J Mt 11,19.
K Mt 15,2.
L J 9,16.
M Mt 12,24.
N Mk 2,7.
O Jn 8,46.
P J 8,46.
Q J 8,46.

1 Turi būti „girtuoklu“.
2 Err. Reikalingas skyrybos ženklas.
3 Err. Turi būti „Prie=telus“.
4 Err. Turi būti „Trećia“.
5 Greičiausiai „apleʒuwii“.

Gen: 39.
3. Reg. 22.
Dan: 13.

ßpati / bet iog tu ſáwo mełu ne gáłeio paćiu tieſu padru⸗tint / todrin druśiey Wieß⸗pats biło: ‹kas iʒ iuſu páro⸗dis vnt manis nuſideimu›[A] / ne taria / kas iʒ iuſu ſakis vnt manis nuſideimus? nes ſ{á}⸗kie daug / kayp iau pamine⸗iau / bet ⸢‹kas› «tieg» ‹parodis› / ku kałbate vnt manis / ſunti tie⸗ſu?⸣[B] Teyp apliežuwiio Ioʒe⸗phu[G] ßwyntu Wießpati io. Teyp Nabuthy[H] nekałtu Ieʒa⸗bel[I] Karaliene. Teyp Seniey Ʒuʒanu[J] / bet iʒ tu ne wienas ne parode tu nuſideimu / kurios[1] vnt iu kiełe / ir del kuriu rayśie. Tuo budu ir Wießpati muſu kaltino / bet kaltibiu ne iokiuvnt[2] io ne parode.

mowiłá Ioʒefá[C] Swiętego Páni iego; Ták Nábothá[D] niewinnego Ieʒábel[E] Kro⸗lowa: Ták Stárćowie Ʒu⸗ʒánnę[F] / Lecʒ ʒaden ʒ nich nie dowiodł tego / co ná niego kłádli[×] / y co ná nie ſkárʒyli / Tákim ſpoſobem y Páná ná⸗ßego winowáli[×] / ále nic ná niego nie dowiedli.

2. Documen[tum] Dñis m{ũ}da-nis vt quãdo-que ſubditos quærãt, quid de illis ſe{n}ti-ant.

Exempl[a]
1. Reg: 12.

Iob: 11. v. 13°.

2. Mokſłas ćia duoſtis di⸗dʒiunámus to {ś}wieto / idant kłauſtus nuog ſáwo wałdo⸗nu / er {i}ra iiemus kalti? er a⸗bidiia iuos? Tegul ſu ieys tie⸗ſawoiaſi / tegul perłeyd{ʒ}ia iiemus prieß ſáwi bilinet po⸗kim ſáwis. ⸢Teyp Sámuelis[K] ßwyntas dawes / ába śiułes wiśiemus ʒidamus / kuriu ſudʒiu buwo / idant ſkuſtus vnt io / iey ſudʒiu iu buda⸗mas / abidu kokiu kam pada⸗re⸣. Teyp Iuobas[L] S. ſáwo śieyminay perłeyʒdawo bi⸗linet ſu ſawim. ‹Iey «tieg» aʒu nieku

2. Náuká ieſt Pánom te⸗go świátá / áby ſię pytáli v poddánych ſwoich / ieſli[×] co im winni? ieſli[×] ich krʒywdę w cʒym cʒynią? Niech ſię ſą⸗dʒą ʒ nimi / niech dopußcʒá⸗ią im o ſwe krʒywdy mowić prʒed ſobą. ⸢Ták Sámuel[M] ś. podawał ſię[×] ʒydom / ktorych ſędʒią był / áby ſię ſkárʒyli ná niego. Ieſli ſędʒią ich będąc krʒywdę iáką komu vcʒynił?⸣ Tak Iob[N] S. cʒeládʒi[×] ſwey dopußcʒał[×] / aby ſię ʒnim pra⸗wowáła[×]: ‹Ieſlim / «práwi» / ʒbrániał[×] ſię dać ſądʒić ʒ ſłu⸗gą mo⸗

A Jn 8,46.
B Jn 8,46.
C Józefa; Józef, syn Jakuba patriarchy; Rdz 39,7–20.
D Nabota; Nabot; 1 Krl 21,1–16; BW 3 Krl 22,1–16.
E Izebel; 1 Krl 21,1–16; BW 3 Krl 22,1–16.
F Zuzannę; Zuzanna; Dn (g) 13.
G Juozapą; Juozapas, patriarcho Jokūbo sūnus; Pr 39,7–20.
H Nabotą; Nabotas; 1 Kar 21,1–16; BSV 3 Rg 22,1–16.
I Jezabelė; 1 Kar 21,1–16; BSV 3 Rg 22,1–16.
J Zuzaną; Zuzana (Susana); Dan (g) 13.
K Samuelis, pranašas; 1 Sam 12,1–5.
L Jobas, Jobo knygos veikėjas; Job 31,13.
M Samuel, prorok; 1 Sm 12,1–5.
N Hiob, główny bohater Księgi Hioba; Hi 31,13.
O BSV Iob 31,13.
1 Err. Turi būti „kuriuos".
2 Err. Turi būti „iokiu vnt".

Exemplum ſummum.

nieku tureiou ſuditis ába tie⸗ſáwotis ſu tárnu mano / ir ſu tarnayti mano / k{á}d bi⸗lineio prieß máni›[A]. Ku dau⸗gieſnio? pats Diewas łey⸗dʒiaſi vnt ſudo ʒmoniu / ir duoſtis iiemus ſudit. ‹Sudi⸗kimes «tieg» draugie / paſakik iey ku turi?›[B] ‹Ʒmones mano ku iumus padariau›[C]. Tatay ir Ewányelioy Chriſtus per⸗łeydʒiaſi ſudit / ‹kas «tieg» iʒ iuſu gałes parodit nuſidei⸗mu vnt máni?›[D] Bet nera iau vnt świeto tokiu Wießpatu kurie noringay paſiduotu ſu⸗ditis ſáwo wałdoniamus: Noringay tariu / nes kitur kayp wałakuoſe / wałdonas kad turi abidu nuog Wieß⸗paties / pawadint gal ii vnt tieſos ir bilinet ſu iuo / kad rundaſi Wießpats kałtas / ir ne mitis liepiamas nuog ſudʒiu / atpildʒia ábidu wał⸗donuy padaritu. Tokia tinay teyſibe áʒuſiłayko: ćionay muſpi ne teyſibe / bet galibe wirßu turi łabay tunkiey /o wałdoniuy ir prieygos Wie⸗ßpatieſp nera.

Iſ: 43. v. 26. Iudicemur ſi-mul narra ſi quid {h}abes.

ga moim / álbo ʒ ſłużebnicą[×] / gdy ſię práwowáli[×] ʒe mną›[E] / co więcey? ſam Bog pußcʒa ſię ná ſad ludʒi y dáie ſię / áby był ſadʒō: ‹Sądʒmy ſię ʒ ſpo⸗łem[×] / powiedʒ ieſli co maß?›[F] ‹Ludu moy com ći vcʒynił?›[G] Owo y w Ewángeliey do⸗pußcʒa Chryſtus / áby był ſą⸗dʒon: ‹Kto ʒ was / «práwi» / do⸗wiedʒie grʒechu ná mię?›[H] Ale nie máß iuʒ ná świećie tá⸗kich Pánow / ktorʒy by do⸗browolnie chćieli ſię podda⸗wáć pod ſąd poddánych ſwo[⸗] ich: Dobrowolnie mowię / boć gdʒie indʒiey poddány / gdy ma krʒywdę od Páná ſwego / możę go poʒwáć / y ʒ nim práwem roʒeprʒeć ſie[×] / á ieſli ſię Pan naydʒie win⸗nym / rád nie rád / ʒá roſká⸗ʒániem ſędʒiow / muśi krʒy⸗wdę poddánemu nágrodʒić[×] vcʒynioną. Táká ſię tám ſpráwiedliwość ʒáchowuie / v nas tu nie ſpráwiedli⸗wość / ále śiłá y potęgá cʒęſto wygráwa / á poddá⸗nemu y prʒyſtępu do Páná nie máß.

3. Documen-tum[,] multum

3. Daug łabay vʒguli vnt giáro /[1]

3. Wiele bárʒo náleʒy[×] ná dobrym

A Job 31,13.
B Iz 43,26.
C Mch 6,3.
D Jn 8,46.
E Hi 31,13.
F Iz 43,26.
G Mi 6,3.
H J 8,46.
1 Kustodas nesutampa su 136 p. pirmuoju žodžiu.

giero / ir be papaykos[1] giwe⸗nimo wireſniu ir Wießpatu / kuriemus priſiweyʒdi w{á}ł⸗donay / ir po iu waldʒiu eſſu. Todrin Apaßtáłas S. rági⸗na Tituſſu[A]: ‹Buk «tieg» pats paweykſłas gieru dárbu›[B]. Ir Petras[C] ßwentas wireſnius Baʒnićios / ipaćiey Wiſku⸗pus / vnt togi rágina: ‹Pa⸗weykſłu «tieg» tapi ſtodo iʒ noro›[D]. ⌜Del to Apaßtałus Wießpats prámine / ßwieſi⸗bi świeto⌝[E] / idant wiśiemus ßwieſtu ir ʒibetu / kayp ſau⸗łe ʒiba.

prodest vita innocens maiorum.

Tit: 2. 7.

1. Pet: 5.

Cur Apoſt[oli] dicti ſint Lux mundi?

4. Ipa{ć}iey reykia ne pá⸗peykiemo giwenimo tiemus kurie ira mokitoieys kitu / ir ſakitoieys Diewo ʒodʒio: nes łabay drutay rißá śirdi ʒodʒiey mokitoio to / kuris ko mokia kitus / tay pats paćiu dayktu dáro: kádung rodʒia mokſłu ſawo pigay iʒpil⸗d{ʒ}iamu ir padaromu / ne tik⸗tay ʒodʒieys / bet ir paćieys weykałeys[2] / kitayp ʒmones ne łabay brungina ſau mok⸗ſłu {ʒ}odʒieys tiktay ſ{á}komu / o ne paweykſłays ſau rodʒia⸗mu / ir k{á}rtays / aba gieriaus maʒa

4. Documētum[.] Prædicatoribus vita in[-]culpata maximè neceſſaria.

dobrym / y beʒ nágány ʒy⸗woćie ſtárßych y przełoʒo⸗nych / ktorym przypatruią ſię poddáni. Przeto Apo⸗ſtoł S. nápominá Tytuſſá[F]: ‹Sámego śiebie / «práwi» / po⸗dáway wʒorem dobrych v⸗cʒynkow›[G]. Y Piotr[H] S. ſtár⸗ßych kośćielnych / oſobliwie[×] Biſkupow / do tegoʒ wie⸗dʒie: ‹Wʒormi / «mowi» / bę⸗dąc ſtádá ʒ chući[×]›[I]. ⌜Dla tegoʒ Apoſtołow P. náʒwał świá⸗tłem⌝[J] / áby wßytkim świeći⸗li / iáko ſłońce świeći.

4. Oſobliwie[×] nie nágánio⸗nego[×] ʒywotá potrʒebá tym / ktorʒy ſą náucʒyćielámi dru⸗gich / y przepowiádacʒámi[×] ſłowá Boʒego / bo bárʒo ści⸗śle wiąʒą ſerce ſłowá Nau⸗cʒyćielá tego / ktory cʒego v⸗cʒy drugich / ſam rʒecʒą ſá⸗mą wyraʒa / gdyʒ pokaʒuią / ʒe náuká ich łácno[×] moʒe bydʒ wypełniona / y do ſkutku prʒywiedʒiona / nie tylo[×] ſło⸗wy / ále y rʒecʒą / inácʒey lek⸗ko ſobie waʒą ludʒie náukę / ktora ſłowy ſámemi / á nie rʒecʒą ſię / y prʒykładem daie.

Y cʒá⸗

A Titą; Titas; Tit 2,7.
B Tit 2,7.
C Petras; 1 Pt 5,3.
D 1 Pt 5,3.
E Greičiausiai Jn 8,12.
F Tytusa; Tytus; Tt 2,7.
G Tt 2,7.
H Piotr; 1 P 5,3.
I 1 P 5,3.
J Prawdopodobnie J 8,12.
1 Err. Turi būti „papeikos".
2 Err. Turi būti „weykałays".

Eccl: 20. 22. Ex ore fatui-[1] re probabitur[2] parabola.

maʒa ne wiſádu niekina ii ſau / ir átmeta / kayp r{á}ßtas biło. ‹Iʒ naſru durno «(tay ira / nuſideieio / ába piktay giwe{n}unćio)» nepryimtinas prieʒodis›[A]. Ir S. Grigarias[B] kálbá: ‹Kieno «tieg» giweni⸗mu peykiá ʒmones / to ir mok⸗ſłu ſau niekina›[C]. Biło tádu Wießpats: ‹kas iʒ iuſu páro⸗dis vnt manis nuodemi?› A iey ne galite / ‹kamgi tieſay ne tikite / kuriu iumus ſakau?›[D]

PVNKTAS VII.

Cur veritas odio, ſit homi-nibus.

Kodrin żmones tieſos ne kinćia?

Maximè po-tentibus.

TRa kam ſtebetis / kodrin ʒmones łabiauſiey di⸗dʒios gimines / ir vnt aukßtu ſoſtu paſodinti tieſos ne mi⸗li / ir vnt tu / kurie iemus ro⸗dʒia iu ruſtáuia / kádūg tie⸗ſa ira łabay graʒi / ir brungi / ir kuri pas pati Diewo Má⸗ieſtotu ſtowi: ‹Didis eſsi Wie[ß]ßpatie / o tieſá táwo áplin⸗kuy tawis›[E]. Wel Diewas wadinaſi Diewas tieſos / ipatu budu / ⸢kaypo Diewas pakaiaus /

Pſ: 88. v. 9.

Pſ: 30. v. 6.
Pſal: 4. 2.

Y cʒáſem / álbo niemal ʒá⸗wʒdy[×] / ʒá nic ſobie ią máią / y odrʒucáią / iáko piſmo mowi: ‹Ʒ vſt głupiego «(to ieſt grʒe⸗ßnego)» nie prʒyiemna bę⸗dʒie prʒypowieść›[F] / Y S. Grʒegorʒ[G] mowi: ‹Ktore[O] ʒy⸗wot gánią / tego y náuká ieſt w pogárdʒeniu›[H]. Mowi tedy Pan. ‹Kto ʒ was dowiedʒie ná mnie grʒechu?› A ieſli nie możećie / ‹cʒemuʒ prawdʒie nie wierʒyćie / ktorą wam powiádam›[I].

PVNKT VII.

Czemu ludźie prawdy nienawidzą?

IEſt ſię cʒemu podʒiwo⸗wáć / cʒemu ludʒie / oſo⸗bliwie[×] / ʒ vrodʒenia wielcy / y ná wyſokich krʒeſłách ſie⸗dʒacy / prawdy nie miłuią? y ná tych / ktorʒy ią pokaʒu⸗ią gniewáią ſię / gdyʒ praw⸗dá ieſt bárʒo pięknа / y dro⸗ga / y ktora prʒy boku Bo⸗ſkim ſtoi: ‹Moʒnyś ieſt Pá⸗nie / á prawdá twoiá około ćiebie›[J]. Ießcʒeʒ Bog názy⸗wa ſię / Bog prawdy / oſobli⸗
S wym

A Sir 20,20; BSV Sir 20,22.
B Grigalius I Didysis (lot. *Gregorius I Magnus*); žr. išnašą „c".
C Grigalius I Didysis; citatos šaltinis nenustatytas.
D Jn 8,46.
E Ps 89,9; BSV Ps 88,9.
F Syr 20,20: BW Eklk 20,22.
G Grzegorz I Wielki (łac. *Gregorius I Magnus*); dokładne źródło cytatu nie zostało ustalone.
H Grzegorz I Wielki; zob. przypis „G".
I J 8,46.
J Ps 89,9; BW Ps 88,9.
1 Err. Nereikalingas kėlimo ženklas.
2 Err. Turi būti „reprobabitur".

pakaiaus[A] / Diewas teyſibes[B] / Diewas linxmibes⌝[C] / [et]c. Kay[⸗]po Wießpats tos ʒiemes ał⸗goiaſi nuog ʒemes / kuriu pa⸗wełdeio / ir kurioy giwena / ir Wießpatauia / ába káralau⸗ia ioy. Tuo budu ir Diewas tieſos ira / iog ánas turi tie⸗ſu ſáwimp nuog vmʒiu / ir łabay iu mili. Kád noreio ios atśiuſt tan świetan / iʒ kurio buwo iau iʒtrēta. ‹Ne⸗ra «tieg» tieſos› ‹vnt ʒiemes›[D] / bi⸗ło Pran{á}ßas: Pirm ios daug tárnu ſáwo nuśiunte / kurie ataygu ios apſakitu świe⸗tu{y}: ⌜Nuśiunte Pátriárchas ir Pranáßus tułus / idant iey tikietu / ir idant iu priimtu / bet ʒmones tuos paśiunti⸗nus dálim iʒgiedino / dálim áʒumuśie. Vnt gáło páti Sunu ſáwo atſi{ũ}te ʒiemen⌝[E] / idant iu ápſákitu / ir kiekwie⸗nas iam tieſu ſ{á}kunćiam be iokio ábieioiimo tiketu. ‹Vnt to «tieg» áß eſmi gimis / ir vnt to átáiau świetan / idant duoćio {ś}wiećimu ápe tieſu›[F]. Bet kayp girdime Ewánye⸗lioy / ne tikieio ir paćiam Su⸗nuy Diewo / ‹Iey «tieg» tieſu kałbu

wym× ſpoſobem / ⌜iáko Bog pokoiu[G] / Bog ſpráwiedliwo⸗śći[H] / Bog weſelá×⌝[I] / [et]c. Iako Pánámi náʒywáią ſię ʒiemi tey / ktorą pod moc× ſwoią podbiiáią / w ktorych mieß⸗káią / nád ktoremi pánuią á⸗bo kroluią ludʒie. Tymʒe ſpoſobem y Bog / Bog pra⸗wdy ieſt / ʒe ią ma w ſobie od wiekow / y oſobliwie× ią mi⸗łuie. A gdy chćiał ią poſłáć ná ten świát / ʒ ktorego byłá iuʒ wypędʒona. ‹Nie maß prawdy na ʒiemi›[J] / mowi Prorok: Poſłał prʒed nią wiele cʒeladʒi× / ktorʒyby prʒy⸗śćie iey świátu opowiedʒie⸗li: ⌜Poſłał Patriárchi / y Pro⸗roki roʒmáite / áby iey wie⸗rʒyli / y ią prʒyięli; ále ludʒie poſły te / cʒęsćią ʒnieważy⸗li / cʒęśćią poʒábiiáli. Náko⸗niec ſámego Syná ſweg po⸗ſłáł na ʒiemię⌝[K] / áby ią prʒe⸗powiádał / y káʒdy ná po⸗wieść iego beʒ ʒadney wąt⸗pliwośći iey wierʒył. ‹Ná tom ſię / «práwi» / národʒił / y ná tom prʒyßedł ná świát / ábych świádectwo dał pra⸗wdʒie›[L]. Ale iáko ſłyßym w Ewange⸗

Deus pacis. Rom. 15. 33.
Deus conſo-lat[ionis.] 2. Cor: 1.
Deus verita-tis cur dica-tur.

Oſe: 4. v. 1. Non eſt ⟨ veri-tas, ⟨ & non eſt ſcientia Dei in terra.

Prodromi ve-ritatis.
Multi fariã[1] multisq[ue] mo-dis Deus olim[M] loquens, ⟨ in Prophet[is] &c. Hæbr:[2] 1.

Ioan: 18. v. 37. Ego in hoc na-tus ſum & ad hoc veni in mundũ, &c.

A Rom 15,33.
B Ps 31,6; BSV Ps 30,6; Ps 4,2.
C 2 Kor 1,24.
D Oz 4,1.
E Hbr (Žyd) 1,1; taip pat žr. Mt 21,37; Mk 12,6.
F Jn 18,37.
G Rz 15,33
H Ps 31,6; BW Ps 30,6: „Bóg prawdy".
I 2 Kor 1,24.
J Oz 4,1.
K Hbr 1,1; zob. też Mt 21,37; Mk 12,6.
L J 18,37.
M BSV Hbr 1,1: „olim Deus".
1 Err. Turi būti „Multifariã".
2 Err. Turi būti „Hebr:".

139 Niedʒielę Poſtu.

Ipſi veritati non crédide- runt homines. Si veritatem dico, &c.

kałbu iumus / kodrin mań ne tikite?›[B] Ewángeliey / y ſámemu Sy⸗nowi Boʒemu nie wierʒyli / ‹Ieſli wam / «práwi» / mowię prawdę / cʒemu mnie nie wierʒyćie›[E].

Homines a- mãt veritatẽ lucentem ◇ «non» redarguen- tem. S. Aug.[A] *Duæ proprie- tates verita- tis, lucere & monere.*

Atſáko vnt to S. Augu⸗ſtinas[C]: ‹Ʒmones / «tieg» / mili tieſu ʒibunćiu / o niopkinćia[2] iudunćioſios›[D]. Dwi tikribi tu⸗ri tieſa: ʒiba ir bára: Kad tiktay ʒibunćiu ʒmones regi / mili ir gieri{ſ}i iu. Nera ne wieno kuris io{s} ne girtu / kaypo vntay kad kłauſo ſáki⸗toiu Diewo ʒodʒio / gráʒiey Ew{a}nieliu iʒguldʒiunti / kád graʒus kokius / áukßtus / gi⸗łus / nauius ißmonios paga⸗mus ißreyßkiunti / kureys tiktay ißmoniu apświećia / ir kayp butu aßtrina / tád wiſi kłauſitoiey ſu dʒiagſmu[3] kłauſo / wiſi mieley kłauſo / wiſi giria / ir gina tieſu. Bet k{á}d taſgi ſákitoias Diewo ʒodʒio apgriʒias vntroſp ti⸗kribeſp tieſos / kuri ir{á} bart / iudet / grumſt / ir ſkaudʒiey peykt piktus budus / paiu n⸗kimus[4] / tuo metu niekas ne ißkinćia tieſos bárunćios; ru⸗ſtauia / ir vnt ſákitoio ios weyʒdet

Lucentẽ lau- dat[1] *auditores.*

Odpowiáda ná to S. Au⸗guſtin[F]: ‹Ludʒie / «práwi» / mi⸗łuią prawdę świecącą ſie / á nie náwidʒą nápomináią⸗cey›[G]. Dwie właſności[×] ma prawdá / łśni się / y nápomi⸗na / álbo ſtrofuie. Gdy ná ią⸗ſność iey pátrʒą / miłuią / y ćießą ſię ʒ niey: nie máß kto by iey nie chwalił / Iáko gdy ſłucháią Káʒnodʒieiow /gdy pięknie wykładáią Ewán⸗gelią / gdy poʒorne / wiſokie[5] / głębokie / nowe roʒumu po⸗ięćia prʒynoßą / ktoremi tyl⸗ko roʒum oświecáią / y iáko⸗by ʒtępiony oſtrʒą / tedy ſłu⸗chácʒe wßyſcy / rádʒi ſłuchá⸗ią / wßyſcy mu ſprʒyiaią / wßyſcy chwalą / y bronią prawdę. Ale gdy tenʒe ſłowá Boʒego Prʒepowiádácʒ[×] / do inney ſię właſności[×] prawdy obroći / ktora ieſt gánić / y ſtroſowáć ʒłe ſpráwy / y o⸗bycʒáie / w ten cʒás żaden niechce ćierpieć[×] prawdy ná⸗

S 2 pominá⸗

A Plg. Augustinus. *Confessiones*, X, 23.34: „amant eam lucentem, oderunt eam redarguentem“ ir Thomas Aquinas. *Summa Theologiae*, I–II, q. 29, a. 5: „homines amant veritatem lucentem, oderunt eam redarguentem“.
B Jn 8,46.
C Augustinas; Aurelijus Augustinas (lot. *Aurelius Augustinus Hipponensis*); žr. išnašą „D“.
D Augustinas; Aurelijus Augustinas; žr. Augustinus. *Confessiones*, X, 23.34; cituota Tomo Akviniečio; žr. Thomas Aquinas. *Summa Theologiae*, I–II, q. 29, a. 5.
E J 8,46.
F Augustyn; Aureliusz Augustyn z Hippony, św. Augustyn (łac. *Aurelius Augustinus Hipponensis*); zob. przypis „C“.
G Aureliusz Augustyn z Hippony, *Wyznania*, X, 23.34, s. 374; zob. też Św. Tomasz z Akwinu. *Suma teologiczna*, I–II, q. 29, a. 5, s. 51–52; odsyłacz do źródła łacińskiego zob. przypis „D“.

1 Err. Turi būti „lau-dant“.
2 „nopkinćia“.
3 Err. Turi būti „dʒiaugſmu“.
4 Err. Turi būti „paiun=kimus“.
5 „wyſokie“.

weyʒdet ne gal / perſekioia / apkalbineia ii / ir iey prima⸗no daʒnay ʒeydʒia ir áʒumu⸗ßa. Teyp Achobas[A] Kárálus: ‹Ira ćia› / «tieg» / ‹Pránáßas Wießpaties Micheas[B] wár⸗du / bet áß ne kinćiu io / iog niekádu mań ne pranaßáu⸗ia giero / bet pikta›[C]. Kokia to Kárálaus durnibe! Ne nori kad iam ſ{á}kitu Pránáßas tieſu / ne nori kad tay ap⸗reykßtu ku girdeio nuog Die⸗wo; Nori tádu girdet / me⸗łus / ſápnus / niekus / ſekmes kokias ſektu / ir teyp buut áp⸗gautu? Tokias d{á}bár świe⸗tas / gieydʒia tiktay tieſos ʒi⸗bunćios / o ne barunćios. Kaypo Ʒwayʒdi wádinámu (Cometa[1]) kurioy ne iłgay ʒiba / ir iʒgayßta vnt oro / ne iremia ſáwo ſpindu⸗dulu[2] ʒiemen / ne śildʒia ios / bet tiktay ʒiba; Teyp nori i⸗dant ir pamokſłay ʒibetu / ir twáſkietu / o nie kaytintu. ‹Bus tam metas / «biło Apa⸗ßtałas» / kad ſweyko pámok⸗ſło ne iʒkis: bet palig ſáwo pageydimu / ſurinks ſáw mo⸗kitoius / turedámi áuſis nie⸗ʒunćias /

pomináiącey / gniewáią ſię: á ná káʒnodʒieię / y pátrʒyć nie chcą; prʒeſláduią / ob⸗máwiáią / y ieſli mogą ßko⸗dʒą / y ʒábiiáią. Ták Achab[D] Krol: ‹Ieſt tu / «prawi» / Pro⸗rok Boʒy Micheáß[E] / ále go ia nie náwidʒę / iʒ mi nie proro⸗kuie dobre / ále ʒłe›[F]. Iákie ßá⸗leńſtwo tego Krolá! Nie⸗chce / áby mu powiedʒiał Prorok práwdę! niechce / á⸗by mu to oʒnáymił / co od Bogá ſłyßáł; chce tedy od niego ſłyßeć ſny / kłámſtwá / proʒnośći[×] / prʒypowiáſtki / y ták oßukánym być. Táki te⸗raʒ świát / chce tylo[×] praw⸗dy iáśnieiącey ſię / á nie ná⸗pominaiącey. IákoGwiáʒdá[3] (ktora śie náʒywa Cometą) nie długo świeći / y ginie ná powietrʒu / nie pußcʒá pro⸗mienia ſwego ná ʒiemię / áni ią ʒágrʒewa / ále tylo[×] świe⸗ći śię; ták chcą / áby y kaʒá⸗nia Náucʒyćielow świećiły śie y błyßcʒáły / á nie ʒágrʒe⸗wáły / ‹Będʒie cʒás / «mowi / Apoſtoł» / Gdy ʒdrowey náu⸗ki nie ścierpią[×] / ále według ſwoich poʒądliwośći nágro⸗mádʒą

3. Reg: 22. Monentem o-diuit. Achab:[4] Rex, &c.

Similit[udo.]

2. Tim: 4. v. 3. Erit ◇ tempus cum ſanam doctrinā non ſuſtinebunt.

A Ahabas, Izraelio karalius; 1 Kar 22; BSV 3 Rg 22.
B Michėjas (Mikajas); pranašas, Imlos sūnus; 1 Kar 22,5–28; BSV 3 Rg 22,5–28.
C 1 Kar 22,8; BSV 3 Rg 22,8.
D Achab, król Izraela; 1 Krl 22; BW 3 Krl 22.
E Micheasz; prorok; 1 Krl 22,5–28; BW 3 Krl 22,5–28.
F 1 Krl 22,8; BW 3 Krl 22,8.

1 Lot.; lie. „kometa".
2 Err. Turi būti „ſpindu=lu".
3 Err. Powinno być „Iáko Gwiáʒdá".
4 Err. Nereikalingas dvitaškis.

ʒunćias / o kaypo nuog tieſos atgriß áuſis / teyp ir páſá⸗kump priwers›[A]. Páliginti ʒmogu ligotam / ir gumbus turinćiam / kuris to tiktay nor / idāt gumbu / árba ran⸗du kłapſtitu / winiotu / puſtu vnt iu/ bet ſáugog Diewie / idant kas driſtu / palitet / ſku⸗tiklu átdárit / pulus iʒtrekßt / pleſtru ſweyku prydet / ture⸗tu tas but io neprietelus.

Similit[udo.]

Kas ákis tur piktas / iʒg to⸗ło ʒwáki liepia ſau ſtatiti / iʒ ártimo nie gal vnt ios weyʒdet; Teyp nu kłauſito⸗iay iʒg toło wos kłauſo tie⸗ſos wiſátimey / o kád iam iʒ⸗ʒandaſi tikroy tieſa / nuog ſá⸗wi átſtum{i}e / ir kłauſit ne no⸗ri.

Oculi mali fu[-] giunt lucem.

Similit[udo.]

‹Buwo ʒwákie› S. Ionas[B] Krikßtitelus ‹ʒibunti / ir deg{ũ}[⸗]ti›[C]: kołay ʒibeio káyp butu iʒ toło obelnay ßáukdamas vnt nuſideieiu: ‹D{á}rikite gáyły / nes priſiártino dungaus ká⸗ráliſte›[D] / linxmay ir noringay kłauſe io daug ʒmoniu / ir pats Karalus Herodas[E] / ir dáug dáre giero pagal mok⸗ſło Iono[F] ßwento. Bet kádu ártin toy ʒw{á}kie pryſártino[1] Herodop /

Exemplum De S. Ioan[ne] Baptiſt[a.]
Ioan: 5. 35.
Matt: 3. v. 2.
Mar: 6. v. 20[.]

mádʒą ſobie vcʒyćielow[x] / má⸗iąc świerbiące[x] vßy / á iáko odwrocą vßy od prawdy / ták ſię ku báśniom[x] obrocą›[G]. Podobni choremu / álbo wrʒody màiącemu / ktory te⸗go tylo[x] prágnie / áby pielen⸗gowano wrʒody / álbo rány iego / ʒeby ʒáwiiano miękko / dmuchano / ále vchoway Boʒe / aby kto śmiał dotknąc ſię / brʒytwą otworʒyć /gnoy[x] ʒ rány wyćiſnąć / pláſtr ʒdrowy prʒyłoʒyć / muśiał⸗by ten nieprʒyiáćielem bydʒ. Kto ma ʒłe ocʒy / ʒdáleká ká⸗ʒe świecę ſtáwiać / ʒ bliſka nie moʒe ná nie pátrʒyć; Ták teraʒ ſłuchácʒe ʒdáleká w poſpolitośći[x] ledwo ſłucháią prawdy / ále gdy mu śię rʒe⸗cʒe właſna[x] prawdá / od śie⸗bie odrʒuca / y ʒgołá ſłucháć iey niechce. Był Ian[H] świety ‹świecá świecąca y goráią⸗ca›[I] / poki świećiłá iákoby ʒdá⸗leká / y w poſpolitośći[x] wołá⸗iąc ná grʒeßnych: ‹Cʒyńćie pokutę: ábowiem prʒybliʒy⸗ło ſię kroleſtwo niebieſkie›[J] / weſoło y ochotnie go ſłuchá⸗ło wiele ludʒi / y ſam KrolHe[⸗][2]

S 3 rod y

A 2 Tim 4,3–4.
B Jonas Krikštytojas; Jn 5,35; Mt 3,2.
C Jn 5,35.
D Mt 3,2.
E Erodas; Mk 6,20.
F Jono; Jonas Krikštytojas; Mt 3; Mk 6,20.

G 2 Tm 4,3–4.
H Jan; Jan Chrzciciel; J 5,35; Mt 3,2.
I J 5,35.
J Mt 3,2.
1 „pryſ(i)ártino".
2 „Krol He[=]".

Punktá ná piątą

Herodop[A] ir táre: ‹Nedera tau turet moteres brolo tá⸗wo›[B] / imete ii {á}pkálinen / ir po⸗tam dáwe nukirſt. Iuobas[C] ßwentas ráyśidámás ir ſku[⸗]ʒdamaſis vnt n{á}kties / ku⸗rioy praſideio ʒiwáti Moti⸗nos vnt gáło teyp biło: ‹Te⸗gul / «tieg» / kieykiu iu «(tay ira / nákti)» kurie kieykia dienu / ku⸗rie priſirinki ira pakialt Le⸗u{i}athanu›[D]. Leuiathanas[E] ira ʒuwis máriu dide łábay / tos ʒuwikliey tiiko ſugaut tin⸗kłays ſ{á}wo náktiy / ir kád ne⸗ſiſeka iiemus / kád per nákti wiſu ʒuwáydámi[1] ne ſugau⸗na / regiedami iau áußru / árba iau dienu prabrek⸗ßtunćiu / kieykia iu / noredá⸗mi dabar ápitamſemis n{á}u⸗dos ießkot. Teyp ʒmones świeto ßio / niopkenćia[2] die⸗nos / ßwieśios tieſos / nored{á}⸗mi patamſoy n{á}uday ſáway ir pageydimimuy[3] ſawā in⸗teykt niepryderunćiam / pá⸗lig ʒodʒio Wießpáties: ‹Sʒwieſá átáio vnt świeto / o ʒmones numiłeio tumſibi gieriaus neig ßwieſu: N[e]t buwo pikti iu dárbay / nes wiſi /

rod[F] y wiele cʒynił dobrego ſłucháiącnáuki[4] Ianá[G] świę[⸗]tego. Lecʒ gdy bliʒey tá śie świecá prʒymknełá do Hero⸗dá[H] / y rʒekł: ‹Nie godʒi ſię to⸗bie mieć ʒony Brátá twego›[I] / wʒiął go do więʒienia / y po⸗tym dał śćiąć. Iob[J] S. ſkár⸗ʒył ſię ná noc y nárʒekáiąc / ktorey ſię począł w ʒywoćie[×] Mátki / ná koniec ták mowi: ‹Niech ią / «práwi» / prʒekliná⸗ią «(to ieſt / noc)» ktorʒy prʒe⸗klináią dʒień / ktorʒy gotowi ſą wʒbudʒić[×] Lewiátháná›[K]. Lewithan[L] ieſt wielká rybá morſka / tę / rybitwowie[×] w nocy ßukáią śiećiámi ſwemi ʒágárnąć / y gdy ſię im nie powodʒi / y prʒeʒ cáłą noc ło⸗wiąc nie vłáwiáią[×]: widʒąc ʒorʒę / y dʒień ſię ʒáymuiący / prʒeklináią go / chcąc ießcʒe poʒytku ſwego pod nocną ćiemność ßukáć. Tak y ludʒie świátowi / nie rádʒi widʒą dʒień práwdy iáſney / chcąc w ſwych·[5] ćiemnośćiach po⸗ʒytkom[×] ſwoim / y lubośći[×] nie⸗prʒyſtoyney[×] ſłuʒyć / według słowá Páńſkiego: ‹Świá⸗tłość prʒyßła na świát á lu⸗dʒie rá⸗

Matt: 14.

Iob: 3. v. 8. Màledicāt ei, qui maledicūt diei qui parati ſunt ſuſcitare Leuiathan.

Exemplum De piſcatoribus Leuiathan.

Ioan: 3. v. 19. Venit lux[M] *in mundum, &*

A Erodas; Mt 14,1–12.
B Mk 6,18.
C Jobas, Jobo knygos veikėjas; Job 3,1–8.
D Leviataną; Leviatanas; Job 3,8.
E Leviatanas; Job 3,8; Iz 27,1; Ps 74,14.
F Herod; Mk 6,20.
G Jan Chrzciciel; Mt 3; Mk 6,20.
H Heroda; Herod; Mt 14,1–12.
I Mk 6,18.
J Hiob, główny bohater Księgi Hioba; Hi 3,1–8.
K Lewiatana; Lewiatan; Hi 3,8.
L Lewiatan; Hi 3,8; Iz 27,1; Ps 74,14.
M BSV Io 3,19: „lux venit".

1 Err. Turi būti „ʒuwáudámi".
2 „nopkenćia".
3 Err. Turi būti „pageydimuy".
4 Err. Powinno być „słucháiąc náuki".
5 Kropka w górnej spacji, prawdopodobnie w funkcji pauzy.

143 Niedʒielę Poſtu.

homines magis dilexerunt[A] *tenebras.*

wiſi / kuris[1] piktay dáro / niop⸗kinćia[2] świeſibes / ir neet[3] vnt ßwieſos / idant nie butu pa⸗peykti io[4] dárbáy?›[B] A kodrin Ʒiday ne noreio tikiet tieſay / kuriu Wießpats iiemus ſá{⸗}kie? dáre del tu piktibiu / ku⸗riu ne noreio láutis. Miłeio g{á}rbu ʒmoniu / ießkoio pir⸗mu wietu puotoſe / buwo turtogieyd{ʒ}ieys/[et]c. K{á}ypo Ewányelioy ſkáytome / ir del to neopkinte[5] / [et]c.

Iudæi non cre[-]diderũt Chriſto quia vitia ſua amauerunt.

dʒie ráczey vmiłowáli ciem⸗nośći / niʒ świátłość: bo by⸗ły ʒłe ich vcʒynki / káʒdy bo⸗wiem / ktory ʒle cʒyni / nie ná-widʒi świátłośći / áni idʒie ná świátłość / ʒe by nie były ʒgánione vcʒynki?›[C] A cʒemu Ʒydowie niechćieli wierʒyć prawdʒie / ktorą Pan opo⸗wiedał im? cʒynili to dlá tych złośći[×] / ktorych nie chćieli po⸗prʒeſtáć. Miłowáli chwałę ludʒką / ßukáli pierwßych mieyſc prʒy vcʒtách / byli łá⸗komemi / [et]c. Iáko w Ewángeliey cʒytámy / y prʒeto[×] go nie náwidʒieli / [et]c.

Vnt Werbos Nedelos /
Ewangelia Mátth: Pad: 21[D].

ANuo metu: Kad artinos Jezus Ieroſolimosp, ir ataio ing Betphage, kałnop aliwu: tad Jezus nuſiunte du mokitiniu, biłodamas iiemus: Ɛykite ing mieſteli, kurſay ira prieß ius, ir tuoiaus raſſite aſlićiu pririßtu ir aſiłayti ſu ia, atrißkite, ir atweskite mań. A iey kas iums ku taris, ſakikite, iog Wießpats iu pryw{á}ło, o tuoiaus pałeys iuos. A tay wis ſtoios, adunt iſipilditu

A BSV Io 3,19: „dilexerunt homines magis".
B Jn 3,19–20.
C J 3,19–20.
D Mt 21,1–9.

1 Greičiausiai „kurie".
2 „nop=kinćia".
3 Greičiausiai „ne(e)yt".
4 Greičiausiai „iu".
5 „nopkinte" arba „neapkinte".

pilditu kas paſakita ira per Pranaſſu biłunti: Paſakikite dukteri Siono. Szitay Karalus ta{wo} atayti tau romus ſededamas vnt aſilićios ir aſilayćio ſunaus paiungiemos. Nueii tad mokitiniey, padare kayp iſakie iiemus Iezus. Ir atwede aſlićiu ir aſiłayti, ir vždeio vnt {i}u rubus ſawo, ir vžſadino ii. A minia dide kłoio rubus ſawo vnt kialo, a kiti kirto ſſakas nuog medźiu, ir kłoio vnt kielo. A minios, kurios pirm ir pazkuy[1] eio, ſſaukie biłodamos. Hoſanna ſunuy Dowido, Pagirtas[2] kurſay eyti wardã Wieſſpaties, Hoſaña vnt aukſſtibiu.

W Kwietną Niedźielę /
Ewáng: v Matth. ś. w Rozd: 21[A].

W *On czás: Gdy ſię przybliżał Jezus ku Ieruzálem, y przyſſedł do Betphági do gori[3] oliwney: tedy Iezus posłał dwu vczńiow ſwoich, mowiac im: Idźćie do miáſteczká, ktore ieſt przećiwko wam; á ná tychmiaſt naydźiećie oślicę vwiazána, y ośle z nia, odwiazawſſy przywiedźćie mi. A ieśliby wam kto co rzekł: powiedźćie, iż Pan ich potrzebuie: á zárazem puśći ie. A to śię wſſytko ſtało; áby śię wypełniło co iest powiedźiano przez Proroka mowiacego: Powiedźćie corce Syońskiey. Oto*

A Mt 21,1–9.
1 „paſkuy".
2 Greičiausiai turi būti „pagirtas".
3 „gory".

Oto krol twoy idźie tobie ćichy, śiedzacy ná oślicy, y ná ośleńćiu, ſynu podiarzemney×*. Szedſzy tedy uczniowie, vczynili iáko im był roskazał Iezus. Y przywiedli oślicę y oślę: y włożyli ná nie odźieniá ſwoie, y w ſádźili go ná nie. A rzeſza*× *bárzo wielka słáli ſzáty ſwoie ná drodze, á drudzy obćinali gałązki z drzew, y ná drodze słáli. A rzeſze*× *náprzod y názad*× *idące, wołáły, mowiąc: Hoſáña ſynowi Dáwidowemu: błogosłáwiony ktory idźie w imię Pánskię, Hoſanna na wyſokośćiách.*

NA NIEDZIELĘ KWIETNĄ.

PUNKTAS I.

Pats Chryſtus Wieſzpats tikru ira karalumi muſu, o ku iam kalti eſme atduot?

Chriſtus verus Rex noſter, & qui illi debeamus.

Virm negi Chryſtus Wießpats tikras Karalus muſu átá⸗io świetan / ȝmones tureio kitus tułus k{á}rálus ába gia⸗riaus tyránnus łabay ſun⸗kius ir ſmárkius.

Varij Reges imo Tyranni.

Pirmas Karalus buwo Welinas / ápe kurio ißmeti⸗mu iȝ to świeto Chryſtus teyp

1. Diabolus. Ioan: 12. 31.

PUNKT I.

Sam CHRYSTVS Krol náſz prawdźiwy, á cohmy mu powinni oddáć?

Viȝ Pan CHRyſtus prawdȝiwy krol náß prȝyßedł ná świát / mieli ludȝie roȝnych innych krolow / álbo ráczey Tyrán⸗now bárȝo ćięȝkich / y okru⸗tnych.

Pierwßy krol był Dyábeł / o ktoreğ wyrȝuceniu ȝ świá⸗tá / ták Chryſtus mowi: ‹Te⸗ T raȝ

145
Oto krol twoy idźie tobie ćichy, śiedzacy ná oślicy, y ná ośleńćiu, ſynu podiarzemney. Szedſzy tedy vczniowie, vczynili iáko im był roskazał Iezus. Y przywiedli oślice y ośle: y włożyli ná nie odźieniá ſwoie, y w ſádźili go ná nie. A rzeſza bárzo wielka słáli ſzáty ſwoie ná drodze, á drudzy obćináli gałazki z drzew, y ná drodze słáli. A rzeſze náprzod y názad idace, wołáły, mowiac: Hoſáña ſynowi Dáwidowemu: błogosłáwiony ktory idźie w imie Páńskie, Hoſanna ná wyſokośćiách.
NA NIEDZIELĘ KWIETNĄ.
PUNKTAS I. PUNKT I.
Pats Chryſtus Wieſzpats tikru ira karalumi muſu, o ku iam kalti eſme atduot? Sam CHRYSTVS Krol náſz prawdźiwy, á cohmy mu powinni oddáć?
Chriſtus verus Rex noſter, & qui illi debeamus.
Virm negi Chryſtus Wießpats tikras Karalus muſu átá⸗io świetan / ȝmones tureio kitus tułus kárálus ába gia⸗riaus tyránnus łabay ſun⸗kius ir ſmárkius. Viȝ Pan CHRyſtus prawdȝiwy krol náß prȝyßedł na świát / mieli ludȝie roȝnych innych krolow / álbo ráczey Tyrán⸗now bárȝo ćięȝkich / y okru⸗tnych.
Varij Reges imo Tyranni.
Pirmas Karalus buwo Welinas / ápe kurio ißmeti⸗mu iȝ to świeto Chryſtus teyp Pierwßy krol był Dyábeł / o ktoreğ wyrȝuceniu ȝ świá⸗tá / ták Chryſtus mowi: Te⸗ T raȝ
1. Diabolus. Ioan: 12. 31.

teyp kałba. ‹Dábár nuog manis Kunigaykßtis to świeto bus ißmeſtas oran›[A]. Ir. Iey ir ßietonas prieß ſá⸗wi ira perſkirtas / {á}ba ſu ſá⸗ways ne ſudera / kayp ſto⸗wes? iey tureio ßietonas kayp Wießpats ſáko k{á}ráli⸗ſti / tádu buwo karalumi / ir kárálumi ſtipru / kurio niekas pergałet ne gałeio / tiktay ſtypraſnis áẓu ii / tay ira / pats Wieß: Ieẓus Chryſtus.

Vntras kárálus vnt ẓmo⸗niu buwo nuſideimas / ába gieydulis iẓ nuſideimo vẓgi⸗mis ir todrin wárdu tewo ſ{á}wo wádinaſi nuſideimu / ápe kuriu[1] Apaßt: ‹Tegul ne karalauia nuſideimas kuni iuſu mirtingami›[B].

Trećias kárálus / ába ka⸗ráliene ſmertis / teyp Apaßt: ‹Káralawo «tieg» ſmertis nuog Adamo[C] pradeius / iki Mayẓieſiu[D] / ir vnt kitu wiſu›[E] / kurios[2] marino; Nuog tu ty⸗rannu Chryſtus Wießpats / ir Karalus tikras muſu átá⸗io iẓgiełbet wiſu ẓmoniu / ir tay ápſáko wiſam świetuy Ewánielia śios dienos / ẓo⸗dẓieys

raẓ Xiąẓe tego świátá prẓeẓ mię wyrẓucone będẓie›[F]. Y. Ie⸗ſliẓ y ßátan roẓdẓielon ieſt prẓećiw ſobie / iákoẓ ſię oſtoi kroleſtwo iego? ieſliẓ miał ßátan iáko Chryſtus powiá⸗da / kroleſtwo / toć był krolē / á krolem mocnym / ktorego ẓa⸗den inny prẓemoc[×] nie mogł / tylo[×] mocnieyßy ẓá niego / to ieſt ſam Chryſtus Ieẓus.

Drugi krol nád ludẓmi był grẓech / álbo ráczey poẓądli⸗wość ẓ grẓechu pierworo⸗dnego / iákoby ẓrodẓona / y dla tego imieniem oycá ſwe⸗go grẓechem náẓwána / o ktorey Apoſt: ‹Niech nie kro⸗luie grẓech w wáßym śmier⸗telnym ćiele›[G].

Trẓeći krol / álbo krolowá śmierć / Ták Apoſt: ‹Smierć krolowáłá od Adámá[H] / áẓ do Moyẓeßá[I] / y nád innemi wßytkiemi›[J] / ktorych morẓy⸗łá[×]; Od tych Tyránnow Pan náß IEẓus Chryſtus Krol prawdẓiwy prẓyßedł nas wyẓwolić wßytkich / y to o⸗powiádá wßytkiemu świá⸗tu Ewángelia tego dniá ſło⸗wy Pro⸗

Hunc nemo vincere potuit niſi fortior Chriſtus.

2.[3] *Rex, Peccatū, aut concupiſcentia ex orig[inali] peccato nata. Rom: 6. 12. Cur concupiſcentia vocetur peccatū*[K]*.*
3.[4] *Rex, Mors[.] Rom: 5.*

Ab his Tyrānis venit nos liberare Chriſtus.

A Jn 12,31.
B Rom 6,12.
C Adomo; Adomas; Rom 5,14.
D Mozei; Mozė; Rom 5,14.
E Rom 5,14.
F J 12,31.
G Rz 6,12.
H od Adama; Adam; Rz 5,14.
I do Mojżesza; Mojżesz; Rz 5,14.
J Rz 5,14.
K Greičiausiai remtasi: Augustinus. *Sermones*, Sermo 155,1: plg. „Concupiscentia cur vocetur peccatum".
1 Greičiausiai „kuri".
2 Greičiausiai „kuriuos".
3 Err. Nereikalingas taškas.
4 Err. Nereikalingas taškas.

147

Niedʒielę Poſtu.

Zach: 9. Exulta ◇ Fili{a} Sion. ◇ Ecce Rex tu- us veniet tibi iuſtus & Sal- uator.

dʒieys Pranaßo Ʒáchária⸗ ſiaus[A]: ‹Tatay karalus táwo atayti tau› ‹romus ſededa⸗ mas vnt aſilićios›[B]: kayp bu⸗ tu taris. Kiti Káralus / ku⸗ riey karalawo ikßołey[1] / ne bu⸗ wo tawo tikri karalus / bet Tyranay / tataygi iau ataio tawiſp / ir del táwo iʒgani⸗ mo / tikras káralus táwo / ro⸗ mus ne ſunkus / kuris ne ims nuog tawis donies / bet pats {á}ʒu tawi mokies ſkołas tá⸗ wo / ne aukſu / ney ſidabru / bet brūgiauſiu krauiu ſáwo.

Chriſtus cur Rex manſue- tus dicatur.

Debemus hu- {i}c Regi noſtro.

1. Quod in Baptiſmate ſpopondimus.

1. Tam Karaluy k{á}lti eſ⸗ me / atduot tay ku ʒadeiom prieg pakrikßtimu muſu[.] Ʒa⸗ deiom but iam teyſingays tárnays / ir atſiʒadeiom ſwe⸗ timu Wießpatu / turime ta⸗ du iʒteyſet ʒodi muſu / ir kayp butu priſegu muſu / kuriu ap⸗ ſiiemem nuog io notſtot / bet vmʒinay iam tarnaut.

2. Leges eius ſeruare tene- mur.

2. Kalti eſme to karalaus tieſas áʒułaykit / kuriu trum⸗ pas ſurinkimas ira taſay: ⌜Miłek Diewu ir artimu ſá⸗ wo⌝[C].

3. Honorem omnem præ- ſtare.

3. Kálti eſme tam karaluy wiſokiu gárbu darit / ne tik⸗ tay ſir⸗

wy Proroká Ʒácháryáßá[D]: ‹Oto Krol twoy idʒie tobie› ‹ćichy / śiedʒący ná oſlicy›[E]: iá⸗ koby rʒekł: Inni Krolowie / ktorʒy do tego cʒáſu krolo⸗ wáli nád tobą / nie byli twoi włáſnikrolowie[2]/ lecʒ tyránni ſrodʒy / otoʒ iuʒ prʒyßedł włáſny[×] twoy krol / y dlá twe⸗ go wybáwienia / ćichy nie ćięʒki / ktory nie będʒie od ćiebie brał cʒynßu / ále ſam ʒá ćię będʒie płáćił długi twoie / nie ʒłotem / ábo śre⸗ brē / ále drogą krwią ſwoią.

1. Temu Krolowi powin⸗ niſmy oddáć / coſmy obie⸗ cáli prʒy chrʒćie náßym: á o⸗ biecálich mu / bydʒ wierne⸗ mi ſługámi / y odrʒekliſmy ſię[×] cudʒych Pánow. Mamy tedy doſyć[×] vcʒynić ſłowu ná⸗ ßemu / y iakoby prʒyśiędʒe náßey / ktorą obowiąʒáli⸗ ſmy ſię od niego nie odſtá⸗ wać[×] / lecʒ mu wiecʒnie ſłuʒyć[.]

2. Mamy Krolá tego ʒá⸗ chowáć práwo / ktorego kro⸗ tkie ʒebránie / to ieſt / ⌜Miłuy Bogá y bliʒniego twego⌝[F].

3[.] Powinniſmy temu Kro⸗ lowi wßeláką vcʒćiwość[×] cʒy[⸗] nić / nie

T 2

A Zacharijo; Zacharijas (Zacharija), pranašas; Zch 9,9.
B Zch 9,9.
C Mk 12,29–31.
D Zachariasza; Zachariasz, prorok; Za 9,9.
E Za 9,9.
F Mk 12,29–31.
1 „ik ßołey".
2 Err. Powinno być „włáſni krolowie".

tay śirdʒiu / bet ir iʒ wirßaus ataduot iam ʒiamu pakła⸗nu. Tay dárome kad vnt weydo puołáme ing ʒiami ii garbindami / kad gałwu nułynkiame ʒiemay / kád kry⸗ʒiumi gulime pokim io / á łá⸗biauſiey kad Miśios ßwen⸗tos kłauſome / kuri ira auk⸗śćiauſia / ir paćiam Diewuy priderunti garbá wirßutine.

4. Ataduot doni dwaſin⸗gu śirdies / tikiet drutay wi⸗ſam tam / ku mumus {á}prey⸗ßkie per Bażnićiu. Tikietis ir wiltis apturet vmʒinu ká⸗rálisty / kuriu mumus ʒádeio. Miłet ii karßtay ir vnt wi⸗ſo łabiauſiey / ne wieno day⸗kto didʒiaus prieß ii ne brū⸗gint ſau / bet del io / kad teyp reykia wiſa nuteriot / turtu / namus / ſweykatu / krauiu / ʒiwátu. Priimp[1] ſáwo metu Sákr{á}mentus ßwentus. Tułus gierus dárbus dárit / melſtis / paſnikaut / miełá⸗śirdingus weykſłus dażnay weykt. Toy ira donis / kuriu kalti eſme mokiet tam kara⸗luy ſ{a}wo.

Punktas

nić / nie tylo[×] ſercem / ále y po[⸗] wierʒchownie[×] oddáć wßelki pokłon. To cʒynim gdy ná twarʒ pádamy / na ʒiemię / iego chwal{ą}c: gdy Głowę niſko ſkłaniamy / gdy krʒy⸗ʒem leżym prʒed nim / á ná barʒiey gdy Mßy S. ſłucha⸗my / ktora ieſt nawyżßa / y ſámemu Bogu ná{l}eżyta chwałá powierʒchowna[×].

4. Oddáć Cʒyńß Ducho⸗wny[×] ſercá / wierʒyć mocno wßytkiemu temu / co nam prʒeʒ kośćioł ſwoy obiáwił. Mieć nadʒieię / ʒe otrʒymá⸗my wiecʒne krol{e}ſtwo / ktore nam obiecał / miłować go gorąco y náde wßytko y ʒa⸗dney rʒecʒy droʒey ſobie nie ßácować[×] / nád niego / lecʒ dla niego / gdy tego trʒebá / wßy⸗tko tráćić / máiętność[×] / dom / ʒdrowie / krew / y ʒywot. Prʒyiąc[2] cʒáſu ſwego Sákrá⸗menty święte / dobrych v⸗cʒynkow / iák náwięcey cʒy⸗nić / modlić ſię / pośćić / mi⸗łosierne vcʒynki vgeßcʒać[×]. Ta ieſt powinność / ktorą mamy oddawáć temu kro⸗lowi ſwemu.

Punkt

4[.] Tenemur {e}i reddere cēſum Fidei, Spei & Charitatis.

Tenemur Sacramenta eius ſuſcipere. Orare, bene-facere.

1 Err. Turi būti „Priimt“ arba „Priimpt“.
2 „Prʒyiać“.

Niedʒielę Poſtu.

Chriſtus Rex ſecundum Diuinitatem.

PVNKTAS II.

Chryſtus Karalus págal Diewiſtes.

Vnkiey ráßtas ßwentas Diewu wadina karalu⸗mi / á iog Chryſtus ira tikru Diewu tadu ira ir tikru ka⸗ra{l}umi. Ipa{ć}iey Karalus Dawidas[B] / Diewu / kayp ka⸗ralu pła{ć}iey ſu wiſu tuo / kas karaluy pridera / apraśie / Pſa: kuriami 13. tikribiu ka⸗raluy prigulinćiu iʒſkayto: ⌜Stipribi ne perg{á}łetu / gie⸗ribi / mieła{s}irdiſti / kun{t}ribi vnt padonu / tieſu ʒadʒioſa[1] ʒadeimuoſe / ir pagrumʒdi⸗muoſe / ßwentibi ir ne kalti⸗bi wiſuoſe d{á}rbuoſe / {á}pi⸗wayʒdu vnt pawarguſiu: duoſnibi dowanoſe wiſie⸗mus ſutwerimamus / kurie io priwało / teyſibi kur{i}u áʒu⸗ł{a}yko wiſami / gieradeiſti / iog ißkłauſo wiſus / kurie io ape ku praßo / ápginimu tey⸗ſu{i}u ir ne kaltu{i}u[2] nuog prie⸗ßiniku ir neprietelu⌝[C][.] Skaytik tu Pſálmu wiſu / ir i{ʒ}wiſi

kokſay

Pſal: 44[A]. 13. Proprietates Regis.

PUNKT II.

Chryſtus Krol wedle Boſtwá.

Zęſto piſmo święte ná⸗zywa Bogá Krolem / á że Pan Chryſtus ieſt praw⸗dʒiwym Bogiem / ieſt teʒ y prawdʒiwym Krolem. O⸗ſobliwie[×] Krol Dáwid[D] Bo⸗gá iáko Krolá ßyroko ʒe wßytkim tym co krolowi prʒynáleʒy opiſał w Pſalmie w ktorym trʒynaśćie włá⸗ſnośći[×] krolowi náleʒytych[×] wyliczа[×]: ⌜Moc nie ʒwyćięʒo⸗ną / dobroć / miłosierdʒie / ćierpliwość nád poddánemi, wierność w słowiech y w v⸗czynkách / w obietnicách y w pogroʒkách / świętobliwość / y niewinność we wßytkich ſpráwách ſwoich / opátrʒ⸗ność nád potrʒebuiącemi / hoyność w dárách / ku wßy⸗tkiemu ſtworʒeniu ktore po⸗trʒebuie go / ſpráwiedliwosć ktorą ʒáchochuie[3] we wßy⸗tkim / dobroczynność / że wy⸗słuchiwa wßytkich / ktorʒy

T 3 go proßą /

A Greičiausiai turi būti Ps 144.
B Dovydas; Ps 145; BSV Ps 144.
C Remtasi Ps 145; BSV Ps 144.
D Dawid; Ps 145; BW Ps 144.

1 Err. Turi būti „ʒadʒiuoſa“.
2 Err. Turi būti „ne kałtu{i}u“.
3 Err. „ʒáchowuie“.

kokſay Karalus ira Diewas muſu. Ne tiktay karalumi wadina Diewu / bet ir karalumi wiſu karalu tos ʒiames / kuriuos anas ſtáto káralumis / i{r} karunowoia iuos: ‹Per mani «tieg» karalus karalauia›[A]. ⸢Anas piktus karalus nuſtumia nuog ſoſto iu / iʒtremia iʒ karaliſtes / ir kitus wieton iu paſodina⸣[B]. ‹Wießpatauia «tieg» Auk{ś}ćiauſias vnt ʒmoniu karaliſtes / ir kam nori duoſti iu›[C] / ir teyp numete nuog kreſło Nabuchodonoſoru[D] Karalu didʒiauiunti / ⸢ir wel vʒſodino vnt io / kad paʒino Diewu ſunti aukſciauſi Karalu vnt wiſu karalu⸣[E]. Teypagi ir ſunuy Nabuchodonoſoro[F] atieme karaliſti / ir dawe Medamus[G].

go proßą / obrona ſpráwiedliwych y niewinnych od prʒećiwnikow / y nieprʒyiaćioł⸣[H]. Cʒytay ten Pſalm y obácʒyß[×] / iáki ieſt Krol Bog náß. Nie tylo[×] Krolem náʒywa piſmo ś. Bogá / lecʒ krolem wßytkich Krolow / ktorych on ſtánowi[×] / y koronuie ich / ‹Prʒeʒ mię «práwi» / Krolowie kroluią›[I]. ⸢On ʒłe krole ʒ[⸗] pycha ʒ ſtolicy[×] ich / y wypędʒa ʒ kroleſtwá / y drugich ná mieyſcá ich ſádʒa⸣[J]. ‹Náywyßßy ma moc w kroleſtwie ludʒ[⸗]kim / á kogo kolwiek ʒáchce poſtanowi[×] nád nim›[K]. Y ták ieſt ʒrʒucon ʒ ſtolice[×] kroleſtwá ſwego Nabuchodonoſor[L] / gdy ſię podniosło ſerce iego / ⸢y ʒnowu poſadʒony ná nim / gdy poʒnáł / ʒe Bog ieſt krol naywyʒßy nád wßytkiemi krolmi⸣[M] / Ták teʒ y ſynowi Nabuchodonoʒora[N] Balthaſárowi[O] odiął kroleſtwo y dał Medom[P].

Prou: 8. 15.
Per me Reges regnat[1] *& legū conditores iuſta decernunt.*
Dan: 5. v. 21.

Dan: 4.

Dan: 4. v. 31.

PUNKTAS III.

Chryſtus Karalus pagal Zmogiſtes.

Reiopay gali paroditis Chriſtu ſunt pagal ʒmogiſtes

PUNKT III.

Chryſtus Krolem ieſt według Człowieczeńſtwá.

Roiáko może być pokáʒáno / ʒe Chryſtus ieſt krolem

Chriſtus Rex ſec{ū}dum humanam naturam.

A Pat 8,15.
B Dan 5,21.
C Dan 4,22; plg. Dan 4,14.
D Nabuchodonosara; Nebukadnecaras (Nebukadnezaras); Dan 4.
E Dan 4,31.
F Nabuchodonosaro; Nebukadnecaras (Nebukadnezaras); Dan 5.
G Medams; medai; Dan 5,28.
H Ps 145; BW Ps 144.
I Prz 8,15.
J Dn 5,21.
K Dn 4,22; zob. też Dn 4,14.
L Nabuchodonozor; Dn 4.
M Dn 4,31.
N Nabuchodonozara; Nabuchodonozor; Dn 5.
O Baltazarowi; Baltazar; Dn 5.
P Medom; Medowie; Dn 5,28.
1 Err. Turi būti „regnant".

1. Quia ſcriptura S[acra] {i}d dicit.
Pſal: 2. 6.
Luc: 1.

giſtes Karálumi.

1. Iż ráßto / kuriami daż⸗nay wadinaſi karalus: ‹Aß «tieg» eſmi paſtatitas karalu⸗mi nuog io›[B] / tay ira / nuog Diewo Tewo: Vnt Soſtos Dowido[C] / ir vnt karaliſtos io ſedes. ‹Duos iam Wießpats Diewas ſoſtu Dawido[D] Te⸗wo io / ir karalaus namuoſe Iokubo[E]› / «tay ira / Bażnićioy» / ‹vnt vm{ż}iu / ir karaliſtey io ne bus gáło›[F].

2[.] Quia egit opera regia.
Eccleſiā fundauit.
Magiſtratū inſtituit, &c.

2. Iż weykału / kuriuos kayp karalus dare karaliſtey ſáwo / tay ira / Bażnićioy. Nes anas iſtáte Bażnićiu / kayp karaliſti kokiu ir wire⸗ſni iey vnt ſáwo wietos pa⸗ſkire Petru[G] ßwentu / ir kitus / kurie po Petruy[H] ßwentam tureio eylu iſtot. ‹Tu eſsi «tieg» voła› / ákmuo drutas / pama⸗tas nepakrutinamas / ‹vnt tos vołos paſtatiśiu Bażni⸗ćiu máno›[I]. Ir kitus wireſ⸗nius paſkire / kurie waldźio⸗tu tugi Bażnićiu / bet wi⸗riauſiu wiſu paſtate ßwentu Petru[J] / taridamas: ‹Ganik awis máno›[K]. Kitiemus ta⸗re / ‹kunorint[1] ſurisite vnt żia⸗mes / bus

Petrus ſummus Apoſtol[us]
Ioan: 20. v. 18[A].
Matt: 18. 18[.]

krolem według człowieczeń⸗ſtwá.

1. Náprzod[×] z piſmá S. w ktorym częſto ſię názywa krolem: ‹Iam ieſt poſtáno⸗wion[×] krolem od nieg̊›[L] / to ieſt / od Bogá Oyćá / y gdźie in⸗dźiey. ‹Da mu Pan Bog ſto⸗licę[×] Dáwidá[M] oycá iego / y bę⸗dźie krolował w Domu Iá⸗kubowym[N] na wieki› «(to ieſt / w Kośćiele)» y kroleſtwá ie⸗go nie będźie końcá›[O].

Potym[2] y z ſpraw / ktore iá⸗ko krol ſpráwował[×] w krole⸗ſtwie ſwoim / to ieſt / w Ko⸗śćiele. Boć on wyſtáwił ko⸗śćioł / iáko kroleſtwo iákie / y Stárßego iemu ná ſwe mieyſce náznáczył Piotra[P] ś. y innych / ktorzy porządkiem[×] po Pietrze[Q] S. mieli náſtępo⸗wáć: ‹Tyś ieſt opoká[×]› / kámień twárdy / ſundáment nie po⸗rußony: ‹a ná tey opoce[×] zbu⸗duie kośćioł moy›[R]. Poſtáno⸗wił[×] y inßych Stárßych / kto⸗rzyby rządźili tymże kośćio⸗łem / ále ná ſtárßym vczynił Piotra[S] S. mowiąc: ‹Paś owce moie›[T]. Drugim rzekł: ‹Cobyśćiekolwiek związáli ná źiemi /

A BSV Io 21,16.
B Ps 2,6.
C Dovydo; Dovydas; Lk 1,32–33.
D Dovydo; Dovydas; Lk 1,32–33.
E Jokūbo; Jokūbas, patriarchas; Lk 1,32–33.
F Lk 1,32–33.
G Petrą; Petras; Mt 16,17–19; Jn 21,15–17.
H Petrui; Petras; Mt 16,17–19; Jn 21,15–17.
I Mt 16,18.
J Petrą; Petras; Jn 21,15–17.
K Jn 21,16.
L Ps 2,6.
M Dawida; Dawid; Łk 1,32–33.
N w Jakubowym; Jakubowy; Łk 1,32–33.
O Łk 1,32–33.
P Piotra; Piotr; Mt 16,17–19 J 21,15–17.
Q po Piotrze; Piotr; Mt 16,17–19.
R Mt 16,18.
S Piotra; Piotr; J 21,15–17.
T J 21,16.
1 „ku norint".
2 Zamiast cyfry użyty wyraz; por. tekst litewski.

mes / bus ſurißta ir dunguy›[A]. Iſtate S{á}krámentus: Da⸗we tieſas / ir priſ{á}kimus / ir liepeiuos[1] áʒułaykit.

3. Gal paſirodit tay iʒ prie⸗ʒaſtu. 1. Ira Chryſtus Ka⸗ralumi todrin / iog ʒmogiſte io ira ſudeta ir ſuwieninta ſu Diewißku perſunu / del to ſuſiiemimo ʒmogiſtes ſu Die⸗wiſti / ſtoios wertu wiſokiu wireſnibiu ir aukßtibiu ko⸗kiu norint. 2. ⌜Buwo ſunus Diewo / ir pagal ʒmogiſtes / á iey ſunus tádu ir tewáy⸗nis / tádu ir tewikßtiſte iam priguli / á iog tewas io kara⸗lus / kuris turi karaliſtas wi⸗ſas / tad ir Chryſtus kayp ſunus io ira karalumi / ir Wie⸗ßpatimi tu karáliśčiu / kuriu ira ir Tewas io⌝[B]. ‹Iey ſunus tad ir tewayniey›[C] / biło Apa⸗ßtałas. 3. Nupełne Chry⸗ſtus karaliſti / ſáwo ſunkieys wárgays / ſopuleys ir krau⸗iu vnt kryʒiaus / ir todrin ti⸗tułas buwo paraśitas ir vnt kriʒiaus prikałtas / ‹IEZUS NAZARENAS, KARAL{V}S ZIDU›[D]. Nupełne iu ánuo teyp

ná ʒiemi / będʒie ʒwiąʒano y ná niebie›[E]. Poſtánowił[×] y Sá⸗kramenty: dał práwa / y prʒykaʒánia: y kaʒał ie ʒá⸗chowywáć.

Potrʒećie[2] / toʒ pokáʒuie śię y ʒ dowodow. 1. Ieſt Kro⸗lem Chryſtus / prʒeto ʒe ieſt człowieczeńſtwo iego złączo⸗ne ʒ Boſką perſoną / dlá kto⸗rego złączenia człowieczeń⸗ſtwá ʒ Boſtwem ſſtał ſię godnym wßelkiey ʒwierʒ⸗chności / y prʒełoʒeńſtwá[×] wßelákiego[.] 2. ⌜Był Synem Boʒym y według człowie⸗cʒeńſtwá: á ieſli Syn / to teʒ y dʒiedʒictwo mu prʒynále⸗ʒy[×]. A ʒe Oćiec iego krol ieſt / máiacy kroleſtwá wßytkie / władʒy ſwoiey / toć y Chry⸗ſtus iáko Syn ieſt krolem y Pánem tychʒe kroleſtw / kto⸗rych ieſt y oćiec iego⌝[F] / ‹ieſli ſy⸗nowie toć y dʒiedʒicy›[G] / mowi Apoſt. 3. Záſłuʒył Chryſtus ſobie kroleſtwo wielkiemi ſwemi prácámi / boleśćiámi / y krwią ná krʒyʒu: y prʒeto był nápiſány Tytuł / y ná krʒy[⸗]ʒu wyſtáwiony / ‹IEZVS NAZAREŃSKI, KROL ZYDOWSKI›.

Poſuit leges.

3. Quia ratio ita docet.

Propter v[nio]nem Hypoſtaticam.

2. Quia eſt Filius Dei etiam ſecund{ū} naturam humanā ob gratiam Hypoſtaticam. Luc: 1. Quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur Filius Dei[.] & Rom: 8. v[.] 32. Qui proprio Filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum. Rom: 8. 14. 3[.] Magnis laboribus promeruit. Ioan: 19. 19.

A Mt 18,18.
B Lk 1,35; Rom 8,32; 14–17.
C Rom 8,17.
D Jn 19,19.
E Mt 18,18.
F Łk 1,35; Rz 8,32; 14–17.
G Rz 8,17.
1 Err. Turi būti „liepe iuos".
2 Zamiast cyfry użyty wyraz, zob. odpowiedni fragment w tekście litewskim.

Phil: 2. 8. Humiliauit ſemetipſum[A]*, &c.*

teyp giłu nuſiżiaminimu kayp Apaßtałas ſtebiſi. ‹Nuſiżiamino pats› Wießpats Iezus / ‹del to ir Diewas paáukßtino ii /› ‹adūt wardan io wiſokias kielis klaupſtus[1] tu kurie dunguy / żiamey ir paſkūdoy eeſt[2]›[B]. 4. Iey Adomas[C] pirmas żmogus buwo karálumi wiſo świeto nuog Diewo iſtátu[3]: tol łabiaus prídereio tay / ádunt CHryſtus vntras Adamas[D] butu karálum.

Si Adam fuit Rex, cur non Chriſtus?

wski›[F]. Záſłużył onym ták głębokim vniżeniem[×] ſwym / ktoremu ſię Apoſtoł dźiwuie / pißąc do Philipowian[G]: ‹Sam ſię poniżył› Pan Iezus ‹dla tegoż Bog go wyniosł /› ‹áby w imię iego wßelkie koláno klękáło / tych /ktorzy ſą w niebie/ná żiemi y w piekle›[H]. 4. Ieſli Adam[I] pierwßy człowiek był krolem wßytkiego świátá od Bogá poſtánowiony[×] / dáleko więcey przyſtáło / áby Chryſtus wtory Adam[J] był krolem.

PUNKTAS IV.

PVNKT IV.

Eccleſia Chriſti ſuperat omnia regna, octo rebus.

Karaliſte Chryſtaus tay ira Bażnićia, aſztonieys[4] dayktas[5] praeyt wiſokiu karaliſti tos żiames.

Kroleſtwo Chryſtuſowe, to ieſt Kośćioł, ośmią rze[-]czy przewyżſza wſzytkie kroleſtwá żiemskie.

1. Duratione perpetua.

1. ⌜Natekimu ir ſtoweimu / nes nuog áno meto / kuriuo iſtáte ikiśiołay[6] ćieła ſtowi terp teyp ſunkiu ir bayśiu perſekioimu nuog tułu tyranu / kurie wiſomis śiłomis ſáwo noreio ios ißwerſt ir iżnaykint / bet nieku budu ne pergáłeio ios⌝[E]. Kitos Monarchios ir Karaliſtes tu-

Pſal: 2.

[1.]⌜Naprzod[×] trwániem: bo od onego czáſu ktorego ieſt poſtánowiony[×] / áż do teraznieyßego / cáły ſtoi / mie‑dzy ták wielkiemi y ták ćiężkiemi prześládowánia náwałnośćiámi[×] / od ták wielu Tyránow / ktorzy wßytkiemi śiłámi ſwemi chćieli wywroćić / y znißczyć Kośćioł / V ále go

A BSV Phil 2,8: „semet ipsum".
B Fil 2,8–10.
C Adomas; Pr 2,7.
D Adomas; 1 Kor 15,45–49; Rom 5,12–21.
E Ps 2.
F J 19,19.
G Filipian; Filipiane; Flp 2,8–10.
H Flp 2,8–10.
I Adam; Rdz 2,7.
J Adam; 1 Kor 15,45–49; Rz 5,12–21.
1 Greičiausiai „kłauptus".
2 Err. Turi būti „eſt".
3 Greičiausiai „iſtátitu".
4 Err. Turi būti „aſztuonieys".
5 Err. Turi būti „dayktays".
6 „iki śiołay".

Punktá ná Kwietną

ſtes tułos pagriuwa / ir pra⸗puoła / toi ſtowi kayp pará⸗śita ira ápe iu: ‹Karáliſte kuri ne bus iʒnaykinta vnt vmʒiu›[A][.] ‹Karaliſtes io ne bus gało›[B].

ále go ʒadnym ſpoſobem nie mogli przemoc˥[C]. Inne Mo⸗nárchie y kroleſtwá walą ſię y giną / to ſtoi iáko nápiſáno ieſt onim: ‹Wʒbudʒi[×] Bog kroleſtwo / ktore ſię ná wieki nie roʒproßy›[D]: ‹A kroleſtwá iego nie będʒie końcá›[E].

Dan: 2. v. 44.
Luc: 1.

2. Płatibe tos karaliſtes apieme wiſus kraßtus ʒia⸗mes / wiſámi ſwiety práwi⸗ſo ir nuſipłatino / nera kum⸗po / kur ne ráſtus Krikśćio⸗nis / Kátholikay ios ſunus / ios giwentoiey / kayp párá⸗ßita ira / Pſalmi[F] / ir kitur.

2. Szyrokość tego krole⸗ſtwá ogarnęłá wßytkie kráie ʒiemi po wßytkim świećie roʒmnoʒyło ſię / y roʒßyrʒy⸗ło ſię / nie máß kąćika / w kto⸗rymby nie byli Chrʒeśćiánie, Kátholicy / ſynowie y oby-wátele iey / iáko nápiſáno ieſt w Pſálmie[G] / y indʒiey.

2. Amplitu-dine Eccleſiæ.

Pſal: 1. v. 8.
Pſal: 112.

3. Galibi wel praeyt to ka⸗raliſte kitas[1] Nes kitu kara⸗liśćiu galibe tiktay paſiekia dayktus wirßutinius / tolaus neiʒſitieſia / gali parinkt tur⸗tu / pinigus / ʒiami. Vnt gá⸗ło gáli ir kunu ſáwo pado⸗nuiu áʒumußti / wárgint / kałet / ir kitas kunćias áʒu⸗duot / daugieſn nieko kito ne gali darit: bet Káráliſte Chryſtaus ira gálibe / kuuri[2] ne tiktay iʒ wirßaus dayktus wiſus atimt / ne tiktay kunu bet ir duśiu gáli korot / de⸗gint / ir paſkundon vm{ʒ}inon imeſt. 4. Praeyt

3. Mocą y potęgą prʒe⸗chodʒi[×] to kroleſtwo inne / bo inßych kroleſtw moc / y wła⸗dʒa / tylo ſię śćiąga[×] do rʒe⸗cʒy powierʒchownych / dáley nie może / może pobráć má⸗iętność[×] / pieniądʒe / ʒiemię. Nákoniec może y ćiáło ſwych poddánych trudʒić[×] / więʒić / męcʒyć / ʒábić: wię⸗cey nie może nic; ále krole⸗ſtwá Chryſtuſowego moc ieſt / ktora nie tylo[×] rʒecʒy po⸗wierʒchowne[×] może odiąc / nie tylo[×] ćiało / ále y dußę mo⸗że karać / palić / y do piekłá wiecʒnego w tráćić.

3. Poteſtate vincit alia re-gna.

Habet pote-ſtat{ē} in corpus & animam.

A Dan 2,44.
B Lk 1,33.
C Ps 2.
D Dn 2,44.
E Łk 1,33.
F Greičiausiai Ps 2,8; 113.
G Prawdopodobnie Ps 2,8; 113.
1 Err. Reikalingas skyrybos ženklas.
2 „kuri".

Niedʒielę Poſtu.

4. Effectu quia ſubditos ſuos facit Filios Dei, &c.

4. Praeyt ir naudu kitas karaliſtes. Nes k{á}raliſte Chryſtaus ſáwo padonuoſius dáro luoſus nuog nuſideimu / nuog wergiſtos welino / dáro ſwentus / ćiſtus / ſunus Diewo ir tewaynius vmʒino ʒiw{á}to.

4. Prʒeʒwyćięʒa poʒytkiē / Bo kroleſtwo Chryſtuſowe cʒyny ſwych poddánych wol[⸗]nemi od grʒechow / od niewolſtwá× cʒártowſkiego / cʒyni świętemi / cʒyſtemi / ſynmi Boʒemi / y dʒiedʒicámi niebieſkiemi ʒywotá wiecʒnęğ.

5. Modo acquirendi hoc regnum. Alij terrena regna rapiunt bello[,] Chriſtus poſſedit patiētia.

5. Kar{á}liſte Chryſtaus ne tuo budu / kuriuo karaliſtes ʒiames ira áptureta ir igita. Karaliſtes ʒiames ießko ʒmones karionemis / gieł{á}ʒimis / waydays ir muśieys / didʒiu kráuio práłeimu neprietelu: bet Chryſtus igiio karaliſtes ſáwo nuſiʒiaminimu / wargays / vbagiſti / ápłeydimu turto to ſwieto. Ir tárnay io ápturi tu karaliſti / ſawi paćius pergáłedámi / ſáwo págieydimus ſ{á}wimp márindámi / ſu ieys kaudamies ir mußdamies / ir daug iu krauio tikro práłeimu / kayp mućielnikay / ápturejo iu.

5. Kroleſtwo Chryſtuſowe nie tym ſpoſobem ieſt otrʒymáne / ktorym ʒiemſkie. Ʒiemſkich ßukáią prʒeʒ woy[⸗]ny / prʒeʒ ʒeláʒo / prʒeʒ nieſnaſki / y ʒáboyſtwá / prʒeʒ wielkie krwie prʒelánie nieprʒyiaćioł; lecʒ CHryſtus doſtał ſweğ kroleſtwá / prʒeʒ vtrápienie / prʒeʒ vboſtwo / opußcʒáiąc dobra teğ świátá. Y ſłudʒy teʒ iego otrʒymywáią to kroleſtwo / ſámych śiebie ʒwyćięʒáiąc / ſwoie poʒądliwośći w ſobie morʒac× / ʒ nimi ſię vgániaiąc y potykaiąc× / y wiele ich krwie prʒelániem / iako Męcʒennicy otrʒymáli.

6. Viuit legum iuſtitia.

6. Tos karaliſtes ira tieſos łabay ſwentos ir iʒmintingos / kurios ne wieno ir maʒiauſio nuſideimo dárit ne per{l}eyd{ʒ}ia / o wiſok[i]us gierus dár⸗

6. Tego kroleſtwá práwá ſą bárʒo święte y roʒumne / ktore ʒadnego y namnieyßego grʒechu cʒynić nie dopußcʒaią / á wßelkie dobre vcʒŷ⸗

V 2 ki prʒy⸗

rus dárbus iſáko. ‹Tieſa «tieg» Wieſzpaties ne patepta›[A] / ir niekámi ne iʒagta / ne liepia ir ʒodʒiu tuſćiu kałbet / gr{ũ}ʒdʒia áʒu iuos ſudu paſkutiney dienoy.

ki prʒykáʒuią. ‹Ʒakon[×] Páńſki niepokalány[×]›[B] / ‹Sądy Páńſkie práwdʒiwe / vſpráwiedliwione ſáme w ſobie›[C] / ʒákaʒuie y ſłow proʒnych mowić: groʒi ſądem ná dʒień oſtáteczny.

Pſ: 18. v. 8. Lex Dñi immaculata cõuertens animas.

7. Gałas tos karaliſtes / del kurio áná ira iſtáta[1] / ira áptureimas vmʒino ʒiwáto / ádunt wiſi / kurie ioy giwena / igitu vmʒinu linkſmibi ir karalawimu ſu Diewu be gało.

7. Koniec tego kroleſtwá / dlá ktorego ieſt poſtánowione[×] / ieſt ʒywot wiecʒny / áby wſzyſcy / ktorʒy w nim mieſzkáią / doſtąpili weſela[×] wiecʒnego / y krolowánia ʒ Bogiem beʒ końcá.

7. Finis regni Chriſti eſt vita æterna.

8. Vnt gáło tos Karaliſtes karalus CHryſtus praeyt ſwentibi ir gieribi wiſus káralus ʒiames. Ne wienas ne gal ſu iuo but paligintas newienámi[2] dáykti. Iſzmintis to karalaus ira aukſciauſia wiſa regi ir ʒino / tokios ne wienas karalus ne turi ney tures. Teyſibe / galibe ir kitos tikribes karaluy priderunćios ira wiſámi tobułos / kayp {á}ukſciaus ira paráśita {á}pe tay.

8. Ná oſtátek[×] tego kroleſtwá Krol Chryſtus Pan prʒechodʒi[×] świętobliwośćią y dobroćią wſzytkich krolow ʒiemſkich: Ʒáden ʒ nim nie może bydʒ porownány w ʒadney rʒecʒy: Roʒum tego krola náwyʒſzy / wſzytko widʒi / wſzytko wie / iákiego ʒaden nie ma krol / y mieć nie może. Spráwiedliwośc / potęga y inne włáſnośći[×] krolewſkie / ktore ſię wyʒey pomieniły[×] ʒe wſzech ſą miar doſkonałe.

8. Rex Chriſtus vincit alios omnes ſan[-]ctitate, &c.

PUNKTAS V.

PVNKT V.

⌜Per asliću priríſztu ir atríſztu

⌜Przez oślice przywiązáną, y

Per aſinã li-

A Ps 19,8; BSV Ps 18,8.
B Ps 19,8: BW Ps 18,8.
C Ps 19,10: BW Ps 18,10.
1 Err. Turi būti „iſtátyta".
2 „ne wienámi".

gatam, & religatam intelligitur homo peccator.

riſztu nuog Apaſztału⌝[A], iſimano żmogus nuſideimu wirwemis pririſztas.

ną, y przez Apoſt:⌝[I] odwiązáną, rozumie ſię czło[-]wiek powrozámi grzechow vwiązány.

Peccator Beſtia. Pſal: 48. Homo cum in honore eſſet non intellexit, &c.

SAʒnay ráßty ś. ʒmogus nuſideis wádináſi ʒwerim / ába kiełtuwu[B] / árklu[C] / mułu[D] / ßunim[E] / meytelu[F] / ir kitays wárdays beſtiiu. ‹Ʒmogus «tieg» budamas gárboy ne ißmane / priligintas ira kiełtuwomus ne ißmanunćiomus / ir toligus tápo iomus›[G]. Todrin pridera iam ir wárdas áſiło / {á}ba aſlićioś del didʒio tingieimo / ir del ſunkibes vnt waykſćioimo / ába del ne greytibes / dayktuoſe reykiamuoſe vnt vmʒino duśios iʒganimo. A ne tiktay aſiłu ira / bet ir pririßtu wirwemis: Tos wirwes iſimano piktibes ir nuſideimay / kayp ráßtas śwentas iʒgul[⸗]dʒia: ‹Bediewi ne teyſibes[1] io ſugauna ir nutweria / ir wirwemis nuſideimu ſáwo ſuſirißá›[H]. Nuſideimay ir pik[⸗]tibes wádinaſi wirwemis.

Peccator Aſinus ob pigritiam, in rebus ſalutis.

Cʒeſto w piśmie S. cʒłowiek grʒeßny náʒywa ſię Beſtią[x] / álbo bydlęćiem / koniem[J] / mułem[K] / pſem[L] / wieprʒem[M] y innemi imionami Beſtyi[x]. ‹Cʒłowiek gdy we cʒći był nie roʒumiał: prʒyrownány ieſt bydlętom beʒroʒumnym y ſtał ſię im podobny›[N] / Prʒetoʒ[x] mu ſię ʒeydʒie[x] imię oślice / álbo oſłá / dla wielkiego leniſtwá / y dlá ćięʒkośći do chodʒenia / álbo dla nie prętkośći w rʒecʒách potrʒebnych do otrʒymánia wiecʒnego duße ʒbáwienia / A nie tylko oſłem ieſt / ále prʒywiąʒánym powroʒámi. Prʒeʒ te powroʒy roʒumieią ſię grʒechy / iáko piſmo ś. mowi: ‹Niepráwośći iego poimáią nieʒboʒniká[x] / á powroʒámi grʒechow ſwych ʒwiąʒan bywa›[O]: Prʒeſtępſtwá y grʒechy naʒywáią ſię powroʒami.

1. Peccata ſunt funes. Quia e par-

1. Todrin iog kayp wirwe iʒ ma{ʒ}u ir łaybu wałaknu nuſiwiia druta lina: teyp iʒ

maʒos

Náprʒod[2x]: ʒe iáko powroʒ ʒ máłych y ćię[⸗]kich nići vwity bywa / y ſtá-

V3 ie ſię

A Mt 21,2.
B Pat 5,22.
C Ps 32,9; BSV Ps 31,9.
D Ps 32,9; BSV Ps 31,9.
E Mt 7,6; 2 Pt 2,22; Pat 26,11.
F Mt 7,6; 2 Pt 2,22.
G Ps 49,13; BSV Ps 48,13.
H Pat 5,22.

I Mt 21,2.
J Ps 32,9; BW 31,9.
K Ps 32,9; BW 31,9.
L Mt 7,6; 2 P 2,22; Prz 26,11.
M Mt 7,6; 2 P 2,22: „świnia".
N Ps 49,13; BW Ps 48,13.
O Prz 5,22.

1 „neteyſibes".
2 Brak numeracji punktu. Zamiast numeru użyty został wyraz „Naprzod"; por. tekst litewski.

maʒos prádʒios nuſideimas praſideſt / iʒ máʒo akiu pawiʒdeimo / iʒ łyngwo págūdimo / iʒ ʒodialo ne didʒio / ſtoios didis / ſunkus kayp lina kokia ne pertraukiama.

ie ſię liná gruba / ták ʒ máłych początkow wielki grʒech ʒácʒyna ſię / ʒ máłego weyʒrʒenia / ʒ lekkiego pomyślęnia / ʒ ſłowká iednego / ſtáie ſie wielki y ćięʒki / y iáko lina / nie roʒerwána.

uis inchoātur & è tenuibus fiūt craſſiora.

2. Kayp wirwe wiiaſi ába nuſiſuká iłga: teyp nuſideimas eyt tolin ir ſtoias iłgu wirwi / kad kas iemi guli / ir ne nori kialtis / ir páwirſta paiunkiman / p{á}iunkimas wel kayp prigimiman pagriʒta / ir teyp inſißakniia giley śirdin / kad iau regis ne galis dayktas ʒmoguy / adūt kiełtus iʒ io / kayp ráßtas biło: ‹Iey gáli Murinas› iuodas kayp vnglis ‹átmaynit odu ſáwo / ir luſis[1] margibes ſáwo / ir ius galeſite gieray darit / paprati ir iʒſimoki pikto›[A]. Kałba W. Diewas.

2. Iáko powroʒ wieśie wdłuʒ / ták y grʒech idʒie dáley á dáley / y ſtáie ſię powroʒ długi / gdy kto w nim leʒy / y nie chce powſtáć / y bierʒe ſobie w ʒwycʒay / á ʒwycʒáy obrácá ſię iáko by w prʒyrodʒenie[×] / y ták ſię głęboko w korʒeni w ſerce / ʒe teʒ ʒdá ſię człowiekowi niepodobna / áby powſtał ʒ niego: ‹Ieſli moʒe odmienić Murʒyn ſkurę ſwoię / álbo Pard[×] pſtróciny[×] ſwoie / y wy będʒiećie moc dobrʒe cʒynić náucʒywßy ſię ʒłego›[B] / mowi Pan Bog.

2. Quia peccata ſicut funis in longum abeunt, id eſt in conſuetudinem.

Ier: 13. v. 29[C]. *Si mutare poteſt Æthiops pellē ſuam & pardus*[D], *&c.*

3. Kayp piktadeia ſurißtas wirwemis / ir budamas runkaſe ſudʒiu / łaukia kartuwiu / árba kaławio / teyp nuſideis ʒmogus ira ſurißtas adunt Diewuy butu paduotas / kayp ſudʒiey. Tay r{á}ßtas iʒguld{ʒ}ia tays ʒodʒieys: Neteyſi⸗

3. Iáko ʒłocʒyńcá ʒwiąʒány powroʒámi / y będac w rękách ſędʒiow / cʒeka ßubienice / álbo mieczą / tak grʒeßny cʒłowiek ieſt ʒwiąʒany / áby był Bogu podány / iáko ſędʒiemu. To piſmo S. opowiadá / gdy mowi ʒwyß[×] pomienione⸗

3. Sicut malefactor ligatus mortē expectat, ſic peccator.

A Jer 13,23.
B Jr 13,23.
C BSV Ier 13,23.
D BSV Ier 13,23: „suam aut pardus".
1 Err. Turi būti „łuśis".

‹Neteyſibes io nutweria be⸗diewi /› ‹ſurißa›[A]: kayp butu tá⸗ris: Ne reykia Diewuy pa⸗ćiam / ába per kitus piktade⸗ios gaudit ir ſurißt / tuoiaus kad nuſideſt ne teyſibes[1] ku⸗rias dáro / káyp ceklerius ſu⸗gauna ii ir ſurißa / ir paduoſt Diewuy vnt koriones.

mienionemi[×] ſłowy: ‹Nieprá⸗wośći iego poimáią nieʒbo⸗ʒniká[×]›[C] / iákoby rʒekł: nie trʒe⸗bá áby Pan Bog prʒeʒ ſię / álbo prʒeʒ kogo inßego ʒłoś⸗nikow[×] chwytał / y wiąʒał / ʒáraʒ gdy ʒgrʒeßy nieprá⸗wośći[×] / ktore dʒiáłá[×] / iáko ce⸗klárʒe[×] / álbo łápacʒe[×] chwytá⸗ią go y wiąʒą / y podáią Bo⸗gu ná karánie.

4. Sicut ligatus non potest laborare, ſi{c} & peccator.

4. Kayp wirwemis ſurißtas ʒmogus ne gal dirbt / ir nieko dárit / teyp ir ʒmogus ſupunćiotas ir ſuwerßtas / ába apkałtas ne gal nieko giero vnt iʒganimo vmʒino dárit. Nes ir{a} neprietelumi Diewo / kurio Diewas nopkinćia / ir todrin io darbu ne pryima / ir ne nori áʒu iuos dunguy áʒumokiet. ‹Ne kinćia «tieg» Diewas piktadeios ir piktibes io›[B]. Nuſideimas tadu áb{a} ne teyſibe[2] ſugauna, nutweria ir ſurißa piktadeiu kayp tyranas ába ſmárkinikas / ir paduoſt Diewuy kayp ſudʒiay / ȧdunt ii ſuditu: paduoſt Welinuy kayp kotuy / ȧdunt ii turetu ſáwo rūkoy ſurißtu: paduoſt ſmerti ir pe⸗

4. Iáko powroʒámi ʒwiąʒány człowiek / nie może robić / ták grʒeßnik ſpętány / y ʒwiąʒány / álbo okowány[×] grʒechámi nie może nic dobrego ná wiecʒne ſwe ʒbáwienie vcʒynić: bo ieſt nieprʒyiaćielem Boʒym / ktorego Bog w nienáwiśći má / y dlá tego roboty iego nie prʒiymuie / y niechce mu ʒá nie płáćić w niebie. ‹Nie náwidʒi Bog nieʒboʒneğ[×] y nieʒboʒnośći[×] iego›[D]. A tak nieprávość[×] grʒeßniká y ʒłość[×] chwyta / wiąʒe / więʒi / iáko Tyrán iáki / álbo okrutnik[×] y podáie Bogu / iáko ſędʒiemu / podáie cʒártu / iáko kátu / áby miał w ręku ſwoich ʒwiąʒánego; podáie śmierći

Sap: 14. 9. Odio ſ{ũ}t Deo impius, & impietas eius.

A Pat 5,22.
B Išm 14,9.
C Prz 5,22.
D Mdr 14,9.
1 „neteyſibes".
2 „neteyſibe".

ti ir pekłay / ába vgni vmʒinay / ádunt ii diagintu ir ſakintu per vmʒius. O kayp ſunkios tay wirwes / kayp kieti linćiugay/kayp giedißki punći{e}y! Iʒ tu tádu riśiu iʒ tu wirwiu reykia adūt ʒmogus butu ißrißtas ir iʒłeyſtas. Kas iʒriß{á}? Apaßtałay / ir kurie vnt iu wietos iſtoio kunigay / kad iʒkłauſi nuſideimu ʒmogaus / iau gaylinćio áʒu iuos / ir drutay atſiʒadunćio pameſt / ir palaut iu/ir kitu wiſu/Diewo g{á}libi átłeydʒia iuos / ir anays ʒodʒieys iʒłeydʒia ába ißrißa nuſideiuſi ʒmogu: ‹Aß tawi iʒłeydʒiu / ába ißrißu nuog wiſu táwo nuſideimu Wardan Tewo / ir Sunaus ir Dwaśios S.›[A] Tay nor tunkiey dáro Kunigay / bet ipaciey dabar prieß Welikas, kuo metu wiſi Kátholikay turedámi eyt Diewo ſtáłop / pirmá rupinaſi adunt butu ißrißti iʒ tu riśiu wiſokiu nuſideimu / ir teyp luoſi świenćiauſi Diewo kunu priimtu. Ne ißſakitu iaućia śirdies linkſmibi ißrißti iʒ tu łynćiugu / kayp

śmierći y piekłu / álbo ogniowi wiecʒnemu / áby go palono y męcʒono ná wieki. O iako ćięʒkie te ſą powroʒy / iáko twárde łáńcuchy / iáko ſromotne[×] pętá! Z tych tedy powroʒow / áby był cʒłowiek roʒwiąʒan / potrʒebá ieſt. Ktoʒ roʒwiąʒe? Apoſtołowie y inni / ktorʒy ná ich mieyſce náſtąpili / Kapłani gdy wyſłuchawßy grʒechow / y widʒąc ʒe iuʒ ʒałuie y ma prʒedśięwʒięćie / porʒućić ie / y poprʒeſtáć grʒeßyć / mocą Boʒą odpußcʒáią grʒechy / y onemi ſłowy roʒwiąʒuią mowiąc: ‹Ia tobie odpußcʒam grʒechy twoie w Imię Oycá / y Syná / y Duchá święgo / Am̄[1]›[B]. To ácʒ[×] cʒęſto cʒynią kápłani / ále oſobliwie[×] teraʒ prʒed Wielkąnocą / gdy wßyſcy Kátholicy máiąc iść do ſtołu Páńſkiego. A náprʒod ſtáráią ſię áby byli roʒwiąʒáni ʒ tych ʒwiąʒkow[×] wßelákich grʒechow / y ták vwolnieni Naświętße ćiáło Páńſkie prʒyięli. Nie wypowiedʒiáná cʒuie ſerce poćiechę vwolnione

Ex his fumibus ſolu{ū}t Apoſt{oli} & reliqui Sacerdotes.

Semper quidem, maximè tamen hoc tēpore Paſchali.[2] *cum ex præce[-]pto Eccleſiæ te[-]netur omnes cōmunicare.*

A Šventųjų Mišių liturgija; nuodėmių atleidimo formuluotė; paskutinė Atgailos Sakramento dalis, paremta Šventojo Rašto tekstais: Jn 20,23; Mk 3,28–30; Mt 6,14–15; 12,31–32; Iz 53,4–5; Ez 11,19–20 ir kt.

B Liturgia Mszy św.; formuła odpuszczenia grzechów, ostatnia część Sakramentu Pokuty; oparta na tekstach Pisma Świętego: J 20,23; Mk 3,28–30; Mt 6,14–15; 12,31–32; Iz 53,4–5; Ez 11,19–20 i in.

1 „Amen".

2 Greičiausiai turi būti kablelis.

Pſal: 115. Derupiſti[A] vin[-]cula mea tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.

gu / kayp vntay dʒiaugies Dawidas[B] ſwentas Karalus: ‹Sutraukiey riſius ába wirwes máno Wießpatie / tau afierowoſiu {á}fieru gárbos›[C] / Amen.

PUNKTAS VI.

Coronatio Chriſti Regis.

Koronowoimas[1] Karalaus romaus Iazuſo Wieſzpaties.

Tria ad Coronationem concurrunt.

Tris dayktus regime karunawoimi Karalu ʒiemes. Pirmas ira pirm karunawoimo. Vntras prieg paċiam kárunawoimu. Treċias / po karunowoimu. Tay rundaſi / ir kárunawoimi karalaus romaus Wießpaties Ieʒaus Chryſtaus.

1. Ante coronationem conueniunt coronaturi Regem & conferunt, de t{ē}pore, &c.

2. De loco.

3. Per quem Coronandus.

PIrm karunawoimo ſuśieyt Senotariey / ir Wireſniey aprinkieiey karalaus / ir ſuſikałbineia[2] ápe metu / kuriuo turi karunowot / ir tikru kuriu dienu vnt to paſkiria. Wel kłauśiaſi terp ſáwis ápe wietu / kur turi karunawot: dabar ſuſikałba per kurias ir kokias perſunas turi detis toi karunocia. Vnt

nione od tych łáńcuchow / iáko ono y Dáwid[D] S. Krol weſelił ſię[×] mowiąc: ‹Potargáłeś[×] Pánie pętá moie / tobie oſiárowáć będę oſiárę chwały›[E] / Amen.

PVNKT VI.

Koronacya Krolá ćichego IEZVSA.

Trʒy rʒecʒy widʒim prʒy koronácyi Krolow ʒiemſkich 1. Iedne prʒed Koronacyą. Drugie prʒy Koronacyi. Trʒećie / po Koronácyi. Toʒ ſię náyduie y w Koronácyi Krolá ćichego Páná IEʒuſá Chryſtuſá.

PRʒed koronácyą ſchodʒą ſię Senátorowie / y więtßy Elektorowie krolewſcy y ʒmáwiaią ſię[×] o cʒáśie / ktore° máią koronowáć / y pe[*]wny na to dʒień náʒnácʒáią. Potym pytáią ſię miedy[3] ſobą o mieyſcu / ná ktorym máią ten Akt koronátij[4] odpráwowáć. Ießcʒe rádʒą ſię prʒeʒktore / y iakie oſoby ma *X* śie dʒiáć /

A BSV Ps 115,16: „disrupisti".
B Dovydas; Ps 116,16–17; BSV Ps 115,16–17.
C Ps 116,16–17; BSV Ps 115,16–17.
D Dawid; Ps 116,16–17; BW Ps 115,16–17.
E Ps 116,16–17; BW Ps 115,16–17.

1 Greičiausiai „Karunawoimas"; plg. kitus tuos pačius žodžius šiame puslapyje.
2 Err. Turi būti „ſuſikalbineia".
3 Err. Powinno być „miedʒy".
4 „koronacji".

Punktá ná Kwietną

Vnt gáło muſto ápe mitu ir kitus dayktus reykiamus vnt karunawoimo. Wiſa tay ſáwu budu á{ȝ}uſiłaykie karunocioy Wießpaties muſu. Pirma ſu eyga[1] Senátariu didȝiauſiuiu buwo nuog vmȝio / ir ſuſikałbeimas (mußißkay kałbunt) terp triu Trayces ßwynćiauſios perſunu. ‹Suſieio› ‹prieß ßwyntu ſunu t{á}wo IEȝu / kuri patepey / Herodas[A] ir Pontius Piłotas[B] ſu Pagonays / ir ȝmonemis Iſráelaus[C] / ádunt daritu / ku runka táwo ir roda táwo paſtáte / idant ſtotus›[D].

Vntra ſueyga buwo Wiſkupu / ir wireſniuiu terp Ȝydu / ‹ſurinko «tieg» rodu Wiſkupay›[E] / ir Pháriȝeußiey[F] / kaypo IEȝu vnt śmierties iȝduotu. dienu[2] paȝinklino: ‹ne ßwỹtoy «tieg» dienoy›[G] / bet kitoy / tay ira petnićioy. Wieta buwo paſkirta / adunt iȝweſtas iȝ mieſto / vnt káłno pliko butu nukriȝiawotas. Perſunas áprinko / kurios karunowoio Wießpati

ſie dȝiáć / tá koronácya. Ná oſtátek[×] obmyśláią koßt / y inne potrȝeby do koronácyi náleȝyte[×]. Wßytko ſię to ȝachowáło ſwym ſpoſobem prȝy koronácyi Páná náßego. Pierwßá ſchádȝká[×] byłá Senátorow náwyȝßych od wiekow y ȝmowá (náßym ſpoſobem mowiąc) miedȝy trȝema náświętßey Troyce Oſobámi. ‹Ȝgromádȝili ſię› ‹prȝećiwko świętemu Synowi twemu Ieȝuſowi / ktoregoś pomaȝał: Herod[H] y Pontſki Piłát[I] ȝ pogány / y ludȝmi Iſráelſkimi[J] / áby vcȝynili / cokolwiek ręká twá y rádá twa prȝeȝnácȝyłá[×] / áby ſię ſtáło›[K].

Drugá ſchádȝká[×] Biſkupow y ſtárßych miedȝy ȝydámi. ‹Ȝebrali tedy Arcykápłani›[L] / y Pháriȝeußowie[M] rádę / iákoby IEȝuſá ná śmierć wydáli. Dȝień náȝnácȝyli[×] / ‹nie w świę[⸗]ty dȝień›[N] / ále w inny / to ieſt w piątek. Mieyſce teȝ było náȝnácȝone[×] / áby ȝ miáſtá wyprowádȝony ná gorȝe łyſey był vkrȝyȝowány: Perſony obráli / ktore koronowáły Páná /

4. De ſumptu.

Omnia hæc ſun{t} ſeruata in coronatione, &c.

1. Conſultatio SS. Trinitatis. Act: 4. v. 27.

2. Scribarum & Sacerdotũ. Matt: 26. 3. Tunc congregati ſ{ũ}t Principes. Dies dictus ne[3] in die feſto, ne forte tumult[9]. Matt: Ibid: Locus deſigna[-]tus Caluaria Perſonæ.

A Erodas; Apd 4,27.
B Poncijus Pilotas; Apd 4,27.
C Izraelio; Izraelis; Apd 4,27.
D Apd 4,27.
E Mt 26,3.
F Fariziejai; Mt 26,3; 27,62.
G Mt 26,5.

H Herod; Dz 4,27.
I Poncjusz Piłat; Dz 4,27.
J Izraelskimi; izraelski; Dz 4,27.
K Dz 4,27.
L Mt 26,3.
M Faryzeusze; Mt 26,3; 27,62.
N Mt 26,5.

1 Err. Turi būti „ſueyga".
2 Greičiausiai „Dienu".
3 Err. Turi būti „non"; plg. BSV Mt 26,5.

163 Niedʒielę Poſtu.

Iudas Marſchalcus.

Wießpati. Iudaśiu[A] kaypo Márßáłku támi: tárnus ſá⸗wo nuśiunte ſu iuo Wiſku⸗pay / adunt ſugautu ir ſurіß⸗tu Wießpati. Potam[1] patis abidu padári / padawe Piło⸗tuy[B] ir per ii Heroduy[C] / ir iu karieywiamus / kotamus. Vnt gáło ißmito / ába iʒda⸗we vnt tos karunocios triſ⸗deśimtis graśiu: pirko wi⸗nis tris giełaʒines / wino tey⸗pagi ſumayßito ſu myrrhu[2] karćiu łabay / ir ſu tulʒimis / vxuſo dáwe truputi / kitus inſtrumentus ir dayktus gá⸗wo pigay: terp tu buwo wir⸗wes / łynćiugay / botagay / rikßtes / ſtułpas / erßkiećiey ir[3] kuriu nupine karunu / łaʒ⸗da karalißkie / ſceptrum[4] / wa⸗dinaſi łatinißkay / nindre ſkrayſte iʒtrinta ir iʒwilkie⸗ta raudona. Soſta kriʒius vnt kálno pliko. Taſay mi⸗tas buwo tos karunocios. Gali ćia ir kitus mitus iʒ⸗manit iʒduotus / muſu nuſi⸗deimus. O tu ſudeiome wiſi prowiſi[5]. Mes ſ{á}wo ne teyſi⸗bemis[6] pirkome wirmes[7] / bo⸗tagus / ſtułpu / erßkiećius Wießpa⸗

Sumptus 30. argentei.

Corona de Spinis.

Sceptrum Arundo.

Paludamentum Maieſtatis.

Thronus crux[.]

Sumptus ſunt etiam noſtra peccata.

Páná. Iudaßá[D] iáko Már⸗ßáłká[x] w tym / ſłużebniki[x] ſwe ʒ nim poſłáli Arcykápłani / áby poimáli y ʒwiąʒáli Pá⸗ná. Potȳ krʒywdę mu wiel⸗ką ſami cʒyniwßy podáli go Piłatowi[E] / á prʒeʒ niego He⸗rodowi[F] / y iego woyſkom ká⸗tom. Ná koniec ſumpt[x] wa⸗żyli ná tę koronácyą trʒy⸗dʒieśći großy śrebnych: ku⸗pili trʒy żeláʒne gwoʒdʒie / winá teʒ nie co ʒmießánego ʒ żołćią / octu trochę dáli / inßych inſtrumentow[x] łác⸗no[x] doſtáli: miedʒy ktoremi były powroʒy / łáńcuchy / bi⸗cʒe / roʒgi / ſłup / ćiernie / ʒ kto⸗rych vpletli koronę. Roʒgá krolewſka / ſceptrum[x] połáći⸗nie náʒwáne / trʒcina. Sʒmát[x] ſukna ſtárego y ʒmáʒánego[x] / cʒerwony. Stolicá[x] krʒyżo⸗wa ná gorʒe łyſey. Ten koßt był tey koronácyi. Może ſię tu / y drugi nákłád[x] roʒumieć náße grʒechy. A ná ten / ʒło⸗żyliſmy ſię wßyſcy / á wßy⸗ſcy. My ſwemi niepráwo⸗śćiámi[x] / kupiliſmy powroʒy / bicʒe / ſłup / ćiernie Pánu ná⸗ßemu ná koronácyią iego.

X 2 My

A Judą; Judas Iskarijotas; Jn 18,2–5; Lk 22,3–6; 47–48; Mk 14,10.43.
B Pilotui; Pilotas; Lk 23; Jn 18,28–40; 19,1–16.
C Erodui; Erodas; Lk 23.
D Judasza; Judasz Iskariota; J 18,2–5; Łk 22,3–6; 47–48; Mk 14,10.43.
E Piłatowi; Piłat; Łk 23; J 18,28–40; 19,1–16.
F Herodowi; Herod; Łk 23.

1 „Po tam“.
2 Gr.; lie. „miru“ (mira).
3 Err. Turi būti „iʒ“.
4 Lot.; lie. „skeptras“.
5 Err. Turi būti „pro wiſi“.
6 „neteyſi=bemis“.
7 Err. Turi būti „wirwes“.

Wießpati muſu / vnt karu⸗nocios io / mes ſum̃u ne ſu⸗ſkaytitu ſudeome[1]. Kiti dide⸗ſni / kiti maʒeſni / o ſkiriumi ába ipa{t}u budu kałbunt / ne kurie ſáwo biauribemis nu⸗pełne Wießpati ſáwam ſtuł⸗pu / botagus / rikßtes / kurio⸗mis kunas io ßwynćiauśias buwo płaktas ir ſukruwin⸗tas: kiti ſáwo puyku ir pa⸗ſiputimu karunu iam nu⸗pine iʒ erßkećiu: kiti kaypo girtuokłey[2] / girde ii tulʒims ir vxuſu. Wienu ʒodʒiu tuli nuſideimay muſu / tułas kū⸗ćias Wießpati mielauſiam muſu áʒudawe. Tay pirm karunawoimo.

My ſummę nieʒliczoną wa⸗ʒyliſmy na nie. Iedni więt⸗ße / drudʒy mnieyße ʒłośći× / á oddʒielnie y w oſobliwośći× mowiąc: niektorʒy ſwemi ſproſnośćiámi× ʒárobili Pá⸗nu ſwemu / ſłup / bicʒe / roʒgi / ktoremi ćiáło iego naświęt⸗ße było bite / y ʒekrwáwione. drudʒy[3] ſwą pychą y nádę⸗tośćią / korone mu vpletli ʒ ćiernia: drudʒy iáko to piia⸗nice× / poili go ʒołćią y octem. Iednym ſłowem / roʒmáite náße grʒechy / roʒne męki Pánu náßemu ʒádali. To prʒed koronácyą·[4]

Diuerſa noſtra peccata[5] diuerſarum Chriſti pœnarum fuerunt cauſa.

Iau prieg karunawoimu deſtis tay. Eyt perſunos ka⸗ralauſp / kuri turi karuno⸗wot. Sweykina ii / ima ii runkoſna / ir pa paʒaſtemis ias padeii wedá ing wietu karunocios. Neygi atayt wieton karũocios daug dáro vnt kielu ir vlićiu del g{á}rbos Karalous. Ir iey iʒ toło ka⸗ralu gabena / tułas iam {à}ʒu⸗raßo padwarias / ába ná⸗mus pakielingus / n{á}mus ſwećia⸗

Iuʒ prʒy koronácyey to śie dʒieie. Idą oſoby do Kro⸗lá ktoreğ máią koronowáć. Poʒdráwiáią go / biorą pod ręke / y prowádʒą ná miey⸗ſce koronácyi. A niʒ× prʒiydą ná mieyſce koronácyi / wiele cʒynią ná drodʒe y ná vlicách ku chwale krolewſkiey / á ie⸗ſli ʒdáleká krolá prowádʒą / roʒne mu ʒápiſuią domy / y goſpody×: w káʒdy Goſpo⸗dʒie× wynáyduią vcʒty nowe / ktoremi

In ipſa coronatione.

Suſcipiunt coronandum & deducunt ad locum coronationis. Quod ſi longiori via de{d}ucendus eſt, varia deſignā[-]tur hoſpitia, variæ inſtitu-

1 Err. Turi būti „ſudeiome".
2 Err. Turi būti „girtuokley".
3 Err. Zapis małą literą po kropce.
4 Kropka w górnej spacji.
5 Err. Turi būti „peccata".

165

Niedźielę Poſtu.

untur tractationes, &c. Hæc omnia præſtita ſunt Chriſto.

ſwećiamus kielu eiuntiemus padaritus. Kiekwienuoſe namuoſe pramano puotas nauiaus / kuriomis nugár⸗bia[1] karalu. Vnt gáło atwe⸗di vnt wietos kárunawoimo wiſas ceremonias iʒpildʒia / ir karunu vʒdeſt vnt gał⸗wos / paſadina vnt Soſtos Karalißkos. Tay wiſa paſi⸗bayge ſawu budu prieg ka⸗runowoimu Wießp: Nueio iop ſunćiami tarnay ʒidu / ſugáwo / nutwere / ſuriſe[2] / tu⸗reio runkoſe ſáwo / wadʒioio ing tułus namus / Anna⸗śiauſp[A] / Kayfośiauſp[B] / Piło⸗top[C] / Herodop[D] / kurioſe[3] kokiu iam ćieſti dáre ſkaytit[4] Ewā⸗yelioy. Vnt gało Kriʒiauſp prikały aukßtin pakiełe / wie⸗ton ſweykinimu / giedino ii / piktay kałbeio / iuokies iʒ io / O tiey kuriey aio pro ii / kał⸗ba Mátt:[E] S. ‹Koloio kratin⸗dami gałwu ſ{á}wo / ir tarida⸗mi: Ehey kuris grau⸗i[5] Baʒ⸗nicʒu Diewo›[F] / [et]c. Kitus giał⸗beio / pats ſáwi giałbet nie⸗gal. Wiłeſe Diewu / tegul ii iʒgialbt / iey nor. O ápe karo⸗nowoimu[6] / tas gi paráße: Karey⸗

Matt: 27. v. 40. Vach, qui deſtruis templũ Dei.

Actus Coronationis Chriſti. Matt: 27. v. 27.

ktoremi cʒeſtuią krolá. Ná oſtátek[×] prʒyprowádʒiwßy ná mieyſce wßytkie ceremo⸗nie odpráwuią / y koronę kłá⸗dąc ná głowę ná Máieſtáćie krolewſkim ſádʒáią. To wßy[⸗]tko ſwym ſpoſobem wyko⸗náli przy koronácyey Páń⸗ſkiey. Sʒli do niego ſłudʒy żydowſcy / poimáli / ʒwiąʒá⸗li / mieli go w rękách ſwoich / prowádʒili go do roʒnych domow / do Annaßá[G] y Kay⸗phaßá[H] / do Piłatá[I] y Herodá[J] / w ktorych / iáką pocʒoſtkę[×] mu cʒynili / cʒytay w Ewán⸗geliey. Na koniec do krʒyʒa prʒybiwßy / miáſto[×] poʒdro⸗wienia / ſromoćili[×] go / ßkálo⸗wáli[×] / náśmiewáliśie. A ći ktorʒy prʒechodʒili mimo[×] / mowi Mátt:[K] S. ‹Bluʒnili go / chwieiąc głowámi ſwe⸗mi / y mowiąc: Ehey co roʒ⸗walaß Kośćioł Boʒy›[L] / [et]c. In⸗ßych rátował / ſam śiebie rá[⸗]towáć nie moʒe. Dufał[×] w Bogu / niechʒe go teraʒ wy⸗báwi ieſli chce / A o koroná⸗cyey Páńſkiey tenʒe nápiſał: ‹Ʒołnierʒe / «práwi» / ſtárośći⸗ni[×] wʒiąwßy IEʒuſá do Rá[⸗]

X 3 tußá /

A pas Aną; Anas; Jn 18,12.
B pas Kajafą; Kajafas; Jn 18,13–14.
C pas Pilotą; Pilotas; Jn 18,28–40; 19,1–16; Mt 27,11–26; Lk 23.
D pas Erodą; Erodas; Lk 23.
E Matas; Mt 27,39–40.
F Mt 27,39–40.

G do Annasza; Annasz; J 18,12.
H do Kajfasza; Kajfasz; J 18,13–14.
I do Piłata; Piłat; J 18,28–40; 19,1–16; Mt 27,11–26; Łk 23.
J do Heroda; Herod; Łk 23.
K Mateusz; Mt 27,39–40.
L Mt 27,39–40.

1 „nugerbia".
2 „furiśe".
3 Err. Turi būti „kuriuoſe".
4 Err. Turi būti „ſkaytik".
5 Err. Turi būti „graui(i)".
6 Greičiausiai „karu=nawoimu".

‹Kareywiey / «tieg» / Storaſtos / emi Ieʒu Rotußion ſurinko iop wiſu karunu / o nuwilki ii vʒdeio vnt io ſkrayſti ßárłoto / ir nupini karunu iʒg árßkiećiu vʒdeio vnt gáłwos io / ir tieſen dáwe niendri / o tupaudami po io ákim iuokes iʒg io / taridami: Sweyks karalou ʒydu. O ſpiaudidami vnt io / eme niandri / ir muße ii gałwon›[A].

Pa karunawoimu pradeſt karalaut karalus: ima ſáwo runkon ába waldʒion wiſas ʒmones / mieſtus / ßális / tieſas dáro ába ſudiia. Pakiela karioni ſu neprietelu[⸗]mis ſáwo karaliſtes / {á}pgina ſáwo wałdonus / duoſti iiemus wireſnibes / átłeydʒia ſkołas / iʒ łeydʒia[1] kalinius iʒ kalines / ir kito daug dáro / kas vnt karalaus giero priguli. Iʒpiłde tay Wießpats IEʒus łabay tobułay po ſáwo karunawoimu. ⌜Duota ira iam galibe / aba waldʒia dunguy ir ʒiemey: wiſu ſwietu paweldeio[2]⌝[B] / ⌜ſudiio vnt kriʒiaus kaypo ũt Soſtos karálußkies[3] / łatruygieram[4] priſudiio kara⸗

tußá[x] / ʒebráli do niego wßytkę rotę[x] / á ʒwlokßy go włoʒyli nań płaßcʒ ßárłátny[x] / y vplotßy koronę ʒ ćiernia włoʒyli ná głowę iego / y trʒćinę w práwicę iego / á kłániaiąc ſię prʒed nim nágráwáli[x] go mowiąc: Bądʒ poʒdrowiony krolu ʒydowſki / á pluiąc nań wʒięli trʒćinę / y bili go w głowę iego›[C].

Po koronacyi pocʒynáią krolowie krolować. Biorą w ſwą rękę / álbo pod włádʒę wßytkich / ludʒie / miáſtá / kráie / ſądy ſądʒą / podnoßą woyny prʒećiw nieprʒyiaćiołom ſwego kroleſtwá / bronią ſwych poddanych / roʒdaią vrʒędy / odpußcʒáią długi / wypußcʒáią więʒnie ʒ więʒienia / y wiele innych rʒecʒy dobrych cʒynią / ktore náleʒą do dobrego krolá. Wypełnił to Pan IEʒus bárʒo doſkonále po ſwoiey koronácyi. ⌜Dana mu ieſt moc / álbo włádʒá ná niebie y ná ʒiemi / wßytek świát ośiągnął /⌝[D] ⌜ſądʒił ná krʒyʒu / iáko ná Máieſtáćie śiedʒąc / Lotrowi

Poſt Coronationem Chriſtus regimen ſuſcepit regni ſui.

Poteſtas Chriſti. Matt: 28. v. 19.

Iudicium primum Chriſti. Luc: 23. v. 43[.]

A Mt 27,27–30.
B Mt 28,18.
C Mt 27,27–30.
D Mt 28,18.

1 Err. Turi būti „iʒłeydʒia".
2 Greičiausiai „pawełdeio".
3 Greičiausiai „karálißkies".
4 Err. Turi būti „łatruy gieram".

Niedźielę Poſtu.

Bellum contra hoſtes in cruce.

diio karaliſti / piktu paſkun⸗dino⌝[A]. Kariawo vnt togi kriʒiaus ir wiſus neprietelus duśiu / kunu / świetu / ſmerti pergałeio: átłeyde ſkołas mumus nuſideimu ir kun⸗ćias pragaro: paſtate wire⸗ ſnius ſawo karaliſtey / iʒłey⸗de iʒ kalines kalinius / Tewus ßwyntuosius: atwere kara⸗liſti dungaus / ⌜padare ſunda⸗ru ir pakaiu terp muſu ir terp Diewo iʒ ſáwo ßálies vmʒinu⌝[B]. Ir teyp ſu iuo / iey noreśime patis vmʒinoy gárboy karalauſime.

Ca{p}tiuos r{e}cepit. PP. SS.

Fecit pacem[,] ipſe eſt <> Pax noſtra. Eph: 2. v. 14.

Lotrowi dobremu przyſą⸗dźił kroleſtwo niebieſkie / po⸗tępił złego⌝[C]. Woynę odprá⸗wował ná tymże krzyżu / y wßytkie nieprzyiaćioły du⸗ßne[×]: Ciáło / Swiát / Smierć pokonał: odpuśćił długi grzechow náßych / y kiránie piekielne: poſtánowił[×] ſtar⸗ßych w ſwym kroleſtwie: wypuśćił z więźienia więz⸗nie / Oyce święte: otworzył kroleſtwo Niebieſkie / ⌜vczy⸗nił pokoy y zgodę miedzy ná⸗mi y Bogiem z ſwey ſtrony wieczną⌝[D]. A ták z nim ieſli będźiem chćieć / w wieczney chwale krolowáć będźiem.

PVNKTAS VII.

Quomodo ſuſcipiendus ſit hic Rex n[o]ſt[e]r.

Kaypo turime pryimt Karalu muſu muſump?

1. Occurrendum eſt Regi exeũdo extra m{æ}nia. Scilicet deferendo peccata noſtra. Ap: 18. v. 4.

NOkiemes to iʒ Ewán⸗gelios ßios dienos. Pirm / ißáio ʒmones iʒ mie⸗ſto / vnt pryemimo karalaus ſáwo. Teyp ir mes turime ißeyt iʒ mieſto nuſideimu muſu: W[1] Apreyßkimi Iono[E] S. buwo girdetas bałſas: ‹Ißeykite iʒ io «(tay ira mieſto Babilon)

PVNKT VII.

Iáko mamy przyimowáć krolá náſzego do nas?

NCzymy ſię tego z Ewá⸗geliey dźiśieyßey. Ná⸗przod[×]: wyßedł lud z miáſtá ná przyięćie krolá ſwego / ták y my mamy wyniść[×] z miáſtá grzechow náßych. W widzeniu[×] Iána[F] S. głos z niebá był ſłyßány: ‹Wy⸗nidźćie[×] z nie[°] «(to ieſt z miáſtá Bábilonu)

A Lk 23,39–43.
B Ef 2,14.
C Łk 23,39–43.
D Ef 2,14.
E Jono; Jonas, apaštalas ir evangelistas; Apr 18,4.
F Jana; Jan, apostoł i ewangelista; Ap 18,4.
1 Err. Nereikalingas „W"; plg. atitinkamą lenkiško teksto vietą: „W widzeniu..."

Babilon[A])» ʒmones máno á⸗
dunt ne bedrautumite ſu ioy[1]
piktibeſa io / ádunt ne nukin⸗
tetumite rando / árba płak⸗
tes io»[B]. Ir Ieremioßump[C]:
‹Ißeykite iʒ widurio Babilo⸗
no[D] / ir iʒ ʒiames Chaldayczy⸗
ku[E] ißeykite / bukite kaypo oʒey
pirm pułko›[F]. Hugo[G] kałba:
‹Oʒey / «tieg» / ira ʒmones gay⸗
liſtoiunćiey vʒu ſáwo pra⸗
ſtoimus›[H]. ⌜Ißeyt iʒ Babilono[I] /
tay ira / ißeyt iʒ vʒumayßos
nuſideimu / ir iʒ pawadu ar⸗
ćiu piktan⌝[J]: ‹Net iey gayliſtos›
vʒ ſáwo nuodemes ‹ne dari⸗
ſite / wiſi prapulſite›[K] / kałba
Wießpats: o máru ánuoy /
ope[2] kuri Dowidas[L] S. Pſal⸗
mi: ‹Maras nuſideiuſiu no⸗
pikteſnis ira›[M]. Nopikteſnis iir
net ne tur ne kokio palink⸗
ſminimo: wiſo pikto ira prá⸗
dʒiu / o tay ámʒiney[3]. Del to
Wießp: ápe Iudośiu[N]: ‹Gia⸗
riaus butu buwi / «tieg» / kad
butu nie gimis tas ʒmuo›[O] / tay
ira / kuris neſikuwedamas
pikto iʒ Babilono[P] ißeyt ne
noreio. Weyʒdek vnt Ia⸗
ʒaus / kaypo ir kokius dayk⸗
tus iʒkinte ne kałtas vʒu mu⸗
ſu kalti⸗

Babilonu[Q])» ludu moy / áby⸗
śćie nie byli vczeſtnikámi
grʒechow iey / á ʒebyśćie nie
odnieśli plági iey›[R]. Y v Iere⸗
miáßá[S]: ‹Vchodʒćie ʒ poy⸗
śrʒodku Bábilonu[T] / á ʒ ʒie⸗
mie Chaldeyſkiey[U] wychodʒ⸗
ćie / bądʒćie iáko kozłowie
prʒed trʒodą›[V]. Hugo[W] mowi:
‹Kozłowie ſą ludʒie pokutu⸗
iący›[X]. ⌜Vchodʒą ʒ Babilonu[Y] /
to ieſt / ʒ ʒámießánia grʒe⸗
chow / y ʒ okaʒyi do nich bli⸗
ſkich⌝[Z]: ‹bo ieſli pokutować nie
będʒiećie / wßyſcy poginie⸗
ćie›[AA] / mowi Pan: á śmerćią
oną / o ktorey Dáwid[BB] S. w
Pſálmie: ‹Smierć grʒeßni⸗
kow nágorßa›[CC]. Nagorßa
ieſt: bo ʒadney poćiechy nie
ma / wßytkiego ʒłeg pocʒąt⸗
kiem ieſt / á to wiecʒnie: Dla
tego rʒekł Pan o Iudaßu[DD]:
‹Dobrʒę było áby ſię był nie
rodʒił ten cʒłowiek›[EE] / to ieſt /
ktory nie ſtrʒegąc ſię grʒe⸗
chow ʒ Bábilonu[FF] wycho⸗
dʒić nie chćiał. Pátrʒ ná Ie⸗
ʒuſá / iáko y iákie rʒecʒy wy⸗
ćierpiał nie winny ʒá náße
grʒechy! coʒ ty ʒá ſwoie / ie⸗
ſli pokutować nie będʒieß?
ieſli

Ier: 50. v. 8.

Luc: 13. 5.

Pſal: 33. v. 2[GG]. *Mors pecca- torũ peſſima, quia omni cõ- ſolatione caret & omniũ ma- lorum plena eſt. Matt: 26. v. 24.*

A Babilonas; Apr 18,4.
B Apr 18,4.
C Jeremijas, pranašas; Jer 50,8.
D Babilono; Babilonas; Jer 50,8.
E Chaldėjų; chaldėjai (kaldėjai); Jer 50,8.
F Jer 50,8.
G Greičiausiai Hugonas Senšerietis (apie 1200–1263; pranc. *Hugues de Saint-Cher*; lot. *Hugo de Sancto Charo*); žr. išnašą „H".
H Greičiausiai remiamasi: Hugo de Sancto Charo. *In Postillam super Ieremiam Prophetam*, Cap. L.
I Babilono; Babilonas; Jer 50,8.
J Greičiausiai remiamasi: Hugo de Sancto Charo. *In Postillam super Ieremiam Prophetam*, Cap. L.
K Lk 13,3.5.
L Dovydas; Ps 34,22; BSV Ps 33,22.
M Ps 34,22; BSV Ps 33,22.
N Judą; Judas Iskarijotas; Mt 26,23–25.
O Mt 26,24.
P Babilono; Babilonas; Jer 50,8.
Q Babilonu; Babilon; Ap 18,4.
R Ap 18,4.
S u Jeremiasza; Jeremiasz; Jr 50,8.
T Babilonu; Babilon; Jr 50,8.
U Chaldejskiej; chaldejski; Jr 50,8.
V Jr 50,8.
W Prawdopodobnie Hugon de Sancto Caro (ur. ok. 1200–zm. 1263; fr. *Hugues de Saint-Cher*; łac. *Hugo de Sancto Charo*); francuski duchowny, filozof i teolog; zob. przypis „x".
X Prawdopodobnie odniesienie do dzieła: Hugon de Sancto Caro. *In Postillam super Ieremiam Prophetam*, Cap. L.
Y Babilonu; Babilon; Jr 50,8.
Z Prawdopodobnie odniesienie do dzieła: Hugon de Sancto Caro. *In Postillam super Ieremiam Prophetam*, Cap. L.
AA Łk 13,3.5.
BB Dawid; Ps 34,22; BW Ps 33,22.
CC Ps 34,22; BW Ps 33,22.
DD o Judaszu; Judasz Iskariota; Mt 26,23–25.
EE Mt 26,24.
FF Babilonu; Babilon; Jr 50,8.
GG BSV Ps 33,22.
1 Greičiausiai „iuoy".
2 Err. Turi būti „ape".
3 Greičiausiai „ámʒinay".

Rom: 2. v. 4.

ſu kaltibes / kugi[1] tu vʒ ſá⸗was? iey neſigayłeſies vʒu ias? Iaygu vnt medʒio ʒálo tai ſtoios: kas bus vnt táwi ſauſo! ‹Iʒdugu[2] geribes io / «kałba Powiłas[A] S.» ir kan⸗tribes / ir iłgałukio io pa⸗niekini? ne ʒynodamas iog geribe Diewo tawi gayłen vʒ griekus tawo wiada? bet palig vʒukietinimo táwo / ir ßyrdies neſigaylűcios krau⸗i[3] ſau ruſtibi Diewo dienon ru⸗ſtibes / ir áprayßkimo teyſi⸗bes ſudo Diewo: kuris / at⸗duos kuriamgi[4] wienam pa⸗lig dárbu io›[B]. ‹Suſmiłek vnt duśios táwo / megdamas Diewuy›[C] / ragina Ekkleſia⸗ſtas[D]. Skubinkies iʒ Babilo⸗no[E] / iʒ neeylingo giwianimo táwo / vʒutekiek Iaʒuſuy pa⸗kołay miatas tam derus.

Ecclef: 30. Miſerere animæ tuæ placēs Deo.

2. Habitus mali deponēdi & pedibus aſinæ Chriſti ſubſternendi.

2. ⌜Iʒßiaii iʒ mieſto / nume⸗te rubus ſáwo nuog ſ{á}wi / ir kłoio po koiomis aſiło / vnt kurio Iaʒus ſedeio⌝[F]. Teyp ir tu pád{a}rik: nuwilk nuog tá⸗wi piktu paproti tawo: nu⸗nuoging dußiu táwo po á⸗kim kunigo. ‹Neſigedek i{ʒ}pa⸗ʒint nuſideimu táwo›[G] / kálba raßtas

Eccl: 4. v. 31.

ieſli ná drʒewie ʒielonym to ſię ſtáło / coʒ będʒie nád to⸗bą ſuchym? ‹Cʒyli bogáctwy dobrotliwośći[×] iego / «mowi Páweł[H] S.» y ćierpliwośći / y nieſkwapliwośći[×] gárdʒiß / nie wiedʒąc / iʒ dobrotliwość[×] Boʒa ćiebie ku pokućie prʒy⸗wodʒi? lecʒ podług ʒátwár⸗dʒiałośći[×] twoiey / y ſercá nie pokutuiącego ſkárbiß[×] ſobie gniew w dʒień gniewu / y obiáwienia ſpráwiedliwośći ſądu Boʒego / ktory oddá ká⸗ʒdemu podług vcʒynkow ie°›[I]. ‹Ʒmiłuy ſię nád dußą twoią podobáiąc ſię Bogu›[J] / nápo⸗mina Ekkleſiaſtik[K]: Wychodʒ ʒ Bábilonu[L] nie porʒądnego ʒyćia twego / ʒábiegay[×] IE⸗ʒuſowi gdy máß cʒas po te⸗mu.

2. ⌜Wyßedßy ʒ miáſtá ʒrʒu⸗cáli ßáty ſwoie ʒ śiebie y ſłá⸗li pod nogi oſła / ná ktorym IEʒus śiedʒiał⌝[M]. Ták y ty v⸗cʒyń / ʒłoʒ ʒ śiebie ʒłe nálogi twoie. Obnaʒ dußę twoię prʒed kápłanem. ‹Nie wſtydʒ ſię ſpowiádáć grʒechow twoich›[N] / mowi Piſ: święte.

Y Bo ieſt

A Paulius; Rom 2,4–6.
B Rom 2,4–6.
C Sir 30,24.
D Ekleziastikas (Siracido knyga); Sir 30,24.
E Babilono; Babilonas; Jer 50,8.
F Mt 21,7–8; Mk 11,7–8; Lk 19,35–36.
G Sir 4,26; BSV Sir 4,31.
H Paweł; Rz 2,4–6.
I Rz 2,4–6.
J Syr 30,24; BW Eklk 30,24.
K Eklezjastyk (Księga Mądrość Syracha); Syr 30,23; BW Eklk 30,24.
L Babilonu; Babilon; Jr 50,8.
M Mt 21,7–8; Mk 11,7–8; Łk 19,35–36.
N Syr 4,26; BW Eklk 4,31.
1 „ku gi".
2 „Iʒdu gu"; plg. lot. „an divitias bonitatis"; žr. BSV Rm 2,4.
3 Err. Turi būti „kraui".
4 „kuriam gi".

ráßtas S. Net ira vʒuſigedinimas / kuris wiada ßłowi / ir miayły. Kas teyſiey diaſtis támi Sákrámenti iʒpaʒinimo ßwynto. ⌜Regeio Ʒácháriosßius[A] Pranaßas / kunigu / o ánas vnt ſáwi tureio rubus biaurus / ir liepta iir nuimte nuog io tas[1] rubus. O iʒguldidamas Anielas / koki tay rubay butu / kałba: ‹O tay / «tieg» / nuemiou nuog táwi ne teyſibes[2] táwo›⌝[B]. Iʒwiſkig[3] ir tu kaypo turi biaurus rubus duśios táwos? kayp patepti nuſideimays buday táwo? Paſibiaurek ieys / pameſk iuos po koiomis Aſiło IEʒaus / Kunigo / kuris aſabu io neßioio vnt ſáwi / ramous ir maylingo karalaus tawo / tau vnt iʒganimo eiunćio: ⌜kaypo Magdalena[C] pádáre / ſu vʒuſigedimu[4] puołus koiump Iaʒaus / werkie vʒu nuſideimus ſáwo / ir áptureio małoni Diewo⌝ / wayſiu vʒuſigedinimo prieg iʒpaʒinimu ßwyntam.

Zach: 3. v. 3.

Veſtes peccata.

Aſinus Chriſti eſt Sacerdos.

Exemplum pœnitentiæ.

Bo ieſt wſtyd prʒywodʒący[×] grʒech / y ieſt wſtyd prʒywodʒący[×] ſławę / y łáſkę / co ſię práwdʒiwie dʒieie w tym Sákrámenćie Spowiedʒi ś. ⌜Widʒiał Ʒácháryaß[D] Prorok Kápłaná / á on miał ná ſobie ßáty plugáwe[×] / y kaʒáno ʒ niego ʒdiąc te ßáty. A wykłádáiąc Anyoł / co by to ʒá ßáty były mowi: ‹otom ʒdiął ʒ ćiebie nieprávość[×] twoię›⌝[E]. Obacʒʒe[×] y ty iáko maß ßpetne[×] odʒienie dußy twoiey? iák ʒmáʒáne[×] grʒechámi / obycʒáie twoie? obrʒydʒ ie ſobie / ʒrʒuć pod nogi oſła Ieʒuſowego kápłána / ktory oſobę noši ná ſobie ćichego y łáſkáwego krolá twego / tobie ná ʒbáwienie idącego: ⌜iáko Magdálená[F] vcʒyniłá / ʒe wſtydem pádßy v nog IEʒuſowych płákáła ʒá grʒechy ſwoie / y otrʒymáłá łáſkę Boʒą⌝ / ſkutek wſtydu prʒy ſpowiedʒi świętey.

3. ⌜Geneio ßákiałas miadʒiu / ir kłoio vnt kialo⌝[G]. Per miadʒiu ráßti S. ne wien[5] kárt /

3. ⌜Obćináli Gáłąʒki ʒ drʒew y ná drodʒe ſłáli⌝[H] / Prʒeʒ drʒewo w piſmie S. nieraʒ ʒnácʒyśie[6]

3. Rami ex arboribus abſcindēdi & ſub pedibus Chriſti proſternēdi[.]

A Zacharijas (Zacharija), pranašas; Zch 3,3–4.
B Zach 3,4.
C Magdalena; Lk 8,2; Mk 16,9.
D Zachariasz; Za 3,3–4.
E Za 3,4.
F Magdalena; Łk 8,2; Mk 16,9.
G Mt 21,8.
H Mt 21,8.

1 Err. Turi būti „tuos".
2 „neteyſibes".
3 „Iʒwiſki gi".
4 Greičiausiai „vʒuſigedinimu".
5 „wien=kart".
6 Kustoda nie zgadza się całkowicie z początkiem następnej strony.

171 Niedʒielę Poſtu.

Pſal: 1. Iuſtus eſt qua[-]ſi lignum. Pſal: 1.

kárt / ʒinklinaſi ʒmogus. Pſalmi pirmami / kalba Do{⸗}widas[C] S. ápe teyſu wiru / iog ‹bus kayp miadʒias / ku⸗ris ſodintas ſtow vnt tekmiu wundenio›[D]; o ßákia{ł}es ira darbay/nuog io ei{ũ}ćiey/gie⸗ri ir pikti. Piktos ßákiałes / ałgoiaſi wiłkays / kuriu rey⸗kia nugenet / ir atmeſt.[2] o tos ira pikti weykałay. ‹Atmeſki⸗te nuog ſáwi wiſus praſtoi⸗mus iuſu / kureys praſtoda⸗wote / o padarikite ſau śirdi náuiu/ir dwaśiu nauiu›[E].[3] kał[⸗]ba per Eʒechielu[F] Wießpats. O tay traćias dayktas ira reykiamas vnt priemimo Karalaus to. Ne prylankt tiktay ßákialu / bet ias ir nu⸗kirſt per noru ſtipru giaro / ad{ũ}t negrißtumey daugious ſawo piktibiump. Sirdi nau[⸗]iu ir dwaśiu ſau darik vnt tarnawimo Diewo. ‹Nu⸗miaſtkiteg[4] ſianu ʒmogu / ku⸗ris g{á}dinaſi palig kłaydʒio⸗iunćiu pagieydimu ſáwo / o atnauinkites dwaśiu noro iuſu: apwilkites nauiu ʒmo⸗gum / kuris palig Diewo ſu⸗twertas ira teyſibey / ir świn[⸗]tibey

Ezech: 18. v. 31. Proijcite à vo[-]bis omnes ini-quitates[A] ve-ſtras <> & facite vobis cor no-uum.

Epheſ: 4. Deponentes[B]<> veterem ho-minem, qui corrumpit ur[1] ſecundum de-ſideria erroris.

cʒyśię cʒłowiek w Pſálmie I. mowi Dáwid[G] S. o ſpráwie⸗dliwym męʒu / ʒe ‹będʒie iáko drʒewo / ktore w ſádʒone ieſt nád śćiekániem wod›[H] / á gá⸗łąʒki ſą ſpráwy pochodʒace od niego / dobre y ʒłe. Ʒłe wilkámi náʒywáią ſię / ktore trʒebá odciąc / y odrʒućić / á te ſą ʒłe ſpráwy. ‹Odrʒuććie od śiebie wßytkie prʒeſtęp⸗ſtwá[×] wáße / ktoremiśćie prʒe[⸗]ſtępowáli[×] / á vcʒyńćie ſobie ſerce nowe / y duchá nowe⸗go›[I] / to prʒeʒ Eʒech:[J] mowi Pan. A to ieſt rʒecʒ trʒećia do prʒyięćia krolá tego po⸗trʒebná. Nie náchyláć ga⸗łąʒek tylo[×] / ále ie obćináć prʒeʒ prʒedśięwʒięćie moc⸗ne / aby ſię nie wracáć wię⸗cey do niepráwośći[×]. Serce nowe / y duchá nowego cʒy⸗nić ſobie ná ſłuʒbę Boʒą. ‹Ʒłośćieß[5] ſtárego cʒłowieká / ktory ſię pſuie według obłę⸗dliwych[×] poʒądliwośći[×] / á od⸗nowćie ſię duchem vmyſłu wáßego / á oblecʒćie ſię[×] w no⸗wego cʒłowieká / ktory we⸗dle Bogá ſtworʒony ieſt w ſpráwiedliwośći / y w świę⸗

Y 2 tobliwo⸗

A BSV Ez 18,31: „praevaricationes".
B BSV Eph 4,22: „deponere".
C Dovydas; Ps 1,3.
D Ps 1,3.
E Ez 18,31.
F Ezechielį; Ezechielis (Ezekielis); Ez 18,31.
G Dawid; Ps 1,3.
H Ps 1,3.
I Ez 18,31.
J Ezechiel; Ez 18,31.
1 Err. Turi būti „corrumpitur".
2 Greičiausiai turi būti kitas skyrybos ženklas.
3 Greičiausiai turi būti „/".
4 „Nu=miaſkiteg".
5 „Ʒłoʒćieß".

tibey tikrioy›[A] / kałba Apaßta⸗łas S. Epheſump[B].

Tres partes Confeſſionis.

Tiei ira dayktay vnt gia⸗ro nuſideimu iʒpaʒinimo reykiami / per kuri prirenka⸗mia ſirdi muſu / vnt priemi⸗mo Wießpáties to / Sakrá⸗mēti świnćiauſiami. Biau⸗retis / tariu / nuſideimays ir graudītis to nuośirdʒiey / iog Diewu ieys paʒeydemia / ir ſu nuſiʒiaminimu po akim kunigo grekus iʒpaʒint / tu⸗ret noru giaro ſtipru / ir ſau⸗goties iu be atmaynos / ir nuog paćio pawado iump biegkt[1]. O to treio ir patis ʒmonies reykalau⸗ia[2] / kad ſu⸗koy[3] ruſtáwi ſuſiderina / kayp tay patis ʒinome.

tobliwośći práwdʒiwey›[C] / mo[⸗]wi Apoſt: S. do Epheſow[D].

Te ſą trʒy rʒecʒy do do⸗brey ſpowiedʒi potrʒebne / prʒeʒ ktorą gotujemy[×] ſercá náße do prʒyięćia Páná tego w Sakrámenćie naświęt⸗ßym[.] Ʒbrʒydʒić ſię grʒechá⸗mi / y ʒáłowáć ſerdecʒnie / ʒe⸗chmy Boga iemi obráʒili / ßcʒyrʒe y pokornie wyʒnáć ie prʒed kápłan{e}m / mieć prʒedśięwʒięćie mocne / y ſtátecʒnie[×] wyſtrʒegáć ſię ich / y od ſamey okaʒyi do nich v⸗ćiekać: A tych trʒech rʒecʒy y ſámi ludʒie potrʒebuią / gdy kogo po gniewie do łaſki ſwey prʒyimuią / iáko ſámi wiemy.

Vnt didʒio Cietwergo

Ewangelia Iono ś. Pad: 13[E].

Prm dienos świntos welikos, żinodamas Jezus, iog ataio adina io, adunt pareytu iß to świeto tewop numiłeis ſawus, iki gału numiłeio iuos. Jr po wećie-riey, kad welinas iau iłeydis buwo śirdin, adunt iżduo-tu ii

A Ef 4,22–24.
B Efeziečiai; Ef 4,22–24.
C Ef 4,22–24.
D Efezjanie; Ef 4,22–24.
E Jn 13,1–15.
1 „biegt".
2 Err. Turi būti „reykałauia".
3 Err. Turi būti „ſu kuoy".

tu ii Iudaſius Simano Iſ̈karioto: żinodamas iog wis dawe iam Tewas runkaſna, ir iog, nuog Diewo iſ̈eio, ir Diewop eyt: kielaſi nuog wećierios ir padeſti rubus ſawo, ir iemis praſtiru perſiiuoſes. Potam impiłe wundeni łakonioń, ir pradeio maſgot koias mokitiniu, ir ſ̈łuoſtit praſtiru, kuriu buwo perſiiuoſis. Ataio tad Simonop Petrop. Ir taria iam Petras: Wieſ̈patie tu mań mazgoii koias? Atſakie Iezus ir tare iam: ku aſ̈ darau, tu neżinay dabar, bet żinoſi potam. Taria iam Petras. Ne mazgoſi mań koiu vnt vmżiu. Atſakie iam Iezus. Jey ne numazgoſiu tawis, ne tureſi dalos ſu manim. Taria iam Simanas Petras. Wieſ̈patie ne tiktay koias mano, bet ir runkas ir gałwu. Taria iam Iezus. Kas numazgotas ira, ne priwało, tiktay adunt koias numazgotu: nes ira wiſſas ćiſtas, ir ius ćiſti eſte, bet ne wiſi. Zinoio nes kurſay tay buwo, kuris iżduot ii tureio, todrin tare, ne eſte ćiſti wiſi. Kadu tad numazgoio koias iu, ir ieme rubus ſawo, ſedis iżnauio[1] tare iiemus. Zinokiteg ku padariau iums? Ius wadinate mańi Mokitoiu ir Wieſ̈patim, ir gieray biłote, nes eſmi,[2] Jey tadu aſ̈ numazgoiau koias iuſu Wieſ̈pats ir mokitoias: ir ius kalti eſte wienas vntram k{o}ias mazgoti. Nes dawiau iums paweyksłu; adunt kayp aſ̈ padariau iums, teyp ir ius daritumite. Ná

1 Err. Turi būti „iż nauio".
2 Err. Turi būti taškas.

Ná wielki Czwártek /
Ewáng: v Ianá ś. w Rozd: 13[A].

ONego czáſu· przed świętem Páſchy, wiedząc Pan JEzus iż przyſſłá godźiná iego, áby przeſſedł z tego świátá do Oycá, vmiłowawſſy ſwe, ktorzy byli ná świećie, do końcá ie vmiłował. A odpráwiwſſy wieczerzą, gdy iuż był dyabeł wrzućił w ſerce Iudaſſá Symonowego Iſſkáriotá, żeby go wydał: wiedząc iż wſſytko dał Oćieć w ręce iego, á iż od Bogá idźie: wſtał od wieczerzy, y złożył ſſáty ſwe, á wźiawſſy prześćierádło przepaſał ſię. Potym nálał wody do miednice, y pocżął vmywáć nogi vczniom, y vćieráć[×] prześćierádłem, ktorym ſię był przepaſał. Przyſſedł tedy do Symoná Piotrá. Y rzekł mu Piotr: Pánie, Ty mnie nogi vmywaſſ? Odpowiedźiał Pan JEzus y rzekł mu: Co ia czynię, ty teraz nie wieſſ, ále ſie dowieſſ potym. Powiedźiał mu Piotr: Nię będźieſſ mi vmywał nog ná wieki. Odpowiedźiał Pan IEzus: Jeſli ćię nie vmyię, nie będźieſſ miał czáſtki zemną. Rzekł mu Symon Piotr: Pánie, tylko nogi moie, ále y ręce y głowę. Powiedźiał mu Pan Iezus. Ktoć omyt[×] iest, nie potrzebuie iedno nogi omyć[×]: ále iest czyſty wſſytek. Y wy ieſteśćie

[A] J 13,1–15.

175

ſteśćie czyſtymi, ále nie wßyſcy. Abowiem wiedźiał ktory go wydáć miał, dla tegoż powiedźiał, nie wßyſcyśćie czyſtymi. Gdy tedy vmył nogi ich, y wźiał ßáty ſwe: śiadßy záśię[×] rzekł im. Rozumiećież com wam vczynił? Wy mnie názywáćie Náuczyćielem y Pánem: á dobrze mowićie; bomći ieſt. A przetoż ieślim ia Pan y Náuczyćiel vmył nogi wáße, y wy powinniśćie iedni drugim nogi vmywáć. Abowiem dałem wam przykład; ábyśćie iákom ia wam vczynił, ták y wy czynili.

NA WIELKI CZWARTEK

De amouendisimpedimētis[1] ad bonum.

PUNKTAS I.

Ape attolinimu vžuſtoklu giaruu darbuu.

TErpu vʒuſtoklu giarop. Pirma / ira rupeſtis prabangi ápe pianu ir kuo ʒmog[g] dewetu: kayp duoſt ʒiniu pats Wießpats / taridamas: ‹Neſiſieławartokite ápe duśiu iuſu / ku walgitumite / ir ápe kunu / kuoy apſidenktumite›[B]. Tay vnt akies regimia terpu warguolu kiemioniu / kuriey kayp

PUNKT I.

O oddálenu przeſzkod, w dobrych vczynkách.

MIedʒy prʒeßkodámi dobrego. Pierwße ieſt / ʒbytnie ſtáránie o pokárm / y w cʒymby cʒłowiek chodʒił: iáko o tym dáie ʒnáć ſam Pan mowiąc: ‹Nie troßćie ſię o|| ʒywot waß / cobyśćie iedli / áni o ćiáło wáße / cʒymbyśćie ſię odʒiewáli›[C]. To ná oko widʒim / náprʒod[×] / miedʒy vbogiemi

1. Impedimētum nimia ſolicitudo[2] de cibo & vestitu.

Matt: 6. Ne ſoliciti[3] ſitis animæ veſtræ quod[A] mãducetis, neque corpori veſtro

A BSV Mt 6,25: „quid“.
B Mt 6,25.
C Mt 6,25.

1 Err. Turi būti „amouen-dis impedimē-tis“.
2 Err. Turi būti „ſol-licitudo“.
3 Err. Turi būti „solliciti“.

175

ſteśćie czyſtymi, ále nie wßyſcy. Abowiem wiedźiał ktory go wydáć miał, dla tegoż powiedźiał, nie wßyſcyśćie czyſtymi. Gdy tedy vmył nogi ich, y wźiał ßáty ſwe: śiadßy záśię rzekł im. Rozumiećież com wam vczynił? Wy mnie názywáćie Náuczyćielem y Pánem: á dobrze mowićie; bomći ieſt. A przetoż ieślim ia Pan y Náuczyćiel vmył nogi wáße, y wy powinniśćie iedni drugim nogi vmywáć. Abowiem dałem wam przykład; ábyśćie iákom ia wam vczynił, ták y wy czynili.

NA WIELKI CZWARTEK

PUNKTAS I. PUNKT I.

Ape attolinimu vžuſtoklu giaruu darbuu. O oddáleniu przeſzkod, w dobrych vczynkách. De amouendisimpedimētis ad bonum.

TErpu vʒuſtoklu giarop. Pirma / ira rupeſtis prabangi ápe pianu ir kuo ʒmog⁹ dewetu: kayp duoſt ʒiniu pats Wießpats / taridamas: Neſiſieławartokite ápe duśiu iuſu / ku walgitumite / ir ápe kunu / kuoy apſidenktumite. Tay vnt akies regimia terpu warguolu kiemioniu / kuriey kayp

MIedʒy prʒeßkodámi dobrego. Pierwße ieſt / ʒbytnie ſtáránie o pokárm / y w cʒymby cʒłowiek chodʒił: iáko o tym dáie ʒnáć ſam Pan mowiąc: Nie troßćie ſię o|| ʒywot waß / cobyśćie iedli / áni o ćiáło wáße / cʒymbyśćie ſię odʒiewáli. To ná oko widʒim / náprʒod / miedʒy vbogiemi

1. Impedimētum nimia ſolicitudo de cibo & veſtitu. Matt: 6. Ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ quod mãducetis, neque corpori veſtro

kayp kurmiey ʒiami rauʒda⸗mi / dienomis / ir naktimis / paſip{e}neimo ießko: o baʒni⸗ćion eyti / iʒpaʒinimu ſáwo nuſideimu dáriti / ſwenćiau⸗ſiop S{á}krámentop pryeyti / ſákoſi ne paſpeiu / árba wel / kuoy vſsimeſtu ne turi. Ir teyp darbus vnt iʒganimo duſios reykiemus apłaydʒia.

Didʒiunay wel / del ſáwo puotu / gierimu / ir piłwo ap⸗ſunkinimo / kiti del brangiu ir prabangiu paſiredimu / kureys redoſi / daʒnay ápłay⸗dʒia giárus dárbus: árba ne.[1] patogumis tumpa: net ataii baʒnićion / árba patis ſaw ſtiabiſi / ir vnt rubu dayroſi / o ádunt iu ne ſułauʒitu / árba ne pateptu rupinaſi: árba wel po wakarikśćiey puotay ne iſimiegoii ʒowau⸗ia[2] / o Die[⸗]wop ßyrdies ſáwo pakiłet / ir iam kayp pryderetu melſties ne gal. Bet ir S{á}krámentus ſwentus ne kártu ápłaydʒia. Nieko ćia ne kałbu {á}pe áp⸗łaydimu iałmuʒnu / ápe abi⸗das / kurias artimiemus ſá⸗wo niakas ne kártu dáro / á⸗d{ũ}t ſáwiemus weiam[9] / bur⸗nay ir redikłamus inteyktu.

giemi wieſniakámi / ktorʒy iáko kretowie ʒiemię ryiąc / prʒeʒ dni y nocy poʒywienia ßukáią / á do Kośćiołá / do Spowiedʒi ś. y Sákrámen⸗tu Naśw: powiádáią ʒe im cʒáſu nie ſtáie[×] / ábo więc w cʒÿby ʒdomu wyßli nie má⸗ią. Y ták rʒecʒy do ʒbáwienia potrʒebne opußcʒáią.

Moʒnieyśi ʒáśie[×] dla ſwych vcʒt / opilſtwá[×] / obćiąʒenia ʒołądká; drudʒy dla ſtroiow ʒbytnich / y ßát ſwych koßto⸗wnych cʒęſto dobre vcʒynki opußcʒáią / ábo máło do nich ſpoſobnemi[×] ſię ſtáią: Abo⸗wiem prʒyßedßy do Kośćio⸗łá / álbo ſámi na śię poglą⸗dáią / álbo áby ßáty nie nád[⸗]łamáli |troſʒcʒąſię / álbo teʒ po wcʒoráyßym bankiećie nie wyſpáwßy ſię ʒiewáią / á do Páná Bogá ſercá ſwego podnośić / iákoby prʒyſtało y iemu ſię modlić nie mogą. Ba y Sákrámenty święte nie raʒ opußcʒáią. O ʒánied⸗bániu iałmuʒn / o krʒywdách / ktore bliʒnym ſwym cʒęſto ſnáć[×] dʒiáłaią / áby ſwey pro⸗ʒnośći / gębie y ſtroiom do⸗ſyc[×] vcʒynili / nic nie mowię.

Tym

quo[A] *indua-mi{n}i.*

2. Impedimē-tum abuſus ciborum & veſtium.

A BSV Mt 6,25: „quid".
1 Greičiausiai „ne=patogumis".
2 Err. Turi būti „ʒowauia".

177 Cʒwártek Poſtu.

Cur Chriſtus veſtimēta de{p}oſuerit lotu-rus pedes di-ſcipulorum.

Tiemus t{á}du vnt pamok⸗ſło / ⌜kiełes Wießpats nuog ſtáło / rubus nuwiłko nuog ſáwi / ir wienoy ápatiniey ko⸗ias maʒgoio mokitiniu ſáwo⌝[B].

1. Ne homines ſint ſoliciti d{e} veſtimētis fa-cturi bene.

Rubus nuſegdamas kie⸗mionis mokia / iog ne reykia rubu didʒ́iu / ir graʒ̇umo ku⸗no / adunt ku giaro daritu{⸗}mey. Turek tu graʒ̇iu śirdi ir ápkuoptu / o Diewuy mek{⸗}ſi / ir kuo tuo vſimiatis. Ne vnt rubu / bet vnt śirdies ta⸗wo weiʒd Diewas. ‹Ʒmones riag tay / kas po akim ira / o Diewas weyʒd vnt śirdies›[C] / kałba ráßtas ßwentas: Kie⸗łes nuog ſtáło gi{á}ra dáriti / duodamas ʒiniu ir top weʒ⸗damas / {á}dunt ʒmones mo{⸗}kietu ne tiktay ne ápłayſt d{â}rbu iʒgánimo / del paſipe⸗neimo / bet ir pati walgimu ápłaydus ſkubinties ßwen⸗tump dayktump: ⌜kaypo da{⸗}ridawo Tobiośius[D] S. kuris apłayʒdamas pietg ſáwo áł⸗kanas tekieio ádunt vʒumuß⸗tu ártimu ſáwo / iʒ vlićios pagreptu / ir iʒdetu⌝. Topgi wiade Wießp: Iaʒus kłau⸗ſitoius ſ{á}wo / kad tare: ‹Dirp⸗kite ne

1. Reg: 16. Homo vide{t} quæ pa{t}ēt De-us autem cor intuetur[A].

Exempl[um.] Tob: 2. v. 5.

Ioan: 6. v. 27. Operamini nō cibum qui pe-rit ſed qui per[-]manet in vitā

Tym tedy ná náukę ⌜wſtał Pan od ſtołu: ßáty ʒłoʒył y w iedney ſpodniey[×] ſukience nogi vmywał vcʒniom ſwo⸗im⌝[E].

Sʒáty ſkłádáiąc wieſnia⸗kow náucʒył / ʒe nie trʒebá ßát wielkich / y vbiorow / á⸗byś co dobrego cʒynił. Miey ty cʒyſte y piękne ſerce / á Bo⸗gu ſię podobaß cʒym tym o⸗dʒiany. Nie ná ßáty / ále ná ſerce twoie Bog pátrʒy[.] ‹Lu⸗dʒie widʒą to / co prʒed ocʒy⸗ma ieſt / á Bog pátrʒy ná ſerce›[F] / mowi Piſmo święte: Wſtał od ſtołu áby dobrʒe cʒynił: dáiąc im prʒykład y do tego wiodąc / áby vmieli ludʒie / nie tylo[×] nie opußcʒáć rʒecʒy ʒbáwiennych dla po⸗kármu / ále y ſam pokárm o⸗puśćiwßy / ſpießyć ſię do ʒá⸗baw[×] świętych / ⌜iáko cʒynił Tobiaß[G] święty / ktory opu⸗ßcʒáiąc obiad ſwoy ná cʒcʒo biegł / áby ʒábitego bliʒniego ſwego ʒ vlice wʒiął y po⸗grʒebł⌝. Do tego wiodł ſłu⸗cháʒe ſwoie Pan Ieʒus gdy mowił: ‹Robćie nie pokárm ktory ginie / ále ktory trwa

Ʒ ku ʒywo⸗

A BSV 1 Sm 16,7: „homo enim videt ea quae parent Dominus autem intuetur cor".
B Jn 13,4–5.
C 1 Sam 16,7.
D Tobitas; Tob 2,1–6.
E J 13,4–5.
F 1 Sm 16,7.
G Tobiasz; Tb 2,1–6.

kite ne pianu kuris gayßta / bet kuris patenka vnt amzi- no giwenimo / kuri iumus duos Sunus Zmogaus›[A]. Ir tay. ‹Ießkokite pirmiaus d{ā}- gaus karaliſtes ir teyſibes io / o kita wiſa priduota bus iu- mus›[B].

Paſiturintiemus dawe wel pawayzdu kiełdamaſi[1] nuog ſtáło / {á}dunt moketu puotas / ir kuno łapawimus per- traukt / ir nuog ſtáło ſáwo kiałdamies / burnay ſáwo ne ku nutraukti. Atmiaſki{-} meg darbus tumſibiu / tare S. Powiłas[C]: ‹Ne puotawi- muoſe / ney girtawimuoſe /› ‹bet apſiwilkite «(tay ira / ſiaki- te ii)» Iazuſu / orupeſties[2] ne dárikite ápe kunu pagiay- dimuoſe io›[D]. Net kayp taſgi kałba Apaßtałas: ‹Dungaus karaliſte ne eſt walgimas / ney gierimas / bet teyſibe / pa[-] kaius / ir linkſmibe Dwaśioy ßwyntoy›[E]. ⌜Nuſiage ir ru- bus ſáwo Iazus giarop dár- bop eydámáś / ádunt rubay iam ne vzuſtotu dárbi⌝[F] / kaypo kałba Theophilaktus[G][.] Ir vz- tieſu[3] giara butu didziuna- mus

ku zywotowi wiecznemu / ktory wam da Syn człowie- czy›[H]. Y ono. ‹Szukáycie w- przod[×] Kroleſtwá niebieſkie- go / y ſpráwiedliwośći iego / á inße wßytkie rzeczy przydá- ne[×] będą wam›[I].

Moznieyßym záśię[×] dáł przykład wſtaiąc od ſtołu / áby vmieli bankiećiki y ciáłá ſwego wygody przerywáć / y gębie ſwey nieco vymo- wáć. Odrzućmyß vczynki ćiemnośći / mowi Páweł[J] ś. ‹nie w bieśiadách / áni w pi- ianſtwách /› ‹ále ſię oblecząćie[×] w Páná Iezuſá «(to ieſt / ná- śláduyćie go)» á ſtáránie o ćiele / nie czyńćie w pozadli- wośćiách[×] iego›[K]: ábowiem iá- ko tenze Apoſtoł mowi: ‹Kro- leſtwo Boze nie ieſt pokarm / áni pićie / ále ſpráwiedliwość y pokoy / y weſele[×] w Duchu świętym›[L] ·[5] ⌜Złozył y ßáty ſwoie Iezus / idąc do zábawy[×] świętey / áby mu ßáty nie przeßkadzáły / iáko mowi Theophilaktus w robоćie iego⌝[M]. Y záiſte[×] dobrze by w tym bogaczom Páná náśládo-

{æ}ternam, quē filius hominis dabit vobis. Matt: 6. Quærite ⟡ pri- mū regnū Dei & iuſtitiam eius & hæc o- mnia adijciē- tur vobis. Surgens Chri- ſtus à menſa docet abſtinē- tiam diuites. Abijciamus ⟡ opera tene- brarum, &c. Rom: 13.

Rom: 14. Non eſt ⟡ regnū Dei {e}ſca & po[-] tus, ſed iuſti- tia, ⟡ pax, & gaudiū in Spi- ritu S.

2. Docet, ve- ſtimenta ni- mia abijeien- da[4] eſſe.

A Jn 6,27.
B Mt 6,33.
C Paulius; Rom 13,12–14; 14,17.
D Rom 13,13–14.
E Rom 14,17.
F Teofilaktas iš Ochridos; (gr. Θεοφύλακτος; 1055–1107); Ochridos arkivyskupas, žymus Naujojo Testamento komentatorius; greičiausiai remtasi: Theophylactus. *Commentarius in Joannis Evangelium*, XIII, 2–5; taip pat žr. Jn 13,4.
G Teofilaktas iš Ochridos; žr. išnašą „F".

H J 6,27.
I Mt 6,33.
J Paweł; Rz 13,12–14; 14,17.
K Rz 13,13–14.
L Rz 14,17.
M Teofilakt z Ochrydy (gr. Θεοφύλακτος; 1055–1107), arcybiskup ochrydzki, znawca i komentator Nowego Testamentu; cytat (prawdopodobnie nieco zmodyfikowany); zob. *Commentarius in Joannis Evangelium*, XIII, 2–5; dokładny odsyłacz do źródła zob. przypis „F"; też zob. J 13,4.

1 Greičiausiai „kiełdamaſis".
2 Err. Turi būti „o rupeſties".
3 „vz tieſu".
4 Err. Turi būti „abijcien-da".
5 Kropka w górnej spacji.

179 Cʒwártek Poſtu.

Sophon: 1. Viſitabo ſuper principes, &c.

Ion: 3.

mus tami śiakti Wießpáti / łabiauſiey tuo metu / kádu {ũ}t iʒpaʒinimo nuſideimu ſ{á}wo / ir świnćiauſ: ſtáłop Diewo eyt / adūt nuſiʒiaminimi {ś}ir⸗ dies / ir kuno po ákim Diewo eytu. Graſo Diewas per Pranaßu Sophoniośiu[A] di⸗ dʒiunamus taridamas: ‹At⸗ łankiſiu Kunigaykśćius «(tay ira pakoroſiu)» ir ſunus kara⸗ lu / ir wiſus kuriey wilki ru⸗ bays ſwećimaʒiamißkieys / ir atłankiſiu wiſus kuriey puy⸗ kaudami ʒinge per ſłankſti›[B].[1] kap tey dáro didʒiunay śio świeto eydami / Baʒnićion ir kur kitur. Ir vʒtieſu[2] vnt vʒu⸗ giedinimo Krikśćioniu ſtoſis Karalus Niniwos[C] / kuris nor maʒa ʒinoio ápe Diewu / wienok kad Pranaßas Iono⸗ śius[D] Mieſtu Niniway[E] war⸗ du Diewo pagraſe / Karalus iʒgirdis ‹kiełes iʒ ſoſtos ſ{á}wo / ir numete nuog ſáwi rubus ſáwo / ir ápſiwiłko mayßu / ir ſedos pełanuoſe›[F] / ir paſnikau⸗ damas Diewu małde. O muſu krikśćionis ßyłkuoſe / ir ʒemćiuguoſe tampidamies nor Diewu vʒu ſáwo pr{á}⸗ ſtoimus

náśládowáć / ʒwłáßcʒá gdy do pokuty świętey / y Kom⸗ muniey idą / áby w pokorʒe / y w vniʒeniu ſercá / y ćiáłá prʒed Bogiē / prʒyſtępowá⸗ li. Groʒi Bog prʒeʒ Proro⸗ ká Sophoniaßá[G] moʒnym pá⸗ nom: ‹Náwiedʒę / «práwi» / Xią⸗ ʒetá «(to ieſt / ſkárʒę)» y ſyny Krolewſkie / y wßytkie / kto⸗ rʒy ſię oblekli[×] w odʒienie cu⸗ dʒoʒiemſkie / y náwiedʒę káʒ⸗ dego / ktory hárdʒie chodʒi ná prog›[H] iáko to więc ʒwykli cʒy⸗ nić swiátá tego potentáci[×] / do kośćiołá idąc / y gdʒie in⸗ dʒiey. Y ʒáiſte[×] ná ʒáwſtydʒe⸗ nie Chrʒeśćian ſtánie Krol Niniwy[I] / ktory ącʒ máło co wiedʒiał o Bogu / iednák gdy Miáſtu Niniwę[J] Prorok Io⸗ naß[K] imieniem Boʒym pogro⸗ ʒił / Krol vſłyßáwßy ‹wſtał ʒ ſtolice[×] ſwey / ʒrʒućił ʒ śiebie odʒienie ſwoie / y oblekł ſię[×] w wor / y vśiadł w popiele›[L] y po⸗ śćił / áby Bogá vbłagał. A náßi[3] Chrʒeśćiánie / w błáwá⸗ tách[×] / w ʒłoćie / y w kámie⸗ niach drogich nádymáiąc[×] ſię / chcą Bogá vbłagáć ʒá ſwe ʒbrodnie! y ʒguby wiecʒney

ʒ 2. vyść.

A Sofoniją; Sofonijas, pranašas; Sof 1,8–9.
B Sof 1,8–9.
C Ninevės; Ninevė; Jon 3,6–10.
D Jona; Jon 3,1–4.
E Ninevei; Ninevė; Jon 3,1–10.
F Jon 3,6.
G Sofoniasza; Sofoniasz, prorok; So 1,8–9.
H So 1,8–9.
I Niniwy; Niniwa; Jon 3,6–10.
J Niniwę; Niniwa; Jon 3,1–10.
K Jonasz; Jon 3,1–4.
L Jon 3,6.
1 Greičiausiai turi būti kitas skyrybos ženklas.
2 „vʒ tieſu“.
3 „naśi“.

ſtoimus numalditi / ir amʒinos prapulties nuſikuweti. O kayp reykia łab{á}y biiotes adunt iemus tas puykawimas ne butu vnt didʒio vʒuſtoklo iʒganiman.

vyść. O iák bárʒo trʒebá ſię obáwiáć áby im tá butá[×] nie byłá prʒeßkodą wielką do ʒbáwienia.

PVNKTAS II.

Vźſtokłes kitos.

PUNKT II.

Przeſzkody drugie.

1. Impedimētum, faſtus nimius.

1. PVykawimas ʒmoniu. ⌜‹Náámonas[A] Hatmonas[1] Karalaus Syriyſko[B] ʒmogus didis po ákim Wießpaties ſáwo›[C] / bet raupuotas / atwaʒawo Eliʒeußiauſp[D] Pranaßop noredamas but ápcʒyſtitas / ir ſtoios prieß duris io ſu arkleys / ir weʒimays. O Eliʒeußas[E] noredamas ii per nuſiʒiaminimu kaypo paſiputuſi / ir per pakłauſimu vnt áptureimo dowanos Diewo pryrinkt / kurios geyde: iʒſiunte iop ſiuntini ſáwo taridamas: ‹Eyk o nuſiprauſk Iordani[F] ſeptinis k{á}rtus/› ‹o buſi apcʒyſtitas›[G]. O anas apſißokis / iog Pranaßas ne ißaio prieß ii / ir dedamas vnt io runkas ſáwo neſimełde Diewuy ſawam /

1. ZBytnia powagá ludʒka. ⌜‹Náámán[H] Hetman Krolá Syryſkie°[I] / mąʒ wielki v Páná ſwego›[J] / ále trędowáty / prʒyiachał do Eliʒeußá[K] Proroká / chcąc bydʒ ocʒyśćion od niego: y ʒ końmi / y ʒ woʒmi ſtánął v drʒwi Eliʒeußá[L]. A Eliʒeuß[M] chcąc go prʒeʒ pokorę / iáko nádęt° / y posłußeńſtwo do otrʒymánia łáſki Boʒey prʒygotowác / ktorey prágnął: wyſłał do niego poſłáńcá ſweß mowiąc: ‹Idʒ á omyy[×] ſię w Iordanie[N] śiedm kroć /› ‹á będʒieß ocʒyśćion›[O]. A on ʒágniewány ʒe Prorok nie wyßedł prʒećiw iemu / y kłádąc ná niego rąk ſwoich / nie modlił ſię Bogu ſwemu / (iáko on był vprʒad[×] w głowie ſwoiey) powrocić

4. Reg: 5.

A Naamanas, sirų (Aramo) karvedys; 2 Kar 5,1–14; BSV 4 Rg 5,1–14.
B Sirijos; Sirija (Aramas); 2 Kar 5,1–14; BSV 4 Rg 5,1–14.
C 2 Kar 5,1; BSV 4 Rg 5,1.
D pas Eliziejų; Eliziejus; 2 Kar 5,8–27; 4 Rg 5,8–27.
E Eliziejus; 2 Kar 5,8–27; 4 Rg 5,8–27.
F Jordane; Jordanas; 2 Kar 5,10–14; BSV 4 Rg 5,10–14.
G 2 Kar 5,10; BSV 4 Rg 5,10.
H Naaman, wódz syryjski; 2 Krl 5,1–14; BW 4 Krl 5,1–14.
I Syryjski; 2 Krl 5,1–14; BW 4 Krl 5,1–14.
J 2 Krl 5,1; BW 4 Krl 5,1.
K do Elizeusza; Elizeusz; 2 Krl 5,8–27; BW 4 Krl 5,8–27.
L Elizeusza; Elizeusz; 2 Krl 5,8–27; BW 4 Krl 5,8–27.
M Elizeusz; 2 Krl 5,8–27; BW 4 Krl 5,8–27.
N w Jordanie; Jordan; 2 Krl 5,10–14; BW 4 Krl 5,10–14.
O 2 Krl 5,10; BW 4 Krl 5,10.
1 „Hetmo=nas".

181

Cʒwártek Poſtu.

wam / kayp anas tareſi / lepie pagrißt namop / nieko ne pabaygis / del ko buwo atwaʒawis. Ir iau butu teyp parwaʒiawis / kad ne gera butu ßeymina ii vʒutureius taridama: ‹Tewe› «(teyp Wießpáti ałgoio)» ‹nor butu tau didi dayktu inſakis Pranaßas vʒtieſu[1] turetumey padarit / o kayp tolaus łabiaus / ka[ſ] du táre: Eyk nuſiprauſk / o buſi apcʒyſtitas›[A]. Pakłauſe: ‹Ir paſitayſe kunas io / kayp maʒo waykialo›[B] / kałba ráßtas świntas:⌝[C] Weyʒdek kaip butu didʒio daykto nubuwis, kad nenuſiʒiaminimas / ir pakłauſimas priſtois! Del to rágina mus ráßtas świntas adunt ‹didʒiey ápe mus pacius ne iʒmanitumime / bet ſu maʒays piarſtotumime árba ſuderetumime›[D].

Rom: 12. Non alta ſapi(ē)tes ſed humilib(us) conſentientes.

Priſáko ir Wießpats muſu tikremus ſáwo / adunt noredámi ápcʒyſtiimo nuog nuodemiu ſáwo / ir amʒinos garbos ingint[2] / per ʒiamus tarnawimus padaritus artimiemus muſu / to ießkotumime. Wargulamus / o kaip

pats

powrócić káʒał ku domowi / nic nie ſpráwiwßy[×] / po co był prʒyiachał. Y iuʒby był ták odiáchał / by go byłá dobra cʒeládʒ[×] iego nie ʒáwśćiągnełá[×] / mowiąc: ‹Oycʒe «(ták Páná ʒwáli)» choćby był wielką rʒecʒ Prorok roſkaʒał / ʒáiſte[×] miałbys był vcʒynić / iáko dáleko[×] więcey gdyć rʒekł: Omyyśie[×] / á będʒieß ocʒyśćion›[E]. Vſłuchał: ‹Y náprawiło śie ćiáło iego iáko dʒiećięćia máluczkiego›[F] / mowi piſmo S.⌝[G] Pátrʒ iákiey by go byłá łáſki Boſkiey nádętość[×] poʒbáwiłá / gdy by byłá pokorá y poſłußeńſtwo nieprʒyſtąpiło. Prʒeto[×] nápomina piſmo S. ábyſmy ‹wyſoko o ſobie nie roʒumieli / ále ʒ pokornemi ſię ʒgadʒali›[H].

Roſkáʒuie y Pan náß wiernym ſwoim / áby chcąc ocʒyśćienia od grʒechow y chwały wiecʒney doſtąpić / prʒeʒ niſkie vſługi bliʒnym ſwym wyrʒądʒone tego ßukáli: nędʒnym / á iako ſam Pan mowi: ⌜namnieyßym ná świe-

ʒ 3 ćie dobrʒe

A 2 Kar 5,13; BSV 4 Rg 5,13; žr. PS II 180.
B 2 Kar 5,14; BSV 4 Rg 5,14; žr. PS II 180.
C 2 Kar 5,1–14; BSV 4 Rg 5,1–14; žr. PS II 180.
D Rom 12,16.
E 2 Krl 5,13; BW 4 Krl 5,13; zob. PK II 180.
F 2 Krl 5,14; BW 4 Krl 5,14; zob. PK II 180.
G 2 Krl 5,1–14; BW 4 Krl 5,1–14; zob. PK II 180.
H Rz 12,16.
1 „vʒ tieſu".
2 Greičiausiai „ingit".

pats Wießpats kałba: ⌜No maʒeſniemus[1] ſwieto gieray daritumime. Alkanus[2] penetumime / nuogus apdenktumime: atłankitumime ligotus / ir kalinius / numiruſius pakaſtumime⌝[A]: ‹Duokite iałmuʒnu / o tay wiſa iumus cʒyſta›[B]. Ir vnt teyſous ſudo ſáwo iʒrinktiemus taris: ‹Ekßte[3] pagarbinti Tewo máno / apturekite karáliſti nuog vʒuguldimo ſwieto iumus pabayktu: Ałkanas buwou ir papeneiote mani:› ‹Nuogas buwau ir apdengiete mani.› ‹O kad łáymei ánie ʒmones t{á}ris. Wießpatie / ka{d}ugi mes t{á}wi› ‹peneiome?› ‹kadugi táwi apdengieme?› ‹Atſákis:› ‹ku nomaʒiaſniam padárete / tay mań padarete›[C]. Teyp W. O paſiputimas ʒmoniu ku kálbá? Ne ʒiamink aukßtibes táwo. Ku turi dárit ſu wárguleys ßpitoloy? árba ſu muʒikays paduotays táwo piarſtot? ⌜Riatas iir Iobas[D] S. kuris noretu mieley apſieyt ſu draugi ſáwo / ir ſu paduotays⌝: ſkuuśćiu iu kłauſit / ir ſunkałus iu ſupraſt / ūt kuriu

Luc: 11. v. 41. Date Eleemoſynam & ec(c)e omnia munda <> vobis.

Matt: 25.

ćie dobrʒe cʒynili: głodnych kármili / nágich odʒiewáli / náwiedʒáli chorych / y więʒniow / vmárłych grʒebli⌝[E]. ‹Dayćie iałmuʒne á oto wßytkie rʒecʒy ſą wam cʒyſte›[F]. Y ná ſądʒie ſwym ſpráwiedliwym rʒecʒe wybrány: ‹Podʒćie błogoſłáwieni Oycá mego / otrʒymayćie kroleſtwo wam ʒgotowáne[×] od ʒáłoʒenia świátá. Láknąłem[×] á nákármiliście mię /› ‹nágim był / y prʒyodʒieliśćie mię.› ‹A gdy oni ßcʒęśliwi ludʒie rʒeką / Pánie› ‹kiedyʒeſmy ćię kármili?› ‹kiedy odʒiáliſmy?› ‹Odpowie:› ‹Cośćie námnieyßemu vcʒynili / tośćie mnie vcʒynili›[G]. Ták Pan. A powágá ludʒká co o tŷ mowi? Nie poniʒay godnośći twoiey. Co maß cʒynić w ßpitálách? álbo ʒ chłopámi twemi prʒeſtáwáć? ⌜Rʒádki ieſt Iob[H] S. ktorybyśie łáſkáwie obchodʒił ʒ cʒeládką[×] ſwą y ʒ poddánemi⌝ / ſkárg ich ſłuchál / y w ćięʒary weyʒrʒał / ná ktore oni vtiſkowáć[×] mußą / gdy ie ponoßą nád powinność ſwą od Pánow ſwych. A dáleko[×] mniey /

Iob: 31. 13.

A Mt 25,35–40.
B Lk 11,41.
C Mt 25,34–40.
D Jobas; Jobo knygos veikėjas; Job 31,13–14.
E Mt 25,35–40.
F Łk 11,41.
G Mt 25,34–40.
H Hiob; główny bohater Księgi Hioba; Hi 31,13–14.
1 „No=maʒeſniemus".
2 Err. Turi būti „Ałkanus".
3 Greičiausiai „Eyk=ßte".

kuriu anis ne gal ne wiwet / ſunkious neygi reyktu apſun⸗kinti nuog Wießpatu ſáwo. O tolous maʒias[2] iu / kurie á⸗pe naślayćius[3] / ir paduotus ſá[⸗]wo ligotus ʒynot / atłankit / ir ranku piłnu iu reykibemus inteykt noretu / árba elgetu koki ʒiamen inkaſt. O tay del to iog tur ſau vʒ ne koki pa⸗niekinimu ſáwes / ſu maʒays warguleys piarſtot.

⌜Ne teyp Karalus karalu Wießpats Ieʒus Chryſtus: kiełes nuog ſt{á}ło / rubus nu⸗wilko paſił{á}nkie koiump pa⸗ćiump práſtu mokitiniu ſá⸗wo⌝[C]. Pats ſau wundeni łeio warinen / pats del kuriogi[4] wieno mayne / prauſe / ßłuo⸗ſte / bućiawo koias iu / pa⸗weykſłu ſáwu wiſus mokida⸗mas ir taridamas dárbu: ‹Kuoi didiaſnis eſsi / tuoi ſu⸗wiſays[5] ʒiamious apſeykt[6] / o ráſi miayły po ákim Diewo›[D]. ⌜Vnt gálo ſtałop ſáwo iuos eme / kunu ſáwo świnćiauſiu peneio / ir krauiu girde vnt prypiłdos miayłes ſáwos / prieß iuos⌝[E]. O iʒwiſk iog ká⸗du tu darbu Wießpats nuſi⸗ʒiaminimo

Ioan: 13.

Eccl: 3. v. 20. Quanto maior[A] es, humilia te <> & inuenies gratiam apud Dǝum[1B].

mniey ktorʒyby o chorych / v⸗bogich y poddánych ſwych wiedʒieć / y ręką Páńſką po⸗trʒeby ich opátrʒyć / álbo ʒe⸗bráká vmárłego do grobu ʒáprowádʒić chćieli. A to dla tego / ʒe máią ſobie ʒá ʒ nie⸗wágę iakąś / ʒ niſkiemi pro⸗ſtákámi obcowáć.

⌜Nie ták Krol krolow Pan náß IEʒus Chryſtus: wſtał od ſtołu / ßáty ſwe złoʒył: po⸗niʒył śiebie ſámego aʒ do nog proſtákow vcʒniow ſwoich⌝[F]. Sam wodę ſobie do miednice nálewał: ſam ią dla káʒdego odmieniał / omywał[×] / oćie⸗rał[×] / całował nogi ich / prʒy⸗kłádem ſwŷ wßytkich vcʒąc y mowiąc rʒecʒą: ‹Imeś ieſt wietßy pokorniey ſię we wßytkim ʒáchoway / y náy⸗dʒieß łaſkę prʒed Bogiem›[G]. ⌜Ná oſtátek[×] do ſtołu ſwego ie wʒiął Ciáłem y krwią ſwą karmił y nápáwał[×] / ná ʒnák ʒupełney miłośći ku nim⌝[H]. A patrʒ ʒe gdy ten ákt poko⸗ry / y miłośći miał pokaʒáć Pan

A BSV Sir 3,20: „magnus“.
B BSV Sir 3,20: „et coram Deo invenies gratiam“.
C Jn 13,4–5.
D Sir 3,18; BSV Sir 3,20.
E Mt 26,26–29; Mk 14,22; Lk 22,19–20.
F J 13,4–5.
G Syr 3,18; BW Eklk 3,20.
H Mt 26,26–29; Mk 14,22; Łk 22,19–20.
1 Err. Turi būti „Deum“.
2 Greičiausiai „maʒiaus“.
3 Err. Turi būti „naślayćius“.
4 „kurio gi“.
5 Err. Turi būti „ſu wiſays“.
6 Greičiausiai „apſ(i)eyk“.

ȝiaminimo ſáwo / ir miayłes p{á}rodit tureio / rubus ſáwo nuwiłko. Net ne wienam rubay vȝuſtoia vnt nuſiȝiaminimo Krikſcionißko. Nuwilk rubus o nułayſi aukßtus táwo dumoimus / kadu iȝwiſi iog eſsi ȝmogus ligus nomaȝaſniam / kuri paniekini. Powas płuȝnas[1] ſáwo regedamas graȝias pućiaſi / bet kad iȝwiſta koias ſáwo biaurias / nułeydȝia rátu ſáwo / ir bałſu werkſmingu iȝduoſt / teyp ir ȝmogus paſituris / weyȝdedamas vnt to / kás ápe ii ȝyba / gal paſipuſtie / ir daug ápe ſáwi iȝmanit / bet kadu ßálin tay wiſa atſtatis / ir iȝkur[2] butu / ir kur eytu padumuoia[3] / paſiȝiamint tur / ir iȝpaȝint iog tieſa ira / ku Dowidas[A] S. táre: ‹Vȝtieſu[4] wiſokia tußtibe ira wiſokias ȝmogus›[B]. ir[5] tay: ‹Paſituris ir grinas ſuſitiko: o abieiu Wießpats ira ſutwertoias›[C].

Similid:[7]

2. Piktibe tuu kuriemus norime geray darit / vȝuſtoio gierop ȝmonemus / bet ne Wießp. ⌜Tureio terpu mielu mokitin{iu} ſáwo / iȝduotoi ſáwo

Pan / ȝłoȝył ßáty ſwoie / bo wielom ßátá prȝeßkádȝa do pokory chrȝeśćiańſkiey. Ȝłoȝ ią / á ſpuśćiß myśli wyſokie / gdy obácȝyß[×] ȝeś cȝłowiek rowny námnieyßemu ktorÿ teraȝ pogárdȝaß. Paw piękne piorá ſwoie widȝąc nádymaśie / ále ſkoro ná nogi ſwoie ßpetne weyȝrȝy / ſpußcȝa koło ſwoie piękne / y głos płącȝliwy wydáie; ták y cȝłowiek bogáty pátrȝąc ná to co ſię koło niego świeći w pychę ſię podnośić moȝe y wiele o ſobie roȝumieć / ále gdy to ná ſtronę odłoȝy / á ſkądby był y dokąd idȝie pomyśli / muśi ſię poniȝyć / y vȝnáć ȝe prawdá ieſt co Dáwid[D] świety rȝekł: ‹Ȝáprawdę[×] wßytka márność: wßelki cȝłowiek ȝyiący›[E] ná świećie. y[6] ono. ‹Bogaty y vbogi podkáliśie: á obudwu Pan ieſt ſtworȝyćielem›[F].

Pſ: 38. v. 6. Verum tamē[H] vniuerſa vanitas omnis homo. Diues & pauper obuiauerunt ſibi &[I] vtriusq[ue] operator eſt Dñus. Prou: 22. v. 2.

2. Prȝeßkádȝa ȝłość ludȝka do dobre° ludȝiõ / ále nie Pánu. ⌜Miał miedȝy miłemi vcȝniámi ſwemi ȝdráyce Iudaßá[G] / ktory go iuȝ był prȝedał / bárȝo

2. Impedimētum malitia hominum. Matt: 16[J]. v. 15.

A Dovydas; Ps 39,6.
B Ps 39,6; BSV Ps 38,6.
C Pat 22,2.
D Dawid; Ps 39,6; BW 38,6.
E Ps 39,6; BW Ps 38,6.
F Prz 22,2.
G Judasza; Judasz Iskariota; Mt 26,14–16.
H BSV Ps 38,6: „verumtamen".
I BSV Prv 22,2: nėra jungtuko „et".
J BSV Mt 26,15.
1 Err. Turi būti „płukſnas".
2 „iȝ kur".
3 „pa=dumoia".
4 „Vȝ tieſu".
5 Err. Turi būti „Ir".
6 Err. Zapis małą literą po kropce.
7 Err. Turi būti „Similit[udo]".

185 Cząwártek Poſtu.

Amor inimicorum commendatur.
Mat: 5. v. 44[.]
Luc: 6. v. 27.
Rom: 12. v[.] 17[.]
Exempl[um.]
Act: 7. v. 59.
1. Cor: 4. v. 13.

ſáwo Iudośiu[A] / kuris iau ii buwo pardawis łabay łetay taridamas: ‹ku norite mań duot/o áß iumus iʒduoſiu ii›[B]/ ir vnt triu deśimtu ſidabriniu piarſtois buwo⌝[C]. Regeio Wießpats śirdi io / iog neko kito / tuomet ne muſte / tiktay / kayp ii ʒidamus iʒduotu: wienok nuog giaradarimo Wießp: tay wiſa ne atbayde. Nuprauſe iam koias / o nex[1] pirmam: ſtáłop ſáwo ii prieme: pats iam ſ{á}wu runku duonu padawe / ir wiſoki iam paſiʒmogeimu ir miayły rode. ⌜Teyp / paweykſłu ſáwo / pamokſłu duotu ápe máłoni prießyniku / paſtiprino⌝[D]. Weyʒdekigi[2] krikſ{ć}ionißkas ʒmogau / kaypo tàmi Wießpati ſiaki? iay tawi bilineimay / ir ne ſuderes ſu ſuſiedu táwo nuog iʒpaʒinimo nuſideimu táwo / ir ſtáło mieło Diewo ne atweda? o ſudereimop ir meyłeſp krikścionißkoſp ne vʒuſtoia? weyʒdek vnt paweyſkło[3] Wießpa{t}ies / o ku burnu kálbi taridamas: ‹Tewe muſu / kuris eſsi dunguy /› ‹atłayſk kałtes muſu /

bárʒo ladáiáko[×] mowiąc: ‹Co chcećie mi dáć? á ia go wam wydam›[E]: y ná trʒydʒieſtu srebrnych prʒeſtał był⌝[F]. Widʒiał Pan ſerce iego ʒe nic innego ná on cʒás nie myślił / tylo[×] iákoby go ʒydom wydał / prʒećie iednák od dobrocʒynnośći Páná to wßytko nie odſtráßyło. Vmył mu nogi / á ſnádʒ[×] pierwßemu. Do ſtołu go ſwe[o] prʒyiął / ſam ſwą ręką iemu podáwał chleb / y wßelką mu łáſłáwość[4] y ludʒkość pokáʒował. ⌜Ták prʒykłádem ſwym / náukę o miłośći nieprʒyiáćioł dáną / ʒmacniał⌝[G]. Patrʒʒe Chrʒeśćiańſki człowiecʒe / iáko w tym Pána twego náśláduieß? ieſli cię práwą y ʒáyśćia ʒ ſaſiadem twoim od ſpowiedʒi świętey y Kommuniey nieodwodʒą / y do ʒgody y miłośći Chrʒeśćiáńſkiey nieprʒeßkádʒáią? Pátrʒ ná prʒykład Páńſki / á co vſty twemi mowiß: ‹Oycʒe náß / ktoryś ieſt w niebie /› ‹odpuść nam náße winy / iáko y my odpußcʒámy náßym winowaycom›[H] / ná to pámiętay. A ieſli

A a długu /

A Judą; Judas Iskarijotas; Mt 26,14–16.
B Mt 26,15.
C Mt 26,14–16.
D Mt 5,44; Lk 6,27; Rom 12,17; Apd 7,60; 1 Kor 4,12–13.
E Mt 26,15.
F Mt 26,14–16.
G Mt 5,44; Łk 6,27; Rz 12,17; Dz 7,60; 1 Kor 4,12–13.
H Mt 6,9.12; Łk 11,4.

1 Err. Neaiški teksto vieta. Greičiausiai „konek(s)".
2 „Weyʒdeki gi".
3 Err. Turi būti „paweykſło".
4 Err. Powinno być „łáſkáwość".

muſu / kayp ir mes atłaydʒiame kaltemus ſáwo›[A] / atmink: o iaygu ſkołos atłayſt / árba ʒalos ne gáli / pań ruſtibi iʒ śirdies táwo átmeſk / o ápe ſáwa be gayłumo bilinedamas dárik.

3. Ira namikſcʒiey / palig ʒodʒio Wießpáties: ‹Prießinikay ʒmogaus namikſcʒiey io›[B] / kaypo ćia Peatras[C] / nor geru ßirdʒiu / noreio Wießpati atweſt nuog prauſimo koiu ſáwo / táridámas ſu vʒuſiſtebeimu: ‹Wießpatie / Tu! mań! koias maʒgoi!›[D] ‹ne máʒgoſi mań koiu vnt vmʒiu›[E]. Bet Wießp: ne tiktay neſidáwe {á}tweſt nuog to d{á}rbo nuſiʒiaminimo / bet ir Peatru[F] vnt ſáwo vʒwede / kaypo turime Ewángelioy. Teyp ir tu mokiek tuos / kurie tau vnt giaro vʒuſtoia / graʒieys dawadays gierop ſu ſáwim prywerſt.

Kitoy wietoy dáwe toki paßiundimu vnt tokiu vʒuſtok{l}u. ‹Tegul neʒino «tieg» kayre / ku dáro d{i}aßne›[G] / tay ira / darik giara tiłomis / ir kayp kałba Ekkleſiaſtik:[H] ‹Ne kłauſkies to

długu / álbo ßkody odpuśćić nie moʒeß / prʒynámniey gniew od ſercá twego odrʒuć / á o ſwoie beʒ ʒáiątrʒenia[×] práwuiąc ſię[×] / cʒyń.

3. Są domowi / według ſłowá Páńſkiego: ‹Nieprʒyyaćiele cʒłowieká domownicy iego›[I] / iako tu Piotr[J] / ácʒ[×] dobrÿ ſercem / chćiał Paná odwieść od vmywánia nog ſwoich / mowiąc ʒ podʒiwieniem[×]: ‹Pánie / Ty! mnie! nogi vmywaß?›[K] ‹nie będʒieß mi nog vmywáł ná wieki›[L]. Ale Pan nie tylo[×] ſię nie dał od[r]wieść od tey pokorney ſpráwy / ále y Piotrá[M] ná ſwe ʒdánie poćiągnął / iáko mámy w Ewángeliey. Tak y ty vmiey pięknie tych ktorʒy ſą tobie prʒeßkodą ná dobre náćiągáć.

Ná drugim mieyſcu ná táką prʒeßkodę dáie Pan inną rádę. ‹Niech / «práwi» / nie wie lewicá / co cʒyni práwicá›[N] / to ieſt / cʒyń w milcʒeniu / á iako mowi Ekkleſiaſt:[O] ‹Nie rádʒśie tego /

3. Impedimētum tertium Domeſtici. Matt: 10. v. 36. Inimici hominis domeſtici eius.

Ioan: 13.

M{a}tt: 6. Neſciat ſiniſtra, <> quid faciat dextra[P]. *Eccl: 37[.] v. 7. Noli conſiliari cum ſocero*

A Mt 6,9.12; Lk 11,4.
B Mt 10,36.
C Petras; Jn 13,6–10.
D Jn 13,6.
E Jn 13,8.
F Petrą; Petras; Jn 13,6–10.
G Mt 6,3.
H Ekleziastikas (Siracido knyga); Sir 37,7.
I Mt 10,36.
J Piotr; J 13,6–10.
K J 13,6.
L J 13,8.
M Piotra; Piotr; J 13,6–10.
N Mt 6,3.
O Ekleziastyk (Mądrość Syracha); Syr 37,7; BW Eklk 37,7.
P BSV Mt 6,3: „dextera".

187 Czwártek Poſtu.

tuo & à ze-lantibus <> abſcō[-] de conſilium.

ſkies to kuris tau ira vnt ap⸗gawimo / o ſłepk táwo paſißiundimu nuog {t}o / kuris tau vʒwid›[A]. O toki ira / kurie tawi nuog giaro {á}twerſt gal.

Exempl[um.]

Teyp padare Abrahomas[B] / kad iam ſunu ſáwo Diewas afieráwot iſ{á}ke. ‹Kiełes nákti: pabałnoio aſiłu› «nieko motey ſáwo ápe tay (kurioy iam top vʒuſtot gá{l}eio) ne ſakidamas». ‹Ir emis ſu ſáwim du iaunikiu / ir Iʒáoku[C] ſunu ſ{á}wo / o prikirtis małku vnt wiſ⸗diagimo[1] / eio vnt wietos / vnt kurios iam Diewas liepe. A trećioy dienoy pakiłeis akis iʒwido wietu iʒtoło[2]/ ir tare tarnamus: pałukiekite ćia ſu aſłu[3] / o áß ſu wayku aʒ ig anay wietay paſiſkubinis tiktay padári afieru / ſugrißime›[D]. Paliko ir draugi / biiodamaſi[4] kad iam dárbop io ne vʒuſtotu. ⌜Teyp padare ir Iokubas[E] S. kad ißeydamas iʒg namu bałwonagárbio Voßwio ſáwo tewikſcion griʒe / adunt Diewuy tikram afieru atduotu / tiłomis ißáio⌝[F]. Teyp dárik ir tu: neſ⸗

Gen: 22.

Gen: 31.

kłauſk[5]

śie tego / ktoryć ieſt ná ʒdrádʒie / á tay rádę od tych / ktoryć ʒayʒrʒą›[G]. A tácy ſą ktorʒy ćię od dobrego odwieść mogą. Tak vcʒynił Abráhám[H] / gdy mu Pan Bog ſyná ſwe[⸗]go ofiárowáć ſobie roſkaʒał. ‹Wſtáł w nocy: ośiodłał oſłá ſwego› / «nic o tym ʒenie ſwoiey (ktora mu mogłá prʒeßkodʒić) nie powiádáiąc». ‹Y wʒiąwßy ʒ ſobą dwu młodʒiencow / y Iſáaká[I] ſyná ſwego / á ná rąbáwßy drew do cálopalenia[×] / ßedł ná mieyſce ná ktore Bog mu roſkaʒał. A dniá trʒećiego podnioʒßy ocʒy vyʒrʒał mieyſce ʒdáleká / y rʒekł do ſług ſwoich: pocʒekáyćie tu ʒ oſłem / á ia ʒ dʒiećięćiem áʒ do onąd[×] poſpießywßy ſię / ſkoro vcʒynimy pokłon / do was ſię wrоćim›[J]. Ʒoſtáwił y cʒeládʒ[×] /boiąc ſię áby mu do ſpráwy iego nie prʒeßkadʒała. ⌜Ták vcʒynił Iákob[K] S. gdy wychodʒąc ʒ domu báłwochwálcę ćieśćia[×] ſwego / wracał ſię do oycʒyʒny ſwey / áby Bogu praw[⸗]dʒiwemu ofiárę vcʒynił / w milcʒeniu odßedł⌝[L]. Ták cʒyń y

A a 2 ty / nie

A Sir 37,7.
B Abraomas; Pr 22.
C Izaoką; Izaokas; Pr 22.
D Pr 22,3–5.
E Jokūbas, patriarchas; Pr 31,17–21.
F Pr 31,1–21.
G Syr 37,7; BW Eklk 37,7.
H Abraham; Rdz 22.
I u Izaaka; Izaak; Rdz 22.
J Rdz 22,3–5.
K Jakub, patriarcha; Rdz 31,17–21.
L Rdz 31,1–21.
1 Err. Turi būti „wiſdiagimo".
2 „iʒ toło".
3 „aſilu".
4 Greičiausiai „biiodamaſis".
5 Kustodas nesutampa su 188 p. pirmuoju žodžiu.

kłaus[1] ſwieto ney kuno / kad nori Diewuy tarnaut.

PUNKTAS III.

Per koias kas iſimano: ir ápe wandeni,kurioy[2] tur but mazgotos.

PEr koias iſimano ßirdes muſu pageydimay: net kayp koios kunu muſu neßio⸗ia / teyp ir pageydimay du⸗śiu / giaran {á}rba piktan nu⸗niaßa. ‹Neyk paſkuy pagieydimus ſáwo / «kálba ráßtas ś.» o nuog noro tawo atſigrißk›[A]. Iay dałayſi duśiey táwo pá⸗gieydimus ios / iʒſtatis táwi vnt iuoko prießinikamus tá⸗wo. ⌜Iudoßius[B] eio paſkuy pi⸗ktus norus ſawo / ir nenuſto⸗io / tiktay vnt kártuwiu / vnt kuriu pats ſ{á}wi pakabino⌝ / ir piarplißis / biauriu duśiu we⸗linamus atdawe / vnt ſáwo amʒinos prapulties / o weli⸗nu dʒiaugſmo / iaygu praga⸗ri gal but dʒiaugſmas ko⸗kias. Tas koias reykia maʒ{⸗}got kuriamgi[3] wienam / kuris nor dalu ſu Wießp: ſáwo / ir ćia prieg

ty / nie rádʒ śię świátá / áni ćiáłá gdy chceß Bogu ſłużyć.

PUNKT III.

Co śie przez nogi rozumie, y o wodách ktoremi maią bydź omyte[×].

PRʒeʒ nogi roʒumieią ſię áffekti[4] náße: bo iáko no⸗gi ćiáło náße noßą / ták po⸗żądliwośći[×] dußę / do dobrego álbo ʒłe° ʒánoßą. ‹Nie chodʒ ʒá pożądliwośćiámi[×] twemi / «mowi piſmo ś.» á odwracay⸗śię od ſwey woley›[C]. Ieſli po⸗ʒwoliß dußy twoiey żądʒe iey / wyſtáwićie ná rádość nieprʒyiaćiołom twoim. ⌜Iu⸗daß[D] ßedł ʒá ʒłemi pożądliwo⸗śćiámi[×] ſwemi / y nie ſtánął / áż ná ßubienicy: ná ktorey ſam ſię vwiąʒał⌝ / y roʒpad⸗ßy ſię ſproſną[×] dußę ſwą od⸗dał dyabłom / ná ſwą wiecʒ⸗ną ʒgubę / á ná poćiechę cʒár⸗tom / ieſli iáká poćiechą mo⸗że bydʒ w piekle. Te nogi trʒebá omyć[×] káżdemu / ktory chce cʒąſtkę ʒ Pánem / y tu v ſtołu iego w Naśw: Sá⸗krámenćie

Quid per pedes intelligatur, & quæ ſint aquæ quibus ablui debent.

Eccl: 18. v. 30. Post concupiſcentias tuas ne eas: & à voluntate tua auertere, &c.

Exempl[um.]

A Sir 18,30.
B Judas Iskariotas; Mt 27,3–5; Apd 1,16–19.
C Syr 18,30.
D Judasz Iskariota; Mt 27,3–5; Dz 1,16–19.

1 „kłausk".
2 Err. Turi būti „wandeni, kuriuoy".
3 „kuriam gi".
4 Por. łac. *affectio* „uczucie".

Cʒwártek Poſtu.

{č}ia prieg ſtáli io / świnćiau⸗ſiami Sakrámenti / ir dun⸗guy / amʒinoy anoy wiſu śś. linkſmibey apturet. O kayp turetumime tas koias ap⸗kuopt / mokia mus ráßtas ś. rodidamas mumus wande⸗ni newienoki.

1. Wando[1] iir / pamokſło gia⸗ro / teyp Wießpats tare: ‹Iau ius ćiſti eſte del ʒodʒio kuri iumus kałbeiau›[E]. 2. Wando[2] Tikeimo. ‹Per tikeimu ćiſti⸗damas ßirdis iu›[F] / kałba Pea⸗tras[G] św. 3. Irá aßáru / tuoy wandeniu Dowidas[H] świn⸗tas prauſieſi. ‹Prauſiu / «tieg» / per wiſas náktis łowu má⸗no›[I] / tay ira / per wiſas naktis werkſiu vʒu nuſideimus má[⸗]no. 4. Ełmuʒnos. ‹Duokite Ełmuʒnu / o tay wiſa ćiſta iumus›[J]. 5. Gayliſtos ir nu⸗buwimo wiſu piktibiu / ápe kuriu[3] Iſaio[K]: ‹Prauſkites / {č}i⸗ſti bukite / atmiaſkite pik{t}u padumoimu iuſu /› ‹laukites neteyſey dárit: mokikites gie⸗ray darit›[L]. Vnt gáło / Wan⸗do[4] łabay dides galibes vnt numaʒgoimo / ir be kurio / ki⸗ti maʒgoimay nepadeſt / ira krauias

Aquæ mundantes vari{æ}. Ioan: 15. v. 1[A]*. Iam vos mũdi eſtis propter ſermonẽ quẽ locutus ſum vobis. Act: 13. 9*[B]*. Fide purificãs corde cor*[C]*. Pſal: 6. 7. Lauabo per ſingulas noctes, &c. Luc: 11. 41. Date Eleemoſynam, & ecce omnia vobis ſunt munda*[D]*.*

krámenćie / y w niebie wie⸗cʒnym onym wßytkich świę⸗tych weſelu[×] otrʒymáć. A iá⸗kobyſmy mieli ie ocʒyśćiáć / náucʒa nas piſmo święte / pokaʒuiąc wody roʒmáite.

1. Woda ieſt náuki dobrey / ták Pan rʒekł: ‹Iuʒ wy ieſte⸗śćie cʒyſtemi dla mowy / kto⸗rąm do was mowił›[M]. 2. Wo⸗dá wiáry ś. ‹Wiárą ocʒyśćiá⸗iąc ſercá ich›[N] / mowi Piotr[O] ś. 3. Ieſt wodá łeʒ / Tą wodą Dáwid[P] ſię S. omywał[×]. ‹Bę⸗dę omywał[×] ná káʒdą noc łoʒ⸗ko moie / łʒámi moiemi będę polewał pośćiel moię›[Q]. 4. Wodá Iałmuʒny ś. ‹Dayćie iałmuʒnę / á oto wßytkie rʒe⸗cʒy ſą wam cʒyſte›[R]. 5. Skru⸗chy / y odrʒucenia grʒechow / o cʒym Iſáiaß[S] mowi: ‹Omyy⸗ćie ſię[×] / cʒyſtymi bądźćie / o⸗deymćie ʒłość myśli wáßych od ocʒu moich / á prʒeſtáńćie ʒle cʒynić: vcʒćie ſię dobrʒe cʒynić›[T]. Ná oſtátek[×] / Wodá mocy bárʒo wielkiey ná ob⸗myćie / y beʒ ktorey inne wo⸗dy nic nie pomogą / ieſt krew

Aa 3 Páná

A BSV Io 15,3.
B BSV Act 15,9.
C BSV Act 15,9: „corda eorum".
D BSV Lc 11,41: „omnia munda sunt vobis".
E Jn 15,3.
F Apd 15,9.
G Petras; Apd 15,9.
H Dovydas; Ps 6,7.
I Ps 6,7.
J Lk 11,41.
K Izaijo; Izaijas, pranašas, Amoco (Amozo) sūnus; Iz 1,16–17.
L Iz 1,16–17.
M J 15,3.
N Dz 15,9.
O Piotr; Dz 15,9.
P Dawid; Ps 6,7.
Q Ps 6,7.
R Łk 11,41.
S Izajasz, prorok, syn Amosa; Iz 1,16–17.
T Iz 1,16–17.
1 Err. Turi būti „Wanduo".
2 Err. Turi būti „Wanduo".
3 Err. Turi būti „kuri".
4 Err. Turi būti „Wan=duo".

krauias Wießpaties muſu / kaypo ſkaytome ł{á}kßti Po⸗wiło[A] św. ‹Chryſtuſas numi⸗łeio bażnićiu / ir pati ſáwi iż⸗dawe /› ‹ádunt iu paświſtu / prausdamas iu prauſtu wã⸗denio żodżi gaywinunćiámi / ádunt iżſtatitu ſau pagar⸗bintu Bażnićiu / neturinćiu pateptes ney rukßlo›[B]. Ir ki⸗tur / ‹Numiłeio mus ir nu⸗prauſie /› ‹ krau⸗i[1] ſ{á}wo›[C]. O tas krauias ira Sákrámentuoſe świntoſe[2] vnt prauſtos muſu[.]

Páná náßego / iáko czytamy w Liśćie Páwłá[D] świętego. ‹Chryſtus vmiłował Kośćioł y ſámego śiebie wydał zań / áby go poświęćił / oczyśći⸗wßy go omyciẽ[×] wody w ſło⸗wie żywotá / áby ſam ſobie wyſtáwił Kośćioł chwale⸗bny / nie máiący zmázy[×] / álbo zmárſku[×]›[E]. Y gdźie indźiey: ‹V⸗miłował nas y omył[×] /› ‹we krwi ſwoiey›[F]. A tá krew ná obmyćie náße ieſt w Sákrá⸗mentách świętych[.]

Eph: 5. Chriſtus dilexit Eccleſiam & ſe ipſ{ũ} tradidit, &c.

Ap: 1. Dilexit nos & lauit nos ◇ in s{ã}guine ſuo.

PUNKTAS IV.

PVNKT IV.

Trumpas pamokslas Kathalickas, ape tikru eſſibi Kuno ir Krauio Wieſzpat: muſu świnćiauſiami Sakramenti.

Krotká náuká Kátholicka, o iſtotney przytomnośći[×] ćiáłá y krwie Páńskiey w Naświętſzym Sákrámenćie.

Irdżiu tikime / o burnu iżpażiſtáme / iog po á⸗ſabomis duonos ir wino / po paświntimu kunigo / ira ti⸗kras Kunas ir krauias Wie⸗ßpaties muſu Iażaus Chry⸗ſtous świnćiauſiami Sákrá⸗menti / nor to / akis muſu ne reg / ir kiti muſu paiutimay datirt

Ercem wierżym / y vſty wyznáwamy / że pod o⸗ſobámi chlebá / y wina po po⸗świeceniu kápłáńſkim / ieſt iſtotnie obecne Ciáło / y krew Páná náßego Iezuſá Chry⸗ſtuſá w Náśw: Sákrámen⸗ćie; choćiáß tego oko náße nie widżi / áni inne zmyſły ná⸗ße doma⸗

A Pauliaus; Paulius; Ef 5,25–27; Apr 1,5.
B Ef 5,25–27.
C Apr 1,5.
D Pawła; Paweł; Ef 5,25–27; Dz 1,5.
E Ef 5,25–27.
F Ap 1,5.
1 Err. Turi būti „kraui".
2 Err. „świntuoſe".

{d}atirt ne gal. Net tay ira tikrey tikieimas. Tikiet tay del ʒodʒio Diewo / ko / paiautimay muſu / ir pati iƀmoniá ne iʒmáno.

To wiſo pamatas ira tas / ir vnt to mes ſtowime: Diewas teyp táre: ‹TAI IRA KVNAS MANO›[A], tad teyp tay tur but kayp táre. Wiſagalis ira tad gal tay wiſá / ku nor / padarit / ⌜o nera ʒodʒio / kurio padarit nie gałetu⌝[B] / kaip táre Aniełas świnćiauśioſp Ponnoſp.

Luc: 1.

Diewas pati tikra tieſa ira / tad kaypo táre / teyp buwo / ir kitaypo {ʒ}odis io iʒmanitas negal but. Kas tádu ſáko / iog IEʒus budamas Diewu wiſagalinćiu / negáłeio iʒg duonos pádárit kuno / ney iʒ wino krauio ſáwo świnćiauſio / tas Diewiſtiey io ir wiſagalibey nutraukia. O kas wel t{â} ʒodʒiuy Diewo: ‹Tay ira Kunas máno /› ‹tay ira krauias m{â}no›[C] netik / tas mełáwimu Diewuy v{ʒ}duoſt. O tay wiſa bayſus prieƀ Diewu ira bluʒniimas.[1] nuog ko mus ſaugok Diewe.

ƀe domácać ſię[x] mogą. Wláſna[x] bowiem ieſt Wierʒe S. To wierʒyć ná ſłowo Boʒe / cʒego nie tylo[x] ʒmyſły / ále y ſam roʒum nie poymuie.

Tego wƀytkiego v nas fundáment ieſt / y ná tym ſtoim: Bog Ieʒus ták rʒekł: ‹To ieſt CIAŁO MOIE›[D]: toć tak muśi bydʒ iáko rʒekł. Wƀechmocny ieſt: toć moʒe co chce vcʒynić / ⌜á nie máƀ ſłowá / ktoreby mu nie podobne było⌝[E] / iáko mowił Anyoł do Naświętƀey Pánny.

Bog iſtotna prawdá ieſt / toć iáko rʒekł ták było / á ináʒey roʒumiáne ſłowo iego bydʒ nie moʒe. Kto tedy powiáda ʒe IEʒus będąc Bogiem wƀechmocnȳ / nie mogł ʒ chlebá vcʒynić ćiáłá / áni ʒ winȧ krwie ſwoiey naświętƀey / ten Boſtwu iego y wƀechmocnośći vwłácʒa[x]. A kto ʒaś temu ſłowu Páńſkiemu / ‹To ieſt Ciáło moie /› ‹to ieſt Krew moiá›[F] wiáry nie dáie / ten práwdʒie prʒedwiecʒney vymuie. Co wƀytko ieſt ſrogie bluʒnierſtwo prʒećiw Bogu od cʒego ſtrʒeʒ nas P. Boʒe.

Ku

A Mt 26,26; Lk 22,19.
B Greičiausiai Lk 1,37.
C Mt 26,26.28.
D Mt 26,26; Lk 22,19.
E Prawdopodobnie Łk 1,37.
F Mt 26,26.28.
1 Err. Nereikalingas taškas.

Czwártek Poſtu. 191

Luc: 1.

Punktá ná wielki

Ku vtwierdzeniu tey prawdy Kátho-lickiey / y ku oświeceniu niewiernych / weźmi ten dowod z słow Páńſkich.

DOWOD PIERWSZY.

Realis præsētia Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia.

O iſtotney obecnośći Ciáłá y Krwie Chryſtuſowey w Sákrámenćie naświętßym.

Mánná niema bydź zacnieyßa niżli Euchárịſtia.
Lecz iesliby w Euchárịſtiey nie było rzetelnie y iſtotnie Ciáłá
y krwie Páńſkiey, byłáby mánná zacnieyßa niżli
Euchárịſtia[.]
Toć tedy w Euchariſtiey ieſt rzetelnie, y iſtotnie Ciáło
y Krew Páńſka.

Figura minor {e}ſt refigurata[.]

Pierwßa Propoſiciá[×] iaſna ieſt z tego / że żadna figurá nie ieſt zácnieyßa nád rzecz /ktorą figuruie[×]. ⌜Iáko ná przykład / wąż miedziány / Báránek wielkonocny / iż figurował[×] CHRyſtuſá Páná / był dáleko podleyßy[×] niżli ſam CHryſtus. Pan.⌝[A] v Iána[B] S. A o mánnie mianowićie iż ieſt podleyßa[×] niżli Ciáło / y Krew Chryſtuſowá / ſam CHryſtus Pan dowodzi v Ianá[C] S. w Rozdz: ßoſt. ‹Oycowie wáßy pożywáli[×] mánny› ‹á pomárli›[D]. ⌜‹Kto pożywa[×] tego chlebá / będzie żył ná wieki›[E]: Iż táż mánná ieſt figurą ćiáłá Páńſkiego iáwna ieſt z tegoż mieyſcá Ianá S.⌝[F].

Ioan: 3. & 19.

v. 48.
Ioan: 6. v. 51.

Excellentia & miracula mānæ.

Wtora propoſiciá[×] ták ſię dowodzi. Abowiem ⌜mánná názywa ſię chlebem Anyelſkim / dlá tego iż ią Anyołowie robili y ná ziemię ſpußczáli / k temu y cudá bárzo wielkie miáłá / ná przykład wßelki ſmák według myśli káżdego / pſowałá ſię y gniłá / ktoby ią chował do iutrá / á nie káziłá ſię[×] gdy ią z piątku

A J 3,14.19.
B u Jana; Jan; J 3,14.19.
C u Jana; Jan; J 6,48–51.
D J 6,49.
E J 6,51.
F Jana; Jan; J 6,48–51.

193 **Czwártek Poſtu.**

piątku chowano ná ſobotny dźień: od promienia ſłonecznego táiáłá / a od ognia gdy ią wárzono nie táiáłá / gdy zebrawßy ią mierzono / bądź mniey / bądź więcey zebrano / tylko pewną miárę náydowano / inne opußczáią ſię⌝[A]. Euchárìſtiey zaś / ieſli iſtotnego ćiáłá y krwie Chryſtuſowey w ſobie nie ma / to oboie żadną miárą przyczytáćby ſię[×] nie mogło. Lecz iż prawdźiwe y iſtotne Ciáło y krew Páńſką w ſobie ma / dla tego dáleko zácnośćią mánnę przechodźi[×] / y cudá dáleko więtße w ſobie záwiera. Ná przykład / odmieniaią ſię[×] mocą Boſką przy poświęceniu iey nátury / chleb w ćiáło / wino w krew: oraz ieſt w niebie y ná źiemi ná wielu mieyſcách / gdźiekolwiek ieſt Sákráment. W máluczkiey Hoſtiey ieſt ze wßytkim w zroſtem[×] ták wielkie iáko w niebie / iednák mieyſcá nie záſtępuie / y nie rozćiąga ſię według rozćiągłośći iego. Inne cudá dla krotkośći tu ſię opußczáią. Ieſt tedy Euchárìſtiá zácnieyßa niżli mánná / y ma w ſobie iſtotne ćiáło y krew Páńſką / iáko ſię dowiodło.

Exod: 16.
Sap: 16.
Pſal: 77.

Excellentia & miracula {E}uchariſtiæ.

DOWOD WTORY.

[?] Pro mundi vita, id eſt, pro ſalute.

To co miał dáć Chryſtus zá żywot świátá, a[1] ieſt prawdźiwe ćiáło iego.
Lecz to dał nam w Sákrámencie, co miał dáć zá żywot świátá·[2]
Toć tedy co dał w Sákrámenćie ieſt prawdźiwe ćiáło iego.

Ioan: 6.

OBie te propoſicie[×] ſą wyrążone v Ianá[B] S. ‹Chleb / «práwi» / ktory ia dam / ieſt ćiáło moie zá żywot świátá›[C]. Tu obiecuie nam Zbáwićiel ćiáło ſwe w Sákrámenćie / ktore miał dáć zá żywot świátá. Lecz nie chleb ieſt dány zá żywot świátá / ále iſtotne ćiáło Páńſkie / iáko ſię pokązuie z onych ſłow przy oſtatniey wieczerzy / kiedy wypełnił tę ſwą obie-

Bb tnicę /

A Wj 16,20–21; Mdr 16,20; Ps 78,23–25; BW Ps 77,23–25.
B Jana; Jan; J 6.
C J 6,51.
1 Litera „a" zapisana w dolnej spacji.
2 Kropka w górnej spacji.

tnicę / ták mowiąc: ‹Bierʒćie / iedʒćie›[A] / ‹To ieſt Ciáło moie / ktore ʒá was będʒie wydáne›[B]. V Janá[C] S. mowi: ‹Chleb ktory dam› ‹ʒá ʒywot świátá›[D]: prʒy wiecʒerʒy mowi / ‹ciáło ieſt /› ‹ktore ʒá was będʒie wydáne›[E]: Gdʒie vważ pilnie / iáko ſię pięknie ʒgádʒáią ſłowá / ktoremi ten Sákráment obiecał dáć / ʒ ſłowy / ktoremi obietnicę ſwą rʒecʒą[×] ſámą wykonał. *Matt: 29*[L].

DOWOD TRZECI.

To co wydano zá nas ná Krzyżu ieſt prawdziwe ćiáło Páńſkie.
Lecz to dano w Sákrámenćie, co wydano ná Krzyżu.
Toć tedy w Sákrámenćie ieſt prawdziwe ćiáło Páńſkie.

1. Cor: 11. Pierwßa propoſiciá[×] ieſt v Páwłá[F] S. w pierwßym liśćie do Korinthow[G]: ‹To ieſt ćiáło moie / które ʒá was będʒie wydáne›[H] / y v Lukáßá[I] S. *Luc: 22.*

Wtora propoſiciá[×] ieſt ʒ ſłow Páńſkich / bo dáiąc ten Sákráment Apoſtołom ták rʒekł ná mieyſcách pomienionych[×]: Bierʒćie / iedʒćie / ‹To ieſt Ciáło moie ktore ʒá was będʒie wydáne›[J]. Toć tedy Apoſtołowie iedli w Sákrámenćie: to / co miáło bydʒ wydano / á iż prawdʒiwe y iſtotne ciáło miáło bydʒ wydáne / toć prawdʒiwe y iſtotne ćiáło było w Sákrámenćie / ktorego Apoſtołowie poʒywáli[×] / nie tylko wiárą ále y vſty. Bo wierʒyli ʒe w Sákrámenćie było niewidomie[×] ćiáło prawdʒiwe Páńſkie: inacʒey nie mogliby byli wiárą poʒywáć[×] ćiáłá Páńſkiego / ieſli go w Sákrámenćie niewidomym[×] obycʒáiem nie było: Bo ‹wiárá ieſt› ‹rʒecʒy niewidomych[×]›[K] / w liśćie do Ʒydow. Ieſli tedy wiárą poʒywali[×] / tedy wierʒyli / iʒ ćiáło Pańſkie toʒ iedyne / ná ktore okiem pátrʒyli / było niewidomym[×] ſpoſobem w Sákrámenćie / ʒá tym y uſtnie y wiárą ćiáło Panſkie poʒywáli[×] / á nie tylko ſamą wiárą / iako ſię pokaʒało. *Hebr: 11.*

Dowod

A Mt 26,26.
B Łk 22,19.
C u Jana; Jan; J 6,51.
D J 6,51.
E Łk 22,19; 1 Kor 11,24.
F u Pawła; Paweł; 1 Kor 11,24.
G Koryntian; Koryntianie; 1 Kor 11,24.
H 1 Kor 11,24.
I u Łukasza; Łukasz; Łk 22,19.
J 1 Kor 11,24.
K Hbr 11,1.
L Prawdopodobnie Mt 26.

195

Czwártek Poſtu.

DOWOD CZWARTY.

To, co wylano ná odpuſzczenie grzechow ludźkich byłá prawdźiwa Krew Chryſtuſowa.
Lecz Kielich ieſt wylány ná odpuſzczenie grzechow ludźkich[.]
Toc tedy kielich (to ieſt, Krew w Kielichu) byłá prawdźiwa Krew Chryſtuſowa.

PIerwßa propoſiciá[×] niepotrzebuie dowodu / gdyż iáſna ieſt: nikt bowiem nie rzecze / żeby wino miáło bydź wylane ná odpußczenie grzechow.

Lu[c]: 22. Wtora propoſiciá[×] pokázuie ſię z Lukáßá[A] S. textu Greckiego / ktory po Grecku Ewángelią nápiſał / gdźie ták mowi: ‹τ[οῦ]το τὸ ποτήριον ἐν› ‹τῷ αἵματί μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον›[B]. Po łáćinie do ſłowá ták brzmi. ⌜Hoc eſt poculum in meo ſanguine, quod pro vobis fundetur⌝[C], (non qui) vt ad ſanguinem referri poſſit, (ſed quod) vt referatur ad poculum. káżdy[1] co vmie Gramatikę ſnádnie[×] zrozumie. A ták gdy mowi/iż ⌜kielich był wylany ná odpußczenie grzechow⌝[D]/ przez kielich koniecznie rozumie krew Páńſką iſtotną / ktora w kielichu byłá / gdyż iáko ſię rzekło wino nie ieſt wyláne ná odpußczenie grzechow ludźkich / ále prawdźiwa y iſtotna krew Pańſka.

DOWOD PIąTY.

Wßelkiego Teſtámentu ſłowá właſnie máia bydź rozumiáne.
Lecz Eucháriſtiey Sákrámeut, ieſt Teſtáment.
Toć tedy ſłowá Sákrámentu Euchárіſtiey właśnie máia bydź rozumiáne.

PIerwßá propoſitia[×] niepotrzebuie dowodu / bo káżdy przyzna / iż gdy kto w Teſtámenćie tákie położy ſłowá:

Bb 2 Zápiſuię

A Łukasza; Łukasz; Łk 22,20.
B Novum Testamentum Graece; Lc 22,20.
C BSV Lc 22,20.
D Łk 22,20.
1 Err. Zapis małą literą po kropce.

ʒápiſuię dom moy / folwárk / y tyſiąc ʒłotych temu á temu / prʒeʒ dom / folwárk / tyśiąc ʒłotych / nikt nie moʒe wykładáć málowánych / ále włáſny dom / włáſny folwárk / włáſne tyśiąc ʒłotych / iáko ſłowá brʒmią / roʒumie.

Wtora propoſitia[x] / iʒ Sakráment Eucháriſtiey ieſt Teſtáment / pokáʒuie ſię ʒ ſłow Páńſkich v Lukaßá[A] S. ‹Ten kielich ieſt nowy Teſtáment we krwi moiey›[B] / [et]c. y v Pawłá[C] świętego / w pierwßym do Korynthow[D]. ʒá tym idʒie iʒ one ſłowá tego teſtámentu / ábo Sákrámentu: ‹To ieſt ćiáło moie /›[E] ‹Tá ieſt Krew moiá›[F] / máią bydʒ właſnie roʒumiáne / to ieſt / prʒeʒ Ciáło / Ciáło / prʒeʒ krew / Krew / á nie figurá / ábo co innego.

Luc: 22.

1. Cor: 11.

Ná wielki Piątek.

Rex dolorum.

Iezus Karalus Sopulu.

‹Muſtikite ſau tu / kuris toki prießtarimu nukinteio prieß ſ{á}wi pati nuog nuſide[=]dunćiu›[G].

PUNKTAS I.

Kas? ir ku kinćia?

Aug tami vʒguli ʒynot / kas? ir ku kinćia? er didis ʒmogus? er praſtas? er łetas? er Karalus

Iezus Krol Boleſny.

‹Vwaʒaycie tego / ktory tákowe prʒećiwieńſtwo[x] od grʒeßnikow podeymował prʒećiwko ſobie›[H].

PUNKT I.

Kto? y Co ćierpi?

Iele ná tym náleʒy wiedʒieć kto ćierpi? y co? cʒy to wielki człowiek? cʒy proſty y błahi? cʒy krol?

Recogitate ⟨&⟩ eū qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduersū ſemet-[1] ipſum contradict[ionem.] Heb: 12.

Quis? & quid patitur.

A u Łukasza; Łukasz; Łk 22,20.
B Łk 22,20.
C u Pawła; Paweł; 1 Kor 11,24.
D do Koryntian; Koryntianie; 1 Kor 11,24.
E 1 Kor 11,24.
F Mt 26,28; Mk 14,24.
G Hbr 12,3.
H Hbr 12,3.
1 Err. Nereikalingas kėlimo ženklas.

Varij Tituli Patientis qui eius ſummam dignitat{ẽ} in{d}icant. Heb: 1. v. 3.

Karalus er Kunigaykßtis / ergu maʒas kas / iʒ wiſati⸗mes adwos kam paʒiſta⸗mas? Taſay / ápe kurio ćio⸗nay biłome kunćiu / ira Die⸗was tikras ir ʒmogus ti⸗kras: Perſuna Diewißka vn⸗tra Trayces ßwynćia{u}ſios wádinama / Sunus Diewo / ʒodis Tewo / ˹Wayʒdas io / ʒodis Tewo / ʒerkołas be pateptes Diewo Máieſtoto / Ißmintis Tewo / ir galibe˺[A] / per kuri ſutwerti ira wiſi dayktay regimi ir neregimi Aniełay / Archaniełay / Che⸗rubinay / Seraphinay / ʒmo⸗nes ir kiti ſutwerimay wiſo⸗ki. Kokſay ira? vmʒinas / ne⸗ißmeſtuotas / notſimaynus / gáło neturis. Ißmonios / ga⸗libes / gieribes / ßwyntibes / graʒibes / gárbos / pałaymos ne wienam ſutwerimuy iki gału / tobułay / ir ſu wiſu ne permanamos. Wel wireſni⸗bes / vnt kuriu buwo pagal ʒmogiſtes nuog Diewo pa⸗kiełtas / ira auk{ś}ćiauſios / ku⸗{r}iomis be paliginimo wiſo⸗kias ʒmoniu ir Aniełu auk⸗ßtibes praeyt. Buwo ir da⸗

bar ira

Ioan: 1.

Idem qualis ſit qui patitur æternus[,] immenſus, &c.

cʒy krol? cʒy Xiąʒe? cʒyli má[⸗]ły iáki ʒ poſpolſtwá[×] / y ledwo komu ʒnáiomy? Ten o ktore⸗go tu mowim męce / ieſt Bog prawdʒiwy y człowiek / Per⸗ſona Boſka wtora Troyce przenaświętßey / náʒwáná Synem Boʒym / Słowē Bo⸗ʒym / ˹Obràʒ iego iſtoty / Iá⸗ſność chwały / ʒwierćiádło beʒ ʒmáʒy[×] / Máieſtatu Bo⸗ſkiego. Roʒum oycowſki y moc˺[B] / przeʒ ktorego ſą ſtwo⸗rʒone wßytkie rʒecʒy wido⸗me[×] y nie widome[×]: Anyoło⸗wie / Archányołowie / Che⸗rubini y Seráphini / ludʒie y inne ſtworʒenie wßelkie. Iáki ieſt? ieſt wiecʒny / nie⸗ʒmierʒony / nie odmienny / końcá nie máiący: Roʒumu wßechmocnośći / dobroći / świętobliwośći / chwały / błogoſłáwieńſtwá ʒadnemu ſtworʒeniu nie poięteɡo / ták doſkonále iáko ieſt. ʒaś Go⸗dnośći (ná ktore był według ludʒkiey nátury od Bogá podwyʒßony) ieſt nawyʒ⸗ßych / ktoremi beʒ porowná⸗nia wßelkie ludʒkie y Anyel⸗ſkie godnośći przechodʒi[×] / był

Bb 3 y teraʒ

A Hbr 1,3; Jn 1.
B Hbr 1,3; J 1.

bar ira ‹Karalus vnt wiſu
Karalu / Kunigaykßtis vnt
wiſu kunigaykſciu›[A] / Wießꞏ⸗
pats wiſo vnt wiſu wießpa⸗
tauiunćiu. ‹Tieſadaris ába
ſudźia giwu ir miruſiu›[B]. ‹Ku⸗
nigas ir Wiſkupas wiriau⸗
ſias›[C] ir didźiauſias turis wi⸗
ſokiu gáliby reykiamu vnt
atłaydimo nuſideimu ir pa⸗
ßwyntimo duśiu / vnt iſtáti⸗
mo Sȧkrámentu / ⸢áprinkimo
Apaßtału / ir {p}riweyʒdetoiu /
Mokitoiu / Daktaru Baźni⸗
ćios ßwyntos⸣[D]. ⸢Toſgi Baźni⸗
ćios gáłwá pirmiauſia ir di⸗
dźiauſia⸣[E]. Mokitoias ⸢wiſo⸗
kios źinios ir ißminties pił⸗
nas / wiſus iźdus giliauſiu ir
aukſćiauſiu Diewo paſłepćiu
turis⸣[F]. ⸢Pranaßas vnt wiſu
Pranaßu aukſciauſias / nu⸗
manus wiſokius dayktus
praßokuſios[1] / dabar eſſun⸗
ćius / ir buſiunćius {ȧ}ba ſáwu
metu ataiunćius⸣[G]. ⸢Gidito⸗
ias kunu ir duśiu / budu ney
regetu / ney girdetu⸣[H] / tay ira /
źodźiu tiktay wienu / paſilite⸗
imu / ába paćiu noru kokiaſ⸗
norint[2] ligas gid{ź}ius / ir nu⸗
miruſius atgieywinus. ⸢Da⸗
ritoias

y teraʒ ieſt ‹krol nád krolmi› /
«Xiąʒe nád wßelkiemi Xiąże⸗
támi» / y ‹Pan nád Pȧny›[I] / ‹Sę⸗
dźia żywych y vmárłych›[J] / ‹ká⸗
płan / y Biſkup naywyżßy›[K] /
máiący wßelką moc potrʒe⸗
bną ná odpußcʒenie grʒe⸗
chow y ná poświącenie duß /
ná poſtánowienie[×] Sákrámẽ⸗
tow / ⸢obieránie Apoſtołow /
Doʒorcow / Náucʒyćielow /
Doktorow Kośćiołá S.⸣[L] ⸢Te⸗
goż Kośćiołá głowá pier⸗
wßa y naywyżßa⸣[M]. Náucʒy⸗
ćiel / ⸢wßelkiey wiádomośći[×] y
vmieiętnośći pełen / wßelkie
ſkárby nágłębßych y nay⸗
wyżßych táiemnić[3] Boſkich
máiący⸣[N]. ⸢Prorok ná wßelkie
proroki náwiętßy / wiedʒący
wßytkie rʒecʒy prʒeßłe / tera⸗
ʒnieyße / y prʒyßłe / álbo ʒ cʒá⸗
ſem idące⸣[O]. ⸢Lekarʒ ćiał y duß /
ſpoſobem nie widźiánym / á⸗
ni ſłycháný⸣[P] / to ieſt / ſłowem
ſámym / dotknieniem / álbo
ſamym tchnieniem / wßelȧkie
choroby lecʒący / y vmárłych
do żywotá prʒywrácáiący.
⸢Cudotworcá / dla dobra ludʒ⸗
kiego y ʒbáwienia ich / iakich
żaden inny nie cʒynił⸣[Q]. Nako⸗
niec do⸗

Apoc: 19.
Rex Reg{ũ} & ſũmus Sacerdos. Heb: 3. v. 1.

Eph. 4. v. 11.
Caput Eccleſ[iae.]
Eph: 5. v. 23.
Doctor in quo omnes theſauri ſcientiæ[R].
Col: 2. v. 3.

Propheta.
Act: 3.

Medicus.
Matt: 9. v. 12.
Non eſt opus valentib[us] medicus.
Act: 10[.] v. 38[.]
Pertrãſiit benefaciendo.
Miraculorũ. Patrator[4].
Ioan: 10.
Ioan: 15. v. 25.

A Apr 19,16.
B Apd 10,42.
C Hbr 3,1.
D Ef 4,11.
E Ef 5,23.
F Kol 2,3.
G Apd 3,18–24.
H Mt 9,1–12; Apd 10,38.
I Ap 19,16.
J Dz 10,42.
K Hbr 3,1.
L Ef 4,11.
M Ef 5,23.
N Kol 2,3.
O Dz 3,18–24.
P Mt 9,1–12; Dz 10,38.
Q J 10; 15,24–25.
R BSV Col 2,3: „in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae".
1 Err. Turi būti „praßokuſius".
2 „kokias norint".
3 „táiemnic".
4 Err. Turi būti „Miraculorũ patrator".

Specul{ũ} perfectionis.
Exemplũ <> vobis dedi[A]. *&c.*
Ioan: 13[.] v[.] 15[.]

{r}itoias ȝinkłu ir praiewu / del giero ȝmoniu iȝganimo iu / kuriu niekas kitas ne dáre⌝[B]. Vnt gáło gierádeia ne iȝſakitas wiſu / pawárguſiu / didȝiu / ir maȝu. Ʒerkołas tobulibes ir ßwyntibes / aukſciauſiomis gieribemis apreditas / małonus / mieła{ś}irdingas / romus / nuȝemintos śirdies / ne kałtas niekámi / ney Diewuy ney ȝmonemus: ⌜nes ne wieno ir maȝiauſio nuſideimo ne padare⌝[C].

Iñocens mitis[.]
Iſa: 53. v. 9.
1. Pet: 2. v. 22.

niec dobrodȝiey nie wypowiedȝiany wßytkich vbogich / wielkich y małych. Ʒwierćiadło doſkonáłośći y świątobliwośći nawyȝßemi cnotámi prȝyoȝdobione / prȝyiemny / miłośierny / ćichy / pokornego ſercá / nikomu nic nie winen[1] / áni Bogu / áni ludȝiō: ⌜ábowiem ȝádne° / y námniey ßego grȝechu nie vcȝynił⌝[E].

§ 2. Ku kinteio, ir vnt ko?

Quidnam paſſus.

Kinteio pirma kuni ir wiſuoſe ſunariuoſe ába daloſe io. ⌜Gałwa erßkiećieys buwo ſubadita / niandri didȝiu ſumußta / ſukruwinta: weydas ſpiaudułeys iȝbiaurintas ir płaßtakomis / kumſciomis ſubukintas ir ſuſruwintas: Akiis aßaromis ir krauieys aȝulietos: Runkos ir koios winimis aßtromis pradurtos / ir kriȝiauſp prikałtos / ßonas rágotini perſmegtas⌝[D] / wienu ȝodȝiu wiſas kunas ſuȝieyſtas / ſukruwintas / pilnas ronu ir ſopulu / ne ture{i}o ſáwimp ne wienos d{á}los ſweykos.

Paſſus in tot{o} corpore.
Pſal: 21.
Matt: 27.

§ 2. Co ćierpiał, y ná czym?

Cierpiał náprȝod[×] ná ćiele we wßytkich cȝłonkách ſwoich. ⌜Głowá byłá ćierniē pokłota / trȝćiną wielką ȝbita y ȝekrwáwiona: twarȝ plwoćinámi ȝeßpecona[×] / y dłoniami / pięśćiámi potłucȝona / y ȝekrwáwiona: ocȝy łȝámi y krwią ȝálane. Ręce y nogi goȝdȝiami oſtremi prȝekłote / y do krȝyȝá prȝybite⌝[F]. Bok włocȝnią prȝekłoty. Iednym ſłowem wßytko ćiáło / ȝránione / ȝekrwáwione / pełne rán / y boleśći nie miało w ſobie ȝadney cȝąſtki ȝdrowey.

2. Vnt

A BSV Io 13,15: „dedi vobis".
B Jn 10; 15,24–25.
C Iz 53,9; 1 Pt 2,22.
D Mt 27; Ps 22; BSV Ps 21.
E Iz 53,9; 1 Pt 2,22.
F Mt 27; Ps 22; BW Ps 21.
1 Err. Powinno być „winien".

2. Vnt duśios kinteio nuludimu / ir ſopulus neiʒſakitus / kurie patis gałei buwo numarint. ‹Nuluduſi ira «tieg» Duśia mano iki śmerti›[A]: tay ira / li{g}inaſi ſu śmerćiu paćiu ſopulis duśios máno.

3. Kinteio unt ßłowes / kad wadino ii piktadeiu[B] / mayßtiniku ʒmoniu[C] / ápgautoiu / turinćiu welinu[D] / girtokły[1] / apſiriieiu[E].

4. ⸢Kinteio abidu ſunkiu garboy ſau priderunćioy / per tułus iʒgedinimus ir apiuokimus / kad áʒurißi ákis weydan mußie / kad Herodas[F] apwilkis bałton iupon apiuokie ir paniekino ii ſau / ſu wiſu ſáwo kariu / kad apnuogintas ſtułpop buwo piririßtas / ir bayſiey płaktas / kad terp łátru ir piktadeiu widuy vnt kriʒiaus iʒpełotas⸣[G].

5. Kinteio ir dayktuoſe ſáwiſp prigulinćioſe[2]: ⸢rubay buwo iam atimti / kuriuos ſu[-]płeſi[3] / terp ſawis kotoy[4] paſidaliio⸣[H] / Motina io ßwynćiauſia ne iʒbiłomo ſopulo kaławiiu perſmegta. Apaßtałay ir mokitiniey ir kiti prietelus io iʒgun-

2. Ná dußy ʒaś cierpiał ſmutek / y boleśći niewypowiedʒiane / ktore ſáme mogłybyły vmorʒyć[×]. ‹Smętna ieſt Dußá moia áʒ do śmierći›[I].

3. Cierpiał ná ſłáwie / gdy go náʒywali złocʒyńcą[J] / buntownikiem[K] / ludʒi oßukiwáćielem[×] / máiącym Dyabłá[L] / piianicą[×] / obʒercą[×M].

4. ⸢Cierpiał krʒywdę wielką w chwale ſobie náleʒytey / prʒeʒ roʒmáite ʒáwſtydʒenia y nagráwánia[×] / gdy ʒawiąʒáwßy ocʒy w twarʒ go bili / gdy Herod[N] oblokßy[×] go w ßáte biała náśmiewał ſię y wʒgárdʒił im / ʒe wßytkim woy[-]ſkiem ſwoim / gdy obnaʒony do ſłupá był prʒywiąʒány / y ſtráßliwie bicʒowány / gdy miedʒy łotrámi y złocʒyńcámi ná krʒyʒu roſpięty⸣[O].

5. Cierpiał y w rʒecʒách do śiebie naleʒących: ⸢ßáty mu były odięte / ktore roʒdarßy káći miedʒy ſobą podʒielili⸣[P] / Mátká iego naświętßa niewymowney boleśći miecʒem prʒebitá. Apoſtołoiwie / vcʒniowie / y drudʒy prʒyiaćiele iego

In anima paſſus est triſtiã[5]; *&c.*
Matt: 27.
Triſtis eſt anima mea[Q].
In fama.
Luc: 22. v. 3.
Ioan: 18. 30.
Si nõ eſſet hic malefactor.
Matt: 11.
Vini potator.
In honore.
Luc: 22. 74.
Luc: 23.
Ioan: 19.
Iſa: 53. 12.
Cum ſceleratis reputatus eſt.
In rebus.
Luc: 23. 34.
Ioan: 19.
Matt: 26.
Tunc diſcipu-

A Mt 26,38; Mk 14,34.
B Jn 18,30; Lk 22,71.
C Lk 23,2.
D Jn 8,48.
E Mt 11,19.
F Erodas; Lk 23,11.
G Lk 23,11; Jn 19; Iz 53,12.
H Lk 23,34.
I Mt 26,38; Mk 14,34.
J J 18,30; Łk 22,71.
K Łk 23,2.
L J 8,48.
M Mt 11,19.
N Herod; Łk 23,11.
O Łk 23,11; J 19; Iz 53,12.
P Łk 23,34.
Q BSV Mt 26,38.
1 Err. Turi būti „girtuokły".
2 Err. Turi būti „prigulinćiuoſe".
3 „ſu=płeſi".
4 Err. Turi būti „kotay".
5 Err. Turi būti „triſtitiã".

li ◇ relicto eo fugerunt.

io iʒgunditi / iſʒwaykiti / ir per tułas wietas iʒbarſtiti. Támi wiſámi buwo Wieſʒpaties kunćia łabay ſmárki / ney {ſ}irdʒiu permanoma / ney lie{ʒ}uwiu iʒſakoma.

A quo? & cur paſſus.

PVNKTAS II.

Nuog ko? ir del kokio gało kinte?

§ I. Nuog ko?

1. A Deo Patrem[1]. Iſa: 53. Propter ſcelus populi. Rom: 8. 32. Proprio Filio ◇ non pepercit.

1. NVog paties Diewo Tewo: ‹Del piktibes ʒmoniu mano iʒtikau ii›[B] / tay ira / Sunu máno iʒdawiau vnt kunćios ir ſmerties. Ir Apaſʒtałas kałba {á}pe Diewu / ‹kuris / «tieg» / tikram ſunuy ſáwo ne prełayde / bet aʒu mus iʒdawe›[C].

2{.} A ſe ipſo. Iſa: 53[.] Oblatus eſt quia ipſe voluit[.] & Ioan: 10. Pono animam meam pro {o}uibus[A].

2. Pats Wieſʒpats Ieʒus. ‹Ofierowatas[2] / «tieg» / ira / iog patſay noreio›[D]. Ir ſʒwieśiaus Ioniep[E] ſwyntump: ‹Niekas notima duśios máno mań / bet aſʒ nuog ſáwis paties de[ſ]mi iu›[F]: Kuris ‹dawe / «tieg» / ſ{á}wi pati› ‹vnt afieros Diewuy / vnt mieło pakwepimo›[G]. Ir ki-

toſa

iego ſtráchem nápełnieni / roʒpędʒeni y prʒeʒ roʒne mieyſcá w roʒſypkę[×] podáni. W tym wſʒytkim byłá męká Páńſka bárʒo ſroga / áni ſercem poięta / áni ſłowem wymowiona.

PUNKT II.

Od kogo? y dla iákiego końcá[×] ćierpiał?

§ I. Od kogo?

NAprʒod[×] od ſámego Bogá Oycá: ‹Dla ʒłośći[×] ludu mego vbiłem[×] go›[H] / mowi v Iſáiaſʒá[I] / to ieſt / ná śmierć wydáłem. Y Apoſtoł rʒekł o Bogu. ‹Ktory własnemu Synowi nie prʒepuśćił[×] / ále go ʒá nas wſʒytkich wydał›[J].

2. Sam ſię też wydał Pan Ieʒus. ‹Ofiárowan ieſt / iʒ ſá chciał›[K]. Y iaśniey v Janá[L] S. ‹Kłádę duſʒe moię / abych ią ʒáśie[×] wʒiął / nikt mi iey nie bierʒe / ále ia kłádę ią ſam›[M]. Y do Epheſ: Apoſt: ‹Wydal ſámego śiebie› ‹ná ofiárę› / y ná ʒabićie Bogu / ‹ku wdʒięcʒney

Cc wonno-

A BSV Io 10,17: „pono animam meam ut iterum sumam eam".
B Iz 53,8.
C Rom 8,32.
D Iz 53,7.
E Jonas, apaštalas ir evangelistas; Jn 10,17–18.
F Jn 10,18; taip pat žr. 10,17.
G Ef 5,2.
H Iz 53,8.
I u Izajasza; Izajasz; Iz 53,8.
J Rz 8,32.
K Iz 53,7.
L u Jana; Jan, apostoł i evangelista; J 10,17–18.
M J 10,17–18.
1 Err. Turi būti „Pa-tre".
2 Plg. lenk. „Ofiarowan".

toſa wietoſa taygi r{á}ßtas S. kałba. *Eph. 5. 2*[A]. *1. Tim: 2. 6*[B]! *Tit: 2*[.] *14*[C].

3. A Iudæis. Matt: 27.

3. Nuog Ʒ̄ydu / ir Iudo⸗ßous[D] / nuog Kunigu ir wi⸗resniu Ʒydu / kad iʒdáwe Piłotuy[E] / ir priwerte ii / adūt lieptu nukriʒiawot / kaypo Apaßtałay świnti / ir wiſi Krikſcionis kałbeio / mełʒda⸗mies Diewuy W: ‹Kodring «tari» gimines ſuniuko / o ʒmonies tuſcʒus dayktus mu[⸗]ſte. Paſkiele Karaluus ʒia⸗mes / ir Kunigaykſcʒiey ſuſi⸗rinko draugi prieß Wießpa⸗ti / ir prieß Chryſtuſu io. Net ſuſirinko poteyſiey mieſty tá⸗mi prieß ßwyntu Sunu tá⸗wo Iáʒuſu / kuri patepey. Herodas[F] / ir Pontſkaſay Pi⸗łotas[G] / ſu pahoncʒumis / ir ſu ʒmonemis Iʒraelous›[H] / [et]c.

Act: 4. 24.

Pſal: 2. Quare fremuerunt gentes.

4. A poteſtate tenebrarū.

Luc: 22. 52[S]. *Hæc eſt hora veſtra.*

4. Nuog Duśiu nepriete⸗lu / kurie Ʒydus ir Pahonus gunde / kurſte / rágino adunt Wießpati numucʒitu / ir áʒu[⸗]mußtu. ‹To ira / «tieg / Chry⸗ſtus» wałunda iuſu / ir galibe tumſibiu›[I] / tay ira / Welinu / adunt daritumite vnt ko ius piktibe iuſu tiſia.

Punktas[1]

wonnośći›[J] / y ná innych wie⸗lu mieyſcách toʒ piſmo S. mowi[K].

3. Od Ʒ̄ydow / od Iudaßá[L] / Kápłanow / Biſkupow y ſtárßych ʒydowſkich / gdy wydáli Piłátowi[M] / y przywie⸗dli go do tego / áby kaʒáł v⸗krzyʒowáć / iako Apoſt: SS. y wßyſcy Chrześćiánie mo⸗wili modląc ſię Bogu. Pá⸗nie / ‹precʒʒe[×] ſię narody ʒbu⸗rʒyli / á ludʒie proʒne rʒeczy prʒemyślali[×]: Powſtáli Kro⸗lowie ʒiemie / y Xiąʒeta ʒgro⸗madʒili ſię weſpołek[×] prʒeći⸗wko Pánu/y prʒećiwko Chry[⸗]ſtuſowi iego. Abowiem ſię ʒgromádʒili prawdʒiwie w mieśćie tym prʒećiwko świę⸗temu Synowi twemu IE⸗ʒuſowi / ktregoś pomaʒał / Herod[N] y Pontſki Piłat[O] ʒ Po⸗gány y ʒ ludʒmi Iʒráelſkimi[P]›[Q].

4. Od Dußnych[×] nieprʒyiá⸗ćioł / ktorʒy Ʒydy y Pogány kuśili / wʒbudʒáli y prʒyna⸗gláli / áby Páná vmęcʒyli / y ʒámordowáli: ‹Tá ieſt / «prá⸗wi / Chryſtus» godʒina wáßá / y moc ćiem̄ości›[R] / to ieſt / dyá⸗błow / ábyśćie cʒynili to / ná co was ʒłość[×] wāßá ćiągnie.

A Ef 5,1–2.
B 1 Tim 2,5–6.
C Tit 2,14.
D Judo; Judas Iskarijotas; Mt 26,14–16; 27,3–5.
E Pilotui; Pilotas; Mt 27,11–26.
F Erodas; Apd 4,24–27.
G Pilotas; Apd 4,24–27.
H Izraelio; Izraelis; Apd 4,25–27; taip pat žr. Ps 2,1.
I Lk 22,53.
J Ef 5,2.
K Ef 5,2; 1 Tm 2,5–6; Tt 2,14.
L od Judasza; Judasz Iskariota; Mt 26,14–16; 27,3–5.
M Piłatowi; Piłat; Mt 27,11–26.
N Herod; Dz 4,24–27.
O Piłat; Dz 4,24–27.
P Izraelskimi; izraelskie; Dz 4,24–27.
Q Dz 4,25–27.
R Łk 22,53.
S BSV Lc 22,53.
1 Err. Kustodas neatkartotas 203 p.

Cur paſſus?

1. Ad gloriā Dei. *vniuerſa*[1] *propter ſemetipſū*[A] *operatus eſt Dn̄us. Prou: 16. v. 4.*

2. Vt ſuam Charitatem indicaret. Ioan: 3. Sic ◇ Deus dilexi{t} mundum. Rom: 8. 32. Pro nobis ◇ tradidit illum.

3. Vt iuſtitiā manifeſtaret ſuam. 1. Cor: 6. 20. 1. Cor: 7. 20. 1. Tim: 2. 6. Qui dedit redemptionem ſemetipſum[B] *pro omnibus.*

§. 2. Del kokio gáło kinte.

1. Del gárbos Diewo. Tos pirmiauſiey Diewas ießko wi[⸗]ſuoſe ſáwo dárbuoſe. ‹Wieß⸗pats wiſa padare del ſáwis paties›[C] / tay ira / del gárbos ſáwo. Tu gárbu ápturi Die⸗was ißreyßkimu ir parodi⸗mu tułu ſawo tobulibiu / ku⸗riu daug łabay rundaſi kun⸗ćioy ir ſmertiey Wießpaties Iaʒaus. Terp kuriu ipaćiey tos ʒiba ir twaſka / Meyłe io prieß {ʒ}mones: ‹Diewas teyp numiłeio ſwietu / kad wiena⸗gimi Sunu ſáwo d{á}we iam›[D]. Vnt ko dáwe? Atſáko Apa⸗ßtałas: ‹Iʒdawe «tieg» / áʒu mus›[E].

Rodʒiaſi teyſibe io / kad noreio / idant ligus butu at⸗pildimas nuſideimuy / adunt teyp didis butu ſuwartas / kayp dide buwo ſkoła. To⸗drin ráßtas ſako tunkiey ápe Wießpati muſu / kad anas mus pirko / ába atpirko. ‹Pir⸗kti eſte pirkłu didʒiu›[F] / ‹iʒda⸗we ſáwi pati atpirkłu›[G] / áʒu nuſideimus muſu. Pirkimi daykto

§ 2. Dla iákiego końcá[×] ćierpiał,[2]

[I.] Náprʒod dla chwały Bo⸗ʒey. Tey Bog nábárʒiey ßu⸗ká we wßytkich ſpráwách ſwoich. ‹Pan wßytko vdʒia⸗łał[×] dla śiebie›[H] / to ieſt / dla chwały ſwoiey. Tę chwałę odnośi Bog pokaʒániem y wyʒnaniem roʒnych ſwych doſkonałośći ktorych bárʒo wiele náyduie ſię w męce y śmierći Páńſkiey. Miedʒy ktoremi oſobliwie[×] świeći ſię y iaśnieie Miłość iego prʒe⸗ćiw ludʒiom / ‹Bog ták vmi⸗łował świát / ʒe Syná ſwe⸗go iednorodʒonego dał›[I]. Ná co dał? odpowiáda Apoſtoł / ‹wydał / «práwi» / ʒá nas›[J]. Pokaʒuie ſię ſpráwiedliwość iego / kiedy chćiał / áby rowna była nágrodá niepráwośći[×] / áby ták wiele było wrocono / iako było dłuʒno. Prʒetoʒ pi⸗ſmo cʒeſto wſpomina o Pánu náßym / ʒe on nás kupił / albo odkupił. ‹Kupieni ieſteśćie ʒápłatą wielką›[K] / ‹wydał ſá⸗mego śiebie ʒá mię›[L] / ‹ktory ſá⸗mego siebie dał ná okup ʒá wßytkie.

Cc 2

A BSV Prv 16,4: „semet ipsum".
B BSV 1 Tim 2,6: „semet ipsum".
C Pat 16,4.
D Jn 3,16.
E Rom 8,32.
F 1 Kor 6,20.
G 1 Tim 2,6.
H Prz 16,4.
I J 3,16.
J Rz 8,32.
K 1 Kor 6,20.
L Ga 2,20.
1 Err. Turi būti „Vniuerſa".
2 Err. Powinna być kropka.

daykto kokio / tádu áʒuſiłayko teyſibe / aba ligibe pirk{ł}o ſu dayktu pirkámu / kád tiek duoſtis kiek ſtowi dayktas parduodamas. Iey t{á}du mus Chriſtus pirko / ába átpirko / tadu tiek aʒumokieio teyſibey Diewo / áʒu muſu neteyſibes / kiek priwáłe Diewo teyſibe: ir tol daugieſn áʒumokieio / neygi priwałe / adunt ſkałſus butu atpirkimas muſu. Tay ſáko ir Apaßtał: ‹Kuri / «tieg» / Diewas paſtáte› ‹unt p{á}rodimo teyſibes ſáwo›[A].

Wiſagalibi parode kunćioy Sunaus ſáwo / kayp ráßo Iſáioßius[B]. ‹Tapo kunigiſte / ába Wießpatiſte / io vnt peċiu io›[C]: tays ʒodʒieys kryʒius Wießpaties / wadinaſi Wießpatawimu / kuri anas neśie vnt peċiu ſáwo / iʒg mieſto / kaypo terpu kitu ſianas Tertulionas[D] kałba: ‹Kas «tieg» wiſißkay iʒg karalu ʒynkłu galibes ſ{á}wo vnt peċiu neßioia / o ne gieriaus vnt gałwos karunu / árba runkoy ſceptrum[1]?›[E] bet pats karalus nauias / nauiu amʒiu Chryſtus Iaʒus náuiu gárbu / nauiu

wßytkie›[F]. W kupowániu rʒeczy iákiey / tedy ʒáchowuie ſie ſpráwiedliwość / álbo rowność ʒáplaty ʒ rʒeczą kupioną / gdy ták ſię wiele dáie / iáko wiele rʒecʒ ſtoi[×] prʒedaʒna[×]. Ieſli tedy nas Chryſtus kupił / álbo odkupił / toć ták wiele dał ſpráwiedliwośći Boſkiey / ʒá náße nieprawośći[×] / iáko wiele potrʒebowáłá Boſka ſpráwiedliwość / y dáleko więcey ʒápłaćił / á niʒ potrʒebá było / áby obfity był okup náß. To powiáda y Apoſtoł: ‹Ktorego / «práwi» / Bog wyſtáwił vbłagániem› ‹ku okaʒániu ſpráwiedliwośći ſwoiey›[G].

Rom: 3. 26. Ad oſtenſionē iuſtitiæ eius.

Wßechmocność teʒ pokaʒał Bog w męce ſyná ſwego / iáko piße Iʒaiaß[H]: ‹Stáło ſie Pánowánie ná rámieniu iego›[I] / to ieſt / Krʒyʒ / iáko miedʒy inßemi ſtáry mowi Tertulian[J]: ‹Kto / «práwi» / ʒgołá[×] ʒ krolow ʒnák mocy ſwey ná rámieniu nośi / á nie ráczey ná głowie koronę / álbo w ręce ſceptrum[×]?›[K] ále ſam krol nowy nowych wiekow Chryſtus Ieʒus / nową chwałę / nową

4. Omnipotentiam. Iſa: 9. 6. Lib: contra Iudæos.

A Rom 3,25.
B Izaijas, pranašas, Amoco (Amozo) sūnus; Iz 9,5–6.
C Iz 9,5; BSV Is 9,6.
D Tertulianas (lot. *Quintus Septimius Florens Tertullianus*; apie 160–220); žr. išnašą „E".
E Tertulianas; žr. Tertullianus. *Adversus Judaeos*, X, 12.
F 1 Tm 2,6.
G Rz 3,25.
H Izajasz, prorok, syn Amosa; Iz 9,6.
I Iz 9,6.
J Tertulian (łac. *Quintus Septimius Florens Tertullianus*; ok. 160–220); zob. przypis „K".
K Tertulian. *Przeciw Żydom*, X, s. 207; odsyłacz do źródła łacińskiego zob. przypis „E".
1 Lot.; lie. „skeptras".

bu / nau⸗iu[4] galibi / nau⸗iu[5] aukßtibi ſ{à}wo vnt piaćio iʒneße / tay ira / Kriʒiu / palig Pranaßawimo Dowido[C] S. tay tas Daktaras. Pranaßas Abakukas[D] teyp gi biło: ‹Ragay runkoſe io: «ir tuoiaus priduoſt» / tinay aʒudingta buwo ſtipribe io›[E]: Tinay / tay ira / vnt Kriʒiaus parode galibi ſáwo / norint gi bediewiamus / ir ne teyſiemus buwo aʒuſłepta ne paʒino ios. ‹Kał[⸗] beimas ápe kriʒiu / tiems / kuriey prapuoła padukimas ira / bet tiemus / kuriey iʒganimu aptur / ira galibe Diewo›[F].[6] taria Apaßt.

Pſal: 95. Ab: 3. v. 4. Cornua eius in manib[us][A] eius vbi[B] abſcondita eſt fortitudo eius.

1. Cor: 1. v. 18. Verbum ◇ crucis pereuntibus ◇ ſtultitia est.

Párode ißminti / kad per dayktu po akim ʒmoniu giedos / kokia buwo ſmertis vnt krʒiaus terp łátru / Diewas aptureio gárbu didy / kad ſmerćiu ſmerti ſutrine / kad kunćiu ir ſopuleys vmʒinu pałaymu ir dʒiaugſmu mumus nupełne. Del to Powiłas[G] S. Korinth: tare: ‹Sakome iʒminti Diewo paſłaptoy / anu vʒuſłeptu / kuriu Diewas praʒinklino pirma vmʒiu vnt garbos muſu›[H] (o

tolous

5. Sapientiam ſuam.

1:[1] Cor: 1. 27. Quæ ſtulta ſunt mundi elegit.

1. Cor: 2. v. 7. Loquimnr[2] Dei ſapientiam in miſterio[3], &c.

nową wɫádʒę / nową wyſokość ſwą ná rámieniu wynioſł / to ieſt / Krʒyʒ według Proroká Dáwida[I] S. to ten Doktor. Prorok Abakuk[J] teʒ mowi: ‹Rogi w ręku iego› / «y ʒáraʒ prʒydáie[×]» / Tam ieſt ʒákryta[×] moc iego›[K][:] Tam / to ieſt / ná krʒyʒu / pokaʒał moc ſwoię / ácʒ[×] nieʒboʒnym[×] y nie ſpráwiedliwym byłá ʒákryta[×]: nie poʒnáli iey. ‹Mowá o krʒyʒu / tym / ktorʒy giną / ieſtći głupſtwem: lecʒ tym / ktorʒy ʒbáwienia doſtępuią /› ‹ieſt mocą Boʒą›[L].[7] mowi Apoſt.

Pokáʒał mądrość / gdy prʒeʒ rʒecʒ w ocʒách iudʒkich[8] ſromotną[×] / iáka byłá śmierć ná krʒyʒu / międʒy łotrámi Bog otrʒymał chwałę wielką / gdy śmierćią śmierć ſtarł[×] / gdy vtrapieniem y boleśćiámi wiecʒne ßcʒęśćie nam y weſele[×] ʒáſłuʒył. 3 tad Páweł[M] S. do Korynth: rʒekł: ‹Powiádami[×] mądrość Boʒą w táiemnicy / onę ʒákrytą[×] / ktorą Bog prʒeʒnácʒył prʒed wieki ku chwale náßey›[N] (á dá

Cc 3 leko

A BSV Hab 3,4: „cornua in manibus".
B BSV Hab 3,4: „ibi".
C Dovydo; Dovydas; Ps 96; BSV Ps 95.
D Habakukas; Hab 3,4.
E Hab 3,4.
F 1 Kor 1,18.
G Paulius; 1 Kor 2,7.
H 1 Kor 2,7.

I Dawida; Dawid; Ps 96; BW Ps 95.
J Habakuk; Ha 3,4.
K Ha 3,4.
L 1 Kor 1,18.
M Paweł; 1 Kor 2,7.
N 1 Kor 2,7.
1 Err. Turi būti taškas.

2 Err. Turi būti „Loquimur".
3 Err. Turi būti „myſterio".
4 Err. Turi būti „nauiu".
5 Err. Turi būti „nauiu".
6 Greičiausiai turi būti „/".
7 Err. Powinien być inny znak przestankowy.
8 Err. Powinno być „ludʒkich".

tolous gierious vnt ſáwo) ‹ūt Błowes g{á}rbingos małones ſáwo / per kuriu mi{e}łus ſau mus padare / mielauſiami Suni ſawo›[A].

Kitas gałas kunćios ir ſmerties / Wießpaties / bu⸗wo gárbá iogipaties[1] pagal ʒmogiſtes. Nes Chryſtus Diewas ir ʒmogus iʒ tos kunćios ſáwo / turi po Die⸗wuy łabay dydi gárbu dun⸗guy / ir wiſámi ſwieti / kayp Apaßtałas świeſiey ir atwi⸗ray mokia: ‹Iʒnaykie ſáwi pati / priemis tárno pawayʒ⸗du /› ‹ſtoiſi pakluſnas ag ik ſmerti / o ſmerti kriʒious. Del to vʒkiełe ába paaukßtino ii Diewas / ir dáwe iam w{á}r⸗du / kuris ira vnt wiſu war⸗du / adūt vnt wárdo Iaʒaus wiſokias kiałis[2] kłauptu / dun⸗gißkas / ʒiamißkas ir piaklíß⸗kas›[B].

Trećias.[3] atpirkimas ſwieto pagal aßtros teyſibes / kay⸗po kałba Theologay in ri⸗gore iuſtitiæ[4], aßtroy tey⸗ſi{b}ey: ‹Net pirkti eſte pirkłu di{d}ʒiu / gárbinkitegi[5] ir neßio⸗kite D{i}ewu / kuni iuſu›[C]. Ir Peatras

leko[6] więcey ku ſwoiey) ‹prʒeʒ ktorą prʒyiemnymi nas vcʒy⸗nił w namilßym Synie ſwo⸗im›[D].

Drugi koniec / M{ę}ki y śmierći Páńſkiey / byłá chwa⸗łá iegoʒ ſámego wedle cʒło⸗wiecʒeńſtwá: Abowiē Chry⸗ſtus Bog y cʒłowiek / ʒ tey męki ſwoiey ma po Bogu bárʒo wielką chwałę w nie⸗bie y we wßytkim świećie / iáko Apoſtoł iaśnie y otwo⸗rʒyśćie[x] náucʒa. ‹Wynißcʒył ſámego śiebie / prʒyiawßy poſtáć ſługi /› ‹ſtáwßy ſię po⸗ſłußnym áʒ do śmierći / á śmierći krʒyżowey. Dla tego teʒ Bog go wynioſł y dáro⸗wał mu imię / ktoreieſt[7] nád wßelkie imię / áby ná imię Ie⸗ʒuſowe wßelkie koláno klękało niebieſkie ʒiēſkie y podʒiemne›[E].

Trʒeći / odkupienie náße według oſtrey ſpráwiedli⸗wośći / iáko mowią Theolo⸗gowie in rigore juſtitiæ[8], w ſurowey ſpráwiedliwośći: ‹Albowiemeśćie kupieni ʒá⸗płátą wielką / chwalćie y no⸗śćie Bogá w ćiele wáßym›[F]. Y Piotr

Alter Finis.[9] *Paſſionis glo⸗ria Chriſti.*

Phil: 2. Factus eſt o⸗bediens[G] *vſq[ue], &c.*

Propter quod exaltauit eū Deus, &c.

3. Finis Re⸗demptio no⸗ſtra.

1. Cor. 6. 20. E[m]pti ⟡ eſtis precio[H] *magno.*

A Ef 1,6.
B Fil 2,7–10.
C 1 Kor 6,20.
D Ef 1,6.
E Flp 2,7–10.
F 1 Kor 6,20.
G BSV „factus oboediens".
H BSV „pretio".

1 „io gi paties".
2 Err. Turi būti „kialis".
3 Greičiausiai turi būti kitas skyrybos ženklas.
4 Lot.; lie. „pagal griežtą (nelankstų) teisingumą".
5 „gárbinkite gi".
6 „lekko".
7 „ktore ieſt".
8 Łac.; pol. „surowe prawo".
9 Err. Nereikalingas taškas.

1. Pet: 1. 18. Scientes quod non corruptibilibus aure[1]. &c.

Peatras[C] ſwintas: ‹ʒinoda⸗mi / «tieg» / iog ne giendunćieys dayktays / ſidabru / {á}rba au⸗xu eſte atpirkti›[D] / ‹bet brangiu krauiu Awinelo ne kałto / ir nepatepto Chryſtuſo›[E] ‹apcʒy⸗ſtii dušias iuſu / pakłauſimi / miayłey brolißkoy iʒ tikros ßirdies / wienas kitu miłekite k{á}rśćiaus›[F].

4. Del paweykſło wiſokiu gieribiu / kurias łabiauſiey parode kaypo ʒerkoły ſkay⸗ſtámi kunćioy ſáwo. Teyp S. Petras[G] ſ{á}ko: ‹Chriſtus / «tieg» / kinte áʒu ius / iumus palikdamas paweykſłu / adūt eytumite paſkuy pedus / aba ʒingſnius io›[H]. Tump kietu⸗riump galump[3] wiſi kiti ſuſi⸗teka ir ſuſieyti.

1. Pet: 2. 25[A]. Chriſtus paſſus ◇ pro vobis, vobis relinquens exemplum.

PUNKTAS III.

Kunćia Wieſzepaties[4] Iezaus ira iždas.

Paſſio Chriſti eſt theſaurus. Hæb:[2] 11. 22[B]. Maiores diuitias æſtimãs ◇ improperium Chriſti.

Paßtałas S. r{á}ßidámas ápe Moyʒe{ś}iu[I] / ſáko k{á}d ‹dábiaus brungino iʒgiedini⸗mu / {á}ba kunciu Chriſtaus / negi turtu ir iʒdu Aegypćio⸗nu›[J] / iʒ kuriu ʒodʒiu rodʒiaſi świeśiey[5]

Y Piotr[K] S.[6] ‹Wiedʒac iʒ nie⸗ſkáʒitelnemi rʒecʒámi / ʒło⸗tem / álbo śrebrem ieſteśćie odkupieni›[L] / ‹ále drogą krwią Báránka nie nagánionego[X] y niepokalánego[X] Chryſtuſá›[M] / ‹o⸗cʒysćiwßy duße wáße w po⸗słußeńſtwie / w miłośći brá⸗terſkiey ʒ ßcʒerego ſercá iedni drugie miłuyćie gorecey›[N].

4. Ná prʒykład cnot wßy⸗tkich ktore nábarʒiey poka⸗ʒał / iáko w ʒwierćiedle iá⸗kim w męce ſwoiey. Ták S. Piotr[O] powiáda: ‹Chryſtus / «práwi» / vćierpiał ʒá was / wā prʒykład ʒoſtáwuiąc / abyſmy ßli ſtopámi[X] iego›[P]. Do tych cʒterech końcow drugie ſię śćiągáią.

PUNKT III.

Męká Páńſka Iezuſowa skárb ieſt.

Poſtoł S. pißąc o Moy⸗ʒeßu[Q] powiada / że ‹drożey ſobie ßácowáł[X] ʒáwſtydʒenie / álbo vragánie Chryſtuſowe / á niʒ máiętnośći[X] y ſkárby Aegyptſkie›[R] / ʒ ktorych słow pokaʒuie

A BSV Pt 2,21.
B BSV Hbr 11,26.
C Petras; 1 Pt 1,18–22.
D 1 Pt 1,18.
E 1 Pt 1,19.
F 1 Pt 1,22.
G Petras; 1 Pt 2,21.
H 1 Pt 2,21.
I Mozę; Mozė; Hbr 11,26.

J Egiptiečių; egiptiečiai; Hbr 11,26.
K Piotr; 1 P 1,18–22.
L 1 P 1,18.
M 1 P 1,19.
N 1 P 1,22.
O Piotr; 1 P 2,21.
P 1 P 2,21.
Q o Mojżeszu; Mojżesz; Hbr 11,26.
R Egipskie; egipski; Hbr 11,26.

1 Err. Turi būti „auro".
2 Err. Turi būti „Heb.".
3 Err. Turi būti „gałump".
4 Err. Turi būti „Wieſzpaties".
5 Kustodas ne visai sutampa su pirmuoju 208 p. žodžiu.
6 Dwukropek w tekście litewskim.

Piątek Poſtu. 207

Peatras ſwintas: ʒinoda⸗mi / tieg / iog ne giendunćieys dayktays / ſidabru / arba au⸗xu eſte atpirkti / bet brangiu krauiu Awinelo ne kalto / ir nepatepto Chryſtuſo apcʒy⸗ſtii dušias iuſu / paklauſimi / miayley brolißkoy iʒ tikros ßirdies / wienas kitu milekite karśćiaus.
4. Del paweykſlo wiſokiu gieribiu / kurias labiauſiey parode kaypo ʒerkoly ſkay⸗ſtámi kunćioy ſáwo. Teyp S. Petras ſako: Chriſtus / tieg / kinte aʒu ius / iumus palikdamas paweykſlu / adūt eytumite paſkuy pedus / aba ʒingſnius io. Tump kietu⸗riump galump wiſi kiti ſuſi⸗teka ir ſuſieyti.

Y Piotr S. Wiedʒac iʒ nie⸗ſkáʒitelnemi rʒecʒámi / ʒło⸗tem / álbo śrebrem ieſteśćie odkupieni / ále droga krwia Báránka nie nagánionego y niepokalánego Chryſtuſá / o⸗cʒysćiwßy duße wáße w po⸗słußeńſtwie / w miłośći brá⸗terſkiey ʒ ßcʒerego ſercá iedni drugie miłuyćie gorecey.
4. Ná prʒykład cnot wßy⸗tkich ktore nábarʒiey poka⸗ʒał / iáko w ʒwierćiedle iá⸗kim w męce ſwoiey. Ták S. Piotr powiáda: Chryſtus / práwi / vćierpiał ʒá was / wā prʒykład ʒoſtáwuiąc / abyſmy ßli ſtopámi iego. Do tych cʒterech końcow drugie ſię śćiągáią.

1. Pet: 1. 18. Scientes quod non corruptibilibus aure. &c.
1. Pet: 2. 25. Chriſtus paſſus pro vobis, vobis relinquens exemplum.

PUNKTAS III.
Kunćia Wieſzepaties Iezaus ira iždas.

PUNKT III.
Męká Páńſka Iezuſowa skárb ieſt.

Paſſio Chriſti eſt theſaurus. Hæb: 11. 22. Maiores diuitias æſtimās improperium Chriſti.

Paßtalas S. raßidámas ape Moyʒeśiu / ſako kad dábiaus brungino iʒgiedini⸗mu / aba kunciu Chriſtaus / negi turtu ir iʒdu Aegypćio⸗nu / iʒ kuriu ʒodʒiu rodʒiaſi świeśiey

Poſtoł S. pißąc o Moy⸗ʒeßu powiada / że drożey ſobie ßácowáł ʒáwſtydʒenie / álbo vragánie Chryſtuſowe / á niʒ máiętnośći y ſkárby Aegyptſkie / ʒ ktorych ſłow pokaʒuie

świeſiey / kad Moyzeſius[A] muſte ſau ápe kunćiu Wießpaties / kaypo ápe iʒdu brungiauſi / kuris ne tiktay Aegipcioniu[B] / bet wiſu kár{á}lu ʒiames wiſokius / ir wiſus iʒdus praeio / ir todrin ii vnt wiſo prakiełe / ir iuo łabiauſiey giereioſi / o kita wiſa aʒunieku[1] ſau paſkayte. Ne noreio but á{ʒ}u ſunu karaliaus Aegipto[C] / ir k{a}ralumi io: kunćiu ſau ir kriʒiu Chriſtaus áprinko. Trumpay dabokimes ir mes tam iʒduy didʒiauſiam ir brungiauſiam.

Tris ipaćiey tikribes turi iʒdas. 1. Ira / but áʒuſleptu. 2. Did{ʒ}iu ir ſkalſu. 3. Adunt butu brungus. ⸢Tay rundaſi wiſa kunćioy Wießpaties⸣[D]. Ira ikaſtas giley iʒdas kunćios Weißp.[2] Iaʒaus pirm dirwoy ſeno teſtámento / figuroſe ir pranaßiſteſe ßwyntu pranaßu. Tu Abelis[E] nuog Kaimo[F] brolo áʒumußtas. Tu Noe[G] ſu ſáwu ſkriniu / tu krumas vgnim de{g}us á ne ſudegus[H]. Tu Moy[⸗]ʒeſius[I] ſawim paćiu ir afieromis Awi⸗

pokaʒuieſie iáśnie / ʒe Moyʒeß[J] myślił ſobie o męce Chryſtuſowey / iáko o ſkárbie nádroʒßym / ktory nie tylo[×] Aegyptianow[K] / ále y wßytkich krolow ʒiemſkich wßelákie y wßytkie prʒechodʒi / y dla tego pocʒytał[×] ſobie nawiętße bydʒ bogáctwo / y w nim ſię kochał náybárʒiey / á inne wßytkie ʒá nic ſobie pocʒytał[×]. Niechćiał bydʒ miány[×] ʒá ſyná Krolá Aegyptu[L] / áni krolem iego / Męke ſobie y krʒyʒ obrał. Prʒypátrʒmy ſię y my temu ſkárbowi nawiętßemu y nádroʒßemu.

Trʒy oſobliwie[×] właſności[×] ma ſkárb. 1. Bydʒ vtaiony̆. 2. Aby był wielki y ʒnácʒny. 3. Aby był drogi. ⸢To náyduie ſię wßytko w męce Páńſkiey⸣[M]. Ieſt ʒákopána wprʒod głęboko ná roli ſtárego teſtámentu / w figurách / y w proroctwách SS. Prorokow / Tę Abel[N] od Káimá[O] brátá ʒábity / Tę[3] Noe[P] ʒ ſwą Arką / Tę kierʒ[×] w ogniu goraiący[×] / á nie mogąc ʒgorʒeć[Q] / Tę Moyʒeß[R] ſamym ſobą y ofiárami ſwemi / Barankiem wielkonocnym /

Theſauri proprietates. 1. Vt ſit abſconditus. 2. Vt ſit magnus. 3. Vt ſit precioſus. Quæ tria inueniuntur in Paſſ[ione] Chriſti. 1. Abſconditus. Luc: 24. 26. Gen: 4. v. 3. Exod[:] 3[.] v. 2. {E}xod: 12. Num. 21. 8.

A Mozė; Hbr 11,24–29.
B Egiptiečių; egiptiečiai; Hbr 11,25–26.
C Egipto; Egiptas; Hbr 11,24–29.
D Lk 24,26.
E Abelis; Pr 4,1–8.
F Kaino; Kainas; Pr 4,1–8.
G Nojus; Pr 6,11–22.
H Iš 3,2.
I Mozė; Iš 12.
J Mojżesz; Hbr 11,24–29.
K Egipcjan; Egipcjanie; Hbr 11,25–26.
L Egiptu; Egipt; Hbr 11,24–29.
M Łk 24,26.
N Abel; Rdz 4,1–8.
O od Kaina; Kain; Rdz 4,1–8.
P Noe; Rdz 6,11–22.
Q Wj 3,2.
R Mojżesz; Wj 12.
1 Err. Turi būti „aʒu nie=ku".
2 Err. Turi būti „Wießp.".
3 „Tę".

mis Awinelo weliku / ir kito⸗mis łabay tułomis. ⌜Tu ʒaltis iʒ wario aukßtin pakiełtas / ir ikirſtus nuog giwaćiu / pa⸗ćiu pawiʒdeimu gidʒius⌝[A]. ⌜Tu woła rikßti iʒtikta ir daug wundenio iʒliedama⌝[B] / ir kitos be ſkayćious figuros ʒinkli⸗no. Tu r{á}ßtuoſe ſáwo Do⸗widas[C] / Iſaias[D] ir kiti Prana⸗ßay tułays budays ir ne iʒ⸗manamays regeimays áʒu⸗woʒie / norint kártays atwi⸗ray iu rodʒia / kaypo rayßku ira tay kiekwienam Bibliiu ßwintu ſkaytunćiam. Bet ir nauiami Teſtámenti kaypo dirwoy ira áʒuſłeptas iʒdas / norint regiſi eſſus regimas ir atwiras wiſiemus / kadūg ne maʒa iu girdeio Hiſtoriu kunćios Wießpaties / ir ſkay⸗to kiti nekadu iu: wienok pa⸗teyſey ira áʒukaſtas taſay iʒ⸗das / ir retas kuris runda ii / ir iʒkaſa ʒodʒiuoſe Ewánie⸗lios ßwintos kaypo ʒiemey giley ikaſtu gulinti. ⌜Nes ki⸗ta ir{á} vnt pawayʒdos wir⸗ßutines weyʒdet / o kita da⸗botis kas widuy ira aʒuwoʒ⸗ta⌝[E]. ‹Iey Ewánielia muſu á⸗ʒudinkta

Num: 28.

Pſal: 21.
Dan: 9. v. 26[.]
Iſa: 53.

Paſſio Dñi etiam in nouo Teſtamẽto eſt theſaurus abſconditus in agro.
Matt: 13.

cnym / y innemi bárʒo roʒ⸗maitemi ʒnákámi. ⌜Tę / waʒ ʒ miedʒi wyſoko podnieśiony / yod[1] węʒow ʒáráʒonych wey⸗rʒeniem ſámym lecʒacy⌝[F]: ⌜Tę / ſkáłá roʒgą vderʒona y wie⸗le wody ʒ śiebie dáiąca⌝[G] / y drugie beʒ licʒby[×] figury ʒná⸗cʒyły. Tę / w piſmách ſwoich Dáwid[H] / Iʒáiaß[I] / y drudʒy Prorocy roʒnemi ſpoſobámi y nie dośćigłemi[×] widʒenia ćieniámi pokryli / choćiaß y otworʒyśćię[×] pod cʒás[×] ią po⸗káʒuią / iáko ſię dáie iáśnie widʒieć tym / ktorʒy Biblią cʒytáią. Ale y w nowym Te⸗ſtámenćie iáko ná roli ʒáko⸗pány ieſt ten ſkarb / choćiaß ſię ʒda bydʒ widomy[×] / y o⸗twárty wßytkim / poniewaʒ nie máło ich ſłyßáło Hiſtorią Męki Páńſkiey / y cʒytáią niektorʒy ią / iednák ʒápraw⸗dę[×] ieſt ʒákopány ten ſkarb / y rʒádki kto ʒnáyduie go / y wy⸗kopywa w ſłowách Ewáng: S. iáko w ʒiemi głeboko ʒá⸗táiony: ⌜ábowiem inna ieſt ná poʒor[×] powierʒchowny[×] pá⸗trʒyć / á inna vważyć[×] co ſię we wnątrʒ ʒáwiera⌝[J]. ‹Ieſli

D d ieſt

A Sk 21,8–9.
B Sk 20,9; 11.
C Dovydas; Ps 22; BSV Ps 21; Dan 9,26.
D Izaijas, pranašas, Amoco (Amozo) sūnus; Iz 53.
E Mt 13.

F Lb 21,8–9.
G Lb 20,9; 11.
H Dawid; Ps 22; BW Ps 21; Dn 9,26.
I Izajasz, prorok, syn Amosa; Iz 53.
J Mt 13.
1 „y od“.

ʒudinkta ira / iems[1] áʒudinkta ira kurie prapuołą›[A] / biło Apaßtałas: Kas runda iʒdu didi / ne gal but grinas / o terp Krikścioniu ne ſuſkaytitus regime neturelus / be Diewo baymes ir meyłes / ir be kitu gieribiu. O prießiniu budu / pilnus wiſokios piktibes / ir tułu nuſideimu / ir kurie ‹iʒ nauio ſáwimp paćioſe[2] kryʒiawoia Chriſtu Sunu Diewo›[B]. Kaypo gálim tikiet / kad tie rádo iʒdu brungiauſi kunćios Wießpaties / kurioy wiſa giera áʒuſirákina / o wiſa pikta per iu iʒgayßta / ába iʒſiwayſo.

2. Ira taſay iʒdas ne iʒſemamas niekádu / del daugibes ir didibes ſáwo / o to ira vntra tikribe iʒdo but gauſu ir ſkáłſu / nes niekas rádis tiktay kiekas graßiu / ne ſákos rádis iʒdu. Todrin ir ráßti S. ne kurie dayktay norint ne brungus / wienok del daugibes wadinaſi iʒdays. ‹Er ieiey iʒduoſna ſniego / arba iʒdus łe-

ieſt ʒákryta[x] Ewángelia náßa / ieſt ʒákryta[x] tym / ktorʒy giną›[C] / mowi Apoſtoł: Kto náyduie ſkarb / nie moʒe bydʒ vbogim / á miedʒy Chrʒeśćiánámi nie prʒeliczone mnoſtwo widʒim / ktorʒy ſą vbodʒy / y nic nie máiący / beʒ boiáʒni Boʒey / beʒ miłośći / y beʒ innych poboʒnych vcʒynkow. A prʒećiwnym ſpoſobem / pełni ſą wßelkiey ʒłośći[x] / y roʒmáitych niepráwośći[x] / ‹ktorʒy ʒnowu w ſámych ſobie krʒyʒują Chryſtuſá Syná Boʒego›[D]. Iákoʒ moʒem wierʒyć / ʒe ći náleʒli ſkarb nádroʒßey męki Páńſkiey / w ktorey wßytko dobre ʒámyka ſię / á wßytko ſię ʒłe prʒeʒ nie wynißcʒa.

Powtore / ieſt ten ſkarb niewycʒerpány / dlá wielkośći ſwoiey / á tá ieſt drugá właſność[x] ſkárbu / bydʒ nieprʒebránym[x] / gdyʒ ʒaden náláʒßy kilká großy / nie mowi ʒem nálaʒł ſkarb. Prʒetoʒ y w piſmie S. nie ktore rʒecʒy / ácʒ[x] nie drogie / iednák dlá mnoſtwá náʒywaią ſię ſkárbem. ‹Iʒáliś wßedł do ſkárbu śniegu / ábo

2. Cor: 4. 3.

Paupertas mala Chriſtianorum.

Hæb:[3] *6. Crucifigentes ſibimet.*

2. Eſt in exhauſtus[4] *theſ[aurus] (h)ic.*

Iob: 38. v[.] 22[.] Nunquid in-

A 2 Kor 4,3.
B Hbr 6,6.
C 2 Kor 4,3.
D Hbr 6,6.

1 Greičiausiai „tiems".
2 Greičiausiai „paćiuoſe".
3 Err. Turi būti „Heb:".
4 Err. Turi būti „inex-hauſtus".

greſſus es theſ[auros] niuis, &c.
Num: 20. 6.
Aperi <> theſaurum tuum fontem.
Prou: 10. v. 2.
Nil proderūt theſ[auri] impietatis.
Pſal: 129. 7.

dus łedu iʒwiday?›[D] ‹Wießpá⸗tie / atwerk iiemus iʒdu táwo werſmy wundenio giwo›[E].[1] ir: ‹Ne pades nieko iʒday bediewi[⸗]ſtes›[F]. Eſti tádu iʒdas ſkałſus / ir iey kunćia Wießpaties ira iʒdu / tadu turi ſáwimp ſkał⸗ſibi[2] / árba daugibi brungiu dayktu. Tay gáli paſirodit iʒ ráßto świnto / Wießpatimp ſuſimiłeimas / ir gauſus ium⸗pi atpirkimas.[3] ir Apaßt: ‹E⸗ſte pirkti didʒiu pirkłu›[G] / Ir Ionas[H] S. ‹Ira / «tieg» / numal⸗dimu á{ʒ}u nuſideimus muſu / ne áʒu muſu tiktay / bet áʒu nuſideimus wiſo świeto›[I] / ir Apaßtałas ráßo / kad ⌜dau⸗gieſn gáli Chriſtaus miliſta vnt iʒganimo ʒmoniu / negi Adomo[J] nuſideimas vnt pra⸗pulties / ir paſkundinimo iu⌝. Iey tadu Adomo[K] praʒunga gali wiſas ʒmonies pirma⸗gimtiniu nuſideimu patept / ir kałtus iuos darit vmʒinos prapulties / o ne tiktay wi⸗ſus / kuriey gime / ir gims iki gáli ſwieto / bet ir kitus / ku⸗rie gáłetu gimt per vmʒius be ſkayćiaus / ir teyp ira pik⸗tibe Adomo[L] nuſideimi be gá⸗

ło ir

1. Cor: 6. 20.
Eſtis ēpti precio magno[A].
1. Ioan: 2. 2.
Ipſe eſt propitiatio <> noſtra[B].

Rom: 5. 15.
Gratia Dñi[C] *<> Ieſu Chriſti in plures abundauit.*

gu/ábo ſkárby grádow? ›[M] ‹Pá⸗nie› ‹otworʒ im ſkarb twoy ʒrʒodło wody ʒywey›[N]. y[4] / ‹Nic nie pomogą ſkárby nieʒboʒ⸗nośći[×]›[O]. Ieſt tedy ſkarb nie⸗prʒebrány[×] / y ieſliʒe mękā Páńſka ieſt ſkarb / tedy muśi mieć w ſobie wielkość / y ob⸗ſitość rʒecʒy drogich. To ſię może pokaʒáć ʒ piſmá S. V Páná miłośierdʒie y obfite v niego odkupienie / y Apoſtoł: ‹Ieſteśćie kupieni ʒápłatą wielką›[P]. Y Ian[Q] S. ‹Ieſt vbła⸗gániem ʒá grʒechy náße / á nie tylko ʒá náße/ále ʒá wßy⸗tkiego świátá›[R]: y ießcʒe Ap: piße do Rʒymian[S] / ʒe ⌜wię⸗cey może łáſká Chryſtuſowa ná ʒbáwienie ludʒkie / á niʒ Adámá[T] grʒech ná ʒgubę y potępienie ich⌝. Ieſli tedy wy⸗ſtępek[×] Adámowy[U] może wßy⸗tkie ludʒie grʒechem pierwo⸗rodnym ʒmáʒác[×] / y winnemi ich cʒynić wiecʒney ʒguby / á nie tylko wßytkich / ktorʒy ſię rodʒili y ktorʒy ſię ießcʒe ro⸗dʒić będą áʒ do końcá świa⸗tá / ále y drugich ktorʒyby ſię mogli rodʒić ná wieki wie⸗kow / bęʒ licʒby[×] / y ták ieſli

Dd 2 ieſt

A BSV 1 Cor 6,20: „empti enim estis pretio magno".
B BSV 1 Io 2,2: „nostris".
C BSV Rm 5,15: „Dei".
D Job 38,22.
E Sk 20,6; žr. BSV Nm 20,6.
F Pat 10,2.
G 1 Kor 6,20.
H Jonas, apaštalas ir evangelistas; 1 Jn 2,2.
I 1 Jn 2,2.
J Adomo; Adomas; Rom 5,14–21.
K Adomo; Adomas; Rom 5,14–21.
L Adomo; Adomas; Rom 5,14–21.
M Hi 38,22.
N Lb 20,6.
O Prz 10,2.
P 1 Kor 6,20.
Q Jan, apostoł i ewangelista; 1 J 2,2.
R 1 J 2,2.
S do Rzymian; Rzymianie; 1 J 2,2.
T Adama; Adam; Rz 5,14–21.
U Adamowy; Rz 5,14–21.

1 Greičiausiai turi būti kitas skyrybos ženklas.
2 Err. Turi būti „ſkal=ſibi".
3 Greičiausiai turi būti kitas skyrybos ženklas.
4 Zapis małą literą po kropce, brak dwukropka po „y", por. tekst litewski.

ło ir mieros: Tol be paligi⸗nimo miliſta Chryſtaus / ku⸗riu mumus kunćiu ſáwo nu⸗pełne / daugieſn g{á}li ʒmoniu nuteyſint ir ßwyntays pa⸗darit / ir vmʒinu iiemus duot iʒganimu / ne tiktay kurie bus vnt ſwieto / bet ir kurie gàłe⸗tu but be ſkayćiaus ir be gá⸗ło. Ira tádu iʒdas nupełnu Chryſtaus per kunćiu io teyp didiś ir teyp gauſus ſurink⸗tas / kad per vmʒius vmʒi⸗nus ne gal but wiſas iʒſiduo⸗tas ir iʒſemtas.

ieſt grʒechu Adámowe[OC] ʒłość[×] nieſkończona y nie ʒmierna / dáleko więcey beʒ porowná⸗nia łáſká Chryſtuſowa / kto⸗rą nam / męką ſwą / ʒáſłuʒył / moʒe ludʒi vſpráwiedliwić / y świętemi vcʒynić / y wiecʒ⸗ne im dáć ʒbáwienie / nie tylo[×] ktorʒy będą ná świećie / ále y ktorʒy mogliby bydʒ beʒ licʒ⸗by[×] / beʒ końcá. Ieſt tedy ſkarb ʒáſług Chryſtuſowych prʒeʒ mękę iego / ták wielki / ták ob⸗fićie ʒebrány / ʒe prʒeʒ wieki wiekow nie moʒe bydʒ wy⸗dány y wybrány.

Infinitus theſ[aurus] Paſſ[io] Chriſti.

2. ⌜Iʒ tewu ir dáktáru ßw{ỹ}⸗tu / kurie ſáko tol dideſny ſun⸗ti atpiłdimu[1] ir gánadarimu {á}ʒu nuſideimus muſu / negi priwáłe iu didibe ir daugibe / ába daugieſn áʒumokieius bi⸗ło Chriſtu / negi ʒmones kál⸗ti buwo⌝[A]. ⌜O ipaćiey Klemēs[B] ſáko Chriſtu nupełniuſi ſá⸗wo kunćiu iʒdu be mieros / ir wieno ßłáko krauio Chriſtaus gana ſunti vnt atpirkimo wiſu ʒmoniu⌝.

⌜Potym toʒ y ʒ oycow SS. pokáʒuie śię / ktorʒy mowią / ʒe dáleko więtßa ieſt nágro⸗dá / y doſyć[×] vcʒynienie ʒá grʒe[⸗]chy náße / á niʒ potrʒebowá⸗łá ich wielkość y mnoſtwo: więcey ʒápłáćił / niʒ dłuʒno było⌝[D]. ⌜A oſobliwie[×] Klemens[E] S. náucʒa / Ʒe Chryſtus ʒá⸗robił męką ſwoią / y ʒebrał ſkárb beʒ miáry[×] / y ʒe iedney kropelki krwie Chryſtuſowey doſyć było ná okup wßytkich ludʒi⌝.

Idem SS. PP. dicunt[.] S. Cyprian. de Aſcenſ. Athan: de Incar. S. Greg: lib. mor: cap: 2.

Clemen: 6. in extra[F]. Vnig. de pœn.

3. Ir prieʒaſtis taygi gal padrutint łabay ſtipra / iʒ ráßto

Potrʒećie / y ʒ dowodu toʒ moʒeśię pokaʒáć[×] y ſtwier⸗dʒić bár⸗

3. Ratione aſtruitur.

[A] Remtasi šiais autoriais ir greičiausiai šiais jų veikalais (žr. santrumpas marginalijoje): Kiprijonas Kartaginietis (lot. *Thascius Caecilius Cyprianus*; apie 200–258; Kartaginos vyskupas) *De ascensione Christi*; Atanazas Aleksandrietis (gr. *Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας*; lot. *Athanasius Alexandrinus*; apie 296–373) *Oratio de Incarnatione Verbi*; Grigalius I Didysis (Gregorius I Magnus) *Moralium libri sive expositio in librum B. Job*, III, 2.

[B] Klemensas VI (lot. *Clemens VI*; apie 1291–1352), popiežius; žr. Clément VI. Bulla iubilaei *Unigenitus Dei Filius* (27 janvier, 1343), 1025, 550 (Denzinger).

[C] Adamowego; Adamowy; Rz 5,14–21.

[D] Nawiązanie do dzieł autorów: Cypriana z Kartaginy (łac. *Thascius Caecilius Cyprianus*; 200–258 r.), biskupa Kartaginy; dokładne źródło parafrazy nie zostało ustalone (por. brak dokładnego dsyłacza w przypisie marginalnym); Atanazego Aleksandryjskiego (gr. *Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας*; ok. 296–373), biskupa Aleksandrii, wybitnego teologa-apologety; prawdopodobnie odniesienie do dzieła: *O Słowie Wcielonym*; odsyłacz do wersji łacińskiej zob. przypis „A"; Grzegorz I Wielki (łac. *Gregorius I Magnus*) (540–604), papież; prawdopodobnie aluzja do dzieła *Nauka o moralności, czyli wykład Księgi Hioba;* odsyłacz do źródła łacińskiego zob. przypis „A".

[E] Klemens VI (1291–1352), papież; aluzja do dzieła *Bulla Jubileuszowa*; odsyłacz do źródła łacińskiego zob. przypis „B".

[F] Nurodyta popiežiaus Klemenso VI bulė būdavo pavadinama pasitelkus epitetą „Extravagans".

1 Err. Turi būti „atpildimu".

Ob Perſonæ infinitudinem diuinæ, infinitum meritū paſſionis.

ráßto świnto / nuog Theolo⸗gu padarita: Kunćia ir kiek⸗wienas dayktas / kuri dáre Chriſtus ir maʒiauſias ima ſáwo brungibi ir didibi / iʒgi brangibes Perſunos Diewi⸗ßkos / o ig[1] Perſuna kuri kinte ir kuri dáre daug kitu dárbu ßwyntu buwo brungibes be gało / todrin kunćia io / ir wi⸗ſi weykałay io / ira didi / ir brungus be gáło ir mieros / iog deios nuog perſunos Die⸗wißkos / ir ſu iu buwo ſuner⸗ti / ir kayp butu ſugłauſti. Ne kayp kiti d{á}rbay Diewo no⸗rint eſti dáriti nuog wiſu tri⸗iu Perſunu Trayces S. kay⸗po ſutwerimas ſwieto / wal⸗dʒioimas io / nuteyſinimas / ir atgieywinimas numiru⸗ſiu ne turi ſáwimp br{ũ}gibes be gáło: todrin iog tie wey⸗kałay ne głaudʒiaſi ſu iomis / ney deſtis Perſunoſe / bet tik⸗tay nuog perſunu Diewißku / ira weykałays praeiunćieys / ir i{ʒ} oro eſſunćieys/o ne eſti atli{e}kunćieys ir paćioſe per⸗ſunoſe pryimtays / ába perſu⸗nump prynertays / kaypo bu⸗wo tie / kuriuos dáre Chry⸗ſtus:

Actiones Chri[-]ſti immanētes ſunt infiniti valoris.

dʒić bárʒo mocno ʒ piſma S. od Theologow vczynionego. Męká y káʒda rʒecʒ bierʒe ſwą cenę y wielkość (ktorą Chryſtus cʒynił) ʒ ʒácnośći Oſoby Boſkiey / á ʒe Oſobá / ktora ćierpiałá / y ktora wie⸗le rʒecʒy iñych świętych od⸗práwowáłá / byłá ʒácnośći nieſkończoney / dla tego mę⸗ká iego / y wßytkie cʒyny iego ſą wielkie / y drogie beʒ końcá y miáry[×] / ʒe ſię odpráwowá⸗ły od Oſoby Boſkiey / y ʒ nią były ʒ iednocʒone / y iákoby ſpoione / nie iák inne ſpráwy Boſkie / choćiaʒ ſą cʒynione od wßytkich Oſob Boſkich Troyce prʒenaświętßey / iá⸗ko ſtworʒenie świátá / rʒą⸗dʒenie iego / vſpráwiedliwie⸗nie grʒeßnego / wſkrʒeße⸗nie vmárłych / nie ma w ſo⸗bie drogośći nieſkończoney y ʒacnośći / dla tego / ʒe te ſprá⸗wy nie łącʒą ſię ʒ Oſobámi / áni ſię w nich dʒieią / ále tylo[×] od oſob pochodʒą Boſkich / ſą ſpráwámi pomiiaiącemi / ʒe[⸗] wnętrʒnemi / á nie ʒoſtáiące⸗mi / áni do Oſob prʒyiętemi / y iákoby prʒypoionemi[×] / iáko

Dd 3 były

1 Err. Turi būti „ogi" arba „iog".

ſtus: Nes ne tiktay nuog io / bet ir iumpi / paćiump deios. Vnt paweykſło: Kad Chri⸗ſtus meldes ſu kruwinu pra⸗kaytu / małda ir prakaytas / ne tiktay nuog io deios / bet ir iumpi buwo / anas małdu śirdiy tureio / anas prakay⸗tu kuni ſáwo iaute ir iʒ io sil⸗pnibi[1] kinte. Teypagi płaka⸗mas prieg ſtulpu[2] / ſáwo Per⸗ſunoy kinte ſopulus iʒ rikſćiu ir botagu: ir teyp numanik ápe wiſas io kunćias ir wey⸗kałus. Iog tádu buwo Per⸗ſuna ßwintibes ne apimtos / todrin wiſi ios weykałay ie⸗me nuog ios wßyntibi[3] / ába brungibi ne apimtu. Ir iʒ tos tadu prieʒaſties iʒdas kunćios Wießpaties gána paſirode eſſus be gálo.

3. Vnt gało ira tikribe iʒ⸗do / but brungu / turet ſá⸗wimp auxu / ſidabru / ʒimćiu⸗gus / akmeni[9] brungius / kay⸗po ʒinoma tay ira kiekwien{ã}. Ape dweiopus akmenius brungius kunćioy Wießpa⸗ties galime ſau muſtit. Wie⸗ni ira tobulibes Diewo / kiti gieribes

były te / ktore cʒynił Chry⸗ſtus / bo nie tylo× od niego / ále y w nim ſámym dʒiáły ſię. Náprʒykład: gdy Chryſtus modlil ſię ʒ potem krwáwỹ / Modlitwá y pot / nie tylo× od niego był / ále y w nim: on modlitwę w ſercu ſwoim miał / on pot w ćiele ſwoim cʒuł / y ʒ niego ſłábośći do⸗ʒnáwał. Tákʒe gdy był bi⸗cʒowã v ſlupá / w ſwey Oſo⸗bie ćierpiał / bole od roʒg / y bicʒow: y ták wßytkie ie° mę⸗ki ſobie vwaʒay× / y ſpráwy. Ʒe tedy byłá Perſoná świą⸗tobliwośći nie poiętey / wßy⸗tkie iego ſpráwy bráły od niego świątobliwość / y ʒac⸗ność nie poięta / y nie oßáco⸗wána. Y ʒ tey tedy prʒycʒy⸗ny ſkarb męki doſyc ſię poká⸗ʒuie bydʒ nieſkończony.

Trʒećia właſność× ſkárbo⸗wa ieſt / bydʒ drogim / mieć w ſobie ʒłoto / śrebro / perły / kámienie drogie / iáko to wiá⸗domo ieſt wßytkim. O dwo⸗iákich kámieniách drogich męki Páńſkiey moʒem po⸗myślić. Iedne ſą doſkonáło⸗śći Boſkiey / drugie łáſkáwo⸗śći Ieʒu⸗

Precioſa Paſſio Chriſti. 2plices[4] precioſi lapides in Chriſto. Diuinitatis eius & Humanitatis.

1 Err. Turi būti „sil=pnibi".
2 Err. Turi būti „ſtułpu".
3 Err. Turi būti „ßwyntibi".
4 „duplices".

Piątek Poſtu.

1. Cor: 2. 5.
Adamas Sapiētiæ diuinæ.

gieribes Wießpat: Iaʒaus.
1. Akmuo brungus łabay ʒ̇i⸗
bus ſkayſtus Adamas[2] / ira iʒ⸗
mintis Diewo / kuri práma⸗
ne toki budu atpirkimo ſwie⸗
to / kurios niekas ne gáłeio
paʒ̇int ney ſupraſt be ßwieſi⸗
bes iʒ dungaus / tay ira be ti⸗
kieimo kaypo ſako Apaßta⸗
łas. ‹Ißminti «tieg» ſ{á}kome to⸗
buliemus›[A] / ‹ißminti /› ‹kuri ira
aʒ̇udingta›[B] / ‹kurios ne wienas
iʒ didʒ́iunu ſwieto to ne paʒ̇i⸗
no›[C]. 2. Akmuo Iaſpis wadi⸗
namas / ira galibe Diewo. ‹Ti⸗
nay / «tieg» / buwo áʒ̇uwoʒ̇ta
ſtipribe io›[D]. 3. Akmuo Sma⸗
ragdus miełaśirdiſtes Die⸗
wo. ‹Diewas kuris ira łobin⸗
gas miełaśirdiſtey ſáwo›[E] / ‹at⸗
gieywino mus draugi Chry⸗
ſtuſiep›[F]. 4. Akmno[3] Karb{ũ}⸗
kulas vgningas ʒ̇eris / kaypo
ʒ̇aria degunti / o taſay ira
meyłe Diewo / kuriu kunćioy
ir ſmertiy Sunaus ſáwo áʒ̇u
mus / parode. ‹Teyp Diewas
numiłeio ſwietu / kad wiena⸗
tiij ſunu ſáwo dawe›[G]. 5. Ia⸗
cinthus[4] melinas dungaus
weydu ſawimp turis / taſay
rodʒ́ia śwyntibi Diewo / nes
kaypo

Iaſpis omnipotentiæ.
Abac: 3. Ibi abſcōdita ⬦ fortitudo eius.

Smoragd{us}[1] miſericordiæ.
Eph: 2.

Carbunculus charitatis.
Ioan: 3.

Hyacinthus ſanctitatis immutabilis.

śći Ieʒuſowey. Pierwßy ká⸗
mień bárʒo iaſny / y poʒorny[×]
Adámás / ieſt roʒum Boʒy
ktory wynálaʒł táki ſpo⸗
ſob odkupienia świátá / kto⸗
rego ʒ̇aden nie mogł poʒnáć /
áni ſię doroʒumieć[×] beʒ obia⸗
śnienia ʒ niebá / iáko náucʒa
Apſt: ‹Powiádamy[×] mądrość
miedʒy doſkonáłymi›[H] / ‹mą⸗
drość onę ʒákrytą[×]›[I] / ‹ktorey ʒ̇a⸗
den ʒ Xiąʒ̇ąt wieku tego nie
poʒnał›[J]. Drugi kámien Iá⸗
ſpis náʒwány / ieſt wßech⸗
mocność Boʒ̇a. ‹Tam / «práwi» /
byłá ʒákryta[×] moc ieğ›[K] to ieſt /
w męce Páńſkiey. Trʒeći ká⸗
mień Smárágd / miłośier⸗
dʒ́ia Boʒ̇ego / ‹Bog ktory ieſt
bogáty w miłośierdʒ́iu›[L] ‹oʒ̇y⸗
wił nas ſpołē[×] w Chryſtuśie›[M].
Cʒwarty kámień Kárbūkuł[×]
ogniſty / ʒ̇arʒyśie iáko wągl
roʒʒ̇árʒony / á ten ieſt miłość
Boʒ̇a / ktorą w męce y śmier⸗
ći Syná ſwe° ʒá nas pokaʒał.
‹Ták Bog vmiłował świát /
ʒ̇e Syná ſwego iednorodʒo⸗
nego dał›[N]. Piąty Iácinth[5]
modry / máiący poʒor[×] w ſo⸗
bie niebieſki. Ten pokáʒuie
nieodmieńą świątobliwość
Bogá

A 1 Kor 2,6.
B 1 Kor 2,7.
C 1 Kor 2,8.
D Hab 3,4.
E Ef 2,4.
F Ef 2,5.
G Jn 3,16.

H 1 Kor 2,6.
I 1 Kor 2,7.
J 1 Kor 2,8.
K Ha 3,4; BW Ha 3,5.
L Ef 2,4.
M Ef 2,5.
N J 3,16.

1 Err. Turi būti „Smaragdus".
2 Lot. „Adamas"; lie. „adamantas".
3 Err. Turi būti „Akmuo".
4 Lot.; lie. „hiacintas".
5 Łac.; pol. „hiacynt".

kaypo neſigadina dungus / ir ne iokios ne kinćia ſáwimp pateptes: teypo Diewas wi⸗ſad ßwintas / nopkinćia biau⸗ribes nuſideimu / ir todrin Sunuy ſawo ne prałeyde del ſwetimu neteyſibiu / bet bay⸗ſiey ir ſmárkiey łabay / ias ʒmogiſtey io koroio iʒduoda⸗mas ii vnt ſunkiauſiu ſopulu ir ſmerties / o vnt ſmerties kriʒiaus / vnt kurios ne buwo giedingieſnes. Teypo ſau gá⸗li muſtit / ir ápe kitus brun⸗gius akmenius / kurie runda⸗ſi iʒdi kunćios Wießpa{t}ies.

Iau trumpay ʒwiłkterek ir vnt Akmeniu ába ʒimćiugu gieribiu Wießpaties Chri⸗ſtaus / kuriu daug łabay ʒi⸗bunćiu ir twaſkunćiu iʒwiſi. Ʒiba ioy Meyłe Chriſtaus prieß mus / ‹kuris numiłeio mus / ir numaʒgoio mus› ‹krauiuoſe ſáwo›[A]. Ʒiba ʒemi⸗be: ‹Nuʒemino / «tieg» / ſáwi pati› Wießpats Ieʒus / ‹tapis kłauſumi iki ſmerti›[B]. Ʒiba Kuntribe neiʒſakita: ‹Not⸗were / «tieg» / náſru ſáwo› / ney grumʒde

Bogá náßego / bo iáko niebo nigdy ſię nie pſuie / y ʒadney ʒmáʒy[×] nie ćierpi w ſobie / ták Bog święty ʒáwʒdy[×] w nie⸗nawiśći ma wßelką nieprʒy⸗ſtoyność[×]. Prʒetoʒ Synowi ſwemu nie prʒepuśćił[×] dla cu⸗dʒych grʒechow / lecʒ ſrogo bárʒo ie ſkarał w cʒłowie⸗cʒeńſtwie iego / wydáiąc ie ná naćięʒße / bole / męki / y śmierć / á śmierć krʒyʒową / nád ktorą nie było śmierći ſromotnieyßey[×]. Ták ſobie mo[⸗]ʒeß vważáć y o innych dro⸗gich kámieniach / ktore ſię náyduią w ſkárbie męki Páń⸗ſkiey. Iuʒ[1] weyʒrʒy krotko / y ná kámie⸗nie cʒłowiecʒeńſtwá Ieʒuſo⸗weǵ / ktorych wiele / bárʒo ſię iáśnieiących y bláſk prʒeſli⸗cʒny ʒ śiebie wydáiących o⸗bácʒyß[×]. Swieći ſię w niey Miłość Ieʒuſowa ku nam / ‹ktory vmiłował nas / y omył[×] nas ʒ grʒechow náßych›[C]. Swieći ſię Pokorá: ‹Sam ſię poniʒył ſtawßy ſię posłußny áʒ do śmierći›[D]. Swieći ſię Cierpliwosć niewypowie⸗dʒiána. ‹Nie otworʒył vſt ſwoich /

Charitas Chriſti. Apoc: 1. Dilexit nos, & lauit. Humilitas Chriſti. Humiliauit ſemetipſ[ũ]m[E]*. Phil: 2. v. 8. Patientia.*

A Apr 1,5.
B Fil 2,8.
C Ap 1,5.
D Flp 2,8.
E BSV Phil 2,8: „semet ipsum".
1 Err. Powinno być z nowego wiersza; por. tekst litewski.

Iſa: 53. Obmutuit tâquam ouis.

Amor inimicorum. Pater dimitte eis[A]*. Luc: 23.*

Obedientia. Phil: 2. Factus obediens.

Perſeuerâtia.

grumʒde kisdamas / ‹bet áʒutiło kaypo awinelis›[B]. ʒiba meyłe prieß neprietelus: ‹Tewe atłeyſk iiemus / nes neʒino ku dáro›[C]. ʒiba pakłauſa Tewuy ir tiemus / kurie iʒdawe vnt ſmerties. ‹Tapis kłauſumi iki ſmerti›[D]. ʒiba iʒkintimas aba patekte iki gáłu / ába pabaygay wiſo to ku pradeis buwo dárit ir kiſt del atpirkimo muſu. Todrin r{á}ginamas / idant nuʒingtu nuog Kriʒiaus / ne kłauſe tu ʒodʒiu / bet iki ſmerti károio vnt kriʒiaus / ir numire vnt io. Teypagi g{á}li perbekt ir kitas io geribes / kurios del tr{ũ}pibes dabar apſiłeydʒia. Iau tádu regi / kaypo poteyſey ne iʒſakitu ira iʒdu kunćia Wießpaties muſu. Br{ũ}gink ii ſau / dekawok wiſadu Diewuy / ir Wießp: Iaʒuy / áʒu ii / imk iʒ io náudu dwaſingu ir wiſa / ko tiktay reykia vnt iʒganimo duśios táwo / Am̃.

ſwoich› / nie groʒił vtrapienie ćierpiąc / ‹ále ʒámilkł / iáko Báránek›[F]. Swieći ſię Miłość / przećiw nieprʒyiaćiołō: ‹Oycʒe odpuść im bo nie wiedʒą co cʒynią›[G]. Swieći ſię poſłußeńſtwo ku oycu / y tym ktorʒy go wydáli ná smierć / ‹ſtawßy ſię posłußnym do śmierći›[H]. Swieći ſię wytrwánie áʒ do końca / wßytkiego tego / co był pocʒął ćierpieć y cʒynić dla okupu náßego. Prʒeto gdy prʒynagláli / áby ſtapił ʒ krʒyʒá / nie ſłuchał tych ſłow / ále áʒ do ſkonánia wiśiał ná krʒyʒu / y vmárł ná nim. Ták moʒeß y inne iego prʒebiec cnoty / ktore dla krotkośći teraʒ opußcʒáią ſię / Iuʒ tedy widʒiß ʒe ʒápráwdę[×] nie wypowiedʒiany ieſt ſkarb Męká Páńſka. Ceńią ſobie drogo / dʒiękuy ʒá nie Bogu ʒáwße / y Ieʒuſowi P. bierʒ ʒ niey ſobie poʒytek duchowny[×] / y wßytko cʒegoć potrʒeba ieſt / do ʒbáwienia duße twoiey / Amen.

Iſa: cap: 58[1]*.*

PUNKTAS IV.
Ku Iſaiośius[E] ápe Wieſpaties kunćiu paraſze?
Pinkis

PVNKT IV.
Co Izáiaſz[I] o Męce Páń-[2] napiſał?
E e Pięć

A BSV Lc 23,24: „illis".
B Iz 53,7.
C Lk 23,34.
D Fil 2,8.
E Izaijas, pranašas, Amoco (Amozo) sūnus; Iz 53.
F Iz 53,7.
G Łk 23,34.
H Flp 2,8.
I Izajasz, prorok, syn Amosa; Iz 53.
1 Greičiausiai turi būti „Iſa: cap: 53.".
2 Brak zakończenia wyrazu; powinno być „Páń-[ſkiey]".

PIinkis ipaćiey dayktus apráßе. 1. Kas kinte. 2. Ku. 3. Kodrin. 4. Ko⸗kiu budu. 5{.} Kokia nauda ir wayſius tos kunćios. Kas litiſi pirmo daykto / rodʒia Pranaßas Perſunos / kuri kinte didibi / ir Máieſtotu / kad wadina iu pećiu Diewo / o tay todrin / idant girdeda⸗mas kas ápe kunćiu io / ne ta⸗ritu ſáwo śirdii / kayp butu Wießpats iʒ śiłpnibes ſáwo kintis negáłedamas apſigint nuog neprietelu ſáwo. Ne e⸗ſti teypo: Nes buwo pieću Diewo ſtipriauſiu / pigay ir żodʒiu wienu butu pakułys prießinikus ſáwo / kad butu noreis: bet kinte todrin / iog patſay teyp noreio: ‹Afiera⸗wotas / «tieg» / ira iog / pats noreio›[A]. Rodʒiá wel didibi io kad kałba teyp: ‹Gimimu io kas iżſákis?›[B] Idant ʒinotume iog taſay / kuris kinte / buwo wienatiis Sunus Diewo / li⸗gus Tewuy ſ{á}wo wiſami / ti⸗kras Diewas / vmʒinas / be g{à}ło. Ir teyp regedami io paniekinimu kunćioy / ne im⸗{t}ume papikio ⌜kaypo Ʒiday ir Pagonay /[1]

PIęc oſobliwie[×] rʒecʒy o⸗piſał. 1. Kto ćierpiał. 2. Co? 3. Dla cʒego? 4. Iá⸗kim ſpoſobem. 5. Co ʒá po⸗żytek męki iego? Co ſię tycʒe pierwßey rʒecʒy / pokáʒuie Prorok Oſoby wielkość y Máieſtát / ktora ćierpiała / gdy ią náʒywa rámieniem Bożym. A to dla tego / áby ſłyßąc o męce iego / nie pomy⸗ślił kto w ſercu ſwym / że P. ʒ ſłábośći ſwoiey ćierpiał / nie mogąc ſię bronić od nieprʒy⸗iaćioł ſwoich; nie ieſt ták: Abowiem Rámię Boże ná⸗potężnieyße było / łácno[×] y ſło⸗wem iednym mogłby był ʒe⸗trʒeć[×] prʒećiwnikow ſwoich / kiedyby chćiał był: ‹ále ćier⸗piał ták / bo ſam ták chćiał›[C]. Ießcʒeß pokáʒuie wielkość iego / gdy mowi / ták: ‹Ro⸗dʒay[×] iego kto wypowie?›[D] áby⸗ſmy wiedʒeli[2] / że ten ktory ćierpiał / był iedyny Syn Bo⸗ży / rowny Oycu ſwemu we wßē / prawdʒiwy Bog / wie⸗cʒny beʒ końcá. A ták widʒąc iego pogárdʒenie pod cʒás męki / nie bráli pogorßenia[×] / ⌜iáko Ʒydowie y pogánie / kto⸗rym Chri⸗[3]

Quinq[ue] Iſa[ias] dixit de Paſ[4] 1. Quis? ſcilicet brachiũ Dei, nequis[5] putet ex impotentia paſſum.

Item quod ſit Filius Dei cuius generatio inenarrabilis eſt.

A Iz 53,7.
B Apd 8,33.
C Iz 53,7.
D Dz 8,33.
1 Err. Kustodas ne visai sutampa su 219 p. pirmuoju žodžiu.
2 Err. Powinno być „wiedʒieli".
3 Err. Kustoda nie zgadza się całkowicie z początkiem następnej strony.
4 Err. Trūksta žodžio galo. Turi būti „Paſ[ſione]".
5 Err. Turi būti „ne quis".

1. Cor: 1. 23.

Pahonay / kuriemus Chri⸗ſtus nukrižiawotas regiſi iki ſiay dienay / durnibe / ir papi⸗kis⌝[B] kaypo r{á}ßo Apaßtałas: Dabar ißreyßkia ir ne kałti⸗bi perſunos / kuri kinte / kad ⌜wadina iu awinelu nutilun⸗ćiu pokim tu / kurie kirpa ii / ir awełу wedamu vnt ažu⸗piowimo⌝[C]. Ir tinaygi atwi⸗rays žodžieys ſáko / kad ‹ne padare ne teyſibes[1] / ney rá⸗doſi naſruoſe io wilus›[D].

3. Innocentiã Perſonæ qui{a} agnus eſt.

Iniquitatem non fecit[A].

Kas vntrop dayktop prigu⸗li / ku kinte / tułays žodžieys ſunkibi k{ũ}ćios ápráßo: ⌜Sáko buwuſi kaypo raupuotu del tułu meliniu / rundu / muu⸗ßiu wiaydo ir kitu dálu ku⸗no ßwỹćiauſio. Wadino wi⸗ru ſopulu / todrin / iog kunas ir duśia ne ižſákitus ſopulus kinte. Wadina ſurantitu ir ſutrintu⌝[E]. ⌜Tay deios ipaćiey / kad ſtułpop pririßy płakie ſmagomis rikßtemis ir ſmár⸗kieys botagays / kad draſkie gałwu garbingiauſiu / erß⸗kiećiu wayniku vnt ios vß⸗maudami / ir ioſpi anu pri⸗ſpausdámi / nindry tugi br{ũ}⸗giauſiu gałwu mußdami /

Quid eſt paſ⸗ſus.

Vir dolorum.

Vulneratus[.]

kad wel

rym Chryſtus vkrzyżowány widźi ſię áż do tego dnia / głupſtwo / y pogorßenie×⌝[F] / iá⸗ko piße Apoſtoł: Ießcze po⸗kázuie y niewinność Oſoby ktora ćierpiała / gdy ⌜ią názy⸗wa Bárankiem milczącym przed oczymá tych / ktorzy go ſtrzygli / y owieczką / ktorą prowadzą ná zábićie⌝[G]. Y tāże iáſnemi ſłowy opowiáda mo[⸗]wiąc: ‹niepráwośći× nie vczy⸗nił / áni zdrády było w v⸗śćiech iego›[H]. Ile[2] do dru⸗giey rzeczy przynáleży×: Co ćierpiał? Rozmáitemi ſło⸗wy ćiężkość× męki opiſuie / ⌜powiáda że był miány× zá trędowátego / dla wielu śi⸗nośći× / rán / zbićia twarzy / y innych częśći ćiáłá iego prze⸗naświętßego / Názywa mę⸗żem boleśći / dla wielkich ćiá⸗ła / y dußy boleśći. Nazywa zránionym y ſtártym×⌝[I]. ⌜To ſię dźiáło nábárźiey / gdy do ſłu⸗pá vwiązawßy bili rozgámi ſmágłemi× / y biczámi okru⸗tnemi / gdy ßárpáli głowę nadrożßą / ćierniowy wie⸗niec ná nię wtłáczáiąc / y mocno do niey przyćiſkáiąc

Ee 2 trzćiną

A BSV Is 53,9: „fecerit".
B 1 Kor 1,23.
C Iz 53,7.
D Iz 53,9.
E Iz 53,3–4.
F 1 Kor 1,23.
G Iz 53,7.
H Iz 53,9.
I Iz 53,3–4.
1 „neteyſibes".
2 Powinno być z nowego wiersza; por. tekst litewski.

kad wel apſunkini kriʒiumi wede iʒmieſto[1] ſkubindamies ſtumdidami ii / t{á}d ne k{á}rtu ing ʒiemi parpułdamas bu⸗wo bayſiey ſutrintas / ir kád ne gáłeio iau daugieſn paeyt nuog ſiłpnibes ſu kriʒiumi / Simanu Cireneußu[A] priwer⸗te / idant paſkuy ii kriʒiu io wiłktu. Vnt gáło kad pryka⸗ło kriʒiauſp ir pakiełe vnt io ißpełotu aukßtin⌝[B] / tadu iʒſi⸗piłde[2] ʒodʒiey Iʒáioßiaus[C]: ‹Del ne teyſibes[3] ir piktibes muſu / buwo ſurantitas ir ſutrin⸗tas›[D]. Wienu ʒodʒiu didibi k{ũ}⸗ćios łabiauſiey ißreyßkia / kád teypo biło: ‹Regieiome ii / ir ne buwo pawayʒdos›[E] / tay ira teypo ſmárkiey buwo ſuka⸗potas / kad nuog bayſiu ronu ne paʒint buwo er ʒmogus er kas kito buwo / ne regieios eſſus tuometu[4] ʒmogumi. Nes ne regieios weyda{s} vnt io eſſus ʒmogaus / del biau⸗riu ſpiaudulu / del bayſaus io ſubukinimo ir ſukulimo. Ne regieios eſu akis net kráuieys ir aßaromis bnwo[5] aʒulietos. Teyp gi[6] ir kitos dalos kuno ßwynčiauſio. ⌜Rayßku tay ir iʒ

trʒcina teʒ głowę nádoſtoy⸗nieyßą biiąc. Gdy ʒaś krʒy⸗ʒem obćiąʒywßy wiedli ʒ miáſtá / ſpießąc ſię y popy⸗cháiąc go / gdy nieraʒ ná ʒie⸗mię vpadł / y był nędʒnie ſtárty[×]. Y gdy iuʒ nie mogł więcey poſtąpić od ſłábośći / ʒ krʒyʒem / Symoná Cyrene⸗ußá[F] prʒymuśili / áby ʒá nim krʒyʒ iego wlokł. Ná koniec / gdy prʒybili ná krʒyʒ y / pod⸗nieśli ná nim prʒybitego wʒ⸗gurę[×⌝G] / tedy ſię wypełniły ſło⸗wá Iʒaiaßá[H]. ‹Ʒránion ieſt ʒá nieprawośći[×] náße / ſtart[×] ieſt ʒá ʒłośći[×] náße›[I]. Iednym ſło⸗wem wielkość męki wyráʒa / gdy ták mowi: ‹Widʒieliſmy go á nie było ná co poyʒrʒeć›[J] / to ieſt / ták okrutnie ʒrániony / ʒe od ran ſtráßliwych nie by⸗ło ʒnáć cʒłowiekli był? cʒy co inßego? nie ʒdał ſię bydʒ ná on cʒas cʒłowiekiem: boć nie ʒdáłá ſię bydʒ twarʒ ná nim ludʒka / dla ſproſnych[×] plwo⸗ćin / dla ſtráßnego iey ʒbićia y ʒránienia[.] Nie ʒdáły ſię bydʒ ocʒy / bo krwią y łʒámi były ʒálane / Ták teʒ y inne cʒęśći ćiáłá iego naświętße°.

Dáieśie

Vulneratus eſt propter ini[-] quitates noſtras.

A Simonų Kirėnietį; Simonas (Kirėnietis); Mt 27,32–33; Mk 15,21–22; Lk 23,26.
B Mt 27; Mk 15; Lk 23; Jn 19.
C Izaijo; Izaijas, pranašas, Amoco (Amozo) sūnus; Iz 53,5.
D Iz 53,5.
E Iz 53,2.
F Szymona Cyrenejczyka; Szymon Cyrenejczyk; Mt 27,32–33; Mk 15,21–22; Łk 23,26.
G Mt 27; Mk 15; Łk 23; J 19.
H Izajasza; Izajasz, prorok, syn Amosa; Iz 53,5.
I Iz 53,5.
J Iz 53,2.

1 Err. Turi būti „iʒ mieſto".
2 „iʒſi=pilde".
3 „neteyſibes".
4 „tuo metu".
5 Err. Turi būti „buwo".
6 „Teypgi".

ir iȝ ánu ȝodȝiu Piłoto[B] / kad numućitu ir erßkiećieys nukarunawotu iȝwedis oran wiſiemus Ʒidamus rode biłodamas⌝: ‹Sȝtay ȝmogus›[C]: kaypo butu taris taſay ȝmogus / kuris iumus ſakies eſſus Diewu / ne tiktay ne regiſi eſſus Diewu / bet ne paȝint er ira iau ir ȝmogumi / pilnas ronu / meliniu ȝmogaus pawayȝdos ne turi. Ira ir kitu ȝodȝiu Pranaßo daugieſn / iȝ kuriu gałetu płaćiaus parodita but didibe kūćios Wießpaties / bet tu dabar ćionay gana.

3. Cur paſſus[.]

Kas priſieyt tre{ć}iam dayktuy / iȝpaminetu[1] / tay ira / kodrin kinte / ir tu apráśie Pranaßas. 1. Prieȝaſtis: ‹Diewas / «tieg» / vȝdeio vnt io neteyſibi wiſu muſu›[D] / {t}ay ira / kunčias áȝu neteyſibi / kurias mes tureiome kiſt. 2. ‹Iog pats teypo noreio›[E]: ‹Afierowotas «tieg» ira / iog pats noreio›[F] / ‹iȝdawe vnt ſmerties dusiu ſawo›[G].

1[.] Quia poſuit Dñus iniquitatem omniũ in eo. Iſ: 53[A].

2. Quia ipſ{e} voluit.

Quomodo Paſſus? Scilicet in vero

Kietwirtas dayktas: budas / kokiuo kinte. Ape tu ſ{á}ko Pranaßas: ‹Poteyſiey / tieg /

⌜Dáieśie to widȝieć iáśnie ȝ onych ſłow Piłatá[H] / gdy ȝmęczonego i ćierniem vkoronowánego wywiodßy prȝed Ratuß / rȝekł do wßytkich ȝydow⌝: ‹Oto cȝłowiek!›[I] iakoby chćiał rȝeć / ten cȝłowiek / ktory wam powiadał / ȝe wáßȳ był Bogiē / nie tylo[×] Bogiē nie ieſt / ále nie ȝnáć ieſliby był cȝłowiekiem / pełen ran / śinośći[×] / poſtáći ludȝkiey nie ma. Ieſt y innych ſłow Proroká więcey / ȝ ktorych ßyrȝey mogłaby ſię pokáȝać wielkość męki Páńſkiey / ále teraȝ doſyć ná tym.

Ile do trȝećiego ȝ prȝerȝecȝonych[×] rȝecȝy / to ieſt / dla cȝego vćierpiał? y to opiſał Prorok. Pierwßa prȝycȝyna / ‹Bog / «práwi» / włoȝył ná niego niepráwośći[×] wßytkich nas›[J] / to ieſt / káránie ȝá niepráwośći[×] náße / ktore myſmy ćierpieć mieli. Druga / ‹ȝe ſam ták chćiáł›[K]: ‹Ofiárowány / «práwi» ieſt / ȝe ſam chćiáł›[L] / ‹wydał ná śmierć dußę ſwą›[M].

Cȝwárta rȝecȝ ieſt ſpoſob / ktorym ćiepiał[2] / o tym powiáda Prorok: ‹Práwdȝiwie

A BSV Is 53,6: „in eo iniquitatem omnium".
B Piloto; Pilotas; Jn 19,1–5.
C Jn 19,5.
D Iz 53,6.
E Iz 53,7.
F Iz 53,7.
G Iz 53,12.
H Piłata; Piłat; J 19,1–5.
I J 19,5.
J Iz 53,6.
K Iz 53,7.
L Iz 53,7.
M Iz 53,12.
1 Err. Turi būti „iȝ paminetu".
2 Err. Powinno być „ćierpiał".

«tieg» / ne gałes[1] muſu / anas ne⸗ ſioio / ir ſopulus muſu anas kiełe›[A]. Tay biło todrin / idant kas ne tártu / kaypo Hereti⸗ kay Manicheußay[B] tare / kad ne tureio tikro kuno / ir del to ne iaute ſopulu / bet tiktay rodes kunu turis ir kinćius / o ne iʒ tieſos paćiu dayktu kin[⸗] te. Pranaßas iʒ toło regie⸗ damas tu pakłaydu / ir kun⸗ ćios Wießpaties tikros iß⸗ n{á}ykimu / paraśie tu ʒodi / ‹Pateyſiey›[C].[2] kuriuo iʒ ß{á}kniu iʒrowe Hereʒiiu Manicheu⸗ ßu[D]. 2. Kinte Wießpats łabay nuʒiemintay / ir ⌜todrin wádina Paſkućiauſiu terp wiru / ába terp wiſu ʒmoniu / a{ʒ}udingtu weydu io ir panie⸗ kintu / nuʒiemintu nuog Die⸗ wo⌝[E]. 3. Kinte kuntriey wi⸗ ſoſe ſáwo abidoſe kurias ne⸗ prietelus iam dáre / ʒodelo wieno prieß iuos ne iʒtare / ney grumʒde iiemus atgaut / ⌜tiłeiło[3] kaypo Awinelis / ir notwere naſru ſáwo⌝[F]: o kas ſtebukłingieſnio[4] / mełdes áʒu prieſinikus[5] ſáwo / ‹Aʒu pra⸗ {ʒ}ingieius / «tieg» / mełdes›[G].

Vnt

choroby náße on nośił / á bo⸗ leśći[×] náße on odnośił›[H]: To mo[⸗] wi dla tego / áby kto nie rʒekł iáko Hæretycy Manichey⸗ cʒykowie[I] mowili / ʒe nie miał prawdʒiwego ćiáłá / y prʒe⸗ to nie cʒuł boleśći / ále tylo[×] pokáʒował ſię mieć ćiáło y ćierpieć / á nie doprawdy / ſá⸗ mą rʒecʒą[×] ćierpiał. Prorok ʒdáleká widʒąc ten błąd / y męki prawdʒiwey wynißcʒe⸗ nie / nápiſał to ſłowo: ‹Pra⸗ wdʒiwie›[J].[6] ktorym ʒ korʒenia wyrwał Hereʒyą Mániche⸗ ußá[K]. Powtore / ćierpiał Ie⸗ ʒus bárʒo pokornie / ⌜y dla te⸗ go náʒywa napodleyßego[×] ʒ męʒow / ále miedʒy wßytkie⸗ mi ludʒmi ʒáſłonioną twárʒ iego / y poniʒone[o] od Bogá⌝[L]. Potrʒećie / ćierpliwie wßy⸗ tko ponośił / we wßytkich ſwoich krʒywdách / ktoremu nieprʒyiáćiele iego cʒynili / y ſłowecʒká nie rʒekł prʒećiw⸗ ko nim / áni ſię groʒił ʒem⸗ śćić ſię / ⌜milcʒał iáko Bárá⸗ nek / y nie otworʒył vſt ſwo⸗ ich⌝[M]. A co dʒiwnieyßego / mo⸗ dlił ſię ʒá nieprʒyiáćioły ſwo[⸗] ie. ‹ʒá prʒeſtępcę ſię / «práwi» / modlił›[N].

Ná

corpore verè languores no- ſtros ◇ tulit[O].

Paſſus est.[7] *Humiliter.*

Patienter.

Obmutuit tanqu{ã} ouis. Iſa: 53.

A Iz 53,4.
B Manicheistai; manicheizmo, krikščioniškos gnostinės religinės srovės, susiformavusios III a. Persijoje, pasekėjai; pavadinimas kilęs iš šios srovės pradininko ir pranašo lotynizuoto vardo formų *Manichaeus*; *Manes*; žr. CE.
C Iz 53,4.
D Manicheistų; manicheistai; žr. išnašą „B".
E Iz 53,3.
F Iz 53,7.
G Iz 53,12.
H Iz 53,4.
I Manicheiści; wyznawcy manicheizmu, systemu religijnego stworzonego w III wieku przez Babilończyka Maniego (Manesa). Manicheizm powstał na bazie wielu religii: staroirańskiego zoroastryzmu, buddyzmu i chrześcijaństwa. Podstawowe elementy systemu filozoficzno-religijnego manicheizmu to dualizm i podkreślanie poznania w procesie wyzwalania się spod wpływu zła; zob. EK, t. 11, s. 1143–1148.
J Iz 53,4.
K Mani (Manes); zob. przypis „I".
L Iz 53,3.
M Iz 53,7.
N Iz 53,12.
O BSV Is 53,4.
1 „negałes".
2 Greičiausiai turi būti „/".
3 Err. Turi būti „tiłeio".
4 Err. Turi būti „ſtebuklingieſnio".
5 „prieśinikus".
6 Użycie kropki zamiast przecinka.
7 Err. Nereikalingas taškas.

Piątek Poſtu.

Quis fructus paſſionis?

Vnt gáło / kas paſkutiniop dayktop priſiguli / tay ira / kokios ira naudos iž kunćios ir ſmerties Wieẞpaties / ir tu nopłeyde Pranaẞas. Pir⸗ma. Sáko mus ſunti iżgidi⸗tus. ‹Melinemis / «tieg» / io iž⸗giditi eſme›[A]. Ligoti buwome vnt duśios per nuſideimus muſu / kaypo kitas biło Pra⸗naẞas: ‹Iżgidit[1] / «tieg» / duśiu máno / nes nuſideiau tau›[B]. Ir todrin Wieẞpats pramine ſ{á}wi giditoiu. ‹Ne reykia / «tieg» / ſweykiemus giditoio / bet ſerguntiemus ir ligoni⸗mus›[C]. Stapterek ćia {ũ}t tu žo⸗dźiu śird{ź}iu ſawo. ‹Meline⸗mis io iżgiditi eſme›[D]. Kas iž⸗giditoiu[2] kunu / ligoni iżgide kaday melinemis / ſáwo ſo⸗puleys / ronomis ſáwo? iž {á}p⸗tiekos liepia duot ſergunći{ã} koki wayſtu iž žolu / iž me⸗dźiu / ir iž kitu tułu dayktu: o giditoias duśiu paćiu ſá⸗wim / ſáwo kunćiomis / ſáwo krauiu ẞwynćiauſiu mus iž⸗gide / ir wiſ{á}dos dabar gi⸗dźia. O kayp brungus ira tie wayſtay! Diewe duok kad iuos ligonis mes ſaw brun⸗gint

1. Sanitas animæ noſtræ.

Pſ: 40. v. 5.

Matt: 9.

Medicus cœleſtis ſemet-ipſo nobis medetur.

2. Pacificauit

Ná koniec / co do oſtátniey rzeczy przynáleży[×]: to ieſt / iá⸗kie ſą pożytki z męki y śmier⸗ći Páńſkiey / y tego nie opu⸗śćił Prorok. Náprzod[×]. Po⸗wiáda / ieſteſmy vzdrowieni. ‹Sinośćią[×] / «práwi» / iego ieſte⸗ſmy vzdrowieni›[E]. Choremi byliſmy ná duẞy przez grze⸗chy náẞe / iáko drugi mowi Prorok: ‹Vzdrow duẞę moię bom zgrzeẞył tobie›[F]. Dla te⸗go Pan názwał ſię lekárzem. ‹Nie trzebá / «práwi» / zdrowỹ lekarzá / ále chorym / y zle ſię máiącym›[G]. Zábaw ſię tu ná tych ſłowách ſercem twoim. ‹Sinośćiámi[×] iego vzdrowieni ieſteſmy›[H]. Kto z lekárzow ćiáłá / vzdrowił kogo śino⸗śćiámi[×] ſwemi? bolem / y rá⸗nami ſwemi z Aptek káże dáć choremu iákie lekárſtwo / z źielá / z drzewá / y z innych ro⸗żnych rzeczy: A lekárz duẞ / ſámym ſobą / ſwym vtrapie⸗niem / ſwą krwią náświętẞą nas vleczył / y ieẞcze záwẞe leczy. O iáko drogie ſą te le⸗kárſtwá! Day Boże / áby ie chorzy / my grzeẞni / ſobie ce⸗nić vmieli. Potym powiáda Prorok /

A Iz 53,5.
B Ps 41,5; BSV Ps 40,5.
C Mt 9,12.
D Iz 53,5.
E Iz 53,5.
F Ps 41,5; BW Ps 40,5.
G Mt 9,12.
H Iz 53,5.
1 Err. Turi būti „Iżgidik".
2 Err. Turi būti „iž giditoiu".

nos cum Deo.

gint mokietume. 2. Sáko Pranaßas / kad Wießpats ſáwo kunćiu pádare pak{á}iu / terp Diewo ir terp muſu. ‹Grauſme pakaiaus muſu ũt io›[A] / tay ira / kunćios / ir mu⸗śiey vnt io vʒpuołe / anas bu⸗wo w{á}rgintas / mućitas ir numire / idant mus ſu Die⸗wu ſuderintu / ir pakaiu pádáritu. O iog ſtátimi pa⸗kaiaus / terp ſenuiu papro⸗tis buwo áʒumußt kiełtuwu kokiu / telu / k{á}rwi / oßku / [et]c. kayp rodʒiaſi iʒ ráßto ś. Cio⸗nay del padarimo pakaiaus mumus reykiamo / ne kiełtu⸗wa kokia / bet pats mielau⸗ſias Ieʒus buwo aʒumußtas. 3[.] Sako ‹nuteyſins› ‹dáug iu›[B] / tay ira / padaris iuos teyſu⸗mis / ir gárbu vmʒinu duos / kuriu nupełne ſmerćiu ſáwo. ‹Pátayſins[1] {á}nas teyſus tar⸗nas mano daug iu / o nie tey⸗ſibes iu / anas nieß›[C] / k{á}łba Die⸗was per Pranaßu / ir pridá⸗we: ‹Regies / «tieg» / ſekłu «(tay ira / ſunus ſáwo krikśćionis)» iłgo vmʒio›[D] / ir paſiſotins ieys / kad per vmʒius ii gárbins at⸗pirkteii ſunus io / Amen.

Vnt

Prorok: ʒe vcʒynił pokoy mie⸗dʒy námi y Bogiē męką ſwo⸗ią. ‹Kárność pokoiu náßego / «práwi» / ná nim›[E] / to ieſt / vtra⸗pienia / y bićia ná niego pá⸗dły / on był dręcʒony / męcʒo⸗ny / y vmarł / áby nas ʒ Bo⸗giem poiednał / y pokoy vcʒy⸗nił. Aʒe ſtánowienia pokoiu miedʒy ſtáremi / ʒwycʒay był / ʒábiiáć bydle iákie / ćiele / kro⸗wę / koʒę / [et]c. iáko ſię pokáʒu⸗ie ʒ piſma S. Tu dla vſtano⸗wienia nam pokoiu potrʒe⸗bnego / nie bydle iákie / ále ſam námilßy Ieʒus był ʒábi⸗ty. Potrʒećie / powiada ʒe ‹wiele› ‹ich vſpráwiedliwił›[F] / to ieſt / vcʒyni ie ſpráwiedliwe⸗mi / dáiąc im ſpráwiedli⸗wość / álbo miłość ſwoię / á potym y chwałę wiecʒną / ktorą ʒáſłuʒył śmierćią ſwo⸗ią{.} ‹Vſpráwiedliwion ſprá⸗wiedliwy ſługá moy wielu / á niepráwośći[×] ich on ponie⸗śie›[G] / mowi Bog prʒeʒ Proro⸗ká / y prʒydał[×]: ‹Vyʒrʒy nasie⸗nie / «to ieſt / ſyny ſwoie Chrʒe⸗śćiány» długo wiecʒne›[H] / y na⸗ſyćiśię / gdy ná wieki wiekow będą go chwalić ſynowie ie°. Amen.

W Nie⸗[2]

F{œ}dera ſanciuntur cæſa iuuenca, &c.

Noſtrum f{œ}dus cum Deo ſtetit morte Chriſti.

3. Iuſtificauit ſuos.

Iſa: 53.

A Iz 53,5.
B Iz 53,11.
C Iz 53,11.
D Iz 53,10.
E Iz 53,5.
F Iz 53,11.
G Iz 53,11.
H Iz 53,10.
1 „Páteyſins".
2 Err. Kustoda nie zgadza się z początkiem następnej strony.

225

Vnt Nedelos Weliku /
Ewangelia Morkaus ś. Pad: 16[A].

A Nuo metu: Maria Magdalena ir Maria Iakubo ir Salome, pirko moſtis, adunt ataii pateptu {J}Ezu, ir łabay vnkſti pirmoy dienoy po Subatay, ataio grabob[1] *vżtekieius iau ſaułey. Jr biłoio terp ſawis. Kas atris mums akmeni nuog duru grabo, ir pawizdeii iżwido atriſtu akmeni. Nes buwo łabay didis. Jr ieii ing grabu, iżwido iaunikayti beſedinti po deśiney ßali, apwiłktu rubays bałtays: ir iſſigundo. O anas iomus tare: Nebiiokites. JEzuſo ießkote Nazarèno nukriżiawoto: kiełes nera ćia, śitay wieta*[2]*, kur padetas buwo. Bet eykite, paſakikite mokitiniams io, ir Petruy, iog ius prałinks Galileon, tinay ii regieſite, kayp biłoio iumus.*

Ná Niedʒ́: Wielkonocną Ewáng: v Márká ś. w Roʒd: 16[B].

WOn czás: Márya Mágdalená, y Márya Iákubowa, y Sálome, nákupiły maśći, áby przyßed-

Ff *ßy, ná-*

A Mk 16,1–7.
B Mk 16,1–7.
1 „grabop“.
2 Err. Nereikalingas tarpas tarp „wieta“ ir kablelio.

225

Vnt Nedelos Weliku/
Ewangelia Morkaus ś. Pad: 16.

A Nuo metu: Maria Magdalena ir Maria Iakubo ir Salome, pirko moſtis, adunt ataii pateptu JEzu, ir łabay vnkſti pirmoy dienoy po Subatay, ataio grabob vżtekieius iau ſaułey. Jr biłoio terp ſawis. Kas atris mums akmeni nuog duru grabo, ir pawizdeii iżwido atriſtu akmeni. Nes buwo łabay didis. Jr ieii ing grabu, iżwido iaunikayti beſedinti po deśiney ßali, apwiłktu rubays bałtays: ir iſſigundo. O anas iomus tare: Nebiiokites. JEzuſo ießkote Nazarèno nukriżiawoto: kiełes nera ćia, śitay wieta , kur padetas buwo. Bet eykite, paſakikite mokitiniams io, ir Petruy, iog ius prałinks Galileon, tinay ii regieſite, kayp biłoio iumus.

Ná Niedʒ́: Wielkono-
cna Ewáng: v Márká ś. w Roʒd: 16.

WOn czás: Márya Mágdalená, y Márya Iákubowa, y Sálome, nákupiły maśći, áby przyßed-
Ff ßy, ná-

*ßy, námàzáły JEzuſá, á bárzo ráno, pierwßego dniá z ßábatow, przyßły do grobu: gdy iuż weßło słońce. Y mowiły miedzy ſoba: Ktoż nam odwáli kámień ode drzwi grobowych? A poyrzawßy*ˣ *obaczyły*ˣ *odwálony kámień. Abowiem był bárzo wielki. A wßedßy w grob, vyrzáły młodźieńcá śiedzącego po práwey ſtronie, vbránego w ßáte biała: y zdumiały ſie. A on im rzekł: Nię lekaycie ſię. JEzuſá ßukaćie Názáreńskiego vkrzyżowánego: wſtáłći zmártwych, nie máß go tu: oto mieyſce gdźie go było położono. Ale idźćie powiedźćie vczniom iego, y Piotrowi: iż was vprzedźa*ˣ *do Gálileiey. Tám go ogladaćie: iáko wam powiedźiał.*

NA DZIEN PIERWSZY WIELKONOCNY.

PUNKTAS I.	PUNKT I.
Kodrin reykie Chriſtuy kieltis iżnumiruśiu[1]?	Czemu trzebá było, áby Chryſtus Zmartwych-wſtał?
El pinkiu prieʒaſtu ipaćiey. 1. Adunt teyſibe Diewo {á}ʒuſiłaykitu / kuriey pridera / adunt tie / kurie del Diewo nuſiʒemina butu paaukßtinti ir	La piaćiu prʒycʒyn oſobliwieˣ. 1. Aby ſpráwiedliwość Bo[-]ſká byłá ʒáchowána / ktorey prʒynáleʒyˣ to / áby ći / ktorʒy dlá Bogá vniʒáią ſię / byli podwyʒße[2]

Cur oportuit Chriſtum reſurgere?

1. Vt ſeruaretur Iuſtitia, cuius eſt exaltare depreſſos[.]

1 Err. Turi būti „iż numiruśiu".
2 Err. Kustoda nie zgadza się całkowicie z początkiem następnej strony.

pierwßy Wielkonocny.

Matt: 23. v. 12.

ti ir pakielti: ‹Kiekwienas ku⸗
ris nuſiʒiamina bus paauk⸗
ßtintas›[B]. A iog Wießp: IE⸗
ʒus Chryſtus łabay nuſi{ʒ}ia⸗
mino del Diewo / ipaćiey die⸗
noy kunćios ir ſmerties ſáwo
kayp Apaßtałas biło: ‹Nu⸗
ʒiemino ſáwi páti / ſtoiſi pa⸗
kłuſnu iki ſmerti / o ſmerti
kriʒiaus / del to ir Diewas
paaukßtino ii›[C]. Tay padare /
kad prikiełe kunu io iʒ numi⸗
ruſiu dowanomis łabay gra⸗
ʒiomis apreditu.

Phil: 2.

2. Vt confirmaremur in Fide.

2. Adunt paſidrutintume
tikieimi ápe Diewiſty io.
Nes girdedami iog kiełes
ſáwo g{à}libi iʒ numiruſiu / ti⸗
kime ii ſunti tikru Diewu:
Kadung niekas ſáwis numi⸗
ruſio ne gal atgieywint / bu⸗
damas tiktay ʒmogum: iey
tádu Chriſtus ſáwi páti nu⸗
miruſi atgieywino / ne tiktay
ʒmogus / bet ir tikras Die⸗
was buwo. ‹Norint buwo
nukriʒiawotas iʒg śiłpnibes /
bet giwena iʒ galibes Die⸗
wißkos›[D].[1] kałba Apaßt.

1. Cor: 13. v. 4[A]*.*

3. Vt habeamus ſpem reſurgendi.

3. Adunt ſtiprays butume
wiltiy / kuriu turime ápe mu⸗
ſu kuno kielimu iʒ numiruſiu.
Nes rege⸗[2]

podwiʒßeni[3]: ‹Wßelki ktorý ſię
vniʒy będźie podwyʒßon›[E]. A⸗
ʒe Pan Ieʒus bárʒo ſię poni⸗
ʒył dla Bogá / oſobliwie[×] w
dźien męki y śmierći ſwey /
iáko Apoſt: mowi: ‹Poniʒył
ſámego śiebie ſtawßy ſię po⸗
ſłußnym / áʒ do śmierći / á
śmierći krʒyʒowey / dla tego
teʒ y Bog go wynioſł›[F]. To
vcʒynił / gdy ʒmartwych⸗
wʒbudźił ćiáło iego dárámi
wielce pięknemi oʒdobiwßy.

2. Abyſmy ſię ʒmocnili w
wierʒe o Boſtwie iego: Abo⸗
wiem ſłyßąc ʒe Ʒmartwych⸗
wſtał mocą ſwą / wierʒamy
ʒe ieſt prawdźiwȳ Bogiem /
Gdyʒ ʒaden nie moʒe ſámego
śiebie wſkrʒeśić od vmár⸗
łych / będąc tylko cʒłowiekiē.[4]
ieſli tedy Chryſtus ſámego
śiebie vmárłego do ʒywotá
prʒywroćił / nie tylo[×] cʒło⸗
wiek / ále y Bog prawdźiwy
był. ‹Acʒći[×] vkrʒyʒowan ʒe
mdłośći[×] / ále ʒywie ʒ mocy
Boʒey›[G].[5] mowi Apoſt:

3. Abyſmy mocnemi byli
w nádźiei / o ʒmartwych⸗
wſtaniu náßym: Albowiem
Ff 2 widʒąc

A BSV 2 Cor 13,4.
B Mt 23,12.
C Fil 2,8–9.
D 2 Kor 13,4.
E Mt 23,12.
F Flp 2,8–9.
G 2 Kor 13,4.

1 Greičiausiai turi būti „/".
2 Kustodas nesutampa su 228 p. pirmojo žodžio pradžia.
3 Err. Powinno być „podwyʒßeni".
4 Dwukropek w tekście litewskim.
5 Err. Powinien być inny znak interpunkcyjny.

Nes regiedami kiełuſis Chriſtu / kuris ira gałwu muſu / wilames ir patis kaypo io ſunariay kieltis. ‹Kayp per Adomu[A] wiſsi mirßta / teyp ir per Chriſtu wiſsi bus atgieywinti›[B] / ir prikielti iʒ numiruśiu. Tuo r{á}mina ſáwi pati Iobas[C] S. ſunkibey ſáwo. ‹Ʒinau iog atpirkieias máno ira giwu›[D] (kiełys iʒ numiruſiu) ‹ir kuni máno regieſiu Diewu›[E] Iʒgánitoi mano.

4. Del pamokſło ir paweykſło muſu / adunt ʒinotume / kayp turime kieltis pagal duśios / ir náuiu budu / ßwětay / kiełyſi iʒ grabu nuſideimu muſu / giwent. Kayp Chryſtus kiełes pateyſey / ir iau daugieſn ne numirs.[1] teyp ir mes pameſkime duobi / kurioy pakaſti gułeiome / ir ſupuwi vnt duśios buwome / atgikime / nauieys ſtokimes.

5. Del pabaygos iʒganimo muſu. Nes kayp daug wárgu ir ſunkibiu kisdamas / nuog wiſo pikto mus iʒgiełbeio: teyp didʒioy g{á}rboy kiełdamaſis / wiſ{á}giera[2] mumus igi-

widʒac ʒmartwychwſtáłego Chryſtuſá / ktory ieſt głowá náßá / ſpodʒiewamy ſię y ſámi powſtáć / iáko cʒłonki ie°. ‹Iáko prʒeʒ Adámá[F] wßyſcy wmieramy / ták prʒeʒ Chryſtuſá wßyſcy będʒiem ożywieni›[G]. Tym ſámego śiebie ćießył Iob[H] S. w vtrapieniu ſwoim. ‹Wiem ʒe odkupićiel moy ʒyie›[I] (wſtawßy ʒmártwych) ‹y w ćiele moim oglądam Bogá mego›[J].

Iob: 19. 26.

4. Dla náuki y prʒykłádu náßego / ábyſmy wiedʒieli iáko mamy ʒmartwychwſtáć według dußy / y nowym ſpoſobem / świętobliwie wſtáwßy ʒ grobu grʒechow náßych / ʒyć. Iáko Chryſtus wſtał prawdʒiwie / y iuʒ więcey nie vmiera; ták y my porʒucaymy doł / w ktorym pogrʒebieni leʒąc / ʒgniliſmy byli ná dußy / powſtaymy y w nowośći[X] chodʒmy ʒywotá[.]

4. Propter exemplum noſtrum.

[5.] Dla do pełnienia ʒbáwienia: bo iáko wiele vtrapienia y ćięʒkośći[X] ponoßąc / od wßytkiego ʒłego nas wybáwił / ták w wielkiey chwale powſtaiąc wßytkiego dobra nam nábył /

5. Ob plenitudinem ſalutis noſtræ.

A Adomą; Adomas; 1 Kor 15,22.
B 1 Kor 15,22.
C Jobas; Job 19,25–26.
D Job 19,25.
E Job 19,26.
F przez Adama; Adam; 1 Kor 15,22.
G 1 Kor 15,22.
H Hiob; Hi 19,25–26.
I Hi 19,25.
J Hi 19,26.
1 Greičiausiai turi būti kitas skyrybos ženklas.
2 Err. Turi būti „wiſ{á} giera".

Rom: 4.

mus igiio / kayp Apaßtałas biło: ‹Iʒduotas buwo› vnt kūćiu ir ſmerties / ‹del nuſideimu muſu: a kiełes del nuteyſinimo muſu›[A] / tay ira / ádunt mus teyſus ir ßwentus ſ{á}wo miliſtu / ir dowanomis padaritu.

PVNKTAS II.

Quàm celebris victoria Christi?

Kayp gárbingas ira pergałeimas Wieſpaties Iezaus, kuris pakułe neprietelus tułus muſu.

1. Quia solus deuicit hostes.

ZImus ir ipatus ira taſay pergałeimas. 1. Iog pats wienas / ába wieniomis ſuſitiko ſu pułkays wiſays ńeprietelu muſu / ne turedamas prieg ſau kárieywiu / ney padetoiu kokiu / ir wiſus ſutrine. ‹Mindituwi mindʒiau pats wienas / ir iʒgiminiu[1] nera wiro / nera ʒmogaus ſumanim[2]›[B]: ‹Giedokite Wießpati /› ‹iʒgiełbeio ſau› (ſwietu) ‹deßne io / ir petis ßwyntas io›[C].

Iſa: 63. 3.

2. Absq[ue] numero hostes profligauit.

2. Iog pergáłeio daug neprietelu / kurie negał[3] but paſkaytiti. Tie buwo nuſideimay ʒmoniu be ſkayćiaus /

pikti

nabył / iáko Apoſtoł mowi: ‹Wydan był dla wyſtępkow[x] náßych / á wſtał dla vſpráwiedliwienia náßeğ›[D] / to ieſt / áby nas ſpráwiedliwemi y świętemi / łáſką y dárámi ſwemi / vcʒynił.

PUNKT II.

Iáko Chwálebne ieſt zwyćięſtwo Páná Iezuſá, ktorym pokonał rozmáite nieprzyiaćioły náſze.

ZNácʒne y oſobliwe to ieſt ʒwyćięſtwo. 1. Ʒe poiedynkiem[x] ßedł ná ták wielkie kupy nieprʒyiaćioł náßych / nie máiąc prʒy ſobie woyſká ni iákiego / áni pomocnikow ʒadnych / y wßytkich ſtarł[x]. ‹Sámem tłocʒył práſę / á ʒ národow nie máß męʒá ʒe mna›[E]. ‹Spiewáyćie Pánu /› ‹ʒbáwiła ſobie› (świát) ‹y prawicá iego / y rámie swięte iego›[F].

2. Ʒe prʒemogł[x] wielu nieprʒyiáćioł / ktorych ʒlicʒyć nie moʒemy. Ci byli / grʒechy ludʒkie niepolicʒone / ʒłe ná-

 łogi

A Rom 4,25.
B Iz 63,3.
C Ps 98,1; BSV 97,1.
D Rz 4,25.
E Iz 63,3.
F Ps 98,1; BW Ps 97,1.

1 Err. Turi būti „iʒ giminiu".
2 Err. Turi būti „ſu manim".
3 Err. Turi būti „negal".

pikti buday ir paiunkimay iu / dušiu neprietelus weli⸗nay / ir ſmertis kiekwieno ʒmogaus. Iey kas ſuſkaytit gal wiſus ʒmones / wiſus iu nuſideimus ir piktibes / tey⸗pagi welinus / ir ſmertis / gá⸗łes ſkayćiu ʒinot tu / kuriuos pergáłeio Wieſzpats muſu.

3. Iog pergáłeio be ſzárwu / be ginkłu / be káłáwiio / nuo⸗gas vnt križiaus iʒpełotas / medʒio abiem runku nuſi⸗tweris / wienu łáʒdu pamu⸗śie / ⌜kayp Dowidas[A] pinkiays akmeneleys Goliathu⌝[B] / teyp Wieſzpats pinkiomis rono⸗mis / pekłos Goliathu[C] ſzieto⸗nu / ir wiſus kitus karius pa⸗kułe. ‹Ragay «(tay ira / galay[1] ſkierſo medʒio križiaus)» run⸗koſe io tinay ażudingta bu⸗wo ſtipribe io / pokim io eys ſmertis› pergáłeta ir pagau⸗ta / ‹ir po koiomis io w{á}rtiſis welinas pamintas. Stoios› vnt križiaus prikałtas / ‹ir ſu[⸗] mier{á}wo ába iʒmeſtáwo ʒie[⸗] mi / pawiʒdeio ir ſutirpino kayp wáſzku pahonus / ir ſu[⸗] trinti ira kałnay vmʒio›[D] / tay ira / didi ir aukſzti neprietelus.

4. Iog

łogi y ʒwyczáie ich / Duſzni[×] nieprʒyiaciele / Dyábli / śmierć káʒdeğ cʒłowieká. Ie⸗ſli kto może ʒliczyć wſzytkie ludʒie / wſzytkie nieprávośći[×] ich / wſzytkie ʒłośći[×] / tákʒe w⸗ſzytkich Dyábłow / y wſzelkie śmierći / będʒie mogł mieć li⸗cʒbę[×] tych / ktorych prʒemogł[×] Pan náſz.

3. Ʒe prʒemogł[×] beʒ ʒbroi / beʒ obrony y mieczá / nági ná krʒyżu roʒpięty / drʒewá ſię obiema rękomá trʒymá⸗iac / iedną laſką pobił / ⌜iáko Dáwid[E] piąćią kámuſzkow Goliáthá⌝[F] / ták Pan / piąćią rán Piekielneğ Goliáthá[G] ſzá⸗tána / y wſzytkie iego woy⸗ſká pokruſzył. ‹Rogi «(to ieſt / końce ná krʒyż ʒłożone° drʒe⸗wá)» w rękách iego: tám ʒá⸗kryta[×] była moc iego / prʒed obliczem iego poydʒie śmierć› ʒwálcʒona y poimána / ‹y pod nogámi iego będʒie ſię walał Dyabeł podeptány. Stánał› ná krʒyżu prʒybity / ‹y roʒmie⸗rʒył ʒiemię / poyʒrʒał y roʒ⸗puśćił národy› iáko woſk / ‹y ſkruſzone ſą gory wieku›[H] / to ieſt / wielcy y wyſocy nieprʒy⸗iaćiele.

4. Ʒe

3. Nudus & inermis vicit.

1. Reg: 18[I].

Abac: 3.

Quos Chri-ſtus vicerit.

A Dovydas; 1 Sam 17.
B Galijotą; Galijotas; 1 Sam 17,40–51.
C Galijotą; Galijotas; 1 Sam 17,40–51.
D Hab 3,4–6.
E Dawid; 1 Sm 17.
F Goliata; Goliat; 1 Sm 17,40–51.
G Goliata; Goliat; 1 Sm 17,40–51.
H Ha 3,4–6.
I BSV 1 Sm 17.
1 Err. Turi būti „gałay".

Proprijs Diabolum armis ſuperauit.

4. Iog pergáleio neprietelu / io ginkłu / tuo / kuriuo ſwietu {á}nas buwo áʒumußis / tay ira / kunu ʒmogaus / kuris oboli ſukrimtis vmʒinay pakłupo. Wießpats tádu priiemis kunu ʒmogaus ſopulingu tułas mukas kiſdamas / tuogi[1] kunu ſutrine ʒalćio pekłos gałwu primigo ir ſutrupino. ‹Ne duokite kuno iuſu kayp ginkło kokio ne teyſibey vnt piktu dárbu›[A] / kałba Powiłas[B] ßwyntas.

4. Ʒe tymʒe iego orężem pokonał nieprʒyiaćielá / ktorym on był świát ʒámordował / to ieſt / ćiáłem ludʒkim / ktore iabłko ʒgryʒßy wiecʒnie było vpádło. A Pan prʒyiąwßy ćiáło bolom poddáne / wiele roʒmáitych mąk ćierpiąc / tymʒe ćiáłem wężá piekielnego głowę prʒyćiſnął / y ʒgruchotał[×]. A ʒątym mowi Páweł[D] święt: ‹Niedawayćie cʒłōkow wáßych orężem nieſpráwiedliwośći ná ʒłe vczynki›[E].

Rom: 6. 13.

5. Potentiſſimos hoſtes debellauit.
Iob: 41. 24.

5. Iog łabay ſtiprus neprietelus iweykie / ir ißnaykie Welinu / ápekuri[2] ráßtas bilo: ‹Nera gálibes vnt ʒiemes / kuri g{á}łetu but ſuliginta ſu iuo›[C]. Smerti / kuri teypagi wiſus buwo paminus gałunus ir didʒiauſius to ſwieto / ir todrin wadinaſi ſtipra: Nes niekas iey ne gáłeio atſiſpirt / ney iʒ ios gniußtes iʒſiwerʒt. Nuſideimus / kuriu tuogi[3] budu / ne gáłeio niekas ißtrint ir iʒ ßákniu ißraut / tiktay pats Awinelo nekáłto krauias. ‹Sʒtay / «tieg» / Awinelis Diewo / ßtay kuris iß⸗
nayko

5. Ʒe bárʒo potężne nieprʒyiaćioły ʒwyćiężył y wynißcʒył Dyábłá / o ktorym piſmo mowi: ‹Nie máß ná ʒiemi mocy / ktoraby ſię prʒyrownáć mogła›[F]. Smierć teʒ ktora tákʒe wßytkich byłá podeptałá / Xiąʒętá y náprʒednieyße[×] świátá tego / y dla tego náʒywa ſię mocną: Bo ʒaden nie mogł ſię oprʒeć mocy iey / áni ſię ʒ gárśći iey wydrʒeć. Grʒech ktorego teʒ ʒaden nie mogł ʒnieść y ʒ korʒenia wyrwáć / tylo[×] ſáma Báránká niewinnego krew. ‹Oto / «práwi» / Báránek /
oto kto⸗

Ioa: 1. 29.

A Rom 6,13.
B Paulius; Rom 6,13.
C Job 41,25; BSV Iob 41,24.
D Paweł; Rz 6,13.
E Rz 6,13.
F Hi 41,25; BW Hi 41,24.

1 „tuo gi".
2 Err. Turi būti „ápe kuri".
3 „tuo gi".

nayko nuſideimus ſwieto›[A]. Dʒiaugkis tádu ʒmogau krikßćionie / iʒ tokio ir terp[1] gárbingo perg{á}łeimo Wießpaties ſ{á}wo.

PUNKTAS III.

Kielimaſis iż numiruśiu ne iſzmonios prigimtu świeſu, bet paćiu tikieimu ira paſiekiamas.

Wiſadu taſay Artikułas tikieimo regieios ʒmonemus nepigas eſſus vnt permánimo / todrin iam ába ne noreio tikiet / ába ne graytay ir ſu ábeioimu iʒ pradʒios ii priimdinet pradeio. 1. ⌜Pahonay Philoʒophay ‹iʒgirdi ápe kielimu iʒ numiruśiu› Apaßtału kałbunti / ‹kiti iuokies›[B] / kiti potam[2] kłauſit to mokſło apſiieme / maʒa rádos kurie intikieio. O tie buwo łabay ißmintingays Areopagite[C] wádin{á}mi Athenoſe[D⌝E].

2. Terp 3idu / kurie ʒiniu Diewo tikro tureio / ne wiſi toy tieſoy[3] nuog Diewo apreykßtay

oto ktory głádʒi grʒechy świátá›[F]. Weſel ſię tedy cʒłowiecʒe chrʒeśćiáńſki / ʒ tákiego / y ták chwalebnego ʒwyćięſtwa Páná twego.

PUNKT III.

Zmártwychwſtánie nie może bydż poięte świátłem rozumu przyrodzonego[×], ále tylko wiárą.

ZAwße ten Artykuł wiáry ʒdał ſię ludʒiom trudny bydʒ ná poięćie / dla tegʒ mu / álbo nie chćieli wierʒyć / álbo go nie rychło[×] y ʒ wątpliwośćią ʒ prʒodku[×] prʒyimowáć pocʒeli.

[1.] Náprʒod[×] ⌜Pogánie Philoʒophowie / ‹vſłyßawßy o ʒmártwychſtániu vmárłych› Apoſtołá mowiącego / ‹iedni śmiáli ſię / á drudʒy mowili będʒiem ćię drugi raʒ o tym ſłucháć›[G]. Máło ſię náláʒło / ktorʒy vwierʒyli / A ći byli bárʒo mądrʒy / Areopagitámi[H] ʒwáni w Athenách[I⌝J].

[2.] Potym miedʒy ʒydámi ktorʒy wiádomość Bogá prawdʒiwe-

Reſurrectio Fide concipitur.

Artic[ulus] Reſurrectionis difficilis. Æ{t}henicis[4]. Act: 17. 32.

Iudæis.

A Jn 1,29.
B Apd 17,32.
C Areopagitikais; areopagitikai; Apd 17,19–34.
D Atėnuose; Atėnai; Apd 17,16.
E Apd 17,16–34.
F J 1,29.
G Dz 17,32.
H Areopagitami; Areopagici; Dz 17,19–34.
I w Atenach; Ateny; Dz 17,16.
J Dz 17,16–34.
1 Greičiausiai „teyp“.
2 „po tam“.
3 Greičiausiai „tay tieſay“.
4 Err. Turi būti „Athenicis“.

reykßtay per Pranaßus ti⸗kieio. ⌜Nes rádos Saduceu⸗ßay[A] / kurie atmetineio tu tie⸗ſu ſákidami ne ſunti kielimoſi iʒ numiruśiu / todrin ir áʒu⸗dawe Wießpati wienu kłau⸗ſimu ápe moteri / kuriu ſepti⸗
Matt: 22. 25. ni wiray wienas po kitam paiemi buwo / kieno po kieli⸗muſi iʒ numiruśiu tureio but moterim? bet ſu papeyku nuog io / ráßto ʒodʒieys pri⸗ſpirti nutiło / ir nieko atſákit prieß ne gáłeio⌝. ‹Kłayduoia⸗te / «tieg» / ne ʒinodámi r{á}ßto / ney galibes Diewo›[B].

3. Ir Pr{á}naßámus patie⸗
Prophetis. Ezech: 37. mus regieios wargus tay dayktas / ⌜todrin wienas iʒ iu kłauſiamas nuog Diewo vnt łauko / kuriami daug łabay buwo kaułu / er turetu buti giwi? átſákie: ‹Tu ʒinay Wie⸗ßpatie Diewe›⌝[C].

Ioan: 20. Apoſtolis. 4. Apaßtałay ne greytay intikieio / ſu baymi / ir iʒwidi Wießpati / tares Dwaśiu re⸗giu / ne kunu giwu / o wienas iʒ iu / ne pirm noreio tikiet / net

wdʒiwego mieli / nie wßyſcy tey prawdʒie od Bogá prʒeʒ Proroki obiáwioney wierʒy⸗li: ⌜ábowiem ʒnáydowaliśie Sáducæußowie[D] ktorʒy od⸗rʒucáli tę prawdę / powiá⸗dáiąc ʒe nie máß ʒmartwych⸗wſtánia vmárłych. Prʒeto teʒ y ʒádáli Pánu pytánie ie⸗dno o niewieśćie / ktorą śiedm mężow / ieden po dru⸗gim poięli byli ſobie ʒá mał⸗ʒōkę / cʒyiąby miáłá bydʒ ʒo⸗ną po ʒmartwychwſtániu / ále ʒ nágáną / ſłowy piſmá ś. przypárći od Páná ʒámilkli / y nic ná prʒećiw odpowie⸗dʒieć nie mogli⌝. ‹Błądʒićie / «práwi» / nie roʒumieiąc piſm / áni mocy Boʒey›[E].

Po trʒećie: Sámym Proro⸗kom ʒdáłá ſię rʒecʒ trudna / ⌜dla te° iedē ʒ nich ſpytány od Bogá w polu / ná ktorȳ bár⸗ʒo wiele było kośći / ieſliby[×] te mogły ʒyć? odpowiedʒiał: ‹Ty wieß ſam Pánie Boʒe›⌝[F].

4. Apoſtołowie nie rychło[×] vwierʒyli ʒ boiáʒnią / y oba⸗cʒywßy[×] Páná / roʒumieli ʒe Duchá widʒą / nie ćiáło ʒy⸗we. A ieden ʒ nich nie wprʒod[×]

Gg chćiał

A Sadukiejai (lot. *sadduceus*); Mt 22,23–33.
B Mt 22,29.
C Ez 37,3.
D Saduceusze; Mt 22,23–33.
E Mt 22,29.
F Ez 37,3.

net runku indetu ßonan ir ki꞊ toſna ſkiłeſna pradurtu koiu ir runku / ir teyp paćiupa꞊ wis ir paſiliteis kuno / praßuko: ‹Diewas máno ir Wießpats máno›[A]. Wárgu tadu ira ißmoniey ʒmoniu permanit tu tieſu / todrin reykia vnt ios paʒinties ſwie꞊ ſos[1] ne prigimtos / bet prae꞊ iunćios prigimimu / tay ira / reykia tikibes drutos / kuri padrutinta ira tułays paro꞊ dimays. 1. T{á}du Aniełás trims Máriiams[B] rayßkiey ſáko: ‹Ieʒaus N{á}ʒáreno[C] ieß꞊ kote nukriʒiawoto / kiełes ne꞊ ra ćionay›[D]. 2. Ráßo Ew{ã}꞊ geliſta kad ⸢daug iu kiełes iʒ grabu / ir paſirode Ieroʒoli꞊ mos[E] mieſti⸣. 3. Páſirode S. Petruy[F][.] 4. ⸢Du mokiti꞊ niu eydami ing Emaus[G] / pa꞊ ʒino ii prieg łauʒimu duonos⸣. 5. ⸢Wießpats Apaßtałamus tunkiey rodes walgie ir giere ſu ieys kiełys iʒ numiruśiu / ir tułays ʒi{n}kłays nutikrino iuos per kieturias dešimtis dienu iemus ſ{á}wi rodida꞊ mas / ir neſiſkubindamaſis vʒʒingt dunguoſna del tos prieʒaſties⸣[H] / [et]c. Vnt

chćiał vwierʒyć / áʒby r{ę}kę włoʒył w bok / y do drugich dʒiur przegoʒdʒonych[×] nog y ręku / y ták mácawßy / y dot꞊ knąwßy ſię ćiáłá ʒáwołáł / ‹Pan moy y Bog moy›[I]. Tru꞊ dno tedy ieſt roʒumowi ludʒ꞊ kiemu poiąc tę prawdę. Przeto[×] trʒebá mu ná poʒná꞊ nie tey prawdy świátłá nie prʒyrodʒonego[×] / ále nád prʒy꞊ rodʒonego[×] / to ieſt / trʒebá mu wiáry mocney / ktora ʒmoc꞊ niona ieſt roʒnemi dowodá꞊ mi. [1.] Náprʒod[×] / tedy Anyoł trʒem Máriiom[J] iaśnie po꞊ wiáda: ‹IEƷVſá ßukáćie› ‹v꞊ krʒyʒowánego / wſtałći ʒmár꞊ twych niemáß go tu›[K]. [2.] Potym piße Ewángeliſtá / ʒe ⸢wiele ćiał powſtáło ʒ grobow / y pokaʒáły ſię wielom w Ieru꞊ ʒálem⸣[L]. Potym pokaʒał ſię Piotrowi[M]. ⸢Dway idący do Emaus[N] poʒnáli ʒ łámánia chlebá⸣. 5. ⸢Apoſtołō Pan cʒę꞊ ſto ſię pokaʒował / iadł y pił ʒ nimi wſtawßy ʒmártwych / y wielą ʒnákow vpewniał ich prʒeʒ dni cʒterdʒieśćie / vka꞊ ʒuiac ſię im / nieśpießąc ſię wſtąpić ná niebioſá / dla tey prʒycʒyny⸣[O] / [et]c. W Nie[2]

Marci 16.

Matt: 27. 52[.]

Multoties probauit Chri[-]ſtus reſurrectionem ſuā.

Act: 1.

A Jn 20,28.
B Marijoms; Marija Magdalena (Magdalietė); Marija, Jėzaus motinos sesuo, Jokūbo ir Juozapo (Jozės) motina, Klopo žmona; Salomė; Mk 16,1–8.
C Jėzaus Nazarėno; Jėzus Nazarėnas; Mk 16,6.
D Mk 16,6.
E Jeruzalės; Jeruzalė; Mt 27,52–53.
F Petrui; Petras; Jn 21,7–21.

G Emausą; Emausas; Lk 24,13–31.
H Apd 1,1–5.
I J 20,28.
J Mariom; Maria Magdalena; Maria, siostra matki Jezusa, matka Jakuba i Józefa; Salome; Mk 16,1–8.
K Mk 16,6.
L w Jerozolimie; Jerozolima; Mt 27,52–53.
M Piotrowi; Piotr; J 21,7–21.
N Emaus; Łk 24,13–31.
O Dz 1,1–5.
1 „świe=ſos".
2 Kustoda nie zgadza się z początkiem następnej strony.

235

Vnt vntros dienos Weliku / Ewang: Lukośiaus ś. Pad: 24[A].

ANuo metu: Du iżmokitiniu[1] Jezaus eio tuioug[2] dienu ing mieſteli, kurſay buwo tołus warſtu śieśiōs deśimtims nuog Ieruzalē, wardu Emaus. Ir anis kałbeio terp ſawis, ape tuos wiſus dayktus, kurie buwo ſtoiſi. Ir tikos kad kałbeio, ir terp ſawis kłauſineio, iog pats Jezus priſiartinis eio ſu ieys, o akis iu użturetos buwo, adunt io ne pażintu. Ir tare iump: Kokios ira tay kałbos, kurias kałbate terp ſawis eydami, ir eſte nuludi? Ir atſakidamas wienas, kuriam wardas buwo Kleophas, tare iam: Tu pats wienas ataywis eſi Ierozolimi, o neżinay, kas deios iami śioms dienomis? Kuriemus anas tare: kas? o anis tare: ape J Ezu Nazarenu, kurſay buwo wiras Pranaſsas galis darbuoſe ir zodźioſe[3] pokim Diewo ir wiſu żmoniu, ir kayp ii iżdawe aukśćiauſieii kunigay, ir wireſnieii muſu vnt ſmerties, {i}r nukriżiawoio ii: a mes tikieiomes iog anas atpirkt tureio Iſraelu. Jr nu vnt to wiſſo trećia diena śiu dienu kayp tay ſtoios. Bet ir moteres nekurios iżg muſu, iżgundino mus, kurios vnkſti buwo grabiep, ir ne radi kuno io, ataio ſakidamos iog ir regieimu An-

Gg 2 *iełu*

A Lk 24,13–35.
1 Err. Turi būti „iż mokitiniu“.
2 „tuiaug“.
3 Err. Turi būti „zodźiuoſe“.

iełu regieio, kurie ſako ii giwu ſunti. Jr nueio nekurie iżg muſu grabop, ir teyp rado, kayp moteres ſakie, o paties ne rádo. A anas tare iūp: O paykieii ir tingios śirdies vnt tikieimo wiſſam tam, ku paſakie Pranaßay. Negu reykie kintet Christuy, ir teyp ieyt garbon ſawo. Ir pradeis nuog Mayżeśiaus, ir wiſſu Pranaßu, iżguldineio iiemus wiſſuoſe raßtuoſe tay, kas ape ii paraśita buwo. Ir priſiartino miestelop, kuriop eio, o anas rodes, kayp butu turis tolaus eyt. Ir priwerte ii biłodami: Atlik ſu mums, nes iau eyt wakarop ir pagriżo diena vſiłaydimop. Ir ieio ſu ieys,[1] Ir stoios kad ſedeio ſu ieys ażu ſtało, ième duonu, ir paßłowino ir łaużie ir padawineio iiemus. Ir atſiwere akis iu, ir pażino ii, o anas iżniko iżgi akiu iu. Ir tare wienas vntrop: Er ne degie śirdis muſu muſpi, kad kałbeio vnt kielo[2], ir iżguldineio mums raßtus. Ir kiełys tuiug adinu ſugriżo ing Ieruzalem, ir rado wienoliku[3] ſuſirinkuſius, ir tuos, kurie ſu ieys buwo biłunćius: iog kiełes Wießpats iż tieſos, ir paſirode Simanuy. A anis ſakie, kas deios vnt kielo, ir kayp pażino ii łaużimi duonos.

W poniedʒ: Wielkono-
cny / Ewáng: v Lukáßá ś. w Roʒd: 24[A].

Onego

A Łk 24,13–35.
1 Err. Turi būti taškas.
2 Err. Nereikalingas tarpas tarp „kielio" ir kablelio.
3 Err. Turi būti „wienuoliku".

237

ONego czáſu: dwa z vczniow IEzuſowych tegoż dnia ßli do miáſteczká, ktore było ná ßeśćdźieśiąt ſtaiow[×] od Ieruzálē, ktorego imię Emaus. A ći rozmáwiáli z ſobą otym wßytkim co ſię sſtáło. Y sſtáło ſię, gdy rozmáwiáli, y społu[×] ſię pytáli, ze ſam IEzus przybliżywßy ſię ßedł poſpołu[×] z nimi: lecz oczy ich były zátrzymánę, áby go niepoználi. Y rzekł do nich: Coż to ſą za rozmowy ktore idąc maćie miedzy ſobą, a ieſteście ſmutni? A odpowiedáiąc ieden ktoremu imię było Kleophas, rzekł mu: Tyś ſam przychodniem[×] w Ieruzálem, á nie wieß co ſię w nim w te dni dźiáło? rzekł im, co? á oni rzekli: O Iezuśie Názáreńskim, ktory był mąż Prorok mocny w vczynku y mowie przed Bogiem y wßytkim ludem: A iako Arcykápłani y przełożeni náßy wydáli go ná śmierć, y vkrzyżowáli go. A myſmy ſię ſpodźiewáli, iż on miał był odkupić Jzráelá. A ku temu wßytkiemu iuż to dźis trzeći dźień iáko ſię to stáło. Ale y niewiáſty niektore z náßych, przeſtráßyły nas; ktore rániuczko były v grobu: á nie nalażßy ćiáłá iego, przyßły powiadáiąc iż y widzenie[×] Anyelskie widźiały, ktorzy powiádáią iż żywie: Y poßli byli niektorzy z náßych do grobu: y ták náleźli iako niewiáſty powiádały, ále ſámego nie nálezli. A on rzekł do nich: O głupi, á leniwego ſercá ku wie-

237

ONego czáſu: dwa z vczniow IEzuſowych tegoż dnia ßli do miáſteczká, ktore było ná ßeśćdźieśiąt ſtaiow od Ieruzálē, ktorego imię Emaus. A ći rozmáwiáli z ſobą otym wßytkim co ſię sſtáło. Y sſtáło ſię, gdy rozmáwiáli, y ſpołu ſię pytáli, ze ſam IEzus przybliżywßy ſię ßedł poſpołu z nimi: lecz oczy ich były zátrzymánę, áby go niepoználi. Y rzekł do nich: Coż to ſą za rozmowy ktore idąc maćie miedzy ſobą, á ieſteśćie ſmutni? A odpowiedáiąc ieden ktoremu imię było Kleophas, rzekł mu: Tyś ſam przychodniem w Ieruzálem, á nie wieß co ſię w nim w te dni dźiáło? rzekł im, co? á oni rzekli: O Iezuśie Názáreńskim, ktory był mąż Prorok mocny w vczynku y mowie przed Bogiem y wßytkim ludem: A iako Arcykápłani y przełożeni náßy wydáli go ná śmierć, y vkrzyżowáli go. A myſmy ſię ſpodźiewáli, iż on miał był odkupić Jzráelá. A ku temu wßytkiemu iuż to dźis trzeći dźień iáko ſię to sſtáło. Ale y niewiáſty niektore z náßych, przeſtráßyły nas; ktore rániuczko były v grobu: á nie nalażßy ćiáłá iego, przyßły powiadáiąc iż y widzenie Anyelskie widźiały, ktorzy powiádáią iż żywie: Y poßli byli niektorzy z náßych do grobu: y ták náleźli iako niewiáſty powiádały, ále ſámego nie nálezli. A on rzekł do nich: O głupi, á leniwego ſercá ku wie-

Gg 3 rzeniu

rzeniu temu wßytkiemu co powiedźieli Prorocy. Izaż× *nie było potrzebá, áby to był ćierpiał Chryſtus, y ták wßedł do chwały ſwoiey? A poczawßy od Moyzeßá, y wßytkich Prorokow, wykładał im we wßytkich piśmiech to co o nim nápiſano było: Y przybliżyli ſię ku miáſteczku do ktorego ßli: a on okazował, iákoby dáley miał iść. Y przymuśili go mowiąc: Zoſtań z námi, boć ſie ma k wieczoru, y dźień ſie iuz (ku záchodu) nachylił. Y wßedł z nimi,*[1] *Y ſtáło ſię, gdy śiedźiał z nimi v ſtołu, wźiawßy chleb błogosłáwił, y łámał y dawał im. Y otworzyły ſię oczy ich, y poználi go: á on zniknał z oczu ich. Y mowili miedzy ſobą: Izali*× *ſerce náße nie pałáło w nas, gdy mowił w drodze, y piſmá nam otwierał? A wstawßy teyże godźiny wroćili ſie do Ieruzálem: y ználeźli zgromádzonych iedenaśćie, y tych ktorzy z nimi byli, powiádáiących: iż wstał Pan prawdźiwie, y vkazał ſię Symonowi. A oni powiadáli co ſię dźiało w drodze: y iáko go poználi w łámániu chlebá.*

W PONIEDZIAŁEK WIEL-KONOCNY.

PUNKTAS I.	PUNKT I.
Buday,kurieys[2] turime pri-im{t}u	Spoſoby, ktoremi mamy przyię-

1 Err. Powinna być kropka; por. BW.
2 Err. Nėra tarpo tarp kablelio ir „kurieys".

imtu Chriſtu ſzwynćiau-śiami Sakramenti, ſawimp ażuturet.

Cur Chriſtus apparuit Peregrinus.

NE dowanay terp ki⸗tu prieʒaśćiu / Wieß⸗pats paſirode moki⸗tiniams ſáwo kayp kielauto⸗ias kokſay. Nes kayp pakie⸗lingas ʒmogus priimtas na⸗muoſna kieno / ne iłgay trun⸗ka / bet weykiey iʒ iu iʒśieyt: teyp Wießpats muſu iwe⸗ſtas namuoſna duśiu muſu / per ßwynćiauſio Sákrámē⸗to priiemimu / ne bodedama⸗ſi[1] mumis / bet ſu didʒiu ſáwo máieſtoto paniekinimu nuog muſu iʒwaritas ißeyt. Kayp tadu gi tu ſwiaćiu mielauſi ſáwimp {à}ʒutureſime?

Quomodo de[-]tinendus?

1. Si mortis eius memin{e}rimus.

1. Atliks prieg mumus wi⸗ſadu / iey kunćiu io śirdiy ſá⸗wo łaykiſime ne marśinda⸗mi ios ſau niekadu / ir ápe iu kałbeſime tunkiey / kaypo du⸗śia ßwynta dare. ‹Pedialis Mirrhos[2] numiłetaſis má⸗no / terp krutu mano bus łay⸗kitas›[A]. Myrrha[3] ira moſtis to⸗kia / kuri kunu pateptu áʒu⸗łayko nuog ſupuwimo: teyp kieno

Cant: 1. 13.

przyiętego Páná IEZUSA w Naśw: Sákrámenćie zátrzymywáć.

NIe dármo miedʒy in⸗ßemi przyczynámi Pan pokazał ſię vcʒ⸗niom ſwoim / iáko pielgrʒym iáki: Bo iáko pielgrʒy̆ przy⸗ięty do domu cʒyiego / nie długo ſię w nim báwi[×] / ále prętko ʒ niego wychodʒi: ták Pan náß w prowadʒony w dom duße náßey przeʒ przy⸗ięćie Naświetßego Sákrá⸗mentu / nie nas chcąc poʒbyć / ále ʒ wielką Máieſtatu ſwe⸗go ʒ niewágą y krʒywdą od nas wypráwiony muśi v⸗ſtępowáć. Iákoʒ tego gośćia namilßego ʒátrʒymamy?

1. Zoſtánie ʒ námi ʒáwʒdy[×] / ieſli mękę iego w ſercu ʒácho⸗wamy / y nie ʒápominaiąc iey nigdy / o niey roʒmáwiáć cʒę⸗ſto będʒiem / iáko dußá świę⸗ta cʒynić ʒwykła. ‹Snopek Mirrhy[4] vmiłowány moy miedʒy pierśiami memi bę⸗dʒie odpocʒywał›[B]. Mirrhá[5] ieſt táki oleiek / ktory ćiáło námáßcʒone ʒáchowuie od ʒgniłośći:

A Gg 1,13; BSV Ct 1,12.
B Pnp 1,13; BW Pnp 1,12.
1 Err. Turi būti „bodedama=ſis".
2 Gr.; lie. „miros".
3 Gr.; lie. „mira".
4 Gr.; pol. „mirry".
5 Gr.; pol. „mirra".

kieno śirdin myrrha[1] karćios kunćios Wießpaties giliey iſigiere ſupuwimas ne iokios piktibes ne gal io gadint. O nie kas kito[2] iʒtremia Wieß⸗pati iʒ muſu / tiktay piktu⸗may kokie muſu. Tuo du[3] mo⸗kitiniu kałbedami ape kintei⸗mu iʒganitoio ſáwo nupełne ſau / idant iump Wießpats prieytu / mieliey ſu ieys kał⸗betu / mokitu iuos / ir meyłes ſáwo vgnim {ś}irdis iu áʒudek⸗tu / kurio nieku budu nuog ſáwis łeyſt ne noreio / bet pri⸗werte / idant prieg iiemus atſiliktu.

2. Nopłeys muſu Wieß⸗pats / iey ʒodʒiu io nuośir⸗dʒiey kłauſiſime / kureys apſi⸗świećia ißmonia vnt pażin⸗ties io / ir dayktu iʒganimop prigulinćiu ir aʒuſidega no⸗ras vnt meyłes giero wiſo⸗kio / ir vnt nopikuntos pikto wiſokio. Teyp śi tuo du[4] mo⸗kitiniu kłauſidami Wießpa⸗ties iʒguldʒiunćio ráßtu ap⸗świeſti buwo tikiey / ir ikay⸗ti śirdiy. ‹Negu degie śirdis muſu muſpi / kad› ‹iʒguldineio mumus r{á}ßtus vnt kielo?›[A]

3. Neſkir⸗[5]

ʒgniłośći[×]: ták w cʒyim ſercu gorʒka męká Páńſka głębo⸗ko ſię w piie ʒgniłość[×] ʒadney niepráwośći[×] nie moʒe go pſowáć. A nic innego nie wypędʒa Páná ʒ nas / iedno ʒłośći[×] iákie náße. Ci dway vcʒniowie roʒmáwiáiąc o męce ʒbáwićielá ſwego / ʒá⸗ſłuʒyli ſobie / áby ſię do nich Pan prʒybliʒył / mile ʒ nimi roʒmáwiał / náucʒał ich / y miłośći ſwey ogniem ich roʒ⸗pálił / ktorego ʒadnym ſpo⸗ſobem od śiebie puśćić nie⸗chćieli / ále prʒymuśili / áby ʒ nimi poʒoſtał.

2. Audienda verba Dei.

2. Nie opuśći nas Pan / ie⸗ſli ſłow ieg będʒiem ſłucháć / ktoremi ſię oświeca roʒum náß ná poʒnánie Páná / y rʒe⸗cʒy do ʒbawienia náleʒytych[×] / y ʒápala ſię wolá do miłośći cnoty wßelkiey / y do nie ná⸗wiśći ʒłośći[×] wßelákiey. Ták ći dway vcʒniowie ſłuchá⸗iąc Páná / gdy im wykłádał piſmo oświeceni byli w wie⸗rʒe y roʒpaleni ná ſercu: ‹iʒá⸗li[×] «práwi» ſerce náße nie pałáło w nas / gdy mowił w dro⸗dʒe y piſmá nam otwierał?›[B]

3. Nie od⸗

A Lk 24,32.
B Łk 24,32.
1 Gr.; lie. „mira".
2 „ne kas kita" arba „niekas kitas".
3 „Tuodu".
4 „šituodu".
5 Err. Kustodas nesutampa su 241 p. pradžia.

3. Si vt peregrini vixerimus in hoc ſæculo.

3. Ne ſkirſis nuog muſu Wießpats / iey giwenſime vnt to ſwieto / kaypo kielautoiey / ne kayp giwentoiey ir naminikay: ir tay artes rodʒia Chriſtus perſunu imdamas vnt ſáwis proßalingo / ir pakielingo ʒmogous. Ragina wiſus krikśćionis ś. Petras[B] / idant giwentu vnt to vmʒio kayp kielieywiey. ‹Meldʒiu ius kayp ateywiey ir kayp kielautoiey áʒuturekites nuog kunißku gieydłuu[1] / kurie kariauia prieß duśiu›[C].

3. Nie odłączy ſię od nas Pan / ieſli będʒiem mießkáć ná tym świećie / iáko pielgrʒymowie / á nie iáko obywátele / y domownicy świátá: y to ſnáć[×] pokáʒuie Chryſtus / gdy bierʒe oſobę ná się prʒychodnia[×] y podroʒnego człowieká. Do tego prʒywodʒi S. Piotr[F] wßytkich Chrʒeśćián / áby ʒyli ná tym świećie iáko prʒychodniowie[×]: ‹Namilßi proßę was / «práwi» / iáko obcych y prʒychodniow[×] / abyśćie ſię wſtrʒymywáli od pożądliwośći[×] ćieleſnych / ktore walczą prʒećiwko dußy›[G].

1. Pet: 2. 11. Chariſſimi ob[-]ſecro vos tanquã aduenas & peregrinos, &c.

4. Si fuerimus in egenos miſericordes. Hebr: 13. 1.

4. Miełaśirdiſte prieß neturelus áʒutures prieg mumus Wießpati / ir świećiameyłe prieß proßalus. Teyp tie mokitiniey priwerte ir iwede Wießpati / ſáwo padwarion / ir pakiełe iam ſtáłu. ‹Meyłe broliſtes tegul atliekt iuſpi / ir świećiameyłes noʒumirßkite›[D]. Kałba Powiłas[E] ßwyntas.

4. Miłośierdʒie prʒećiwko vbogim ʒátrʒyma prʒy nas Páná / y prʒiymowánie gośći poſtronnych. Tákći vcʒniowie prʒymuśili y w prowádʒili do Goſpody[×] Páná / y ſtoł nágotowáli[×]. ‹Miłość bráterſka niechay trwa miedʒy wámi / á nie ʒápominayćie prʒyimowánia gosći›[H]. Mowi Páweł[I] S.

Charitas fraternitatis maneat in vobis. Et hoſpitalitatis[A] nolite obliuiſci.

5. Frequens communio. Ioa: 6.

5. Daʒnas ßwynćiauſio Sákrámento priemimas. ‹Kas wałgo kunu mano› / «bilo Chriſtus» / ‹manimp giwena / ir

5. Cʒęſte Naśw: Sákrámentu prʒyimowánie. ‹Kto pożywa ćiáło moie› / «mowi Chryſtus» / ‹we mnie mießká / á ia

Hh

A BSV Hbr 13,2: „hospitalitatem".
B Petras; 1 Pt 2,11.
C 1 Pt 2,11.
D Hbr 13,1–2.
E Paulius; Hbr 13,1–2.
F Piotr; 1 P 2,11.
G 1 P 2,11.
H Hbr 13,1–2.
I Paweł; Hbr 13,1–2.
1 Err. Turi būti „gieydułu".

na / ir áß iump›[A]. Tays budays galime wiſadu Wieſpati ſáwo namuoſna dußios muſu áżułaykit.

PVNKTAS II.

Kaypo Chriſtus kielautoias? ir pats kielautoias tokias?

NE wienam wardas kielautoio teyp ne pridera / kaypo iżganitoiuy muſu del daugio ir tułu prieżaſtu.

1. Del kielu / kurieys wayk-ścioio pats wienas / o niekas kitas ieys neſiłeyde ney gáleio łeyſtis. Iż dungaus {á}taio żiemen / iż karáliſtes ſáwo linkſmiauſios kłonin aßaru / ß{á}lin piłnon wiſokiu wárgu / bado / ſunkibiu / ſłogu / kraßtan ſmerties. ‹Ißeiau / «tieg» / nuog Tewo / ir ataiau ſwietan›[B]: Kur Diewas Tewas io giwena? kayp tol nuog żmoniu ir nuog Anielu? Atſáko Apaßtałas: ‹Giwena / «tieg» / świeſibey ne pri-e-ia-moy[1] / kurio ne wienas iż żmoniu ne regieio›[C]. ‹Atłunkie wienok mus kayp ſaułe vżtekie- damas

á ia w nim›[D]. Tymi ſpoſobámi możem Páná záchowáć w domu dußy náßey.

PUNKT II.

Iáko Chryſtus Pielgrzym? á ſam pielgrzym táki?

ZAdnemu Imię pielgrzymá ták dálece nie przynáleży / iáko zbáwićielowi náßemu / dla wielu / y rożnych przyczyn.

1. Dla drog / ktoremi chodźił ſam ieden / á żaden ſię inny iemi niepuśćił[x] / áni ſię też mogł puśćić[x]: Z niebá przy[ſ]ßedł ná źiemię / z króleſtwá ſwego nayweſelßego / do pádołu[x] płáczu / do kráiny pełney wßelákich kłopotow / nie-doſtátkow / vtrapienia / y vćiſkow[x] / w ſam kray śmierći. ‹Wyßedłem / «práwi» / od Oycá / y przyßedłem ná świát›[E]. A Oćiec gdźie mießka? iáko dáleko od ludźi y od Anyołow? Odpowiáda Apoſtoł / ‹mießka / «práwi» / w świátłośći nie przyſtępney / ktorego żaden z ludźi nie widźiał›[F]. Náwie-

Solus Chriſtus peregrinus.

1. Ob viarū ſingularitatē.

1. Viaè[2] cœlo in terram.

Ioan: 16{.} 26[G]. *Exiui a Patre & veni in mundum.*

A Jn 6,56; BSV Io 6,57.
B Jn 16,28.
C 1 Tim 6,16.
D J 6,56.
E J 16,28.
F 1 Tm 6,16.
G BSV Io 16,28.
1 Err. Turi būti „prieia=moy".
2 Err. Turi būti „Via è cœlo".

Luc: 1. Oriens ex alto illuminare his qui, &c.

damas iʒ aukßto / idant ap⸗świeſtu ſedintiemus tamſi⸗beſſa / ir vxnoy ſmerties›[B].

2. è cruce ad {l}embum[1].

2. Kielas nuog kriʒiaus ing giłumu ing widurius ʒiemes árba ing paʒiemes / kur Te⸗way ßwyntieii tumſioy kali⸗ney per kiekaſi[2] tukſtunćiu metu to kielautoio ſáwiſp łaukie / kuris ‹eis apſakie ir to⸗mus dußiomus / kurios bu⸗wo apkaliney tumſioy›[C]. 3. Kielas / vnt wundenio ma⸗riu kayp vnt kietos ʒiemes waykśćioio: ‹Ape kietwirtu ſargibu nakties átaio› (Ie⸗ʒus) ‹iump / waykśćiodamas vnt mariu›[D] / vnt pagiełbeimo Apaßtału aſſunćiu vnt ma⸗riu nie pigibey. 4. Per oru / per debeſis / ir per paćius dū⸗gus praeio / ir ißkako iki pa⸗ćiey deśiney Diewo Tewo ſ{á}⸗wo: ‹Kuris nuʒingie / tas gi ir vʒʒenge vnt wiſſu dungu / idant pripilditu wiſſa›[E].

1. Pet: 3. 19.

3. Via in aquis. Marci 6. 48.

4. è terra in cœlum. Ephef: 4. 11[A]. *Qui deſcendit ipſe eſt, & qui aſcendit.*

2. Propter habitum peregrinum.

2. Del rubu / kurieys apſi⸗wilkis kielawo / ir nu dabar iʒgi ßalies áʒułayko tu budu ſ{á}wo kielones.

Pirmi rubay to kielautoio ira ʒmo⸗

1. Veſtis Pe-

‹Nawiedʒił iednák nas iáko słońce wſchodʒąc: Wſchod ʒ wyſokośći / áby ʒáświećił śie⸗dʒącym w ćiemnośći y w ćie⸗niu śmierći›[F]. 2. Drogá ʒ krʒyʒá do głębokośći / do w⸗nętrʒnośći ʒiemię / gdʒie Oy⸗cowie SS. w ćiemnym wię⸗ʒieniu / prʒeʒ kilka tyśięcy lat / tego pielgrʒymá ocʒekiwáli do śiebie / iáko mowi Piotr S. ‹Sʒedßy prʒepowiádał tym duchom / ktorʒy byli w ćiemnicy[×]›[G]. 3. Drogá / ná wo⸗dʒie morſkiey / iáko ná twár⸗dey ʒiemi chodʒił. ‹Około cʒwártey ſtráʒy nocney prʒy⸗ßedł› P. IEʒus ‹do nich cho⸗dʒąc po morʒu›[H] / ná rátunek Apoſtołom ná morʒu w nie⸗beśpiecʒeńſtwie będącȳ. 4. Prʒeʒ obłoki y niebiośá / ßedł áʒ do práwicy Bogá Oycá ſwe°: ‹Ktoryć ſſtąpił / ten ʒeć ieſt / ktory teʒ wſtąpił nád wßytkie niebiośá áby nápeł⸗nił wßytko›[I].

Powtore / dla ßátktoremi[3] prʒybrány drogę odpráwo⸗wał / y teraʒ ießcʒe pocʒęśći tákʒe odʒiany pielgrʒymuie.

Pierwße ßáty tego prʒy⸗

chodnia/

A BSV Eph 4,10.
B Lk 1,78–79.
C 1 Pt 3,19.
D Mk 6,48.
E Ef 4,10.
F Łk 1,78–79.
G 1 P 3,19.
H Mk 6,48.
I Ef 4,10.
1 Err. Turi būti „limbum".
2 Greičiausiai „kieka".
3 „ßát ktoremi".

ira ʒmogiſte / kuriu apdingie ſawo Diewiſti ‹tapis toligus {ʒ}monemus / ir pawayʒdu / ir kayp butu dungâłu rados kayp ʒmogus›[A]. 2. Rubay / ku⸗riuoſe wienu kartu paſirode vnt kâłno / ‹kad praʒibo wey⸗das kaypo ſaułe / ir rubay bal⸗ti tapo kayp ſniegas›[B]. 3. Ku⸗rieys apwiłktas buwo nuog Herodo[C] / ir wel nuog Piłoto[D] tarnu po kruwinam nupła⸗kimu prieg karunawoimu er⸗ßkiećieys. 4. Kieturios do⸗wanos kuno pagárbinto po kielimu iʒ numiruśiu. Swie⸗ſibe ſkayſteſne àʒu ſauły / ſu⸗kribe / árba graytibe / ſubtel⸗nibe / ne ſopulingiſte ir nemi⸗ribe. 5. ⌜Kuriuoſe paſirode mokitiniâs Ewánielioy śios dienos: tie buwo tiktay pa⸗gal regeimo akiu / ne tikri ru⸗bay⌝[E] / kaypo ir Aniełay rodi⸗dawos Abrahamuy[F] / May⸗ʒieſiuy[G] ir kitiemus Pránaßa⸗mus párediti / graʒuoſe ru⸗buoſe / árba kayp priwáłe paſłapte koki / del kurios Die⸗was iuos ʒmoniump śiusda⸗wo. Ewánielioy śios dienos / rubuoſe regeios ʒmogous kie[⸗]
lautoio.

chodnia[×] / ieſt nátura ludʒka / ktorą pokrył Boſtwo ſwoie / ‹ſtawßy ſię podobny ludʒiõ / y poſtáwą› (á iákoby odʒie⸗niem) ‹náleʒiony iáko cʒło⸗wiek›[H]. 2. W ktorych ſię raʒ tylo[×] pokaʒał ná gorʒe Tha⸗bor[I] / ‹gdy ſię iego twarʒ roʒ⸗iaśniłá / iáko ſłońce / ßáty ſię teʒ ie[○] ſtáły białe iáko śnieg›[J]. 3. Ktoremi był odʒiány od Herodá[K] / y ʒaś od ſług Piłá⸗tá[L] / po krwáwym vbicʒo⸗wániu. 4. Cʒworákie[×] dáry ćiáłá vwielbionego po ʒmar⸗twychwſtániu. Iáſność nád ſłonecʒną pięknieyßa / pręt⸗kość / ſubtelność / nie śmier⸗telność. 5. ⌜W ktorych ſie pokaʒał vcʒniom ſwoim w dʒiśieyßey Ewángeliey: te tylo[×] były według widʒenia ocʒu (iáko y gdy ſię pokaʒał Mágdalenie[M] w poſtáći ogro⸗dnicʒey) á nie prawdʒiwe⌝[N] / iá⸗ko y Anyołowie pokaʒowáli ſię Abráhámowi[O] / Moyʒeßo⸗wi[P] / y innym Prorokõ / prʒy⸗bráni w piękne ßáty / álbo iá⸗ko potrʒebowáły taiemnice iákie / dla ktorych Bog ich poſyłał do ludʒi w Ewánge⸗lii
dʒi⸗[1]

{r}egrina, na⸗tura huma⸗na.
Phil: 2.

2. Transfigu⸗rationis.
Matt: 17. 2.

3. Irriſionis apud Hero⸗dem.

4. Dotes glo⸗rioſi Corporis.

5. In qua ho⸗die apparuit.

Ioan: 20.

A Fil 2,7.
B Mt 17,2.
C Erodo; Erodas; Lk 23,11.
D Piloto; Pilotas; Jn 19,1–5; Lk 23,11.
E Lk 24,13–35.
F Abraomui; Abraomas; Pr 22,11.15.
G Mozei; Mozė; Iš 3,2.
H Flp 2,7.

I Tabor, góra; nazwa ta nie występuje w żadnej z Ewangelii bezpośrednio; Mt 17,1–6; Mk 9,9–18; Łk 9,28–36. Kilkakrotne poświadczona w ST; por. Sdz 4,6.
J Mt 17,2.
K od Heroda; Herod; Łk 23,11.
L Piłata; Piłat; J 19,1–5; Łk 23,11.

M Łk 24,13–35.
N Magdalenie; Magdalena; Łk 24,13–35.
O Abrahamowi; Abraham; Rdz 22,11.15.
P Mojżeszowi; Mojżesz; Wj 3,2.
1 Kustoda nie zgadza się całkowicie z początkiem następnej strony.

6. Species Euchariſtiæ.

lautoio. 6. Ira ʒinkłay / kurieys aʒudingia ßwynćiauſiami Sákrámenti / ir Diewiſty ir ʒmogiſti ſáwo.

3. Ratione perſonæ peregrinus.

3. Del perſunos / kuri wiena ira Diewißka / bet dwi notury / tay ira / Diewiſti ir ʒmogiſti ſáwimp tureio / ir teyp Chriſtus buwo ir dabar ira Diewas tikras / ir ʒmogus tikras. Nauias kielautoias ney d{ũ}guy pirm io / ney {ʒ}iemey regie{t}as. ‹Ʒodis› / «tieg / tay ira ſunus Diewo» / ‹kunu tapo›[A] / «tay ira / ʒmogum» / ‹vnt ʒiemes buwo regietas / ir ſu ʒmonemis piarbuwineio›[B].

Ioan: 1.

Baruch: 3.

4. Ratione operũ ſibi tantùm poſſibilium.

4. Del weykału / kurios[1] dare niekam kitam ne galimus vnt padarimo. Tie buwo tuli á niey[2] ʒinklay[3] / ir praieway / weius ir marias nudrauſt / wiſokias negałes ir ligas ʒodʒiu / árba paliteimu gidit / numiruśius atgieywint / akłus apświeſt / kurtiemus / girdeimu ſuwerſt. Ape tuos darbus teyp pats biło: ‹Kad bućia darbuu ne padaris / kuriu niekas kitas ne dáre / nuodemes ne turetu›[C]

3iday

liy dʒiśieyßey pokaʒał ſię w pielgrʒymſkim vbierʒe. 6. Sʒoſte[4] ßáty ſą ʒnáki ktoremi ſię pokrywa w naświętßym Sakrámenćie.

Po trʒećie dla oſoby / ktora iedná ieſt w nim / y ta Boſká / ále dwie nátury / to ieſt / ma Boſtwo / y cʒłowieczeńſtwo / y ták Chryſtus był / y teraʒ ieſt Bog prawdʒiwy / y cʒłowiek prawdʒiwy. Nowy to podroʒnik / áni w niebie prʒed nim / áni ná ʒiemi widʒiany. ‹Słowo› / «(to ieſt / Syn Boży)» ‹ſtáło ſię ćiáłē›[D] / «to ieſt cʒłowiekiem»: ‹ná ʒiemi był widʒiany / y ʒ ludʒmi obcował›[E].

Po cʒwárte / dla ſpraw / ktore vcʒynił nikomu innemu nie podobnych do cʒynienia. Tákie były one ʒnáki y cudá / wiátrom y morʒu roſkáʒowáć / wßelkie choroby / ſłowem álbo dotknieniem[×] lecʒyć: vmárłych do ʒywotá prʒywracáć / ſlepe oświecáć / głuchym ſłuch dáwáć? O tych ſpráwách ták ſam mowi Ieʒus: ‹Bych był miedʒy nimi vcʒynkow nie vcʒynił /

Ih 3 ktorych

A Jn 1,14.
B Bar 3,38.
C Jn 15,24.
D J 1,14.
E Ba 3,38.

1 Err. Turi būti „kuriuos".
2 Err. Turi būti „ániey".
3 Err. Turi būti „ʒinkłay".
4 Err. Powtórzona słownie numeracja.

Ȝiday ne noredami tikiet má⸗ni ſunti tikru Diewu / o ne tiktay ȝmogu tikru.

5. Del lieȝuwio / kuriuo ka{ł}beio iȝ dungaus atais vnt ȝiemes. Retas io kałbu tuo metu ißmane / ir dabar ma⸗ȝa ira terp Krikśćioniu / kurie permáno io ȝod{ȝ}ius. Ne ká⸗du[1] / p{á}tis neprietelus iȝpaȝi⸗no / Ioniep[A] Sȝw. ‹Niekad teyp ȝmogus ne kálbeio / kaypo taſay kałba ȝmogus›[B]: ir dabar: ‹Kas i{ȝ} ȝiemes ira /› ‹ápe ȝiemi kałba / kuris iȝ dun⸗gaus ataio / vnt wiſu ira›[C]. Tay obelnay ápe io lieȝuwi: iau ipaćiey kayp kałbeio? kłauſik kieko ȝodȝiu io: ‹Kas mill[2] du{ś}iu ſáwo / terioia iu / kas ne kinćia duśios ſáwo /› ‹{á}⸗ȝułayko iu / vnt vmȝino gi⸗wenimo›[D] / kayp butu taris: kas mili / tas nie kinćia / o kas ne kinćia ſawis paties / taſay ſáwi mili. ⌜Erßkieciey ira tur⸗tas to ſwieto⌝[E]: ‹Netureley ir paw{á}rgieley pałayminti›[F] / tay ira / turiſi łabay gieray / nes łay⸗

ktorych ȝaden inßy nie cȝy⸗nił / nie mieliby grȝechu›[G] / Ȝy⸗dowie niechcąc wierȝyć / ȝe ieſtem teȝ prawdȝiwym Bo⸗giem / á nie tylko prawdȝi⸗wym człowiekiem.

Po piąte / dla ięȝyká / ktorȳ mowił / ȝ niebá prȝyßedßy / ná ȝiemi. Rȝádki kto ná ten cȝás mowę iego roȝumiał / y teraȝ ießcȝe máło ieſt miedȝy Chrȝe[⸗]ścianámi / ktorȝyby roȝumie⸗li doſtátecȝnie. Niegdy[×] ſámi iego nieprȝyiaćiele wyȝnáli v Ianá[H] S. ‹Nigdy ták cȝło⸗wiek nie mowił / iáko ten cȝło⸗wiek›[I]: y ießcȝe: ‹kto ȝ ȝiemie ieſt ȝ ȝiemie ieſt / y o ȝiemi mo⸗wi / ktory ȝ niebá prȝyßedł / ieſtći nádewßytkie›[J]. To w po⸗ſpolitośći[×] o iego ięȝyku: iuȝ w oſobnośći[×] / iáko máwiał? ſłu⸗chay kilka ſłow iego: ‹Kto miłuie duße ſwą / vtráći ią / á kto nie náwidȝi duße ſwo⸗iey /› ‹ten iey ſtrȝeȝe / ku ȝywo⸗towi wiecȝnemu›[K] / iakoby rȝekł: kto miłuie / ten nie ná⸗widȝi / á kto ſámego śiebie nie nawidȝi / ten miłuie[.] ⌜Ciernie ſą bogáctwá tego światá⌝[L]: ‹vbodȝy błogoſłáwieni›[M] / to ieſt /

Ratione linguæ cœleſtis.

Ioan: 3. 31. Qui de terra eſt[N]*, de terra eſt, & de terra loquitur.*

Ioan: 12. 25.

Matt: 13. v. 22.

A Jonas, apaštalas ir evangelistas; Jn 3,31; 12,25.
B Jn 7,46.
C Jn 3,31.
D Jn 12,25.
E Mt 13,22.
F Mt 5,3.
G J 15,24.
H u Jana; Jan, apostoł i ewangelista; J 3,31; 12,25.
I J 7,46.
J J 3,31.
K J 12,25.
L Mt 13,22.
M Mt 5,3.
N BSV Io 3,31: „est de terra".
1 „Neká=du".
2 Greičiausiai „mili".

Luc: 6. 29.

nes łaymibe wiſa giera ſá⸗ wimp áʒurákina. ‹Kas táwi ißtiks / árbá twikſteres per wienu ßáli weydo / paſtatik iam vntru. Kas nori nu⸗ płeßt nuog táwis wirßuti⸗ ni iupu / duok iam ir apatini ſieguti›[A]. Kurios tay ß{á}lies ir kurios ʒiemes lieʒuwis? kas vnt to świeto teyp kałbeio? kas tokius ʒodʒius pirm áta⸗ imo to kielautoio vnt ʒiemes girdeio? kas ir dabar iki g{á}łu iuos ißmáno?

6. Ratione itu{s}. Eò enim ibat, vbi erat.

6. Vnt gáło ir todrin nau⸗ ias kielautoias ir pats wie⸗ nas tokſay / iog tinay eio / kur iau buwo / iʒ ti eio / kur atli⸗ ko ir wietos nopłeyde eyda⸗ mas / tay ira / buwo draugi kieleywis ir iau wietō ißka⸗ kis: kielu eio / ir iau vnt wie⸗ tos / kurioſp eio / buwo. Dun⸗ gun eio / o iau dunguy buwo / iʒ dungaus ataio / o tećiau dungaus nopłeyde / ʒiemey waykśćiodamas. Kłauſik ku ápe tu ſáwo kieloni pats kałba: ‹Niekas ne vʒʒingia dungun / tiktay kuris nuʒin⸗ gie i{ʒ} dungaus / ſunus ʒmo⸗ gaus / kuris ira dunguy›[B]. ‹Nu⸗ ʒingie /

Ioa: 3. 13. Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui deſcēdit de cœlo, Filius hominis qui eſt in cœlo.

ieſt / máią ſię bárʒo dobrʒe: bo błogoſłáwieńſtwo wßel⸗ kie dobro ʒáwiera w ſobie. ‹Kto ćię vderʒy / álboć da po⸗ gębek[×] / náſtaw y drugiego / ktoryćby brał płaßcʒ y ſu⸗ kniey nie ʒábraniay›[C]: ktorey to kráiny / y ktorey ʒiemi ię⸗ ʒyk? kto ná tym świećie ták kiedy mowił? kto tákie ſło⸗ wá / niʒ ten pielgrʒym prʒy⸗ ßedł / ſłyßał kiedy ná ʒiemi? kto y teraʒ do końcá ie roʒu⸗ mie?

6. Ná koniec y prʒeto[×] był nowy prʒychodʒień[×] / y ſam tylo[×] táki ʒe tám ßedł / gdʒie iuʒ był / ʒ tąd ßedł / gdʒie ʒo⸗ ſtał y mieyſcá nie opuśćił idąc / to ieſt / był oraʒ podroʒ⸗ nym y iuʒ máiącym koniec drogi. Drogą ßedł / á iuʒ ná mieyſcu / do ktoreğ ßedł / był. Do niebá ßedł / á w niebie był / ʒ niebá prʒyßedł / á prʒed ſię niebá nie opuśćił / ná ʒie⸗ mi chodʒąc. Słuchay co o tȳ pielgrʒymowániu ſwoim ſā mowi v Ianá[D] S. ‹Ʒaden nie wſtąpił do niebá / iedno ten ktory ʒ ſtąpił ʒ niebá / Syn człowiecʒy / ktory ieſt w nie⸗ bie. Stą⸗[2]

A Lk 6,29.
B Jn 3,13.
C Łk 6,29.
D u Jana; Jan, apostoł i ewangelista; J 3,13.
1 Err. Powinno być „wtory".
2 Err. Kustoda nie zgadza się z początkiem następnej strony.

ʒingie / «tieg» / iʒ dungaus› «o tećiau ſáko» / ‹kuris ira dunguy›[A]. Gieray tádu biło ne ʒiniomis[1] mokitiniey. ‹Tu pats wienas kielautoias eſsi›[B]. Teyp ira poteyſey / niekas kitas tokiuo ne buwo kielautoiu ir ne bus / kayp paſirode.

bie›[C]. ‹Ʒ ſtąpił / «práwi» / ʒ niebá› / «á iednák mowi»: ‹ktory ieſt w niebie›[D]. Dobrʒe tedy mowią ſámi niewiedʒąc vcʒniowie: ‹Ty ſam prʒychodʒień[×] ieſteś›[E]. Tak ʒáiſte[×] ieſt / ʒaden inny táki nie był pielgrʒym / y nie będʒie / iáko ſię pokaʒáło.

Vnt vtarniko Weliku/

Ewangelia Lukośiaus ś. Pad: 24[F].

ANuo metu: Stoios Jezus widuy mokitiniu ſawo, ir tare iiemus: Pakaius iums, aſʃ eſmi, nebiiokites. Nuſigundi tad ir ſuſitriemi, tikieios dwaſiu regi. Jr tare iiemus: Ko iſigundote ir dumos i-eyt[2] ing śirdis iuſu? Weyzdekite vnt runku máno ir koiu, iog aſʃ pats eſmi: Palitekite ir pryſiweyzdekite, neſſag dwaſia kuno ir kaułu ne turi, káyp mani regite turinti. A tay iżtaris parode iiemus runkas ir koias. A dabar iiemus ne tikintiemus, ir beſiſtebintiemus izgi dźiaukſmo.[3] tare. Turite ćia ku walgit? O anis pakiełe iam dalu żuwes kiepuſios, ir kori medous. Ir walgis pokim iu, imdamas pałaykus dawe iiemus. Ir tare iump: Tie ira żodźiey{,} kuriuos kałbeiau iuſump, dabar budamas ſu iums, iog reykia

A Jn 3,13.
B Lk 24,18.
C J 3,13.
D J 3,13.
E Łk 24,18.
F Lk 24,36–47.

1 „neʒinio=mis".
2 Err. Turi būti „ieyt".
3 Err. Turi būti kablelis.

249 trʒeći Wielkonocny.

reykia adunt iſipilditu wiſa kas paraśita ira zokani Moyżieśiaus, ir Pranaſʃu, ir Pſalmuoſe ápe mani. Tad atwere iiemus iſʃminti, adunt gałetu iſʃmanit raſʃtus, Ir[1] tare iiemus: Iog teyp ira paraśita, ir teyp reykie kintet Chryſtuy ir kieltis iż numiruſiu trećiu dienu, ir ſakit wardan io gayłeimu, ir atłeydimu grieku po wiſoms giminems.

Ná wtorek Wielkonoc=ny / Ewáng: v Łukáßá ś. w Roʒd: 24[A].

ONego czáſu: Stánął Jezus w pośrzodku vczniow ſwoich, y rzekł im: Pokoy wam. Iamći iest: nieboyćie ſię. A przeleknawſʃy ſię, y przeſtráſʃeni będąc, mniemáli iż duchá widźieli. Y rzekł im: Czemuśćie ſię zátwożyli[2][×], á myśli wſtępuią do ſerc wáſʃych? Ogladayćie ręce moie, y nogi: żećiem ia tenze ieſt. Dotykayćie ſię y przypatruyćie: bo duch nie ma ćiáłá áni kośći, iáko widźićie że ia mam. A wyrzekſʃy to, vkazał im ręce y nogi. Lecz gdy oni ieſʃcze nie wierzyli, y dźiwowali ſię od rádośći, rzekł im: Maćie tu co ieść? A oni mu dáli ſʃtukę ryby pieczoney, y plaſtr miodu. A gdy iadł przed nim, wźiawſʃy oſtátki[×] dał im. Y rzekł do nich: Teć ſą słowá ktorem mowił do was będąc ieſʃcze zwá=

I i *mi: iż*

A Łk 24,36–47.
1 Greičiausiai turi būti „ir".
2 Err. Powinno być „zatrwożyć się".

mi: iż się muśiało wypełnić wßytko co nápiſano w zakonie Moyzeßowỹ, y w Prorocech y w Pſálmiech o mnie. Tedy im {ź}mysł[x] otworzył, żeby rozumieli piſmá. Y rzekł im: Iż ták nápiſano, y ták było potrzebá, áby Chryſtus ućierpiał y wſtał od vmárłych dnia trzećiego: á żeby byłá powiedáná w Imię iego pokutá, y odpußczenie grzechow po wßytkich národźiech.

NA WTOREK WIELKONOCNY.

PUNKTAS I.

Dweioki ráſztu Apaſztałamus Chryſtus iżgułde.

Wienas ráßtas ira knigoſe paraśitas / a vntras vnt rūku / ßono ir koiu Wießpaties muſu. Ape pirmu Ewánielioy śios dienos teyp biło: ‹Reykie adunt wiſa iʒſipilditu / kas paraśita buwo tieſoſe Moyʒieśiaus[A] / Pranaßuoſe[B] ir Pſalmuoſe[C] ápe máni›[D]. Ape vntru teyp ſako Ewanieliſta: ‹Párode / «tieg» / iiemus runkas›[E]. Abieiu tu ráßtu ne ißmane Apßtałay[1] {t}uo metu: todrin

PUNKT I.

Dwoiákie piſmo Chriſtus Pan Apoſtołom ſwym przełożył[x].

2plicem[2] ſcripturam Chriſtus Apoſtolis explicuit.

Iedno piſmo ieſt w Xśięgach nápiſáne / á drugie ná rękách / nogách / y boku Pańſkim. O pierwßym w Ewángeliey dźiśieyßey ták mowi: ‹Potrʒe[-]bá áby ſię wßytko wypełniło / co było nápiſano w ʒákonie Moyʒeßowym[F] / w Prorocech[G] y Pſálmiech[H] o mnie›[I]. A o drugim piſmie ták mowi Ewángeliſtá: ‹Pokaʒał / «práwi» / im ręce›[J]. Oboygá piſm tych nie roʒumieli Apoſtołowie

Prima ſcriptura ſcripta.

2. Scriptura vulnerum.

A Mozės; Mozė; Įst 18,15.
B Pranašų knygos; Iz 53,4; Mch 5.
C Psalmynas; Ps 69,7–9.30; 22.
D Lk 24,44.
E Lk 24,40.
F w Mojżeszowym; Mojżeszowy; Pwt 18,15.
G Księgi Proroków; Iz 53,4; Mch 5.
H Psałterz; Ps 69,7–9.30; 22.
I Łk 24,44.
J Łk 24,40.
1 Err. Turi būti „Apaßtałay".
2 „Duplicem".

Apoc: 5. 7. Sigilla Sacræ ſcripturæ quæ?

todrin atwere iiemus ir iʒ⸗gułde pats Wießpats / adūt iuos ißmanitu. ⌜Raßtas kni⸗goſe paráßitas ſeptiniomis piećietimis buwo aʒupećieti⸗tas⌝[A]. Tos ſeptinios pećietis ißſimáno ſeptinios paſłap⸗tes / kurias áʒuſirákina ráßti ßwentami ápe Chriſtu. In⸗ſikuninimas io / kunćia / kieli⸗maſis iʒ numiruſiu / vʒʒingi⸗mas dūgun / Dwaſios ßwen⸗tos atſiuntimas / Pawadi⸗nimas pahonu Baʒnićion / ir paſkutinis ataimas vnt ſudo gáły ſwieto. Tay wiſa buwo áʒuwerta / ir niekas ne gáłeio tu dayktu atrákint / ney pećieciu tu knigu atpłeßt ir atadrekſt / tiktay pats Chriſtus / kad átais tan ſwie⸗tan / tay kas ápe ii buwo pa⸗raśita / i{ʒ}piłde / tuo metu atwere tas knigas aʒupećie⸗titas. Skaytie ſenieii ráßty ápe Chriſtaus Inſikuninimu anuos ʒodʒius: ‹Sʒtay Pon⸗na prades ir pagimdis ſu⸗nu / ir wadinſis wardu Em⸗mánuelis›[B]. Skayte ápe kun⸗ćiu io: ‹Kayp awele vnt aʒu⸗piuowimo[1] bus weſtas / ir kayp

Iſa: 7. Ecce Virgo concipiet & pariet Filiū, &c.

Iſa: 53.

ſtołowie / tego cʒáſu / dla te⸗go otworʒył im y prʒełoʒył[×] ſam Pan / áby ie roʒumieli. ⌜Piſmo w Xięgách piſáne śiedmią piecʒęći było ʒápie⸗cʒetowáne⌝[C]. Te śiedm piecʒe⸗ći / roʒumieią ſię śiedm táie⸗mnic / ktore ſię ʒámykáią w piſmie S. o Chryſtuśie. W⸗ćielenie iego / Męká / ʒmár⸗twychwſtánie / Wniebo⸗wſtąpienie / ʒeſłánie Duchá S.[2] Powołánie pogan do Wiáry y Kośćiołá / y oſtá⸗tnie prʒyśćie ná ſąd / ku koń⸗cowi świátá. To wßytko by⸗ło ʒáwárto[×] / y ʒadē nie mogł tych rʒecʒy otworʒyć / áni piecʒęći Xśiąg tych odedrʒeć / tylo ſam Pan Chryſtus / gdy prʒyßedßy ná ten świát / to co było o nim nápiſano wy⸗pełnił: ná ten cʒás otwo⸗rʒył te Xięgi ʒápiecʒętowáne. Cʒytáli ſtarʒy w piſmie S. o wćieleniu Chryſtuſowym one ſłowá: ‹Oto Pánná po⸗cʒnie y porodʒi ſyná / y będʒie náʒwáne imię iego Emma[⸗]nuel›[D]. Cʒytáli o męce ieğ: ‹Iá⸗ko owcá náʒábićie wiedʒion będʒie / á iáko Báránek prʒed ſtrʒyga⸗

A Apr 5,1.
B Emanuelis; Iz 7,14.
C Ap 5,1.
D Emmanuel; Iz 7,14.
1 Err. Turi būti „aʒu=piowimo".
2 Err. Opuszczony znak interpunkcyjny „/"; por. tekst litewski.

kayp awinelis pokim kirpun{⸗} ćio áʒutiłs›[A]. Ape kielimu iʒ numiruśiu: ‹Atgieywins mus po dwiem dienam / trećioy dienoy prikiełs mus / ir giwi buſime pokim io›[B]. Sako mus trećioy dienoy prikiełtus iʒ numiruśiu / todrin / iog Chri⸗ſtus kiełdamaſis trećiu dienu po ſ{á}wo ſmerti / mus ſu ſá⸗wim kayp butu iau prikiełe / nes teyp druta ira tieſa to / iog per Chriſtuſo g{á}libi kiel⸗ſimes / kayp butume iau eſſu kiełys. Teyp Apaßtałas bi⸗ło: ‹Draugi prikiełe mus Chriſtuśiep ir paſodino dun⸗guoſe›[C]. Ape vʒʒingimu dun⸗gun: ‹Vʒʒingie Diewas ſu giedoimu linkſmu›[D]. Ape at⸗ſiuntimu Dwaſios ßwentos: ‹Duoſiu iumus śirdi nauiu ir Dwaśiu náuiu›[E]. Ape pawa⸗dinimu pahonu ir atmetimu Ʒidu. ‹Wadinśiu ne ʒmones mano / ʒmones máno / ir ne áptureiuſius miełaśirdiſti / áptureiuśieys miełaśirdiſti›[F]. Ape ataimu vnt ſudo / ‹Wie⸗ßpats atays vnt ſudo / ſu ſe⸗nayſiays ʒmoniu ſáwo›[G]. Tay ſkayte / ir kitu daug ráßtu: a ne ißmáne

ſtrʒygącym go ʒámilknie›[H]. O ʒmartwychwſtániu teʒ v O⸗ʒeaßá[I]: ‹Oʒywi nas po dwu dniu: dnia trʒećiego wʒbu⸗dʒi[×] nas / y ʒyć będʒiem prʒed obliczem iego›[J]. Powiáda / ʒe⸗ſmy trʒećiego dnia wʒbudʒe⸗ni[×] ʒmártwych: a to dla tego / ʒe CHRYſtus ʒmartwych⸗wſtáiąc trʒećiego dnia po ſwey śmierći / nas teʒ ʒ ſobą iákoby iuʒ ʒmártwych wʒbu⸗dʒił[×]: ábowiem ták ieſt iuʒ tá prawdá ʒmocniona / ʒe prʒeʒ Chryſtuſową moc powſta⸗niemy / iákobyſmy teʒ iuʒ po⸗wſtáli / ták mowi Apoſtoł: ‹Wʒbudʒił[×] poſpołu[×] y poſa⸗dʒił ná niebieśiech w Chry⸗ſtuśie Ieʒuśie›[K]. O w niebo⸗wſtąpieniu w Pſal: ‹Wſtą⸗pił Bog ʒ weſołym śpiewá⸗niem / á Pan ʒ głoſem trąby›[L]. O ʒeſłániu Duchá S. ‹Dam wam ſerce nowe / y duchá no⸗wego›[M]. O powołániu pogan y odrʒuceniu Ʒydow. ‹Náʒo⸗wię lud nie moy / ludem mo⸗im: á tę ktora byłá miłośier⸗dʒia nie otrʒymáłá / do miło⸗śierdʒia prʒyięta›[N]. O prʒy⸗śćiu ná ſąd / ‹Pan prʒyidʒie ná ſąd

Oſ: 6. Viuificabit nos, poſt duos dies: in die tertia ſuſcitabit nos.

Eph: 2. v. 6. Conreſuſcitauit nos[O] *& conſedere fecit in cœleſtibus in Chriſto Ieſu.*

Pſal: 46. 6. Aſcendit Deus in iubilo, & Dn̄us in voce tubæ, &c.

Ezech: 36.

Oſe: 1. v. 8.

Iſa. 3. Dn̄us

A Iz 53,7.
B Oz 6,2; BSV Os 6,3.
C Ef 2,6.
D Ps 47,6; BSV Ps 46,6.
E Ez 36,26.
F Rom 9,25; plg. Oz 1,8; 2,23.24.
G Iz 3,14.
H Iz 53,7.
I u Ozeasza; Ozeasz, jeden z dwunastu proroków; Oz 6,2.
J Oz 6,2; BW Oz 6,3.
K Ef 2,6.
L Ps 47,6; BW Ps 46,6.
M Ez 36,26.
N Rz 9,25; zob. też Oz 1,8; 2,23.24.
O BSV Eph 2,6: „Conrefuſcitauit & confedere”.

ad iudicand{ũ}[A] veniet cum ſenib[us] populi ſui & Principibus eius.

Tria ſigillo[1] in reſurrectione Chriſti aperta[.]

Luc: {2}4. Oportebat Chriſtum pati & reſurgere à mortuis tertia die & prædicari &c.

Vulnera Chri[-]ſti ſcriptura est.

ne ißmane iu ápe Chriſtu ſũt paraśitu: Kad Chriſtus ataio / ir prádeio tuos r{á}ßtus ápe ſáwi páraśitus paćiu dayktu pildit / tádu prádeio ißmánit iuos: kayp śios dienos Ew{á}nielioy ſkaytome / tris pećie{t}is tu knigu átpłeśie Chriſtus / ir átwere ias Apaßtałamus / kunćiu ſáwo / kielimu iʒ numiruſiu / ir pawádinimu pahonu per apſakimu gayłeimo ir atłaydimo nuſideimu. ‹Reykie / «tieg» / Chriſtuy kintet; nes teyp paráśita buwo / ir treću dienu kieltis / ir apſakit wardan io gayłeimu ir atłeydimu nuſideimu po wiſas gimines›[B].

Vntras ráßtas / kuri párode Apaßtałamus / buwo paraśitas vnt runku io / tay ira / ronos io ßwenćiauſios. Ape tu teyp kałba per Iʒáiośiu[C] pats Wießpats. ‹Galigu áʒumirßt ʒmona waykielo ſáwo / ir ne ſuſimilt vnt ſunaus ʒiwato ſáwo / ir iey ana {á}ʒumirß /

ná ſąd ʒ ſtárßemi ludu ſweġ›[D]. To cʒytáli / y wiele innego piſmá / á nie ʒroʒumieli / ʒeby o Chryſtuśie były piſane. Gdy Chryſtus prʒyßedł / y począł te piſmá o ſobie nápiſáne rʒecʒą[×] ſámą do ſkutku prʒywodʒić / ná ten cʒás pocʒęli ie poymowáć / iáko w dʒiśiey ßey Ewáng: cʒytamy. Trʒy piecʒęći oddarł / y otworʒył ie Apoſtołom: mękę ſwą. Ʒmártwychwſtánie / y powołánie národow prʒeʒ opowiádánie odpußcʒenia grʒechow / y pokuty. ‹Trʒebá było / «práwi» áby Chryſtus ćierpiał / iʒ tak ieſt nápiſano / y wſtał od vmárłych dnia trʒećieġ / á ʒeby byłá prʒepowiádána w imię iego / pokutá / y odpußcʒenie grʒechow po wßytkich národách›[E].

Drugie piſmo / ktore pokázał Apoſtołom / było piſano ná rękách iego / to ieſt / rány iego náświętße. O tym v Iʒáiaßá[F] tak mowi / ſam Pan: ‹Iʒáli[×] moʒe ʒápomnieć niewiáſtá niemowlęćia ſwego / áby ſię nieʒlitowáłá nád ſynem ʒywotá[×] ſwego? á choć

Ii 3 by ona

A BSV Is 3,14 „iudicium"; plg. Is 3,13: „iudicandum".
B Lk 24,46–47.
C Izaiją; Izaijas, pranašas, Amoco (Amozo) sūnus; Iz 49,15–16.
D Iz 3,14.
E Łk 24,46–47.
F u Izajasza; Izajasz, prorok, syn Amosa; Iz 49,15–16.
1 Err. Turi būti „figilla".

aʒumirß / aß wienok ne áʒu⸗mirßiu tawis: Sʒtay vnt runku máno paraßiau táwi›[A]. Kas ráßtuy Knigoſe / tay ir ráßtuy runkoſa Wießpaties párášitam / pridera. ⌜Apaß⸗tałas gieyde pinkiu ʒodʒiu ſawo numánimu Baʒnićioy kalbet[1]⌝[B]. Diewe duok / adunt mokitoiey tunkiey pinkis ʒo⸗dʒius / tay ira / pinkias ronas Wießpat: kłauſitoiams ſá⸗wo iʒguldinetu / tol dideſni náudu iʒ to ráßto iʒguldimo / neg iʒ wiſu kitu ráßtu anis ápturetu. ⌜Ráßtas knigoſa paraśitas wadinaſi / kała⸗wiiu / vgnim ir kuiu. Tey⸗pagi Ʒerkału / Lietumi ir ráſſu[2]⌝[C]: Ir kita{y}s tułays wárdays / kurie ir kiti wiſi / ráßtuy runkoſe Wießpaties iraśitam ir iʒdroʒtam pri⸗guli. ⌜Ronas io ira kaławi⸗ias / kuris atkierta nuog ʒmo[⸗]gaus wiſok{i}as piktibes / at⸗ſkiria kunu nuog piktu pa⸗gieydimu / perſmegia duśiu baymi ßwentu⌝[D]. ⌜Ronos io ira vgnim / kuri áʒuß{á}łuſiu śirdi ſukaytina ir aʒudega⌝[E]. ⌜Ronos ira kuiu / kuris ſudau⸗ʒa ir

by oná ʒapomniáłá / wßákʒe ia nie ʒápomnię ćiebie: á oto ná rękách moich nápiſałem ćię›[F]. Co piſmu w Xśięgách / to y piſmu w rękách Páńſkich piſánemu ſłuʒy. ⌜Apoſtoł pra⸗gnał pięć ſłow według wy⸗rozumienia[×] ſwego w kośćie⸗le mowić⌝[G]. Day Boʒe áby ná⸗ucʒyćiele cʒęſto pięć ſłow / to ieſt / pięć ran Páńſkich ſłu⸗chácʒom ſwym wykłádáli. Dáleko więtßy poʒytek ʒ prʒekłádánia piſmá tego od⸗noſiliby / á niʒ ʒ innych wßy⸗tkich piſm odnoßą. ⌜Piſmo w Xięgách piſáne / náʒywa ſię miecʒem / do ʒydow ogniem / y młotem / v Ierem: Ʒwier⸗ćiádłem: v Iakubá[H] Roſą / y dʒdʒem[×]. Deut⌝[I]: y innemi roʒ⸗máiteimi[3] náʒwiſkámi[×] / ktore y inne wßytkie piſmu ná rę⸗kách Páńſkich nápiſánemu / y wyrʒeʒánemu bárʒo ſię do[⸗]brʒe ʒeydą. ⌜Rány iego ſą miecʒē / ktorym odćina wßel⸗kie ʒłośći[×] od cʒłowieká / od⸗łącʒa ćiáło od ʒłych poʒądli⸗wośći[×] / prʒeráʒa ſerce boiaʒ⸗nią Boʒą⌝[J]. ⌜Rány iego ſą o⸗gniē ktory oʒiębłe ſercá roʒ⸗grʒewá /

1. Cor: 14.

Hebr: 4. 12.

Ierem: 23[.] 29[.]
Iacob: 1.
Deut. 32. 2.

Vulnera Chri[-]ſti quid ſint.

A Iz 49,15–16.
B 1 Kor 14,19.
C Hbr 4,12; Jer 23,29; Jok 1,23; Įst 32,2.
D Hbr 4,12.
E Jer 23,29.
F Iz 49,15–16.
G 1 Kor 14,19.
H u Jakuba; Jakub; Jk 1,23.
I Hbr 4,12; Jr 23,29; Jk 1,23; Pwt 32,2.
J Hbr 4,12.

1 Err. Turi būti „kałbet".
2 Err. Nereikalingas tarpas tarp „ráſſu" ir dvitaškio.
3 Err. Powinno być „roʒ=máitemi".

ʒa ir ſutrupina kietu ir áʒureteiuſiu duśiu ſenuoſe vnt pikto paiunkimuoſe⌝[A]. ⌜Ronos ira ʒerkołu / kuriami gálim dabotis Diewo meyłey prieß mus / biauribey muſu nuſideimu / bayſiey Diewo teyſibey / k{u}ri teyp ſwetimas piktibes pakoroio ſunump ſ{á}wo⌝[B]. ⌜Ronos ira l{i}etus / kuris ʒiemi duśiu muſu pałayſto adunt vnt ios gieri darbay kayp diegay tuli iʒdigtu / ʒiełtu / ir gauſiu piumeni atneßtu⌝[C].

grʒewa/y roʒpala⌝[E]. ⌜Rány ſą młotē / ktory krußy twárde y ʒáſtárʒáłe[×] ſercá we ʒłych ſwych ʒwycʒáiách⌝[F]. ⌜Rány ſą ʒwierćiadłem / w ktorȳ moʒem ſię prʒypátrʒyć miłośći Boʒey ku nam / y ſproſnośći[×] grʒechow náßych / y ſtráßliwey Boſkiey ſpráwiedliwośći / ktora ták cudʒe ʒłośći[×] w Synie ſwoim ſkárálá⌝[G]. ⌜Rány ſą dʒdʒē[×] / ktory ʒiemię dußy náßey polewa / áby ná niey dobre vcʒynki / iáko wyrotki[4] iákie roſły / y krʒewiły ſię / y obfiite[5] ʒniwo prʒynioſły⌝[H].

PUNKTAS II.

Quid ſignificet fauus mel[-]lis?

Ku żinklina koris medaus kuri Wieſzpats kiełys iż-numiruśiu[1] walgie?

PUNKT II.

Co znáczy Plaſtr miodu, ktory iadł Pan wſtawſzy zmartwych?

Lætitiam reſurg{ē}tis Chriſti.

NIrma / taſay koris rodʒia mumus linkſmibi ir dʒiaugſmu Wießpaties muſu / kuri tureio kiełys i{ʒ}numiruſiu[2]: nes kad ráßtas ßwentas nori iʒguldit dydi d{ʒ}iaugſmu / wadina ii koriu medaus. ‹Koris medaus łaßus łupos tawo›[D]. ‹Kayp ſaldus ira gamuriuy mano / ʒodʒiey tawo[3]

Cant: 4. 11.
Pſal: 118.

NAprʒod[×] / ten plaſtr pokáʒuie nam rádość y weſele[×] Páná náßeğ / ktore otrʒymał wſtawßy ʒmartwych: ábowiem gdy piſmo S. chce nam prʒełoʒyć[×] wielkie weſele[×] / náʒywa ie pláſtrē miodu. ‹Plaſtr miodu płynący wárgi twoie›[I]. ‹Iako wdʒięcʒne podniebieniu memu ſłowá twoie / nád

A Jer 23,29.
B Jok 1,23.
C Įst 32,2.
D Gg 4,11.
E Jr 23,29.
F Jr 23,29.
G Jk 1,23.
H Pwt 32,2.

I Pnp 4,11.
1 Err. Turi būti „iż numiruśiu".
2 Err. Turi būti „i{ʒ} numi=ruſiu".
3 Err. Kustodas ne visai sutampa su 256 p. pirmuoju žodžiu.
4 Err. Powinno być „wyroſtki".
5 Err. Powinno być „obfite".

táwo vnt medaus ir vnt ko⸗rio›[A]. Del t{o} korio Wießpats daug kinte / adunt ii ápture⸗tu. Teyp Apaßtałas biło: ‹Kuris / «tieg» / pokim ſáwis paſtatis d{ʒ̇}iaukſmu› / kuris po kunćiay / ir ſmerti tureio iſtot / ‹ißkinte kriʒ̇iu / áʒ̇u nie⸗ku turedamas v{ʒ̇}ugiedinimu›[B].

Vntra / mokia mus taſay koris / kayp nupełne i{r} Wießpats ſau ir mumus. Adunt tay permanitume / ⌜atminki⸗me ſau vnt anos figuros ápe Samſonu[C] paraſitos[1]. Taſay ſutikis vnt kielo Lewu ſugá⸗wo ii / ir kayp oßkieli koki ſu⸗płeśie. Ir ſugriʒ̇damas tuo⸗gi[2] kielu / rádo io n{á}ſruoſe ſpie⸗ćiu bićiu / ir kori medaus / ir ißemis ede ii⌝. Samſonas[D] ʒ̇inklina Wießpati muſu / ku⸗ris pe{t}nićioy eydamas kielu kruwinu / ſuſitiko ſu Leways tułays / ir wiſus iuos nutwe⸗ris aʒ̇u ſmáugie[3] ir ſu draſkie[4]. Tie Leway / buwo pirmas Weli{n}as / {á}pe kuri biło Pe⸗tras[E] S[.] ‹Neprietelus / «tieg» iuſu Welinas / kayp lewas rek{d}amas ſukaſi / ie{ßk}oda⸗mas ku prar{i}tu›[F]. Vntras / Nuſidei⸗

ie / nád miod vſtom moim›[G]. Dla tego plaſtru Pan wiele vćierpiał / áby go otrʒymał. Ták Apoſtoł mowi: ‹Ktory máiąc prʒed ſobą weſele[×]› / kto⸗re miał mieć po ʒmartwych⸗wſtániu / ‹podiął krʒyʒ̇ wʒgár⸗dʒiwßy ſromotę[×]›[H].

Hebr: 12.
Propoſito ſibi gaudio ſuſti-nuit crucem.

Powtore náucʒa nas ten plaſtr / iáko go ſobie Pan ʒá⸗robił / y nam. A ʒ̇ebyſmy to ʒroʒumieli / ⌜wſpomnimy ſo⸗bie ná onę figurę o Samſo[⸗]nie[I] nápiſaną. Ten ſpotkáw⸗ßy ſię ná drodʒe ʒelwem poi⸗mał go / y iáko koʒlę roʒßár⸗pał. A wracáiąc ſię tąʒ̇ dro⸗gą / nálaʒł w paßcʒece[×] iego roy pßcʒoł / y plaſtr miodu / y wʒiąwßy iadł⌝. Samſon[J] ʒná⸗cʒy Páná náßego / ktory w piątek idąc droga krwáwą / ſpotkał ſię ʒe lwámi roʒ̇ne⸗mi / y wßytkich ich porwa⸗wßy poßárpał. Ci Lwi / byl pierwßy Dyábeł / o ktorym mowi Piotr[K] S. ‹Nieprʒyia⸗ćiel / «práwi» / wáß Dyabeł / iáko lew rycʒący / krąʒ̇y ßuká⸗iąc / áby kogo poʒ̇arł›[L]. Drugi / Grʒech / o ktorym ták piſmo powiáda:

Iudic: 18[M].

Leo Diabolus[.]
1. Petr: 5. 8.

Leo peccatũ.

A Ps 119,103; BSV Ps 118,103.
B Hbr 12,2.
C Samsoną; Samsonas; Ts 14,5–9.
D Samsonas; Ts 14,8–9.
E Petras; 1 Pt 5,8.
F 1 Pt 5,8.
G Ps 119,103; BW Ps 118,103.
H Hbr 12,2.
I o Samsonie; Samson; Sdz 14,5–9.
J Samson; Sdz 14,8–9.
K Piotr; 1 P 5,8.
L 1 P 5,8.
M BSV Idc 14,5–9.

1 „parašitos".
2 „tuo gi".
3 Err. Turi būti „aʒ̇uſmáugie".
4 Err. Turi būti „ſudraſkie".

257 trʒeći Wielkonocny.

Eccl: 21. 3.

Nuſideimas / ápe kuri ráß⸗tas teyp kałba. ‹Duntes io / duntes lewo / kurie áʒumu⸗ßu duśias›[B]. Trećias / Smer⸗tis / kuri ałgoias lewu: Teyp Dowidas[C] S. ‹Iʒ naſru lewo iʒgiełbek máni›[D]. Kietwirtas lewas ira wargay / ſopuley ir ſunkibes / kurias kas kin{⸗}ćia: ‹Lewas/«tieg»/ira vnt kie⸗lo›[E] (kałba teyp tinginis iʒſi⸗kalbinedamas iʒ gieru darbu del ſunkibes / kuri rūdaſi iuo⸗ſe) tay ira / wargas ir iʒſilſis[1] ‹Kayp lewas teyp ſutrine wi[⸗]ſus kaułus máno›[F] / kałba tay ápe ſáwi Eʒechiaśius[G] kad ſunkiey ne gałeio ir śirğ. Li⸗gu ir ſopulus ſawo / prami⸗ne ⌜lewu ſtipru / kuris / tieg / ‹sułauʒie ir ſutrine kaułus máno›⌝[H] /tay ira / drutibi ir ſi⸗łas máno / kurios per kau⸗łus iʒſimáno. Tuos tádu le⸗wus Wießpats muſu pergá⸗łeio / ir ſutrine iuos / vnt kie⸗lo ſ{á}wo / kad eio iʒ to ſwieto kintedamas ir mirdamas petnićioy. Kokiagi[2] nauda iʒ tu lewu ſupłeśitu? Tuli ko⸗riey medaus / tay ira / tułos linkſmibes / kurias mumus nupełne /[3]

Leo Mors.
Pſal: 21. 22.

Leo morbi & ærumnæ.
Prou: 21. 13[A].

Iſa: 28. 13.

powiáda: ‹ʒeby Lwie / ʒeby ich / ʒábiiaiące duße cʒłowie⸗cʒe›[I]. Trʒeći Smierć / ktora ſię náʒywá Lwem. Ták Dáwid[J] S. mowi: ‹Wybaw mię ʒ pa⸗ßcʒeki[×] lwiey›[K]. Cʒwárty Lew / ſą nędʒe / choroby y ćięʒkośći[×] ktore kto ćierpi. ‹Lew ieſt ná drodʒe›[L] (mowi to leniwiec / wymáwiáiąc ſię ʒ drobrych[4] vcʒynkow / dla ćięʒkośći[×] / kto⸗ra ſię náyduie w nich) to ieſt / trud y ſprácowánie: ‹Iáko lew / ták połámał kośći w⸗ßytkie moie›[M]. Mowi to o ſobie Eʒechiáß[N] Krol / gdy ćięʒko chorʒał / y boleśći ſwoie / na⸗ʒwał ⌜lwem mocnym: ktory / prawi / ‹połámał y potarł ko⸗śći moie›⌝[O] / to ieſt / dużość[×] / y moc moię / ktora ſię prʒeʒ kośći roʒumie. Te tedy lwy Pan náß prʒemogł[×] y wni⸗wecʒ[×] obroćił ná drodʒe ſwo⸗iey / gdy odchodʒił ʒ tego świátá ćierpiąc / y vmierá⸗iąc w piątek. Iákiż poʒy⸗tek ʒ tych lwow podár⸗tych? Roʒne plaſtry miodu / to ieſt / roʒne vćiechy / ktore nam ʒáſłuʒył / miedʒy ktore⸗mi iedne teraʒ prʒypomnię

Kk weſele

A BSV Prv 26,13.
B Sir 21,2; BSV Sir 21,3.
C Dovydas; Ps 22,22; BSV Ps 21,22.
D Ps 22,22; BSV Ps 21,22.
E Pat 26,13.
F Iz 38,13.
G Ezekijas (Hezekijas), Judo karalius; Iz 38,13.
H Iz 38,13.
I Syr 21,2; BW Eklk 21,3.
J Dawid; Ps 22,22; BW Ps 21,22.
K Ps 22,22; BW Ps 21,22.
L Prz 26,13.
M Iz 38,13.
N Ezechiasz, król Judy; Iz 38,13.
O Iz 38,13.

1 Err. Reikalingas skyrybos ženklas.
2 „Kokia gi".
3 Err. Kustodas ne visai sutampa su 258 p. pradžia.
4 Err. Powinno być „dobrych".

nupełne[1] Terp kuriu wienu ćia paminiu dabar linkſmibi ánu vmʒinu / kuriu tureſime rie⸗giedami Diewo weydu: rie⸗giedami weydu Wießp{ā}ties muſu / kuris wałundoy ſmer⸗ties kiekwienam gieram tar⸗nuy ſáwo taris: ‹I⸗eyk[2] link⸗ſmiben Wießpaties táwo›[A].

Potrećiey / taſay koris / ir tay mumus vnt ißmonios pa⸗duoſt / kad niekas io ne ra⸗gaus / iey pirma tulʒies kar⸗ćios ne giers / tay ira / niekas noptures d{ʒ}iaugſmo vmʒi⸗nos karaliſtes / iey vnt to pa⸗giwenimo ne kintes wiſokiu del ſáwo iʒganimo prieſpau⸗du / ir ſłogu / be kuriu ne wie⸗nas ne gal ráſtis / kuris nori Diewuy megt / ir pagal io ßwento noro aʒuſiłaykit.

⌜Nes ir pats Wießpats tul⸗ʒims buwo girditas / a potam kayp girdime Ewángelioy śios dienos / koriu medaus nuog Apaßt: buwo penetas⌝[B].

⌜Teyp ir Ʒiday / neygi ataio ʒiamen / pienu ir medumi te⸗kunćion / arba piłnon pieno ir medaus: daug wárgo tu⸗reio eydami per giras[3] bay⸗ſias

weſele[x] ono wiecʒne / ktore bę⸗dʒiē mieć / widʒąc twarʒ Bo⸗ſką / widʒąc oblicʒe Páná ná⸗ßego / ktory w godʒinę śmier⸗ći / káʒdemu wiernemu ſłu⸗dʒe ſwemu rʒecʒe: ‹Sługo wierny› ‹wnidʒ[x] do weſelá[x] Pá⸗ná twego›[C].

Potrʒećie ten plaſtr / y to nam podáie do wyroʒumie⸗nia[x] / ʒe ʒaden go nieſkoßtuie / ieſliby ʒołći wprʒod[x] gorʒkiey nie pił / to ieſt / ʒaden nie o⸗trʒyma rádośći wiecʒnego kroleſtwá / ieſli ná tym świe⸗ćie nie będʒie ćierpiał wßelá⸗kich dla ſwego ʒbáwienia v⸗ćiſkow[x] / y kłopotow / beʒ kto⸗rych ʒaden nie moʒe ſię ná⸗leść[x] / ktory chce Pánu Bogu podobáć ſię / y według iego świętey woli ʒáchowáć ſię:

Via ad cœlū, Patientia.

⌜Abowiem y ſam Pan ʒołćią był poiony / á potym iáko ſły⸗ßym w Ewángeliey dniá dʒi⸗śieyßego / plaſtrem miodu od Apoſtołow był kármiony⌝[D].

Exempl[um.]

⌜Ták y ʒydowie / niʒ prʒyßli do ʒiemi / miodē y mlekiē płyną⸗cey / ábo miodu y mleká peł⸗ney / wiele trudnośći y vtra⸗pienia / mieli idąc prʒeʒ pu⸗ſtynie

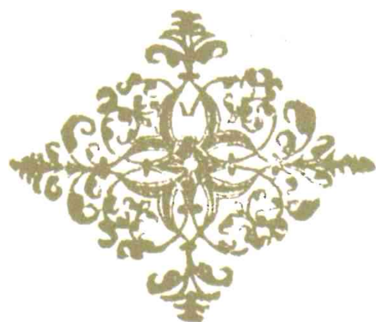
A Mt 25,21.
B Mt 27,34; Lk 24,42; plg. BSV Lc 24,42: „partem piscis assi et favum mellis".
C Mt 25,21.
D Mt 27,34; Łk 24,42.
1 Err. Reikalingas skyrybos ženklas.
2 Err. Turi būti „Ieyk".
3 „girias".

259 trʒećı Wielkonocny.

ſias / piłnas ʒalćiu ir giwá- ćiu: kartays ałko / kartays troßko / ſu tułays nepriete- lumis kariowo[1]⌝[A]. Toy ʒiame ʒinklina karaliſty dungáus / piłnu wiſokiu linkſmibiu / kas nori ion ißkakt / reykia iam daugio wargu ir prieſpaudu iʒkiſt / reykia paſnikaut / kunu ir piktus io pagieydimus ma- rint.

ſtynie ſtraßliwe / pełne wę- ʒow y gádʒin× iádowitych. Cʒáſem łáknęli× / cʒáſem prá- gnęli: ʒ roʒnemi nieprʒyia- ćiołmi potykáli ſię×⌝[B]. Tá ʒie- mia ʒnácʒyłá kroleſtwo nie- bieſkie / pełne wßelákiey vćie- chy / kto chce do niey doſtáć ſię trʒebá mu wiele prac y trudow wytrwáć / trʒebá po- ſćić / y ʒłe ćiáłá ʒądʒe morʒyć×.

Chwáła Bogu w Troycy świętey iedynemu.

A Iš 33 ir kiti šios knygos skyriai.
B Wj 33 i inne rozdziały tej księgi.
1 Greičiausiai „kariawo".

trʒeći Wielkonocny. 259

ſias / piłnas ʒalćiu ir giwá- ćiu: kartays ałko / kartays troßko / ſu tułays nepriete- lumis kariowo. Toy ʒiame ʒinklina karaliſty dungáus/ piłnu wiſokiu linkſmibiu/kas nori ion ißkakt / reykia iam daugio wargu ir prieſpaudu iʒkiſt/ reykia paſnikaut/kunu ir piktus io pagieydimus ma- rint.

ſtynie ſtraßliwe / pełne we- ʒow y gádʒin iádowitych. Cʒáſem łákneli / cʒáſem prá- gneli: ʒ roʒnemi nieprʒyia- ciołmi potykáli ſie. Tá ʒie- mia ʒnácʒyłá kroleſtwo nie- bieſkie/ pełne wßelákiey vćie- chy / kto chce do niey doſtáć ſie trʒebá mu wiele prac y trudow wytrwáć/trʒebá po- ſćić/y ʒłe ćiáłá ʒądʒe morʒyć.

Chwáłá Bogu w Troycy świętey iedynemu.

KONSTANTINAS
SIRVYDAS
PUNKTAI SAKYMŲ
GAVĖNIAI

KONSTANTY SZYRWID
PUNKTY KAZAŃ
NA WIELKI
POST

Sirvydas, Konstantinas
Si-139 Punktai sakymų Gavėniai =
Punkty kazań na Wielki Post : kritinis leidimas /
Konstantinas Sirvydas ; parengė Virginija Vasiliauskienė
ir Kristina Rutkovska. – Vilnius : Lietuvių kalbos institutas,
2015. – 556 p., iliustr.
Tekstas liet., lenk., lot. ISBN 978-609-411-162-4

Knygoje skelbiamos Konstantino Sirvydo 1644 metais išleistų *Punktų sakymų Gavėniai* faksimilės ir lietuviško, lenkiško ir lotyniško tekstų dokumentiniai perrašai su kritiniu aparatu. Ši knyga apima 11 perikopinių pamokslų santraukų. Kritiniame aparate atskleisti pamokslų bibliniai ir autoriniai šaltiniai ir išskirti intekstai – citatos ir parafrazės. Skiriama senosios kalbos ir literatūros specialistams lituanistams ir polonistams, kultūros istorikams, Biblijos vertimo, Bažnyčios istorijos, pamokslų žanro tyrėjams, leksikografams ir visiems tiems, kurie domisi kultūros istorija, biblistika ir krikščioniškąja lietuvių kultūra.

UDK 27-475.5+821.172

Dailininkas Alfonsas Žvilius
Lenkiško teksto redaktorė Anna Paluszak-Bronka
Lotyniško teksto redaktorius Tomas Veteikis
Korektorė Rūta Statkevičiūtė
Maketuotojas Saulius Juozapaitis

SL 655. TIRAŽAS 500 EGZ.
IŠLEIDO LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS,
P. VILEIŠIO G. 5, LT-10308, VILNIUS
SPAUSDINO VŠĮ *NACIONALINIS MOKYMŲ CENTRAS*,
VINGRIŲ G. 3-20, LT-01118 VILNIUS